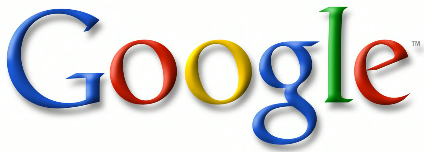
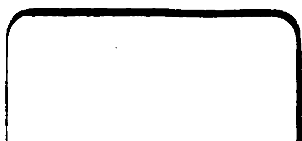

Hrvatske narodne pjesme

Ivan Broz, Matica hrvatska, Stepjan Bozanac

HRVATSKE

NARODNE PJESME.

SKUPILA I IZDALA

MATICA HRVATSKA.

ODIO PRVI.

JUNAČKE PJESME
(MUHAMEDOVSKE).

KNJIGA TREĆA.

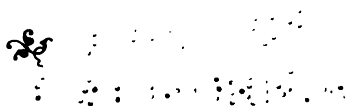

ZAGREB.
TISAK KARLA ALBRECHTA (JOS. WITTASEK).
1898.

JUNAČKE PJESME

(MUHAMEDOVSKE).

KNJIGA TREĆA.

UREDIO

DR. LUKA MARJANOVIĆ.

SA ČETIRI SLIKE.

ZAGREB.

IZDANJE „MATICE HRVATSKE“.

1898.

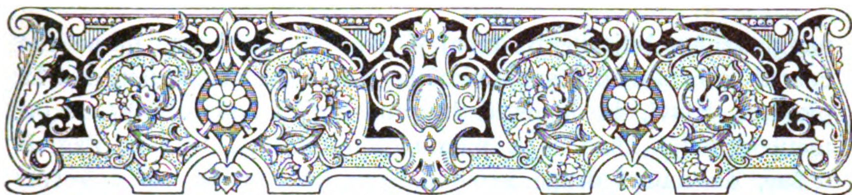

GDJE JE ŠTO.

Junačke pjesme (Muhamedovske). — Knjiga treća.

Dodatak.

Za bolje razumijevanje ovih pjesama treba progovoriti: o sabiranju i bilježenju pjesama, o pjevačima, o samim pjesmama i o njihovu izdanju.

Povijest sabiranja. — Kadno je do proljeća g. 1886. „Matica Hrvatska“ bila već pribrala množinu narodnih pjesama iz svih krajeva, gdje se hrvatski govori i pjeva, dodjosmo tajnik „Matice“ g. Ivan Kostrenčić i ja u razgovoru na to, da ne imamo ni jedne junačke pjesme od pjevača Muhamedova zakona iz Bosne. Znao sam od malih nogu, da imade u Bišću i u bihaćkoj Krajini dosta dobrih pjevača. Dogovorismo se, da ih potražimo. U to ime pisao sam g. Jozi Ivkoviću, trgovcu i povjereniku „Matice Hrvatske“ u Bišću; ali mi skoro odgovori, da ne zna ni za kakva boljega pjevača. No na moje drugo pismo odgovori mi, da imade u Orašcu dobar pjevač Mehmed Kolak-Kolaković. Kad je g. Ivković koncem srpnja došao u Zagreb po svom poslu, donio nam je jednu pjesmu po pjevanju Mehmedovu zabilježenu. Iz te pjesme uvjerio sam se namah, da je to dobar pjevač.

Po želji uprave „Matičine“ pošao sam 10. rujna god. 1886. preko bosanskog Novoga, Krupe i Bišća na Zavalje, kamo sam posredovanjem Ivkovićevim pjevača Mehmeda pozvao da dodje. U Drenovu tijesnu navrh gore Grabeža saznao sam od nekih Bišćana za pjevača Omera Ukića u Krupi, koji da i u Bihać dolazi pjevati.

Mehmed Kolaković mi je prispio na Zavalje 16. rujna, te smo se odmah prihvatili posla. Vidio sam prvi dan, da ne ću moći dugo sâm neprekidno bilježiti. Priskočiše mi u pomoć učitelj g. Stj. Bobinac i općinski pisar g. Mile Findrik, koji su pod mojim

nadgledanjem bilježili. Na meni je ipak bilo glavno, te mi se već četvrti dan ruka od pisanja ukočila. Kad Meho izkaza peti dan 12 pjesama, izjavi, da ih još četiri puta toliko znade. Kako je on meni u volju ušao, a ja njemu, ponudim ga, bi li u Zagreb došao, da nam i druge svoje pjesme kaže, a on mi odgovori da će za mnom i meni za volju i „priko svita". To rekosmo pa se rastadosmo: on u Orašac, a ja u Krupu na konak, gdje sam po jednom odličnom gospodinu ročio pjevača Omera Ukića. I došao mi je, te sam od njega jednu pjesmu zabilježio.

Čim sam se vratio u Zagreb, prepisao sam na čisto Mehmedove pjesme i predao ih odboru „Matice Hrvatske" s izvještajem i predlogom, da se Mehmed Kolak-Kolaković na trošak „Matice" pozove u Zagreb, čemu je odbor i privolio. Mehmed po poruci dodje u Zagreb 21. prosinca g. 1886. i ostade do 19. siječnja g. 1887. U misli, da poslije Mehmeda ne ćemo drugoga pjevača u Zagreb dobiti ili ne ovakoga, mi smo ga nagovorili, pak je javno i u „Kolu" pjevao, a svoje pjesme pjevao nam je i kazivao u pero u jednoj sveučilišnoj dvorani, u koju je bilo slobodno svakomu doći, samo što je to nas radnike smetalo. Poradi te očitosti i javnosti donosile su domaće novine, a po njima i strane, svakojake vijesti, istinite i izmišljene ili iskrivljene, o pjevanju Mehmedovu i o radu „Matice Hrvatske".

Kad nam je Meho kazao sve, što je znao, vratismo ga sretna i presretna kući, ali prije uzesmo od njega poštenu riječ, da ne će nikomu pjesme u pero kazivati, već samo pjevati, kako je i dosele, kao da smo znali, da će ga neki krugovi salijetati, pa tako se i dogodilo. Meho je, premda siromah, ostao tvrde vjere.

Kad smo ovako Mehu razglasili, čuli za to i naši prijatelji i drugi pjevači po Bosni. Prvih mjesecî god. 1887. dodje do g. Ivana Kostrenčića g. Isa efendija Softić, posjednik i trgovac u Kozarcu — Prijedoru, te nam je kazao nekoliko dobrih pjevača, koje je i on slušao. Isto tako nam je g. Stjepan pl. Varjačić, ljekarnik u bosanskoj Gradiškoj, i g. Mirko pl. Gjurkovečki, posjednik u Dubravama nedoma bos. Gradiške, svaki po dva pjevača kazao. Zametnusmo dopisivanje, pak nam priopćiše sva trojica prijatelja i naslove ili prve stihove pjesama, što ih koji pjevač znade.

Mjeseca rujna podjosmo g. Kostrenčić i ja u Prijedor, gdje nam je naš znanac g. Isa ef. Softić ročio pjevača Ibru Karabegovića iz Kamengrada; ali Ibro nije prispio, a mi nismo mogli

čekati, već ugovorismo s efendijom Softićem, kada da nam ga pošalje. Dne 8. studenog došao nam je taj pjevač, te je bio u Zagrebu do 17. studenoga i kazao 7 pjesama (sa 8.000 stihova).

Polovicom prosinca g. 1887. posredovanjem gg. Varjačića i Softića došao nam je pjevač Salko Vojniković-Pezić u Zagreb, koji nam je za 6 nedjelja 102 pjesme ispjevao (sa 80.000 st.). S Karabegovićem i Vojnikovićem mi smo u novom domu „Matice Hrvatske“ marljivo radili. Koliko bi jedan za toliki i takov posao trebao mjeseci, mi smo trebali toliko sedmica. Sva tri pjevača — Kolaković, Karabegović i Vojniković — bila su svega skupa jedanaest nedjelja u Zagrebu. Uprava „Matice“ povjerila meni bilježenje i nadgledanje, kad su drugi bilježili. Moji dobri pomoćnici bijahu: tajnik „Matice“ g. Ivan Kostrenčić, gg. profesori Hugo Badalić i Milivoj Šrepel, pjesnik Aug. Harambašić i pravnik Petar Starčević. Samo se ovakom podjelom radnje moglo za dan do 2.000 stihova prosječno zabilježiti. Prepisivanjem Mehmedovih pjesama Petar Starčević se je lijepo izvježbao, a pošto je nekoliko školskih praznika sproveo u Bišću, znao je govor naših pjevača. Kako se je on za ovu stvar neobično zanimao, odabrao sam ga s odobrenjem uprave „Matice“ svojim stalnim pomoćnikom. Već kod Ibre Karabegovića, a još većma kod „pive“ Salka Vojnikovića mogao sam mu povjeriti bilježenje i bez moga nadgledanja. On je u punoj mjeri zaslužio i opravdao moje i svačije povjerenje. Bio je i najpouzdaniji prepisač, te je pjesme Vojnikovićeve sve sam na čisto prepisao.

Znajući za više pjevača, nastavismo sabiranje muhamedovskih pjesama ljeti i jeseni g. 1888., ali ne više u Zagrebu. Pod konac g. 1888. lipnja odosmo ja i Petar Starčević u Staru i bos. Gradišku, gdje je već bio ugovoren sastanak s Ibrom Topićem, Varjačićevim pjevačem, čije smo pjesme već imali po naslovima popisane. Nastanili smo se u gostoljubivom dvoru župnika g. Stj. Bešlića. Pjevač nam je jutrom dolazio iz preko Save, a u. večer se kući vraćao. Starčević je tu ostao pun mjesec dana. Od 60 pjesama, što ih Topić znade, zabilježio je 35 (sa 31.000 stihova). Ispustio je one, koje su jednake ili nalike već od nas zabilježenim i poznatim pjesmama, a on je poznavao sve do sada prepisane pjesme. Došao nam je tad u pohode dobar znanac „pivo“ Salko, te nam je kazao još dvije pjesme vlastite ali ne sretne kompozicije o buni bosanskoj prije okupacije. Pohodio sam i g. M. pl. Gjurkovečkoga, koji nam je dobavio pjevača Hasana Majetića. Od

ovoga imali smo popis pjesama; ali nismo dospjeli da ikoju sami zabilježimo, pak smo prepustili g. Gjurkovečkomu, da nastavi bilježiti, pa da nam to pošalje. G. M. pl. Gjurkovečki zabilježio je od ovoga pjevača 8 pjesama (8.500 stihova), a od pjevača Vele Ahmetovića ciganina 31 pjesmu (6.400 stihova). Više nismo od njega mogli zahtijevati, jer je sam svojom rukom bilježio, sam pjevače plaćao i milovao, što mu ovdje za rodoljubnu muku i požrtvovnost drage volje i s pohvalom priznajemo. Dok sam nekoliko dana boravio u Gradiški, najavio mi se gredom pjevač Ibro Hrnjić, od kojeg je Petar Starčević jednu pjesmu zabilježio.

Iz Lepoglave nam je javio pravnik g. Mato Križević, da ima u kaznioni dobar pjevač iz bihaćke Krajine Ahmet Čaušević, te je na moj poziv poslao popis i za kratko vrijeme 8 zabilježenih pjesama (20.000 stihova), koje se odlikuju neobičnom duljinom.

Pod konac rujna g. 1888. pošao sam s Petrom Starčevićem i sa g. Jankom Leskovarom na Zavalje, kamo sam ročio dva nova pjevača od ef. Softića preporučena, i to Aliju Prošića i Bećira Islamovića i „begovskoga pivača“ Mehu Kolakovića. Meho nam je kazao još dvije pjesme, koje mu u Zagrebu nisu na um pale. U Bišću našao sam i pjevača Ibru Derviševića, i to ovako. Dok nam dodju ročeni pjevači, sadjemo nas tri sa Zavalja u Bihać, da ga pokažemo prijatelju suputniku. Svratimo se u jednu kahvu (kavanu). Opazivši tu dvožicu tamburu upitam kahvedžiju, ima li pjevač blizo. On posla po njega, ali ne dodje odmah. Ja mu poručih, da dodje po podne u odredjeni sahat, i on dodje. Za čas natrpala se mala kavana svakakva svijeta, pa smo je morali za malo ostaviti, a pjevač mi zadade riječ da će sutradan na Zavalje doći, pa je i došao i sastao se sa spomenuta tri pjevača. Ibro Dervišević kazao nam je 5 pjesama (sa 4.100 stihova), Alija Prošić 3 pjesme (sa 5.800 stihova), a Bećir Islamović 26 pjesama (preko 20.000 stihova). Gosp. Petar Starčević, koji je cijeli listopad na Zavalju pjesme bilježio, zaboravio je zabilježiti crtice o živovanju i pjevanju potonjega pjevača, što sam ja opazio tekar ljeti g. 1898. sastavljajući ovaj předgovor. Sporazumjevši se s tajnikom „Matice“ zamolim g. Pavlá Majstorovića, pravnika na Zavalju, da dobavi Bećira i da po mom naputku a po njegovu kazivanju zabilježi sve, što sam želio znati. On je to sasvim lijepo i savjesno učinio. Poslije toga zabilježio je on od Bećira Islamovića 22 pjesme (sa 12.800 stihova) sasvim vjerno po mom naputku.

Ovako smo u 8 puta (3 puta u Zagrebu, 3 puta na Zavalju, 1 put u Krupi, jedan put u Staroj Gradiški) od devet pjevača neposredno dobili 272 pjesme (sa 217.000 stihova). Za sav ovaj posao potrošili smo oko 130 radnih dana. Pribrojivši amo od 4 pjevača sa tri strane poslanih (gg. Križevića i pl. Gjurkovečkoga te Tonke Marjanovićeve) 48 pjesama sa 38.000 stihova, ukupni je rezultat našeg sabiranja: 320 muhamedovskih pjesama, i to 290 junačkih a 30 ženskih, sa 255.000 stihova. Na svaku junačku pjesmu dolazi po prijeko 873 stiha:

	ispod		100	stihova	ima	ih	30
od	100	do	300	stihova	ima	ih	26
od	301	do	600	„	„	„	72
od	601	do	1000	„	„	„	103
od	1000	do	1500	„	„	„	62
od	1501	do	2000	„	„	„	12
od	2001	do	3000	„	„	„	11
od	3001	do	4000 i više		„	„	4

Naši pjevači. — *I. Mehmed Kolak-Kolaković* iz Orašca. Kako smo s početka mislili, da poslije Mehmeda ne ćemo dobiti drugoga pjevača, zabilježili smo o njem po njegovu kazivanju mnogo toga, što kod slijedećih pjevača nismo. Ako dakle o njem nešto više ovdje iznesemo, bit će korisno za razumijevanje njegovih pjesama, a i pjesama drugih naših glavnijih pjevača, te kod ovih ne će trebati isto opetovati.

Mehmed Kolak-Kolaković rodio se oko godine 1830., a umro je početkom jeseni godine 1897. Bilo mu je 55 godina onda, kad je bio u Zagrebu (god. 1886.). Orašac mu je rodno mjesto, izmedju Bišća i Petrovca. U njegovoj obitelji se pripovijedalo, da su mu se pradjedovi iz Like doselili, dakle prije 200 godina. Otac mu je bio ni aga ni spahija, već vlasnik svoje zemlje bez kmetova, koju je sam obradjivao u zadruzi živeći. Tako je i Mehmed živio sa svojom braćom, dok se nisu podijelili. Imajući svake jeseni 3—4 kuruzane pune, može se reći, da je nekoč dobro stajao. Mati mu je rodjena Sinanagića, još g. 1886. živa starica od 90 godina i slijepa. Ona je u svoje vrijeme dio svoga imutka svojoj djeci dala. Mehmed je mladost proveo u težačkom poslu i kao pastir. Kao dječak i mladić slušao je pjesme od svoga ujaka Mehmedage Sinanagića i Bećira

Jusića iz Sokóca; ali pjevao nije, dok su njegovi učitelji pjevali. Jednom ga je ujak nagnao da pjeva, a onda je Mehmedu bilo već oko 30 godina. Kad su Tahir i Omerpaša udarili na buntovne krajišnike i Bihać, morao je i Mehmed za vojsku (asker) goniti tain (ovnove i brašno). Vojnik nije bio, premda je bio dobar nišandžija. Kad je bila nekakva buna u Hercegovini, tamošnji begovi (od Klise, Orašca, Kulen-Vakufa) podigli četu na ustaše, u kojoj je i Meho sudjelovao te s njom dopro do Bileka, ali do boja nije došlo. Jednoč se jedan tamošnji beg odmetnuo u hajduke, te globio i ucjenjivao okolna sela. Meho morao u nekom poslu ići kroz šumu, gdje je znao, da je begova hajdučka četa. S nategnutom puškom prošao mimo nekoliko hajduka, koji su ga iz daleka i nazorice pratili do čardaka, gdje je bio beg-harambaša. Taj mah je beg čekao muktara (starešinu, kneza) seoskoga, da mu donese 25 dukata, u koje bijaše selo ucijenjeno. Muktar donio samo dukat i nešto sitniša. Beg-harambaša pijan počeo vikati i groziti se. Mehmed ga mirio i uvjeravao, da je selo siromašno. U razgovoru uvidi beg, da je Meho pametna glava, pa ga pozva u svoju četu s obećanjem, da će mu svaki mjesec 50 dukata davati. Mehmed će na to: Ne mogu, beže, i ne smim. — Beg: Jer ne smiš? — M.: Imam rdjava druga. — Beg: Ostavi toga druga! — M.: Ne mogu ga ostaviti. — Beg: A ti ga ubij! — M.: Ne more se taj drug ubiti, ne ima ni puške ni noža za nj. — Beg: Vrazi te nosili! Dē reci, kakav je to drug! — M: Moj kašalj. — Beg: Turske mi vire, ti nisi za moju četu. Tvoj bi kašalj izdao i tebe i mene.

Kako je otac Mehmedov bio pouzdanik okolnih begova, tako i Mehmed, osobito od onda, kad je počeo pjevati. On im je pobirao trećinu od kmetova; a koji su zakupili carsku desetinu, pobirao je za njih i ovu. Naplatu za ovo dobivao je u naravi. Ova zaslužba mu je dobro dolazila, osobito od onda, kad je poslije diobe s braćom i uslijed bune i okupacije Bosne osiromašio. Za bune je neki Vučan Marjanović, vodja ustaške čete, u Orašcu sedamnaest kuća turskih zapalio, te je i Mehmedova izgorjela. Jedva spasli život i blago.* Okolni begovi i Turci kasnije pogradili pogorelcima kuće. Poslije okupacije Mehmedov brat prodao svoj dio zemlje i kuću nekomu Turčinu ciganinu, pa se iselio u Aziju. Mehmed sve blago do stara paripa prodao, da iskupi

* S toga Meho iz prvine zazirao od moga obiteljskog pridijevka, te ga g. Jozo Ivković jedva uvjerio, da ja nisam nikakav rodjak Vučanov.

Mehmed Kolak-Kolaković.

bratov dio, pa je najzad tako osiromašio, da po 2—3 mjeseca nije imao četiri novčića, da kupi smotak prosta duhana. On se uza sve to nije nikomu tužio, niti je svoju sudbinu proklinjao. Begovi ga opet milovali, a najvećma beg Kulenović od Klise (Klišević); ali i ovi begovi osiromašili do tri četiri njih. Kao pogorelac živio je Mehmed od g. 1876.—1878. s obitelji u Bišću. Jednom je išao s jednim begom, koji je takodjer propao bio, po bihaćkoj Krajini oko Cazina po prosjačini. Naprosili puna kola i nekoliko tovara kuruza, ječma i pšenice. Tako došli k nekomu staromu begu u Cazinu, koji je onoga siromašnoga bega prije dobro znao, ali se nisu davno vidjeli, pa ga sada nije prepoznao. Cazinski beg pitao, Mehmed odgovarao, a siromašni beg samo slušao. Cazinski će najzad upitati i za prisutnoga bega, a Mehmed njega, bi li ga poznao, da ga poslije toliko zemana (vremena) vidi. Kad mu ga Mehmed otkaza, Cazinski beg od radosti i žalosti zaplakao kao dijete.

Mehmed iz prvine nije bio pjevač po zanatu već je to postao kasnije, pa mu je pjevanje ponešto nosilo. Kad bi ga u Orašcu zvali u kahvu ili u čiju kuću, došao bi svaki put bez tambure. Ovi bi ga upitali, što je došao bez tambure, a on bi im odgovorio, neka pošalju po nju, ako hoće da im pjeva. Tako je postupao i s begovima, koji su ga radi njegova pjevanja milovali i darivali. Meho je kazao za Bećira Jusića, da je begu Šeničiću u Ključu za šest nedjelja ispjevao 104 pjesme, a beg mu dao 5 dukata, vola i dva tovara pšenice. I ja sam Mehmedu u ime „Matice Hrvatske" obećao, da će ispjevati najmanje dva vola. Spomenuti Jusić dolazio je i na Zavalje majorima (kordunskim zapovjednicima) pjevati, kad bi imali gostî Turaka iz susjedstva. Znao je Bećir Jusić oko 300 pjesama, koje da je naučio od nekog Osmića Bišćanina, a ovaj da je imao nekakvu knjigu od pjesama.

Mehmed je pjevao i begovskim gospojama, koje bi ga bolje darivale nego Turci, jer bi one davale gotove pare, a Turci često puta samo po koju kahvu i cigaretu. Napokon je pjevao i okolnim vlasima (rišćanima), kad bi imali kakvu slavu ili službu. Najvolio je ipak begovima pjevati, te smo ga mi s toga prozvali „begovskim pivačem", čim se je on ne malo ponosio. On im se je znao i osjeći, kad je trebalo. Mehmed u svojim pjesmama osim ličkog Mustajbega malo kada drugoga kojega bega spominje kao junaka. Često puta begovska djevojka ne će ni za

pašu ni za bega, već za junaka roda siromašnoga. Kad je nekom zgodom u pjesmi „Ženidba Kumalijća Mujage“ (br. 22. u ovoj knjizi) došao Mehmed Kolaković do onih riječi, gdje se begovi kao nejunaci spominju, istače se jedan od slušača begova: „Stani, pivaču, ne valja ti pisma. To je pisma za govedare, a mi govedari nismo, već stari begovi. Kako možeš begovsku divojku udavati za govedara, za fukaru?“ — Mehmed će na to: „Ne ljuti se, beg-efendija! Ja pivam, kako sam čuo i naučio. Ko je bio junak, pisma ga kao junaka spominje, a ko nije bio junak, ja mu nisam kriv. Ako su se i prije begovi sakrivali, kao i neki vas za bune, to doista nije junaštvo.“ — Beg ljutit opsuje mu pjesmu i nastavi: „Ti si, pivaču, magarac, a još veći, ko te sluša.“ Mehmed odreza: „Ne ljuti se, beg-efendija! Hvala Bogu, da ima na svitu i gorih magaraca, nego sam ja.“ Beg srdit ostavi društvo i zalupi vrata za sobom.

U drugoj Mehmedovoj pjesmi (br. 7. u ovoj knjizi) opet ne će begovska djevojka ni za kakva bega, jer „begovi su jedni kamatari.“ Begovi slušajući tu pjesmu opet se na pjevača naljutili i bili bi ga čibucima izbili, da ga nisu drugi obranili. Mehmed bio spreman svoju dragu tamburu prvomu begu o glavu razbiti, koji bi ga bio udario. Ovako se siromah pjevač prometao. Begovima je smio svašta reći, jer je svojim oštroumljem sve stizao, a mnoge prestigao. U jednoj pjesmi spominje se car od Stambola, kako pita i odgovara. Jedan beg, koji je u Stambolu medresu učio, prigovori, da nije tako moglo biti, da se tako lako ne može cara ni vidjeti, kamo li se s njim sastati i razgovarati. Mehmed mu odvrati, da je i car insan (čovjek), koji jede, pije, spava i razgovara kao i drugi ljudi; kako bi mogao zapovijedati i upravljati, kad se ne bi sa svojim vezirima i pašama sastajao i razgovarao; da on nije kriv begu, što cara nije ni jednom vidio, a bio tri godine u Stambolu. Kraj svega ovoga i ovakova rječkanja bio im je Mehmed uvijek u milosti.

Kad je Mehmed došao k meni na Zavalje 16. rujna 1886. imao je na sebi samo gaće i košulju, koparan dosta trošan i potpašaj, fes-kapu otrcanu i bijelu pošu oko njega (ahmediju), a na nogama opanke na oputu, što ih je sam načinio. U Zagreb je došao već odjeveniji, jer ga je g. J. Ivković u Bišću zaodio od pete do glave na trošak „Matice Hrvatske.“ Kako nam se je u Zagrebu prikazao, stasa je povisoka, nešto već zgurena, pravilna, više okrugla nego duguljasta lica, neobično crnomanjast, imao je velike crne oči i guste obrve, omašne brkove, a lice je brijao.

U razgovoru, pri pjevanju i kazivanju pjesme vazda se smiješio. Ćudi je vesele, na svaku šalu gotov. Znade vrlo slatko pripovijedati. U jelu umjeren, ne pije nego kavu i vodu. U Zagrebu smo ga nastanili u gostioni kod „Crnca". Hrana mu nije s početka prijala. Našao se tu neki Pero Takač, koji mu je bio na „Matičin" račun drug u gostioni, kuhač i liječnik. Pjesme nam je pjevao i kazivao — kako već spomenusmo — u jednoj sveučilišnoj dvorani. Česti pohodi i česta upitivanja nisu ga doduše smela, ali su ga smetala dosta. Kad god je i gdje god je pjesmu prekinuo, znao ju je ondje i nastaviti bez naše pomoći. Kad je zaželio koji odličniji pohodnik, da zapjeva, on je uvijek bio spreman, te je nekoliko stihova, jedan naoštraj pjesme otpjevao. U gostioni ga pohodili neki bolji Muhamedovci iz Dubice dva tri puta, i po dulje kod njega posjedili. Drago im bilo, što smo Mehmeda tako lijepo dočekali i zvali ga, da im dodje u Dubicu pjevati, ali on zahvalio. Na Zavalju prvi put kad sam pišuć za njim bio s jednim stihom gotov, kazao sam mu zadnju riječ, da može nastaviti. Kasnije ni to nije trebalo, on je već po držanju pisara i na njegovoj ruci vidio, da je stih zabilježen. Na Zavalju sam po 3 4 ure sâm neprekidno pisao, pa već pri kraju i tijelo mi oslabilo i ruka mi se već ukočila. Jednom sam uzdahnuo, a on će me upitati, da li mi se ne svidja „pisma"? Ja mu odgovorih, da sam zadovoljan s pjesmom, ali da mi je već teško pisati. U Zagrebu je već bilo više i bolje pomoći, pak smo se izmjenjivali.

Kao svi gotovo naši pjevači, i Mehmed pjeva uz dvožicu tamburu, koju je od ujaka Sinanagića dobio i koju smo mu mi u Zagrebu ponovili. Dvorski savjetnik g. Fr. pl. Žigrović upitao ga, koliko puta je trebao čuti pjesmu, da je primi, a Meho odgovori, da je od jednom pjesmu primio, kad mu se je uz tamburu pjevala, a ako se je kazivala, da ju je morao 2 do 3 puta čuti Mi smo njega i druge pjevače tako lijepo uputili, da su mogli posve dobro diktovati. Za pjevačem, kada pjeva, teže je pisati. Stenografisanjem ne bi se moglo vjerno bilježiti, pa se njim nismo ni poslužili. Iz početka pjevači pjevaju polagano i otegnuto, zadnja dva sloga ili jedan posve ispuste, samo označuju. Dotle bi se još dalo za pjevačem pisati; ali već kod 100. stiha pjesme počne pjevač tako brzo pjevati, gotovo recitovati, da ga ni brzopisac ne bi stigao. Tada ni u tamburu ne kuca, ili posve brzo. Kad bi pjevač onako pjevao svu pjesmu kako prvih 30—100 stihova

pjeva, ne bi ni jedne dulje pjesme mogao ispjevati. Mi smo uza svu pomoć i izmjenjivanje mogli, kako već prije spomenuto, na dan zabilježiti izmedju 1.600—2.200 stihova radeći poprijeko 10 sati.

Od 21. prosinca do mladoga ljeta g. 1887., što je bio Mehmed u Zagrebu, bio je on dosta dobre volje i dobra zdravlja. Ali tada se nešto snuždio, nešto se razbolio i kuće zaželio. Promjenom hrane na prostu, kako je kod kuće naučan bio, i zdravlje mu se povratilo. Žicom smo upitali u Bihać, kako mu je kod kuće, pa kad smo dobili povoljan odgovor, primirio se. Od one gospode, koja su za Mehom pjesme bilježila, najmiliji mu je bio g. August Harambašić, koji je znao nujna Mehu razgovoriti i razveseliti. Da ga u dobroj volji uzdržimo, trebalo je i darova. Najprije mu rekosmo, da ćemo platiti Ivkoviću sve odijelo, što mu ga je na polasku u Zagreb dao bio, a on mislio, da će ga on morati platiti od svoje zaslužbe. Na samo mlado ljeto dorovasmo mu sahate sa sindžirićem. Jedno i drugo ga je vrlo obradovalo i do suza ganulo. Nekoliko puta po podne i u večer dali smo sebi i pjevaču počitka i oduška. G. Aug. Harambašić dva puta ga odveo u kazalište (u „Put oko zemlje“ i nekakvu operu); ali ga prvi put tako uzrujalo gledanje i slušanje, da nije svu noć mogao zaspati. Zvali ga na južine i večere: gg. Dinko ml. Blažić, kanonik Konrad Šnap i Fr. Kuralt. Ova dva posljednja dala mu po 10 fr. dara, a posljednji povrh toga čibuk, cigarluk i punu kutiju fina duhana, pri čem je Meho rekao, da će ostaviti taj duhan za svoje begove, ali da će im prikričati, da potanko cigarete suču.

Čim nam je Mehmed rekao, da je sve pjesme kazao, nismo ga dulje htjeli ustavljati. Kad smo ga 15. siječnja u maloj dvorani „Kola“ većemu općinstvu prikazali, sabrao je vrijedni pok. Rade Lopašić od slušača do 130 for. za Mehmeda. Osim što je dobio u darovima i na ruke, poslali smo načelniku bihaćkomu za Mehmeda gotovih 200 for. Meho nam je i to kazao, u što će tih 200 for. potrošiti: naplatiti dug od 60 for., za 80 for. kupiti dva volića, a što ostane, za to kupiti paripa i kuruza. Jedva smo od njega izmamili, što bi dara njegovoj čeljadi poslali (materi, ženi i sinu). Poslali smo materi mu jorgan, sahate, koji biju, a to zato, kako no reče, da mu slijepa majka čuje, i jedan zlatni dukat, ženi kadife za jelek i tursku škudu, sinu čohe za odijelo i dva srebrna forinta. Mehmedu smo iza prije spomenutih darova kupili prost gunj, kišobran i fine kave. Sve su stvari pred njim u Bihać poslane bile. Mater smo mu odličnije na-

gradili, jer je ona odlučila, da joj sin u Zagreb podje. „Hajde, sinko, kad si onomu gospodinu na Zavalju zadô rič“, tako je govorila, a onamo bi plakala. Reče Meho, da je mati rekla: „ne idi“, ne bi bio nikako išao. Sam je Meho izjavio, da toliko nije zaslužio za svih 25—30 godina, od kada pjeva.

Nekoliko dana prije rastanka uslikao je Mehu Ferdo Kikerec na platno (slika je sada u posjedu „Matice Hrvatske“), a g. Varga fotografisao ga s tamburom (kako je ovdje prikazan) i bez nje. Kad se je Meho u zavičaj vratio, zahvalio je napose za sve. Sve u Bišću i okolo dolazilo gledati njegovu sliku, sve se čudilo i radovalo toliku i takovu uspjehu svoga pjevača.

Dok je Meho boravio u Zagrebu, ispjevali smo pjesmu pod natpisom: „Matica Hrvatska i begovski pjevač“, u kojoj su se spomenuti dogadjaji stihovima narodne pjesme u kratko ispripovjedili. Kad smo Mehi tu pjesmu pročitali, rekao je: „Valah, baš je tako. Sad i ne ću drugih pisama begovom pivati van ovu. Ja sam im do sada pivao, kako sam od drugih čuo i naučio, a ne znam, je li tako ili drukčije bilo. Ova pisma sve po istini kaže, kako je bilo, jer sam ja to sve vidio i doživio. Samo mi tu pismu pošaljite, pak će mi je Ivkovićev momak (Dane Došen) dotle kazivati, dok je naučim, pa ću ju onda uz tamburu pivati.“ Je li tako bilo, ne znamo.

Zadnji put sastao sam se s Mehmedom jeseni g. 1888. na Zavalju, te mi je još dvije pjesme kazao, kojih se je kasnije sjetio. Ni tada nije bez dara otišao. Sve do smrti njegove kroz deset godina, kad god je zamolio, „Matica“ mu je po nešto novaca slala, a najzad i njegovu sinu Džaferu pred Božić g. 1897., kad nam je smrt očevu javio.

Po Mehmedu, kako rekoh, našli smo i slijedeće pjevače, o kojima ćemo sve, što smo držali da je potrebito, samo u kraće, spomenuti.

II. Ibro (Ibrahim) Karabegović iz Kamengrada. Ovoga pjevača doveo nam je sam g. Isa efendija Softić, te smo ga smjestili u novi stan „Matice Hrvatske“. Prije nego nam je počeo pjesme kazivati, rekao nam je, da je kazao u pero tri pjesme učitelju u Sanskom mostu, rodom iz Jasenovca, i to „Zunić kapetan i lički Mustajbeg“, „Teferič Mustajbegovice“, i „Pavišić Luka i Osmanbeg od Osika.“* Počeli smo pisati 9. a

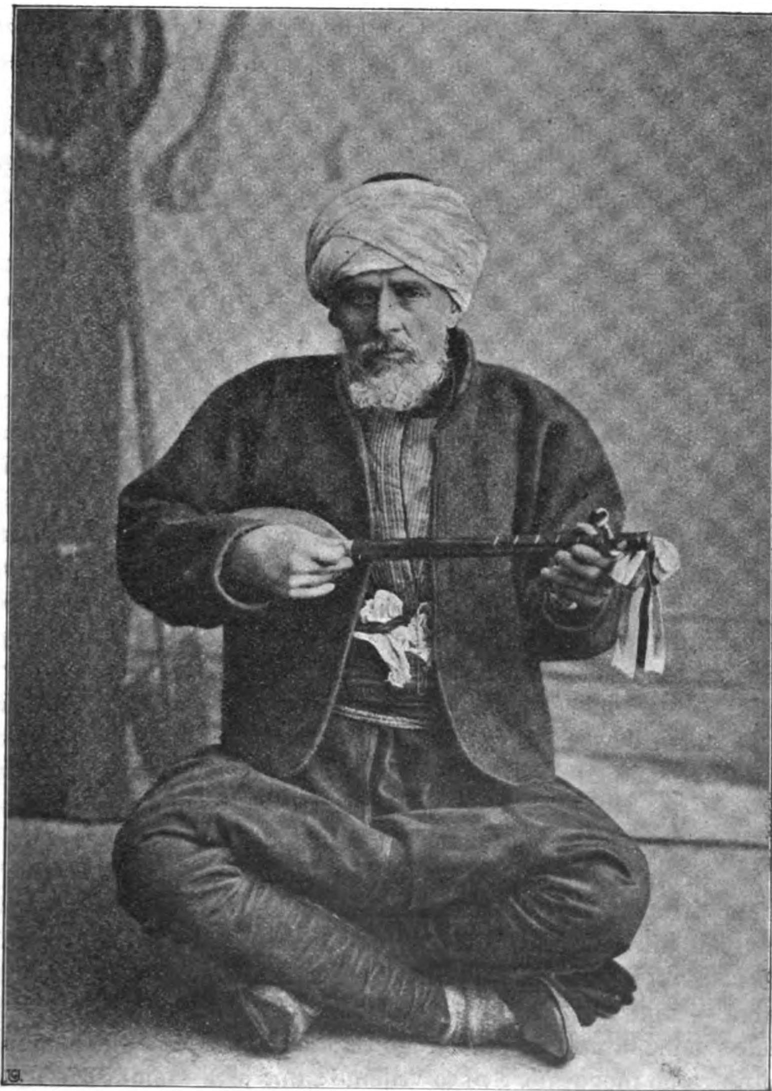
* Ove smo pjesme zabilježili od drugih pjevača.

svršili smo 17. studenoga 1887. Naučio je Ibro pjesme od svoga oca Osmana i od strica Dede. Ova oba su naučila pjesme od Ćerima Čaića, rodom iz Spajića blizo Bišća. Veli, da je trebao tri četiri puta pjesmu čuti, da ju primi. Pjeva već preko trideset godina a sad mu je nešto preko pedeset. Dok su mu babo i amidža (otac i stric) pjevali, on nije htio od hatora pjevati. Znadu mu i braća Meho i Osman pjevati, posljednji dapače znade više pjesama nego sam Ibro, ali njega voli svijet slušati, jer ljepše pjeva. S toga je g. Isa Softić volio njega poslati u Zagreb. Ibro je htio, da s njim podje i brat Osman, da mu pomaže pjesme kazivati i da ga ispravlja, ali g. Softić nije dopustio. Ibro spominje Muju Čatića iz Kamengrada, staroga pjevača, komu je sada oko 100 godina, da mu i on pjesme ispravlja. Za sebe reče Ibro, da ga više puta pamet ostavlja, jer da je za bune (ustanka) mnogo straha i žalosti pretrpio bježeć s nejakom djecom i krijuć se po gorama i dolinama.

Ibro nam je svima omilio. To je čovjek miran i dobar, a skladno je pjevao i kazivao. Kad je „Matica Hrvatska" naselila i blagoslovila svoj dom, bio je i Ibro pri toj slavi, te je na poziv gostiju ispjevao uz tamburu naoštraj (komad) jedne svoje pjesme. Od 50 pjesama što ih znade, kazao nam je samo sedam. Dne 17. studenoga izjavio je, da bi želio kući ići, jer se boji, da nam pjesme ne kazuje dobro. Dao nam je riječ, da će kod kuće sve pjesme sa starcem Mujom Čatićem proučiti, pak će poslije sve pjesme samo nama kazati, kada zaželimo i gdje rečemo. Nešto se je razbolio, a još većma kuće zaželio, pak smo ga otpustili. Do nastavka njegovih pjesama ipak nije došlo. To je šteta, jer su njegove pjesme skladne i dikcijom lijepe. Samo se po sebi razumije, da je i on bio primjereno nagradjen.

III. Salko Vojniković-Pezić. Po kazivanju pjevača („pive") Vojnikovići potječu iz Lužaca pod Grmeč-planinom. To su ime dobili onda, kad je Bosna osvojena bila, jer su se dva istakla kao junaci, pak im car dao velike zemlje. Odatle su se raselili u sve krajeve Bosne. Ima ih u Gradiškoj, u Dubravama, Čikulama, Dubici, Trnavi, Travniku i u Podbrežju kod Kamengrada. Salkin djed Pezo doselio se prije kakvih sto godina u Dubrave, pa se po njem ona loza prozvala Pezići. Svi se Vojnikovići u spomenutim mjestima drže kao rodjaci te i Salka kao takova lijepo dočekuju. Otac Rizvan doživio je sto godina, a tako i stric hadži-Alija. Stari Bošnjaci broje svoje godine po kakovu većem doga-

djaju. Tako je i Salko rekao, da mu je bilo petnaest godina, kada je kapetan Salih Gradačević podigao bio bunu (g. 1832.), da postane bosanskim vezirom. Od ove godine je Salko počeo primati, učiti pjesme od raznih pjevača. Najprije od svoga strica Crnka Vojnikovića iz Čikulâ, pa onda od komšije Mahmuda Šabića, a rodom iz Mutnika, koji je bio na glasu pjevač. K ovomu je često dolazio u pohode stric Dželil Šabić, najbolji pjevač na Krajini, pa kako je sinovac od strica, tako je i Salko od obaju pjesme učio. Za tim je primao pjesme od Zukana Zukića ili Zukančića, rodom iz Orašca, koji je imao tetku u Dubravama, te je k njoj češće dolazio. Taj je Zukan još živio, dok je Salko u Zagrebu bio (od godine 1887. na 1888.), ali je starac od sto godina bez zubi, ne može razgovijetno govoriti. Napokon je kao svoje učitelje spomenuo Salko stričevića Ibrelju Vojnikovića i Ahmeta Hirkića (zvana naprosto „pivom“), rodom iz Todorova na Krajini. Mahmud Šabić živio je još g. 1886. u Mutniku, kad je Salko k njemu išao, da mu kaže kako će pjevati „Mejdan Sorić-kapetana i Kumalijć-Mujage.“ Ovako i Ibrelja Vojniković te Ahmet Hirkić bijahu kao i Salko pjevači po zanatu, t. j. hodali su i pjevali i od pjevanja većinom živjeli. Petar je Starčević zabilježio napose kod svake pjesme, koju je Salko od koga primio. Salko je od spomenutih pjevača učio pjesme 10—12 godina, pak je onda i sam počeo pjevati; ali pjevačem od zanata postao je tek pod stare dane. Za tih preko 40 godina pjevanja dosta je vidio i doživio. Prije nego se oženio, bio je tri puta na vojsci. Prvi put pod Mehmedbegom na Dobrinji više Banjaluke i kod Sitnice; drugi put na Klokotu kod Bišća, kad je Tahirpaša udario na pobunjenu Krajinu, a treći put, kad je Omerpaša Bosnu mirio. Poslije toga ostao je askerom (redovitim vojnikom), te je pod Omerpašom išao pod Silistriju za krimskoga rata, ali se tu razbolio i u Sarajevo vratio. Tu je kao vojnik najdulje boravio. Oko Miljacke je s djevojkama ašikovao, pomagao im platno bijeliti, te je od njih nekoliko kraćih (ženskih) pjesama naučio i u Zagrebu za volju gospoji Zlati Kostrenčićevoj kazao, jer je i njegovoj ženi ime Zlatija. Kad je vojničke godine islužio, bio je Salko nekoliko godina zaptijom (žandarom). Kad se je Bosna g. 1876.—1877. uzbunila, bio je Salko opet nekoliko puta u boju, te u jednom malo nije poginuo. Pokazivao nam je škulju na kožnatom potpašaju, koji ga je spasao. Dok je bio zaptijom, pošao s četom od trideset pandura tražiti hajduke, koji su bili u jednoj vlaškoj kući. Salko se toliko približio kući, da je čuo

Salko Vojniković-Pezić.

kucanje u tamburu. Hajduci su za vremena pobjegli, a Salko je tu zadobio tamburu, s kojom se nije već rastao. Od tada je ostao kod kuće, ali je uvijek hodao s tamburom po selima i gradovima pjevati. „Kad sam kod kuće, nisam kod kuće. Dolaze i poručuju po me, da im idem pjevati, ja idem i oko ponoća se vraćam kući.“ To su riječi Salkine.

Kako je Mehmed Kolaković imao svoje begove milovatelje, tako i Salko svoje. Na prvom mjestu spomenuo je Ragibbega Džinića u Banjaluci, koji ga od uvijek dobro pazi i daje mu, što treba. Osobito je hvalio begova haznadara (upravitelja dobara i blagajnika) Sulju; za tim Alagu Horoza u Banjaluci i Ćejvana Ahmetagića, a najposlije Osmanagu Tabaka u Lišnjoj. Mi znamo, da ga je dobro pazio i g. Isa ef. Softić, koji nam ga je preporučio, a i g. Stj. pl. Varjačić.

Salko je došao u Zagreb 2. prosinca g. 1887. iz Kozarca od g. Softića te je ostao do 18. siječnja g. 1888. Nastanili smo ga u kući „Matice Hrvatske“. Imajući nešto iskustva od Mehmeda i Karabegovića, nastojali smo svi, da ga u dobru zdravlju i u dobroj volji uzdržimo. Tomu je doprinijela najviše gja. Zlata Kostrenčićeva, koja je znala Salka dobro paziti i njegove hirove podnositi. Ovo nam je bilo kod njega mnogo lakše, jer je bio po zanatu pjevač, pa gdje bolje, tu dulje. G. Softić nam ga je opisao kao jogunasta i nestalna starčića, te mu je naročito prikričao, da pjesme pametno kazuje, kako je i njemu pjevao, da sluša mene i ostalu gospodu, pa da mu ne će krivo biti, kako nije krivo bilo ni Mehmedu Kolakoviću, koji je po nama izašao na glas po svoj Hrvatskoj i Bosni. Mi se nismo s njim pogodili kako nismo ni s prvima, što ćemo mu i koliko dati.

U četrdeset i šest dana, što je Salko bio u Zagrebu, nije se ni tri potpuna dana bez posla bilo. Uvijek se radilo od 8. ure u jutro do 10. i 11. u večer. Najviše 1—2 ure o podne bio počitak. Vrijedni Petar Starčević samo što nije i noćivao kod Salka — tako mu bio uvijek pri ruci. Mi ga drugi izmjenjivali, da malo počine, a najviše prof. Hugo Badalić i ja. Sve nas je zamorio, mi njega ne mogosmo. Sve to vrijeme samo je 3—4 puta izašao, da se malo prohoda. Imao je čorbe i mesa, duhana i kave do mile volje, dobru zgodu za abdest uzimati i za klanjanje, a i dosta razgovora. Nisu naši prijatelji toliko k njemu zalazili, koliko su k Mehmedu, a nama je to i drago bilo, jer se je moglo više raditi. A radili smo u znoju lica. Bila je dosta ljuta zima. U sobi, gdje

smo sa Salkom bili, uvijek se peć žarila od rana jutra do kasno u večer. Kako star čovjek treba više topline, a onaj, koji iz tople sobe ne izlazi, još više, kuhali smo se svaki dan uza nj u temperaturi od najmanje 30° C. Ustajao je rano, te odmah htio imati toplu sobu i vruću kavu. Za prvo mu se pomoglo tim, da mu se je dalo drva, da sam peć naloži, a na kavu je morao katkad čekati, te je radi toga i prigovarao. On bi se svukao do gaća i košulje, i izuo obuću, a mi smo najviše mogli, dapače morali haljinac svući. U toj vrućini i u dimu od čibuka, cigareta i cigara nije baš bila naslada po desetak sati na dan boraviti. Salko je kazivao pjesme hodajuć ili sjedeć na udobnu naslonjaču, ili prosto govoreć ili pjevajućim glasom. Za volju pohodnicima zapjevao bi i uz tamburu. Neke pjesme je neobično i bez potrebe razvlačio, duljio. Ili je bila staračka brbljavost ili namjera, da što dulje u Zagrebu ostane. Često puta je pobrkao sve: zalazio u samo pripovijedanje. Radi toga se nekoliko puta sa Starčevićem porječkao, i tad bi mu ovaj zaprijetio, da će meni kazati. Tada bi se starac sabrao i bolje kazivao. Od suvišnih stihovâ i čestih opetovanja istih stihova nismo ga mogli odvratiti. Njegove su pjesme i kod redakcije najviše posla zadavale, jer se je moralo iz njih dosta nepotrebna ispuštati. Inače je bio darovit, što i množina pjesama dokazuje. U ljetu g. 1888. dvije je pjesme na jednom diktovao gg. Martinu Pilaru i Petru Starčeviću u Staroj Gradiški i rekao je, da bi mogao tako do kraja svaku pjesmu napose i zajedno kazivati.

Kao pjevač od zanata i stari jogunica (a u Dubravama poznat petljanac) nije htio Salko ni čuti za drugoga pjevača uza se, još manje nada se. Kad sam mu spomenuo, da imamo onu pjesmu, što nam ju on kazuje, već i od Mehmeda Kolakovića, to mu nije drago bilo. Kad sam mu jednu Mehmedovu pročitao, upravo se razljutio. A kad sam mu rekao, da je Mehmed primio pjesme od Bećira Jusića i Sinanagića, izderao se starčić, da Meho laže. Rekao je, da poznaje Hasana Majetića, ali da ne smije više pjevati, jer je u jednoj pjesmi („Babić Husein i Hrnjica Mujo idu na Maltu") spomenuo kćer Jusufbega Novića, pa ga slušaoci ušutkali, pošto su navikli bili čuti u toj pjesmi kćer Ćejvanage sa Udbine.

Kad je Salko sve pjesme do 17. siječnja iskazao, dali smo ga s tamburom fotografisati. „Matica Hrvatska" ga sa 200 forinti nagradila i još mu drugih darova dala, te je posve zadovoljan

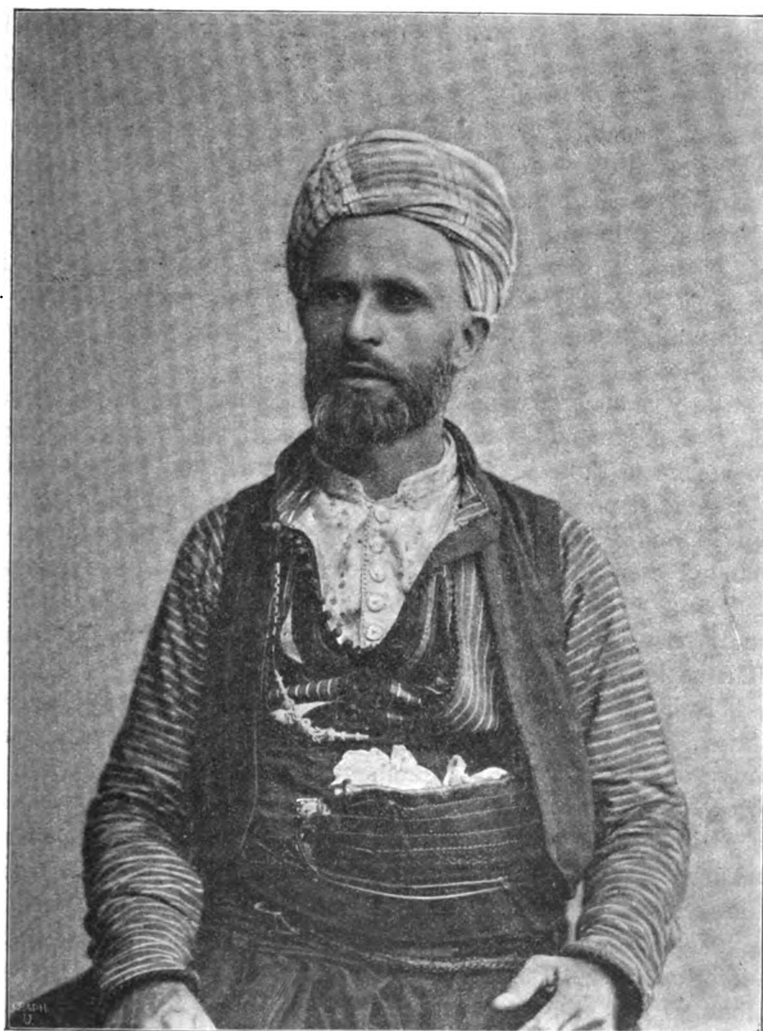
otišao u Dubrave. Dva tri puta mu je „Matica“ na molbu nešto potpore i kasnije poslala. Umro je god. 1894.

Salko je sa svojih 90 junačkih pjesama (preko 80.000 stihova) popunio Mehmeda Kolakovića tako, da smo mogli u naprijed prosuditi, da li slijedeći pjevači iste pjesme imadu, koje i ona dvojica, ili imadu još i novih, pak smo kod nastavljenoga bilježenja uzeli za načelo: samo nove pjesme bilježiti, a samo po potrebi i inačice. Ovako smo samo ova dva pjevača posve iscrpli, a slijedeće samo ponekle.

IV. Ibro (Ibrahim) Topić. Ovoga nam je pjevača našao i preporučio g. Stjepan pl. Varjačić, ljekarnik u bosan. Gradiški. Pisao nam 11. travnja g. 1888.: da tamo ima zanatlija Muhamedovac Ibro Topić, koji da znade do 150 pjesama i do 30 pripovijedaka, koje da u Zagrebu bivši pjevači (Kolaković, Vojniković i Karabegović) ne znadu. Na moju molbu poslao mi je g. Varjačić naslove od 50 pjesama i 12 pripovijedaka, i 576 stihova jedne „ungjurske“ pjesme, koju je od ovog pjevača zabilježio Fehim Kasumović. Pripomenuo je i to, da pjeva bez tambure, ali da zna bolje i ljepše od Salka Vojnikovića i Hasana Majetića.

Po kazivanju samoga pjevača priopćujemo o njem ovo: Otac Ibrin Muhamed Topić bijaše u Cazinu posjednik i hodža, dakle pravi krajišnik. Godine 1865. prodao je svoje zemlje i doselio se u bosan. Gradišku (Berbir). Imao je sedam sinova i tri kćeri. Iz Cazina je udao jednu kćer u Kulen-Vakuf, a jednu u Bihać. Treća je došla s ocem i sedmero braće u Gradišku. Otac mu je umro g. 1873., pa se za tim sinovi podijelili. Ibro ima sada samo kuću i kućište, ostala mu braća (Hamid, Fazle, Sulejman, Omer i Osman — jedan je umro) imadu svoje kuće i zemlje. Ibro živi od svoga zanata kao sarač (sedlar i remenar). Dok se je oružje slobodno nosilo i dok su se konji više jahali, mogao je dobro živjeti, sada živi slabo i nikako. Radionicu ima u čaršiji, te za nju plaća dva for. kirije na mjesec. Ibri je bilo (g. 1888.) oko 40 godina, pravilna je lica i lijepa varoškoga vladanja. Ima dvije žene. S prvom se oženio prije 20 godina (g. 1868.), a s njom imao sedmero djece, ali su mu sva pomrla. Prije pet godina (g. 1883.) mu je u noge oboljela, te ne može ni ustati; na nju se je prije tri godine (g. 1885.) drugom oženio, te ima curicu s njome.

Otac Ibrin Muhamed znao je više pjesama, te je bio prvi učitelj svomu sinu. Pjevao bi samo svojoj djeci, a vavijek rado

Ibro Topić.

slušao pjevače i gostio ih. Najviše pjesama primio je Ibro od Mehe Alibašića, rodom iz Cazina, koji se je oko god. 1880. preselio u Berbir, ali se opet vratio u Cazin i tu umro. Ibro hvali Alibašića, da je bio pravi pjevač na tamburi, da je malo ko tako znao lijepo pjevati. Sve pjesme Ibro ipak nije od njega primio. Nadalje je Ibro 3 pjesme primio od Huseina Babića iz Petrovca, koji je bio star i dobar pjevač, pa dolazio u Berbir svojoj balduzi (svasti) u pohode, te bi dulje vremena ostajao i pjevao uz tamburu. Spomenuo je i Eleza Murića, rodom iz Tršca, koji je bio na poslu u Berbiru te znao pjesama, koje Ibro nije znao, pa ga i nama preporučio, da ga okušamo. Do toga medjutim nije došlo. Najzad je spomenuo Islama Džaferovića. Od ove je dvojice po nekoliko pjesama naučio. Posljednji bio je pjevač od zanata.

Ibro je kazivao pjesme nešto meni, a najviše Petru Starčeviću u župnom stanu starogradiškom, kamo je u jutro dolazio, a u večer se kući vraćao. Nekoliko puta, i kad nam je Salko Vojniković u pohode došao, išao je klanjati na Gaibijinu turbetu, koje je ondje blizo. Ako i nije pjevač po zanatu, svakako je jedan od boljih. Sve pjesme, što ih znade, nismo od njega prepisali. One smo izostavili, koje smo već imali od drugih. Od njega ima najviše „ungjurskih“ pjesama. Ima u njegovim pjesmama nekih osobitosti, kojih u drugih ne ima.

Topić nas je god. 1889. u Zagrebu pohodio. Bio je gost „Matice Hrvatske“ i dali smo ga fotografisati. Kupili smo mu darova za obje gospoje, a njemu otvorili vjeresiju kod E. Hönigsberga do 100 for. za kožarsku robu, koju je u svom zanatu trebao, te je sve pošteno otplatio. Kasnije se nismo s njim sastali, on nam se je nekoliko puta javio, a njegovi tamošnji znanci nekoliko puta pismeno pitali, kad će pjesme štampane biti.

V. Alija Prošić-Babić. Alija je Prošić rodom iz Prošićâ nedoma Ostrošca. Babić se zove po materi starici, koja je baba ili babica, te ju i sin tako zove. U svom poslu hoda sve do Bišća, i premda je starica od osamdeset godina, još dobro vidi. Aliji ima oko pedeset godina, malena je uzrasta, nešto kozičav i tanka grla. Tri puta se ženio. Prva mu žena umrla, druga mu je bila djevojka, kad ju je uzeo, ali se razboljela te se u rod vratila, a Aliji nićah halalila, t. j. oprostila mu ono, što joj je po pogodbi imao dati, ako ju otpusti. Treća mu je žena kršna i jaka.

Ima Alija nešto zemlje i bilo bi za nj dosta, ali je ne može obradjivati, budući da ne ima ni vola ni krave, već samo jedno paripče. Počeo je pjevati još za živa oca. Znade oko pedeset pjesama, ali je Starčeviću samo tri kazao. Najviše je pjesama primio od Osmana Šabića iz Mutnika (Dva Delibegovića — br. 2.), onda od Ahmeta Samardžića iz Tršca, koji je i tada živio, ali vrlo ostario te ne ide pjevati (Segetlija ban — br. 3.), napokon od Ibroša Ćordića Bilajca (Ibro bajraktar — br. 1.). Pjevati ide najviše u Cazin, kad i kad ode u Prijedor-Kozarac do efendije Softića, koji nam ga je preporučio ponajviše s toga, što on od svih poznatih mu pjevača najljepše znade u stihovima obući djevojku i osedlati konja.

Još je zabilježio Petar Starčević po Alijinu kazivanju ovo. Stric Osmana Šabića, po imenu Dželil, bio je nadaleko na glasu pjevač, ali dost (prijatelj) Dželilov Ćerim Čaić bio je pjevač, kakva nije bilo i ne ima više. On je znao 365 pjesama, za svaki dan u godini po jednu. I Alija reče, da je bila u Lici nekakva „blidolika" Ajka, koja je sve kavge, ratove i četovanja popisivala, k njoj je morao svak doći i istinu reći, te tako su te pjesme u Bosnu prešle.

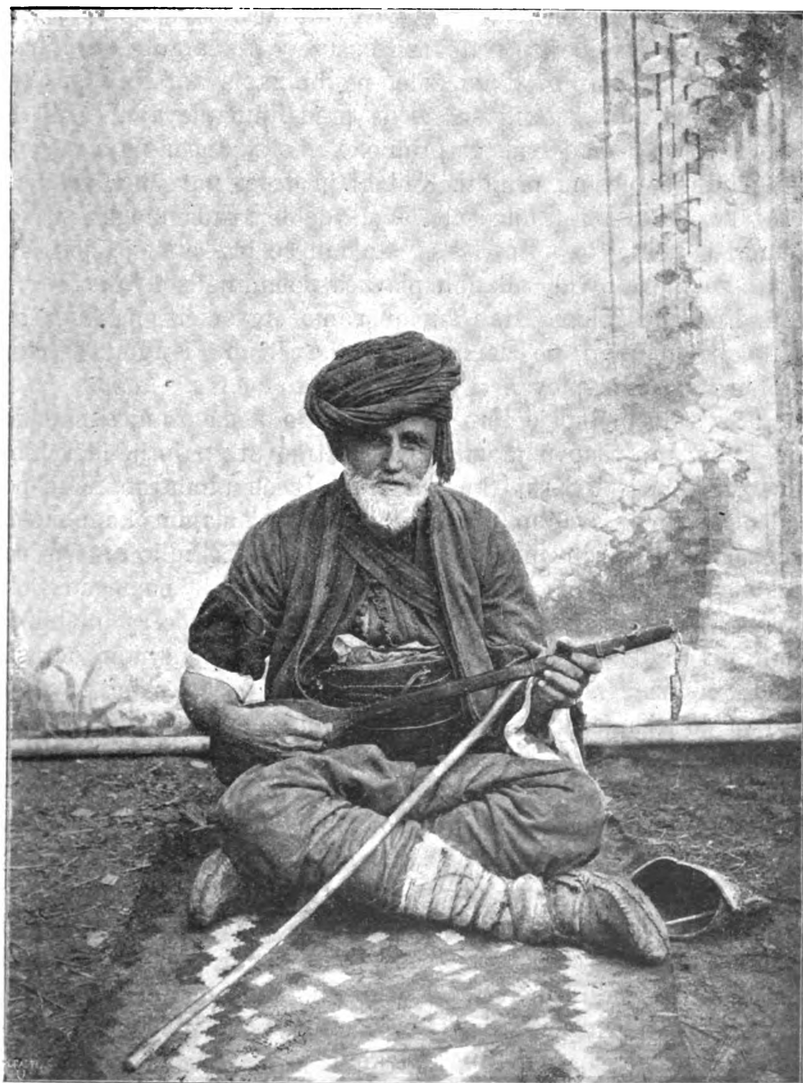
Alija je Prošić prvu pjesmu kazao 27. rujna 1887., dok sam ja još na Zavalju bio, a ostale od 27—30. listopada. Kasnije se nisam s njim sastao, već sam čuo, da još živе.

VI. Ibro Dervišević. Spomenuo sam sprijeda, kako sam ovoga pjevača našao. On je pravi Bišćanin, ima mu oko 50 godina, nešto gojan i pristao čovjek. Živio je od svoje zemlje i zanata, koji on zove sičom, a to je tesanje i izradjivanje nekakva mekana kamena za bašluke (nadgrobne spomenike). On je tri puta došao na Zavalje, preko dana bi kazivao pjesme, a pod večer se vraćao u Bihać na konak. 25. listopada g. 1888. nije se na Zavalje vratio, zatekla ga nagla smrt. Petar Starčević zabilježio je od njega pet pjesama, a on ih znao mnogo više. Zabilježene pjesme primio je od Omera Rodića Bišćanina, od Islama Džaferovića Cazinjanina i od Mure Midžića Bišćanina, a spomenuo je i Aliju Alibegovića kao svoga učitelja. Da nije tako naglo umro, imali bismo od njega više pjesama. Ovako se Starčević držao najviše slijedećega pjevača.

VII. Bećir Islamović. Kako je sprijeda spomenuto, sastali smo se po drugi put iza deset godina s ovim pjevačem, i to posredovanjem g. Pavla Majstorovića, koji nam je poput pok. Star-

čevića sasvim pouzdano i vjerno zabilježio sve, što smo i kako smo željeli od ovoga pjevača znati i još dobiti.

Bećir je rodom iz Spahićâ (Spajićâ) izmedju Bišća i Ostrošca. Ocu mu ime bilo Murat, materi Zlatija. Djedu mu bilo ime Islam, pa se od njega prozvali Islamovići. Iza smrti oca, koga Bećir i ne pamti, mati mu se preudala za zgodna (imućna) krajišnika Šabana Čatakovića u Cazinu, kamo je maloga Bećira u naramku donijela. Tu je živio do svoje 10—12. godine. Pamti Omerpašu i Skenderpašu, kad su udarili na buntovne krajišnike, napose na Cazin i Bihać. Iz Bišća su bježale žene s djecom na Zavalje i na ostalu medju hrvatsko-bosansku, a iz Cazina u Kladušu, pa je tako i Bećir bježao s materom i polubratom. Sjeća se dobro one strave i prepasti, kad su teške žene bježeći djecu pobacivale (prije vremena radjale). Kad je ojačao, morao je očuhu pastiriti, ovce čuvati. Jednom je dojavio ovce prije reda, jer je bio izgladnio, a očuh ga iskarao i opsovao. To je čuo njegov stric Islam, koji je kao tesar blizo gradio kuću nekomu Turčinu, pa ga je uzeo sobom u Spahiće. Vraćali ga očuh i mati, ali ne vratili. Stric ga dobro držao, ali je i njemu morao ići za blagom i težačiti do 16. godine, kad je počeo i pjesme primati. Kuća njegova oca i strica bila pjevačka. Otac mu je bio „pivač nad pivači“, koji je pjesme naučio od Ćerima Čaića, koga smo već prije spomenuli i još ćemo ga spomenuti. I poslije njegove smrti dolazili pjevači k stricu. Mladi je Bećir imao tako priliku od više pjevača pjesme primati. G. 1888. rekao je Petru Starčeviću, da je pjesme primio od Alije Alibegovića, Huseina Babića i Ibroša Ćordića. Za Ćerima Čaića reče, da je od kapetana Murata Beširevića u Ostrošcu naučio 360 pjesama, što mu ih je iz nekakve knjige čitao. Ovoliko je zabilježio g. 1888. Petar Starčević, a slijedeće dodajemo, kako je zabilježio g. Pajo Majstorović po kazivanju pjevača g. 1898. Osim od spomenutih pjevača primio je Ibro pjesme od Islama Džaferovića iz Cazina, Mure Midžića, svoga rodjaka, i Sulje Emirovića iz Todorova. Od ovoga je primao pjesme, kad bi se s njim u Cazinu sastao na ašikovanju. Alija Alibegović da je bio od svih najbolji pjevač, da je najviše znao, a on od njega najviše primio. Od Mumina Alidžanovića da je primio pjesmu, kako car tuče Promin na Promini (u ovoj knjizi pj. 5., od Salka Vojnikovića br. 13.). Vidio je i Bećira Sokolačkoga (t. j. iz Sokóca nad Bišćem), koji nije drugi nego Bećir Jusić, već spomenuti učitelj Mehmeda Kolakovića, ali da je već tada

Bećir Islamović.

bio vrlo ostario i nije mogao pjevati. Bećir veli, da su svi spomenuti pjevači primili pjesme od Ćerima Čaića, ovaj iz knjige Murat-kapetana Beširevića, a ovaj da je tu knjigu dobio — kako ljudi pripovijedaju — od nekakve Turkinje djevojke iz Like. Kad je već nekoliko pjesama znao, uzeo bi šargiju (tamburu od 4 žice), skinuo bi dvije žice, pa bi zapjevao. Kad su ga stari pjevači čuli, jagmili su se, da pred njim pjevaju, ne bi li što više pjesama od svakoga primio. Već od jednoga puta mogao je i najdulju pjesmu primiti. Kad bi ju drugi put čuo, znao je već tako, kao da iz knjige čita. Veli, da bi i sada mogao svaku pjesmu naučiti, i to s tim lakše, što mu se brže kazuje, jer i on voli brzo pjevati. Od sadanjih pjevača spominje pohvalno samo Aliju Prošića-Babića. Ostali su mu samo „pivačići", pa kada se na takova namjeri, ne da mu pjevati, već mu istrgne iz ruku tamburu, pa sam pjeva.

Sa stricem bio je Ibro 18 godina. Onda ga oženio i načinio mu kuću; on ušao u praznu. Počeo trgovati najprije drvenim žlicama, koje je u Krupi kupovao, a u Bišću prodavao. Malo po malo trgovao je svačim, najviše duhanom i slanim kamenjem, grušcem, koji bi dogonio na konjima, kod kuće mlio i mrvio pa onda kao sô prodavao. Tako se je malo po malo pomogao. Dok su mu sinovi nejaki bili, pjevao je samo kod kuće i u najbližoj okolini. I tu gledao, da što ispjeva. Od kad su mu sinovi odrasli i kad s njima svrši jesenski poljski i kućni posao, uzme putnicu na dva do tri mjeseca, obidje s tamburom svu bihaćku okolicu i Krajinu, ide dalje niz Pounje i Posavlje, pa dodje i do Bjeline. Putujuć tako pjeva ili po kahvama, gdje mu kahvedžije daju kavu, a slušaoci smeću novac. Znade tako dobiti za noć po 2—3 forinte. Zvao ga jednom neki kahvedžija i u Sarajevo, gdje još nije bio; ali mu putnica izašla, pa nije mogao. Ili pjeva po kućama, kako ga već ko pozove, ili kod već poznatih spahija i begova. Oni ga onda sami plaćaju, a pozvani gosti samo slušaju. Bogatiji mu dadu za jednu noć i po 5 forinti. Gdje bi dulje vremena pjevao, bilo bi i drugih darova: ječerma, nove ili polovne čakšire. Bili su, ili još su živi, kod kojih je pjevao: u Novom Muhamedbeg Jugovac, Hasanbeg Jablanica, Huseinaga Brk, hadži-Husein Šehović, i hadži-Muhamed Alagić, koji bi znao Bećiru reći: „znade Bećo najbolje svaku i nesitnu pismu." Na dalje su Omer efendija Čirkinagić u Prijedoru, Isa efendija Softić u Kozarcu, hadži-Abdaga Skorup, Himzaga, Muhamedaga i Suljaga

u Banjaluci, Suljaga načelnik u Prnjavoru, Fehimbeg u Kobašu, Ganibeg u Tarevcu kod Modrića, Hamdibeg u Tešnju, Muhamedbeg Lužanac i drugi. Ne možemo jamčiti, je li to sve istina i da li su imena ovih čestitih Bošnjaka pravo zabilježena.

Što pjevanjem zasluži, tim ubija Bećir kućne potrebe. Kad je kod kuće, živi o svom. Ima do petnaest dnina oranice, tri kosca livade, dva vola i dvije krave. Petero mu je djece umrlo, ostala mu dva sina, starijega je oženio, žena mu Hana kći je Hasanage Brkića iz Brkićâ, kotara Bihaćkoga. Stariji mu brat Abdulah da je bio u carsko-osmanlijskoj vojsci te postao pašom u Tunosu (Tunisu), ali ga on i ne pamti. Po jednoj tetki je u rodu s pjevačkom obitelji Ibre Karabegovića u Kamengradu.

Bećir je pristao čovjek, pojaka uzrasta i odebela vrata, ima mu oko 70 godina i nosi bradu. Živa je i vesela oka, lako i brzo govori i pripovijeda, rado će i u šalu udariti. Malo jede i nije izboran u jelu. Kad i kad će i pivo popiti, ali najvoli kavu. Rakija mu se već u mladosti zazrila, pak je ne pije.

Bećir je rekao, da znade 160 pjesama; no ni Starčević ni Majstorović nisu mogli više od 67 naslova od njegovih pjesama zabilježiti. Po tom bi se mogao brojiti u plodnije pjevače uz Vojnikovića i Kolakovića. Pjesme su mu skladne i dobre i on sam mnogo drži do njih, te je to u jednoj pjesmi spomenuo poručujuć meni, „da take pisme još ni čuo nisam.“ I kod njega sam iskusio u pjesmi 38., da isti pjevač istu pjesmu svaki put nešto drukčije, a često i mnogo drukčije kazuje. Od te pjesme zabilježio je Starčević 67 stihova, ali je prestao bilježiti, kad se je sjetio, da imamo tu pjesmu već od Vojnikovića. G. Majstorović zabilježio je ovu pjesmu cijelu. Isporedjujući početak ove pjesme iz godine 1888. s početkom iste pjesme iz godine 1898. vidi se velika razlika: i druga imena, drugi raspored, a i slabija dikcija u pjesmi istoj poslije deset godina. Osim Salka ni jedan se pjevač nije toliko hvalisao. To je slaba strana ovih narodnih i priprostih umjetnika; svaki mnogo do sebe drži, gdjekoji više nego je opravdano, a samo su pokojni bili pravi pjevači.

VIII. Omer Hukić ili *Ukić.* Ovoga lijepoga i pristojnoga starca s bijelom bradom našao sam jeseni god. 1886. u Krupi, kako je sprijeda spomenuto. Pročitao sam mu jednu bolju Mehmedovu pjesmu u večer, a on reče, da ima i boljih pjesama. Ja mu odvratih, neka mi jednu bolju razabere preko noći, pa neka dodje, čim svane, da mi ju kaže. Tako je i bilo. Na ra-

stanku mi rekao, da je pjevač od zanata i da od pjevanja živi. Drugo ništa nisam o njem zabilježio, nadajuć se, da ću se opet s njim sastati, ali do toga nije došlo.

IX. Ibro Hrnjić. Ovaj je doznao za me i Petra Starčevića, da prepisujemo pjesme od Ibre Topića u Staroj Gradiški, pa nas je pohodio u župničkom stanu i ponudio se, da će nam pjevati. Rekao sam prijatelju Starčeviću, neka ga uzme na pero, kad bude s Topićem gotov. Pohvalio se, valjada radi sličnosti imena, da je starinom iz Krajine i potomak kladuških Hrnjica. To je teško dokazati, a još teže vjerovati. Reče, da je onu pjesmu, što ju je kazao, naučio od oca Alije, a ovaj primio od nekih Rešića. Na koncu pjesme spomenuo je mene i sebe ovako: „Pozdravit'š mi gospodina Luku, Dok sam bio mladji u životu, Više mala imô sam kod sebe, Nego danas imam u starosti.“ Poslije Mehmeda je ovo najsiromašniji od meni poznatih pjevača. Njegova pjesma ne vrijedi mnogo.

Moramo spomenuti još tri pjevača Muhamedova zakona i jednoga Brezimenka, kojih pjesme nije „Matica“ neposredno zabilježila. Prvu trojicu vrijedno je spomenuti radi njih samih, pa onda radi dvojice hrvatskih rodoljuba, koji su „Matici Hrvatskoj“, čuvši za njezino nastojanje, svoje pero ponudili. To dokazuje dopisivanje g. Mirka pl. Gjurkovečkoga iz bosanskih Dubrava i g. Mate Križevića iz Lepoglave u ovom poslu, a još više uspjeh njihova rada.

1. Ahmet Čaušević. Rodio se je u Brekovici blizo Bišća. God. 1888. bilo mu je oko 25 godina. Već četrnaestom godinom počeo je pjesme primati od svog zeta (šurjaka) Hasana Majetića i od svog starijeg brata Alije. Počeo je za rana pjevati uz dvožicu tamburu. Godine 1881. došao je radi teška zločina u tamnicu u Lepoglavu. I on je mogao svaku pjesmu naučiti od jednoga kazivanja ili pjevanja. Veli, da je svaku od kazanih pjesama, dok je bio na slobodi, do sto puta pjevao, a za tamnovanja nije ništa zaboravio. Gosp. Mato Križević, tada pravnik i učitelj sinova ravnatelja kaznione, dodao je u jednom pismu o Čauševiću doslovno ovo: „Taj je mladić, što i g. upravitelj kaznione potvrdjuje, jedan od najvaljanijih kažnjenika. Iz svake mu riječi proviruje iskrenost, meko srce i poštena duša, te se može reći, da ga je zbilja samo nesrećan slučaj u ovaj nesretni položaj utjerao.“ Kad se je otvorila kazniona u Zenici, premješten je ovaj pjevač-uznik tamo. Karakteristično je od ovoga pjevača,

što je primljene pjesme neobično duljio. Tako jedna njegova pjesma ima nešto preko 2.500 stihova, a ista pjesma njegova učitelja Majetića nešto preko 1.200 stihova; druga opet njegova preko 4.400 stihova, a Majetićeva oko 1.500 stihova.

2. *Hasan Majetić.* Ovoga nam je pjevača našao gosp. Mirko pl. Gjurkovečki u bosanskim Dubravama, dobar sahat hoda od bos. Gradiške. Već prije nego sam toga pjevača vidio, g. M. pl. Gj. bilježio je za njim pjesme na svoj način, t. j. odmah je crnilom pisao. A i g. pl. Varjačić nam je u isto vrijeme toga pjevača nahvalio i preporučio. Pisao nam je o njem početkom svibnja god. 1888. ovo: „Hasan Majetić je rodom iz Cazina, a od dugo vremena je u selu Dubravama blizo „Salka pive". I on je kao i Salko težak, pjeva od dvadesete godine od zanata te za plaću. On kaže (ako ne laže, jer oni svi dobro lažu kao kod nas lovci), da je naveo samo one pjesme, njih 68, kojih vam naslov šaljem, koje Salko ne zna, a on da znade sve Salkove, dakle više nego Salko, a da ima tamburu, da bi se još više pjesama sjetio. Veli, da je primio pjesme od davno već pokojnih starih pjevača: Murata Skenderovića, Ćerima Čaića i Islama Džaferovića Cazinjanina. Ima mu oko 40 godina, mirne je ćudi i veli, da dosele nije nikomu svojih pjesama kazivao, osim što od neko doba kazuje g. Gjurkovečkomu trgovcu u Dubravama, kako ovaj veli, za „Maticu Hrvatsku".

G. Gjurkovečki zabilježio je od ovoga pjevača 8 pjesama, od kojih su neke nalik na Mehmedove i Salkine, a sudeć po naslovima ostalih 60 pjesama, i ove su nalik na one, koje već imamo od ostalih pjevača. S toga nismo htjeli g. Gjurkovečkoga dalje mučiti, jer je i onako na ovoga pjevača dosta potrošio. Dao ga je dapače i fotografisati. Kad sam na Petrovdan gosp. Gjurkovečkoga pohodio, pozvao mi je Majetića, koji je preda mnom čašu vina od pô litre na dušak iskapio, a da brka nije pokvasio. Ovo je jedini meni poznati pjevač, koji pije poput junaka u ovim pjesmama. Svakako je darovit pjevač, a kako je spomenuto, Ahmet Čaušević je i od njega nekoje pjesme primio.

3. *Vele Ahmetović.* U siječnju i veljači g. 1888. pisao mi je g. M. pl. Gjurkovečki za ovoga pjevača: „Isti slabo znade Salka a Salko njega, premda su iz istoga sela; jedan misli, da ima u džepu znanje drugoga, a ja po svom sudu mislim, da bi Vele bolji bio, da nije ciganin, a ciganin, osobito turski, zamotava na svaku ruku, te moram paziti, da pušeć moj duhan i pijuć moju rakiju ne zaboravi pola pjesme kazati. Osobito sam se namučio kod

pjesme, koju Vam evo šaljem, gdje sam ga sto puta prekinuti morao i dozivao mu u pamet neskladnost gdjekojih stihova, jer sam se toliko uvježbao, da mogu odmah spetiti, gdje pada u neskladan stih, da je nešto ispustio. Vele je takodjer mislio ići u Zagreb, tamo ko u svečevom dženetu živjeti, a vratiti se s novim bajramskim odijelom i sahatom. Ali bi škoda bilo trošiti „Matičine" pare; jer ja ću sve pjesme, što ih znade, od njega prepisati i preko Vas „Matici" opremiti, a za to ne ištem od „Matice" ni pare ni za sebe ni za pjevače, koje ću ja sam primjereno nagraditi." Ovaj pjevač primio je sve pjesme (31, od toga 17 ženskih) od svoga oca Sulejmana. Da mi je prvu junačku pjesmu Velinu g. Gj. poslao, bio bih ga umolio, da se s njim dalje ne muči, već da koju pjesmu više od Majetića zabilježi.

Same pjesme. — Ove muhamedovske junačke pjesme su po jeziku, slogu i rasporedu u glavnom onake, kakve su sve naše junačke narodne pjesme. Ipak imadu nešto drukčije i mnogo toga posebnoga, što ću pokušati u slijedećem istaknuti. Do toga sam došao opetovanim čitanjem i proučavanjem pjesama. Govorit ću dakle o pjesmama iz samih pjesama, i to ne toliko, kakve su, već što je u njima, jer i u slabijoj pjesmi naći će se mnogo dobra, čega često puta ni u boljoj ne ima. Mnogomu će se ovo činiti previše, a mnogomu i premalo. Nek jedni i drugi znadu, da činim što znadem, i da sam se samo na molbu i veoma teško ovoga posla primio.

Pjesme sam podijelio u dvije glavne skupine (cyclus): po mjestima i krajevima, gdje se dogadjaji pjesama odigravaju, jer su to i sami pjevači i dobri znaoci ovih pjesama, kao g. Isa ef. Softić, tako rekli i odredili. U prvu, mnogo veću skupinu, idu pjesme l i č k e, kojih ima u nas oko 150. U drugu idu u n g j u r s k e (Hungaria, Ungjur, Ungjurska, Ungjurovina), kojih ima oko 40. Dogadjaji jednih i drugih počinju u dotičnim krajevima, ali se protežu i na susjedne zemlje. Tursku Slavoniju broje pjevači k Ungjurskoj. Ima pjesama i sastavljenih, kombinovanih, te bi se mogle zgodno nazvati ličko-ungjurske; ali se mogu zgodnije pribrojiti ungjurskim. Ostale su nalik spomenutim, ili su bosansko-hercegovačke, ili su carske i vezirske. Osvajačkih pjesama, izuzme li se ona o osvojenju Bišća i opsijedanju Osijeka, ne ima. Amo bi se mogla brojiti i ona, kako je Hercegovina došla pod tursku vlast (Salko Vojniković br 68.).

Ne varamo se, ako uztvrdimo, da kad bi od naših poznatih pjevača i od drugih, koje bi mogli naći, sve pjesme zabilježili, jedva bi dobili deset novih pjesama za prvu, a još manje za drugu glavnu skupinu, kojih već „Matica“ u ovoj zbirci nema.

Po dogadjajima samo je nekoliko pjesama starijih od 200 godina. Po dikciji su jednake, kao da su jednog dana sve ispjevane. Ipak ima nekih posebnosti u svakog pjevača. Velika većina pjesama nastala je u ono vrijeme, kad se je vodio veliki i mali rat od strane kršćana za oslobodjenje, a od strane turske vlasti za očuvanje onih kršćanskih zemalja, koje su 150 godina bile pod turskim gospodstvom. Mnoga pjesma potječe iz onoga doba, jer napadanje s jedne i s druge strane, otmice i mejdani bijahu u svako vrijeme može se reći na dnevnom redu. Svaka pjesma ima neku povjesnu podlogu, ona opijeva neki dogadjaj, ali drukčije nego se je u istinu dogodio. Ako se u mnogim pjesmama i spominju velike vojske i krvavi bojevi, malo se kada može iz same pjesme razabrati: koja je to vojna bila, koji su bili carevi i ćesari, vojskovodje i junaci s jedne i s druge strane. Sve je to maglovito i nesigurno; samo se može nagadjati.

U svakoj pjesmi ističu se samo pojedini junaci i pojedina lica. Ne ima u pjesmama one zajedničke patriotičke ideje, koja potiče na junaštvo, ona se samo skromno u njima prikriva. Više se ističe vjerska ideja, ali ni ona nije posve jasna. Mrziti neprijatelja druge vjere i pripadnika susjedne neprijateljske države, graditi mu štetu svakojaku i raditi o zlu u vrijeme mira i u vrijeme rata, bijaše slobodno i dopušteno tadanjim običajima. Osim nekoliko pjesama, u kojima se ženskinje ne spominju, može se gotovo za sve reći, da su pune nekoga novovjekoga romanticizma. Veliki i mali boj i dvoboj kreću se oko ženskinja, biju se radi njih. Zenidba i udaja, svatovi i razbijanje svatova, otimanje djevojaka, iskupljivanje zasužnjenih junaka, darivanje djevojaka junacima, povrata za učinjeno nasilje ili osveta (zajam zajmom vraćati) — sve su to obični motivi u ovim pjesmama. Gdje junaštvo ne pomaže, upotrebljuje se prijevara (hila), koje opet ne ima bez pomoći ženske. Mnoge i mnoge pjesme počinju pićem ili nedužnom zabavom, a svršuju krvavim bojem ili osvetom. Kršćanski junaci čeznu za turskim djevojkama, turski još više za kršćanskima. Ove pjesme sasvim naravno vole turskim junacima, kojim kršćanske djevojke tako reći same u naručaj i zagrljaj lete. Osim posestrime vile pomaže turskim junacima i

posestrima kršćanka, obično krčmarica. Ova je obična saveznica turskih junaka, kojima za ljubav i za žute cekine izdaje braću i sestre svoje, kule i gradove. Često puta pjesme daju Turkinjama i aktivnu ulogu. Preobučene na mušku zastidjuju mnogog junaka vještim jahanjem i junačkim djelima. S toga se može razumjeti pripovijedanje četvorice pjevača, da je začetnica ovih pjesama Turkinja djevojka s Udbine, „Ajka blidolika“. Jedni kažu, da je knjigu pjesama nekomu dala, drugi kažu, da su pjevači k njoj dolazili i od nje pjesme primali. Mi smo i takovoj knjizi pjesmarici u trag ulazili. Do sada bez uspjeha, ali je svakako vrijedno bilo ovo spomenuti.*

Pjevači ovih pjesama ljudi su nepismeni, ali daroviti. To se može reći i za one, koji su prve pjesme složili bud po doživljaju, bud po pripovijedanju ili tradiciji, bud po kakvoj pisanoj kronici ili povjesnici, iz koje im je pismen čovjek dogadjaj kakav čitao, a oni ga u pjesmi opjevali. Može se vjerovati Mehmedu Kolakoviću, da su sve ove pjesme prije 200 godina u Lici nastale, pa kad su mnogi Turci Liku ostavili i preselili se u sadašnju bosansku Krajinu, donijeli su svoje gotove pjesme tamo, te ih i danas pjevaju. Kažu sami Bošnjaci, da su najbolje pjesme i najbolji pjevači u Krajini.

Što se ove pjesme dalje od Krajine pjevaju, bivaju lošije. Kad bi koji pjevač iz Foče koju ličku pjesmu na pr. u Bišću pjevao, ne bi je mogao do kraja ispjevati. Slušači bi ga ušutkali, kad bi im na pr. u pjesmi rekao da se od Kladuše vidi na Liku, da je Lika grad, a ne zemlja.

Većina ovih pjesama odlikuje se vanrednom duljinom i epskom opširnošću, pretjerivanjem junaštva na turskoj strani, a isticanjem nejunaštva na kršćanskoj, a premnoge velikom naivnošću. Nu sve se ovo dade opravdati, kad se za 200—300 godina vratimo na prošlost. Pjevači su skroz proniknuti uvjerenjem o premoći polumjeseca nad krstom, pa to prenose i na pojedine junake.

---

* Na moj upit o tome odgovorio mi je g. Antun Hangi, učitelj na trgovačkoj školi u Bišću, mjeseca siječnja 1899. ovo: Da je takovu knjigu imao doista Muradbeg Beširević, kapetan Ostrožački, ali da ju je odnio njegov momak (kavaz) Ćerim Čajić u Peći. To da mu je kazao mladi Edembeg Beširević, unuk spomenutog kapetana, koji da je tu knjigu još u svoga oca vidio. G. H. obećao je, da će na proljeće sam poći u Peći i razvidjeti za knjigu. Još mi je i to g. H. priopćio, da je čuo, da ima negdje u Bišću stara knjiga pjesama pisana turskim pismom (jazijom), a to bi mogla biti ona sprijeda spomenuta Osmića.

Junak Muhamedova zakona i ljepši je i jači i pametniji i hitriji, pošteniji i plemenitiji, bolje sreće u svakom pogledu. Što naumi, to izvrši, zapreke lako uklanja, one mu se — tako reći — same uklanjaju. Malo kada se priznaje junaštvo kršćanskomu junaku, iznimno Jankoviću Stojanu; a možda i njemu samo za to, što je, kako pjesma kaže, bio neko vrijeme Turčin. Da ovaj zajam kršćanski pjevači obilno vraćaju, poznata je stvar.

Kad pjevači upliću u pjesme posve nevjerojatne stvari, sama čudesa, na pr. da šarac Gerzelez-Alije za nekoliko sahata leti sa Glasinca u Sibinj, a odatle u Carigrad, da djeca od 8—12 godina junaštva čine, da beg Šestokrilović odvodi sestru Bečanin-ćesara: i ovo pjevači naumice rade, takove pjesme rado slušaju turske gospoje i djevojke.

Ovi pjevači imadu za svoje pjesme zahvalne i strpljive slušače, kojim ni najdulja pjesma nije preduga, samo ako pjevač znade lijepo iskititi konja i junaka, momka i djevojku. Dobar znalac pjesama i pjevača g. Isa ef. Softić upravo nam je radi toga nahvalio pjevača Aliju Prošića, koji do 70—100 stihova potroši na oblačenje djevojke i opremanje junakova konja. Od sastanka junakâ medju sobom, od izrečene misli i namisli pa do izvedenja, svaki korak, svaki i najmanji čin, svaki kretaj konja i junaka, sve je to do potankosti opisano, opetuje se u svakoj pjesmi, a mnogi prizori se često po pet puta u istoj pjesmi opisuju. To pjevačima nije teško, a slušačima nije dosadno. Pjevač će samo prve stihove pjesme onako polagano i otegnuto pjevati, kako smo Mehmeda i druge pjevače čuli, kasnije pjeva sve to brže, dok u samo recitovanje ne prijedje. Dulju pjesmu će pjevati na odlomke ili naoštraje, kako je Ibro Karabegović komad pjesme nazvao. Onda će pjevač otpočinuti, kavu popiti i zapaliti, a slušači će ga kritizovati, pohvaliti ili pokuditi, ili će ga za ovo ili ono upitati. Teško njemu, ako što krivo kaže, ili ne zna dževapiti (odgovoriti)! Da pjevanje pjevača zamori, to smo sami vidjeli. Bećir Islamović je kazao za Sulju Emirovića, da bi mu se čitav potok znoja pod vratom skupio i niza nj salio, kad bi prestao pjevati.

Da pjevači sami znadu, kako i za što pjesma raste, imamo i tomu dokaza. Mnogi ne će da opetuju već opisanoga prizora, već ga samo s jednim ili dva stiha spomenu. Izbrajanje gradova, konja i junaka sami prekidaju, često puta od nužde, jer ih ne mogu sve izbrojiti, pa će onda reći „jer bi bilo čudo hesabiti“,

ili „što ću ti ih dalje hesabiti" ili „što ću ti ga dalje sprovoditi?"

Svaka se pjesma dade podijeliti u tri dijela: uvod, glavni čin i dometak (epilog). U uvodu je sva ljepota pjesme, pa se iz njega dade razabrati zaplet i rasplet glavnoga čina. Svršetak je gotovo jednolik malo ne kod svih pjesama. Umovanja i refleksija nadje se u po kojoj pjesmi, ali je i to kratko,

Mi smo zahtijevali od pjevača, da nam pjesme kazuju upravo onako, kako ih pjevaju svojim slušačima u Bosni. Kako su nam ih kazivali, tako smo ih bilježili, kad i kad smo po kojega upozorili na ono, što je krivo ili loše kazao, pa je po mogućnosti ispravio. Za mnogo toga nisu znali kazati već obično: „tako čuo i primio od drugih." Od suvišnih stihova i opetovanja nismo ih odvraćali, jer ih ne bi ni odvratili. Ovako smo uz mnogo zrnja morali primiti i mnogo pljeve.

Spomenuvši ovo o pjesmama spomenimo i o zemljama i krajevima, o narodu i njegovu življenju, o uredbi i upravi, o mjestima (topografiji), o imenima glavnih junaka u ovim pjesmama.

Po ovim pjesmama stoji tursko carstvo i muhamedovski svijet u njem proti ćesarovini i kršćanskomu svijetu, koji se i rimlukom zove. Pod ćesarom (bečkim, Bečanin ćesar, kruna-Bečanin) ima sedam kraljevina i toliko kraljeva, medju kojima se lehovski i moskovski jedini naročito spominju. Kralj lehovski (Lehović) i moskovski (Mosković, Moskovčić) i samostalno vojuju na tursko carstvo. Za čudo neke pjesme spominju Moskovsku zemlju, da je preko mora. Pod bečkim ćesarom je i dužd ili princip mletački, njegova je pokrajina principovina t. j. mletačka Dalmacija, a namjesnik njegov je ban u Zadru. Spominje se i Malta i Malteski ban (Maltežlija kralj u jednoj pjesmi) kao da su pod duždom mletačkim. Turski car (sultan-padišah, alifet ili halifa, devlet-padišah, „car-alifet, svetačko kolino") ima pod sobom šest šahova na istoku, a da se izjednači s ćesarom i brojem podložnih šahova (kraljeva, jednom i careva) dodaju neki pjevači — kao sedmu — Bosnu plemenitu i njezinu narodnu vojsku pod bosanskim alajbegom, nikada pod bosanskim vezirom.

Osim duka i generala i u jednoj pjesmi ćesarskih maštrafara (ministara?) ne spominju se drugi dvorski službenici na ćesarskom dvoru. Sultanov dvor ima više carskih službenikȁ i savjetnika, koji se zovu svi ukupno lȁle, a i pojedincu se kaže lȁla. Sve poziva car po jednom od njih u svoj carski divan. Sultan-car sjedi u tahtu (prijestolju), zastrt zȁrom (zavjesom), on

vidi sve oko sebe, njega niko. On govori ispod zàra, katkada ga i odgrne. Ko mu se na poziv približi, taj „zara ljubi i temenah čini.“ Prvo mjesto do cara zauzimlje šehislam (šeh-ul-islam), koji kao kancelar otvara pisma (mahzare, pritužbe) caru upravljena, te po nalogu carevu otpisuje, piše fermane i na njih udara carev pečat, tùru. Ali znade šehislam takova pisma i sakriti ili krivo otpisati, često puta je potajno kršćanin, ima krst u kapi svojoj, a kuran-hamajliju pod nogama. Takova izdajnika, murtata carskog, obično otkrije kakav vezir ili paša, koji je u Bosni služio, te koji je „pravi Turčin i prijatelj carski.“ I veziri su često murtati, osobito budimski; s toga ima svoga názora, a taj je ili silen-Osmanbeg od Osika ili Ćordić Mehmedaga. Pjesme dakako nemilo kazne carske izdajnike, a uzvisuju one, koji su nevjeru otkrili i kaznili. Bosna i Bošnjaci su caru najvjerniji. Kad šahovi ni njihove vojske ne imaju uspjeha, pomaže i odlučuje Bosna pod oružjem. Kad u cijelom carstvu ne ima junaka, koji bi za cara na mejdan izašao, naći će se Bošnjak, a kad ga ni u Bosni ne ima, posudjuje ga Lika i Krbava. Sultan car upravo carski dariva svoje vjerne službenike. Svome mejdandžiji obećaje kćer, (sultaniju) i „tarafhanu, koja novce kuje“; Ličanima i Bošnjacima daje, kad u Stambol dodju, najbolje konje, svijetlo oružje (selmane) i nikad manje od hiljadu dukata.

Medju dvoranicima na sultanovu dvoru još se spominju: muhurlije, muhur-sahibija, veziri i paše, učtuglije, ičtuglije i birtuglije, sadrazemi, sarašćeri, siliptari, ičage, kapidžije i ostali niži. Kad Bošnjaci dodju u Stambol, obično nadju kakova pašu, sebi prijatelja, koji znade s njima divaniti, pa po njemu kao posredniku postignu, što žele.

Carske pozive i zapovijedi (fermane, turali fermane) raznose po carstvu carske kapidžije, pašalije, tatarini (Tatari), koje svak kao carsku poštu mora dobro dočekati. Oni jašu i mijenjaju menzile, konje poštonoše, da mogu prije na odredjeno mjesto prispjeti.

U osvojenim kršćanskim zemljama, koje su bile kraljevine, postavio je sultan-padišah vezire kao vojničke zapovjednike i ujedno upravitelje. Budimski za Ungjurovinu i travljanski za Bosnu često se spominju. I ovi su često carski murtatini, pa su pjevači nazvali vezirskima one pjesme, koje njihovo izdajništvo opisuju. Pod vezirima su paše i pašaluci. U Ungjurovini ih ima sedam, od kojih četiri sjede u Budimu i Pešti. Najčešće i dično se

spominje Hasanpaša Tiro od Kaniže. Od bosanskih paša isto se tako spominje Radoslija ili Radoslijć od Hlivna, koji ličkom Mustajbegu dolazi u pomoć i obratno. Pod imenom Krajine dolazi u prvom redu ona, kojoj je glavni grad Bihać, a ipak pjesme spominju samo Hrnjicu Muju od Kladuše kao glavu Krajine. Ovako se zove i Lika s Krbavom, pa onda i Cetina, koja u nekim pjesmama potpada pod Liku. Kako se čini, Lika se jednom uzimlje u širem opsegu, pa pod nju spada i bihaćka krajina i cetinska, a drugi put kao zasebno okružje, široka i vrhovna Lika. Salko Vojniković zove Liku i nahijom. Ova okružja imala su svakako izniman položaj u tome, što su kao turska granica prot granice ćesarske čuvala tursko carstvo. Manjih kotara pjesme ne poznaju. Gradova (utvrdjenih mjesta) ima Lika i Krajina 64, Ungjurovina 77. Spominju se šeheri (velike varoši) i palanke (varošice). Sela su samo za raju, ćojluci su sela spahijinska.

U dvjema pjesmama spominje se starohrvatski politički kotar župa (unačka župa), u jednoj kraljevina, a u svima banovina, kojih se sedam spominje, ali ih pjevači po volji grade, jer svakomu uglednijemu kršć. poglavaru daju naslov bana. Odatle ban bihaćki i karlovački, malo kad senjski, zadarski (Zadranin), šibenički, dubrovnički, pelengirski i ban Novljanin. Oko turske Ungjurovine spominju se samo jednom ban kološvarski, često komorhanski (komorski ban-Komoran), požujski ili požunski, (Požunlija i Požunlijć), oršanski (Oršanlijć), a najčešće janjočki (Janoklija i Janoklijć). Tokulija (Tököly) spominje se jednom kao ban, drugi put kao kralj, te je prijatelj turski i carski, samo jednom protivnik. Spominje se i Zrinjević-Zrilović.

Pod banovima stoje duke, providuri, serdari, kapetani i obor-kapetani (obor-generali), obrstari i lajtmani. Ova tri zadnja naziva unesena su u pjesme po svoj prilici iz susjedne bivše vojničke hrvatsko-slavonske krajine.

Podložnici bečkoga ćesara i principa mletačkoga zovu se bez razlike kraja, vjere i narodnosti skupnim imenom kauri, vlasi, kranjci (kranjad, kranjadija), pa onda lacmani, španjuri i nimci. Nimac je veće zlo od same kuge. Kad turski junak kune kakav grad s nejunaštva, reći će najzad „posli kuge nimac naselio!“ t. j. osvojio.

Ženskinje kršćanske zovu se općenito kaurke ili kaurkinje, vlahinje, madžarice ili madžarke, onda latinke, bodulice i buni-

jevke. Ova tri zadnja naziva su rijetka. Svi ovi nazivi za muškaće i za ženskinje nisu narodnosni, već vjerski. Pod imenom kranjac i madžarica obično se razumije kršćanin katolik, ali ni to nije uvijek sigurno. Neki pjevači dodaju ovim imenima i druga, koja pobliže označuju, odakle je ko, n. pr. primorski španjuri, kranjci principovci, kranjci ćesarovci, turkovlah (vlah iz turske vlasti). Podložnici cara sultana jedni su Muhamedova zakona, te su po pjesmama turske vjere i Turci. Oni su begovi, age i spahije (ukupno ajani = prvaci), jedini gospodari ili vlasnici zemlje. Podložnici kršćanski jedne i druge crkve zovu se skupnim imenom raja, a i pojedinome se tako kaže. Raja živi na spahijinskoj zemlji, na čitluku, po selima uz granicu, pod gorom ili pod krajem, odatle „raja ispod kraja“, a stanuje u siromaškim kućama. Kmet, čifčija daje spahiji trećinu priroda od zemlje. Imućtvo spahije (bega, age) mjeri se po broju sela, kuća ili dimova (selišta). Selo raje, čifluk, deset, dvadeset itd. kuća ili dimova kmêtâ daje bogat spahija dobru junaku za junaštvo, obično uz kćer svoju. Raja mora i beglučiti, t. j. nekoliko dana u godini svomu spahiji besplatno raditi na begluku t. j. onoj zemlji, koju nije spahija dao kmetu u trećinu, već ju je sebi pridržao za vlastito obradjivanje. Tu, na svom ćojluku, zaseoku ima spahija kulu ili čardak, gdje sâm ili s porodicom ljetuje. Manji spahija navraća se u svoga kneza, nadzornika, upravitelja (ili špana) nad rajom i svoga pouzdanika, često i pobratima, koji ga uz kneginju ili kneževicu i sinove dobro dočekuje, često puta mu velike usluge čini, ali znade i nevjeran biti. Spahije miluju i dobro drže raju, a kad su prestali to i kad se je u Turke nevjera uselila, onda su Turci morali Liku ostaviti. Raja se znade medju sobom zavaditi, pa onda izlazi spahija medju nju, da je miri i umiri. Raja nije redovito dužna vojevati, ali mora turskoj vojsci i spahijinim svatovima tain (živež) davati i dogoniti: volove, ovnove, ječam (za konje), brašno i maslo, katkad vino i rakiju. No raja mora i u vrijeme mira čuvati kraj ili granicu od Otočana i Kotarana, a u vrijeme provale neprijateljske ili zatrke u neprijateljsku zemlju mora i krvavu ulogu igrati. Zapovjednik oružane ličke raje, Maljković Stjepan, dočekuje u klancima (u busiji) kršćanske čete ili ih raspršene progoni. On je veća kršćanska krvopilnica nego ikoji lički Turčin, a sami pjevači zovu nabodicama i krvopivnicama one Turke, koji su nad ostale okrutni te ne opraštaju nikomu. Maljković i uskok-

Radovan su uzori kršćanskih prebjega i turskih udvorica, koje Turci dobro drže. Manje su pouzdani poturice, kao potur-Ibrahim i drugi.

I u ono vrijeme mogla se je raja iskupiti od spahije ili drukčije postati slobodna, t. j. postati vlasnikom zemlje, timara, timarlija. To je nekakav manji vojnički posjed, te je takav timarlija morao sam vojevati i vojnike davati. I sad ima selo Ratkovo kod Banjaluke od 500 kuća timarlija, a Timarima (deset slobodnih sela) oduzeo je Tahirpaša pisma radi toga, što su se jednoj buni pridružili. Ovi se sami drže za bolje od proste raje.

Begovi i age su na svojim spahilucima sami timarlije, jer dobivaju od cara ili vezira zemlje sa kmetskim selištima, da vojuju za cara i da mu granice carstva čuvaju i brane. S toga su svi ovi krajevi, koje naše pjesme spominju, na vojničku uredjeni.

Premda se pjesme razbacuju hiljadama vojske, gdje ih je možda bilo samo toliko stotina, možemo ipak vjerovati, da se je moglo za kratko vrijeme mnogo oružanih ljudi skupiti, jer su upravo uvijek pod oružjem bili. U gradovima ungjurskim i bosanskim bijaše uvijek jakih posadâ, muhafezâ, u kojima je bilo jenjičara (mlade vojske) i sejmena t. j. vojnika sa Anadola (istoka, male Azije). Siliptar je zapovjednik jenjičarske čete u Stambolu, a po ungjurskim i bosanskim gradovima spominju se sejmenbaše. U ličkim gradovima i palankama ne ima carske vojske, već su u njima domaći vojnici pod dizdarima i ajanima. Osim toga svaki vlasnik zemlje (spahija, timarlija, beg, aga) držao je o svom trošku neki broj ljudi pod oružjem, pješaca i konjanika. On ih hrani i odijeva, daje im oružje i plaću u novcu ili u zemljama. Ako pjesme spominju češće fukarsku ulefu, koju car šalje na Bosnu ili Liku po jednom odatle izaslanom uglednniku, spominje se i vojnička ulefa, koju daje u novcu gospodar ili njegova udovica delijama ili neferima. Koji je aga jači, drži i više vojnika: odatle agaluk 12 nefera, 20 nefera itd. i aga od jedne sablje, pô sablje i četvrt sablje (Isa ef. Softić). Na kršć. strani govori se samo o vojsci, četi i kumpaniji, gdje osim već spomenutih viših časnika ima perjanika i zastavnika. Vojnici su usari ili katane (konjanici), pješaci su soldati pod mušketi i pod „bajuneti“. Zovu se često plaćenici (plaćnici, platnici). Šincari ili šicari, jagri ili jegri, pa i henkari (krvnici, vješači), uneseni su u pjesme iz novijega doba. Kršćanske čete dolaze pod „krstaši

bajraci", postavljaju se u „glide (glije, glihe) i parade", utvrdjuju se u „logoru".

Turske vojske i veće čete zovu se ordije, manje čete buljuci, najmanje alaji. Svaka četa ima svoga zapovjednika, glavu (bašu) i svoga bajraktara, a bajraktar ima jednoga ili više jâmâkâ, zamjenika, koji one zamjenjuju, kad u boju panu ili budu teško ranjeni. Služba je bajraktara (bajraktarstvo) časna, ali i teška, često je puta nasljedna, te prelazi od oca na sina. Ako je ovaj nejačak, četovodja je (aga, beg) u neprilici, te dječaci ili djevojke (preobučene na mušku) nose bajrak. Na deset vojnika (nefera) dolazi jedan bajrak, katkada na stotinu. Bajraktar je obično na konju. Bosanski alajbeg je zapovjednik svih bosanskih alaja (četa). Bajrak je obično zelene boje. Alaj ili alaji stanu u red, u suru (usuraju se), a kad se utvrde na poljani hendecima i meterizima (opkopima), onda je to tabor. Izmedju turske vojske ili čete i kršćanske, izmedju „tabora i logora," obično se odmjeruje mejdan „u duljinu šezdeset kopalja, u širinu dvaest i četiri" t. j. mjesto, na kom se dijeli junački dvoboj, nazvan takodjer mejdan. Topovi lumbarde, kumbare dolaze uz vojsku samo onda, kad treba tvrdu kulu ili grad biti, rušiti, hrvati. I najveći bojevi (bitke) svadjaju se na dvoboj, koji se opisuje kao uvod u krvavu bitku, koja biva poslije dvoboja. Koliko hiljada ostane na turskoj strani mrtvih (šehita), toliko Turaka donosi svoje odsječene glave pod pazuhom pred vojskovodju, koji po tom znade, koliko je hiljada palo. Po Bećiru Islamoviću mrtvi kršćani ćuškaju svoje odsječene glave pred sobom. Svaki veći poglavar ima svoju na vojničku uredjenu pratnju, edbu. Medju delije broje se i bajraktari. Stan i služba delija zove se deliluk.

Delije i bajraktari u vrijeme mira dvore svoga gospodara „podviš (podvivši) ruke", čekajući njegove zapovijedi, raznose knjige, pale prangije, možarove i topove na oglasu, idu na uhode u kaursku zemlju, a u vrijeme ratovanja i četovanja prate ga u boj, uza nj i za nj pogibaju. Koji se istaknu kao junaci, dobivaju agaluke i nefere, nagrade u dukatima ili čelenkama. Medju delijama spominju se neki napose, kao kahvedžije, tutundžije (čibugdžije) i seizi, nad ovima je seizbaša. Ovu službu kao i onu za kućne poslove mogu obnašati i kršćani iz raje, Seizbaša Jure, seiz Marko, seiz Simo, Sava službenik itd. Najvećma se ističu buljubaše, vodje buljuka (manjih četa, kolona, od 30—60 momaka, obično nazvanih panduri od „banderium").

Buljubaše su ili samostalni, kao što je bio Hrnjica Mujo od Kladuše, za kojega jedna pjesma kaže, da je za svoje junaštvo dobio od cara ferman, po kojem da mu je slobodno bilo i u vrijeme mira (kad bi car i ćesar sula t. j. mir postavili) četovati u susjedne kršćanske krajeve. Drugi buljubaše po zapovijedi svojih poglavara čuvaju medju ili granicu (hunku carsku i ćesarsku), te za vrijeme službovanja stanuju u čardacima podignutim uz medju. Treći opet ili na svoju ruku biraju četnike ili po zapovijedi dižu pandure te idu pod svojim bajrakom na kršć. harambaše i njihove haramije ili hajduke u goru, da ih pohvataju ili poubijaju. Obično postavljaju busiju četi harambašinoj ili kršć. svatovima, pa „čija busija, onoga i mejdan“ t. j. pobjeda. Kad se buljubaša sastane učelice s harambašom, teško je četi udariti na četu, jer smeta drvlje i kamenje. Tada se dijeli t. zv. hajdučki mejdan. Buljubaša stane harambaši, a ovaj onome na „studenu stijenu“, pa po redu jedan puca na drugoga, dok jedan ili drugi ne bude pogodjen, mrtav ili ranjen. Za tim bude boja i medju četama. Kad se hajduci zatvore u špilju, megaru, onda bude još više krvavih glava, dok se iz nje istjeraju. Od ličkih buljubaša najbolji su Blažević Omer i Tanković Osman. Kad buljubaše i panduri ostanu dulje vremena kod svojih čardaka, a ne ima provale s neprijateljske strane, znadu sa svojim pandurima ostaviti svoja mjesta, pa saći ili na Kotare ili na Liku, gdje je kakovo veselje s „divnim kolom djevojaka“, pa onda obično zlo prodju.

Kako nam pjesme opisuju konje i junake, pojedinac je nosio na sebi i o konju mali arsenal svakakva oružja. Male puške 2 - 4 (džehvedari, ledenjaci, venedici,' lise, graci) nose se za pasom, medju njima „pàla“ ili dug nož, „bjelouš nož“ s držalom od filjeva (slonova) zuba. O ramenu nosi ili kratka garabina (karabiner) ili dugu pušku (mletačkinju, brešu, nimačkinju) granaliju ili tokmali-šešanu. Oko pasa paše 2—4 silaha, srmali silahe t. j. torbice za naboje (fišeke), za prah i olovo. Uz bedru visi sablja turskoga ili tudjinskoga kova, te se zove ćorda, paloš, palošina, alamanka, dimišćija, ćirmankinja, ćirmanlija. U ruci mu je koplje-ubodica sa mizdrekom (drvenim držalom), jabukom i temretom t. j. gvozdenom bodom ili šiljkom. O konju i na konju ima topuz ili buzdohan, perni buzdohan, dugu sablju gadáru ili kolankinju (jer se meće pod kolan), nadžak ili baltu; o obluku (unkešu, prvi kraj sedla) vise kuburnjaci ili kuburluci,

a u njima oveće kubure ili pištolje, puške oblučkinje. Dodajmo još hegbeta (bisage, dvovreću), u kojima je odijelo za tebdil (preobuku), àlât za potkivanje konja, brašljenica i vino, onda na konju naprsni oklop (djulbek), i često puta pokrivač čelikovim šipkama podstavljen i obilnu opremu na konju i junaku, na ovome ako ništa drugo od oklopa a to često pancirli-košulju, pak si možemo pomisliti, što je takav konj morao nositi, a osobito onda, kad je junak oteo i ponio tešku zasobicu, pa se za njim podigla potjera. Bez dobra konja ne ima ni dobra junaka. „Moj dorate, i brate i druže!“ nije jedino tepanje, kojim junak svoga konja odlikuje. Ako ikoje pjesme, to ove konja opisuju kao najplemenitije živinče. Nekoji su konji na glas izašli kao: šarac Gerzelez-Alije, putalj Jankovića Stojana, golub ličkog Mustajbega, djogat-Senjanin Hrnjice Muje.

Da su se junaci ovih pjesama najviše bavili krvavim zanatom, ne treba dokazivati. A jesu li se čim drugim bavili, što su radili, kad je mir bio i kad su kod kuće bili, kako su i od čega su živjeli, jesu li trgovali, jesu li što učili i znali, i to ćemo iz samih pjesama gledati da kažemo.

I sada pjesma stara veli: „Jadna Liko, što si dočekala, da te Bosna kukuruzom hrani!“ U ono vrijeme, kad je bilo manje naroda, bilo je dosta zemlje za ljude i domaću stoku, pa su mogli dosta dobro od zemlje živjeti. Kako ni sada ne radja kukuruz u Lici, nije ga jamačno ni onda bilo, pa je Bosna od pamtivijeka hranila Liku kukuruzom, a Lika je mogla prije dvjesta godina dosta imati pira, zobi i ječma, kad ni konji ništa drugo ne zoblju nego ječam i to „ugruhat i ostupat (ustupat)“ t. j. u stupi oljušten. Zemlju su orali i sijali, a za to je trebalo težaka i blaga, a toga je moglo dosta biti, jer je bilo dosta paše i brsta. Težaci su kršćani, kmetovi, raja, koji hrane od spahijinske zemlje sebe i spahiju. Ali sami Turci rade „dvorni posao“, kad ne ima četovanja i ratovanja. Za nekoliko godina mira podraslo bi mnogo momaka na ženidbu, a djevojaka na udaju. Turci s jedne, Kotarani s druge strane postali bi „mamur i zendjili“ t. j. bogati, pa bi na drugoj strani probudili zavist i želju, da opet dodje do rata, četovanja i zatrke u neprijateljsku zemlju, da se može „porobiti, dobro zadobiti, nafatati roblja svakojaka, a najviše lipih divojaka.“

Turci Ličani, najviše Udbinjani, navikli živjeti od oružja, od plijena i roblja, nisu bili srećni ni zadovoljni, kad je više

godina bilo mirnih, pa bi tada „ofalili i opotrebili", te bi zalagali najmilije svoje oružje krčmarima, jer nisu imali čim vina plaćati. Ako se pjesme i razbacuju zlatom i srebrom, ono se je stjecalo na oružju od neprijatelja, pa se je brzo i rastjecalo. Mnogi junak ogoli i obosi, sve proda ili zaduži, samo što mu ostane „svijetlo i dobro oružje", pa će tim opet steći i slavu i imutak, jer ga mjera namjeri na bogata bega ili agu, koji je ostario i oslabio, pa ona golotinja za nj radi, izbavlja mu djecu iz sužanjstva i dobiva za to bogatu nagradu. Bogatih begova u ličkim pjesmama ne ima mnogo, a koliko ih i ima, ne ističu se osobitim junaštvom. S toga begovske djevojke vole agama i mladim junacima fukarskoga (siromašnoga) roda (soja) nego nejunačkim begovima.

Zenskinje, gospoje i djevojke turske, rade svaki kućni posao: predu, tkaju, šiju, vezu, pletu, bijele platno, priredjuju, jelo, nose vodu, drže red u kući. Za bolje odijelo žensko i muško trebalo je svile, kadife i fine čohe, srebra i zlata, pa se je to trgovinom dobavljalo obično iz Italije i Mletaka. Bilo je i obrtnika, koji su odijelo krojili i šili (terzija i ćurčija). Bilo je oružara (tufegdžija), zlatara i srebrnara (kujundžija), koji su gradili toke i ilike, krlundžija, koji su sablje kovali i oštrili, nalbeta, koji su konje potkivali. Bolje oružje, puške i sablje, nabavljalo se iz Mletaka (venedici, mletačkinje), iz Brescie (breša), iz Njemačke (alamanke i nimačkinje), iz Graca (grȁci), iz Tracije (ćirmankinje), iz Damaska (dimišćije). Vino se je dogonilo na konjima u mješinama (mihovima) iz Dalmacije i Primorja, a pilo ga se mnogo, te se spominju i krčmari, medju kojima Omer, Omeraga, Krčmarić Omer prvo mjesto zauzimlje. Pjevači su nam kazali, da su Turci vino pili, jer su i dok su junaci bili; ali isti junaci sakrivaju piće pred hodžom (imamom) i staricom majkom. Zlatni novci, što ih pjesme spominju, dolaze ili iz Mletaka (cekini i dukati) ili iz Ungjurovine (madžarije). Novac se je dobivao na oružju. Četa i vojska ne ide samo za tim, da neprijatelja svlada, već i da dobije roblja i plijena. Najbolje četovanje bijaše, kad se je mogao kršćanski varoš pun dućana porobiti. Osim trgovačke robe, koja se je mogla ovako dobiti, nije se preziralo ni blago, stoka, koja se je otimala i odgonila. Sve što se u pokretnim stvarima narobi i zadobije, zove se ćar i šićar, ćelepir ili plijen, a budući da se dogoni, zove se i dognaluk. Sve se to poslije boja ili četovanja skuplja, na hrpu sanosi, pa se medju učesnike pravo dijeli na pȁje ili pȁjeve.

Najsigurniji i najobilniji dobitak bijaše, kad se je ili živoga roblja nahvatalo ili kad se je u boju uhvatio poznatiji junak ili poglavar, ili kad se je otelo i odnijelo dijete bogatih roditelja. Roblje (ne robovi) ili se zamjenjuje, pazari, tursko se daje za kaursko i obratno, ili se vraća „za ucinu i za gotovinu“, ili se dalje daje i prodaje. Junaci i zarobljenici, sužnji nevoljnici puštaju se iz tamnice „za glavno dugovanje,“ koje ili njegov rod šalje, ili se puštaju na vjeru junačku, da ga sami donesu ili da ga izprose idući naokolo pod halkom (kolutom) oko vrata, da ih svako može prepoznati kao takove i dati što može i hoće.

Za djecu, što je kradu ili prevarom otmu dobri junaci, obično pomoću ženskinja, dobiva se veliko blago, koje se na tovarima dogoni. Za jedino dijete iskupljuju se glasoviti junaci. Grdan Mastafaga bavi se kao zanatom kupovanjem i preprodavanjem kršćanskoga roblja, osobito djevojaka, koje mu njegov sin, Grdanović Meho, a i drugi donose. Na kršćanskoj strani bave se kupovanjem turskog roblja tajinstvena kapetan-djevojka i duhovnik-djevojka, koje s preko mora dolaze na Primorje s velikom ladjom (djemijom) i s mnogo novaca. Jednom se spominje i sam dužd mletački, kako kupuje roblje. Njima prodaju roblje ban Zadarski, Janković Stojan, kapetani i serdari kotarski. Toga se Turci Ličani najvećma boje, jer tursko roblje ide preko mora, na Ćorfez ili u Mletke, „otkuda se roblje ne povraća.“ Kršćanske djevojke mole se Turcima, da ih ne daju bosanskom veziru i ne šalju u tatarsko ili adžamsko (perzijsko) carstvo, „u Adžame, u nemile Turke.“ Ženskinje vole ostati te se ili silom ili dobrovoljno turče i udaju za Turke ili ih Turci za otkup ili u zamjenu vraćaju kući. U nekim, napose Kolakovićevim pjesmama utanačuje se (tanač se faća), da se ne će djevojke na silu ni krstiti ni turčiti, pa se ličkome Mustajbegu spočituje, kad drukčije radi.

Pjesme spominju, kako je Kozlica Huremaga imao uz turkinju ženu i pravu (islah) vlahinju, koja se nije ni poturčila ni turskog ženskog odijela obukla. Njezini sinovi ne uživaju, premda su Turci, prave vjere u Turaka Ličana, uvijek šuruju i skumavaju se s rodjacima na Kotarima, pa bivaju, na izdaji uhvaćeni, nemilo kažnjeni.

U pjesmama se često knjige pišu i čitaju te se na njih otpisuje, odgovara. Ima ipak dobrih junaka, pa ne znadu knjige pročitati. Ajka Hrnjičina čita knjige i otpisuje za svoju nepismenu braću. I prvaci, koji jednom čitaju knjige, drugi put zovu

učevne ljude, hodže-efendije, da im knjigu pročitaju. To je moglo biti onda, kad je knjiga bila pisana pismom ili jezikom, što ga prvak ne zna. Spominju se hodže i kadije sa medresama, mejtefima i softama. Hodža mora biti pri ruci, kad se kršćanka turči, a kadija, kad se nićah čini, t. j. ženidbeni ugovor gradi i vjenčava.

Uz vječito vojevanje i Bogu se je molilo: kod kuće, u džamijama, prije boja ili mejdana. Vojsku ili veću četu uvijek prati imam-efendija, koji uči prije boja djulbek-dovu (molitvu za zaštitu), „a ostali aminuju Turci." Zarobljene turske djevojke, koje se nikad u tamnicu ne bacaju, hvale se, kako im je bilo slobodno ramazan postiti i klanjati. Ako kršćani i obaraju „ture i munare", a Turci „tare i otare", a ispravljaju svoje bogomoljnice, ipak jedni drugim poštivaju sve, što im je sveto, jedni drugim ne grde vjere ni zakona. Ima zajedničkih običaja i svetinja, kao što je pobratimstvo i kumstvo. Kad se Turčin s Turčinom pobrati, zbrati, taj je vez čvršći od rodjenog bratstva. Češće se zbrate Turci sa kršćanima, osobito s kršć. krčmaricama, pa će onda sin pobratimov zvati očeva pobratima stricem, amidžom, a posestrimu strinom ili tetkom. Pobratima svi rodjaci drugoga drže kao rodjaka, te medju njima ne može biti ženidbe, a još manje izmedju pobratima i posestrime.

Ko za Boga primi pobratimstvo ili poočimstvo, kao što je Janković Stojan Turkinji djevojci, a budimski vezir drugoj djevojci, drži ju kao sestru, odnosno kao kćer. Kod Turaka je poštivanje roditelja i starijega i tomu odgovarajuća poslušnost uprav uzorna. Ako sin ili kći imadu katkad i svoju volju, sve se to lijepo izravna.

Da je bilo pjesme i pjevanja, imamo obilno dokaza u ovim pjesmama, samo ne znamo, kakve su se pjesme pjevale. Bošnjaci kad ispred cara dva a dva prolaze, „dva pivaju a dva otpivaju." Tako i u svatovima. Tale Ličanin ide po Kotarima kao slijepac-pjevač, te gudi na gusle javorove, a kad se napije s pobratimom Radovanom, onda će zapjevati i kakvu prigodnu pjesmu. U jednoj se pjesmi spominje i šargija-tambura (od 4 žice), na koju momak mami djevojke. Kod kršćana, a i Turaka, spominju se samo čobani bogato odjeveni sa srebrnom sviralom. Neki veći turski prvaci, pa i lički Mustajbeg, imadu svoju dabulhanu (muziku, bandu) sa mekterbašom (kapelnikom), te ih prati u boj ili u svatove. Kao nastroji spominju se „zile i borije",

„bubnji i svirale“ i „pištaljike“. Glazbenici su ličkog Mustajbega cigani, kapelnik je Hamza ili Hamzaga ciganin, pa se njegovi glazbenici zovu „Hamzagina dica.“ Najzad se spominje „daulbas“ ili bubanj, u koji čauš tuče, (bije, kucka) te pozivlje četu da se skuplja, obično kod kakve vode (Crvaća), gdje je dobra zgoda konje napojiti i abdest uzeti te klanjati prije polaza u boj.

Ipak poglavito je pjesma bila u ono vrijeme kod djevojaka i uz djevojke. Sastaju se muško i žensko, staro i mlado, znanci, rodjaci i prijatelji na veselju. Ženidba, udaja i sunećenje (obrezavanje) na turskoj strani, krštenje, pirovanje, krsno ime (služba), crkveni god na kršćanskoj strani daje povod veselju, na kom se jede i pije, kolo igra i pjeva, a prati se pucanjem iz pušaka i zameću se igre svakojake. To biva najobičnije u zatvorenu mjestu, u halvat-avliji (prostranom dvorištu), koja se smatra nastavkom kule i gdje se svi važniji dogadjaji ovih pjesama s obje strane odigravaju. Svako veselje začinja kolo djevojaka: „divno kolo“. Kolo igra (hoda, skače) obično 30, rjedje 60 djevojaka, medju njima domaća djevojka ili koja druga glavitija, koja „kolo vodi i pjesme izvodi.“ Djevojke pjevačice pripijevaju nazočne momke i djevojke. Momci ili igraju s djevojkama, svaki do svoje, ili samo gledaju iz prikrajka. Ovako se dopušta mladeži, da se pod nadgledanjem starijih upozna. Izvan avlije malo se kada kolo igra, osim oko crkve, ali i tu u ogradi crkvenoj. Druge zgode i sastanci jesu na bunaru i na pendžeru, ali ovo je već ašikovanje, gotova vjeridba.

Kad god Turci sadju na Kotare, obično banu u avliju kojega prvaka, gdje nalaze kolo djevojaka. Premda su u tebdilu (preobučeni), prepoznaje ih djevojka, radi koje su došli, ili se oni sami otkazuju. Tu je onda gotova nasilna otmica ili potajno odvedenje, ili se krade dijete pomoću djevojke, za tim kavga, potjera, boj i mejdan, opet dakle zapletaj, s kojega krv poteče. Da nije kola i djevojaka u ovim pjesmama, izgubile bi mnogo od svoje romantike, a i ne bi se tolika krv prolijevala. Tako je bilo i onda, kad je Mustajbegovica udesila teferič s ličkim gospojama i djevojkama. Buljubaše s pandurima došli na teferič, Kotarani (Otočani) za to čuli, pa poubijali mnogo ličkih junaka i djevojaka, a mnogo ih odveli.

Muškići znadu se i sami za se zabavljati. Ne treba misliti, da su uvijek samo jeli i pili. Vježbali su se u junačkim igrama, kako su znali i mogli. Džilit (Turniere) bijaše viteška igra, gdje

na konjima a tupim ili drvenim kopljem jedan drugog tjera, dok ga ne izbaci iz sedla; ali ta igra znade po jednoga i smrtonosno svršiti. Hrvanje, bacanje (metanje) kamena s ramena, odskakivanje, pješačka utrka, pucanje u nišan bijahu svakidanje zabave. Na vrhu svih zabava bijaše konjska utrka (obdulja, košija), koju mogahu davati samo bogati prvaci. Daje se ili samostalno ili na kakovom veselju (na pr. ženidbi sina). Ko uteče (dobije) obdulju Turčina prvaka, dobiva kao nagradu djevojku robinju ili kršćanku, osedlana konja, veću svotu dukata ili čohu. Prvomu konju prvi dar itd. Obično će na obdulji biti i varanja pa i svadje. Ako kršćanski prvak metne na obdulju Turkinju djevojku, eto i Turaka na obdulju, obično u tebdilu, te dobivaju obdulju ili zameću kavgu, pa uz krvave glave s obje strane oslobadjaju djevojku. Zadranin i Segetlija (Sigetski) ban daju velike obdulje, na koje dolazi pozvan lički Mustajbeg s najboljim junacima i konjima obduljašima. Mnogi ima i svoga laganoga binjedžiju, koji njegova konja jaše. Pjevači troše mnogo stihova na opis svake obdulje, a taj je gotovo u svim pjesmama jednak.

Usred spomenutih prilika, u kojima se je u ono vrijeme živjelo, radilo, vojevalo i mirilo, ističe se jedna ličnost, lički Mustajbeg, najpopularniji junak, upravitelj Like i Krbave. On je glava od sve Like, direk, platno od Udbine. Što su pojedini junaci doživjeli i prepatili, to je sve i on sam. Od malena roda bio je uzvišen na ugledno mjesto, s kojega je on sve gledao i na kojem su svi u nj gledali, od zadnjega Turčina Ličanina do cara u Stambolu. Bio je zasužnjen i oslobodjen, u jedinom svom dvoboju (mejdanu) malo što nije glavu izgubio, imao sina jedinka, pa ga mlada poželio, imao i kćer, po nekim pjesmama sestru jedinicu, koju je kasno i teško udao. Radi jedne ženskinje pobjegao je u Liku i tu se prvoga mjesta domogao, poslije duga življenja i rada s druge ženskinje glavu je izgubio. On se najviše u pjesmama spominje, kao da je svih 150 godina Likom upravljao, te se čini, da se njemu pripisuje mnogo toga, čim su se njegovi prethodnici u službi ili lički junaci njegova doba ili prije njega proslavili. Ne dadu mu doduše njegovi lički junaci, da se osobno kao junak ističe, ali mu ipak priznaju prvenstvo u svem. On im je bio i otac i majka, mudar vodja i upravitelj, miritelj i savjetnik, tješitelj i branitelj, nagraditelj i pomoćnik. On se s njima šali i veseli, ali s njima i plače za poginulim junacima i onima, koji su dopali nevolje i dušmanske tamnice.

Iza sultana-cara Ličani ne poznadu nad sobom višega poglavara osim svoga Mustajbega. Car je svemoguć, te može hairdovom i gladeć rukom krenuti s mjesta teške topove, a po fermanu može dati Bosni i svakom kraju svoga carstva rodnu godinu. Za njim je odmah Mustajbeg moguć, te može od Boga svašta izmoliti. Spram njega su za Ličane i Bošnjake paše i veziri mali ljudi, a ako su i vjerni caru i dinu, nijesu toliko, koliko Mustajbeg, za kojega i car u Stambolu znade, pa Ličani i Bošnjaci.

Kad je Mustajbeg bio na Udbini, malo je kada bio u svojoj kuli. Uvijek je bio, od zore do mraka, u begluku, u uredovnoj zgradi, u kojoj je bila i begluk-mehana (državna javna gostiona) sa begovom londžom. Begu je bilo počasno mjesto pod pendžerom, do njega su sjedali vidjeniji Ličani i Krbavljani: gazi Ćejvanaga, Glumac Osmanaga, Kozlica Huremaga, a ostali mladji redom naokolo. Tu se je pilo (vino, rakija, kahva) i pušilo, viječalo i razgovaralo o svem, što se je ticalo svih ili pojedinaca. Tu je Mustajbeg sudio zavadjenima, mirio, svjetovao, hvalio, nagradjivao, karao. Tu dočekuje strance, strane knjigonoše i svoje uhodnike. Tu se knjige čitaju i pišu, tu se dogovara vojevanje, četovanje i svatovanje, tu se izdaju zapovijedi i odmah izvršuju. Uvijek su nabijeni begovi topovi oglasnici (haberdari): „vranko“ i „zelenko“. Kad oni puknu, drugi otpuknu, te svak znade da mu je na konju ili pješice poći na Udbinu ili pod Udbinu do vode Crvaća, običnoga sastajališta konja i junaka. Kad nije sila, skupljaju se na begove knjige-pozivnice, koje raznose bajraktari i delije. Jedni mu dolaze, jer moraju doći, drugi dolaze na pismenu molbu, kao n. pr. paša Radoslija. Koji sa znanjem Mustajbega ili bez toga podju u susjednu zemlju kršćansku na četovanje ili otmicu, njima obično dolazi u pomoć Mustajbeg, čim čuje topove kršćanske, na koje se je za Turcima digla larma i potjera. Mustajbeg ili koji buljubaša dolazi u pomoć iznenada kao naručen, i vavijek u zgodno vrijeme. Mustajbeg poslije boja gospodski dariva dobre junake čelenkama i dukatima, a svakomu je u svako vrijeme spreman ovako ili onako pomoći. Imao je protivnika i zavidnika, ali tih se nije bojao, jer je imao mnogo više odanih privrženika.

Mustajbeg je do pod konac svoje uprave branio Liku i Udbinu uspješno, a kad je on poginuo, nije je imao već ko braniti. Za njim uzdiše „Uzolačka“ Janja, s koje je poginuo: „Nesta bega, nesta četovanja!“ Dok je on živio, bilo dobro Turcima i kaurima.

Uz Mustajbega spominje se u ovim pjesmama mnogo ličkih junaka. Medju njima se ističe Tale Ličanin budalina, koji se gotovo u svakoj pjesmi uz Mustajbega spominje, premda, osim u jednoj pjesmi, nije glavni junak. O njegovu i Mustajbegovu porijetlu spomenut će se kod dotičnih pjesama, što smo iz usmenoga pripovijedanja doznati mogli. Kojemu bi od ostalih junaka dali i priznali prvenstvo, teško je odlučiti. Ni pjevači nijesu složni u tom pogledu.

Junaci ovih pjesama rijetko se spominju svojim obiteljskim imenima, više i češće prvim imenom krsnim ili muhamedovskim. Lipovače, Glumci i Glumčevići, Kozličići ili Kozlice, Maljković jesu doista obiteljska imena. Druga su izvedena, i to: od imena gradova kao Brinjanin, Senjanin, Karlović, Bunićanin Budimlijć, Vidimlijć, Pločanin, Novljanin, Gračanlija, Zadranin; od imena očeva ili njegove službe kao Bećiragić, Ćejvanagić, Delibegović, Alibegović, Šabanagić, Dizdarević, Hodžić, Šuvelhodžić, Dukatarević, Popović, Mitrović, Janković, Providurović, Vladikić; od imena materina kao Bejzadić, Gjulić, Vlahinjić, Marušić; od nekoga stanja ili svojstva, kao Jesirević, Sužnjević, Čustović (bolje Žustrović, brzih nogu), Tanković (tankih nogu). Često puta se navodi samo prvo ime, pa se sprijeda ili odzada dodaje, što je ili odakle je, kao alajbeg, Alibeg, Omerbeg, dizdar-Osmanaga, Janko kapetan, ban Zadranin. Tudja imena ili dobivaju hrvatski oblik, kao Moružinović (Morosini), ili se iskrivljuju, kao Ošprgan (Auersperg), Henkarić (Herberstein?), Hajsar ili Hajser-general (Heister), Tokulija (Tököly). Kršćanska imena se samovoljno nadijevaju, predijevaju i skraćuju, kao Marijan u Marko, Angjelija u Anu i Andu, Vukadin u Vuka, Miladin i Milosava u Milu, Ilija u Ilu. Obor-kapetan (obor-general) postaje često puta samo „obor“, kao da je to ime junaka ili oznaka službe. Imena i prezimena često se i zamjenjuju. Tako Sinjanin Gavran postaje Senjanin, Gal-kapetan od Otočca postaje Gavran, jer pjevači uzimlju „gal“, „galast“ u jednakom značenju kao i vran, gavran t. j. crn.

Mjestopis čistih ličkih i krajiških pjesama prilično je siguran, ali je manje siguran u ungjurskim i onima, koje idu dalje od ličkih medja. I bolji pjevači u ovim posljednjim znatno griješe, s toga pjesme ovakve sa posve pobrkanim mjestopisom ne možemo medju dobre uvrstiti. Mnogi gradovi, gore, rijeke imadu i sad ista imena. No ima ih i posve nesigurnih i zagonetnih. Tako Gjurgji-Novi, Kotlak i Korlat (korlatski ban), Ledenik (lede-

nički ban, ako to nije bio vlasnik Ledenica, frankopanskog grada, kojemu velike ozidine i sada kod vinodolskoga Novoga stoje) Papak, Uzolac, Brlogin, Pak, Prozor, Rig i Pelengir (pelengirski ban). Lenger-palanka znači doista primorsku varošicu, gdje se ladje usidruju, ali uż to pjevač kaže samo „Lenger" pak je možda odatle nastao i zagonetni „Legjan-grad". Dok bi se moglo za Gjulu uzeti današnji Gjur (Győr, Raab) ili trgovište istoga imena na medji izmedju Ugarske i Erdelja, dok je Ušbar ili Ugjbar kakav današnji Ujvár, ne zna ni jedan pjevač, pa ni mi ne znamo, gdje je bio Oršan i Janjok, za koji potonji veli ef. Softić, da znači „izgorio ili popaljen", pa da bi to mogao biti današnji Gjur, koji je bio kratko vrijeme u turskim rukama. Isto su tako nesigurni u ungjurskim pjesmama: Krmežin, Pučenik, Prozor i Žunica.

Gore i planine pjevači takodjer samovoljno postavljaju i premještaju. Prelazna gora sa Krajine na Liku jedina je Plješevica, iz Bosne i Like na Kotare glavne su prijelazne gore: Velebit i Dinara (kod Zrmanje), podredjene: Kunara, Otres, Bukovica, Lašakovica, Šušnjara, najčešće Vučjak-planina ili Vučijak, kuda je hunka (medja) lička i kotarska. Izmedju Kotara i južne Bosne prelazna je gora Prolog-planina, izmedju Like i Otočca Korin-planina, a nad Senjom je Vratnik-planina. Mnogi pjevači zamjenjuju Korin i Kunaru radi sličnosti imena. U ungjurskim pjesmama najčešće se spominje gora Bakonja, po kojoj ide medja carska i ćesarska, pa onda glavica Arapovica kod Kaniže. Oko spomenutih planina i gora i ispod njih s jedne i s druge strane ima bezbroj staza i klanaca, kuda vojske i čete prolaze, gdje se boj započinje ili svršava. I ti klanci i staze imadu samovoljna imena: klanac Lipovac, Drinovac, Liskovac i općenito Jadikovac; staza durbapska i vrebačka.

Izmedju gora imade ravnica, polja i poljana, rudina, a i na samim gorama, gdje se vojske i čete iskupljaju, utaboruju, počivaju ili biju. I one imadu svoja imena, koja su do danas ostala, ili su samovoljna. Muhačko polje ili „ravno" za čudo meću pjevači odmah do Budima. Begajsko, Jagodsko, Jastrepsko polje ili „ravno" spominje se u ungjurskim pjesmama, u ličkima Udbinjsko, Hlivljansko, Glamočko, Popina i Popivlje, Grobnice, Vedrice, Brezulje (kod Zadra i na Kotarima), onda općenito „poljana" ili „ravne rudine". — Imena rijeka ostala su ista kao i danas. Vrela i bunari imadu često samovoljno nadjenuta imena. Voda „Kukavica" je onakova značenja kakova i klanac „Jadikovac."

Što nije ovdje spomenuto, a potrebno je za razumijevanje ovih pjesama, naći će se u dodatku i u tumaču.

Izdanje pjesama. — Za izdanje ovih pjesama bila mi je putokazom najprije sama pjesma i njezin pjevač, u drugom redu naputak odbora „Matice Hrvatske," a u trećem mnijenje nekih učenih ljudi i poznavalaca narodnih pjesama. Za svaku od dviju knjiga, što „Matica" ovih pjesama izdaje, odabrao sam po dvadeset i pet pjesama. Nisu sve pjesme ni od istoga pjevača, još su manje od različitih pjevača jednake po vrsnoći. Odabrao sam takove, da se u svakoj nadje nešto novo bud u glavnom bud u uzgrednom činu.

Kod uredjivanja samih pjesama držao sam se od nauke utvrdjenoga i od odbora „Matice Hrvatske" prihvaćenoga načela: neka bude pjesma i u knjizi takova, da će i njezin pjevač i slušač iz Bosne moći reći, da je pjesma ostala onaka, kako se je pjevala i slušala do sada. Do malih i neznatnih sitnica pridržano je i poredjanje, jezik i jezične osobitosti, — sve onako, kako smo od pjevača primili i zabilježili. Narječje ovih pjesama pretežno je ikavština, ijekavština se s njom bori. Ova je borba vjerno prikazana. I oblici su pretežno stari, s njima se bore novi, i to je vjerno zabilježeno i tako ostavljeno.

Stih je i ovih narodnih pjesama tradicionalni deseterac, ali uza nj često dolazi i jedanaesterac. U većini se dosadanjih izdanja narodnih pjesama radilo tako, da se izbacivanjem glasova i drugim načinom iz jedanaesteraca načine deseterci. Ja sam volio pridržati jedanaesterac onako, kako ga je pjevač pjevao ili kazujuć izgovorio. Pjevač gdje i ne treba načini iz deseterca jedanaesterac, jer mu je to nekako zgodnije za pjevanje ili hoće tim nešto bolje istaknuti. Kad kazuje pjesmu, reći će sasvim pravilno: „Vino piju Turci Udbinjani", a kad zapjeva, reći će: „Vino ti piju Turci Udbinjani", dapače još će na početku i „Ej" ili slično dodati. Sami su naši pjevači pokazali, gdje se i kako se može izbacivati glasove u stihu. Oni su izbacivali najčešće glas *i* i *e* na kraju jednoslovčane ili dulje riječi. Tako kod *bi* i *se*, rjedje kod *me* i *mi*, a u sredini kao kod: *ufat'te*, *dovcd'te*. Poput *ti 'š*, *ne 'š* (ti češ, ne češ) sami skraćuju, pa bilo i tvrdo kao *vidit'š* (*vidi'š* mj. vidit ćeš). Gdje je u ovom izdanju znak izbacivanja glasa (elizije) postavljen, neka se znade, da je u devet

desetina riječi sam pjevač tako rekao ili mogao reći. Gdje su dakle sami pjevači u istinu odbacili koji glas ili su ga mogli odbaciti, tamo sam ga i ja većinom odbacio, da bude stih deseterac. Gdje je ostao jedanaesterac, tu treba kao i pjevač da čitalac izgovori dotične tri slovke kao dvije, — pa eto ti deseterca! Naročito i naumice čuvao sam se izbacivanja slovaka ondje, gdje bi moglo dvoumlje nastati. Pjevači su, gdje u jedanaestercu dolaze dva samoglasa, izgovarali tako, kao da se slijevaju, n. pr. „Na ime viče Maljković-Stipana“, izgovaraju: „Najme i t. d.“ Gdje i u običnom govoru uz dulji oblik dolazi kraći, tu nijesam ni metao znaka odbacivanja (elizije), kao što kod *podviš* (mj. podvivši, što se i sada čuje kao i *bivš, rekavš*), *ovac, janjac, stotin, hiljad, al, neg, već, viš, rad, porad* ili *poraz*. Ali sam znak ispuštanja metnuo kod *'vaki, 'naka, 'vliki,* u *'no,* u *'vo.* Gdje je trebao naglas, i njega sam metnuo. Jednosložne i dvosložne dodatke imenima vezao sam s prvim imenom kao: Mustajbeg, Osmanpaša, Huremaga, Ćejvanaga, dulje sam rastavljao, kao Omer-efendija, Osman-alajbeg. Gdje se prvo ime ne sklanja ili je riječ, obično turska, neskloniva, i tu se je jedna riječ uz drugu vezala, n. pr. kapetan-djevojka, duhovnik-djevojka, Lika-Mustajbeg, Maljković-Stipane, Bečanin-ćesaru; berber-udovica, demirli-kapija, sindžirli-zrno, ili zrno-sindžirli, harali-kočije, srmali-silahi, merdžanli-kubure. Ovo posljednje nije ipak kod turskih pridjeva ni trebalo, pak nije ni dosljedno provedeno.

U dodatku sam pod brojem svake štampane pjesme priveo one pjesme, koje su više ili manje nalik na štampanu ili su s njom srodne ili u kakovu savezu. Važnije od njih sam riječima same pjesme po sadržaju iscrpao, a značajnije stihove ispisao. S ovako dugim pjesmama nije se dalo drukčije postupati. Ovih pjesama imade od svih naših pjevača, a i od drugih, čije se pjesme nalaze u zbornicima „Matice Hrvatske.“

Nadalje ima u dodatku kod nekih pjesama kratak povjesnički i stvarni tumač, gdje je to moglo ili moralo biti. Gdje smo mogli za kojega junaka pjesme od samoga pjevača što čuti i zabilježiti, to je učinjeno i priopćeno. Pokazao sam, gdje sam mogao, i na one pjesme, koje su već štampane u poznatim zbornicima, te su s našima srodne ili su s njima u savezu. Dodao sam još i: „tumač turskih i inih nepoznatih riječi“, gdje će se naći i kraći stvarni tumač. U tom su tumaču turske, tudjinske i dosele nepoznate riječi, ili riječi s neobičnim značenjem. Uzeo

sam za prvu knjigu samo one riječi, koje u njoj dolaze, u drugoj knjizi doći će ove i one, koje u drugoj prinadodju. Ja sam izvadio iz svih pjesama oko 2.600 riječi, medju njima 1.200 turskih i srodnih (arapskih i perzijskih). Od ostalih ima oko 1.200 hrvatskih, a 200 raznoga postanja (talijanskog, njemačkog i t. d.). Riječi sam tumačio, gdje god sam mogao, po kazivanju samih pjevača i uzeo ih u onom značenju, kakvo su im oni dali. To su mi odobrili mnogi prijatelji, a i g. Isa ef. Softić, koji mi je i sâm mnogo riječi lijepo protumačio. Pomagao sam se osim toga rječnikom turskih riječi u našem jeziku Gj. Popovića („Glasnik srp. uč. družtva" knj. 59. g. 1884.), Vukovim i akademijskim. Uza sve to izostat će možda po koja riječ neprotumačena, a mnoga će biti za pojedine čitaoce i suviše protumačena. Onima, koji žele sa što većom korišću ove pjesme čitati i proučavati, ne mogu dosta prikričati, da prije čitanja pjesama svakako prouče tumač i predgovor ove knjige.

Uz svu pazku potkrale su se u ovoj knjizi neke tiskarske pogrješke, koje neka se izprave. Neka se čita:

na str. 11. stih 330. mjesto: nojca-noćca; na str. 29. stih 28. mj.: godir-godic; na str. 81. stih 264. mj.: navik-vavik; na str. 123. stih 284. mj.: Gjulić-Vrcić; na str. 167. stih 94. mj.: Bogu-Boga; na str. 170. stih 209. mj.: godine-godina; na str. 277. stih 122. mj.: čenevira-ćenevira.

* * *

Prijateljima gg. Isi ef. Softiću u Kozarcu, Hugi Badaliću, dru. Stjep. Bosancu i tajniku „Matice Hrvatske", koji su mi kod ovog posla i savjetom i djelom pomagali, za njihov trud od srca hvala! Bude li koje koristi i priznanja ovom mojem radu, zasluga je i ovih mojih neumornih i požrtvovnih pomagača.

„Matica Hrvatska" uložila je sav svoj trud, da ove pjesme što vjernije u knjizi prikaže i njih u što dostojnijem ruhu predade i hrvatskom narodu i napose našoj braći Muhamedove vjere, — a ja želim od srca da ih i savkoliki hrvatski narod i naročito braća Muhamedovci prigrle s onoliko ljubavi i oduševljenja, s kolikim smo se „Matica Hrvatska", moji prijatelji i ja oko njih tečajem mnogo godina trudili i mučili.

U Zagrebu, koncem godine 1898.

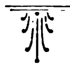
Dr. **Luka Marjanović.**

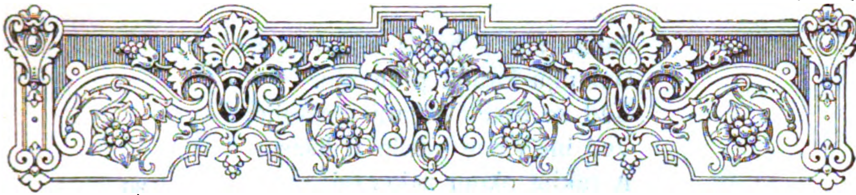
JUNAČKE PJESME

(MUHAMEDOVSKE).

KNJIGA TREĆA.

1.

Gerzelez Alija, carev mejdandžija.

tkako je carstvo postanulo,
Nije care vlaha pomilovo,
Do li Murat od Sibinja Janka.
Cara dvori Sibinjanin Janko
U Stambolu za tri godinice.
Kad četvrta nastala godina,
Janka care bolje pomilovo,
Od mila mu ata poklonio
Iz šezdeset tavle i četiri
Najboljega, tavlibašu djogu.
Janko djogu hrani u Stambolu,
Cara dvori još punu godinu.
A kad peta nastala godina,
Onda Janku Sibinj na um pade
I njegova bilogrla ljuba
I njegovih do šest bratinaca.
Janko sebe spremi i djogata,
Pa ostavi cara u Stambolu,
Ode Janko svojoj domovini.
Njega braća lipo dočekala,
A dvori ga bilogrla ljuba.
Janko hrani djogu kod Sibinja,
Sve dan po dan za punu godinu.
Kad godina nahrani djogata,
Jedno jutro Janko podranio,

Janko sio, a braća kod njega,
Oni piju kanda prolivaju.
Kad se braće sedam ponapilo,
Već im vince udrilo u lišce,
A rakija okom zakrvavi,
Pjana braća eglen otvorila,
Pa Ilijca najmladji govori:
„Brate Janko od matere dragi!
Naske sedam braće od matere,
Nikola je bratac najstariji,
A ti srednji namah za Nikolom,
Što si sveo turskoga djogata,
U nas bolji ati na jaslama.“
Onda veli Šibinjanin Janko:
„Ilijica, brate ponajmladji!
E sad ćemo konje izjahati,
Da vidjamo, ko boljega jaše.
Vidit ćete, sve šest braće moje,
Što sam turskog cara podvorio
U Stambolu četiri godine.“
Sedam braće na noge skočiše,
Svaki svoga ata posidnuo,
Janko svoga Stamboliju djogu.
Kada braća konje razigraše,
Otiskuju koplja ubodice,
Braći veli Sibinjanin Janko:
„Davor mojih sve šest bratinaca!
Koji boljeg jaše ata mamna?“
A Nikola njemu govorio:
„Brate slatki, Sibinjanin-Janko!
Kako postô i od majke otpô,
Takog ata ja vidio nisam,
Ni da s' more taki oždribiti.“
Ate skaču sve šest bratinaca,
Medju njima Sibinjanin Janko,
Pa se biloj povratiše kuli,
Za gotovu tolu zasidoše,
Okrenuše čašom na okolo,
Onda veli Sibinjanin Janko:
„Davor mojih sve šest bratinaca!

Vidjaste li Stambolije moga!
U turskog su cara čestitoga
Još šezdeset tavle i četiri,
Sve su pune atâ prazovitih,
A već 'nakog ni u cara nejma,
Ni u turskih sve šest šaha nejma."
A Nikola kad razabra riči:
„Muči, Janko, nemoj budaliti!
U turskoga cara u Stambolu
Ima, brate, svašta izobila."
Njega Janko iz sve glave viknu
„E moj brate Nikola od majke!
Evo t' vira od Janka rodjenog:
Štogod ima Stambolija mladih,
Ja bi svakom na mejdan izašo;
A na onom Stamboliji djogi
I caru bi na mejdan izašo."
Nikola mu opet govorio:
„Prodj' se, Janko, prećero si pićem,
Ne spominji cara u Stambolu!
Da on pruži od Stambola ruku,
On bi tebi oči izvadio
U Sibinju u našoj odaji."
Kad ču Janko, to mu mučno bilo:
„Čujete li, sve šest bratinaca!
Eto vami vira od meneka,
Ja ću cara na mejdan zovnuti."
To im kaže, pa na noge klisi,
Namah Janko bilu knjigu piše:
„Čuješ, turski care u Stambolu,
Turski care, a sultan-Murate!
Dvorio sam tebe u Stambolu,
Ti si meni djogu poklonio
Najboljega tavlibašu svoga;
Ako nisi mlada Stambolkinja,
Hod' der meni na mejdan izidji
Pod naš Sibinj na mejdan junački;
Ako ne smiš na mejdan izići,
Ti mi za se šalji mejdandžiju;
Ako ne m'reš mejdandžije naći,

A ne mereš tahta ostaviti,
Ti mi šalji sedmu sultaniju,
Uz nju sedmu šalji tarafhanu!“
Janko knjiži knjigonošu nadje,
Momak ode niza sinje more,
Nosi vlaščić knjigu u procipu
Na vrančiću konju pomamnome.
Sve dan po dan kad u Stambol dodje,
Jošte nije došo do saraja,
Do saraja sultan-Muratovih,
Ugleda ga muhur-sahibija,
Pred njeg turnu do dvi pašalije,
Povedoše vlašče sadrazemu,
A sadrazem uze knjigu bilu,
Vlahu dade trijest madžarija.
Vlah se Janku natrag povratio,
Otpisa mu od Stambola nejma
Sve dan po dan za punu godinu.
Ope Janko knjigu napravio,
I tu knjigu poslo do Stambola,
I tu knjigu sebi povratio
U Stambolu sadrazeme carski.
Tako bilo za sedam godina,
Sedam caru knjiga opravio,
Na ni kakvu otpisa mu nejma.
Onda Janko osmu napravio:
„Čuješ, care, čuj, sultan-Murate!
Sedam sam ti knjiga opravio,
Eto t' sada osma knjiga moja!
Ako meni sada ne pošalješ,
Ne pošalješ mejdandžije svoga,
Ne pošalješ sedme sultanije,
Ne pošalješ sedme tarafhane,
Ja ću tebi pod Stambol izići,
Onde ću te na mejdan zovnuti,
Gdje gledaju stambolske hanume.“
Opet knjizi knjigonošu nadje,
Knjigonoša kad u Stambol dojde,
Ugleda ga carev sadrazeme,
Opet svrati knjigonošu sebi,

Gleda knjigu Janka od Sibinja,
Pa govori vlahu knjigonoši:
„Stan', vlaščiću, dok od cara dodjem,
Bit će Janku otpis od Stambola."
Uze knjigu i sve sedam knjiga,
Što je poslo Sibinjanin Janko.
Kad upade sadrazem prid cara,
Sedam puta zara poljubio,
Osam knjiga pred cara bacio,
Car alifet šehislama viknu:
„Šehislamu, draga lâlo moja,
Vidjaj knjige, pa ih pravo kaži!"
A šehislam pade na kolina,
Uze sedam knjiga napisatih,
Knjige gleda, a caru govori:
„Sve sedam je knjiga od Sibinja,
Car alifet, od tvojega Janka;
Što si njega, care, pomilovo,
Sad se Janko asi učinio,
Tebe zove na mejdan junački.
Ako ne smiš tahta ostaviti,
A ti njemu šalji mejdandžiju,
Ako l' ne smiš na mejdan izići,
Ti mu šalji sedmu sultaniju,
Uz nju sedmu šalji tarafhanu.
Evo osmu knjigu napravio,
Da će tebi pod Stambol izići,
Ovde će te na mejdan zovnuti,
Gdje gledaju stambolske kadune.
Nego, care, svetačko kolino!
Govorit ću, jer je za potribu:
Ćitab tahta ne da ostaviti;
Da ostaviš tahta u Stambolu,
Već ne mereš turski care biti."
Tad sadrazem caru govorio:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder kupi divan oko sebe,
Ti pozovi lale i vezire,
Muhurlije, pa sve učtuglije,
Učtuglije, pa sve ićtuglije."

Sadrazemu care govorio:
„Šalj' ičage na četiri strane,
Nek se divan skupi oko mene!"
Divan kupi sadrazeme carski,
Divan kupi za tri dana bila.
Kad četvrti danak osvanuo,
Sastaše se lale i veziri
Na divanu cara čestitoga,
Najstrag lala Mehmetpaša ujde.
Care viknu šehislama svoga,
A šehislam knjige izvadio,
Pravo gleda, a pravije kaže.
Kada lale čule i veziri,
Svak prida se glavu oborio,
Onda veli Mehmetpaša carski:
„Car alifet, svetačko kolino!
Imaš dosta mala i irada,
Ti obriči mala gotovinu,
Za te će se naći mejdandžija."
Car podiže ispod zara glavu:
„Čujete li, moje muhurlije!
Ko god za me na mejdan izide
I pogubi Sibinjanin-Janka,
Dati ću mu sedmu sultaniju,
A dati mu sedmu tarafhanu;
Dat ću njemu muhur sa desnice,
Kod sebe mu graditi saraje,
Prvi će mi biti muhurlija."
Kad to čuše lale, pa veziri,
Carskih šalju za sedam telala,
Oni viču, a blago obriču:
„Tă je l' majka rodila junaka,
Ko bi Janku na mejdan izišo
Za našega devlet-padišaha?"
Oni viču za tri dana bila,
Al tog živa nejma ni rodjena,
Da smi Janku na mejdan izaći.
A sadrazem suzama prolio:
„Ta neka te, carevi Stambolu!
Ti, da Bog da, vatrom izgorio,

Jâ te bila kuga pomorila,
Kad junaka u tebika nejma!“
Opet posla careve telale.
Kad se bili oni povratili
Kraj saraja Bošnjak-Mehmetpaše,
Oni viču i̮ Stambol proklinju,
A njih sluša Ibro kahvedžija,
Kahvedžija Bošnjak-Mehmetpaše,
Kahvedžija paši poletio:
„Gospodaru, carev muhurlija!
Da ja smidem prid cara izaći,
Ja bi za njeg na mejdan izišo
Kopiletu Sibinjanin-Janku.“
Tad sadrazem povika telale:
„Stan'te tude, carevi telali!
Vi ste sada našli mejdandžiju.“
Paša vodi kahvedžiju svoga,
A sadrazem pašu dočekao:
„Carska lalo, eski Mehmetpašo!
Zar brez tebe mejdandžije nejma?“
Uvedoše kahvedžiju Ibru,
Sve kazaše caru čestitome.
Ibru care rukom pogladio:
„Davor Ibro Mehmetpaše moga!
Ako tebe mio Bog pomože,
Te mi zgubiš Sibinjanin-Janka,
Ti si do sad bio kahvedžija,
Odsele ćeš muhurlija carski.“
Pa doziva muhur-sahibiju:
„Vodi meni mejdandžiju moga
Sad do tavlî i do ata mojih,
Dajte njemu ata najboljega!“
Ode Ibro s muhur-sahibijom,
Otvaraju sve tavle careve,
Bira Ibro ate prazovite,
Njemu veli seizbaša Jure:
„Već si sedam tavlî otvorio,
A ne moreš sebi ata naći.
Deder meni po istini kaži,
Za što tražiš ata za sebeka?“

Njemu Ibro po istini kaže.
Ne zna Ibro, žalosna mu glava,
Da je carev seizbaša Jure,
Da je sestrić Sibinjanin-Janka.
Njemu Jure tiho govorio:
„Davor Ibro eski Mehmetpaše!
Tebi ata znadem ponajboljeg,
Što je skoro sišo od Misira,
Od Misira, šaha misirskoga,
Baš na ime tavlibaša djogo,
Najviši je od svih ata carskih.“
Jure znade misirliju djogu,
Zloglav djogo šaha misirskoga,
Kad poleti, ustavit se ne će.
On odape misirliju djogu,
Predade ga kahvedžiji Ibri.
Opremiše misirliju djogu,
Obukoše kahvedžiju Ibru
Sve u srmu i žeženo zlato,
Vode Ibru caru čestitome,
Care veli mejdandžiji svome:
„Kada pojdeš do Sibinja grada,
Uzmi vojske koliko ti drago,
Sarašćera kojeg tebi drago,
U mene su do tri sadrazema.“
Kad ču Ibro, caru poletio:
„Ne ću, care, sadrazema tvoga
Nikakvoga, da sarašćer budne,
Već ja hoću Mehmetpašu tvoga,
Što j' u Bosni bio na vezirstvu.
Daj mi vojske dvanaest hiljada,
Dati ćeš mi na moru djemiju,
Na djemiji šezdeset topova.“
Sve to čuo seizbaša Jure,
Jure knjigu od Stambola piše:
„Moj ujače, Sibinjanin-Janko!
Evo tebi Bošnjak-Mehmetpaše,
On ti Ibru vodi kahvedžiju,
Da t' za cara bude mejdandžija;
Ja mu dao zloglava djogata,

Radi dobru strahu napraviti
I pod Ibrom djogu uplašiti,
Ti ćeš njega lako pogubiti."
Seizbaša knjigonošu nadje,
Posla prije knjigu do Sibinja,
Prije ć' Ibre do Sibinja sići.
Mehmetpaša sutra podranio,
A sadrazem njega dočekao,
Pa ga vodi u kršle careve,
Uze vojske dvanaest hiljada
I na moru veliku djemiju,
Na kojoj je šezdeset topova.
Kada paša vojevati pojde,
Na Stambolu pukoše topovi,
U djemiju kad paša unide
I sva vojska u djemiju ujde,
Na djemiji trgoše topovi.
Mehmetpaša ode vojevati
Sve dan po dan uza sinje more.
Gdje Dunavo u more izliže,
Mehmetpaša ustavi djemiju,
Jer će tude konak učiniti.
A vojnike pušća po obali,
Prohodaše po obali Turci
Vas dug danak, dok im nojca dojde.
Opet paša konak učinio,
Uz Dunavo okrenu djemiju,
Paša vas dan ide uz Dunavo,
Kod obale ustavi djemiju,
Pa izvodi careve vojnike.
Okrenuše pod Sibinj prokleti,
Paša bile penje čadorove.
Iz Sibinja ugledaše kranjci,
Brat Nikola Janka poviknuo:
„Evo, Janko, sad careve vojske!"
Al se Janko iz grohota smije:
„Neka vojske, dragom Bogu fala!
Sad ćeš vidjat svoga brata Janka."
Janko sebe i djogata spremi,
Pa podviknu Sibinjanin Janko:

„Mehmetpaša od turskog Stambola!
Je l' mi care poslo mejdandžiju,
Mejdandžiju kahvedžiju tvoga?
Nek izlazi, da se ogledamo!“
Tom se čudi Mehmetpaša carski,
Jadan paša ni za što ne znade.
Paša viknu kahvedžiju svoga:
„Jaši, Ibro, misirliju djogu!“
A kad Ibro izjaha djogata,
Boga viknu, Boga Janko primi:
„Kako ćemo mejdan podiliti?“
„„Tvoje zvanje, tvoje obiranje.““
Soldati im mejdan razmiriše
U duljinu šezdeset kopalja,
U širinu dvaest i četiri.
Janko viknu sa djogata svoga:
„Zajaš', Ibro, od onog biljega,
A ja hoću od ovog biljega,
Gdje s' sritnemo, da se udarimo!“
Kada Ibro u Janka pogleda,
Al u Janka koplje u desnici
Sve u gorskog opkrojito vuka
Od jabuke pak do desne ruke;
Na vrh koplja medjedija glava,
Namistita glava na gajtane,
Ona ziva ko kanda je živa,
Namah Ibri zlo na umi pade.
Kad rekoše, konji potekoše.
Obojica koplja otisnula,
Baci Janko svoje pred djogata,
Prid njeg pade glava medjedija,
Ona ziva baš kanda je živa,
Djogat frknu u obi nozdrve,
Natrag s' trže, pa djogat pobiže;
Ibro g' zapti, al mu fajde nejma,
A za njime Sibinjanin Janko,
Ibru stiže, sabljom udario,
Pade glava Ibre kahvedžije.
Janko glavi ni mukaet nije,
Djogu skače, Mehmetpašu viče:

„A zar u vas mejdandžija nejma,
Brže m' boljeg šalji mejdandžiju!“
Mehmetpaša mejdandžiju najde,
I tog Janko glavom rastavio.
Jer je mlogo više hesabiti,
Janko dvan'est zgubi mejdandžija.
Djogu igra, Mehmetpašu viče:
„Evo zgubih dvan'est mejdandžija,
Imate li boljeg mejdandžiju?“
Onda paša suzama prolio:
„Ovde tebi mejdandžije nejma.“
„„Kad je tako, Bošnjak-Mehmetpaša,
A ti vraćaj do Stambola vojsku,
Nek mi care šalje sultaniju,
Od Stambola sedmu tarafhanu,
Jä nek ide, da se ogledamo!““
Mehmetpaša zavio bajrake,
Od Sibinja on povrati vojsku,
Niz Dunavo do djemije dojde
I uvede u djemiju vojsku.
Nujan paša ide niz Dunavo,
Niz Dunavo, pa niz sinje more.
Mehmetpaša kad Stambolu sidje,
Ne pucaju carevi topovi;
Ode vojska svak na misto svoje,
Mehmetpaša u svoje saraje.
Kad prid cara na divan ulijde,
Zara ljubi, a temenah čini,
Car alifet zara odignuo:
„Lalo moja, eski Mehmetpaša!
Jesi l' bio pod Sibinjom kletim?“
Paša caru po istini kaže.
Kada care razabrao riči,
Opet devlet divan učinio,
Car alifet zara odignuo,
Pomoli se, a na divan viknu:
„Davor moje lale i veziri!
Evo poslah Bošnjak-Mehmetpašu,
Do Sibinja sveo mejdandžiju,
Toga mu je Janko pogubio

I još dvan'est drugih mejdandžija,
Pa je Janko meni poručio,
Kada boljeg mejdandžije nejmam,
Da mu sedmu pošljem sultaniju,
Od Stambola sedmu tarafhanu,
Ili da mu na mejdan izidem.
Sad je meni velika sramota,
Ćitab tahta ne da ostaviti,
Da ja Janku na mejdan izidem.
Brže m' dževap, drage lale moje!"
A svak muči, prida se pogleda,
Niko s carem ne zna govoriti.
Al upade Bošnjak Mehmetpaša,
Sedam puta zara poljubio
I pod carom poljubi srdžazu,
Car alifet zara odignuo:
„Gdje si, lalo, Bošnjak-Mehmetpaša?
Evo pitam svojih muhurlija
I vezira, sam ih Bog ubio,
Niko m' dževap učiniti ne će."
Caru veli Bošnjak Mehmetpaša:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder raspi divan od sebeka,
Ćeraj, care, šehislama svoga,
Ja ću tebi dževap učiniti."
Namah care divan razasuo
I oćero šehislama svoga.
Onda paša caru govorio:
„Car alifet, svetačko kolino!
Ti kad si mi muhur poklonio,
Pa u Bosnu poslo na vezirstvo,
Murtati su mene oblagali,
A ti si se na me rasrdio,
Iz Bosne me surgun učinio
Preko mora u Anadoliju.
Tu sam sedam bio godinica,
Ti se opet na me smilovao
I opet si mene povratio,
Za to ću ti sada kazivati:
Ovde tebi mejdandžije nejma,

Da spram Jankom stane na mejdanu,
Jer si Janku poklonio djogu,
Baš najboljeg tavlibašu svoga.
Neg da hoćeš mene poslušati,
Deder pravi bijela fermana,
Pa ga šalji na Bosnu carevu
Svojoj lali Gerzelez-Aliji
Na Glasinac više Sarajeva,
On će za te na mejdan izaći.“
Kada care te razabra riči,
Grohnuše mu suze niz obraze:
„Što to, lalo, Bošnjak-Mehmetpaša!
Što spominješ Bosnu plemenitu?
Da mi lala nisi prva moja,
Sad bi tebe glavom rastavio,
Kad je evo sad sedam godina,
Kako j' moja Bosna priložila,
Priložila Beču i ćesaru.“
Kad to čuo Bošnjak Mehmetpaša,
Suze proli, a zaru poteče,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder pravi bijela fermana
Na Glasinac više Sarajeva:
Ak' ne dojde Gerzelez Alija,
Ne budne li Bosna plemenita,
Padišahu, sad u tvojoj ruci,
Eto sablje, evo moje glave!
Već su tebi Bosnu oblagali,
Baš šehislam, prva lala tvoja.
Evo punih sedam godin dana
Ti na Bosnu ne šalješ ulefe,
A ne šalješ bijela fermana.“
Sultan Murat suzama proliva:
„Lalo moja, Bošnjak-Mehmetpaša!
Ako budne to istina prava,
Da je Bosna sad u mojoj ruci
I na Bosni Gerzelez Alija,
Ti si eski bio Mehmetpaša,
Odsele ćeš muhurlija prvi.

Kad to čuo Bošnjak Mehmetpaša:
„Car alifet, tako ti kurana!
Ja ću tebi ferman napraviti,
A ne zovi šehislama svoga,
Ti 'š na ferman turu udariti,
Dat ćeš meni ferman u desnicu,
Neka niko u Stambolu ne zna
Posli mene i tvog sadrazema.“
Kad te care riči razabrao:
„Piši ferman, kako tebi drago!“
Mehmetpaša bio ferman piše,
A car na njeg turu udario,
Pa ga dade Mehmetpaši glavi.
Mehmetpaša to teško dočeka,
Uze ferman, pa pod hrku baci,
Dobro krije careva fermana,
Dok on nadje sadrazema carskog:
„Daj mi svojih sedam pašalija,
U koje se moreš pouzdati,
Noću šalji do mojih saraja!“
„„Hoću, paša, koliko ti drago,
Mehmetpaša, carev prijatelju!
Ako caru nadješ mejdandžiju,
Dok ti budne u životu glava,
Znat će za te care u Stambolu.““
Dok dan projde, tavna noćca dojde,
Kad odoše u džamije Turci,
U džamije klanjati jaciju,
Mehmetpaša spremi pašalije,
Paša kriči svojim pašalijam:
„Kad se ferman nosi od Stambola,
Ne nosi se ferman u nidrima,
Već se ferman nosi na prsima.“
Mehmetpaša na djogata frci,
Uz njeg carskih sedam pašalija,
Provede ih na sedam kapija,
A kod sedme sa djogata frci,
Pa izvadi ferman iz nidara,
Na fermanu ovo napravio:
„Lalo carska, Gerzelez-Alija!

Evo cara čudan mejdan našo
Od djidije Sibinjanin-Janka.
Care mu je slao mejdandžije,
Dvan'est ih je Janko pogubio,
Sad već caru mejdandžije nejma.
Za vas care ne zna u Stambolu,
Jer je Bosna caru oblagata,
Da sad nije u carevoj ruci.
Van čim tebi carev ferman stigne,
Šarca jaši, hodi do Stambola.
Ode glava Bošnjak-Mehmetpaše,
Jer sam caru našem kazivao,
Da je Bosna sad u carskoj ruci,
A ti da si više Sarajeva,
Ti 'š za cara na mejdan izići
Kod Sibinja Sibinjanin-Janku."
Kad napisa paša na fermanu,
Najboljem ga dade Tatarinu,
Na prsih mu ferman pritvrdio,
Pa govori carskim pašalijam:
„Dico moja, već ej-sahatile!
Nos'te ferman, što brže morete,
Jaš'te konje i noćom i danom,
Minjajte ih do Bosne careve."
Kad to carske čule pašalije,
Mehmetpaši ruku izljubiše,
Otiskoše Tatarini mamni,
Oni jašu i noćom i danom.
Vakat bio, kad na Bosnu sišli,
Jesenski se prigodio danak,
A dopade sve sedam Tatara
Biloj kuli Gerzelez-Alije,
Pašalije viknuše Aliju.
Ne ču niko u ćemerli kuli
Nego mati Gerzelez-Alije;
Stara nene do pendžera dojde,
Vidja starka pašalije carske,
A u jednog ferman na prsima.
Stara viče Alijina majka:
„Pašalije cara čestitoga!

Ovde nema mog Alije sina,
Neg eto ga niže kule bile,
Gdje on brna na šarcu šenicu."
Kad to sedam čulo pašalija,
Oni lete Gerzelez-Aliji.
Kad Alija tutanj opazio,
On ustavi šarca u brnači,
Pašalije očima pogleda,
Pašalije njega ugledaše.
A kakvi su u Alije brci,
Konda j' crno janje u zubima,
Brci Ali po puškama pali,
Svitli mu se džebe kroz brkove.
Kad ugleda sedam pašalija,
Ta kakav je Gerzelez Alija,
Pašalije natrag pobigoše.
Kad ugleda Gerzelez Alija,
Gdje j' u jednog ferman na prsima,
On ostavi šarca u brnači,
Pa poteče carskim pašalijam
I sustiže onog pašaliju,
Što je u njeg ferman na prsima.
Pašalija sebi s' pobojao,
Pa sa prsa ferman otrgnuo,
Ferman pade u zelenu travu,
A dopade Gerzelez Alija.
Kad na ferman okom pogledao,
Što mu piše Bošnjak Mehmetpaša,
Da je carska Bosna oblagata,
Aliji su suze udarile.
Kad Alija ferman razgledao,
Vidi türu cara čestitoga,
Turu ljubi, a temenah čini,
Ferman Ale ne meće u nidra,
Već ga sebi za glavu zadio,
On se šarcu vrati i brnači,
Pa dobrna bilicu šenicu.
Ale kuli side i materi,
Pa on suze proli iz očiju:
„Davor stara na Gerzovu nane!

Evo punih sedam godin dana,
Kako nejma careva fermana
Ni od cara careve ulefe.
Sad mi evo carev ferman side,
Da je cara čudan mejdan našo
Od djidije Sibinjanin-Janka,
Cara Janko na mejdan pozivlje.
Evo meni Mehmetpaša piše,
Da za cara na mejdan izadjem,
Da je naša Bosna oblagata.
Ako li ga poslušati ne ću,
Ode paši sa ramena glava.
Meni valja tahtu i Stambolu,
Deder meni brašenice spremaj!“
„„Hoću, Ale, ne brini se time.
Bogu fala i našem devletu,
Kad sam takog pothranila sina,
Pa car za te znade u Stambolu.““
Tad Alija do svog šarca side,
Šarca svoga timar učinio,
Ustače mu arpe ugruhate.
Kad na vakat akšam saklanjao,
Izvadio kuran-hamajliju,
Dok Alija kuran proučio,
Već mu vakat od jacije dojde,
Kad Alija saklanja jaciju,
On uzimlje svoje brašenice,
Pa ih šarcu meće u hegbeta,
Vodi šarca iz prezida mamna,
Alija se s' šarcom prigovara:
„Davor šarac, moje desno krilo!
Odavlen je pod Sibinj kameni,
Brate slatki, dvanaes konaka,
Tebi valja sve to pokupiti,
Dok nam zora pukne od istoka.“
To on reče, pa na šarca frci.
Dok im zora puče od istoka,
Šarac pade kod vode bunara,
Kod bunara Sibinjanin-Janka.
Ale bojno koplje udario

I za koplje šarca privezao,
Šarac zoblje arpu kod bunara,
A Alija uzvrnu rukave,
Abdest uze na vodi bunaru,
Abdest uze, da sabah saklanja.
Ale mlide, niko ga ne gleda,
Gleda ljuba Sibinjanin-Janka,
Još joj Janko leži na šiljtetu,
Janka ljuba budi u odaji:
„Ustan', Janko, ako Boga znadeš!
Hodi vidi, što vidio nisi:
Turčin eno kod vode bunara,
Kod bunara crnu zemlju ljubi
(Jer ne znaju sibinjske vlahinje,
Kako s' Turci mole Bogu svome),
Eno šáro kod njega govečе,
Pognulo se, pa sve travu pase.“
Kad to čuo Sibinjanin Janko,
Janko skoči, pljusnu s' po obrazih,
Pa se onda tri put prekrstio,
Onda Janko na pendžer pogleda,
Virnu ljubu od pendžera viče:
„Davor moja u odaji ljubo!
Ono j' Turčin, on zemlju ne ljubi,
Već se moli Bogu po zakonu.
Ono Turčin nije od Stambola,
Već od Bosne Gerzelez Alija;
Jer kad sidjem do našeg Zemuna,
Pa pogledam više Biograda,
Na Avalu više Biograda,
Ima kula Avaljanin-Porče,
Ono mu je Bogom pobratime
Sa Gerzova Gerzelez Alija;
Van sam čuo, ljubo virna moja,
Da je Turčin vrlo na mejdanu.
Kad sam bio u našem Zemunu,
Vidjo m' pobru' Avaljanin-Porču,
Sa Avale kad topuz otisne,
Topuz pane u naš Zemun bio.
Gerzelez je na mejdan izašo,

Ja ću njemu sad na mejdan sići,
Dok se spremim, rodit će se sunce,
Ti ćeš za mnom na avliju sići,
Pa ćeš stati na avlijnskih vratih,
Da m' ŏkupi Gerzelez Alija,
Ti ćeš meni otvoriti vrata."
A ljuba je Janku govorila:
„Gospodaru, Sibinjanin-Janko!
Ak' odsičeš Alijinu glavu,
Ne nosi je na našu avliju,
Od nje bi se vrlo pripanula,
Strašan Turčin, sam ga Bog ubio!"
Janko sebe i djogata spremi,
Privari ga, u sedlo mu frci,
Izjaha ga do vode bunara,
Igra s' djogat, u havaj izliće.
Al ne gleda Gerzelez Alija,
Već prida se metnô hamajliju,
Uči jasin kod vode bunara,
Janko njega viknu sa djogata:
„Čuj Turčine, Gerzelez-Alija,
Sa Gerzova iznad Sarajeva!
Jesi l' meni na mejdan izišo?
Jaši šarca, pa na mejdan hodi!"
To Alija ni mukaet nije,
Nit on gleda, nit Janka pogleda.
A kad Janko pritira djogata,
Vidi šarca kod vode bunara,
Šarac zoblje arpu ugruhatu;
Pred njeg Janko koplje otisnuo,
A na koplju medjedija glava,
Ona ziva ko kanda je živa,
Al se šarac uplašiti ne će,
Već se na njem griva podignula.
Ciknu šarac Gerzelez-Alije,
On na koplje frci kod bunara,
Sve mu temre u igle sasuo.
Kad to vidja Sibinjanin Janko,
Da se šarac uplašiti ne će,
Bježi Janko kuli i avliji

Na djogatu cara čestitoga.
Kad to vidja Gerzelez Alija,
On dofati topuz kod sebeka,
Ale usta na livo kolino,
Desnom rukom topuz otisnuo,
Sfati topuz pod Jankom djogata,
A sapište Sibinjanin-Janka,
Mrtav pade jedan kod drugoga.
Glédê braća Sibinjanin-Janka,
Nikola se iz grohota smije:
„Jesam li ti, Janko, govorio,
Da se cara prodješ i Stambola,
Izgubi li svoju ludu glavu?“
Ćedoše mu braća prid avliju,
Nikola im ne da iz odaje:
„Neć'te, braćo, viru vam zadajem!
Svi bi i vi glave pogubili,
Turčin nami ni mukaet nije,
Ni ljubama, a ni našoj kuli.“
Kad Alija kuran proučio,
On smotao kuran-hamajliju,
Pa je sebi turnu u džepove.
Kad on Janku i djogatu dojde,
On Jankovu glavu odsikao,
Glavu šarcu u zobnicu baci,
A o šarcu topuz obisio,
Povede ga od vode bunara.
Sve gledaju iz kule vlahinje,
Uz njih braća Sibinjanin-Janka,
Sve gledaju Gerzelez-Aliju,
On prida se glavu obisio,
A na kulu da pogleda ne će.
Za njim šarac glavu obisio,
Kako ide, kanda doći ne će,
Sve se smiju sa kule vlahinje.
Kad izvede šarca velikoga,
Gdje ne gleda niko na Aliju,
Alija je šarcu govorio:
„Šarac brate, od ramena krilo,
Ode glava Bošnjak-Mehmetpaše!

Odavlen je do Stambola bila
Tā šezdeset i sedam konaka.
Dok zauči podne na džamijah,
Pani meni na Stambol-kapiju,
Na Sofiji velikoj džamiji."
Tad se pod njim šarac pokupio,
Dok mu sunce na podne izajde,
A zauči ezan po džamijah,
Šarac pade kod Aja-Sofije.
Tu Alija šarca odsidnuo,
Sam se šarac kraj džamije voda,
Dok Alija podne saklanjao.
Kad kroz Stambol šarca pojahao,
Njemu šarac glavu obisio,
Kako ide, kanda doći ne će.
Ale mrke obisio brke,
Sastali se po unkaših brci,
Sve se smiju dica po sokacih,
Sve se dica bacaju kamenjem,
A Alija ni mukaet nije,
Vavik mrke otočio brke,
A šarac mu glavu obisio.
Ode haber kroz Stambol bijeli
Do saraja Bošnjak-Mehmetpaše:
„Et' konjika, kakav došo nije,
Po konju je brke obisio,
Konja jaše ko goveče šáro."
Kad to čuo Bošnjak Mehmetpaša,
Paša znade Gerzelez-Aliju,
Paša skoči, kanda ne sidjaše,
Sve bosonog skače niz kaldrmu,
Fati s' paša usarske kandžije,
Pa rastira dicu po sokacih.
Kad ugleda Gerzelez-Aliju,
Alija mu turski salam viknu,
Otprimi mu Bošnjak Mehmetpaša,
Ciknu paša, a raskrili ruke,
Pa poteče šarcu i Aliji,
Grli, ljubi, ne zna da odstupi:
„Lalo draga cara čestitoga!

Da ne dodje za pun misec dana,
Otišla bi sa meneka glava,
Što car reče, znaš, da ne poreče.“
Pa podviknu čohodara Ibru:
„Vodi Alu do saraja naših!“
A odleti eski Mehmetpaša
Do ćošaka cara čestitoga,
Da on caru kaže čestitome,
Da mu Bošnjak dodje od Glasinca,
Što će Janku na mejdan izići.
Kada care ugledao pašu,
Zar podignu, Mehmetpašu viknu:
„Što je, lalo, Bošnjak-Mehmetpaša?!“
„„Eto, care, tebi mejdandžije
Sa Glasinca Gerzelez-Alije!““
„Muči, paša, sam te Bog ubio!
Juče s' moje stigle pašalije
Na Glasinac više Sarajeva.“
Car poteže kajda kod sebeka,
Kad s' otišle carske pašalije,
Pa on veli Bošnjak-Mehmetpaši:
„Vidjaš, gledaš, da izgubiš glavu!
Jučer su mi pašalije stigle
Na Glasinac više Sarajeva.“
Kada paša te razabra riči,
Sedam puta temenah učini:
„Car alifet, svetačko kolino!
Evo tebi Gerzelez-Alije,
Odjahuje šarca pred saraji.
Da pogledaš iz svojih saraja,
Kako bježe sve ičage tvoje
A od šarca Gerzelez-Alije!“
Baš Alija njima govorio:
„Čohodaru Bošnjak-Mehmetpaše,
Ti, što znadeš turski govoriti,
Kaži sada ičagama carskim:
Koji dojde do šarca mojega,
Onaj mora danas umirati,
Šarac će ga čavlom prigaziti.“
A čohodar iz sve glave viknu:

„Pašalije, ne primič'te s' šarcu,
Ne šal'te se svojom rusom glavom!“
Tad čohodar prid Alijom pojde,
Diže čohu, Mehmetpaša dojde,
Pa prifati Gerzelez-Aliju,
Povede ga do zara careva,
Kada care zara odignuo,
A Gerzelez crnu zemlju ljubi,
Mehmetpaša caru besidio:
„Car alifet, svetačko kolino!
To je glavom Gerzelez Alija
Sa Glasinca iznad Sarajeva.
Ti si mene ćeo pogubiti,
Kad sam tebi ja za Bosnu kazô,
Da je Bosna sad u tvojoj ruci.
Ti dovedi sadrazema tvoga,
Jer on znade s Alom govoriti,
Pred njim pitaj Gerzelez-Aliju,
Je li Bosna sad u tvojoj ruci.“
Dovedoše caru sadrazema,
Sadrazemu care govorio:
„Sadrazeme, draga lalo moja!
Ti sad pitaj Gerzelez-Alije,
Što ti kaže, ti to meni kaži!“
Alu pita carski sadrazeme,
Alija mu pravo odgovara,
Da su jučer stigle pašalije,
Da je Bosna u carevoj ruci,
Da su Bosnu caru oblagali,
Pa izvadi ferman iz nidara.
Kada care ferman ugledao,
Namah care kajde ufatio,
Kajde gleda, u Alu pogleda,
Car se siti, kakav je Alija,
Da on more sići sa Glasinca
Do Stambola, kad je njemu drago.
Onda caru suze udarile:
„Sadrazeme, draga lalo moja!
Na šarčevu dlaku gledajući,
Na Alino lice gledajući,

Ale more, kud ti drago, proći.
A sad pitaj Gerzelez-Alije,
Bi li smio na mejdan izaći
Od Sibinja Sibinjanin-Janku."
Kad to čuo Gerzelez Alija,
Suze proli, pod hŕku se fati,
On izvadi glavu ispod hrke,
Pa govori Gerzelez Alija:
„'Vaka glava Sibinjanin-Janka
Je li cara dvorila svojega?"
Kada care glavu ugledao,
Devlet ciknu, ispod zara klisi,
Pa Aliju rukom pregrlio:
„Zar si Janka glavom rastavio?"
„„Jesam, care padišahu dragi!
Jutros sam ga glavom rastavio,
U podne je snio do Stambola.""
Car alifet Ali govorio:
„Išći blago, koje tebi drago!
Dati ću ti sedmu sultaniju,
Dati ću ti sedmu tarafhanu,
Dati ću ti muhur sa desnice,
Kod sebe ti graditi saraje,
Ti 'š mi prvi biti muhurlija."
Kad Gerzelez te razabra riči,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Fala tebi, care gospodine!
Za me tvoje sultanije nisu,
A ja tvoje tarafhane ne ću,
Ja ti ne ću biti muhurlija,
Neg dat ćeš mi muhur sa desnice,
Da ja hodam po tvojem Stambolu
Od tog časa pa do ićindije,
Da pogubim, kog je meni drago."
Kad to caru sadrazeme kaza,
Što ga išće Gerzelez Alija,
Snima care muhur sa desnice,
Pa ga pruži sadrazemu svome,
A sadrazem Gerzelez-Aliji.
Kad Alija muhur ujagmio,

Od bedre je sablju potegnuo,
Šehislama glavom rastavio.
Pa dofati kauk šehislama,
Donese ga pred cara i zara,
Al u kapi od zlata krstovi;
Donese mu kajsar-jemenije,
Pod nogama kuran-hamajlija.
Onda caru suze poletile:
„Lalo moja, Gerzelez-Alija!
Eto muhur, eto sablje tvoje,
Radi sada, što je tebi drago!“
A Alija sadrazema viknu:
„Sadrazeme na divanu carskom!
Čuvaj cara, odsić ću ti glavu!
A daj meni Bošnjak-Mehmetpašu,
Da me voda po Stambolu bilu.“
Njega voda Bošnjak Mehmetpaša,
Ale siče po Stambolu Turke;
On posiče Ibrahim-vezira,
Pa posiče siliptara carskog,
Glave siče sve do ićindije,
Tri stotine on odsiko glava.
Kad zauči Ali ićindija,
Alija se do saraja vrati,
Do saraja cara čestitoga,
Da mu muhur dade sa desnice.
Mehmetpaša dovede Aliju,
A obadva caru poletiše,
Zara ljube, a temenah čine,
Pravo kažu caru čestitome,
Koliko je glava odsikao,
Da je taman trista namirio.
Car Aliju rukom pogladio,
Ale skide muhur sa desnice,
A car uze muhur na desnicu:
„Lalo moja, Gerzelez-Alija!
Išći sada, što je tebi drago!“
„„Ništa ne ću, padišahu dragi!
Dat ćeš meni ferman od sebeka,
Da ga snesem na Bosnu ponosnu:

Iza oca nek ostaje sinu,
Nek po Bosni radja godinica.""
Car mu dade bijela fermana,
Još mu dade hiljadu dukata.
A Gerzelez poside šarina,
Njega vodi Bošnjak Mehmetpaša,
Izvede ga iz Stambola bila,
Uz njeg vojske dvanaest hiljada.
Kada ode Gerzelez Alija,
Mehmetpaša ode do devleta,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Je l' istina, padišahu dragi,
Što ti kaže Bošnjak Mehmetpaša?"
A car proli suze iz očiju:
„Lalo moja, Bošnjak Mehmetpaša!
Istina je, što si mi kazivo.
Do sad s' bio Bošnjak Mehmetpaša,
Odsele ćeš moj siliptar biti;
Ti upravljaj dicom janjičari,
Ti upravljaj, kako tebi drago."
To je paši vrlo milo bilo.
Kad Alija Sarajevu side,
Kaza ferman cara čestitoga,
Gerzelezu·dovu učiniše.

Vojniković Salko, br. 9.

2.

Sultanije u Kandiji.

ano rane do dvi sultanije,
U odaji sile kod pendžera,
Pa gledaju na debelo more,
Seir čine uz more djemije,
Gdje hadžije na ćabu prolaze;
Medju se su obi govorile,
Da bi ćabi najvolile sići,

Da se zovu hadži sultanije.
Kad to čuo devlet u Stambolu,
Šehislamu govorio svome:
„Šehislame, lalo najmilija!
Ja sam slušo do dvi sultanije,
Gdje govore kod pendžera svoga,
Da bi ćabi najvolile sići,
Ama ćabi i Medini biloj.
Šta bi nam ti reko, šehislamu,
Bismo li ih tamo opravili?"
Šehislame caru govorio:
„Strahota je u te i gledati!
Kad bi mene ćio poslušati,
Ti napravi lagahnu djemiju,
U djemiji od zlata džamiju,
A dobavi hadžiju njimaka
Najstarijeg iz Arabistana,
Sedam puta j' ćabi salazio,
Da on s njima biloj ćabi sadje."
Jå kad čuo devlet u Stambolu,
Sarahove skupi u Stambolu,
Pa mu grade lagahnu djemiju,
U djemiji od zlata džamiju,
Gradiše je dva puna miseca.
Kad djemiju oni načinili,
Car dobavi hadžiju njimaka
Najstarijeg iz Arabistana.
Što je godir u Stambolu bilo,
Sve j' izašlo moru na obalu,
Sve j' izašlo i staro i mlado,
A izašlo i nimo i slipo
Raz bakšiša cara stambolskoga.
Car povede obi sultanije,
Uvede ih u laku djemiju,
Tu im hair-dovu učinio,
Pa se care natrag povratio,
Bakšiš baca na obidve strane.
Sultanije cara stambolskoga
Lenger digle, otiskoše ladju,
Udariše na debelo more.

Ejan puhnu na sinjemu moru,
Na moru se dalga podignula,
Udari im u laku djemiju.
Otišće je niz debelo more,
Ona hoda za pun misec dana,
Pa osvanu jadna pod Kandijom.
Podranili kraljevi platnici,
Izašli su moru na obalu.
Kad vidjaše na moru djemiju,
U djemiji od zlata džamiju,
A po njojzi dževahir kamenje,
Uletiše kralju u odaju,
Pa mu vele kraljevi platnici:
„Svitla kruno u našoj Kandiji!
Da ti viđiš, šta smo mi vidili,
Šta se sjaje pod tvojom Kandijom,
Kanda j' sunce palo iz nebesa,
Jȁ je ništo od turskog Stambola.“
Iz odaje kralju poletio,
Pa ispade moru na obalu;
Kada vidja na moru djemiju,
U mali je kaik uskočio,
Do djemije kaik doćerao,
Pa iz njega u djemiju udje.
Kad u zlatnu uskoči džamiju,
Tu on vidja sultanije carskė
I hadžiju iz Arabistana.
On hadžiju glavom rastavio,
Uze obi sultanije carske,
Izvede ih moru na obalu.
Zakukaše ko dvi kukavice:
„Turska viro, rano nepribôna,
Gdje dadosmo viru za neviru!
Mi kako smo pale od matere,
Bose nismo sašle prid saraje,
Ja kamo li moru na obalu;
Al je tako halik naredio!“
Kralj ih vodi u svoje odaje,
Pa ih svojim ćerim poklonio,
Pa se natrag kralju povratio.

Kada prodje pola godinice,
Kralj im onda u odaje udje,
Onda njima kralju govorio:
„Sultanije cara stambolskoga!
Hoćete li ovdi ostanuti,
Đa oženim oba sina svoja?“
Sultanije njemu govorile:
„Dušmanine i dušmanski sine!
Mi ne ćemo vire previriti,
A u zakon nije prigoniti,
Na sramotu sile učiniti,
Ven se vrati u svoju odaju,
Pa napravi knjigu na kolinu,
Ti za naske išći dugovanje,
Hoće devlet dati dugovanje.“
Kralj napravi knjigu na kolinu,
Pa je šalje caru u Stambolu.
Jȁ kad caru pala na kolino,
Car je uze, pa je razavio,
Šta mu j' kralju u knjizi pisao:
„Eto t' knjiga, novi prijatelju!
Jesi l' svoje poslo sultanije,
Da ti sadju ćabi i Medini?
Pa im se je magla podignula,
U djemiju dalga udarila,
Otišće je niz debelo more,
Ona sašla pod moju Kandiju,
Obi sam ti ćeri ufatio,
Ženiti ću dva jedina sina,
Oba su ti zeta pribogata.
Kad ti njima u pohode podješ,
Sterat će ti čohu i kadifu,
Konj ti ne će zemlje očepiti,
Prijatelju, šest punih sahata.“
Kad je care knjigu providio,
Njemu grozne suze udarile,
A spominje sužnje nepriličné,
Šehislámu govorio svome:
„Dite moje, šeh-Osman-islamu!
Hoćemo li u pohode sići?“

„„Padišahu, svetačko kolino!
Deder piši bijele fermane,
Svakom šahu ti ferman opravi,
Sve šest nek ih pod tvoj Stambol sidje,
Nek podignu silovitu vojsku.
Bagdadskome piši na kolinu,
Kad ti podje i silu povede,
Nek porene dva topa velika,
Var-tùtmazi i hator-bàtmazi,
Ti pucati po hatoru ne će,
Takih nema ni u kakva cara,
Brez njih hȍda pod Kandiju nema.““
Sultan uze, pa piše fermane,
Svakom šahu ferman opravio,
Da mu sidje i povede vojsku.
Kad šahovi vidjali fermane,
Svaki silnu podigao vojsku;
Svaki s njome pod Stambol izidje,
S njima podje devlet iz Stambola
A u svojoj od zlata djemiji.
Kad su oni sišli pod Kandiju,
Na Kandiju ljuto udariše,
Šest šahova sa šest bije strana,
A bagdadski sa sinjega mora:
Svi Kandiju biju po temelju,
Tukoše je za sedam godina.
Ne mogu joj ništa učiniti,
Izmakoše od Kandije vojsku,
Odmakoše šest punih sahata,
Ustaviše j' na polju zelenom.
A car cvili u svojoj djemiji,
A spominje sužnje neprilične.
Tako prošlo za tri bila dana,
Pa se care tevdil učinio
A sa svojim šeh-Osman-islamom,
Kroz ordiju na polje izišli,
Tu nadjoše jednog ihtijara,
Gdje on sidi na meraji travi,
A djogata drži za kajáse,
Pa se s djogom svojim prigovara:

„A djogate, desno krilo moje!
Teško nami u neznanoj zemlji!
Nit ko srita, niti za što pita,
Naš je care mufliz ostanuo,
Veš on pare ni dinara nema,
Sedam hazni svojih potrošio,
Hraneć vojsku za sedam godina:
Nikad tako osvojiti ne će,
Osvojiti kraljeve Kandije.
Jednog ima rdjava čovika
U ordiji svojoj kod Kandije,
Da ga nadje, u kamen zatrpa,
Da mu j' onda mala gotovoga,
Onda ragbet da nama postavi,
Da nam tain dade kod Kandije:
Peterici po jalovu ovcu,
Konju svakom po tri oke ječma
Ugruhata i vodom preprata,
Da nas tako pó godine hrani,
Na Kandiju da onda udari,
Kandiju bi njemu osvojili
I njegove dvije sultanije;
Ja b' mu kralja živa ufatio,
I obidve još ćeri kraljeve."
Sve to care sluša u tevdilu,
Pa se namah natrag povratio,
Po ordiji pustio telala,
Da s' taj rdjav po ordiji traži.
Kad nadjoše rdjava čovika,
U kamen ga namah zatrpaše.
Jope devlet pustio telala,
Telal hoda, iz sve glave viče:
„Nije l' majka rodila junaka,
Koji ima mala gotovoga,
Da prizajmi našemu devletu,
Da prihrani pod Kandijom vojsku
A na polju zȁ pȏ godinice?"
Al upade težak Ibrahime,
Težak Ibro iz Arabistana,
On upade caru u djemiju,

On pred carom poljubi srdžazu,
Ispravi se, temenah učini,
Pa mu težak veli Ibrahime:
„Padišahu, svetačko kolino!
Ako hoćeš bilice šenice,
Ako hoćeš mekanih cekina,
To imamo, da t' u zajam damo,
Da prihraniš pod Kandijom vojsku
Sedam cara za sedam godina.“
„„Hoću, sine, trebam i oboga!““
Pa mu težak Ibro prezajmio,
Devlet drugi ragbet postavio,
Na dvojicu po jalovu ovcu,
A na konja po pet oka ječma.
Kad prodjoše dva puna miseca,
Pa im treći misec nastupio,
Car se jope tebdil učinio,
Jope care po ordiji podje,
Iz ordije na polje izidje,
Jope onog ihtijara nadje,
Gdje j' na polju opleo košaru,
A o njojzi privezao djogu.
Stoji cika àta prazovita,
Jeka g' stoji kako ranjenika,
Zakopo se do prvih kolina,
Kod njeg adže drăčâ ćordu britku,
A svojim se djogom prigovara:
„Tă djogate, oba krila moja!
Sad da znade devlet u Stambolu,
Na Kandiju da mi udarimo,
Kandiju bi njemu osvojili
I njegove obi sultanije;
Ja bi kralja živa ufatio,
Ufatio Anču i Maricu,
Bi ih svome caru poklonio.“
A to care sluša u tebdilu,
Pa se namah natrag povratio.
Sutra rano, kad se rodi sunce,
Sultan posla kavaze raz adže,
Kavazi mu adžu dovedoše.

Kad mu adže u djemiju dodje,
Njega pita sultan padišahu:
„Kad bi vakat bio udariti?“
„„Padišahu, svetačko kolino!
Ako ikad, sad je hora naša!““
„E inšanlah, dok se rodi sunce!“
Oni sutra rano podraniše,
Istom žarko ogrijalo sunce,
Na Kandiju oni udariše,
Šest šahova sa šest biju strana,
A bagdadski sa sinjega mora.
Kud pukoše bagdadski topovi,
Kandiji su beden obrušili,
Tuda mogu kola ulaziti;
Kud udriše stambolski topovi,
Tud se more na konju unići;
Kud udriše misirski topovi,
Za nj'ma more pišac ulaziti.
U Kandiju šahovi udjoše,
Car im glavom u Kandiju udje,
Traži kralja i dvi sultanije,
On ih traži, a naći ne more,
Nema kralja, nema sultanija.
Tad Kandiju butum porobiše,
Pa se iz nje natrag povratiše,
Padoš' jope na polje zeleno.
A car cvili u svojoj djemiji,
A spominje sužnje nepriličné.
Kad im sutra bio dan osvano,
Jope devlet u tebdilu podje,
Kroz ordiju na polje izidje,
Jope adžu on na polju nadje,
Gdje on sidi kod djogata svoga,
Kod njeg kralju ruku savezatih
I kod njega dvi ćeri kraljeve
I careve obi sultanije.
Onda s' care natrag povratio,
Pa raz adže poslao kavaze.
Kad ihtijar do djemije dodje,
I dovede kralja savezata

I careve obi sultanije,
I uza njih dvi kraljeve ćeri,
Devletu ih poklonio svome,
Onda njemu devlet govorio:
„Ihtijaru u mojoj djemiji!
Šta 'š iskati bakšiša od mene?“
Ihtijar mu onda govorio:
„Padišahu, svetačko kolino!
Ja bakšišu ni mukaet nisam,
Ja ti pare ni dinara ne ću.“
To mu reče, pa mu gaib bio,
Niti znaju, ko je, ni okle je,
Niti znadu, što im bi od njega.
Otalen se care podignuo,
Pa on sidje do Stambola svoga,
On prodade dvi ćeri kraljeve,
Car ih dade šahu tatarskome,
A metnuo kralja u tavnicu.
Za njeg čuo u Beču ćesare,
Pa je caru knjigu opravio:
„Dede m' cini iz Kandije kralja,
Za njeg išći glavno dugovanje.“
Njemu care drugu otpisuje:
„Eto tebi knjiga od meneka,
Ja ti kralja uciniti ne ću,
Eto Ibre iz Arabistana!
Namiri mu mala gotovoga,
Što j' hranio pod Kandijom vojsku,
Sedam cara pó godine dana.“
Dok je njemu ćesar namirio,
Šest je kasi svojih izgrabio.
I tako je od Beča ćesare
Povratio od Kandije kralja,
A car svoje obi sultanije.

Islamović Bećir, br. 8.

3.

Bišćanin ban i Duralagić Meho.

Vino pije Bišćanine bane
U bilu Bišću, u kuli kamenoj,
Svojim pobrom Dražić-kapetanom,
Obi pobre hladno piju vino.
Kad se pobre pića napojile,
A rakija divan otvorila,
O svačemu eglen zametnuli,
A najbolje o junaštvu pustu,
O junaštvu i o vojevanju:
Kako j' koji bio u mejdanu,
Gdje mač siva, a glave poliću.
A podviknu Bišćanine bane:
„Pobratime, Dražić-kapetane,
Vidiš, pobre, Bišćanina bana!
'Vakog bana na svem kraju nejma,
U svoj našoj butum kraljevini,
Ni junaka boljeg od njegaka,
Gdje mač siva, a poliću glave,
Pa ga nejma na turskoj Krajini,
Pa ga nejma u Bosni ponosnoj."
Nasmija se Dražić kapetane:
„Sve je tako, Bogom pobratime!
I ja znadem, da si junak pravi,
Gdje mač siva, a glave poliću;
Al čuj, pobro, Bišćanine bane!
Ti si vrlo u piću prepio,
Pa govoriš riči svakojake.
Što se kažeš, Bogom pobratime,
Da te nejma u kraju našemu,
U svoj našoj butum kraljevini:
Prostrèna je naša kraljevina,
U njoj ima svakakih junaka.

Što spominješ ti tursku Krajinu,
Pobratime, i Bosnu ponosnu,
I tamo je od boja junaka.
A znaš, pobro, Bišćanine bane!
Svačije su riči letilice,
I tê će se čuti, pobratime,
To će s' čuti po kraju našemu,
Po svoj našoj, brate, kraljevini,
Mogli bi ti tamo zaviditi;
Pa će s' čuti po Bosni ponosnoj.
Kad to čuju po granici Turci,
Mogli bi ti staviti mahanu.
Neg čuj, pobro, Bišćanine bane
Kad si taki junak na mejdanu,
Daj poslušaj pobratima svoga!
U tebe je kamena džabela,
U džabeli sužnji nevoljnici,
Pobratime, šezdeset Turaka,
Sve sužanja sa turske granice.
Ti s' ih, brate, sviju osužnjio,
Pa ih metno u svoju džabelu,
U teško ih gvoždje okovao.
Kad se fališ, da si junak pravi,
Ti poslušaj Dražić-kapetana:
Ti otvori od džabele vrata,
Sve izvedi sužnje iz džabele,
Svakom podaj knjigu od sebeka,
A pušti ih brez pare dinara,
Neka idu svojoj domovini,
Nose knjige Bišćanina bana.
Ko god vidi sužnja nevoljnika,
Viditi će tvoju knjigu bilu,
Kako si ih otpuštio, bane,
Puštio ih brez pare dinara,
Ni poraz šta, veš poraz junaštva,
Nek svak znade, da si junak pravi.
To će naša čuti kraljevina,
A viditi sva Bosna ponosna,
Svak će reći, da si junak pravi."
Kada čuo Bišćanine bane,

On na noge skoči u odaji,
Diže pobru Dražić-kapetana,
Od džabele otvorio vrata,
Pa izvadi dva sužnja nevoljna,
Oba sužnja, oba Krupljanina,
Krupljanina, dva brata rodjena,
Oba bega, oba Badnjevića,
Izvede ih u kulu kamenu,
Posadi ih u svoju odaju.
Bane sužnjem piće postavio:
„Napijte se, dva sužnja nevoljna!“
Kad se sužnji .pića napojiše:
„Fala tebi, Bišćanine bane,
A na daru i poštenju tvome,
Kad si naske jutros poštimao,
Poštimao, dobro napojio.“
Njima veli Bišćanine bane:
„Sužnji moji, oba Krupljanina,
Oba brata, oba Badnjevića!
Vi ste braća soja gospodskoga,
Hoćete li meni vjeru dati,
Da ćete se meni povratiti,
Saći meni Bišću bijelome,
Da vas puščim iz Bišća bijela,
Da vam knjigu predam od sebeka:
Hajte tamo po turskoj Krajini,
Po Krajini i Bosni ponosnoj,
Nos'te knjigu od grada do grada,
Vi potraž'te banu mejdandžiju.
Ako bi vas mio Bog pomogo,
Da nadjete meni mejdandžiju,
Da mi Bišću na Prisiku sadje,
Evo vjera bana Bišćanina,
Ako zgubim Ture u mejdanu,
Ja ću vaske dobro darovati,
Puštiti vas vašoj domovini,
Otvoriti od džabele vrata,
A sve sužnje iz nje izvaditi,
Puštiti ih brez pare dinara.
Ako Ture mio Bog pomože,

Te pogubi bana u mejdanu,
Evo pobre Dražić-kapetana,
Evo njemu od džabele ključi,
Nek otvori od džabele vrata,
Neka sužnje pušti iz džabele
Za junaštvo mejdandžije moga."
Sužnji s' sližu, a vjere podližu,
Da će mu se natrag povratiti.
Njima veli Bišćanine bane:
„Sužnji moji, oba Krupljanina!
Eto vami za pun mjesec dana,
Vavik meni mejdandžiju traž'te.
Da vas tamo sreća ne posluži,
Ne nadjete banu mejdandžije,
Hod'te meni Bišću bijelome
Naseliti kamenu džabelu,
Mi smo tako vjere utvrdili."
Pa im dade knjigu od sebeka,
Izvede ih na velika vrata.
Otiskoše dva sužnja nevoljna,
Unu prišli niže Golubića,
Otiskoše Ripču bijelome,
I u Ripču konak učiniše
U Turčina ripačkog dizdara.
Noć noćiše, rano podraniše,
Ripčani se Turci sastadoše,
Tu im dizdar knjigu proučio,
Bilu knjigu Bišćanina bana.
Svi Ripčani glave obisili,
Svaki muči, ništa ne divani,
U Ripču im mejdandžije nejma.
Zacviliše dva sužnja nevoljna,
Otiskoše uz Ripački klanac,
U Bilaju konak učiniše
U Turčina bilajskog dizdara.
Noć noćiše, rano podraniše,
I ti im se Turci sastadoše,
I tu njima knjigu proučiše,
Ni tu njima ne bi mejdandžije.
Otiskoše uz polje bilajsko,

Kraj Petrova vrila udariše,
Tad Petrovca, kažu, nije bilo.
Oni Bravsko polje prigaziše,
Kad stigoše Ključu kamenome,
I u Ključu konak učiniše
U Turčina, ključkog kapetana.
Kad im sutra danak osvanuo,
A petak se bio prigodio,
Svi Ključani došli u džamiju,
I tu knjigu bilu pomoliše,
Kapetan im knjigu proučio,
Ključani joj ni mukaet nisu.
Kada vidi ključki kapetane:
„Hajte, djeco, dva sužnja nevoljna!
Ovde banu mejdandžije nejma,
Ključani vam mejdandžije nisu,
Veš zdilari, a i čorapari,
Zdile stružu, a pletu čorape.“
Digoše se dva sužnja nevoljna,
U Varcaru konak učiniše
U Turčina, bega varcarskoga.
Noć noćiše, rano podraniše,
I tu knjigu bilu proučiše,
Niko njima ni mukaet nije.
Zacviliše dva sužnja nevoljna,
Otiskoše Jajcu bijelome,
I u Jajcu konak učinili
U Turčina, jajačkog kadije,
Kadija ih dobro dočekao.
Noć noćili, rano podranili,
I tu oni knjigu proučiše,
Ni tu banu mejdandžije nejma.
Otiskoše do Travnika bila,
U Travniku konak učinili
U Turčina, travanjskog muftije.
Noć noćili, rano podranili,
Muftija im sastavi Travljane,
Sve pozovnu bege i ajane;
Muftija im knjigu proučio,
Sve im kaže, što s' u knjizi piše,

A svak muči, ništa ne divani,
A veli im travanjski muftija:
„O Travljani, sivi sokolovi!
Vid'te knjige Bišćanina bana,
Nije l' mati rodila junaka,
Da se knjige primi bihaćkinje,
Da on banu stane na mejdanu
Na Prisici kod Bišća bijela?
Ne plaš'te se bana, ni mejdana,
Prez edžela umiranja nejma."
Svaki muči, ništa ne divani,
A muftiji suze udariše:
„A Travljani, sam vas Bog ubio,
U Travnik se kuga uselila,
Potribila po njemu junake,
Posli kuge Nimac naselio!"
Pa on uze dva sužnja nevoljna,
Dovede ih do konaka svoga,
Ustavi ih jope na konaku,
Noć noćiše, rano podraniše.
Njima veli travljanski muftija:
„Djeco draga, dva sužnja nevoljna!
Ako ćete mene poslušati,
Vi ne id'te Sarajevu bilu,
Vraćajte se natrag od Travnika,
Hajte natrag Hlivnu i Glamoču,
Gdje su tamo na granici Turci;
Tamo su se naučili Turci,
Naučili biti na mejdanu,
Krvavom se rukom umivati."
Vratiše se oba Krupljanina,
A na Skoplje oni okrenuše,
I u Skoplju konak učiniše
U Turčina, bega skopljanskoga.
I tu bilu knjigu progledaše,
Ni tu banu ne bi mejdandžije.
Digoše se dva sužnja nevoljna
I odoše bijelu Glamoču;
U Glamoču pali na konaku
U Turčina, glamočkog dizdara.

Noć noćiše, rano podraniše,
A bio se petak dogodio,
Svi su Turci došli u džamiju,
Njima veli glamočki dizdaru:
„Djeco draga, dva sužnja nevoljna!
Kad klanjamo podne u džamiji,
Ja ću gradu zatvoriti vrata,
A u gradu Turke zastaviti,
Pa vam bilu knjigu proučiti,
Ne bi li vas sreća poslužila,
Da nadjete banu mejdandžiju.
Ja se bojim, dva sužnja nevoljna,
Da ni ovde mejdandžije nejma."
Kad klanjaše podne u džamiji,
Iz džamije Turci izidjoše,
Dizdar gradu vrata zatvorio,
Sve u gradu Turke zastavio.
Dadoš' knjigu dva sužnja nevoljna,
Prouči je glamočki dizdaru,
Pa povika glamočki dizdaru:
„Glamočani, moja braćo draga!
Ova j' knjiga od Bišća bijela,
Ban je evo knjigu napravio,
Iz tavnice sužnje izvadio,
Pa im bane svoju knjigu dao,
Da je nose po Bosni ponosnoj,
Da mu oni mejdandžiju traže.
Ako bi ih sreća poslužila,
Pa da banu mejdandžiju nadju,
Reko im je Bišćanine bane,
Ako bana zgubi u mejdanu,
Da će dati od džabele ključe
Pobratimu Dražić-kapetanu,
U džabeli šezdeset sužanja,
Da ih pušti Dražić kapetane
Za junaštvo onoga Turčina,
Ko pogubi u mejdanu bana;
Ako bane pogubi Turčina,
Ispuštit će sužnje iz džabele
Ni poraz šta, već poraz junaštva,

Nek svak znade, da je junak pravi.
Istina je, moji Glamočani,
Ban je pravi junak na mejdanu.
Evo ima tri nedilje dana,
Knjigu nose dva sužnja nevoljna,
Oni banu traže mejdandžiju,
Nose knjigu od grada do grada,
A još banu mejdandžije nejma.
Glamočani, moja braćo draga!
Naš je Glamoč gnjizdo sokolovo,
Do sad s' u njem sokolovi legli,
Nije l' mati rodila junaka,
A sestrica brata othranila
Na čistome krilu divojačkom,
Da se knjige primi bihaćkinje
I mejdana Bišćanina bana,
Da on Bišću na Prisiku sadje,
Da on banu na mejdan izidje?
Ako bi ga mio Bog pomogo,
Da pogubi u mejdanu bana,
On bi tužne sužnje povadio;
Da pogine tamo u mejdanu,
I tako bi sužnje otpuštili;
I kašnje je, djeco, umirati,
Mrtva bi ga Turci spominjali.“
To govori glamočki dizdaru,
Svak prida se oči oborio,
Svaki muči, ništa ne govori,
Svakom mučno bilu Bišću saći,
Ne kamo li na mejdan izaći,
Jer se ne zna, ko će poginuti.
Nagoni se glamočki dizdaru,
Naćera se i dva i tri puta,
Svaki muči, ništa ne govori,
A dizdaru suze udariše,
Zacviliše dva sužnja nevoljna.
Momak hoda, a dorata voda,
A povika momak od dorata:
„Što mučite, naši Glamočani!
Čujete li, što dizdar govori?

Kad sidemo u begluk-mehani,
Svak se fali, da je junak pravi,
Gdje mač siva, a poliću glave.
Primajte se knjige bihaćkinje
I mejdana Bišćanina bana,
Ne bi l' jadne sužnje oprostili."
A svak muči, ništa ne divani,
Stade vika momka od dorata:
„Evo j' mati rodila junaka,
A sestrica brata othranila,
Više nije neg mene jednoga;
Ja se knjige primih bihaćkinje
I mejdana Bišćanina bana."
Od dizdara knjigu ujagmio.
Bože mili, ko bi momak bio?
A nekakav Duralagić Meho,
Sin jedini Duralage starog,
Iz Dragnića s polja glamočkoga.
Pregrli ga glamočki dizdaru:
„Haj aferim, od junaka d'jete!
I ja ć' s tobom bilu Bišću poći,
Dignuti ću trista Glamočana."
Njemu veli Duralagić Meho:
„Kad ćeš sa mnom bilu Bišću poći,
Ti podiži naše Glamočane,
Kod mene će sužnji predaniti,
Predaniti, pa se odmoriti.
Prekosutra valja pohoditi,
Njima se je, aga, primaknulo,
Da na vjeru bilu Bišću sadju."
Momak sužnjem veli sa dorata:
„Hajte, braćo, dva sužnja nevoljna,
Hajte sa mnom do odžaka moga!"
Prid njim idu dva sužnja nevoljna,
Otiskoše uz polje zeleno.
Kad se blizo kuli prikučiše,
Njima veli Duralagić Meho:
„Braćo moja, dva sužnja nevoljna!
Ono j' moja od kamena kula,
A vi ste se vrlo pomorili,

Hajte uprav kuli i avliji,
A ja prije idem na doratu,
Ja ću vaske, braćo, dočekati
U avliji pod kulom bijelom,
Dok privežem na jasle dorata."
Dodje Meho kuli od kamena,
Seiz njemu prifati dorata,
Ode Meho u ahar-odaju.
Dočeka ga babo u odaji:
„Jesi l', sinko, zdravo i veselo?"
„„Jesam, babo, slatki roditelju!""
„Meho sine, u mene jedini!
Jesi l' bio na gradu našemu,
Kako s' naši mladi Glamočani,
Jesu l' zdravo glamočki junaci?"
„„Bio jesam na gradu našemu.
Što me pitaš za naše junake?
Kamo sreća, da sam poginuo,
Ovog vakta da dočeko nisam!
Vidjah danas, što vidio nisam,
Gdje hodaju dva sužnja nevoljna,
Oba sužnja Bišćanina bana,
Krupljanina, oba Badnjevića,
Nose knjigu Bišćanina bana;
Puštio ih iz tavnice bane,
Dao im je knjigu od sebeka,
Da je nose po Bosni ponosnoj,
A da banu mejdandžiju traže.
Da pogubi u mejdanu bana,
Puštio bi sužnje iz tavnice;
Da pogine momak u mejdanu,
Ban je reko sužnje ispuštiti.
Sužnji hode tri nedilje dana,
Koja fajda, mejdandžije nejma.
Već se bila knjiga izderala,
Noseći je od grada do grada,
Donili je do našeg Glamoča,
Kod dizdara konak učinili,
Svi su naši Glamočani bili
U Glamoču, u našoj džamiji.

Kad izišli iz džamije, babo,
Dizdar gradu vrata zatvorio,
Prid džamijom knjigu proučio,
Niko je se nije prifatio.
Da si vidjo, babo roditelju,
Kako cvile dva sužnja nevoljna,
I meni su suze udarile.““
U njeg gleda Duralaga stari,
On podviknu, a na noge skoči:
„Stani, Meho, od kuje kopile!
Da si bio d'jete očeviću,
Bile bi se knjige prifatio,
Da bi, sinko, tamo poginuo!
Što se knjige prifatio nisi,
Donio je roditelju svome?
Ja bi išo Bišću na Prisiku,
Ja bi banu stao na mejdanu.“
Sa čivije sablju ujagmio,
Kad mu sijnu sablja golotrba,
A pobiže Duralagić Meho.
Za njim skoči Duralaga stari:
„Stani, Meho, uticanja nejma!“
Dok iskoči odaji na vrata,
A stigoše dva sužnja nevoljna,
Duralagi ruci poletiše:
„Stani, aga, ako Boga znadeš!
Nemoj Mehi kidisati glavi,
Meho se je knjige prifatio
I mejdana Bišćanina bana.“
Duralagi suze udariše:
„Haj aferim, u mene jedini!
Sad ja znadoh, da sina imadoh,
Povráti se natrag u odaju,
Peci nami kahvu kod odžaka!“
Povrati se Duralagić Meho,
Oni kahvu piju u odaji.
Tu su sužnji konak učinili,
Dok se spremi Duralagić Meho,
Tu su bili, dvi noći noćili.
Opremi se Duralagić Meho,

On podiže dva sužnja nevoljna,
Pod svakoga konja podmaknuo:
„Jaš'te, braćo, dva sužnja nevoljna,
Lašnje ćete bilu Bišću saći.“
Kad stigoše gradu glamočkome,
Dočeka ga glamočki dizdaru
I kod njega trista konjanika,
Otiskoše niz polje glamočko,
Niz unačku župu udariše,
Prigaziše priko Crvljevice;
Kad stigoše Bišću bijelome,
Unu prišli više Golubića.
Kad sadjoše na Prisiku ravnu,
Ugleda ih Bišćanine bane
Svojim pobrom Dražić-kapetanom.
Odjahaše dva sužnja nevoljna,
Kod dizdara konje ostaviše
I odoše na velika vrata.
Kad udjoše Bišćaninu banu,
Dočeka ih Bišćanine bane:
„Gdje ste, moji sužnji nevoljnici?
Jeste l' meni mejdandžiju našli,
Ko će meni biti mejdandžija?“
„„Gospodine Bišćanine bane!
Mi smo tebi sveli mejdandžiju
Od Glamoča Duralagić-Mehu;
Eno j' sašo glamočki dizdaru
I uz njega trista Glamočana
Gledat mejdan kod Bišća bijela.““
Podiže se Bišćanine bane,
Diže pobru Dražić-kapetana:
„Pobratime, Dražić-kapetane,
Najpri ćemo tanač ufatiti,
Kod mejdana da nam kavge nejma.“
Ban pojaha velikog putalja,
Uz njeg podje Dražić kapetane,
Podigoše trista konjanika,
Izjahaše na Prisiku ravnu,
Stade vika Dražić-kapetana:
„Čuj, Turčine, glamočki dizdaru!

Da se najpri sastanemo ovde!
Najpri ćemo tanač ufatiti,
Kod mejdana nek nam kavge nejma.
U mene su od džabele ključi,
Ko pogine, sužnje ću puštiti."
Tako oni tanač ufatiše,
Kod mejdana da im kavge nejma.
Oni njima mejdan razmiriše,
Mejdandžije ate ujahaše,
A poćera jedan na drugoga.
Kad im koplja na udarcu bila,
Obojica koplje otiskoše,
Oba ata pala na kolina,
Oba ih je koplje premetnulo.
O male se puške pojagmiše,
Kad se konjske grive sastadoše,
Sva četiri dima poletiše,
Nit svatiše, nit se òbraniše,
A dobri ih ati pronesoše.
U mejdanu ate povratiše,
O gole se sablje pojagmiše,
A naćera jedan na drugoga:
Varaju se gvoždjem u mejdanu,
Obe im se sablje udariše,
Udariše, pa se prelomiše,
A dobri ih ati pronesoše.
U mejdanu ate okrenuše,
O zlatne se pȃle pojagmiše,
Varaju se s njima u mejdanu,
I zlatne se pale dočekaše,
Obidve se pale prelomiše,
A dobri ih ati pronesoše.
U mejdanu ate okrenuše,
Sve ih gleda glamočki dizdaru
I kod njega Dražić-kapetane.
O topuze pa se pojagmiše,
A naćera jedan na drugoga,
Pa se biju njima u mejdanu,
Držale se obe prelomiše.
Već poćera jedan do drugoga,

Na konjih se za prsa zgrabiše.
Obojica s konjâ popadaše,
Pa se oba u pleća zgrabiše,
Oba s' momka gone u mejdanu,
Obojici muka dodijala,
Banu bila pinja udarila,
A Mehi je bila i krvava.
Sve ga bane nosi po mejdanu,
Onda veli Duralagić Meho:
„Vid' de, bane, Bišću na bedenu!
Što je ono Bišću na bedenu?“
A pogleda Bišćanine bane,
Prevari ga Meho u mejdanu.
Kad obori bana u mejdanu
I osvoji bana u mejdanu,
Oba su se vrlo zamorila.
Onda veli Bišćanine bane:
„O Turčine, Duralagić-Meho!
Ti osvoji mene u mejdanu,
Nemoj meni kidisati glavi,
Cini mene, koliko ti drago!“
A veli mu Duralagić Meho:
„Tako, bane, pogodili nismo,
U mrtve smo pogodili glave.“
Stade vika Dražić-kapetana:
„O Turčine, Duralagić-Meho,
Nemoj banu kidisati glavi!
Ja ću za njeg dati dugovanje,
A sužnje smo rekli otpuštiti.
U njeg stara na odžaku majka,
Nemoj njemu ocviliti majke.“
Onda veli Duralagić Meho:
„Gospodine Bišćanine bane!
Ja ti glavi kidisati ne ću,
Ni stare ti ocviliti majke,
Jer sam i ja u majke jedini,
Hoš mi dati stotinu dukata?“
„„Hoću, Meho, sve za svoju glavu.““
„Hoš mi sužnje kršno opremiti?“
„„Ja ću, Meho, sužnje opremiti.““

Ne ći mu Meho kidisati glavi,
Ven ga dade Dražić-kapetanu,
A veli mu Dražić-kapetane:
„Fala tebi, pošteni Turčine,
Kad mu ne ći kidisati glavi."
Nasmija se Duralagić Meho:
„I ti znadeš, Dražić-kapetane,
Živa glava dugovanje daje,
A od mrtve nikom ništa nejma;
Da sam banu ja odsiko glavu,
Meni pare ni dinara nejma,
Van što bi mu ocvilio majku,
Cvilila b' mu na odžaku majka,
Vavik klela Duralagić-Mehu,
A ni meni ne bi izdobrilo;
A pravi je junak na mejdanu,
Gdje mač siva, a poliću glave,
Da ga nejma na ovom ćenaru.
Ja prevarih u mejdanu bana,
Al akò će, tako je junaštvo!"
Nasmija se Dražić-kapetane:
„Fala tebi, Duralagić-Meho!
Da hoćete mene poslušati,
Vi ste ovde mejdandžije bili,
Već odsele bid'te pobratimi!"
Kad to čuše obe mejdandžije,
Poslušaše Dražić-kapetana,
Obojica na noge skočiše,
Obojica pa se zagrliše,
U junačko s' lice poljubiše,
Već od sele bili pobratimi,
Na Prisici tolu zametnuše.
Ode Dražić Bišću bijelome,
Njemu veli Bišćanine bane:
„Dobro spremi sužnje nevoljnike,
Dobro daruj sužnje nevoljnike,
Ne žali ih bane opremiti
Raz hatora pobratima moga."
Kada Dražić bilom Bišću sadje,
Od džabele otvorio vrata,

Izvadio sužnje iz džabele,
Preobuče sužnje nevoljnike,
Svakom dade po trijest dukata,
Izvede ih na Prisiku ravnu,
Dade Mehi stotinu dukata.
Onda veli Duralagić Meho:
„Pobratime, Bišćanine bane!
Fala tebi na gospodstvu tvome,
Kad si 'vako sužnje opravio!
Svak nek ide svojoj domovini,
Svak će t' reći, da si junak pravi."
Pa otišće sužnje nevoljnike:
„Ajte, braćo, svaki dvoru svome,
A u zdravlje dvaju pobratima.
Pobratime Bišćanine bane!
Već je vakat, da se rastajemo."
Još govori Bišćanine bane:
„Hajmo, Meho, Bišću bijelome,
Kod mene ćeš konak učiniti."
„„Nemoj, bane, Bogom pobratime!
Moja majka na odžaku cvili,
Vavik gleda babo sa pendžera,
Kad će mu se Meho pomoliti,
Jâ stignuti haber do Glamoča,
Da je Meho glavu izgubio.""
To rekoše, pa se rastadoše,
Ode bane Bišću bijelome,
Diže Meho svoje Glamočane,
Pa otišće sentu i Glamoču.
Kada momak do Glamoča sidje,
Dočeka ga Duralaga stari:
„Jesi l', sine, zdravo i veselo?
Kamo t' glava Bišćanina bana?"
Njemu veli Duralagić Meho:
„Eno glave u Bišću bijelu,
Ja joj ćio kidisati nisam.
Kad sam s banom mejdan učinio,
Ja privarih u mejdanu bana,
Pa mu ne ćih glavi kidisati;
Da ja bana privario nisam,

Ne b' mu mogo ništa učiniti,
Ban je pravi junak na mejdanu.
Kad sam bana živa otpuštio,
Onda smo se Bogom pobratili;
Ban je sužnje namah otpuštio,
Zaodio, dobro darovao,
Otišli su svojoj domovini,
Svak će reći, ban je junak pravi."
Pregrli ga Duralaga stari:
„Haj aferim, u mene jedini,
Neka sine, tako je junaštvo!
Kad mu nisi glavi kidisao,
Starice mu majke ocvilio,
I ti s', sinko, u naske jedini,
Vavik cvili na odžaku majka,
Da si tamo nami poginuo,
Što bi ovaj babo na odžaku?
Dobra jesi steko pobratima,
Mogo bi ti junak trebovati."
Dok im glave u životu bile,
Vrlo su se pobre milovale,
Knjigama se često primećali,
A pitali jedan za drugoga.

Kolaković Meho, br. 29.

4.

Hasanpaša Predojević osvaja Bihać.

San usnila prilipa divojka,
Lipa Ana Bišćanina bana.
U snu se je pripala divojka,
Iza sna je na noge skočila,
Pogledala po svojoj odaji,
Kod divojke nigdi nikog nejma,
Do li gore do tri jasne sviće,
A Anica side na šiljtetu,

Svoga ćaću iz sve glave viknu.
A kad ćaća Anu opazio,
On poteče svojoj jedinici,
Njojzi bane Boga podviknuo,
Ana primi, pa na noge klisi,
Njojzi bane tiho govorio:
„Što je tebi noći u ponoći?“
A Anica banu govorila:
„Tā moj ćaća, mlad bihaćki bane!
Noćas sam ti čudan san usnila,
Ja se u snu vrlo pripanula.
Van na noge naturni postule,
Ti upali fenjer-vidjalicu,
Hodi meni niz Bihać bijeli,
Zovi meni naše kalugjere,
Ne bi li mi sanak kazivali,
Što sam, ćaća, u snu boravila.“
Kad to čuo mlad bihaćki bane,
Ban Anici tiho govorio:
„A Anice, moja jedinice!
Kad bi znala sanak kazivati,
Što si noćas u snu boravila,
Ja bi mu se mogo domisliti,
Kalugjeri ne bi tribovali.“
Ana lipa banu govorila:
„E moj ćaća, mlad bihaćki bane!
Sve ti pravo znadem kazivati,
Ja što jesam na snu boravila,
Na snu, ćaća, baš ko i na javi.
Kad ja legoh na šiljtetu svome,
Našem Bišću šećem po bedenu,
A ja gledam niz polje bihaćko
Do Vinice i do Čakrlije,
Tu nam vrlo rodila ružica,
Nasrid polja jedan gjul najveći,
Al je pod njim zmija šarovita,
Zmija se je u pruglo savila.
Stoji zmije piska pod ružicom,
Kako zmija pišti šarovita,
Prevrže se Bišću do bedena,

Našem s' Bišću vrata otvoraju.
Al bi i to mala šala bila,
Ja s' okrenuh Bišću po bedenu,
Ali po njem crne pale čavke;
Kad ja glenuh uz Unu ledenu
Golubiću a do Ripča bila,
Al poteče jato golubova,
A pred njima siv zelen-sokole,
Udariše Bišću na bedene,
Jadne naše čavke dočekaše,
Crna s' krvca niz beden proliva.
Pade magla oko Bišća grada,
Ne vidja se od mene do tebe,
Al iz magle tri košute riču,
Dvi košute sa Založja kleta,
A treća je iz polja zelena
Od Vinice i od Čakrlije.
Kad god koja ta košuta rikne,
Našem s' Bišću otvoraju vrata.
Al bi t' i to mala šala bila,
Već ja glenuh pod Zavolje bilo,
Pod Zavolje pa naše Založje,
Al nam pao na namite sniže,
Nikad takog upetila nisam.
Al bi t' i to mala šala bila,
Neg ja vedru glenuh pa istoku,
Al se vedro nebo prolomilo,
A sve zvizde kraju pribignule,
Sama osta krvava danica,
Sjajan misec u Unu upade.
Jȃ se u snu vrlo pripanula,
Pa iza sna na noge skočila.“
Kad to bane čuo Bišćanine,
Ban ti Ani veli jedinici:
„E Anice, moja jedinice!
Ja zla sanka, sam te Bog ubio!
Što s' usnila, moja ćeri draga,
Ti po polju rumenu ružicu,
Nasrid polja jedan gjul najveći,
Pod njim zmija pišti šarovita,

To se carev rodi prijatelju,
Ćeri moja, u turskoj Krajini,
On će caru sići i Stambolu,
Od cara će pokupiti vojsku,
On će na naš Bihać udariti;
Što s' usnila, moja ćeri draga,
Da su čavke pale po bedenu,
Čavke bit će sve naši soldati;
Što s' usnila, moja ćeri draga,
Da poleti jato golubova,
A pred njima siv zelen-sokole,
Soko bit će carev prijatelju,
Golubovi Turci Sarajlije;
Što s' usnila, moja ćeri draga,
Da iz magle tri košute riču,
To će biti tri topa careva,
Kad god puknu na naš bio Bihać,
Jadnom Bišću beden obronit će,
Mogo b', ćeri, konjik ujahati,
A uniti koplje napopriko;
Što s' usnila, moja ćeri draga,
Da je pao na namite sniže
Pod Zavoljem pa našim Založjem,
To će turski biti čadorovi;
Što s' usnila, moja ćeri Ano,
Da se vedro nebo prolomilo,
Sjajan misec što u Unu pade,
To će mene Turci ufatiti;
Što s' usnila, moja ćeri draga,
Da osta sama na nebu danica,
Osta moja udova banica.
Taj će ti se sanak izvršiti
Za života i moga i tvoga."
Neka bana sad u Bišću bilu,
Neka bana, neka mu Anice,
Da gledamo Osman-pašaliju!
Jer je Osman bio pašalija
A kod bile Krupe od kamena
Kod njekakva bega Badnjevića,
Nosio carev ferman od Stambola.

Pašalija već se povratio,
A od Krupe sišo Arapuši,
Arapuši više Jasenice,
Pa je tude konak učinio
U njekakva Arapagić-Mehe.
Noć noćio, rano podranio,
Pravo tira careva menzila,
Istira ga na Hašane ravne,
Od Hašana niza Potkalinje,
Kraj Risovca jaše na Jošavku,
Pod glavicu pod Predojevića.
Pašalija pod Risovac glenu,
Pod njim vlaščić bile ovce čuva,
Ovce čuva, a jasno popiva:
„Bia, ovce, poklali vas vuci,
Jâ vas gorski pojeli hajduci!
Kad car za me ne zna u Stambolu!
Da car za me znade u Stambolu,
Da me tahtu zovne i Stambolu,
Poturči me, metne u medresu,
Da naučim ilum u medresi,
Da mi dadne hair-dovu svoju,
Da mi haznu dadne i topove,
Da mi dadne svoju silnu vojsku,
Ja bi njemu Bihać osvojio
I Sokolac karaulu malu
I Golubić kraj Une ledene,
I sva sela oko Bišća grada.
A da care znade u Stambolu,
Kako ga je ćesar prevario,
Kad je Liku uzeo vrhovnu,
Da će njemu ostavit Krajinu,
Na Krajini trijest i tri grada;
A ne znade care u Stambolu,
Da je Bihać svoj Krajini glava,
Car bi bio Bihać osvojio.“
A sve sluša carev pašalija,
Pašalija divit izvadio,
Izvadio knjige nepisate,
Pa sve piše, što vlašče popiva.

Pašalija pritira djogata,
Boga viknu, Boga vlaščić primi,
Pašaliji on poteče ruci,
Pašalija veli sa djogata:
„Ej vlaščiću, daj se pravo kaži!
Oklen jesi, ime kako ti je?
Kako li se zoveš po imenu,
Po imenu i plemenu svome?“
Njemu vlašče ruku poljubilo:
„Pašalija cara čestitoga!
Ovo j' glavom Predojević Niče
Sa Glavice sa Predojevićâ,
Sa Koritâ poviše Lužaca.“
A sve piše Osman pašalija:
„Ja vlaščiću, kad te care zovne,
Bi li caru sišo i Stambolu?“
Kad ču vlašče, tad mu zacvililo:
„Bogom brate, carev pašalija!
Kaži za me caru u Stambolu,
Ne bi l' mene zovno do Stambola.“
„„Hoću, vlaše, novi pobratime!““
To rekoše, viš se rastadoše.
Pašalija niz Lušce okrenu,
Pa na ruku natišće tatarku,
Pravo Ključu side carevome,
Pa mu onde dadoše menzila,
Pašalija prominu menzila,
Sve dan po dan kad Stambolu side,
Pašalija već pred cara ujde,
Zara ljubi, a temenah čini.
Car alifet vidja pašaliju,
Da j' on snio bijela fermana
A na serhat niz Bosnu carevu
Carskoj lali begu Badnjeviću,
Zar podiže, veli pašaliji:
„Jesi l' bio na serhat-Krajini,
Nisi l' meni kakvu knjigu snio
A od lale bega Badnjevića?“
Pašalija u nidra se fati,
Vadi knjigu Predojević-Niče,

Što je pivo, bile ovce čuvo,
A spominjo cara u Stambolu.
Care namah šehislama viknu,
A šehislam pade na kolina,
Knjigu gleda, a sve caru kaže,
Kakvo vlašče bile ovce čuva
Pod Risovcom kod Glavice klete,
Baš na ime Predojević Niče,
Kod Glavice od Predojevića.
Šehislamu care govorio:
„Pravi ferman, šehislamu dragi,
Mojoj raji na serhat-Krajini,
Baš na ime Predojević-Niči,
Neka meni do Stambola dojde!“
A šehislam ferman napravio,
Care na njeg turu udario,
Pa ga Osman pruži pašaliji:
„Ak' istina budne, pašalija,
Te mi vlašče do Stambola side,
Poturčim ga, metnem u medresu,
Do sad si mi bio pašalija,
A od sele Osmanpaša carski:
Ferman nosi na serhat-Krajinu,
Dovədi mi Predojević-Niču.“
Pašalija ferman ujagmio,
Pa ga sebi na prsa pripeo.
Pašalija do menzila sidje,
A na ruku natišće tatarku,
Plaho carev ide pašalija,
Konje minja i noćom i danom.
Sve dan po dan kad na serhat side
Pašalija na Lušce zelene,
Niz Bojište jaše do Koritâ.
Kad vlaščiću na Korita side,
Boga viknu, Boga Niče primi:
„Da si zdravo, carev pašalija!“
„„Tâ vlaščiću, ime kako ti je?““
Njemu vlaščić tiho besidio:
„Ovo j' glavom Predojević Niče
Sa Glavice sa Predojevića.“

A kad carev čuo pašalija,
Pruži njemu bijela fermana;
Kada vlaščić ferman ugledao,
Sedam mu se puta poklonio,
Ferman ljubi cara čestitoga:
„Bogom brate, carev pašalija!
Niko m' ne zna ferman razgledati,
Van ti ferman po istini kaži.“
Njemu Osman veli pašalija:
„Tȃ vlaščiću, novi pobratime!
Evo t' care ferman opravio,
Car te tahtu zove i Stambolu.
Ti što s' prvlje pivo kod ovaca,
Hoš li riči biti sahibija?“
Kada vlašče ferman razabralo,
Sedam puta ferman poljubilo,
A zapiva tanko glasovito:
„Bogu fala i današnjem danu!
Kad car za me znade u Stambolu.
Bogom brate, carev pašalija!
Šala nije care u Stambolu,
Mučno j', pobro, prid cara izići,
Kamo l' s carem nije govoriti.
Hoš me, pobro, u Stambol dovesti?“
„„Hoću, vlašče, novi pobratime!““
„Bogom brate, carev pašalija!
Ti ćeš sa mnom na Glavicu sići,
Na Glavicu na Predojevića,
U mene je još šest bratinaca,
Imam stara ćaću na Glavici,
Da blagosov od ćaće zaišćem,
Ta od ćaće i starice majke,
Ne bi l' meni ćaća halalio,
Mati moja, što me je rodila.“
„„Hoću, pobro, viru ti zadajem!““
Vlašče odbi u Risovac ovce:
„Bia, ovce, poklali vas vuci,
Jȃ vas gorski pojeli hajduci!
Već vas Niče ni čuvati ne će,
Nek vam ćaća čobanina traži;

Ja ću turskom caru i Stambolu,
U Stambolu carev paša biti."
Sve mu s' Osman smije pašalija,
Vlaščić uz njeg i djogata pojde,
S pašalijom na Glavicu side,
Na Glavicu na Predojevića.
A ugleda ćaća iz čardaka
Pašaliju cara od Stambola,
Star mu ćaća niz čardak poteče.
Pašaliji kad dopade carskom,
Isprid njega crnu zemlju ljubi,
Poljubi mu i skuta i ruku,
Pa uvede carskog pašaliju,
U odaji podbaci skemliju.
Al upade Predojević Niče,
Poteče ćaći ruci u čardaku,
A izvadi ferman iz nidara:
„Evo, ćaća, careva fermana!
Car me zove tahtu i Stambolu,
Sad ću, ćaća, caru i Stambolu
Ja sa ovim carskim pašalijom;
Odbio sam pod Risovac ovce,
Daj ovcama šalji čobanina!"
„„Hoću, Niče, dragom Bogu fala!
Kad car za te znade u Stambolu,
Bogu fala i danu današnjem!
U mene je još šest posobaca,
Da ih care išće do Stambola,
Od cara ih ne bi požalio."
Ja kad čuo Predojević Niče,
Niče ćaći potekao ruci:
„Hoćeš li mi, ćaća, halaliti,
Što s' rodio, sina ohranio."
„„Hoću, Niče, moje dite drago,
Halal t' bilo na obadva svita!""
Pa mu ćaća na noge skočio,
Izvadi mu stotinu dukata:
„Troši, sine, mekane dukate,
Jer sam steko sve u zdravlju carskom
A na carskoj bašči pod Grmečom."

Njemu Niče pogrmio ruci,
Ljubi ruku, a ćaći govori:
„U nas, ćaća, pet stotin ovaca
I šezdeset debelih volova,
A trideset velikih kobila,
Daj der meni kosata alata,
Sa sidžima velika alata,
Braći džaba butum dostajanje!“
„„Hoću, Niče, moje dite drago!““
A kad Niče do alata dojde,
On alata pleska po sapima:
„Ta alate širokoga vrata!
I teb' valja caru i Stambolu.“
Pašalija dok hliba pojede,
Niče svoga opremi alata;
Pašalija kad uzjaha djogu,
Niče svoga poside alata.
Majka ga je tri put poljubila:
„Hajde, sine, hairom ti bilo!“
To rekoše, pa se rastadoše.
Plaho carev ide pašalija,
Sve dan po dan kad Stambolu side,
A uz njega Predojević Niče.
Pašalija kad pred cara ujde,
A sve gleda Predojević Niče,
Pašalija kako zara ljubi,
Zara ljubi, a temenah čini,
Pa i Niče zaru pogrmio,
Sedam puta zara poljubio
I pod carem carevu srdžadu.
Onda care glavu podignuo,
Ispod zara care govorio:
„Ti jesi li Predojević Niče
Sa Glavice sa Predojevića?“
Kad ču Niče, temenah učini:
„Car alifet, svetačko kolino!
Sramota je i gledati u te,
Kamo l' s tobom nije govoriti,
Govorit ću, jer biti ne more.
Ovo j' glavom Predojević Niče

Sa Glavice sa Predojevića."
Car poteže knjigu od sebeka,
Što mu j' Osman snio pašalija,
Što j' pivalo vlašče kod ovaca,
Spominjalo cara u Stambolu.
Knjigu gleda, u Niču pogleda:
„Ej davori, Predojević-Niče!
Da t' poturčim, metnem u medresu,
Da naučiš ilum u medresi,
Bi l' mi bio Bihać osvojio
I Sokolac više bila Bišća
I Golubić kod Une studene
I sva sela oko Bišća grada,
Jer je Bihać svoj Krajini glava."
Kad to čuo Predojević Niče:
„E bi, care, viru ti zadajem!
Poturči me, metni u medresu,
Ja ću riči biti sahibija."
Kad car čuo, šehislama viknu:
„Deder vodi Predojević-Niču,
Poturči ga, pa mu ime nadij,
De ga metni u novu medresu,
Gdje no side sve sopte od Bosne."
Odvede ga šehislame carski,
Do tad bio Predojević Niče,
Od tada je Hasan sopta carski.
Šehislam ga metnu u medresu,
Gdje no side sve sopte od Bosne.
Hasan sopta uči u medresi
Sve dan po dan za devet godina.
Kad veliki ilum naučio,
Izvadi ga care iz medrese,
Hasan sopta kad prid cara ujde,
Zara ljubi, a temenah čini.
Car alifet zara podignuo:
„Hasan sopta, drago dite moje!
Sad si dosta ilum naučio,
Evo tebi tüzi od meneka,
Odsele si Hasanpaša carski.
Hoš mi sada ići Bišću bilu,

Da mi biješ Bihać na Pounju?"
Hasanpaša kad razabra riči,
Sedam puta zara poljubio,
A careve tüge ujagmio,
Hasanpaša caru govorio:
„Hoću, care, sve u tvojem zdravlju,
Nego ti se molim na divanu,
Kad si meni tüge dao carske,
Da ti budnem paša kod kolina,
Podaj tüge Osman-pašaliji,
Brez njeg meni vojevanja nema."
„„Hoću, paša, viru ti zadajem.""
Do tad bio Osman pašalija,
Od tada je Osmanpaša carski.
Njega pita Hasanpaša carski:
„Pobratime, Osmanpaša carski!
Sad kad caru pojdem vojevati,
Koliko ću, pobro, zaiskati
Ja od cara carevih topova,
Koliko li od Stambola vojske?"
Njemu veli Osmanpaša carski:
„Išći, pobro, dva topa velika,
Išći, pobro, Krlju i Margitu,
Na njih išći hair-dovu carsku,
Išći vojske dvanaes hiljada,
Išći, pobro, carev ferman bio.
Kad ti s vojskom pod Edrenu sideš,
Nek ti dadnu tanku Tocijanku,
Nek i njojzi hair-dovu dadne.
Pa ti išći carev ferman bio,
Kad na Bosnu sideš ponositu,
Sve od kuće diži po vojnika."
Samo s' pobre što razgovoriše,
Al ih care prida se pozovnu,
Naprid ujde Hasanpaša carski,
A za njime Osmanpaša carski.
Zara ljubi Hasanpaša carski,
A kod njega Osmanpaša novi.
Car ga pita ispod zara svoga:
„Hasanpaša, draga lålo moja!

Koliko ćeš od mene topova,
Koliko ćeš od mene vojnika?"
„„Car alifet, svetačko kolino!
Sramota je i gledati u te,
Kamo l' s tobom nije govoriti;
Govorit ću, jer biti ne more.
Ti ćeš, care, do tophane sići,
Pa 'š mi dati Krlju i Margitu,
Obadvama dovu učiniti,
Kad ja sutra pojdem vojevati.
Da 'š mi pobru Osmanpašu moga.
Pa 'š mi dati bijela fermana,
Padišahu, kad Edreni sidem,
Da ja dignem tanku Tocijanku,
Što Edrene na tabiji čuva,
A njoj podaj hair-dovu svoju.
Još ćeš meni ferman napraviti,
Kad na Bosnu sidem plemenitu,
Da od kuće dižem po vojnika,
Sve da stiram Bišću na Pounje.
Od Stambola ne ću više vojske,
Ne ću, care, neg dvan'es hiljada,
Nek čuvaju Krlje i Margite,
Jer ću ti ih natrag povratiti,
Kad osvojim Bihać na serhatu.""
Namah care dva fermana piše,
Car mu dade dva bila fermana.
Svu noć s' sprema Hasanpaša carski
S novim pobrom Osmanpašom svojim,
A u jutru rano podranili.
Izajde im carski sadrazeme,
Dade vojske dvanaes hiljada.
Car alifet zara ostavio,
A obuko derviško odilo,
Pa car dojde do tophane svoje,
Care Krlji dojde i Margiti,
Oba topa rukom pogladio:
„Davor moja Krlja i Margita!
Sad vam vakat dojde vojevati
S novim pašom Hasanpašom mojim,

S pašom ćete u serhat izaći,
Razbijte mi Bihać na Pounju!
Ako vaske Hasanpaša vrati,
Ja ću vami grla pozlatiti.“
Kad im care dovu učinio,
Sama s' Krlja krenu i Margita,
Jer ih care rukom pogladio.
Na tophani pukoše topovi,
Novi s' paša diže vojevati,
Oba care dovom ispratio.
Potiraše Krlju i Margitu,
Uz njih vojske dvanaes hiljada.
Vakat bio, sišli pod Edrenu,
Na Edreni pukoše topovi,
Edren kanda u abez okrenu,
Na Edreni šest stotin topova,
Al ne puca tanka Tocijanka.
Hasanpaša ferman izvadio,
Osmanpaši daje Edrenliji.
Kad ga vidja vezir od Edrene,
Ferman ljubi i turu carevu:
„Hasanpaša, carev prijatelju!
Dat ću tebi tanku Tocijanku,
A ti 'š ovde konak učiniti,
Pa ćeš sutra na tabiju doći;
Ako budne hair-dova carska,
Lako ć' tanka poći Tocijanka,
Jer ja ću joj dovu učiniti.“
Tu je svako konak učinio.
Rano s' sprema Hasanpaša carski,
Edrenlija vezir podranio,
Sve tri paše zove od Edrene:
„Hajte sa mnom gradu na tabiju!“
Kad dodjoše sve paše careve
Na tabiju tankoj Tocijanki,
Nju je vezir rukom pogladio:
„Davor tanka carska Tocijanka!
Nami care ferman opravio,
Da ćeš i ti danas vojevati
A sa našim Hasanpašom carskim.“

Pa joj paša dovu učinio,
Sama s' tanka krenu Tocijanka.
Onda vidja Osmanpaša carski,
Da joj care dovu učinio.
To je milo Hasanpaši carskom,
Pa se krenu Hasanpaša carski,
I on goni tri topa careva.
Vakat bio kad na Bosnu side,
Sve od kuće diže po vojnika,
A kad pade šeher-Sarajevu,
Izvadiše carev ferman bio,
Da od kuće dižu po vojnika,
Upisaše kuću i vojnika,
Upisaše Sarajliju Muju.
Al je Mujo jedinjak u majke,
Istom ga je oženila bila,
Muji vakat u gerdek divojci,
Hasanpaši da podiže vojsku.
Kad to vidi nene Sarajlije,
Meće peču, ogrće feredžu,
Do čadora Hasanpaši side.
Kada starka Hasanpaši ujde,
Salam dade, a poleti ruci,
Ne da paša ni skuta ni ruke,
Van je pita Hasanpaša carski:
„Ko je tebi zulum učinio,
Kakva te je muka dotirala?“
Stara nene skutu poletila:
„Hasanpaša, ja ti ruku ljubim!
Niko m' nije zulum učinio,
Nit je mene muka dotirala,
Van ti snio carev ferman bili,
Da od kuće dižeš po vojnika,
A ja nemam neg jedinjka Muju.
Sad ga, paša, oženila majka,
Muji vakat u gerdek divojci,
A ti hoćeš da podižeš vojsku.
Ostavi mi ti jedinjka Muju!
Dok ti, paša, do Travnika dojdeš,
Stignut će te moj jedinjak Mujo.“

„„Hoću, nene, viru ti zadajem!“ “
Tada paše podigoše vojsku,
Vakat bio kad Travniku sišli,
Tu ih beže stiže Ljuboviću,
On podigo svu Hercegovinu.
Tude paša konak učinio,
S Osmanpašom rano podranio,
Hasanpaša pobri govorio:
„Ta moj pobro, Osmanpaša dragi!
Deder tanku uzmi Tocijanku,
Uzmi vojske dvanaes hiljada,
Pa ti hodi Jajcu kamenome;
Tu mi digni Hafezadić-bega,
Onda hajde šeher-Banjaluci,
Oprav' knjigu ti niz Posavinu
A na ruke Dervišpaši starom,
Neka digne on svu Posavinu,
Neka tebi Banjaluci side;
A ti diži kuću i vojnika,
Ta od turske šeher-Banjaluke,
Hajd' Kozarcu i Pridoru gradu,
Pa sve hajde niz serhat-Krajinu,
Pa sve kuću diži i vojnika.
Kad se spušćaš niz Grabežje Bišću,
Čakrliju uzmeš i Vinicu,
Ti opleti koševe velike,
A podigni tanku Tocijanku.
Ti ćeš prije pod Bihać izaći,
Nek ne puca tanka Tocijanka,
Dok ne pukne Krlja i Margita;
Starija su dva topa careva,
Jer čuvaju tahta i Stambola.
Ja ću, pobro, podignuti vojsku,
Hoću sići pod Skoplja obadva,
Pa pod Hlivno i Duvno carevo,
Do Glamoča, pa Šujice carske,
Do Petrovca i Bilaja grada,
Niz Paležje do Vakufa sići,
Pa do Klise i sela Orašca,
Dizati ću kuću i vojnika,

Osvojit ću Ripač ukraj Une
I Golubić kraj Une ledene
I Sokolac više Bišća bila,
Tu ćemo se, paša, sastanuti,
Biti ćemo Bihać od kamena."
Kad dvi pobre vojske rasturiše,
Hasanpaša vojsku podignuo,
Pa niz Kupres Skoplju okrenuo,
Sve obidje careve gradove,
Sve gradove i carske palanke,
A sve kuću diže i vojnika.
Hasanpaša u Jadòvîk side,
Tu je paša konak učinio,
Dobro j' tain učinio društvu:
Na trojicu ovcu jalovicu,
A na dvan'es kravu jalovicu.
Čula baka to pod Jadovikom,
Zapivala tanko glasovito:
„Tâ vid' dere Predojević-Niče!
Otišo je caru i Stambolu,
Pa privaro cara u Stambolu,
Da će bio Bihać osvojiti
I sva sela oko Bišća bila,
Naše kolje debele ovnove,
A kolje nam krave jalovice!
Duše mi ga osvojiti ne će,
Jer je Bihać svoj Krajini glava!"
Neka piva kako njojzi drago!
Hasanpaša rano podranio,
Iskupio sve butum knezove,
Sve knezove ispod Jadovika:
Ko j' dotiro ovcu jalovicu,
Njemu paša po žut dukat daje;
Ko j' dotiro kravu jalovicu,
Njemu daje dvan'es madžarija.
Onda ope baka zapivala,
Rano piva ispod Jadovika:
„Bježi, bane, uz bužimske strane,
Drž' se, bane, za johove grane,
Eto na te Hasan-paše carskog!

Dobro plaća debele ovnove,
Bolje krave plaća jalovice.
Beli paša carev prijatelju,
Paša ide hair-dovom carskom,
Biži, bane, uz bužimske strane,
Jer je Bihać carska starevina!“
Hasanpaša silnu diže vojsku,
Diže vojsku ispod Jadovika,
Uze Ripač bio pokraj Une,
A na Bišću trzaju topovi
Sa džabele isrid Bišća bila,
Osmanpaša jer pod Bihać sišo.
Hasanpaša kad Golubić primi
I osvoji Sokolac spram Bišćem,
Po Založju vojsku ustavio,
A opleo dva koša velika,
Pa podigo Krlju i Margitu.
Sa džabele trzaju topovi,
Osmanpaši čudan garet rade,
Garet rade za tri dana bila,
Jer trgaju ate i vojnike
Kod Vinice i kod Čakrlije.
Jadan paša durati ne može,
Namah bilu knjigu napravio:
„Hasanpaša, da si brat po Bogu!
Sad si sišo pod Bihać kameni,
A istiro Krlju i Margitu
Iz tophane cara čestitoga,
Da ti biješ Bihać po temelju.
A ne puca Krlja ni Margita,
Ja ne pucam još iz Tocijanke,
Ja bi bio Bihać od kamena.“
A kad paša knjigu napravio,
Hasanpaša knjigonošu najde
A njekakva Blejića Handana.
Blejić Handan uze knjigu bilu,
Metnu knjigu pod kapu na glavu,
Pa uz ruke uzvrnu rukave,
A uz noge nogavice bile,
Handan Uni dopade obali.

Blejić Handan kad u Unu frci,
Sa džabele pukoše topovi,
Izbaciše Blejića Handana,
Izbaciše Uni na obalu.
Handan suze proli iz očiju.
Opet Handan u Unu skočio,
Sa džabele dva topa trgoše,
Ne mogoše momka izbaciti,
Neg u livu nogu òbraniše,
On pripliva, a knjigu ponese,
A na dvi se štule podupire.
Krvav Handan do ordije dodje,
Do čadora Hasanpaše carskog,
Hasanpaši turski salam viknu,
Ispod kape knjigu izvadio.
Uze paša, pa niz nju pogleda,
Hasanpaša suzama prolio:
„Davor pobro, Osmanpaša dragi,
Zar t' je muka za tri dana bila?“
Hasanpaša na noge skočio,
Hasanpaša do topova dodje,
Baš do carske Krlje i Margite,
Tri puta ih rukom pogladio:
„Davor carska Krlja i Margita!
Kad ste pošli od tophane carske,
Vaske care rukom pogladio,
A vami je dovu učinio,
Da bijete Bihać na Pounju,
Vami ć' care grla pozlatiti.“
Na tobdžije hršum učinio,
A tobdžije pȃle po topovih.
Kad mu Krlja puče i Margita,
Al otpuče tanka Tocijanka.
Opet paša na tobdžije viknu,
Opet Krlja puče i Margita,
A iz polja puče Tocijanka.
Hasanpaša durbin ujagmio,
A tobdžije uzele fitilje,
Da upale Krlju i Margitu.
Hasanpaša niz durbin pogleda,

Al se Bišću otvoriše vrata,
A ispade konjik iz kapije,
B'jeli mu se bajrak u desnici.
Hasanpaša na tobdžije viknu:
„Vi ne pal'te Krlje i Margite!
Eto lepor iz kapije trče!“
Hasanpaša kraj topova hoda,
Jer dok stade Krlja i Margita.
Ne puca mu već ni Tocijanka.
A kad lepor do ordije dojde.
Lepor viče sa konja vrančića:
„Koje j' ovde Hasanpaša glava?“
Hasan s' paša iz grohota smije:
„Ovo j', vlašče, Hasanpaša carski,
A na ime paša Predojević.“
A kad pašu vidi knjigonoša,
Njemu lepor bilu knjigu pruži.
Kad razmota Hasanpaša carski.
On pogleda, a grlom podviknu:
„Evo knjige Bišćanina bana,
Sad će bane Bihać ostaviti.“
Što je bane u knjizi pravio:
„Ostavit ću Bihać na bogazu,
Samo daj mi da protiram s mirom
U buretih vino i rakiju,
Da protiram ljube i divojke,
A eto vam Bihać od kamena!“
Hasanpaša knjigu napravio:
„Goni piće, a vodi divojke,
Pušćaj Bihać, hajde na Zavolje!“
Kada vlašče sišlo u kapiju,
Nosi viru Hasanpaše carskog.
Prtlja bane iz Bišća kamena,
On izvodi ljube i divojke,
A izgoni piće u buretih.
Al vid' dere Sarajlije Muje,
Jer se Mujo pjanac dogodio:
„Bog ubio Hasanpašu carskog!
Bud uputi 'nake divičice,
Što uputi vino i rakiju?“

Dva soldata bureta turkaju,
A kad Mujo do buretâ dojde,
Nadžak uze, u bure udari,
Ne bi li se pića ponapio,
U buretih pića ne imade,
Već u njima sužnji nevoljnici.
Kada Mujo sužnje ugledao,
Od buretâ oturnu soldate,
Potira ih Hasanpaši carskom:
„Vidjaj paša, sam te Bog ubio!
Što si dao viru Bišćaninu.
Bud uputi dikle madžarice,
Jer ti daješ sužnje Krajišnike?“
Hasanpaša kad sužnje ugledo,
To su sužnji od Krupe careve.
Hasanpaša tiho govorio:
„Carska lalo, beže Ljuboviću!
Ako sam mu tvrdu viru dao,
Da provede svoje virne ljube,
Svoje ljube i dilber divojke,
Ne dirajte u dilber divojke,
Ne dirajte u ljube mu virne,
Vi udrite nevirnike kranjce,
Ufatite Bišćanina bana!“
Kad to čuo beže Ljuboviću,
On podviknu dicu Sarajlije:
„Ne šal'te se, dico moja draga!
Ne faćajte mladih kaurkinja,
Van ufat'te Bišćanina bana!“
Udariše Turci Sarajlije,
Ne faćaju lipih divojaka,
Već faćaju kranjce pod Zavoljem.
Beg Ljubović na doratu svome
Pod Zavoljem bana ufatio.
Svak se vraća Hasanpaši glavi,
Niko ne smi dotirati ljube,
Ni kaurske dilber divičice,
Već ko dobra đila ufatio,
Paši daje, paša ga daruje.
Beg Ljubović kad dotira bana,

Njemu veli Hasanpaša carski:
„E kopile, Bišćanine bane!
Ti si meni knjigu opravio,
Da provedeš mala i sibjana,
A provedeš dikle madžarice,
A protiraš vino i rakiju;
U buretih tebi pića nejma,
Sve si meto sužnje iz Krajine,
Što su t' bili Bišću u tavnici."
Kada paša bilu Bišću side,
I pogleda na krupsku kapiju,
Krvava je sva krupska kapija.
On zaiska sužnje iz tavnice;
Što nij' mogo u bure strpati,
Ban isiko trijest i četiri.
Kad to vidja Hasanpaša carski,
Tad se paša pravo ražljutio,
On je banu glavu odsikao,
Posla glavu caru i Stambolu.
Pa nasilja Bihać od kamena,
Sve obara tare i otare,
A ispravlja ture i munare.
Usrid Bišća velika je crkva,
Dva put bila prevelika crkva,
A tri puta bijela džamija.
Kad naseli sela oko Bišća,
On opravi Osmanpašu pobru,
Otira mu Krlju i Margitu,
Na Jedrenu tanku Tocijanku.
A care mu ferman opravio:
„Lalo moja, Hasanpaša dragi!
Kad si meni Bihać osvojio,
Podaj ćaći stanje na Glavici,
U ćaće ti nek spahije nema,
Neka ti je miran na Glavici,
Nek ne daje peto ni deseto,
Nek ne daje poriza od glave."
Hasanpaši vrlo milo bilo,
Nosi ferman na Glavicu bili,
Ćaći dade svu butum Glavicu,

Pa se paša Bišću povratio.
Dok je bio u Bišću kamenu,
Car je za njeg znao u Stambolu.

Vojniković Salko, br. 15.

5.

Car i Lehovkinja Mara.

Al grm grmi, al se zemlja trese,
Al pucaju po gori kudreti,
Ili more od obale lupa?
Nit grm grmi, nit se zemlja trese,
Niti more lupa od obale,
Nit po gori pucaju kudreti,
Već pucaju kraljice lubarde,
Jer se ženi Prominlijću kralju,
Doveo je Lehovkinju Maru.
Na Promínu pucaju topovi,
Kralj Prominlijć provodi veselje,
Manje nije neg pun misec dana.
Kad veselje kralju bitisalo,
Jedno jutro kralju podranio,
Pa on sio u jalduz-skemliju,
Liva m' piće Lehovkinja Mara,
Kralj ga pije, u Maru pòglêda,
Pa je kralju Mari govorio:
„Davor lipa Lehovkinjo Maro!
Ali si mi vrlo prilijepa,
Lipše t' nema u sve sedam kralja,
Ni u turskih sve sedam šahova,
Ni u turskog cara u Stambolu;
U njega je sedam sultanija,
Ti s' od svake lipša sultanije."
Kad ču Mara, kralju besidila:
„Prodj' se toga, Prominlijću kralju!
Znaš li turskog cara u Stambolu,

Stariji je od sve sedam šaha,
Ne more se care oženiti
Ni od kakvog turskog šaha svoga,
Već se ženi od sve sedam kralja;
A znadeš li, moje milovanje,
Da su riči svake letilice,
One lete od usta do usta
Baš ko tica od grane do grane:
Ako care čuje u Stambolu,
Da sam tako lipa u tebeka,
More l' mene care zaiskati,
Ti 'š me dati, biti ne mere ti;
Jer znaš, janje, Prominlijću kralju,
Da car turski reče u Stambolu,
Da će moje lišce obljubiti,
Jȁ b' mi care lišce obljubio,
Jȁ b' on turskog tahta ostavio,
Jer već ne bi turski care bio;
Što car reče, znaš, da ne poriče."
A Prominlijć veli Lehovkinji:
„Da te išće care u Stambolu,
Ne bi tebe dao, milovanje!"
„„Muči bolan, Prominlijću kralju!
Morô b' dati, jer biti ne more.""
Neka kralja, neka Lehovkinje!
Nije prošla ni godina dana,
Al car za to čuo u Stambolu,
Da je taka Lehovkinja lipa
U Prominu Prominlijća kralja.
Onda care divan učinio,
Sve mu lȁle na divan izišle,
Muhurlije i sve učtuglije.
Kada caru sili na divanu,
Caru veli muhur-sahibija:
„Car alifet, svetačko kolino!
Divan činiš već četiri dana,
Sve ti lale na divan izišle,
A ti nikom ne kazuješ ovde,
No kazuješ, za što divan činiš."
Car alifet zara odignuo,

Zar podiže pa tiho podviknu:
„Davor moje lale i veziri!
Sad sam čuo i haber uzeo,
Da imade Lehovkinja Mara
U onoga Prominlijća kralja,
Lipše nema u sve sedam kralja,
U sve sedam, lale, mojih šaha,
U mene je sedam sultanija,
Da je lipša Lehovkinja Mara
A od svake moje sultanije.
Kad je tako Lehovkinja lipa,
Eto jesam nijet učinio,
Jȃ ću Mari lišce obljubiti,
Jȃ vam tahta ostaviti svoga.“
Kad mu čule lale pa veziri,
Njemu veli Mehmede veziru:
„Car alifet, svetačko kolino!
Kad ’š Marino lišce obljubiti,
Prȃvi ferman Prominlijću kralju,
Nek ti šalje Lehovkinju Maru.“
Kada care te razabra riči:
„Hoću, lȁlo, prvi muhurlija!“
Namah care šehislama viknu,
A šehislam ferman napravio,
Car na ferman türu udario,
Prominlijću što su napravili:
„Prominlijću, u Prominu kralje,
Šalji caru Lehovkinju Maru!
Za Maru je turski care čuo,
Vrlo da je lipa Lehovkinja,
Da je nema u sve sedam kralja,
Ni u turskih sve sedam šahova,
Van ti šalji Lehovkinju lipu.“
Ode ferman do Promina grada,
A na ruke Prominlijća kralja,
On ga gleda, u Maru pògledȃ,
Njega pita Lehovkinja Mara:
„Milovanje, Prominlijću kralju!
Kakva ti je bîla knjiga stigla,
Ti je gledaš, a u me pogledaš?“

Onda veli Prominlijću kralju:
„Davor lipa Lehovkinja Maro!
Ono nije bila knjiga stigla,
Već od cara carev ferman bio.
Care mi je ferman napravio,
Da je za te čuo u Stambolu,
Ti da jesi u mene prilipa,
Da te caru šaljem i Stambolu,
Jà će tebi obljubiti lišce,
Jal ne more turski care biti."
Kad mu čula Lehovkinja Mara:
„Milovanje, Prominlijću kralju!
Jesam li ti, dragi, govorila,
Da će za to turski care čuti,
Da su riči svake letilice?"
„„Jesi, Maro, viru ti zadajem!
Al te caru ne dam ni Stambolu,
Volim dati glavu sa ramena.""
Namah kralje drugu knjigu piše,
Šta će kralje u njoj napraviti:
„Čuješ, turski care u Stambolu!
Tebi ne dam Lehovkinje Mare.
Da mi sedmu dadneš sultaniju,
Opet ne dam Lehovkinje lipe,
Jer je lipša, neg svitina kaže."
Dodje knjiga caru i Stambolu,
A car namah šehislama viknu,
Da on caru knjigu pravo kaže.
Kada care knjigu razumio,
Namah divan kupi oko sebe.
Kada mu se divan sakupio,
Šehislame pade na kolina,
Knjigu gleda, avazile kaže,
Kralj da ne da Lehovkinje Mare
A za carskih sedam sultanija,
Mare ne da, voli glavu dati.
Kad to čuo muhurlija carski,
Zara ljubi, a temenah čini,
Pa pod carom poljubi srdžazu:
„Car alifet, svetačko kolino!

Kad kralj ne da Lehovkinje Mare,
Ti s njim moraš sefer otvoriti.
Van daj spremaj dva svoja vezira,
Svakom podaj stotinu hiljada,
Neka uzmu haznu i topove
I kumbaru, što gradove prima,
Neka Promin biju kod Promine,
Kod Promine kod vode ledene."
Kada care te razabra riči:
„Lalo prva, Mehmede veziru!
Eto tebi stotinu hiljada,
Biraj mojih dvanaes topova!
Druga lalo, Ibrahim-veziru!
Eto t' vojske stotinu hiljada,
Eto tebi dvanes lubarada,
Hod'te obi pod Promin izadj'te,
Tuc'te Promin kod vode Promine,
Ufatite Prominlijća kralja,
Meni Maru jȁ živu jȁ mrtvu!"
Kad to čula obadva vezira,
Dva vezira podignula vojsku,
Svaki goni po dvan'es topova.
Sve dan po dan pod Promin izašli,
Opletoše velike koševe,
Na koševe podigli topove,
Promin biju iz topova carskih,
Sve godina ide po godina,
E dvadeset i dvi godinice,
Al ne znaju, otkud su mu vrata,
Da odbiju drvo jȁ kamena.
Vidi dere Ibrahim-vezira!
U dvadeset i trećoj godini
On ostavi Mehmeda vezira,
Pa pribiže Prominlijću kralju,
Sam ostade Mehmed pod Prominom.
On zacvili, uze knjige bile,
Pa on caru krvav mahzar piše:
„Car alifet, svetačko kolino!
Evo dvaest i dvi godinice,
Ja kako sam pod Promin izišo,

Vavik Promin bijem kod Promine,
A ja ne znam, otkud su mu vrata.
Kad su sa mnom pošli vojevati:
Ko iktijar pod Promin izašo,
Onaj svoje kosti ostavio;
Ko je momak pod Promin izašo,
Pod Prominom sidu steko bradu;
U kog muško čedo ostanulo
U bešici, devlet-padišahu,
Čedo došlo babu izminiti;
Van eto ti krvava mahzara!
Ibrahim je kralju prilegnuo,
Ja sâm ostô pod Prominom kletim,
Jâ daj indat pod Promin prokleti,
Jâ ostavljaj tahta i Stambola,
Vire mi Mare obljubiti ne ćeš."
Ode mahzar tahtu pa devletu.
Vid' der bahta cara čestitoga!
Ko će krvav mahzar ugledati?
Pri sarajih muhur-sahibija,
Mahzardžiju za ruku uzeo,
Povede ga caru na divana,
To je mučno šehislamu bilo.
Al vid' dere muhur-sahibije,
Pravo mahzar pred zara pobaci.
Kada care mahzar ugledao,
Diže zara, šehislama viknu:
„Gledaj mahzar, pa mi pravo kaži!"
Kad to muhur vidja sahibija,
On ne dade šehislamu carskom,
Jer prid cara pade na kolina,
Mahzar uze, niz njeg pogledao,
Njemu suze lete iz očiju.
Car je njemu tiho besidio:
„Lalo moja, muhur-sahibija!
Kad je mahzar od Mehmed-vezira,
Ti ga meni po istini kaži!"
Sahibija poljubi srdžazu:
„Car alifet, svetačko kolino!
Sramota je i gledati u te,

Kamo l' s tobom nije govoriti,
Govorit ću danas za potribu.
S tog mahzara ne dam šehislamu,
Jer ti pravo kazivati ne će.
Dofat' kajda, padišahu dragi,
Kad si isko Lehovkinju Maru
Od onoga Prominlijća kralja,
Dva s' vezira pod Promin poslao,
Evo dvaest i dvi godinice,
Evo što je Mehmed napravio:
„„Car alifet, svetačko kolino!
Promin bijem dvadeset godina,
I treća je nastala godina,
A ja ne znam, otkud su mu vrata,
Ibrahim je u Promin pobigo,
Otišo je Prominlijću kralju.
Ko iktijar pod Promin izašo,
Pod Prominom kosti ostavio;
Ko je momak pod Promin izašo,
Sidu steko pod Prominom bradu;
Ko ostavi čedo u bešici,
Kad je sa mnom pošo vojevati,
Čedo došlo babu izminiti.
Brže m' indat pod Promin prokleti,
Jâ ću i ja Promin ostaviti,
Jer ti Mare obljubiti ne ćeš,
Namah moraš tahta ostaviti.""
Kad car čuo, kajda dofatio,
Niz njeg gleda, a lalu pogleda:
„Drago dite, muhur-sahibija!
Veziri mi ni na umi nisu,
Da sam poslo pod Promin kameni."
Onda care suzama prolio:
„Lalo moja, Mehmede veziru!
Kad mi nisi Promin ostavio,
Van ga navik biješ po temelju,
Nisi ćeo kralju pribignuti,
Evo t' vira cara čestitoga,
Car će tebi indat učiniti,
Kakav s' skoro nije učinio;

Tvoje će se ime spominjati
Od danaske pa do kijameta."
Namah devlet iz sve glave viknu:
„Prva lalo, muhur-sahibija!
Ev' u mene mladjeg sina moga,
Moga sina sultana Selima,
Prazna tahta ostaviti ne ću,
Van nejaka sultana Selima,
Ako m' tamo sudjen danak dojde,
On će sultan iza mene biti.
Leti, divan kupi do meneka!"
Namah caru divan sakupili.
Kada lale na divan izašle,
Onda care mahzar izvadio,
Ne da njega šehislamu svome,
Veće svome muhur-sabibiji.
Kad lalama mahzar proučio,
Stade vika muhur-sahibije:
„Brže dževap caru čestitome!
Sad će devlet poći vojevati,
Sultan Selim na tahtu ostati.
Van što ćemo, muhurlije drage,
Dajte dževap caru čestitome!"
Svako muči, prida se pogleda,
Niko s carom ne zna besiditi
Posli lale muhur-sahibije:
„Car alifet, svetačko kolino!
Deder pravi bijele fermane
Na tri šaha u tvojemu carstvu
I na tvoju Bosnu plemenitu.
Najprije ćeš ferman opraviti
A na ruke begu Ljuboviću,
Nek ti Bosnu diže plemenitu,
Neka tebi pod Edrenu side.
Sva tri će ti šaha prije doći,
Neg će sići Bosna plemenita,
Daleko je u Bosnu ponosnu."
Kada care te razabra riči:
„Lalo moja, muhur-sahibija!
Dê mi pravi bijele fermane,

Na svaki ću turu udariti."
Ferman piše muhur-sahibija,
Prvi ferman begu Ljuboviću:
„Carska lalo beže Ljuboviću!
Deder digni svu Bosnu ponosnu,
A podigni svu Ercegovinu,
Hod' der nami pod Edrenu sidi,
Jer će sultan poći vojevati,
Tri će šaha pod Edrenu sići,
Jer nam valja pod Promin prokleti,
Biti Promin kod vode Promine,
Što ga biju dva vezira carska
Sad dvadeset i tri godinice."
Taj opravi, a drugi napravi,
Opravi ga šahu medinskome:
„Deder Brusu diži i Medinu,
Hod'der caru pod Edrenu sidi!"
Taj opravi, a treći napravi,
Pa ga šahu šalje Tatarhanu,
A četvrti Šamu i Misiru:
„Šamski šahu, ti podiži vojsku,
Sve Arape, pod Edrenu sidi,
Valja nami s carem vojevati,
Jer će i car pod Edrenu sići."
Kad rasuo bijele fermane,
Sam se sultan u Stambolu sprema,
Manje nije neg pun misec dana,
Odlazi mu pod Edrenu vojska,
Manje nije neg trista hiljada.
Kada care od Stambola pojde,
Mladog cara na tahtu posadi,
Novog cara sultana Selima,
Istom njemu petn'est godinica.
Kod njeg muhur metnu sahibiju,
Da mu čuva Selima nejaka,
A kod njega tri paše najbolje.
Kad se care diže vojevati,
Na Stambolu pukoše topovi,
Konda Stambol u abez okrenu,
A po moru pucaju topovi,

Po djemijah što će vojevati.
Sultan ne će u djemiju poći,
Već u žaru pod Edrenu krenu.
A kad sultan pod Edrenu side,
Na Edreni pucaju topovi,
Tri vezira pod Edrenu sišla,
Sva tri jesu a od Rumenlije,
Svoga cara dobro dočekaše.
Malo vrime ni dugo ne projde,
Sva tri šaha s vojskom izidoše,
Svaki goni stotinu topova,
Svaki penje bile čadorove.
A car gradi na filju džamiju
Od jakuta i dragog kamenja,
Ob dan zara meće na džamiju,
Ob noć zara snima sa džamije,
Svôj se vojsci vidja večerati.
Još im nema Bosne plemenite.
Kad kazaše caru čestitome,
Da dolazi Bosna plemenita,
Posla pred nju pašu od Ušćupa,
Da on kaže begu Ljuboviću,
Nek provede sve svoje Bošnjake
Mimo carske na filju džamije,
Da car vidi od Bosne Bošnjake.
Drago bilo begu Ljuboviću,
Što car za njeg i Bošnjake znade,
Pa podviknu age i spahije,
Da razrede društvo naporedo.
Kada beže do nafilje dojde,
Care gleda ispod zara Bosnu,
Jer sve po dva jašu naporedu,
Dva pivaju, a dva otpivaju,
Care gleda, a suze proliva.
Beg ustavi Bosnu plemenitu,
A car Bosni tain podilio.
Kad se vojske tudi iskupiše,
Peti danak car podiže vojske,
On ponese nafilju džamiju,
Gdjegod care pane na konaku,

Care zara snimi sa džamije,
Svôj se vojsci vidi večerati.
A kad moru side na jaliju,
Po djemijah razredi vojnike,
Pet stotina velikih djemija.
Ode care preko sinjeg mora,
Sve uz more ide u djemijah.
Od Crnoga on okrenu mora
Uz Prominu, gdje u more lupa,
Uz Prominu do Promina side.
Kad ga vidi Mehmede veziru,
On dočeka cara i šahove.
Pred carom su sve paše od Šama,
Vode vojske po dvan'est hiljada,
U vojsci su ćoravi Arapi,
Pod njima su kuse bedevije
A ćorave sve u jedno oko.
Kad se silna ustavila vojska,
Namah care na Arape viknu,
Da mu grade kratke meterize
I da pletu velike koševe.
Dižu carskih trista lubarada,
A arapskih stotinu topova,
Svi su čaje kod svojih topova.
Dok dan projde, tamna noćca dojde,
Care zara snimi sa džamije,
Svôj se vojsci vidi večerati.
Kralj Prominlijć po Prominu hoda
S lipom Marom svojom naporedu,
Gleda kralju, a podviknu Maru:
„Lipa Maro, što bi ono bilo,
Što udari šèfak po Prominu,
Da bi sada mogo večerati
Usrid grada u Prominu svome?“
Lipa Mara suzama prolila:
„Prominlijću, sam ti Bog ubio!
Ono s' care digo vojevati,
Ono j' carska nafilja džamija,
Sad će ti Promin biti po temelju.“
„„Neka će, Maro, ja mu se ne bojim,

Odbit drva ne će ni kamena.""
Na Prominu šest stotin topova,
Kralj Prominlijć po topovih pojde,
Pa on svojim kriči tobdžijama:
„Ne šal'te se, ne dajte na vodu!"
Kad u jutru danak osvanuo,
Umah puče za trista topova
Sa tophane cara čestitoga,
A otrže stotinu topova
Sa tophane šaha misirskoga,
Otpukoše šahovski topovi,
Promin biju za pun misec dana,
Ne odbiše stine od Promina,
Koja fajda, što džebhanu troše,
Kad ne znaju, od kud su mu vrata!
Kad to sultan vidi od Stambola,
Od bijenja da mu fajde nema,
Sva tri šaha prida se pozovnu,
Pa ih pita care od Stambola,
Kako b' mogli Promin osvojiti.
Dva mu muče, a treći govori:
„Car alifet, svetačko kolino!
Govorit ću, jer biti ne more.
Da ga biješ dvanaes godina,
Razbit ne ćeš Promin kod Promine,
Tvrd je Promin, sam ga Bog ubio!
Nego care, svetačko kolino!
Da ti moreš dva junaka naći,
Da bi jedan vodu priplivao,
U širinu vodu izmirio,
A jednoga, da vodu prorone,
Da izmiri vodu u dubljinu,
Prominu bi vodu potkopali,
Tutunluke pod njom sagradili,
U Promin bi u grad uselili,
Tako b', care, ti Promin uzeo."
Kad car čuo, šahe podviknuo,
Da mu nadju četiri telala,
Neka oni po ordijah viču,
Ne bi li se dva junaka našla,

Car će dati, što im bude drago,
Baš ako će svaki sultaniju,
Još će dati svakom tarafhanu,
Što no kuje gotovinu blago,
Kod sebe mu graditi saraje,
Obojici muhur sa desnice,
Biti će mu prve muhurlije.
Kad sadrazem našao telale,
Oni viču, a blago obriču,
Sve ordije redom obredaše,
Ne nadjoše živa ni rodjena,
Ko b' Prominu vodu priplivao
I Prominu vodu proronio:
Al ne znadu, gdje j' bosanska vojska,
Pa toj vojsci dohodili nisu.
Kad to čuo sadrazeme carski,
Namah posla četiri telala
Do ordije bega Ljubovića,
Oni viču, a blago obriču.
Kada čuli bosanski junaci,
Gdje telali türski podvikuju,
Sve pitaju jedan pa drugoga,
A kazuje, koji turski znade.
To su čula dva mlada Bošnjaka,
Jedan bio od Mostara Huse,
Drugi bio s Višegrada Ahmo.
Potekoše begu Ljuboviću,
Kazaše mu dva mlada Bošnjaka,
Da će jedan vodu priplivati,
A drugi će vodu proroniti.
Beg ih vodi sadrazemu carskom,
A sadrazem caru čestitome,
Pa sadrazem caru besidio:
„Car alifet, svetačko kolino!
Evo t' lāle bega Ljubovića,
Kod njega se dva našla Bošnjaka,
Nek ti beže ta obadva kaže!“
Beg poljubi pod carom srdžazu:
„Car alifet, svetačko kolino!
Ovo su mi obadva Bošnjaka,

Ovo j' glavom s Višegrada Ahmo,
Prominu će vodu priplivati,
Izmiriti vodu u širinu,
Jere se je momak navadio,
Navadio Drinu plivajući.
A ovo je od Mostara Huse,
Prominu će vodu proroniti,
Izmiriti vodu u dubljinu,
Momak se je dobro naučio
U Mostaru roneći Neretvu."
Kada care te razabra riči:
„Lalo moja beže Ljuboviću,
Najmilija od Bosne ponosne!
Vodi dere obadva Bošnjaka,
Ako s' mogu u se pouzdati,
Što sam reko, ni poreći ne ću,
Ja ću oba dobro darovati."
Beg povede obadva Bošnjaka,
A prid njima sadrazeme carski.
Kad ih vidja šahu Tatarhane,
On poviknu do dvi paše svoje:
„Hajte, paše, sadrazemom carskim!
Ako ovi vodu priplivaju
I proronu vodu u dubljinu,
Obùmire meni donesite!"
Kad sadrazem na obalu dojde,
Diže ruke, dovu začio,
Pa Bošnjaka oba opremiše,
Sa obale u vodu skočiše,
A s Promina dva topa pukoše,
Izbaciše iz vode Bošnjake.
Beg Ljubović suzama prolio,
Beže viknu obadva Bošnjaka,
Oni opet u vodu skočiše,
A s Promina dva topa pukoše,
Izbaciše oba na obalu,
A sadrazem suzama prolio.
Car alifet zara ostavio,
I on se je blizo primaknuo
U tevdilu derviškom odilu.

Tad sadrazem opet diže ruke,
Bošnjacima dovu učinio,
Dva Bošnjaka u vodu skočiše,
A s Promina dva topa pukoše,
Ne mogoše oba izbaciti,
Neg Bošnjaka oba ȍbraniše,
Husi livu nogu a po članku,
Ahmi livu ruku a po laktu.
Ni kakav se tudi ne pripade,
Ahmo vodu pliva u širinu,
Huse roni vodu u dubljinu,
Krvava se oba povratiše.
Ahmu faća beže Ljuboviću,
A sadrazem Husu ufatio,
Zapucaše s Promina topovi,
A carevi njima otpukoše.
Da gledamo dvi paše šahove!
Obumire oba ujagmiše,
Donesoše šahu Tatarhanu,
Šah ponese obi obumire
Misirskome i šahu šamskome,
Onda veli sultan od Tatara:
„Moj akranu tȁ od Šama šahu!
U teb' ima svakakvih Arapa,
Što nemaju ni kuća ni kula;
Pones' der im škrampu i lopatu,
Nek kopaju pod vodu Prominu,
Ja ću onde tutunluke svoje
Sve od bakra dobro ufatiti."
Namah posla do dvanaest kola
Do djemija šaha Tatarhana,
Donesoše, bakra dotiraše,
A Arapin škrampu i lopatu,
Pa kopaju pod vodom Prominom
Sve dan po dan tri puna miseca.
Bog naredi, više prokopaše,
Kako njima obumira kaže,
A Tatarhan tutunluke dade.
Još im osta, da u grad izidu,
Još im osta četiri aršina.

Ispod vode oni namistiše,
Pišac more kroz tutunluk proći,
Pišac more, a konjik ne more.
Arapi se otle povratiše,
Care ih je dobro darovao,
Svakom dade stotinu dukata.
Onda care pušćao telale,
Da telali viču po ordijah,
Ko bi najpri u Promin izašo,
Kad prokopa dvanaest Arapa.
Kad ih čuo beže Ljuboviću,
On telala vrati sva četiri,
A Ljubović pred cara izide:
„Car alifet, svetačko kolino!
Što si pušćo četiri telala,
Pa ti viču po tvojoj ordiji,
Ne bi li se haran junak našo,
Ko bi sada u Promin izišo,
Kad ja imam kod sebe Bošnjakâ,
Bošnjaci će u Promin izići.“
Kad to reče beže Ljuboviću,
Car alifet zazapti topove,
Nek na Promin više ne pucaju.
Beg Ljubović do ordije dojde,
Pa podviknu Sarajlije mlade:
„Dico moja, Sarajlije mlade!
Sad vam valja u Promin prokleti.“
Sarajlije begu pogrmiše:
„Neka, beže, dragom Bogu fala!
Kurbani se raz bajrama hrane,
Majke sinke raz ovakog danka.“
Beg Ljubović vodi Sarajlije
Do tulumbe na vodi Promini.
A prid njima dvanaest Arapa,
Okrenuše ispod vode hladne.
A Arapi kad na misto sišli,
Prokopaše u Promin prokleti
U pivnicu Prominlijća kralja,
Ispadaju Sarajlije mlade,
U svakog su na kaiš opanci,

A na cipcih crveni tozluci,
Na tozlucih kovče i dizluci,
U svakog su toke po prsima,
A za pasom do dva džehverdara,
Medju njima noži bjelouši,
Turno svaki fesić nad obrvu,
Svakom pali po ramenih brci,
Svakom s' toke svitle kroz brkove.
Kad unišle Sarajlije mlade,
U pivnici redom posidale,
Jer pivnica puna natrpata.
A vid' lipe Lehovkinje Mare!
Kralj je poslo, da donese pića.
Kad pivnici otvorila vrata,
Na golemo čudo nagazila,
Gleda Mara, boturice baci,
Pa pobiže Prominlijću kralju,
Pade kralju, a suze prolila:
„Zlo si sio, zlo popio piće,
Kad ti veliš, Prominlijću kralju,
Car mi ne će lišca obljubiti.
Hoće, kralju, viru ti zadajem,
Hajde sidi u pivnicu svoju,
U pivnici side Turci mladi,
Za pasom im noži bjelouši,
Vrani svakom brci po ramenih,
Svakom s' toke svitle kroz brkove,
Ono Turci Stambolije nisu.“
Kad to čuo Prominlijću kralju:
„Kuku, moja Lehovkinja Maro!
Taki Turci nisu od Stambola,
Od careva grada nikakvoga,
To su Turci mlade Sarajlije.“
Kralj se istom s ljubom prigovara,
Ispadoše Turci iz pivnice,
Po gradu ih čekaju soldati,
U Prominu s' oganj prilomio.
Kad to vidja Prominlijću kralju,
On povede Lehovkinju Maru,
Dovede je gradu na bedene.

U desnicu sablju izvadio,
Pa posiče Lehovkinju Maru:
„Beli car te obljubiti ne će!“
U Prominu glavu otisnuo,
Ode glava na dno u Prominu,
A otišće telo Marušino,
Telo pade u vodu Prominu.
A već Promin natrpaše Turci.
Dok ispade beže Ljuboviću,
On ufati Prominlijća kralja,
Povede ga na obalu živa,
Preveze ga preko vode hladne,
Dovede ga caru čestitome,
A car pita Prominlijća kralja:
„Kralju, kamo Lehovkinja Mara?
Pravo kaži, pa se ne boj glavi!
Al si Maru u zemlju zakopo,
Al si Maru u vodu bacio?
Da je Mara živa u Prominu,
Bošnjaci bi Maru izbavili.“
A kralj caru da kazuje ne će.
Care pita sve za Lehovkinju,
Niko ne zna, što je od nje bilo
Posli jednog Sarajlije Muje,
On dovede prvog kapetana,
Koji j' kralju bio uz kolino,
Pa ga dade caru čestitome.
A car veli Sarajliji Muji:
„Kad si meni dila ufatio,
Bi li znao, što j' od Mare bilo?
Vi od Bosne mlade Sarajlije
Dovodite dile savezate,
A faćate prilipe divojke,
A za Maru nikad glasa nejma,
Prominlijć mi sad da kaže ne će.“
Kad to čuo Sarajlija Mujo,
Ljubi zara i caru srdžadu:
„Car alifet, svetačko kolino!
Sramota je i gledati u te,
Kamo l' s tobom nije govoriti,

Govorit ću, jer biti ne more.
Daj mi glavu Prominlijća kralja,
Kazat ću ti, što j' od Mare bilo."
A kad devlet te razabra riči:
„Drago dite od Sarajva Mujo!
Dat ću tebi, što je tebi drago,
Dê mi kaži, što j' od Mare bilo!"
Onda veli Sarajlija Mujo:
„Prominlijću, sam te Bog ubio!
Što devletu da kazuješ ne ćeš?
Kad smo u tvoj Promin naselili,
Ti s' odveo Lehovkinju Maru,
Izveo je gradu na bedene,
Ti si Mari odsikao glavu,
Da je turski care ne obljubi,
Bacio je u vodu Prominu,
A bacio telo Marušino."
Kad te devlet razabrao riči,
Suze proli, siliptara viknu:
„Brže m' bega zov'te Ljubovića!"
Dobavi mu bega Ljubovića.
Kad Ljubović pred cara izajde,
Zara ljubi, a temenah čini:
„Car alifet, svetačko kolino!
Kakva ti je muka i potreba?
Eto sam ti kralja ufatio,
Doveo ga živa do tebeka."
Kad car čuo, begu govorio:
„Draga lalo beže Ljuboviću!
Ti si kralja živa ufatio,
Al mi nema Lehovkinje Mare,
Nema Mare ni žive ni mrtve;
Kralj je Maru katał učinio,
Bacio je u vodu Prominu,
A ti znadeš, beže Ljuboviću,
Jä ja moram Maru obljubiti,
Jä ja moram tahta ostaviti.
Lalo moja beže Ljuboviću!
Hajde uzmi obadva Bošnjaka,
Što s' Prominu vodu priplivali,

Proronili vodu u dubljinu,
Nek m' izvade telo Marušino,
A izvade glavu Marušinu."
Kada beže te razabra riči,
On se trže do čadora svoga,
Namah oba dobavi Bošnjaka,
Pa im veli beže Ljuboviću:
„Drago dite s Višegrada Ahmo
I ti Huse od našeg Mostara!
Veš su vaše rane zamladile,
Sad vam valja u vodu Prominu,
Da vadite iz vode ledene
Jedan telo Lehovkinje Mare,
Drugi glavu Lehovkinje Mare."
Hoće momci, bega poslušaše,
Beg ih vodi do vode Promine,
S njime ide siliptaru carski,
Pod obalom djemiju nadjoše,
Jer Promina kraj bedena šiba,
Pod bedene ladju zavezoše,
Gdje je kralju Maru pogubio.
Vidja krvcu beže Ljuboviću,
Kud je beden krvi poštrapat mu,
Tad Bošnjakom beže govorio:
„Ovde vam je telo Marušino."
A siliptar zastavi djemiju,
A skočiše obadva Bošnjaka
Sa djemije u vodu Prominu,
Iznesoše glavu Marušinu,
Izvadiše telo Marušino.
Ufati ga siliptar Alija,
U djemiju telo povalili,
A kod tela glavu Marušinu,
Potiraše odatle djemiju,
Na obalu iznesoše glavu,
Ponesoše telo Marušino,
Upraviše nafilji džamiji,
Tu beg stade, kod njega Bošnjaci,
A siliptar caru okrenuo,
Dojde caru, pa mu govorio:

„Car alifet, svetačko kolino!
Evo, care, tela Marušina,
A evo ti glave Marušine,
Iznili su iz vode Bošnjaci.“
„„Siliptaru, moje dite drago!
De mi zovi sva tri šaha moja,
A zovi mi dvanaes vezira,
Zovi meni bega Ljubovića.““
A siliptar pred čador ispade,
Na ičage hršum učinio,
Odoše mu na strane četiri,
Siliptar se do cara povrati,
Njemu veli care gospodine:
„Draga lalo siliptar Alija!
Uzmi, lalo, vode ugrijate,
A ti uzmi dva safuna lipa,
Pa operi glavu Marušinu,
Unesi je pod zara menika.“
Namah ode siliptar Alija,
Uze vode, dva uze safuna,
Pa on pere glavu Marušinu.
A kad opro glavu Marušinu,
Odoš' caru sva tri šaha carska,
Naprid ode šeho od Medine,
A za njime sultan Tatarhane,
A za njime šahu od Misira.
Kad kod cara sili oko zara,
Ujde caru dvanaes vezira,
A prid njima beže Ljubovića.
Car je bega tude pomilovo,
Posadi ga iz liva kod zara,
Pa podviknu siliptara svoga:
„Siliptaru, draga lalo moja!
De mi zovi sadrazema moga,
Nek dovede Prominlijća kralja!“
Kada caru kralja uvedoše,
Unesoše glavu Marušinu,
Car je uze, a kralja podviknu:
„E vidjaš li, Prominlijću kralju!
Što car reče, on i ne poriče:

Moram Mari glavu po'jubiti,
Jä ne mogu turski care biti."
Uze care glavu Marušinu
Pa je care tri put poljubio.
Kad poljubi glavu Marušinu:
„Evo, vidjaj, Prominlijću kralju,
Ja sam glavu tri put poljubio."
Kad to vidja šeho od Medine,
On je caru tiho govorio:
„Da je tri put poljubio nisi,
Sad bi tvoju sablju otpasao,
Povratio tahtu i Stambolu,
Pripasao sultanu Selimu,
A tako ćeš ti na misto svoje."
Care viče siliptar-Aliju:
„Draga lalo siliptar-Alija!
Najboljega sved'te efendiju,
Nek opere telo Marušino,
Pa uz telo nek prisloni glavu,
Ukopajte Lehovkinju Maru,
Jà ću nad njom turbe načiniti."
A kad čuo siliptar Alija,
On oprema telo Marušino,
Uz telo joj glavu prisloniše,
Ukopaše Lehovkinju Maru,
Car nad Marom turbe načinio.
A kad care turbe načinio,
On povika bega Ljubovića,
Da mu oba dovede Bošnjaka.
Beg dovede obadva Bošnjaka.
Kad ih care oba razgledao,
Oba desnom pregrlio rukom:
„Davor moja obadva Bošnjaka!
Vi Prominu vodu priplivali,
Izmirili vodu u širinu,
I Prominu vodu proronili,
Izmirili vodu u dubljinu,
Iznili ste telo Marušino
I iznili glavu Marušinu,
Sad išćite, što je vami drago.

Ja bi svakom dao sultaniju,
A bi svakom dao tarafhanu,
Svakome bi dvore namistio
I muhur mu dao sa desnice,
Prve bi mi muhurlije bile.“
Caru veli s Višegrada Ahmo:
„Car alifet, svetačko kolino!
Za nas tvoje sultanije nisu,
A ne ćemo tvojih tarafhana,
A ne ćemo kod tebe saraja,
Za nas tvoji ni muhuri nisu,
Neg ćeš meni dati, padišahu,
Ti od sebe mala gotovoga,
Da namistim na Drini ćupriju,
Nek spominje s', dok je ovog svita.“
A car njega rukom pogladio:
„Davor dite s Višegrada Ahmo!
Gradit ću ti na Drini ćupriju,
Nek spominje s', dok je ovog svita.“
Onda veli od Mostara Huse:
„Car alifet, svetačko kolino!
Ni ja ništa od tebeka ne ću,
Van kad sidem do Mostara tvoga,
Gradi meni veliku ćupriju
Na Neretvi pod našim Mostarom,
Nek spominje s', dok je ovog svita.“
„„Hoću bogme, obadva Bošnjaka!
Gradit ću vam obidve ćuprije,
Dok na tahta sidnem u Stambolu,
Vi ste mi ga danas očuvali.““
Care viknu siliptar-Aliju:
„Vodi, lalo, dva moja Bošnjaka,
Podaj svakom dobru djeisiju,
Uvedi ih ti u moju tavlu,
Nek izberu dva ata sebika,
Na njih haše meći pozlaćene,
Svakom podaj hiljadu cekina.
Kad Bošnjaci na Bosnu izidu,
Neka znade sva Bosna ponosna,
Ko je caru bio u gajretu.“

To je milo s Višegrada Ahmi,
A milije od Mostara Husi.
Sve se beže smije Ljubovića,
I njeg care dobro pomilovo,
Njemu bio ferman napravio:
„Lalo moja, beže Ljubovića!
Dok je tebe na Bosni ponosnoj,
Niko t' caru oblagat ne more.
Eto tebi ferman od meneka,
Ferman čuvaj baš ko glavu svoju,
Vodi moje na Bosnu Bošnjake!“
Šahovi se dižu na vježbinu,
Svaki ide svome zavičaju.
Car najposli podignuo vojsku,
Jer on ne će kraljeva Promina,
Van povede sobom Prominlijća,
Ne kće njemu kidisati glavi.
Prtlja care moru na djemije,
Ponesoše nafilju džamiju,
Sva mu edba side u djemije,
Digoše se uz more djemije,
Po djemijah pucaju topovi.
Dodje care do Stambola svoga,
Na djemijah pucaju topovi,
Na Stambolu pucaju topovi,
Dočekaše cara na obali,
Sve izašle sopte iz medresa
I pred njima careve muftije.
Car alifet iz djemije pojde,
A pred njime butum efendije.
Cara vode na misto carevo,
A sultana novoga Selima
Odvedoše sa mista careva.
Na Stambolu pucaju topovi,
Šenluk s' čini za punu nedilju,
A kad puna projde nediljica,
Care viče muhur-sahibiju:
„Lalo moja, muhur-sahibija!
Uzmi mala, koliko ti drago,
A ja ću ti ferman napraviti,

Hod' der meni do Mostara sidi,
Na Neretvi namisti ćupriju,
Nek spominje s', dok je ovog svita."
Car opravi siliptar-Aliju
Na Višegrad višegradskom Ahmi,
Da na Drini on ćupriju gradi,
Nek spominje s' na Drini ćuprija
Od tog dana pa do kijameta.
A vid' dere carskog muhurlije,
Na Neretvi on gradi ćupriju
Manje nije neg dvi godinice,
Na Neretvi namisti ćupriju,
Pokloni je od Mostara Husi.
Muhurlija ode do Stambola,
On sve caru po istini kaže,
Koliko je mala potrošio;
Al mu nema siliptar-Alije,
Još ćupriju na Drini gradio,
Dobavio za trista majstora.
Što u danu oni ozidaju,
Noćca dojde, nigdi ništa nema,
Tako bilo za tri godinice.
Tad zacvili siliptar-Alija,
Majstorbašu prida se pozovnu:
„Jâ mi zidaj na Drini ćupriju,
Jâ ću tvoju ja odsići glavu."
Majstorbaša na majstore viče,
Al mu fajde nema od vikanja,
Jer što oni za dan ozidaju,
Majstorbaša kad rano podrani,
Njemu zida oko Drine nema.
Majstorbaša pod čadorom cvili,
U fićeru vrlo zadrimao,
On je svoju glavu naslonio
A na bradvu i na desnu ruku.
Malo trenu, al se brže prenu,
Majstorbaša čudan san usnio,
Nješto mu je u snu govorilo:
„Pomoli se Bogu po zakonu!
Pa kad akšam projde do jacije,

Majstorbaša, ti na zid izajdi,
Što s' ozido na Drini ledenoj.
Uzmi bradvu u desnicu ruku,
Čut ćeš jeku na Drini ledenoj,
Konda ć' ona u abez propasti.
Što s' pomoli niz Drinu ledenu,
Udri bradvom, a Boga spomeni,
Čudno će se nešto prolomiti,
Zid ostat će, a ti sutra zidaj,
Ozidat ćeš na Drini ćupriju."
Majstorbaša na noge klisio,
Spomenuo Boga po zakonu,
Uze bradvu u desnicu ruku,
Majstorbaša na zid izašao,
A na Drinu i na ozidinu,
Bradvu drži u desnici ruci.
Stade jeka niz Drinu ledenu,
Konda ona u abez okrenu,
Majstorbaša misli i govori:
„Tâ hoću li beden ostaviti?
Smim li onu jeku dočekati?
Dočekat ću, da ću poginuti,
Svakako ću glavu izgubiti."
Kad mu huka Drini po ćupriji,
Majstorbaša Boga spomenuo,
Dočekao čudnu tutljevinu,
Zamahnuo bradvom u desnici,
Udario, Boga spomenuo:
Ovo t' osta na Drini ćuprija,
Pod ćuprijom jer se prolomilo
Konda Drina u abez okrenu.
Bog naredi i srića od Boga,
Majstorbaša osta na bedenu,
Niti pade, niti se pripade,
Ode jeka niz Drinu ledenu,
Majstorbaša s bradvom do čadora.
Majstori mu rano podranili,
Pa zidaju na Drini ćupriju,
Sve dan po dan dvi godine dana.
Kad ćupriju oni namistili,

Drago bilo siliptar-Aliji,
Majstorbašu dobro darovao,
Dade njemu hiljadu dukata,
Pet stotina majstoru svakomu.
Kad namisti na Drini ćupriju,
On je dade s Višegrada Ahmi,
Nek spominje s', dok je ovog svita.
Već siliptar do Stambola siđe,
Car ga pita, što se j' zabavio,
A siliptar caru govorio:
„Car alifet, svetačko kolino!
Što ozidam na Drini ćuprije,
To u noći sve Drina odnese;
Dok utvrdih na Drini ćupriju,
Ovo nasta peta godinica,
Ozido sam na Drini ćupriju,
Poklonio s Višegrada Ahmi."
To je caru vrlo drago bilo:
„Haj aferim, siliptaru dragi!
Nek na Drini imade ćuprija,
Jer se prije namistila nije,
Ni posli se namistiti ne će.
Nek spominje s', dok je ovog svita,
Jer je na njoj hair-dova carska."

Vojniković Salko, br. 18.

6.

Budalina Tale dolazi u Liku.

etu kupi Glumac Osmanaga
Po Udbini i širokoj Lici,
Bira aga po Lici junake:
Po oku momka, po uhu hajvana.
Diže aga trideset Ličana,
Medju njima Muju bajraktara
Od Bunića sa široke Like,

Diže četu od vode Crvaća,
Kud će aga s četom okrenuti?
Hoće aga preko Vučijaka,
Na Kotare kuli Smiljanića,
Biloj kuli Smiljanić-Tadije,
Na veselje Smiljanić-Tadiji.
Vodi četu na Vučjak-planinu,
Na poljani četu zastavio,
Na poljani konje razjahaše
I za koplja konje privezaše,
Iz toraba ploske povadiše,
Na poljani tólu zametnuše,
Razložiše piće na poljani.
Redna čaša na okolo hoda,
Pogledaše niz duge poljane,
Niz poljane klancu knježičkome,
Al iz klanca konjik iskočio,
Tiho konja jaše uz poljane,
Tiho jaše, konju ne kidiše.
Gledao ga Glumac Osmanaga,
Poznaje ga, poznat ga ne more,
Taj je momak vrlo ogolio,
Na njem ništa od odila nije.
Kad dojaha njima na poljane,
Medjer jaše dorušu kobilu,
Na njoj sedlo od orahovine,
Kuskuni joj od mašljikovine,
A kolani od kore lipove,
Dva kajasa dva prez kôča lika,
Sve na njemu od abe haljine,
Na glavi mu fesić kapa mala,
Kapa mala vrlo izderana,
Kroz kapu mu perčin ispanuo,
A za pasom samica kubura,
Na njoj dvan'est trišnjovih limova.
Kad dojaha momak na kobili,
Salam nazva, odjaha kobilu,
Zapeše joj od lika kajasi,
Niko primi, niko ne otprimi,
I taj momak side kod Ličana.

Diže glavu Bunićanin Mujo,
On se s njime za zdravlje upita:
„Jesi l' zdravo, turska golotinjo?"
„„Jesam, brate, milom Bogu fala!""
Viš mu niko ni mukaet nije.
Redna čaša na okolo hoda,
Dodje čaša Bunićanin-Muji,
A on čašu pruži nalivenu:
„Eto t', brate, čaše od meneka!"
Uze momak, pa je iskapio:
„Fala tebi, novi pobratime,
A na daru i poštenju tvome!"
Niko više ne da golotinji.
Redna čaša na okolo hoda,
Opet dodje Bunićanin-Muji,
Opet dade čašu nalivenu:
„Eto t', brate, čaše od meneka!"
Popi čašu, pa mu je povrati:
„Fala tebi, novi pobratime!"
Turci piju, grohotom se smiju.
Redna čaša na okolo hoda,
Jope dodje Bunićanin-Muji,
Jope dade čašu nalivenu:
„Dede, brate, turska golotinjo!"
Uze momak, i treću popio:
„Fala tebi, novi pobratime,
A na daru i poštenju tvome!
Ako budu u životu glave,
Ti si steko nova pobratima,
Zajam ću ti zajmom povratiti,
Valjat će ti te tri čaše vina,
Što si mene 'vako proštimao."
Turci piju, grohotom se smiju.
Stade vika Glumca Osmanage:
„Ne dili vina, Bunićanin-Mujo!
Nij' kod tebe kraljevo barilo,
Jali krčma krčmara Omera."
Al mu veli Bunićanin-Mujo:
„Glumac-aga sa Udbine grada!
Ako dajem, svoju rednu dajem,

Tebi ništa ȍmaliti ne će.“
A gleda ih turska golotinja,
Po tom znȃde oba na poljani.
Stade vika Glumac-Osmanage:
„O Ličani, moji sokolovi!
Nije l' majka rodila junaka,
Da obuče kaursko odilo,
Da uzjaše ata na poljani,
Da prećera preko Vučijaka,
Da se spusti kuli Smiljanića,
Da uhodi kulu i avliju:
Je l' mu šenluk kod kule kamene,
Igra li mu kolo u avliji,
Hoda l' kolo trijest divojaka,
Sve sestara kotarskih serdara,
Je l' u kolu Ana Smiljanića,
Piju l' piće kotarski serdari?
Da se natrag na poljane vrati,
Da m' iznese haber na poljane,
Evo njemu pedeset dukata.“
Turci muče, ni mukaet nisu,
Stade vika momka golotinje:
„Glumac-aga sa Udbine grada!
Evo j' majka rodila junaka,
Više nije, neg mene jednoga,
Ja ću saći kuli Smiljanića.“
Aga muči, ni mukaet nije,
Neg Ličanom veli u koledi:
„Ko će saći kuli Smiljanića?“
Svaki muči, ništa ne divani.
Jope viknu momak na poljani:
„Evo, aga, takoga junaka!“
U njeg aga ni da gleda ne će,
Neg Ličanom jope govorio:
„Ko će saći kuli Smiljanića,
Kršno će ga aga darovati.“
Svi Ličani oči oborili,
Svaki muči, ništa ne divani.
Al podviknu momak na poljani:
„Evo, aga, takoga junaka,

Drugog ti danas uhodnika nejma."
Pa na noge skoči na poljani
I pojaha dorušu kobilu,
Pa povika Bunićanin-Muju:
„Pobratime, Bunićanin-Mujo!
Ovud nikad prohodio nisam,
Kaži meni pute na Kotare!"
Njemu veli Bunićanin-Mujo:
„Goni, brate, turska golotinjo,
Goni uprav niz duge poljane.
Kad ujašeš u stazu Vučjaku,
Goni pravo preko Vučijaka,
Ne okreći ni desno ni livo.
Kada sadješ na Kotar kameni,
Gledaj redom kule niz Kotare,
Osma j' kula Smiljanić-Tadije,
Najviša je od sedam bojeva.
Kad mu sadješ kuli i avliji,
Pa ujašeš, brate, u avliju,
Ako mu budu tole po avliji,
Baška j' tola Smiljanić-Tadije,
Kod njeg sidi dvanaest serdara,
Ti 'š poznati Smiljanić-Tadiju,
Zlatna mu je škrlja nad očima;
Ti 'š viditi kolo i divojke,
On će tebe dobro dočekati
I rumena vina napojiti."
To rekoše, pa se rastadoše.
Okrenu se momak na poljani,
Pa on veli Glumac-Osmanagi:
„Čuješ, aga, Glumac-Osmanaga!
Ja ti odoh kuli Smiljanića.
Ako zdravo budem i veselo,
Ne nadaj se meni na poljane,
Ja se natrag povraćati ne ću,
Nego slušaj larmu na Kotaru;
Kada čuješ larmu na Kotaru,
Dobro znadi, Glumac-Osmanaga,
Da je sajam kod kule kamene,
Ja ću beli kavgu zametnuti,

Rad'te m' onda indat učiniti.“
To im reče, otište kobilu,
Ostadoše Turci na poljani,
Jaše momak Vučijak-planini.
Kad dojaha Vučijak-planini,
On prigazi preko Vučijaka,
A opazi kule niz Kotare,
Jaše momak niz ravne Kotare,
Redom predje kule kroz Kotare.
Kad dojaha kuli Smiljanića,
Slama s' oganj kod kule kamene.
Do avlije doćera kobilu,
Kad avlija puna napunjena,
Tu se pije piće po avliji,
Gleda momak po halvat-avliji,
Kad opazi tolu Smiljanića,
Iz sve glave božju pomoć viknu,
Pomoć nazva, odjaha kobilu.
A Smiljanić glavu podignuo:
„Da smo zdravo, turski šenikota,
Šenikota, jedna golotinjo,
Hodi, sjedi, da se napijemo,
Zdravo bio, pa se veselio,
Kad s' mi tako jutros poranio!“
Kod sebe mu misto namistio,
Pa mu čašu pruži nalivenu:
„Dede, Ture, jadna golotinjo!“
Gledaju ga kotarski serdari,
Gledaju ga, grohotom se smiju.
Uze momak i čašu popio:
„Fala tebi, vridan gospodine,
A na daru i poštenju tvome
I veselju u tvojoj avliji,
Kad si me 'vako jutros dočekao!“
A serdari čaše natiraše,
Svaki njemu čašu nazdravio,
Momak pije, konda ga proliva.
Kad se momak ponapio pića,
Diže glavu, gleda po avliji.
Sve se smiju kotarski serdari,

Onda momak stade besiditi:
„Fala tebi, vridan gospodine,
Na gospodstvu i poštenju tvome!
Dobro si me jutros napojio
I debela mesa nahranio;
Al te molim, vridan gospodine,
Da mi izun hoćeš dopuštiti,
Da ja kolu divojačkom dodjem,
S divojkama kolo poigrati,
Još se jadan oženio nisam,
Da ja lipih vidjam djevojaka."
Nasmija se Smiljanić-Tadija:
„Eto t' izun, turska golotinjo,
Eto tebe, eto djevojaka!
Baš ako ćeš do moje Anice,
Do Anice, sestre jedinice."
Kad to čuo momak golotinja,
Pojagmi se momak divojkama,
Do Anice u kolo uljšo,
Al podviknu kićena divojka:
„Tamo, gübo, jedna golotinjo,
Ne prifaćaj za ruku divojke!"
Gledaju ga kotarski serdari,
Gledaju ga, grohotom se smiju,
Pa govore Smiljanić-Tadiji:
„Gospodine Smiljanić-Tadija!
Vid' de one turske golotinje,
Gdje se goni s Anom u avliji,
Ne da mu se Ane ufatiti.
Dede vikni na svoju djevojku,
Nek se pušti njemu u avliji,
Da vidimo, vridan gospodine,
Što će ona bena od djevojke."
Stade vika Smiljanić-Tadije:
„Daj mu ruku, sestro jedinice!
Poigrajte kolo u avliji,
Ne će ti se otrovati ruke."
Popušti se kićena divojka,
Okreće se kolo na okolo,
Tu divojke kolo razigraše.

Pjana glava momak-golotinja,
Nikoliko puta okrenuše,
Vucajući njega po avliji.
Svu obuću njemu istrgaše,
Bos ostade momak u avliji.
Već se momak vrlo zagrijao,
Već on čudo ni da igra ne će;
Iz kola se momak ispuštio,
A za ruku povuče divojku,
Podvikuje kićena divojka:
„Pušti, prnjo, od Boga ti teško!“
Stoji drěka lipih divojaka,
Sve se smiju kotarski serdari:
„Gospodine, Smiljanić-Tadija!
Dede reci sestri jedinici,
Nek se pušti turskoj golotinji,
Da vidimo, što će učiniti,
Što će ona bena od divojke.“
Njojzi reče Smiljanić-Tadija:
„Popušti se, sestro jedinice,
Ti se ne boj momka golotinje,
Dok god vidiš brata u životu.
Da je taman trideset Ličana,
Nekamo li jedna golotinja.“
Popušti se kićena divojka,
Povede je turska golotinja,
Kroz avliju do kobile dodje,
On uzjaha dorušu kobilu,
Pa on za se podiže divojku,
A povika Smiljanić-Tadiju:
„S Bogom ostaj, vridan gospodine!
Kršno si me jutros dočekao.“
To mu reče, otišće kobilu,
Čime nejma goniti kobile,
Već se fati samice kubure,
Sve je puškom nakomice tuče,
Išćera je na avlijnska vrata
I okrenu namah uz Kotare.
Stoji dreka dilber-divojaka:
„Gospodine, Smiljanić-Tadija!

Što dopušti kićenu divojku,
Odnese je jadna golotinja,
Nit ga znamo, ko je ni oklen je."
Stoji vika Smiljanić-Tadije,
Pa povika Tomu službenika:
„Hajd se popni na beden avliji,
Pa ti gledaj za njim uz Kotare,
Samo gledaj, kud će okrenuti.
Vi, djevojke, kolo poigrajte,
Ne bojte se sestri jedinici.
Da je taman navrh Vučijaka,
Kud je medja lička i kotarska,
Dok je meni velikog kulaša,
Stigo bi ga do knježičkog klanca."
Gleda Toma s bedena avlije,
Goni momak uz Kotar kobilu,
Pod njim kasa doruša kobila,
Stade vika Tome službenika:
„Gospodine, Smiljanić-Tadija!
Ode uprav uz Kotar Vučjaku
I odnese kićenu divojku."
„„Ne budali, Toma službeniče,
Gledaj dobro, kud će okrenuti!""
Stade vika Tome službenika:
„Gospodine, Smiljanić-Tadija!
Sve je prošo kule uz Kotare,
Već zamače uz Kotar Vučjaku."
Tada skoči Smiljanić Tadija,
Pa povika svoje službenike:
„Brže meni velikog kulaša!"
Službenici konja izvedoše.
Kad Smiljanić pojaha kulaša,
Trgoše se kotarski serdari,
Svak se dobru konju pojagmio.
Stoji vika Smiljanić-Tadije:
„Vi serdari u mojoj avliji!
Svak na miru hladno pijte vino,
Sramota je naske Kotarana,
Svi za jednom turskom golotinjom;
Sam ću njega lako dostignuti,

Bijuć pleskom kuli doćerati.“
Serdari se natrag povratiše,
A Smiljanić odjaha kulaša,
On otišće ispod kule bile.
Kad zagrabi uz Kotar kameni,
Ko da s' dobar na krila podiže;
A sve Toma gleda sa bedena.
Kada prodje kule uz Kotare,
Pa iskoči na Brezulje ravne,
On opazi jadnu golotinju,
Sporo goni dorušu kobilu,
Već kobila maknuti ne more.
Stoji vika Smiljanić-Tadije:
„O kopile, turska golotinjo!
Kuda nosiš kićenu divojku?
Vraćaj Ànu kuli Smiljanića,
Sad ću tvoju odrizati glavu.“
Momak goni, ni mukaet nije.
Dostiže ga Smiljanić Tadija,
Priteče ga na Brezulje ravne,
Kraj kobile proćera kulaša:
„Stan', kopile, turska golotinjo!
Vraćaj natrag kićenu divojku,
Da ja o te gvoždje ne mrcinim.“
Pa na njega naćera kulaša,
Ne ćide ga sabljom ošinuti,
Već ga desnom udario rukom,
Desnom rukom po obrazu livom,
Kako ga je lako udario,
Iz zuba mu krvca poletila.
A podviknu momak na kobili:
„Fala tebi, Smiljanić-Tadija,
A na daru i poštenju tvome,
Što s' me jutros dobro dočekao,
Al ne fala tebi na udarcu.
Da si mene sabljom udario,
Lašnje bi ti ranu pribolio,
Al si mene pleskom udario,
Jer se žene pleskom udaraju;
Za to ću ti zajam povratiti,

Ja ću t' plesku za plesku vratiti,
Jă l' ti glavu dati sa ramena."
Gotova mu puška u rukama,
Dok poteže samicu kuburu,
Pod livu mu sisu uklepao,
Još ga jednoč pleskom ošinuo;
Kad otrže samica kubura,
Prsnu na njoj dvanaest limova,
Pa pogodi Smiljanić-Tadiju,
Te po srcu ošinu junaka,
Mrtav pade Smiljanić Tadija.
Hitro momak skoči sa kobile,
Pojagmi se velikom kulašu,
Pa ufati velikog kulaša,
Skide buča Smiljanić-serdara,
S njega skida, na sebe oblači
I naturnu škrlju nad obrve,
Pa pojaha velikog kulaša,
Za se vrže Anicu divojku,
A ostavi dorušu kobilu:
„Haj, kobilo, vuku i hajduku!"
Kad ču pušku Toma službeniče,
Stade vika Tome službenika:
„Čuj, počujte, kotarski serdari!
Smiljanić je kavgu zametnuo,
Namama je turske golotinje,
A dočeka bega udbinjskoga."
Pa na kuli mužar otrgnuo,
A na Zadru pukoše topovi,
Trgoše se kotarski serdari,
Zameće se larma po Kotaru.
Ču se jeka na duge poljane,
Stade vika Glumac-Osmanage:
„O Ličani na dugih poljanah!
Cujete li larmu po Kotaru,
Gdje pukoše na Zadru topovi?
Bjež'mo, braćo, eto Smiljanića!
Nas malica, čudo Kotarana,
Ludo ćemo pogubiti glave."
Svi Ličani na noge ustali,

Svak se dobru konju pojagmio.
Dok Ličani konje pojahaše,
Al iskoči kulaš na poljane.
Kad pogleda Glumac Osmanaga,
Ko da s' kulaš na krila podigo,
A svitli se škrlja nad očima,
Stade dreka Glumac-Osmanage:
„O Ličani na dugih poljanah!
Bjež'mo, braćo, eto Smiljanića,
Ne bi l' kako ujagmili glave!"
To im reče, otišće dorata.
Bježi za njim trideset Ličana,
Za nj'ma momak navrgo kulaša,
Stiskoše se niz duge poljane,
Najstrag jaše Bunićanin Mujo,
Okreće se i gleda kulaša,
Pa povika Glumca Osmanagu:
„O naš aga, Glumac-Osmanaga!
Što to, aga, da od Boga nadješ?
Nas trideset na dugih poljanah,
Sam Smiljanić leti na kulašu.
Da je sreća, Glumac-Osmanaga,
Da je uz njeg pedeset usara,
Mi bi njega ovdi dočekali.
Kako ćemo saći na Udbinu
Do begluka bega udbinjskoga,
Od sramote sisti u mehanu?
Evo vjere Bunićanin-Muje,
Ja vam dalje viš bižati ne ću,
Pa da ću tamo usijati glavu."
Pa zastavi vranca velikoga.
U tom momak stiže na kulašu.
Kad poznade Bunićanin-Muju,
Stade vika momka sa kulaša:
„Pobratime od Bunića Mujo!
Od kog bižiš niz duge poljane,
A od svoga novog pobratima?
Vid' de náma Glumac-Osmanage
I njegove čete na poljani!
Kako bi mi pomoć učinili

Na Kotaru pod kulom kamenom?!“
Poznade ga Bunićanin Mujo:
„Jesi l' zdravo, novi pobratime?“
„„Jesam, brate, milom Bogu fala!““
Pa do vranca doćera kulaša:
„Pobratime, Bunićanin-Mujo!
Na poklon ti od mene djevojka,
Sestra Ana Smiljanić-Tadije
Za tri čaše na poljani vina,
Što si mene 'nako proštimao,
Za me nije 'vaka divičica,
Ja ni kakvoj mušterija nisam.“
Dočeka ga Glumac-Osmanaga,
Pregrli ga, pa ga poljubio:
„Jesi l', sine, zdravo i veselo?“
„„Jesam, aga, milom Bogu fala!““
„Tako t', sinko, Boga jedinoga!
Pravo m' sada na poljani kaži,
Oklen jesi, od kraja kojeg si,
Kog si soja, kakva si plemena,
Kako li te po imenu viču?“
Njemu veli momak na poljani:
„Glumac-aga sa Udbine grada!
S bliza nisam, ja sam iz daleka,
Iz daleka od Orašca grada,
Sa Basače iznad Ibrinovca,
A ja soja ne znam ni plemena,
Veš što mene po imenu viču:
Men' je ime Budalina Tale.
Imo nješto kuće na Basači,
Jasenovim opletena prućem,
A bujadi ona pokrivena,
Staru majku imo na odžaku,
Nješto koza imo u sebeka,
Ja sam koze po Basači čuvo,
Ujtro rano, kad danak osvani,
Mene diži moja stara majka:
„„Ustan', sine, Budalina Tale,
Puštaj koze, da ti majka muze,
Da te hranim vrućom varenikom,

Vojevat ćeš s ličkim Mustajbegom.““
Viš su meni koze dodijale,
Odbio ih vuku i hajduku,
Ostavio ostarilu majku,
A ja pošo bega potražiti.
Pa te molim, Glumac-Osmanaga,
Dovedi me ličkom Mustajbegu,
Da vam vidim ličkog Mustajbega,
Ima l' Tale s kime vojevati.“
Njega aga jopet zagrlio:
„Hajde, sine, Budalina Tale!
Vodit ću te begu udbinjskome.
Što sam reko, ja poreći ne ću,
Dati ću ti stotinu dukata,
Što si kuli sašo niz Kotare.“
Otiskoše uz Liku Udbini,
Dovede ga begu u mehanu,
Pa mu kaza bega udbinjskoga,
Tale begu poletio ruci,
Njega pita lički Mustajbeže,
Njega pita, ko je i oklen je.
Sve mu Tale u mehani kaže:
„Ja sam, beže, od Orašca grada,
Sa Basače iznad Ibrinovca,
A ja soja ne znam ni plemena,
Van što mene po imenu viču,
A na ime Budalina Tale.
Nješto imo kuće na Basači,
Jasenovim opletena prućem,
A bujadi, beže, pokrivena,
Imo staru na odžaku majku,
Nješto imo koza u sebeka,
Ja sam koze po Basači čuvo;
Ujtro rano, kad danak osvani,
Mene diži ostarila majka:
„„Ustan', sine, Budalina Tale!
Puštaj koze, da ti majka muze,
Da te vrućom hranim varenikom,
Vojevat ćeš s ličkim Mustajbegom.““
Viš su meni koze dodijale,

Odbio ih vuku i hajduku,
Ostavio ostarilu majku,
A ja tebe pošo potražiti,
Da vojujem s tobom, Mustajbeže,
Da te Tale vidi na Udbini,
Ima l' Tale s kime vojevati,
Veš u mene nigdi ništa nejma,
Veće Boga i ono kulaša."
Tu ga beže dobro darovao,
Dade njemu stotinu dukata.
Još mu reče lički Mustajbeže:
„Držat ću te ka i svoje d'jete,
Ti 'š mi biti baš-čauš na Lici,
I evo ti deset kuća kmeta
U Trnovcu Lici na obali,
Beg će tebi kulu ozidati."
A Tale mu ruci poletio:
„Fala tebi, lički Mustajbeže!
Ja ti kule od kamena ne ću,
Ja se u njoj naučio nisam,
Van podigni raju ispod kraja,
Nek mi kulu grade na Trnovcu,
U kakvoj se j' Tale othranio,
Ni na Lici bolje kule ne ću."
Diže beže raju ispod kraja,
Pa tu kulu Tali načinili,
Od hrastova kolja načinili,
A opleli jasenovim prućem,
A bujadi kuću mu pokrili,
U njoj Tale vatan učinio.
Dok im glave u životu bile,
Služio je bega udbinjskoga.
Što bi reko Tale Ličanine,
To je reko lički Mustajbeže,
To su rekli svi po Lici Turci,
Tako ga je beže milovao.

Kolaković Meho, br. 58.

7.

Ženidba Bojčić-Delalije i ličkog Mustajbega.

Rano rani lički Mnstajbeže,
Iz odaje u ahar izadje.
Kad mu sestra rano podranila,
Pa izašla u ahar-odaju,
Da napravi aharsku odaju,
Gdje joj braco sidi Mustajbeže;
Kad on sestru u aharu nadje,
Prodje beže, sjede kod pendžera,
A pobiže iz odaje Zlata.
Njojzi veli lički Mustajbeže:
„Sestro Zlate, u mene jedina,
Hod' se meni u odaju vrati!“
Povrati se kićena divojka,
Njojzi beže stade govoriti:
„Sestro moja, moja jedinice!
Vakat dodje, da se rastajemo,
Tebi se je vakat udavati,
Prosci t' išću sa strane četiri,
Prose t' bezi, a prose ajani,
Tebe prose dvi paše careve,
Radoslija od Hlivna bijela,
Fazlipaša od Knjina kamena.
Evo knjigâ po pendžeru mome,
Sad odberi za koga ćeš poći;
Kome rečeš, sestro jedinice,
Onom će te braco pokloniti,
Ja ću tebe kršno opremiti,
Ja ću tebi u pohode doći.“
Njemu sestra stade govoriti:
„Brate Mujo, u sestre jedini!
Ti stariji, a ti pametniji,
Ti me daji, kome tebi drago.

Ako ćeš me u vodu turnuti,
Zato t' sestra zaviditi ne će."
„„Ne ću, sestro, u brata jedina!
Ja ću tebi volju napuniti.""
„Brate Mujo, u sestre jedini!
Kad ćeš meni volju napuniti,
Hoš mi vjeru dati od sebeka,
Da mi ništa učiniti ne ćeš,
Ja ću znati, kog ću izabrati."
Brat joj vjeru dade u odaji,
Njemu sestra ruku poljubila:
„Brate Mujo, u sestre jedini!
Kad ćeš meni volju napuniti,
Ne daj mene paši nikakvome,
Paše ne ću, ja pašinska nisam,
A ne daj me begu nijednome,
Jer su bezi jedni kamatari;
Već me, brate, podaj za junaka
U Podgorju Bojčić-Delaliji,
Jer sam i ja pala od junaka."
Dok mu reče sestra u odaji,
Uz bega je boja ošinula:
„Stani, sestro, od Boga ti teško!
Veš ti dalje životinje nejma,
Sad ću tvoju odrizati glavu.
Što će tebi Bojčić-Delalija?
Kad znaš, Zlato, od Boga ti teško,
Da je tebe gospoja rodila
U odaji, na meku jataku,
U bilu te svilu zamotala,
A gospodskim mlikom nahranila;
Znaš li, sestro, sam te Bog ubio,
Da j' Aliju vlahinja rodila
U bujadi ovce čuvajući,
U pregači kolibi donila,
U runo ga vune zamotala,
U kupinu pa ga povijala."
Pa na noge skoči u odaji,
Sijnu njemu sablja golotrba,
A pobiže kićena divojka,

Za njom braco bježi Mustajbeže.
Dočeka ga Gjulić-bajraktaru,
Pa ufati ličkog Mustajbega:
„Stani, beže, od Boga ti teško!
Zar bi sestri ti kidiso glavi?
Jesi li joj svoju vjeru dao,
Da joj ništa učiniti ne ćeš?“
Pa od bega sablju ujagmio;
A pobiže u kulu divojka,
Za njom braco leti Mustajbeže
I uzeo trostruku kandžiju,
Čudno bije sestru jedinicu;
Dok uteče sestra u odaju,
Trideset joj otpara kandžija.
Kad priključa od odaje vrata,
Njojzi veli braco Mustajbeže:
„Sestro moja, od Boga ti teško!
Evo ti je vjera od meneka:
Izlaziti iz odaje ne ćeš,
Sestro moja, za petnaest dana.
Ko t' najmrži bide na Udbini,
Onome ću tebe pokloniti,
Dvor ćeš mesti i vodu nositi.
Evo tri su dana do bajrama,
Sva će Lika na Udbinu saći
U džamiju, da bajram klanjamo.
Tu će doći Bojčić Delalija,
Dok izadjem iz naše džamije,
Aliji ću glavu odrizati.“
To joj reče, pa se natrag vrati.
Osta Zlata u kuli kamenoj,
Vavik Zlatka cvili u odaji,
A spominje Bojčić-Delaliju:
„Kuku, dušo, Bojčić-Delalija!
Da sad moreš očima viditi,
Gdje je Zlatka, tvoja jauklija,
Da t' je Zlata dopala nevolje,
Da b' u koga, ne bi ni žalila,
Neg u brata Mustajbega svoga.
Evo me je metnô u nevolju,

U nevolju, u moju odaju,
Na vrata mi kilit navalio;
Privario mene u aharu,
Pa odadoh tebe Mustajbegu,
Da b' ti ljuba bila kod kolina,
Zakleo se meni Mustajbeže:
Iz odaje izlazenja nejma
Sve dan po dan za petnaest dana.
Kad izadje petnajst punih dana,
Ko mi najmrži bide na Udbini,
Onom da će mene pokloniti,
Dvor mu mesti i vodu nositi.
Evo nejma do našeg bajrama,
Nejma, dušo, neg tri bila dana;
Zakleo se meni Mustajbeže,
Da će tebi glavu odrizati,
Kada sadješ na grad na Udbinu;
Nejdi, dragi, na grad na Udbinu
Ne 'š viditi svoje jauklije.
Neg, Alija, srce iz njedara,
Ako s' kail Zlatom s' oženiti,
Eto tebi knjiga od meneka:
Tebe fale, da si junak pravi,
A ja čula od svog Mustajbega,
Gdje spominje kršnu divičicu
Na Kotaru na Primorju ravnu,
Lipu Maru Gavran-kapetana.
Ako b' mogo na Kotare saći,
Te bi tebe mio Bog pomogo,
Pa bi mogo Maru ujagmiti
I izniti zdravo na Udbinu,
Pokloniti bratu Mustajbegu,
Onda s' moreš sa mnom oženiti;
Jer sam čula ja od brata svoga,
Ko bi njemu Maru izbavio,
Da bi njemu mene poklonio,
Dao čitluk trijest kuća kmeta
I agaluk trideset nefera,
I dao mu stotinu dukata,
Da opremi pira na odžaku."

Taku mu je knjigu napravila.
Lako j' bilo knjigu napraviti,
Mučno j' knjizi knjigonošu naći.
Čudno cvili kićena divojka,
A sve hoda po svojoj odaji,
Često gleda na džamu pendžera,
Ne bi l' ikog Zlata opazila,
Tri put bi ga Bogom pobratila,
Pa bi njega dobro darovala,
Da joj knjigu snese u Podgorje.
Pa opazi momka na kaldrmi,
Ispod kule uz kaldrmu šeće,
Pozna Zlata Vrcić-bajraktara,
Povika ga s pendžera divojka:
„O Vrciću, begov bajraktaru!
Primakni se do pendžera moga,
Imam nešto s tobom govoriti."
Kad joj Vrcić pod pendžer izadje:
„Davor Zlato ličkog Mustajbega!
De govori, što ćeš govoriti,
Dugo ne smim pod pendžerom stati,
Opazit će lički Mustajbeže,
More moju on odsići glavu."
Plačno njemu govori divojka:
„O Vrciću, da si brat po Bogu!
Jesi l' čuo za žalost veliku,
Da me j' braco metnô u nevolju,
U nevolju, u moju odaju?
Bi li meni za bratstvo primio,
Ti poslušo nove posestrime,
Da t' otisnem knjigu sa pendžera,
Snio knjigu u Podgorje ravno,
Prido knjigu Bojčić-Delaliji,
Ponio mu selam od meneka,
Nek ne ide Ale na Udbinu,
A na bajram u našu džamiju,
Beg će njemu glavi kidisati,
A kršno ću tebe darovati."
To govori s pendžera divojka,
Grozne suze iz očiju valja.

Milostiv se momak prigodio,
Žao mu je kićene divojke
I Alije, pobratima svoga,
Bajraktaru suze udariše:
„Davor Zlate, nova posestrimo!
Ja ću tebe jutros poslušati,
Sniti knjigu u Podgorje ravno,
Pridati je pobratimu svome,
Beg da će mi odrizati glavu.
Otiskuj mi knjigu sa pendžera,
Da je nosim u Podgorje ravno.“
Divojka mu knjigu otisnula:
„Eto t', brate, knjige Alijine,
I u knjizi gerdan od dukata,
To je njemu tvrdo obilježje.“
A fati se rukom u džepove
I izvadi pedeset dukata,
Sa čivije jagluk ujagmila,
U njeg metnu pedeset dukata:
„Eto t', brate, jagluk sa pendžera
I u njemu pedeset dukata;
Ako moja živa bude glava,
Te zapanem Bojčić-Delalije,
I bolje ću tebe darovati.
Ne šali se, novi pobratime,
Nemoj moje knjige zabavljati,
Van je nosi Ali u Podgorje.“
„„Posestrimo, ne staraj se s time.““
To joj reče, pa se natrag vrati,
U aharu on se opremio.
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Kud ćeš, sine, Vrcić-bajraktaru?“
A veli mu Vrcić-bajraktaru:
„Hoću svojoj kuli na poljane,
Da obidjem majku na odžaku.“
U podrumu opremi dorata,
U avliju izvede dorata,
Njemu veli beže sa pendžera:
„Hajde, sine, begov bajraktaru,
Sutra mi opet na Udbinu dodji.“

„„Hoću, beže, ne staraj se s time!““
To mu reče, uzjaha dorata;
Ne će bajro kuli na poljane,
Već okreće u Podgorje ravno
Biloj kuli pobratima svoga.
Dočeka ga Bojčić-Delalija,
U odaji piće razložiše.
A veli mu Bojčić-Delalija:
„Pobratime, Vrcić-bajraktaru!
Jesi l', brate, bio na Udbini
Kod odžaka ličkog Mustajbega,
Je li zdravo lički Mustajbeže,
Jesi l' vidjo kićenu divojku,
Lipu Zlatu, moju jaukliju,
Je li zdravo kićena divojka,
Nada li se Bojčić-Delaliji?“
A veli mu Vrcić-bajraktaru:
„Ja sam, brate, bio na Udbini,
Zdravo nam je beže na Udbini,
A zdravo je kićena divojka;
Zlata me je tebi opravila,
Selam ti je kićena divojka,
Poslala ti knjigu po menika,
Eto gledaj, što t' u knjizi piše.“
Uze Ale, knjigu razmotao,
A iz knjige gerdan poletio,
Na gerdanu stotinu dukata;
A odjeknu Ale u odaji,
Zubi škrinu, crna krvca lijnu,
Grli pobru, u čelo poljubi:
„Sad ja znadoh, da brata imadoh.“
Pa prigleda knjigu u odaji,
Knjigu gleda, boju prominjuje.
Kada vidi, što piše divojka,
Nasmija se, veli bajraktaru:
„Pobratime, Vrcić-bajraktaru!
Vrlo se je beže razljutio,
Vrlo j' sestru rezil učinio;
Al ako će, Bogom pobratime!
Kada, brate, na Udbinu sadješ,

Selam ćeš mi kićenoj divojci,
Nek ne plače kićena divojka,
Ja joj doći na Udbinu ne ću,
Nek mi dovu čini na Udbini,
Jer ja idem uprav na Kotare
Biloj kuli Gavran-kapetana
Poraz Mare, kićene divojke.
Jȁ l' ću s' lipom Zlatom oženiti,
Jȁ l' ću Kotar telom naseliti
I pod kulom kosti ostaviti."
To rekoše, pa se rastadoše.
Gjulić ode na duge poljane,
A ostade Bojčić-Delalija.
U odaji sanduk otvorio,
Pa poteže kotarsko odilo,
Ka kotarski nose kapetani,
Tursko svuče, kotarsko obuče,
Pa on sadje u podrum djogatu,
Na jaslama oprema djogata,
A s dobrim se djogom prigovara:
„Davor djogo, desno krilo moje!
Pali su nam puti na Kotare
Biloj kuli Gavran-kapetana
Poraz Mare, kićene divojke,
Jȁ izniti, jali poginuti,
Ne bi l' svoju ja održo glavu
Od ajana ličkog Mustajbega,
Ne bi li se s begom pomirio.
Nemoj stare nare pokazati,
Kakvu s' bio do sad naučio,
Kad opaziš sedlo na sebika,
Za'rzati, dore, kod jasala:
Opazit će moja stara majka,
Zacvilit će majka na odžaku."
Hajvan djogat ne zna govoriti,
Dok opazi sedlo na sebika,
On zakopa obima nogama
I za'rza djogat kod jasala,
Opazi ga na odžaku majka.
Dok iskoči majka iz odžaka,

Sin izvede djogu u avliju
Pod takumom i pod kuburama,
A zakuka majka u avliji:
„Kuku, Ale, moj jedini sine!
Kud ćeš, sinko, na konju djogatu,
Kud s' obuko kotarsko odilo?
Danas vakta od Kotara nejma,
Blizu se je bajram prikučio,
Danas beže vojevati ne će.“
Alija joj veli u avliji:
„Ne plač', majko, bolit će te glava;
Ako beže vojevati ne će,
Alija će na Kotare sići
Biloj kuli Gavran-kapetana
Poraz Mare Gavran-kapetana,
Na me se je beže razljutio;
Ne bi l' begu iznio divojku,
Pa kod bega glavu umirio.“
Tu se s majkom lipo halalio:
„Hajde, sinko, u sto dobrih časa,
Zdravo bio, pa se veselio,
Svitao ti obraz na divanu!
Ne šali se u mene jedini,
Da ti tamo bide do potrebe,
Glavu podaj, a obraza ne daj,
Bolje ti je tamo poginuti,
Neg crn obraz na Liku izniti,
Da se s tobom šale Udbinjani,
Koji, sinko, da vojuju ne će,
Veće vlače o takih junacih.“
To rekoše, pa se rastadoše.
Otište Ale djogu iz avlije,
Ode majka u kulu kamenu.
Goni Ale niz Podgorje ravno,
Sve on misli u sedlu djogatu:
„Sad kuda ću konja okrenuti,
Hoću l' uprav niz Liku Vučjaku,
Vučjak prići, na Kotare sići,
Na Staparje kuli Gavranovoj?
Ali ću se ovdi uvratiti

Biloj kuli pobratima svoga,
Svoga pobre Maljković-Stipana,
Da ja vidim, je l' mi doma pobro,
Ako bi mi bilo do potrebe,
Mogo bi mi pobro trebovati."
To govori i okreće kuli.
Biš se tavna noćca unoćala,
On povika pobratima svoga:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Jesi l' doma u kuli kamenoj?"
Opazi ga Maljković-Stipane,
Od avlije otvorio vrata,
Ujaha mu pobro u avliju,
Pa Stipanu božju pomoć viknu.
Dočeka ga Maljković-Stipane:
„Blago meni, evo brata moga!"
Sjaha Ale i predade djogu,
Izadjoše u kulu kamenu,
U odaji piće postaviše,
Onda veli Maljković-Stipane:
„Pobratime Bojčić-Delalija!
Kud ćeš, brate, na konju djogatu,
Što s' obuko kotarsko odilo,
Kakva te je triba naćerala?
Ovo se je bajram prikučio,
Vašeg vakta vojevati nejma."
Tad mu veli Bojčić-Delalija:
Hoću, pobro, na Staparje sići
Biloj kuli Gavran-kapetana."
Pa se fati rukom u džepove,
Dade pobri knjigu divojačku:
„To je knjiga moje jauklije,
Od Zlatije ličkog Mustajbega,
Ona mi je knjigu opravila,
S otog moram na Kotare sići,
Bi li sa mnom pošo na Kotare?"
Knjigu gleda Maljković-Stipane,
Nasmija se, pobri progovara:
„Pobratime, Bojčić-Delalija!
Vidi bega, od Boga mu teško!

Kako se je beže razljutio:
Sestri vjeru dao od sebeka,
Da joj ništa učiniti ne će,
Pa sad vjeru svoju pregazio.
Al ako će, Bogom pobratime,
To će biti, kako Bog naredi.
Stan', pričekaj pobratima svoga,
Dok se spremi u kuli kamenoj."
Oprema se Maljković-Stipane,
A povika sina Milovana:
„Milovane, moje dite drago!
Spremaj meni na jaslah gavrana,
Dobra vrana Vučkan-kapetana,
Ja ću s pobrom na Kotare sići.
Ne šali se, moje dite drago,
Ti podigni sve šest bratinaca,
Podigni mi raju ispod kraja,
Pa ih svedi u stazu Mazincu,
Podigni mi stotinu konjika;
Ako nami bude do potrebe,
Kad s' zametne larma po Kotaru,
Rad'te nami indat učiniti."
To govori, pa se sigurava.
Spremiše se oba pobratima,
Otiskoše niz Liku Vučjaku,
Vučjak prišli, pod Mazinac sišli,
I Mazinac stazu prigaziše,
Izvrgli se klancu Suljanskome,
Kraj Suljanca klanca udariše,
Dok stigoše na Staparje ravno
Niže kule Gavran-kapetana.
Vište glave Maljković-Stipana!
Razjahaše u birtiji biloj
Kod Pavice, svoje posestrime.
Dočeka ih Pava krčmarica:
„Davor moja oba pobratima,
Pobratima, dva planinska vuka!
Što ste meni sišli na Kotare?"
Njojzi veli Maljković-Stipane:
„Davor Pavo, moja posestrimo!

Mi smo sišli na Staparje ravno
Poraz Mare Gavran-kapetana,
Jà izniti begu divičicu,
Dati begu kićenu divojku,
Pomiriti s begom pobratima,
Jà l' ćemo oba glave posijati;
Izvedi nam ate plemenite,
Da idemo kuli Gavranovoj,
Ne bi l' kako Maru ujagmili."
Njemu veli Pava krčmarica:
„Pobratime, Maljković-Stipane!
Nije vakta kuli polaziti,
Ovo nam je danak osvanuo,
Tvrda j' kula Gavran-kapetana,
U Gavrana šezdeset platnika,
Što mu kule čuva i avlije.
Ljuta j' zmija Gavran-kapetane,
Ludo ćete posijati glave.
Ovdi ćete biti na daništu,
Dan daniti, konak učiniti.
Ja ću vami Maru nabaviti,
Mara mi je tvrdu viru dala,
Da bi begu bila virna ljuba."
Poslušaše pobre posestrime,
Vas dan ondi hladno pili piće.
Kad se tavna unoćala noćca,
Za njih Pava Mari dokazala,
Dobavila Maru divičicu.
Kad im Mare u birtiju dodje,
Dočekaše oba pobratima.
Njojzi veli Bojčić-Delalija:
„Ja Marice, dilber divičice!
Hoćemo li na široku Liku,
Da te nosim begu udbinjskome?"
Njemu Mare veli divičica:
„Ne budali, Bojčić-Delalija,
Ne nose se iz krčme divojke,
Ne kradu se gospodske divojke.
Još mi ćaća sidi u koledi,
Ja sad idem ćaću uspavati,

Pričekajte do ujutro dana,
Ja ću izić pod kulu kamenu,
I sa mnom će četiri sluškinje.
Kad s' otvore od avlije vrata,
Ašićare izjaši djogata,
U bostanu ujagmi divojku!“
To im reče, na vrata okrenu,
Ode Mara u kulu kamenu.
Svu noć pobre hladno piše piće,
Svu noć piše, dana dočekaše.
Kad s' pomoli iza gore sunce,
To je jutro bajram osvanuo.
Nek s' spremaju oba pobratima,
Da vidimo ličkog Mustajbega!
Kako se je beže razljutio,
Što je reko, da poreče ne će.
Svi Ličani došli u džamiju,
U džamiju, da bajram klanjaju.
Sve pogleda beže po džamiji,
Al tu nejma Bojčić-Delalije.
Kad klanjaše bajram u džamiji,
Iz džamije izidjoše Turci,
Ode beže do konaka svoga,
I uz bega trideset ajana,
Oni piju kavu u aharu.
Da vidimo oba pobratima!
Spremiše se oba pobratima,
Otiskoše kuli Gavranovoj,
Avlijnska se otvorila vrata,
A iskoči na vrata divojka
I uza nju četiri sluškinje,
Izadjoše u bostan u bašču,
A izašlo trideset platnika;
Oni šeću kraj bostana bašče
I prid njima Mitre bajraktare.
Najahaše oba pobratima,
Maljković im dobro jutro viknu.
Diže glavu Mitre bajraktare:
„Ni zdrav bio, Maljković-Stipane!
Ni zdrav bio, nit se veselio!

Okle ovdi jutrom na podranku?
Sjahuj vrana Vučkan-kapetana!“
Stade vika Maljković-Stipana:
„Pobratime, Bojčić-Delalija!
Evo Mare Gavran-kapetana,
Diži Maru na sapi djogatu!“
A povika Mitra bajraktara:
„Drž' se, Mitre, eto mene na te!“
Pa na Mitra poćera gavrana.
Puče puška Mitra bajraktara,
Ne zafati konja ni junaka;
Sijnu sablja Maljković-Stipana,
On pogubi Mitra bajraktara.
Ote Bojčić kićenu divojku,
Pobigoše od kule kamene,
A poćera trideset platnika.
Stoji vika Maljković-Stipana:
„Goni, pobro, djogu velikoga,
A ja ću ti pleći zakloniti.“
U Stipana golotrba sablja,
Čuva pobri konja i divojku,
Brani Stipan pobratima svoga.
Tu je Stipan rane dopanuo,
Dvi Aliju puške ošinuše.
Pobigoše od kule kamene,
A na kuli otrže prangija,
A na Zadru pukoše topovi,
Ču se jeka uz oba Kotara,
Za njima se larma podignula,
Bježe pobre uz Kotar kameni,
Jer se dižu bisni Kotarani,
Jagme s' pobre klancu suljanskome.
Pod Alijom djogat malaksao,
Hamli djogat, a teška divojka,
A Aliju rane osvojile,
Sve ga drži na konju divojka,
A brani ga Maljković-Stipane;
Jer za njima Kotar pocrnio,
Istrgo se Gavran-kapetane
Na putalju, konju velikome.

Iz sveg grla on Aliju viče:
„Stan', Turčine Bojčić-Delalija!
Ni'š uteći, ni Mare odniti;
Tebe fale, da si junak pravi,
Turni Maru sa sapi djogatu,
Vrati djogu, da se ogledamo!"
Kad ga čuo Bojčić-Delalija,
Zastavio djogu na Kotaru.
Veli njemu Maljković-Stipane:
„Stani, pobro, Bojčić-Delalija!
Ti ne slušaj Gavran-kapetana.
Bježi, brate, klancu mazinskome,
Poklon' meni Gavran-kapetana,
Evo njemu za te mejdandžije!"
To mu reče, povrati gavrana,
A daleko ȍstali usari.
Kad prikuči jedan do drugoga,
O male se puške pojagmiše.
Stoji vika Maljković-Stipana:
„Drž' se, pobro, Gavran-kapetane,
Jȁ 'š mi dati glavu sa ramena,
Da iznesem begu na Udbinu,
Jȁ ćeš moju na Kotar odniti."
Kad se konj'ma grive sastadoše,
On ujagmi pušku odapeti,
Puče puška Maljković-Stipana
I zafati Gavran-kapetana,
Obori ga sa konja putalja.
Što je reko, da poreče ne će,
On Gavranu odsikao glavu.
Sustigoše bisni Kotarani,
Biži Stipan natrag uz Kotare,
Sve se brani iz malih pušaka,
Uzvraća se Bojčić-Delalija,
I on puca iz malih pušaka,
Jere brani pobratima svoga
I jagmi se klancu mazinskome.
Viš stigoše bisni Kotarani,
Viš rekoše, uticanja nejma.
Podvikuje kićena divojka:

„Ja Alija, Bojčić-Delalija!
Bacaj mene sa sapi djogatu,
U ludo ćet' posijati glave.“
Njojzi veli Bojčić-Delalija:
„Lipa Mare Gavran-kapetana!
Ostavljanja do krepanja nejma.“
Istom s' tako s Marom prigovara,
Pogledaše uz Kotar Mazincu,
Sve poliće magla niz Kotare,
Stoji vika sina Milovana,
Sve spominje Maljković-Stipana
I pobru mu Bojčić-Delaliju:
„Ako su vam u životu glave,
Nemojte se tamo poplašiti!“
Pomoli se Mile na putalju,
Za njim sve šest skače bratinaca,
To su dica Maljković-Stipana,
A za njima stotinu konjika.
Ujagmiše oba pobratima,
Sustigoše bisni Kotarani,
Zavrže se kavga kod Mazinca.
Dok Milovan pobre ujagmio,
S Kotarani pa se primetnuo,
Poginu mu trideset konjika;
Kotarani veš se povratiše,
Ujagmiše klancu mazinskome.
Sve pucaju zadarski topovi,
Sve se jeka čuje po Kotaru,
Na gradovih pucaju topovi,
Po kulama trgaju prangije,
Stiže jeka na široku Liku,
A sve beže sluša kod pendžera.
Onda beže veli u odaji:
„O Ličani, sivi sokolovi!
Ali grmi, al se zemlja trese,
Al udara more u obale,
Al pucaju baljemez-topovi?
Bože mili, što bi ono bilo,
Da nij' kakva larma na Kotaru,
Jesu l' naši na broju junaci?“

Svako muči, ništa ne divani,
Bega sedam dvori bajraktara,
A Vrciću suze udariše:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Niti grmi, nit se zemlja trese,
Nit udara more u obale,
Već pucaju baljemez-topovi;
Ono ti je larma na Kotaru,
Naši nisu na broju junaci,
Nejma ovde pobratima moga,
Moga pobre Bojčić-Delalije,
Ni pobre mu Maljković-Stipana,
Otišla su oba na Kotare
Biloj kuli Gavran-kapetana
Poraz Mare Gavran-kapetana,
Jal izniti, jali poginuti."
Grozne begu suze udariše,
Pa na noge skoči u odaji:
„O Ličani, sivi sokolovi!
Svako leti do konaka svoga,
Kogod ata hrani kod jasala,
Svak izlazi do vode Crvaća,
Dok izidjem i ja na golubu;
Valja njima indat učiniti,
Poginut će oba pobratima,
Ode krilo od široke Like!
Djeco moja, trideset delija,
Spremajte se u konaku mome!
Bajraktari, iznos'te bajrake!"
Beg poteče u kulu kamenu,
Iz sve glave Simu dovikuje:
„Seiz-Simo, virna slugo moja!
Spremaj brzo na jaslah goluba,
Dok se i ja u odžaku spremim."
To govori, pa se sigurava.
Izašlo mu trideset delija,
Bajraktari iznili bajrake,
Simo hoda, a goluba voda,
Taloš viče, u talambas tuče:
„Ustaj, bože, od Boga ti tèško,

Gdje usija oba pobratima!“
Beg gotova pojaha goluba,
Prid njim sedam podje bajraktara,
Za njim jaše trideset delija,
Sve uz bega dabulhana drma,
S desne strane Tale na kulašu,
A iz live na gavranu Rade.
Dok izjaha beže do Crvaća,
Već Ličani ate provadjaju.
Podiže se beže od Crvaća,
Za njim trista podje konjanika,
Otiskoše mostu bilajskome,
Liku pridje na mostu bilajskom,
Pa okrenu pod Vučjak-planinu,
Sve mu grozne suze udaraju,
Sve spominje oba pobratima,
Sve pogleda pod Vučjak-planinu.
Kad iskoči iz staze Vučjaku,
Pozna beže oba pobratima,
Za njima jaše sedam posobaca,
To su dica Maljković-Stipana,
I šezdeset uz njih konjanika,
Sve krvavi ka planinski vuci.
Tu mu momka nejma ni jednoga,
Kojeg nije hisa dopanula,
Jali rana, jali mrtva glava,
Ranjena su oba pobratima,
A sve begu suze udaraju.
Sritoše ga oba pobratima,
Alija mu turski salam viknu,
I Stipan mu božju pomoć viknu,
Oba ih je beže pregrlio
I u čelo svakog poljubio:
„Jeste l' zdravo, dva planinska vuka?
Hairli vam vaše rane bile!
Morete li rane priboliti?“
A veli mu Bojčić-Delalija:
„Zdravo, beže, jesmo i veselo.“
Turnu Maru sa sapi djogatu:
„Eto t', beže, od mene divojka!“

Njega beže jopet prigrlio:
„Haj aferim, siv-zelen sokole!
Bio sam se na te razljutio,
Ćio sam ti ja odsići glavu.
Sad ću tebe, sine, oženiti,
Svoju ću ti sestru pokloniti,
Ti ćeš uprav sa mnom na Udbinu,
Ja ću tebi svate pokupiti,
Ja ću tebe sestrom oženiti.“
Dade Stipan odsičenu glavu:
„Eto t', beže, od mene jabuka!“
Pregrli ga lički Mustajbeže,
Tu ga beže dobro darovao,
Jer mu dade stotinu dukata
I za glavu od zlata čelenku:
„I ti hoćeš sa mnom na Udbinu “
Svu mu beže djecu darovao
I šezdeset s njima konjanika:
„Hajte, djeco, svaki dvoru svome!“
Opremi ih lički Mustajbeže.
Kada beže na Udbinu sidje,
On dovede Mášina berbera,
Da on liči oba pobratima
U aharu ličkog Mustajbega,
On ih liči za sedam nedilja.
Beg provede šenluk i veselje,
Oženi se u Udbini Lika,
A izliči oba pobratima.
Onda spremi sestru jedinicu,
A Aliji pokupi svatove,
Podiže mu trista konjanika
I prid njima Glumca Osmanagu,
Da mu kume bide kod Zlatije,
A dade mu sedam bajraktara,
I dade mu Talu Ličanina
I pobru mu malog Radovana,
Da Aliji bidu u svatovih.
Što je reko lički Mustajbeže,
Pokloni mu trijest kuća kmeta,
I agaluk njemu poklonio,

I u njemu trideset nefera,
A dade mu trista madžarija,
Sav mu beže trošak potegnuo.
Podigoše kićenu divojku,
Isprati ih lički Mustajbeže:
„Hajd', Alija, Bojčić-Delalija!
Ja bi t' kume bio kod divojke,
Da mi s' sestra nije prigodila."
Otiskoše svati u Podgorje,
Zavrgoše veliko veselje,
Sve dan po dan tri nedilje dana,
Oženiše Bojčić-Delaliju
Sestrom Zlatom ličkog Mustajbega.
Kad nedilja i veselje prodje,
Svak okrenu svojoj domovini,
Osta Ale u kuli kamenoj,
S Zlatom bio, porod izrodio,
Dvoje muško, a i jedno žensko,
Nek ne želi zeta za života.
I nikad je nije prikorio,
Što je za nju ranâ zadobio.
Dok im glave na životu bile,
Beg je vrlo Alu milovao,
Držo ga je ka i brata svoga,
On je često njemu dohodio
I Aliju sebi pozivao,
Zajedno su često vojevali.

Kolaković Meho, br. 1.

8.

Mehmedbeg u sužanjstvu i Vrcić bajraktar.

Šenluk čini lički Mustajbeže,
Ženi brata svoga Mehmedbega,
Isprosio iz Hlivna divojku,
Lipu Hanku Hasan-alajbega.

Beg pokupi po Lici svatove,
Dovedoše Hlivanjku divojku.
Beg završe veliko veselje,
Pir učini za nedilju dana,
Dvoje milo sveli u odaju.
Kad se tavna noćca unoćala,
Već pospali kićeni svatovi,
Beg Mehmedbeg i mlada gospoja
Igraju se oni u odaji.
Kad je noći prošla polovina,
Mehmedbeže sidi kod pendžera,
Gospoja mu čibuk podmaknula,
A šekerli kahvu natočila.
Malo vrime za dugo ne bilo,
Stade bila dozivati vila,
Na ime viče toga Mehmedbega:
„Mehmedbeže, Bogom pobratime!
Jesi l', beže, u svojoj odaji,
A ljubiš li gospu na jataku,
Ali te je sanak privario?
Poslušajde vile planinkinje,
Gdje te vila od Crvaća viče,
Hod' mi gradu sadji na kapiju,
Nješto mi je triba od tebeka."
Kad Mehmedbeg vilu opazio,
On na noge skoči u odaji,
Prepasa se pasom i silahom,
Za pas zadi dvije puške male,
Pod njih metnu palu pozlaćenu,
Priko sebe sablju prebacio,
Pa on sadje u svoju avliju,
Od avlije otvorio vrata,
A okrenu gradu na kapiju.
Kad izadje gradu na kapiju,
On opazi vlašče na kulašu,
Njemu veli beže Mehmedbeže:
„O vlaščiću na konju kulašu!
Ko me noćas kod Crvaća viče?"
Njemu vlašče veli sa kulaša:
„Je li vjera, da se sastanemo?"

„„Tvrdja j' vjera, neg studena stina.““
Do njeg vlašče doćera kulaša,
A povi se po grivi kulašu,
Dade njemu listak knjige bile:
„Eto t', beže, knjiga od meneka!
Ja sam sluga Gavran-kapetana.“
Beg mu dvan'est dade madžarija:
„Službeniče, ti se napoj vina!“
„„Fala tebi, pošteni Turčine!““
To mu reče, povrati kulaša,
Ode beže natrag na Udbinu.
Kad on udje u svoju odaju,
Gleda knjigu Gavran-kapetana:
„Eto t' knjiga Gavran-kapetana!
Tebe fale, da si junak pravi,
Ako ljuba nisi Hlivanjkinja,
Hodi meni na Kotare sidji
Do u jutro, dok se rodi sunce,
Pod kulom mi na mejdan izidji,
U mejdanu da se okušamo.“
Kad Mehmedbeg knjigu pregledao,
Namah beže na noge skočio,
Pa se sprema momak u odaji,
A pita ga gospe Hlivanjkinja:
„Kud ćeš, beže, srce iz nidara!
Čija ti je knjiga doletila,
Kom ostavljaš svoju Hlivanjkinju?“
„„Hoću, janjci, na Kotare sići,
Biloj kuli Gavran-kapetana
Do u jutro, dok se rodi sunce;
Mene Gavran na mejdan poziva,
Ti ostani u mojoj odaji,
Nemoj rano otvorati vrata,
Brata moga kahar učiniti,
Ni kazati bratu rodjenome,
Da me Gavran na mejdan poziva.
Veš ti reci bratu Mustajbegu:
Otišo sam do čitluka svoga,
Do našega kneza Vukašića,
Da podignem raju ispod kraja,

Svedem četu na Kotar kameni,
Ne bi l' tamo četom zadobio.
Nemoj moje majke ucviliti!
Da poginem tamo u mejdanu,
Ti joj nemoj, draga, kazivati,
Za to će se čuti po Udbini,
A nemoj mi kule ostaviti,
Čuvaj kulu za sedam godina!""
„Hoću, beže, dvadeset godina.
Ne daj Bože, da tamo pogineš,
Nikad kule ostaviti ne ću,
A ne ću se nikad udavati."
Opremi se beže u odaji,
Na jaslama opremi djogata,
Njemu gospe u avliju sadje,
U avliji pa se halališe.
Ode gospe natrag u odaju,
Neka cvili u svojoj odaji!
Ode beže gradu na kapiju,
Iz Udbine išćera djogata:
„Moj djogate, desno krilo moje!
Valja tebi noćas kidisati,
Noćas valja na Kotare sići."
Goni djogu niz Liku Vučjaku,
On udari preko Vučijaka,
Vučjak pridje, na Kotare sidje
Niže kule Gavran-kapetana,
A veš bio danak osvanuo.
Podranio Gavran-kapetane
S Angjelijom gospom u odaji,
U odaji hladno piju vino,
Gospoja mu sidi kod kolina,
Marka sina drži na naramku,
Marka sina od godinu dana,
A pogleda Gavran sa pendžera.
Kad opazi bega i djogata,
Gdje ga beže na mejdan poziva,
On gospoji veli Angjeliji:
„Angjelija, virna ljubo moja!
Eno vraga bega Mehmedbega!

Ja sam njemu knjigu opravio,
Ja sam bega na mejdan zovnuo,
Beg je ovo rano podranio,
Podranio, da izgubi glavu.
Kako bismo privarili vraga,
Ne bi li ga ufatili živa?"
Njemu veli ljuba Angjelija:
„Gospodine Gavran-kapetane!
Nemoj njemu na mejdan izići,
Ne zna s' tamo, ko će poginuti,
Lako ćemo njega prevariti,
Prevariti, ufatiti živa:
Hajd izidj'mo pred kulu kamenu,
Ja poniti u naramku sina,
Nek nastriže sina Marijana,
Tako ćemo njega prevariti."
To rekoše, na noge skočiše.
Kada Gavran pod kulu izidje,
Za njim ide Angjelija ljuba,
Ona nosi u naramku d'jete,
Mehmedbeže dobro jutro viknu,
Gavran njemu jutro prifatio:
„Mehmedbeže, pošteni Turčine!
Sjaši konja, da se napijemo,
Na poštenju da se sastanemo!"
„„Ne budali, Gavran-kapetane!
S kim se bijem, ja s onim ne pijem.
Ti si meni knjigu opravio,
Ti si mene na mejdan pozovno
Evo bega, a evo djogata,
Jaši konja, da se ogledamo!""
Njemu veli Gavran-kapetane:
„Ja ti jesam knjigu opravio,
Jesam tebe na mejdan pozovno;
Sad ti ne ću na mejdan izići,
Ti si meni vrlo omilio,
Kail sam se s tobom kumovati,
Da mi ovde kumstvo utvrdimo:
Nastriži mi sina Marijana!
Da sam tebe na kumstvo pozovno,

Ne b' mi ćio na Kotare sići,
S toga sam te na mejdan pozovno,
Ja te znadem, da si junak pravi."
Prevari ga, ujede ga guja,
Odvede ga u svoju avliju,
U avliji odjaha djogata,
Službenici uzeše djogata,
Oba s' kuma po rukè uzeše,
Izidjoše u kulu kamenu.
Kad sjedoše oba u odaji,
Gospoja mu ruci poletila,
Prid njeg metnu od godine d'jete,
A dade mu od zlata makaze:
„Mehmedbeže, da se kumujemo,
Nastriži mi od godine d'jete,
Neka imam na Udbini kuma,
Kakva bega već na Lici nejma!"
Tu se oni lipo kumovaše.
Kad nastriže u odaji d'jete,
Metnu dvaest u kose dukata,
Kuma njemu od svile košulju,
Na košulju zlatali mahramu.
Stade vika Gavran-kapetana:
„Ponesi nam vino i rakiju
I debelo meso ovnovinu!"
Prid njih gospe tolu postavila,
Vas dan oni hladno piju piće.
Kad dan prodje, tavna noćca dodje,
U odaji pa se napojiše,
Opojiše toga Mehmedbega,
Pade begu brez uzglavlja glava,
Zaspa beže kao janje mlado.
Kada vidi Gavran-kapetane,
On prifati begovo oružje,
Odape mu od zlata čelenke,
A uze mu toke i ilike,
A povika svoje plaćenike:
„Hod'te bȍlje meni u odaju!"
Kad mu udje dvan'est plaćenika,
Njima veli Gavran-kapetane:

„Nos'te bega na jataku mome,
Iznes'te ga pod kulu bijelu,
Pokrijte ga svilenim jorganom!
Što sam ćio, to sam učinio,
Ja djogata ne dam ni oružja
Ni njegovih zlatnih čelenaka
Ni njegovih toka i ilika,
Viš mu ništa od oružja ne ću."
Iznese ga dvan'est plaćenika,
Niže kule bega ostaviše,
Pokriše ga svilenim jorganom,
Od avlije pritvoriše vrata.
Svu noć beže sanak boravio.
Dok već bila zora prikučila,
Probudi se beže Mehmedbeže,
Već je bega piće popuštilo.
Kad opazi kulu Gavranovu,
A odjeknu momak na jataku,
A povika Gavran-kapetana:
„Dušmanine, Gavran-kapetane!
Što mi glavu ti odsiko nisi,
Kad si meni 'vako kidisao?!
Jȁ mi vrati konja i odilo,
Jȁ odsici glavu sa ramena!"
Njemu Gavran veli sa pendžera:
„Ne budali, beže Mehmedbeže!
Ja ti ne ću glavi kidisati;
Što sam ćio, to sam učinio,
Eto tebe, a eto Kotara,
A eto ti sve široke Like,
Ja ti biti ni mukaet ne ću."
Mehmedbegu suze udariše:
„Dušmanine, odsici mi glavu!"
Gavran njemu ni mukaet nije.
Podiže se beže Mehmedbeže,
Pa okrenu ispod kule bile,
Povikuje Gavran-kapetana:
„Dušmanine, Gavran-kapetane!
Kad mi ne ćeš ti odsići glave,
Ja s' na Liku povraćati ne ću,

Dok je moje na ramenu glave."
To mu reče, od kule otišće.
Grozne begu suze udarile,
Pa otišće niz Kotar kameni
Biloj kuli pobratima svoga,
Pobratima Pavla-kapetana.
Kad mu dodje kuli i avliji,
Kad ga vidja Pavle kapetane,
On dočeka pobratima svoga,
Izvede ga u kulu kamenu,
Pobratimu veli u odaji:
„Mehmedbeže, Bogom pobratime,
Oklen ovde jutru na podranku
Brez djogata i oružja svoga?
Tako meni dohodio nisi."
Njemu beže veli u odaji:
„Prodji me se, Bogom pobratime,
Ne pitaj me, već odsici glavu!
Prevari me Gavran-kapetane,
Poslo mi je knjigu na Udbinu,
U knjizi me na mejdan pozivo.
Ja dojahah pod kulu djogata,
A na mejdan pozovnuh Gavrana,
Izadje mi Gavran iz avlije
I izvede ljubu Angjeliju,
Nosi gospe d'jete u naramku,
Tu je mene Gavran prevario:
Ne ćide mi na mejdan izaći,
Veš je mene na kumstvo pozovno,
Izvede me u kulu kamenu,
Kumovah mu sina Marijana.
Tu se jesmo lipo skumovali,
Razložismo hladno piti piće,
Vas dan pili; noćcu dočekali,
Vrlo mene pićem oboriše,
Oboriše, pa me uspavaše,
Izbaci me iz kule kamene,
A ustavi djogu i oružje.
Kad je mene piće popuštilo,
Ja povikah Gavran-kapetana:

„„Kad si mene 'vako prevario:
Hod' izidji, pa odsici glavu!““
Lašnje mogu glavu priboliti,
Neg da me je 'vako ogolio;
A veli mi Gavran sa pendžera:
„„Što sam ćio, to sam učinio,
Ja ti glavi kidisati ne ću,
Ti sad hajde, kud je tebi drago!““
Ja okrenuh k tebi niz Kotare,
Pobratime, odsici mi glavu!
Na te pobro zažaliti ne će,
Što ćeš moju odrizati glavu.“
Njemu veli Pavle kapetane:
„Ne budali, Bogom pobratime!
Ne bi tvojoj ja kidiso glavi
Ka ni svome sinu jedinome,
I to ć' biti, kako Bog naredi.
Ja ću tebi konja pokloniti,
A dat ću ti od sebe oružje,
Sakovati od zlata čelenke,
Boljega ti djogu podmaknuti,
Hajde, brate, natrag na Udbinu!“
„„Ne budali, Bogom pobratime!
Ja se ne bi natrag povratio,
Volim svoju izgubiti glavu!
Ja veš natrag na Udbinu ne ću
A brez svoga konja i oružja,
Jä brez glave Gavran-kapetana.““
Tu su bili za nedilju dana.
Onda veli Pavle kapetane:
„Mehmedbeže, Bogom pobratime!
Ti kod mene ostati ne moreš.
Ličani su udarili Turci,
Tebe traže na četiri strane,
Mogli bi te naći kod meneka,
Obojici kidisati glavi.
Hajde sa mnom Zadru niz Kotare,
Dat ću tebe banu Zadraninu,
Dvorit ćeš ga za nikog zemana,
Ja ću tebe lipo napraviti.“

Odvede ga Zadru kamenome,
Predade ga banu Zadraninu,
Njemu veli bane Zadranine:
„Duko moja, Pavle kapetane!
Oklen t' 'vaka sluga kod kolina?"
„„Gospodine, bane Zadranine!
Nije ovo sluga kod kolina,
Već mi netjak Moružinoviću
Iznad Senja ispod Ogulina,
Brat rodjeni Gjure kapetana,
Moja ga je sestra porodila;
Ovo j' Mate Moružinoviću,
Ostavio Senja bijeloga,
A potego meni na Kotare,
Da ga svedem Zadru bijelome,
Da te služi u Zadru bijelu.""
Prifati ga bane Zadranine,
Uze njega slugu kod kolina,
A dobro ga bane pomilovo,
Pomilovo, pa ga zaodio.
Dotlen bio beže Mehmedbeže,
Već otalen Moružinoviću,
Služi bana tri godine dana.
Kad četvrta nastade godìna,
Ban ga posla u Mletke bijele,
Pokloni ga u Mlecih principu,
Neka služi u Mlecih principa.
Vid' de glave ličkog Mustajbega!
Vavik traži brata rodjenoga.
Kuka stara na odžaku majka,
Cvili majka i noćom i danom.
Šalje beže na četiri strane
Uhodnike po kamen-Kotaru,
Ne bi l' za njeg gdjegod opazio,
Ako mu je u životu glava,
Ne bi l' brata izbavio svoga.
Sve dan po dan za sedam godina
Vavik traži brata rodjenoga,
Beg je triput knjigu opravljao,
Slao knjigu Zadru niz Kotare,

A na ruke Zadraninu banu,
Ne bi li mu potražio brata
Za ucinu i za gotovinu.
Ban je njemu knjige povraćao:
„Amo nejma Mehmedbega tvoga,
U četiri naše banovine
Za njeg glasa ni habera nejma.“
Okani se lički Mustajbeže,
Najstrag posla Talu Ličanina
I pobru mu malog Radovana.
Kako ć' Tale ići na Kotare?
Oba oka Tale zasmolio,
A uzeo gusle javorove,
A vodi ga mali Radovane,
Vodi Talu po kamen-Kotaru,
Po birtijah i po krčmaricah,
Gdje dolaze kotarski serdari,
Gdje god piju u birtijah piće,
Tu je njega Rade navraćao,
Svagdje j' Tale pjesmu zapjevao,
Gusle gude, a slipac popiva,
Daruju ga kotarski serdari,
A za bega njima glasa nejma.
Svakoj ga je crkvi dovodio,
Gdje se sajam zbija oko crkve,
Begu glasa ni habera nejma.
Hodali su puna tri miseca,
Naprosili mala gotovoga,
Nije šale, izguslio Tale,
Najstrag su se begu povratili,
Njega pita lički Mustajbeže:
„Jeda, Tale, Mehmedbega moga?“
„„Prodj' se, beže, ne zadaji jada,
Ne spominji Mehmedbega svoga!
Za njeg glasa ni habera nejma.
Ja sam hodo puna tri miseca,
Ja hodio, Rade me vodio,
Sve guslio, a jasno pop'jevo,
Za njeg mogli providiti nismo.
Da t' je bratu u životu glava,

Našo bi ga Tale Ličanine,
O njemu ti niko ne divani.““
Grozne begu suze udariše,
Viš se kani brata i Kotara.
Vavik cvili ostarila majka,
Sve dan po dan dvanaest godina.
Kad trin'esta nastala godina,
Podranio lički Mustajbeže,
Iz odžaka u mehanu podje,
A na kuli kuka kukavica.
To ne bila gorska kukavica,
Već je majka toga Mehmedbega.
Kad je čuo lički Mustajbeže,
Odjekuje beže u avliji:
„Davor moja ostarila majko!
Vavik kukaš jutrom i večerom.
Kamo srića, moja stara majko,
Da s' i ovog poželila sina,
Da ne slušam tebe na odžaku!“
Grozne begu suze udaraju,
Plačan beže u begluk izidje,
Kad mehana puna Udbinjana,
U begluku hladno piju piće,
Dočekaše Mustajbega svoga,
Prodje beže, sjede kod pendžera.
Pitaju ga mladi Udbinjani:
„Što je tebi, beže, u mehani?“
„„Prodj'te me se, moji Udbinjani,
Ne pitajte Mustajbega svoga!
Cvili mene na odžaku majka
Žaleći mi brata rodjenoga,
Kamo sreća, da sam poginuo,
Ovog vakta da dočeko nisam!““
To govori lički Mustajbeže,
Mehani se otvoriše vrata,
Tužan sužanj u mehanu udje,
Njemu halka oko bila vrata,
A ogrnȏ sinju kabanicu,
Kako udje, božju pomoć viknu,
Mustajbegu poletio ruci,

Pa on prostri sinju kabanicu,
Njima sužanj veli u mehani:
„A Boga vam, Turci u mehani!
Daj nadil'te sužnja nevoljnika!
Jadan prosim glavno dugovanje,
Dugovanje, a za svoju glavu.“
Zgledaše se u mehani Turci,
Oni daju, što je koji kadar,
Beg mu dade polu madžarije.
Zafaljuje sužanj u begluku:
„Fala vami u begluku Turci,
Kad ste mene 'vako darovali!“
Njemu veli lički Mustajbeže,
„Ja Boga ti, sužnju nevoljniče!
Ti oklen si, od kraja kojeg si,
U koga si bio u nevolji,
Kome glavno prosiš dugovanje?“
„„Kad me lički pitaš Mustajbeže,
Ja sam, beže, sa kamen-Kotara,
Ako s' čuo Kocijanovića,
Ja sam Jovan Kocijanoviću.
Ja sam, beže, bio u tavnici
U Turčina Veiz-Mehmedage,
Agi glavnog prosim dugovanja,
Dugovanja stotinu dukata.““
A ogrnu sinju kabanicu,
Pa se natrag ćede povratiti;
A pogleda Lika sa pendžera,
Beg opazi Vrcić-bajraktara,
Jaše doru uz rudine ravne,
A povika beže u mehani:
„Blago nami, moji Udbinjani!
Eto nami Vrcić-bajraktara!
Odavna nam nije dolazio.
Leti, Rade, primi mu dorata!“
A izadje pred mehanu Rade,
Sam u sebi sužanj pomislio;
„Da dočekam Vrcić-bajraktara,
Ne bi li me štogod nadilio!“
Kad im Vrcić u mehanu udje,

Mustajbegu poletio ruci,
Njega beže u čelo poljubi,
Kod sebe mu misto namistio,
A dade mu čašu nalivenu,
Uze Vrcić, čašu iskapio.
Kad ga vidi sužanj u mehani,
Pokloni se Vrcić-bajraktaru:
„O Turčine, Vrcić-bajraktaru,
Daj nadili sužnja nevoljnika!
Sužanj glavno prosi dugovanje.“
U njeg gleda Vrcić-bajraktaru,
Njemu dade žutu madžariju:
„Nemoj meni, sužnju, zaviditi!
Više mi se nije pregodilo.
Da mi se je više pregodilo,
Ja bih bolje tebe darovao.“
„„Fala tebi, begov bajraktaru!
Zdravo bio, pa se veselio!
Ako Bog dâ i sreća božija,
Ako Jovan bide u životu,
Valjat će ti žuta madžarija.“
Ode Jovan iz begluk-mehane,
Viš je sužanj Liku oprosio,
Ode sužanj na Kotar kameni,
Najpri kuli stiže na Kotare,
Biloj kuli Vladikić-Mihajla.
Kad pod kulu u avliju udje,
U avliji tola zametnuta,
Uvrh tole Vladikić Mihajlo,
Oko njega kotarski serdari,
Medju njima mladi kapetani,
Hladno piju u avliji vino.
Službu čini Vladikić Mihajlo,
On serdare na službu pozovno,
Vino liva kićena divojka,
Sestra Janja Vladikić-Mihajla.
Onda im se sužanj poklonio,
Vladikiću ruci poletio:
„A gospodo u ovoj avliji!
Daj nadil'te sužnja nevoljnika!

Jadan prosim glavno dugovanje,
Dugovanje a za svoju glavu.“
Njemu veli Vladikić Mihajlo:
„De se meni u avliji kaži:
Ti oklen si, sa mista kojeg si,
Kome glavno prosiš dugovanje?“
A veli mu sužanj u avliji:
„Zar me ne znaš, mili gospodine!
Ja sam Jovan Kocijanoviću,
A bio sam jadan u tavnici
U Turčina Veiz-Mehmedage,
Agi glavno prosim dugovanje.“
A veli mu Vladikić Mihajlo:
„Pravo kaži, Kocijanoviću,
Jesi l' hodo po širokoj Lici,
Jesu li te Turci darovali,
Kud s' po Lici najbolji junaci?“
„„Vladikiću, mili gospodine!
Svi su mene Turci darovali.
Udbinjani najbolji junaci,
Udbinjani, a i Vrhovljani.
Kad sam došo begu u mehanu,
Svi su mene dobro darovali,
Beg mi dade polu madžarije,
Svi me dobro darovali Turci,
A najbolje Vrcić-bajraktaru.
On mi žutu dade madžariju.
Da ne vidjah Vrcić-bajraktara,
Ništa t' ne bi znao kazivati,
Kakav li je Vrcić-bajraktaru!
'Nakog bajre na svoj Lici nejma,
Ni junaka boljeg od njegaka.““
Nasmija se Vladikić Mihajlo,
Četiri mu dade madžarije:
„Nâ, Jovane Kocijanoviću!
Ne bi l' mene mogle nafaliti
Četri moje žute madžarije,
Ka Vrcića jedna madžarija.“
„„Fala tebi, vridan gospodine,
A na daru i poštenju tvome!

Ja te znadem, da si junak pravi;
A da vidiš Vrcić-bajraktara,
Od kako je Jovan postanuo,
Još ga 'nakog ja vidio nisam,
Hem je lipši od svake divojke.""
Svi serdari njega darovaše,
A sve gleda kićena divojka.
Povrati se sužanj u avliju,
A divojka bratu poletila:
„A moj brate, Vladikić-Mihajlo!
Popušti mi sužnja u avliji,
Da ga izvedem u kulu kamenu,
Da napojim sužnja u odaji
I nahranim mesa debeloga."
„„Hajde, sestro, koliko ti drago!""
A povika kićena divojka:
„A Boga ti, sužnju nevoljniče!
Hodi za mnom u moju odaju,
Da ti dadem pića u odaji!"
Izvede ga u svoju odaju,
A prid njega piće postavila,
Njemu dade deset madžarija:
„Sad mi kaži Vrcić-bajraktara,
Čula sam ga, a vidila nisam."
Njojzi veli sužanj u odaji:
„Lipa Janjo, sestro Vladikića!
A kakav je Vrcić-bajraktaru!
Umio ga kazivati nisam,
Ljepši je bajro od svake divojke,
Blago onoj kićenoj divojci,
Koja mu ljuba bide kod kolina!
Ja da sam se žensko pregodio,
Ja b' mu ljuba bio kod kolina."
Njemu veli kićena divojka:
„Bogom brate Kocijanoviću!
Bi li meni tvrde vjere bio,
Da napravim knjigu u odaji,
Bi l' iznio knjigu na Udbinu,
Pa je dao Vrcić-bajraktaru?
A kaži mi svoje dugovanje,

Da ti smirim tvoje dugovanje.“
Njojzi veli sužanj u odaji:
„Lipa Janjo, kićena divojko!
Tvrdja j' vira neg studena stina.
Ja ću knjigu sniti na Udbinu,
Dati knjigu Vrcić-bajraktaru,
A moga je glavnog dugovanja,
Dugovanja stotinu dukata.“
Divojka mu knjigu napravila,
A dade mu stotinu dukata:
„Nâ, Jovane, novi pobratime!
Nosi knjigu, nosi dugovanje!
Podaj knjigu Vrcić-bajraktaru,
Pozdravit ćeš Vrcić-bajraktara,
Eto sam mu u knjizi pravila:
Nek mi kuli na Primorje sidje
U avliju u oči nedilje.
Evo mu je vjera djevojačka,
Ja ću sama u avliju sići,
S njime poći na široku Liku,
Ljuba ću mu biti kod kolina.“
Uze knjigu Kocijanoviću,
A ponese svoje dugovanje:
„Divičice, ne staraj se s time!
Kako znadem Vrcić-bajraktara,
Nadaj mu se u oči nedilje.“
Pa pod kulu u avliju sadje:
„Fala tebi, mio gospodine!
Dobro si me jutros darovao.“
„„Zdravo bio, Kocijanoviću!““
Ode Jovan na avlijnska vrata,
Pa se židnu niz Kotar kameni,
A zavrnu sinju kabanicu,
A zapjeva Kocijanoviću:
„Nadaj mi se, novi pobratime!
Što sam tebi reko u begluku,
Valjat će ti žuta madžarija.“
Viš se tavna noćca unoćala,
Svu noć Jovan ljuto putovao,
Stiže kuli na duge poljane,

Biloj kuli Vrcić-bajraktara,
Bajraktara prid avlijom nadje,
Već je žarko obasjalo sunce.
Pridade mu knjigu od sebeka:
„Gledaj knjigu, begov bajraktaru!
Valjat će ti žuta madžarija.“
Kad bajraktar knjigu pregledao,
Knjigonoši on je govorio:
„Pobratime Kocijanoviću!
Kad si mene 'vako poslužio,
Da mi se je ovde pregodilo,
Smirio bi tvoje dugovanje.
Al eto ti trijest madžarija!“
„„Fala tebi, begov bajraktaru,
Divojka je dala dugovanje.
Pozdravlja te kićena divojka,
Da joj kuli u nedilju sadješ.““
To mu reče, pa se natrag vrati.
Povrati se begov bajraktaru,
Opremi se u kuli kamenoj,
A obuče kotarsko odilo,
A uzjaha doru velikoga,
On otišće begu na Udbinu.
Kada momak do begluka sidje,
Dočeka ga u begluku Lika:
„Kud ćeš, sine, begov bajraktaru!“
„„Hoću, beže, na Kotar kameni,
Na Primorje kuli Vladikića,
Stigla mi je knjiga divojačka.““
Begu dade knjigu divojačku,
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Moj Vrciću, begov bajraktaru!
Daj pričekaj Mustajbega svoga,
Da pokupim po Lici Ličane,
Mogla bi te Janja privariti.“
„„Ne budali, lički Mustajbeže!
Meni kaže Kocijanoviću,
Da je tvrda vira divojačka.
Da podigneš silnovitu vojsku,
Tamo će se kavga zametnuti,

Izginuti sa Like junaci,
Na me ć' mnoga zakukati majka,
Proklinjati mene i divojku.""
To mu reče, a na noge skoči:
„Hajde, sine, begov bajraktaru!
Ne bi li ti sreća poslužila,
Da ujagmiš kićenu divojku,
Da providiš ti za brata moga,
Da m' izneseš haber na Udbinu.
Ako tamo bide u tavnici,
U tavnici Vladikić-Mihajla,
Tu ćeš lako za njeg providiti."
„„Mustajbeže, ne staraj se s time!""
Pa otišće doru od begluka,
Sadje momak niz Liku Vučjaku,
On udari preko Vučijaka,
Vučjak pridje, pod Otres izidje,
Goni doru niz Primorje ravno
Kraj velike otreške planine.
Sve Primorje magla preklopila,
A tavna se noćca uškodila.
Stiže kuli Vladikić-Mihajla,
Niže kule ode u birtiju,
Do birtije Mare krčmarice,
Ta mu j' Mara posestrima bila.
Dočeka ga Mara krčmarica:
„Gdje si, brate, Vrcić-bajraktaru!
Nada ti se kićena divojka."
Uvede ga u svoju birtiju,
A prid njega tolu postavila.
Kad se momak pića napojio,
Posestrimi veli u birtiji:
„Posestrimo, Maro krčmarice!
Izvedi mi doru velikoga,
Da ga gonim kuli Vladikića,
Da ja vidim vjeru divojačku,
Je li tvrda vjera divojačka,
Da upitam kićene divojke,
Ne zna l' Janja sestra Vladikića
Za našega bega Mehmedbega,

Nije l' beže u tavnici ovde?“
„„Ne budali, Bogom pobratime!
Sjedi, brate, pa pij hladno vino!
Da zna Janja, znala bi i Mara,
Ovde nije vašeg Mehmedbega.
Ne staraj se kićenom divojkom,
Eto tebi vina i rakije,
Ja ću tebe s Janjom sastaviti.““
To mu reče, na vrata uteče,
Ode biloj kuli Vladikića,
A blizo se zora prikučila.
Kada udje u avliju Mara,
Lipu Janju u avliji nadje,
Vodu liva, a lišce umiva,
A spominje Vrcić-bajraktara:
„Gdje si, bajro, pa mi te ne bilo!“
Njojzi veli Mara krčmarica:
„Daj muštùluk, gospodska divojko!
Eno tebi Vrcić-bajraktara,
Eno Ibre u mojoj birtiji!“
Divojka joj reče u avliji:
„Leti, Maro, nova posestrimo!
Leti, kaži Vrcić-bajraktaru:
Neka sprema doru velikoga,
Nek izjaše na avlijnska vrata,
Što sam rekla, ja poreći ne ću,
Sama ću mu u avliju sići,
Dok se spremim u svojoj odaji,
A poslužim brata rodjenoga,
Donesem mu vina i rakije.“
To rekoše, pa se rastadoše.
Ode Janja u svoju odaju,
Krčmarica u krčmu kamenu.
Vrcić pije u odaji vino,
A povika krčmarica Mara:
„Pobratime, Vrcić-bajraktaru!
Opremaj se u krčmi kamenoj,
Ja ću izvest doru velikoga,
Tebe čeka kićena divojka.“
Namah Vrcić na noge skočio,

Dok se momak spremi u birtiji,
Krčmarica izvede dorata,
A izidje Vrcić u avliju,
U avliji uzjaha dorata,
Mari dade trijest madžarija:
„Posestrimo, da ti konak platim!
S Bogom, Maro, moja posestrimo!“
„„Sretno pošo, begov bajraktaru!
Goni doru na avlijnska vrata,
Izići će na vrata divojka,
Diži Janju za se na dorata,
Bježi, brate, uz Primorje ravno,
Kraj Otresa velike planine,
Dok te nije opazila straža!““
To rekoše, pa se rastadoše,
Iz avlije iššera dorata.
Kad dojaha kuli Vladikića,
Avlijnska se otvoriše vrata,
On ujagmi na vratih divojku,
Pa je za se baci na dorata,
Tri puta je pasom pretegnuo,
Put četvrti od sablje kajasom:
„Drž' se, draga, na doratu mome!
Drži ruke oko pasa moga,
Jer ti ne znaš zóra doratova.“
Pa pobiže od kule bijele,
Opazi ga Vladikić Mihajlo,
Stade vika Vladikić-Mihajla,
A na kuli pukoše mužari,
A na Zadru pukoše topovi,
Završe se larma po Kotaru,
Podiže se uz Kotar poćera.
Bježi momak uz Primorje ravno,
Sve Primorje magla poklopila,
Daleko je dorat ujagmio,
On udari kraj Otres-planine,
Goni doru pod Vučjak-planinu.
Kad s' Vučjaku blizo prikučio,
Sve se larma čuje po Kotaru.
Kad pogleda momak uz Primorje,

On opazi vrana i serdara,
Oštro jaše niz Primorje vrana,
Uprav goni Vrcić-bajraktaru,
A govori Vrcić na doratu:
„Moj dorate, desno krilo moje!
Sad kud ćemo, dore, okrećati?
Kotarani larmu podignuli,
S desne strane Otres je planina,
A iz liva more zaklonilo,
Prid njim serdar polje ujagmio,
Na serdara valja udariti,
Sad bi mogli glave posijati.
Lipa Janjo, kićena divojko!
Drž' se dobro na konju doratu,
Sad 'š viditi Vrcić-bajraktara,
Kad udari bajro na serdara,
Jednog danas tribovati ne ćeš."
A povika Vrcić sa dorata:
„O serdaru na konju gavranu!
Uklon' konja jă desno jă livo,
Mogla bi te mati poželiti!"
Nasmija se serdar na gavranu:
„O Vrciću, begov bajraktaru,
Ne nagoni dore na serdara!
Zar bi mojoj kidisao glavi?"
Njemu veli Vrcić-bajraktaru:
„Muč', serdaru, sam te Bog ubio!
Što me turčiš, kad nije potribe,
Oklen ovde Vrcić-bajraktaru?"
Nasmija se serdar na gavranu:
„Ne budali, Vrcić-bajraktaru!
Tebe serdar baš u glavu znade,
Zar ti mene poznati ne moreš?
Znaš, Vrciću, begov bajraktaru!
Ovo serdar nije na gavranu,
Već je glava bega Mehmedbega,
Rodjenog brata ličkog Mustajbega.
Ima evo dvanaest godina,
Ja kako sam Liku ostavio,
Ostavio Liku i Udbinu."

Poznade ga Vrcić-bajraktaru,
Pa do njega doćera dorata:
„Gdje si, brate, beže Mehmedbeže!
Zar je tvoja u životu glava?
Svi smo rekli, da si poginuo,
Hoćemo li na široku Liku?“
„„Ne budali, begov bajraktaru!
Daleko je ovde kazivati,
Sad ja s tobom na Udbinu ne ću,
Valja mi se najpri navratiti
Na Kotare Gavran-kapetanu,
Upitati Gavran-kapetana,
Kako mu je bega privariti,
Pa na kumstvo bega pozovnuti,
Kumovati, pa ga napojiti,
A iz kule njega izbaciti,
Primiti mu konja i oružje.
Služio sam bana Zadranina,
Služio ga tri godine dana,
Ban me poslo u Mletke principu,
Dvorio ga za devet godina,
Izdvorio konja i oružje,
Dobro me je princip darovao,
Prepeo mi pero pozlaćeno,
A dao mi obor-kapetanstvo,
Opremio mene na Kotare,
Da obidjem svoju domovinu.
Ja sam vjeru dao na Kotaru
Niže kule Gavran-kapetana,
Kad je Gavran mene prevario,
Molio ga, da mi odsiče glavu,
Meni Gavran viče sa pendžera:
„„Hajde, beže, kuda tebi drago!
Što sam ćio, to sam učinio,
Ja ti glavi kidisati ne ću.““
Tada sam mu vjeru ostavio,
Da ja nikad na Udbinu ne ću
Brez djogata i oružja svoga,
Jà brez glave Gavran-kapetana.
Da je meni on odsiko glavu,

Reko bi mu, da je junak pravi,
Na vjeri je mene prevario.
Goni doru begu na Udbinu,
Na muštuluk Mustajbegu mome,
Selam ćeš mi mojoj staroj majci,
Nek se meni na odžaku nada,
Selam ćeš mi Hlivanjkinji ljubi,
Nek se nada Mehmedbegu svome!
Sad ja idem kuli Gavranovoj,
Dugo s' tamo zabaviti ne ću,
Jâ ću danas na Udbinu sići,
Jâ me nikad viditi ne ćete;
Upitat ću Gavran-kapetana,
Kako mu je bega privariti,
Privariti na vjeri junaka."
To mu reče, pa se rastadoše.
Ode Vrcić pod Vučjak-planinu,
Ode beže niz Primorje ravno.
Malo beže u napridak podje
I on srite Vladikić-Mihajla,
Za njim skače trideset konjika,
Njemu veli Vladikić Mihajlo:
„A Boga ti, junak na gavranu!
Vidja l' ikog uz Primorje ravno?
Uteče mi Vrcić-bajraktaru,
Odnese mi sestru jedinicu."
„„Gospodine, Vladikić-Mihajlo!
Ja nikoga opazio nisam,
Ti ne ćeraj Vrcić-bajraktara,
Uz Primorje nije okrenuo."
To mu reče, proćera gavrana,
Povrati se Vladikić Mihajlo.
Ode beže kuli Gavranovoj,
Ode Vrcić na široku Liku.
Kad bajraktar stiže na Udbinu
Do begluka bega udbinjskoga,
Prid beglukom razjaha dorata,
Skide lipu sa konja divojku:
„Lipa Janjo, sestro Vladikića!
Provadjaj mi doru velikoga,

Dok ja udjem begu u mehanu.“
To joj reče, ode u mehanu,
Dočeka ga lički Mustajbeže
I mehana puna Udbinjana,
Kod sebe mu misto namistio:
„Jesi l', sinko, zdravo i veselo?
Ujagmi li kićenu divojku?“
„„Jesam, beže, milom Bogu fala!
Ja ujagmih kićenu divojku
I utekoh uz Primorje ravno.““
„Jeda, sinko, Mehmedbega moga?“
„„Daj muštuluk, lički Mustajbeže!
Vidjo sam ti Mehmedbega tvoga,
Sritoh bega na Primorju ravnu,
Jaše vrana ka i gorsku vilu,
Ćidoh na njeg doru naćerati,
Poznade me beže Mehmedbeže,
Ja sam ti ga zvao na Udbinu,
On ne ćide sa mnom na Udbinu,
Već mi beže veli sa gavrana:
„„Hajde, brate, begu na Udbinu!
Kazat ćeš mi bratu Mustajbegu,
Nek se nada Mehmedbegu svome,
A ja odoh kuli Gavranovoj,
Upitati Gavran-kapetana,
Kako mu je bega privariti,
I na vjeri guliti junake,
Ne nadaj se begu Mehmedbegu
Jȁ brez konja i oružja moga,
Jȁ brez glave Gavran- kapetana.““
Mustajbegu suze udaraju:
„Je l' istina, begov bajraktaru?“
„„Istina je, vjeru ti zadajem.““
Stade vika dizdareva sina:
„Mučno lažeš, begov bajraktaru,
To ti lažeš, to nije istina!“
Povikaše dva Ćejvanagića:
„Zašto lažeš begu u mehani?
Evo ima dvanaest godina,
Kako nam je bega nestanulo,

Nigdje palte ni palanke nejma
U četiri one banovine,
Da Ličani sahodili nisu,
Za njeg glasa ni habera nejma,
To ti lažeš, begov bajraktaru!
Tri je beže knjige opravljao,
Slao ih je banu Zadraninu,
Da mu traži brata po Kotarih,
Da ga traži za novce gotove;
Ban je begu knjigu opravio,
Da mu brata na Kotaru nejma.
Najstrag išo Tale Ličanine
I pobro mu mali Radovane,
Obi oči Tale zasmolio,
A nosio gusle javorove,
Vodio ga po Kotaru Rade
Sve dan po dan tri puna mjeseca,
Guslio je i jasno popivo,
Naprosio mala gotovoga,
A za bega nije providio."
To rekoše dva Ćejvanagića,
A povika begov bajraktaru:
„Pričekajte, dva brata rodjena!
Vidit ćete, laže li bajraktar."
Dok to reče Vrcić-bajraktaru,
A čuše se na Zadru topovi,
Ču se jeka uz oba Kotara.
Stoji vika Vrcić-bajraktara:
„Čujete li, dva Ćejvanagića!
Ono j' larma bega Mehmedbega.
Na noge, beže, od Boga ti teško,
Sad ćeš brata poželiti svoga!"
To govori, uzjaha dorata,
A divojku diže na dorata,
Pa ujaha doru u avliju,
A povika gospu u avliji:
„Stara majko ličkog Mustajbega,
Eto tebi kićena divojka,
Čuvaj Janje, ka i svoje glave,
A ne plači u kuli kamenoj!

Eto tebi Mehmedbega tvoga,
Ono za njim pucaju topovi.
Davor lipa gospe Hlivanjkinjo!
Selam ti je beže opravio,
Da se nadaš Mehmedbegu svome.“
To im reče, otišće dorata,
Pa se s dobrim dorom prigovara:
„Moj dorate, desno krilo moje!
Valja bega sristi na Kotaru,
Na Kotaru pod Vučjak-planinom.
Ako mu bude u životu glava,
Našem begu indat učiniti,
Neka vide dva Ćejvanagića,
Laže li im Vrcić-bajraktaru.“
Stade vika dizdareva sina:
„Stani, brate, zastavi dorata,
Ti pričekaj dizdareva sina!“
Povikuju dva Ćejvanagića:
„Pričekaj nas, Vrcić-bajraktaru,
I mi ćemo s tobom na Kotare.“
Goni momak, ni mukaet nije.
Pomoli se jedan na gavranu,
Vranac skače, momak podvikuje,
Ču se grlo Maljković-Stipana,
Sa gavrana bega povikuje:
„Na noge, beže, od Boga ti teško!
Ti čuješ li jeku od Kotara,
Jesu l' tvoji na broju junaci?“
To mu reče, proćera gavrana,
Uz njeg skače Vukašiću kneže
Na djogatu konju velikome.
Povikuje Stipan bajraktara:
„Čekaj, brate, begov bajraktaru!“
Oni gone niz Liku Vučjaku.
Dok izjaha na golubu Lika,
Trzaju se mladi bajraktari,
Zamakoše sva tri pobratima,
Zamakoše u Vučjak-planinu,
Dok beg stiže na obalu Lici,
Išćeraše sva tri pobratima

Na poljane navrh Vučijaka,
Kud je medja lička i kotarska,
A iskoči konjik iz planine.
Kad iskoči serdar na gavranu,
Stade vika Maljković-Stipana:
„O Vrciću, begov bajraktaru!
Vid' de vrana i na njem serdara!
Našeg nejma bega Mehmedbega,
Hoćemo li na njeg udariti?“
„„Nemoj, brate, Maljković-Stipane!
Ono j' glava našeg Mehmedbega,
A ne vodi djoge velikoga,
Njiše mu se o gavranu glava,
A iz njega crna štrca krvca,
Ko kada je ránâ dopanuo,
On Gavranu zajam povratio.““
Sritoše se na dugih poljanah,
Stade vika bega Mehmedbega:
„Gdje si, brate, Vrcić-bajraktaru!
Jěda brata Mustajbega moga?“
„„Eto bega, leti na golubu!
Hairli ti, brate, rane bile!““
„Hairli su rane na menika,
Kad ostade u životu glava.“
„„Kamo t', brate, djogat i oružje?““
„Osta djogat, ostade oružje,
Evo glave Gavran-kapetana!
Džaba mu djogat sinu jedinome,
A džaba mu sve moje oružje!
Men' je princip konja poklonio,
Dobra konja, a bolje oružje.“
Još ga pita Vrcić-bajraktaru:
„Kako nadje Gavran-kapetana?“
„„Nadjoh ti ga pod kulom kamenom
I kod njega trijest plaćenika,
Poznade me namah na gavranu,
Tu smo, brate, kavgu zametnuli,
Dok upitah Gavran-kapetana,
Kako mu je bega privariti,
A na vjeri, pa ga napojiti

I pjana ga na dvo' izbaciti,
A primiti konja i oružje?
Dok ujagmih glavu Gavranovu,
Sedam me je pušak udarilo.
Ja pobigoh od kule kamene,
Ja djogata veš tražio nisam,
A dobar se vranac prigodio,
Iznese me uz Vučjak-planinu.""
To govori beže na gavranu,
Pomoli se na golubu Lika,
A uz njega jašu bajraktari,
Uz njeg idu dva Ćejvanagića,
A prid njima Dizdarević Meho,
Stade vika Vrcić-bajraktara:
„Vid'te, braćo, dva Ćejvanagića!
Laže li vam Vrcić-bajraktaru?
Evo vrana, a evo serdara,
Poznajte ga na dugih poljanah!"
A Mehmedbeg doćera gavrana,
Mustajbegu ruci poletio.
Grozne begu suze udariše,
Grli brata i u čelo ljubi:
„Moreš, brate, rane priboliti?"
„„Sad ću lako rane priboliti,
Mogo nisam prebolit nevjere,
Nikad, brate, za dvan'est godina,
Prebolio trin'este godine."
Kad išćera na Vučjak gavrana,
Otiskoše niz duge poljane,
Vratiše se uz Liku Udbini.
Kad stigoše kuli na Udbinu,
Dočeka ga na odžaku majka,
Grli sina i u čelo ljubi.
Beg dobavi Mášina berbera,
Da ga liči u kuli kamenoj,
Berber liči za sedam nedilja.
Kad izliči bega na odžaku,
Jope Lika završe veselje
A na novo bratu rodjenome
I Vrciću, svome bajraktaru,

I obama provede veselje,
Vavik pita brata rodjenoga,
Kako ga je Gavran privario.
Sve mu kaže bratac u odaji,
Kako ga je Gavran privario:
„Kad je mene Gavran opojio,
Pa me pjana na dvo' izbacio,
A primio konja i oružje,
Ja sam sašo pobri na Kotaru,
Svome pobri Pavlu kapetanu,
Kod njeg bio za nikog zemana,
Vraćo me je na široku Liku,
Boljeg mi je konja poklanjao,
A bolje mi on davo oružje;
Ja se ćio povratiti nisam.
Odveo me banu Zadraninu,
Služio bana tri godine dana,
Ban me poslo u Mletke principu,
Tamo bio za devet godina,
Izdvorio vrana i odilo,
Trin'este me natrag povratio.
Ti me nikad ne bi ni vidio
Brez djogata i oružja moga,
Jȁ brez glave Gavran-kapetana."
Pregrli ga lički Mustajbeže:
„Sad ja znadoh, da brata imadoh!
Da si mi se namah povratio,
Brez djogata na Liku izašo,
Mrtvom bi ti govorio glavom,
Sad ja konja spominjati ne ću."
Tada su se braća sastanula
Na Udbini trin'este godine.
Dok im glave u životu bile,
Vrlo su se braća milovala,
Bajraktara vrlo milovali,
To mu bio prvi bajraktaru.

Kolaković Meho, br. 45.

9.

Maljković Stipan izbavlja Merdanagića Muju.

Kad zacvili trideset sužanja
U tavnici brinjskog kapetana
I pred njima Merdanagić Mujo,
Sužnji cvile jutrom i večerom,
Mujo cvili i noći i danom.
Jedno jutro rano podranio
U tavnici brinjskog kapetana,
Pa na mazgal glavu naslonio,
Istom žarko obasjalo sunce,
On se žarkim suncem prigovara:
„Žarko sunce, jesi l' obasjalo,
Jesi l' našu Liku ogrijalo,
A i moju u Raduču kulu,
I u njojzi ostarilu majku,
Je l' mi mati jošte u životu,
Spominje li Muju jedinoga?
Evo tvoga u tavnici Muje,
U tavnici brinjskog kapetana
Sve dan po dan dvanaest godina,
Već na meni koža ispucala,
Po puklinah porasla mašina.
Već je meni gvoždje dodijalo,
Meni halka vratak priglodala,
Na gole se žile oslonila,
Bukagije noge prežuljale,
Na gole se kosti oslonile.“
Povikuje brinjskog kapetana:
„Gospodine, brinjski kapetane!
Jesi l' jutros rano podranio,
Ti sjediš li u svojoj odaji?
Poslušaj de sužnja nevoljnika,
Gdje ti sužanj u tavnici cvili,
Tužan sužanj Merdanagić Mujo.
Evo ima dvanaest godina,

Kako si me metnô u tavnicu,
Već mi nikad ni mukaet nisi,
Vavik jadan ležim u tavnici,
Nikad ne znam, kad mi lito dodje,
Lito prodje, kad mi zima dodje.
Po čem znadem, kad mi lito dodje?
Kad djevojke na vodu prohode,
Sa mazgala mene dovikuju:
„„O Turčine Merdanagić-Mujo!
Znaš li, Mujo, da je lito došlo?
Svaka se je trava rascvitala,
Sva je, Mujo, gora prolistala.““
Kroz mazgale cviće probacuju,
Po tom znadem, da je lito došlo.
Po čem znadem, da je zima došla?
Kad divojke na vodu prohode,
Na mazgale mene dovikuju:
„„O Turčine Merdanagić-Mujo!
Znaš li, Mujo, da je zima došla?
Sva se, Mujo, trava osušila,
A sa gore listak opanuo,
Našu zemlju snijeg pritisnuo.““
Kroz mazgale grude probacuju:
„„Eto t', Mujo, sniga bijeloga!““
Po tom znadem, da je zima došla.
Još me sunce nije ogrijalo,
Gospodine, to nije junačka!
Jâl me cini, jâl glavu odsici,
Tavnica je kuća neobična,
Ja se muci naučio nisam.“
Tako cvili Merdanagić Mujo.
Misli Mujo, da niko ne čuje,
A sluša ga kićena divojka,
Ći Ružica brinjskog kapetana.
Kada čula sužnja nevoljnika,
Pa poteče ćaći u odaju:
„Ja moj ćaća, brinjski kapetane!
Tebi sužanj u tavnici cvili,
Tužan sužanj Merdanagić Mujo,
Evo ima dvanaest godina,

Da ti nikad nije zacvilio,
Ja te molim, zovni tavničara,
Nek otvori kamenu tavnicu,
Nek izvadi sužnja iz tavnice,
Pa ti vidi Merdanagić-Muju."
Kada čuo brinjski kapetane,
On povika tavničara Juru:
„Službeniče, tavničaru Jure!
Izvedi mi sužnja iz tavnice,
Ljutu zmiju Merdanagić-Muju
I još s njime trideset sužanja,
Da ih pitam, što je njima krivo."
Službenik mu otvori tavnicu,
Izvede mu sužnje iz tavnice,
Svi se sužnji njemu pokloniše
Posli glave Merdanagić-Muje,
Njemu veli brinjski kapetane:
„O Turčine Merdanagić-Mujo!
Što si bolji od ovih sužanja,
Pa mi ne ći Bogu nazovnuti,
A ne ći se meni pokloniti?"
„„Gospodine, brinjski kapetane!
Ja sam tebi Boga nazovnuo,
A nisam se tebi poklonio.
Meni moja vjera ne donosi,
Gospodine, da ti se poklonim,
Je li tebi bolje, gospodine,
Što bi ti se Mujo poklonio,
Što bi tvojoj ruci poletio?
Ako ti je bolje, gospodine,
Tebi će se Mujo pokloniti
A i tvojoj ruci poletiti,
Jer mi se je za glavu zapelo.
Evo ima dvanaest godina,
Ti kako si mene osužnjio,
Nikad mene ni pogledo nisi,
Viš je meni muka dodijala,
Tavnica je kuća neobična,
Ja se muci naučio nisam,
I ti znadeš, vridan gospodine.

Vid' de vrata Merdanagić-Muje,
Kako ga je halka preglodala,
Vid' de nogû Merdanagić-Muje
I na njima troje bukagije!
Ovo Mujo durati ne more.
U 'vo mojih dvanaest godina
Još me sunce nije ogrijalo,
Jàli sunce, jäli mjesečina,
Jàl me cini, jäl odsici glavu!"
Zacviliše sužnji u odaji:
„Gospodine, brinjski kapetane!
Jâ nas cini, jâ odsicaj glave,
Ne vraćaj nas natrag u tavnicu!"
Tad im veli brinjski kapetane:
„Davor moji sužnji u odaji!
Kad s' molite meni kod kolina,
Kad ste mi se tako pokorili,
Ja ću vaske jutros uciniti:
Hoćete li dati dugovanja,
Svaki dati a za svoju glavu,
Dugovanja stotinu dukata,
Ja ću sviju otpuštiti vaske."
Svi se njemu sužnji pokloniše,
Pokloniše, ruci poletiše:
„Fala tebi, vridan gospodine!
Mi ćemo ti dati dugovanje
Svak za glavu stotinu dukata.
Molimo se kod kolina tvoga,
Sad nejmamo gotovih dukata,
Da bi t' dali mi za svoje glave,
Daj na vjeru otpušti junake,
Da zbijamo tebi dugovanje,
Kad rečemo, da ga donesemo."
„„Čujte, mojih trideset sužanja!
Svakome ću knjigu napraviti,
Svak će meni svoju vjeru dati,
Ja ću vaske na vjeru puštiti,
Eto vami za pun mjesec dana,
Dodjite mi u petoj nedilji,
Dones'te mi moje dugovanje.

Hajde svaki svojoj domovini,
Svaki prosi glavno dugovanje
Po svoj Lici i turskoj Krajini!"“
Svi mu sužnji vjeru zadadoše.
Kad otpušti trideset sužanja,
Osta glava Merdanagić-Muje,
A zacvili u odaji Mujo:
„Gospodine, brinjski kapetane!
Što će glava Merdanagić-Muje?
Što ustavljaš Merdanagić-Muju?
Jà me cini, jä glavu odsici,
Ne vraćaj me natrag u tavnicu!“
Onda veli brinjski kapetane:
„O Turčine Merdanagić-Mujo!
Tebi, Mujo, otkupljenja nejma,
Dok je tvoja u životu glava.
Znaš, Turčine Merdanagić-Mujo,
Dok si bio u Raduču svome,
Ti si često četu podizao,
Često si mi Brinju sahodio,
Porobio, žalost ogradio.
Jednoč ti si četu pokupio,
Sašo četom Brinju bijelome,
Porobio sela oko Brinja,
Porobio, vatrom zapalio.
Ja ti za to ne bi zavidio,
Ne bi, Mujo, tako je junaštvo.
Al si brata moga pogubio,
Mog Jovana a brata mladjega,
Odnio si glavu na Udbinu,
Pa je dao begu za čelenku;
Za to tebe otpuštati ne ću.“
„„Sve je tako, brinjski kapetane,
Gospodine, tako je junaštvo!
I on jednoč vojsku pokupio,
Izveo je na široku Liku,
Porobio, vatrom zapalio,
Trijest naših sela popalio,
Najstrag sašo do Raduča bila,
Popalio gradu do bedena,

I medrèsu našu popalio,
Pogubio Omer-efendiju,
A i trijest softî kod njegaka,
I mog mladjeg brata Huseina,
Snio glavu Brinju kamenome,
Gospodine, tako je junaštvo,
I ja svoga brata okajao.
Eto t' sablje, evo moje glave,
Ti odsici glavu sa ramena,
Gospodine, došlo ti je ruke.""
Njemu veli brinjski kapetane:
„Sve je tako, Merdanagić-Mujo!
Za to znade brinjski kapetane,
Za to tebi zaviditi ne ću.
Evo ima do dvan'est godine,
Kako sam te metnô u tavnicu,
Još se meni pokorio nisi,
Zacvilio u mojoj tavnici,
Što t' je jutros danku na podranku?
Al si gladan mesa debeloga,
Al si žedan vina rumenoga,
Što zacvili meni u tavnici?"
„„Gospodine, brinjski kapetane!
Gladan nisam mesa debeloga,
Žedan nisam vina rumenoga,
Da mi nije muka dodijala,
Ni jutros ti ne bi zacvilio;
Al je meni muka dodijala,
A teško me gvoždje pritisnulo,
Ja veš gvoždja podniti ne mogu,
S otog sam ti jutros zacvilio."
Pa se njemu Mujo poklonio:
„Gospodine i gospodski sine!
Jâ me cini, jâ glavu odsici!"
Nasmija se brinjski kapetane:
„Ljuta zmijo, Merdanagić-Mujo!
Pravo meni u odaji kažeš,
O Turčine, to ti je junučka.
Kad je tako Merdanagić Mujo,
Jutros ću te, Mujo, uciniti,

Ako mogneš dati dugovanje,
Puštit ću te do Raduča tvoga:
Hoš mi dati ti za svoju glavu
Gotovine stotinu dukata?"
„„Hoću, bane, ja za svoju glavu.""
„Hoš mi dati, Merdanagić-Mujo,
Zlatan ćurak ličkog Mustajbega,
Desnu ruku gazi-Ćejvanage,
Dug-dolamu Vrcić-bajraktara,
Dati kalpak Tale Ličanina,
Zlatna puca dizdareva sina,
A čelenke Gjulić-bajraktara,
Ledenjake Maljković-Stipana,
Kakvih pušak na svoj Lici nejma?"
„„Gospodine, brinjski kapetane!
Sve ću dati ja za svoju glavu.
Daj de meni listak knjige bile,
Da ja knjigu šaljem na Udbinu,
Na Udbinu ličkom Mustajbegu,
Nek mi zove moju staru majku,
Nek prodaje moje dostojanje,
Moju jadnu na Raduču kulu,
Nek izbija stotinu dukata
A za glavu Muje jedinoga.
Čini mi se, vridan gospodine,
Da Ličani požaliti ne će
Za me dati toga dugovanja.
Najteže je dati dugovanje:
Desnu ruku gazi-Ćejvanage,
Ledenjake Maljković-Stipana.
Vjeru j' dao Maljković-Stipane,
Da on ne da svojih ledenjaka
Ni za kakva na odžaku sina,
Jâ brez rane, jâ brez mrtve glave.
Al mi s' čini, vridan gospodine,
Da pušaka požaliti ne će
A za glavu Merdanagić-Muje.
Ne će aga ruke požaliti,
Odrizati iz ramena ruku
Za svog pobru Merdanagić-Muju.""

Kada brinjski čuo kapetane:
„Eto t', Mujo, listak knjige bile!
Piši knjigu, kako tebi drago,
Privarit ćeš brinjskog kapetana.“
„„Gospodine, privariti ne ću.
Ja ću bilu knjigu napraviti,
Ti je begu šalji na Udbinu,
Pričekaj me za petnaest dana,
Ti pričekaj dugovanja moga.
U nedilju do petnaest dana
Da ne stigne moje dugovanje,
Evo glave Merdanagić-Muje,
Onda radi, šta je tebi drago.““
Pravi b'jelu knjigu na kolinu
A na ruke begu udbinjskome.
Dade knjigu brinjskom kapetanu,
Posla knjigu brinjski kapetane.
Kada knjiga stiže na Udbinu,
Grozne begu suze udariše
Gledajući knjigu u beglûku.
Mehana je puna Udbinjana,
Do njeg sjedi gazi-Ćejvanaga,
Medju njima Maljković-Stipane,
Do njeg sidi Dizdarević Meho,
Bega sedam dvori bajraktara,
Medju njima Tale Ličanine,
Svaki muči, ništa ne divani.
Begu veli gazi-Ćejvanaga:
„Čija ti je knjiga, Mustajbeže?“
Njemu beže veli u mehani:
„Čujte, braćo, u begluku mome!
Ovo j' knjiga od Brinja kamena,
Od našega Merdanagić-Muje,
Poslo mi je brinjski kapetane.“
Pa im knjigu naustice kaže:
„Evo našeg Merdanagić-Muje
U tavnici brinjskog kapetana,
Još je Muji u životu glava,
Ucini ga brinjski kapetane,
Ovo j' knjiga poraz dugovanja

Za Mujinu na ramenu glavu:
Gotovine stotinu dukata,
Da Mujino prodam dostojanje;
Išće ćurak bega Udbinjskoga,
Dug-dolamu Vrcić-bajraktara,
Išće kalpak Tale Budaline,
Zlatna puca dizdareva sina,
Kakvih puca na svoj Lici nejma,
I čelenke Gjulić-bajraktara;
Evo hala i žalosti teške,
Desnu tvoju, Ćejvanaga, ruku,
Da odrižeš ruku iz ramena,
Da je šalješ Brinju kamenome,
Ledenjake Maljkovića moga,
Kakvih pušak na svoj Lici nejma.
To je Muji glavno dugovanje.
Reko mu je brinjski kapetane
Pričekati do petnaest dana;
Da ne stigne Muji dugovanje
U nedilju a do ikindije,
Ode glava Merdanagić-Muje!
Sad što ćemo, moji Udbinjani!
Kako ćemo Muju izbaviti,
Hoćemo li dati dugovanje?“
Svaki muči, ništa ne divani.
Njemu veli gazi-Ćejvanaga:
„Naš Mustajbeg u begluk-mehani!
Ako ćemo dati dugovanje,
Ni ja ruke požaliti ne ću,
Odrizati iz ramena ruku
A za glavu Merdanagić-Muje,
Ja prez ruke biti na Udbini.“
Stade vika Tale Ličanina:
„Čuj, Mustajbeg, od sve Like glavo!
Kad ti ćurka požaliti ne ćeš,
Ja bi kalpak na vatru bacio,
Kamo l' ne bi dao dugovanje
Za svog pobru Merdanagić-Muju!
Al Mustajbeg, od sve Like glavo!
Kad mi tako damo dugovanje

Za našega Merdanagić-Muju,
To će s' čuti na četiri strane,
Svak će s', beže, s nami pošaliti,
Pošaliti, naske spominjati,
Šalit će se s nami Kotarani
Sve pijući po Kotaru vino:
Vid' de náma bega udbinjskoga
I njegovih po Lici junaka,
Kud dadoše glavno dugovanje!
Oni šalju robu sa sebeka,
Šalju desne iz ramenâ ruke
A za glavu Merdanagić-Muje,
A ne mogu Muje izbaviti.
Radi, beže, kako tebi drago,
Još upitaj Maljković-Stipana,
Hoće l' dati svoje ledenjake?“
Stade vika Maljković-Stipana:
„Naš Mustajbeg, od sve Like glavo!
Ja ne žalim malih ledenjaka
Za najgoreg na Lici junaka,
Jȁ kamo li za mog pobru Muju.
Čuj me, beže, što Stipan govori,
Ja sam vjeru dao od sebeka,
Da ja ne dam svojih ledenjaka
Ni za jednog na odžaku sina,
Jȁ brez rane, jȁ brez mrtve glave.
Sad ja ne dam malih ledenjaka
Ni za glavu Merdanagić-Muje.
Kad je tako brinjski kapetane,
Kad je tako Muji kidisao,
Ja ću saći Brinju kamenome,
Vidit kulu brinjskog kapetana,
Onda ću mu dati ledenjake.“
To mu reče, a na noge skoči.
Stade vika dizdareva sina:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Ja ću s tobom Brinju kamenome.“
A povika lički Mustajbeže:
„Stani, sine, Maljković-Stipane!
I ja ću s tobom Brinju kamenome,

Dok podignem na Udbini vojsku."
Begu veli Maljković-Stipane:
„Diž' je, beže, kako tebi drago!
Tamo ću se s tobom sastanuti,
Kad se spuštiš Brinju bijelome,
Samo nemoj zametnuti kavge,
Dok ne čuješ na kuli prangiju."
Ode Stipan svojoj domovini.
Podiže se lički Mustajbeže,
Da podiže svu široku Liku,
On povika trideset delija:
„Jaš'te, djeco, ate plemenite,
Gonite ih po širokoj Lici,
Po palankah i ličkih gradovih,
Nos'te haber ličkog Mustajbega:
Ko god ata hrani na jaslama,
A od ove u drugu subotu
Nek osvane kod vode Crvaća,
Valja poći Brinju kamenome."
Da vidimo Maljković-Stipana!
U Stipana mirovanja nejma.
Dok on sadje do odžaka svoga,
On oblači kaursko odilo,
Ka serdari nose po Kotarih,
A pojaha vrana velikoga,
Pa otišće niz Liku široku.
Kad on Lici na obalu sidje,
Dočeka ga Dizdarević Meho
I pobro mu Tale Ličanine
Pod bučovi i crni škrljaci.
Nasmija se Maljković-Stipane:
„Hoćemo li, oba pobratima,
Hoćemo li Brinju bijelome,
Jeda našeg bega udbinjskoga,
Hoće li nam indat učiniti?"
Otiskoše niz Liku Ribniku,
Kraj Ribnika ate proćeraše,
Okrenuše pod Korin-planinu,
Viš se tavna noćca unoćala.
Višta j' glava Maljković-Stipana,

Prike staze znade u planini,
Kud će bilu Brinju okrećati.
Svu noć oni ljuto putovali.
I Otočac bili nadmetnuše,
I Gašticu vodu prometnuše,
Otiskoše Brinju kamenome,
Do u jutro, dok se rodi sunce,
Stiže Stipan svojoj posestrimi.
Dočeka ga Pava krčmarica.
Razjahaše sva tri pobratima,
Izvede ih Pava u odaju,
A prid pobre tolu postavila,
Razložiše pobre piti vino,
Onda veli Pava krčmarica:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Evo ima za godinu dana,
Tebe nejma Brinju kamenome,
Pobratime, što s' od tebe radi,
Što s' mi sašo Brinju kamenome?"
„„Davor, Pavo, moja posestrimo!
Ja sam sašo Brinju kamenome
Potražiti pobratima svoga
U tavnici brinjskog kapetana,
Da upitam brinjskog kapetana,
Za koga su moji ledenjaci.""
Nasmija se Pava krčmarica:
„Pobratime, nemoj budaliti!
Tvrda j' kula, oko nje avlija,
Kule mu čuva šezdeset platnika,
A prid njima Toma harambaša.
Znaš li glavu brinjskog kapetana,
Da ga grdjeg u svem Brinju nejma!
Tako Muje izbaviti ne ćeš
Jȁ prez rane, jȁ prez mrtve glave,
Moreš ludo izgubiti glavu,
Eno Muje u kuli kamenoj.
Otkako je Muju ucinio,
Izvadio Muju iz tavnice,
Pa je njega metnô u odaju,
Dobro drži Merdanagić-Muju,

Reko mu je brinjski kapetane
Čekati mu glavno dugovanje
U nedilju a do ikindije.
Da ne stigne Muji dugovanje,
Onda će mu kidisati glavi.
Ti poslušaj svoje posestrime,
Kako ćete Muju izbaviti:
U njeg ima kićena divojka,
Ruža lipa brinjskog kapetana,
Da je lipše u svem Brinju nejma.
Ružica je moja posestrima,
Tvoga sam joj sina nafalila,
Tvoga Jovu, sina najmladjega,
Ona mu je svoju vjeru dala,
Da b' mu ljuba bila kod kolina,
Ako ne bî kićene divojke,
Tako Muje izbaviti ne ćeš,
Van da bi mu kulu zapalio.
Ja ću tebi Ružu dobaviti,
Noćas će mi u pohode sići,
Svaku noć mi dolazi divojka."
Nasmija se Tale Ličanine:
„Davor Pavo, naša posestrimo!
Sve je tako, naša posestrimo,
Mi ćemo te, sestro, poslušati,
Crna s' gora razbiti ne može,
Ne će Tale zamećati kavge."
Vas dan oni hladno piše vino.
Kad se tavna unoćala noćca,
Pava nikad da miruje ne će,
Već dobavi kićenu divojku.
Kad uskoči Ruža u odaju,
Stipanu je poletila ruci,
U obi ga poljubila ruke,
Njemu veli kićena divojka:
„Sad mi kaži, Maljković-Stipane!
Što me zoveš u halvat-odaju?"
Njojzi veli Maljković-Stipane:
„Lipa Ružo, kićena divojko!
Jeda pobru Merdanagić-Muju,

Je li pobri u životu glava?“
Njemu veli kićena divojka:
„Eno t' pobre u halvat-odaji,
Ja sam njemu večerati dala,
Vavik mu je u životu glava.“
„„Kamo t' ćaća, brinjski kapetane?
Hajd' me vodi, gdje ti ćaća spava,
Da mu dadem svoje ledenjake
A za glavu pobratima svoga.““
Njemu veli kićena divojka:
„Bogom ćaća, Maljković-Stipane!
Sad ne mogu ja do ćaće doći,
Lego mi je ćaća u odaji.
Van poslušaj kićene divojke:
Ti se prodji brinjskog kapetana!
Van te molim kao ćaću svoga,
Ja sam vjeru dala od sebeka,
Vjeru dala svojoj posestrimi,
Da ću t' snaša biti u odžaku,
Tvome Jovi biti virna ljuba.
Ako 'š meni svoju vjeru dati,
Da ćeš mene na Liku poniti,
Svoga Jovu sa mnom oženiti,
Ja ću tebi pobru izbaviti.“
Nasmija se Tale Ličanine:
„Lipa Ružo, kićena divojko!
Evo t' vjera Tale Ličanina:
Ako bidu u životu glave,
Stipan tebe ostavljati ne će.“
Sve se smije Maljković-Stipane!
„Ne budali, Tale Ličanine!
Ne prosimo ovud divojaka,
Van tražimo pobratima moga.“
„„Ne budali, Maljković-Stipane!
Slušat ćemo naše posestrime
I Ružice kićene divojke,
Pa da ćemo pogubiti glave.““
Njima veli kićena divojka:
„A moj striče, Tale Ličanine!
Poslušaj de kićene divojke:

Lipo vam je u ovoj odaji,
Vam će biti pića izobila
Kod Pavice ove krčmarice,
Iz begluka kićene Ružice,
Čekat ćemo ovde do nedilje.
Kada bude u oči nedilje,
Nadajte se kićenoj divojci;
Kada bide noći po ponoći,
Drž'te svoje ate opremite,
Da bježimo od Brinja kamena.
Ja ću ukrast brata od matere,
Brata Marka od ljeta četiri,
Ponit ćemo na Udbinu Marka.
Ako budu u životu glave,
Te sadjemo zdravo na Udbinu,
Onda ću ti Muju povratiti."
Nasmija se Tale Ličanine:
„Hoću, seko, kako tebi drago!"
Ode lipa kićena divojka,
Ostadoše sva tri pobratima.
Onda veli Maljković-Stipane:
„Pobratime, Tale Ličanine!
Što ti reče kićenoj divojci?
Mogla bi nas privariti Ruža,
Otkazati ćaći na odžaku."
A povika Pava krčmarica:
„Pobratime Maljković-Stipane!
Tvrda j' vjera kićene Ružice,
Tvrdja vjera neg studena st'jena."
„„Nemoj, Pave, moja posestrimo!
Kada bude ukrasti divojku,
Pobratime, to nije junačka!"
Nasmija se Tale Ličanine:
„Ne budali, Bogom pobratime!
Jedna j' bila veliko junaštvo,
Niko za to zaviditi ne će.
Čekat ćemo kićene divojke,
Jer Otočac valja prometnuti."
Sve se smije Maljković-Stipane.
Pobratimi hladno piju vino,

Svaku im noćcu dolazi divojka,
Pa ih pita kićena divojka:
„Je l' vam lipo na konaku ovde?“
Sve se smije Tale Ličanine:
„Lipo nam je, kićena divojko!
Dobro nam je, i boljem se nadam,
Kad god tebe vidim u odaji.
Da je Otočac kako prometnuti,
Lako bi se na Liku izašlo.“
Nasmija se kićena divojka:
„Ne staraj se, Tale Ličanine!
Otočac je lako prometnuti,
Da j' uteći Sinjcu uz Dražice,
Provest će vas kićena divojka.“
„„Lipa Ružo, kićena divojko!
Gašticu je muka pribroditi.““
„Ne staraj se, Tale Ličanine,
Provest će vas na ćupriju Ruža,
Kraj čardaka Jovan-harambaše.“
„„A Ružice, kićena divojko!
Ti provedi Talu na ćupriju,
Ja ću tebe svesti na Udbinu.““
Veš dan po dan i nedilja dodje.
Kada bilo u oči nedilje,
Viš im pola noći prometnulo,
Sve pogleda Tale Ličanine,
Vavik hoda Pava krčmarica,
A veli joj Tale Ličanine:
„Krčmarice, naša posestrimo!
Veš je pola noći prometnulo,
Ovo nejma kićene divojke,
Privarit će kićena divojka.“
„„Pobratime, privariti ne će,
Sad će doći kićena divojka,
Spremajte se u mojoj odaji,
Ja ću vaše ate opremiti.““
Pobratimi na noge skočiše,
Spremaju se sva tri pobratima.
Dok s' spremiše momci u odaji,
Al odaji vrata poletiše,

Kad na vrata uskoči divojka,
U naramku ona nosi d'jete,
Ludo d'jete sanak privario,
U bilu ga svilu zamotala,
Stipanu ga metnu preko krila:
„A moj ćaća, Maljković-Stipane!
Eto tebi brata Marijana,
Eto t' glave Merdanagić-Muje,
Za njeg moreš Muju izbaviti,
Dat će t' ćaća Merdanagić-Muju
I još uz njeg mala gotovoga,
Jer on nejma neg Marka jednoga.
Već ustajte, vakat pohoditi,
Blizo se je zora prikučila,
Na ćupriju valja pregaziti."
Digoše se sva tri pobratima,
Stade vika Maljković-Stipana:
„Uzmi, Tale, Marka nejakoga!
Ti ćeš Marka, a ja ću divojku,
Ja poniti snahu na gavranu.
Ne šali se, Bogom pobratime!
Čuvaj dobro na kulašu d'jete,
Nemoj, Tale, ostaviti Marka,
Jer ću t' mrtvom govoriti glavom."
„„Pobratime, ne staraj se s time!""
Njima veli Dizdarević Meho:
„Hajmo, braćo, u sto dobrih časa,
Vi pones'te Marka i divojku!
Ako vami bude do potrebe,
Meho će vas pleći zakloniti.
Dok čujete dizdareva sina,
Ne bojte se sebi, pobratimi!"
Saskakaše u halvat-avliju,
U avliji konje pojahaše,
Nosi Tale Marka na kulaša,
Stipan meće za sobom divojku:
„Drž' se dobro na konju, divojko,
Jer ti zora ne znaš gavranova."
Isprati ih Pava krčmarica:
„Hajde, braćo, u sto dobrih časa!"

Otiskoše sva tri pobratima,
Hitro gone do Otočca bila.
Kad stigoše do Otočca bila,
Istom bila zora obilila.
Na ćupriju konje naćeraše,
Stoji vika kićene divojke:
„Službeniče, Jovan-harambaša,
Obori mi čekmu na ćupriji!
Ja sam jutros rano podranila,
Ja sam pošla kuli od kamena
Svom ujaku Sinjanin-Gavranu.“
Opazi je Jovan-harambaša,
Stade vika Jovan-harambaše:
„Stan', počekaj, moja posestrimo!
Eto moga Save službenika,
Oborit će čekmu na ćupriji.“
A iskaka Sava službeniče,
On obori čekmu na ćupriji,
Njemu Stipan dobro jutro viknu,
A na čekmu naćera gavrana,
Kraj njeg Tale proćera kulaša,
U tom Meho najaha dorata.
Kad pogleda Sava službeniče,
On opazi na konju divojku,
A povika Jovu harambašu:
„Zlo ti sio i vino popio!
Projaha ti serdar na gavranu,
On pronese na konju divojku,
Jȁ je Turčin, jȁ je turska raja.“
Kraj njeg Meho protišće dorata.
Harambaša na noge skočio.
Dok iskaka Jovan iz čardaka,
Prigaziše ati na ćupriji,
A na kuli otrže prangija,
A na kuli brinjskog kapetana,
Na Otočcu pukoše topovi,
Završe se kod Otočca larma,
Od Otočca i Brinja kamena.
Pobigoše sva tri pobratima,
Povikuje kićena divojka:

„Gon', Stipane, vrana velikoga!
Za nami se larma podignula,
Ni 'š izniti, ni glave odniti,
Dočekat će dvije harambaše,
Dočekati Sinjcu u Dražici,
Jedno Sava, a drugo Ostoja,
S njima dvama šezdeset platnika,
Sustignut će naše Otočani."
Njojzi veli Maljković-Stipane:
„Ne budali, kićena divojko!
Ja s' ne bojim dviju harambaša,
A ni vaših bisnih Otočana,
Dok je meni bega udbinjskoga."
Sve otočki pucaju topovi,
Diže s' larma sa četiri strane,
Opaziše obi harambaše,
U stazu se oni pojagmiše,
Da ujagme stazu u planini,
Al udari lički Mustajbeže,
Širimice s vojskom udario.
Kad vidiše obi harambaše,
Čuje s' nara ličkog poglavara:
„Hala djeco, lički sokolovi!
Zavrgla se kod Otočca larma,
Poginut će Maljković-Stipane."
Kada čuše obi harambaše,
Harambaše kraju pribigoše,
Stoji vika Save harambaše:
„Bjež'mo, braćo, kraju u planinu!
Namama je Maljković-Stipana,
A dočeka bega udbinjskoga,
Ludo ćemo posijati glave."
Utekoše obi harambaše,
A već bio danak osvojio.
Širimice vojska udarila,
A planuše kuće siromaške,
Robe, pale, tešku žalost grade.
Kad već bio danak osvojio,
Ban otočki vojsku zastavio,
Povikuje mlad otočki bane:

„Svak na miru, dok se rodi sunce!
Namama je Maljković-Stipana,
A vojska je bega udbinjskoga,
Izgoriše sela po krajevih."
Dok je bane vojsku zastavio,
U tom beže na polje izidje.
Kad opazi Maljković-Stipana,
Stoji vika ličkog Mustajbega:
„Stan'te, djeco, moji sokolovi!
Eto našeg Maljković-Stipana!
Stipanu je u životu glava.
En' uz njega dvaju pobratima,
Kô kad Stipan nosi divičicu!
Izašo je od Otočca bane,
Zbija s' vojska sa četiri strane,
Našeg dalje pomicanja nejma,
Dok vidimo Maljković-Stipana."
Kad mu stiže Maljković-Stipane
I za sobom donese divojku,
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Gdje si, sine, Maljković-Stipane?
Jeste l', pobre, zdravo i veselo?
Jeda našeg Merdanagić-Muju?"
„„Zdravo, beže, jesmo i veselo,
Još je Mujo u Brinju kamenu,
Lako ćemo Muju izbaviti,
Minjat ćemo, beže, dugovanje.
Evo Marka brinjskog kapetana,
Njega nosi Tale Ličanine.""
„Čija ti je na konju divojka?"
„„Ovo j' Ruža brinjskog kapetana,
Ja je nosim svojoj domovini,
Da oženim na odžaku sina.
Da nam ne bî kićene divojke
I Pavice moje posestrime,
Ni nas, beže, ti ne bi vidio,
Kamo l' pobru Merdanagić-Muju.
Ti zastavi silnovitu vojsku,
Eno j' bane vojsku zastavio,
Da vidimo, što bane govori!""

Tu je beže zastavio vojsku.
Kad se begu iskupila vojska,
Dok su skrajnja sela porobili,
Vrlo mu se izgrdila vojska,
Poginulo stotinu konjika,
Sve begovih najboljih junaka.
Dvista svojih nose ranjenika,
Ali beže dobro zadobio,
Ujagmili trijest divojaka
I šezdeset sužanj savezatih.
Dok mrtvace svoje iznesoše,
Iznesoše, pa ih pokopaše,
U tom stiže brinjski kapetane,
Pa on veli otočkome banu:
„Što si, bane, vojsku zastavio?
Vidiš bega, a vidiš Ličana?"
„„Sad mi kaži, brinjski kapetane,
Što je bilo oko tvoje kule?""
„Gospodine od Otočca bane!
Niko mi je sina ujagmio
I Ružicu moju jedinicu,
Ja bi lako Ružu prebolio,
Al ne mogu sina jedinoga,
Jȁ ću danas povratiti sina,
Jȁ ću svoju izgubiti glavu.
Vakat ti je jutros udarati,
Pogoriše sela po krajevih,
Da se s Turci jutros pogodimo,
Da mi muški pogubimo glave!"
Ustavi ga od Otočca bane:
„Gospodine brinjski kapetane!
Ti poslušaj otočkoga bana,
Nemoj jope zamećati kavge,
Dosta j' kavge kod Otočca bilo.
Eno j' beže zastavio vojsku,
Da dočeka bana otočkoga,
Odnese ti sina jedinoga,
Ja sam čuo, a vidio nisam,
Odnese ga Maljković-Stipane.
Da pitamo bega udbinjskoga,

Bi li tvoga povratio sina,
Ja ću njemu knjigu opraviti."
Pa on begu knjigu napravio:
„Čuj Mustajbeg, od sve Like glavo,
Eto t' knjiga bana otočkoga!
Što podiže silnovitu vojsku,
Popali mi sela po krajevih,
Mustajbeže, tako je junaštvo!
I ja tako izgonio vojsku,
Robio sela po širokoj Lici.
Kaži meni, lički Mustajbeže!
Ko ujagmi sina jedinoga,
Marijana brinjskog kapetana
I Ružicu kićenu divojku?
Evo moga brinjskog kapetana,
Nemoj Marku kidisati glavi,
Povrati ga za novce gotove,
Sve će dati on za sina svoga.
Što ste tamo roblja zarobili,
Nemojte im tamo kidisati,
Divojaka na silu turčiti,
Koja hoće, ja ti joj ne branim,
Koja ne će, povrati divojku,
Ucini je za novce gotove,
Ja sam tebi tako povraćao."
Kada knjiga stiže Mustajbegu,
Knjigu kaže lički Mustajbeže:
„Vid'te knjige bana otočkoga!
Išće Marka za novce gotove,
Da povraćam kićene divojke.
Ja sam reko, ni poreći ne ću,
Ja na silu turčiti ih ne ću.
Doved'te mi kićene divojke,
Da upitam kićene divojke,
Jesu l' kail Liku naseliti?"
Dovedoše trijest divojaka,
Njima veli lički Mustajbeže:
„Pravo kaž'te, kićene divojke!
Je l' vam sila, ali volja lipa?"
Njemu veli trijest divojaka:

„Gospodine, lički Mustajbeže!
Mi ni jedna za Turčina ne će,
Cini naske za novce gotove!“
Nasmija se lički Mustajbeže:
„Fala vami, kićene divojke!
Kad vi vjere prominit ne ćete,
Baš ste prave gospodske divojke.
Lako će vas beže uciniti:
Za vas pare ni dinara ne ću,
Svaka ćete svojoj domovini,
Vi s' udaj'te, kud je vami drago.
Što je muško ovdi zasužnjito:
Eto sužanj, a eto Ličana,
Nek ih cine za novce gotove!“
A povika Maljkovića svoga:
„Krilo moje, Maljković-Stipane!
Sad je tvoja uciniti Marka
I Ružicu brinjskog kapetana,
Eto tebe, eto kapetana!
Samo kaži, da otpišem banu.“
A poleti kićena Ružica:
„Mustajbeže, ja ti ljubim ruku,
Mene, beže, ciniti nemojte!
Ja veš ne ću Brinju bijelome,
Veš Stipanu na široku Liku,
Ja mu snaša biti u odžaku.
Piši knjigu banu otočkome,
Da ja ne ću Brinju bijelome.“
Onda veli Maljković-Stipane:
„Piši knjigu prijatelju mome,
Prijatelju, brinjskom kapetanu:
Nek mi dade on za sina svoga
Gotovine trista madžarija
I mog pobru Merdanagić-Muju
Iz tavnice trin'este godine,
Ružice mu povratiti ne ću.
Ako takog ne da dugovanja,
Ne ću njemu povratiti sina,
Onda u nas prijateljstva nejma.“
Taku beže knjigu napravio,

A na ruke otočkome banu,
I uz knjigu opremi divojke:
„Eto t' knjiga ličkog Mustajbega,
Eto t', bane, trijest divojaka!
Ja ti za njih ne ću dugovanja.
Što je muška roblja zarobito,
Ja ga ovde povraćati ne ću,
Eto sužanj, a eto Ličana!
Nek svak cini svoga nevoljnika,
Niko nikom kidisati ne će,
Kaži knjigu brinjskom kapetanu!“
Stiže knjiga otočkome banu
I uz knjigu trijest divojaka.
Kad ban vidi, što s' u knjizi piše,
Knjigu kaže brinjskom kapetanu,
Kada čuo brinjski kapetane,
On povika Savu službenika:
„Jaši, Sava, zečka velikoga!
Leti tamo ličkom Mustajbegu,
Nek pričeka u polju zelenom,
Dok pošaljem kuli od kamena,
Dok dobavim Merdanagić-Muju,
Imam trista gotovih dukata.
Pozdravit ćeš prijatelja moga:
Ružicu ću njemu pokloniti,
Kad je Ruža tamo odabrala
B'jele dvore Maljković-Stipana,
Nek je vodi, kako njemu drago!
To mi nije milo prijateljstvo,
Ali se je tako dogodilo,
Marko ne će na široku Liku.“
Ode Sava ličkom Mustajbegu,
Tako kaže ličkom Mustajbegu,
Sve se smije lički Mustajbeže:
„Hajde, Sava, kaži kapetanu,
Čekô bi ga za nedilju dana,
Kamo l' ne ću njega pričekati,
Dok pošalje kuli od kamena.“
Veli njemu Maljković-Stipane:
„Službeniče prijatelja moga!

Pozdravit ćeš prijatelja moga,
Nek s' ne ljuti na svog prijatelja,
Divojka je tako odabrala.
Da nam ne bî kićene divojke,
Kako b' Stipan Marka ujagmio
I za njega pobru izbavio?"
Kad se vrati Sava službeniče,
Tako kaže brinjskom kapetanu,
Sve se smije brinjski kapetane:
„Vid' de, bane, prijatelja moga!
Nek mi vrati sina jedinoga,
A Ružice ni žaliti ne ću.
Leti, Sava, kuli od kamena,
Ti povedi Merdanagić-Muju,
Obuc'te mu moje odijelo,
A pod njega podmetni alata,
Nek ga jaše po širokoj Lici,
Neka vide po Lici Ličani,
Kako sam ja Muju darovao."
Ode Sava Brinju kamenome,
Opremiše Merdanagić-Muju,
A pod Muju podvrže alata,
Dovede ga brinjskom kapetanu.
Njemu veli brinjski kapetane:
„Ljuta gujo, Merdanagić-Mujo,
Osta tvoja na ramenu glava!
Ti prevari brinjskog kapetana,
Ja t' ucinih u Brinju kamenu,
Ja sam znao, dugovanja nejma,
Dok je tvojih takih pobratima.
Mol' se Bogu, Merdanagić-Mujo,
A za zdravlje Maljković-Stipanu
I Ružici, mojoj jedinici,
Nikad Like ti ne bi vidio.
Hajd', Turčine, u sto dobrih časa!
Ja ću s tobom Mustajbegu doći,
Još eto ti stotinu dukata,
To je tebi dara od meneka.
Kada sadješ do Raduča svoga,
Nek pokrpiš kulu na Raduču,

Vrlo ti je kula ovetšala
Brez tebeka za dvan'est godina."
„„Fala tebi, vridan gospodine,
A na daru i poštenju tvome.
I ti znadeš, vridan gospodine,
Da prez smrti umiranja nema."
Podiže se brinjski kapetane,
A pojaha velika kulaša,
Uz njeg podje stotinu konjika,
Otiskoše uz polje zeleno
Do ordije ličkog Mustajbega,
Pridade mu Merdanagić-Muju:
„Eto t', beže, Merdanagić-Mujo,
Dajte meni Marka jedinoga!"
Zgledaše se u koledi Turci,
Dadoše mu sina Marijana,
Marijana dobro darovaše:
Niki mu penje od zlata čelenku,
Niki mu daje toke i ilike,
Gdjeko daje mekane cekine,
Beg mu daje ćurak sa ramenâ,
Kakva ćurka na ćenaru nejma.
Stipan dade zlatne dževerdare,
Što ih vranu nosi u obluku:
„Eto t' moji mali dževerdari!
A ja ne dam svojih ledenjaka.
Prijatelju, nemoj zaviditi,
Volio bi glavu izgubiti,
Nego dati svoje ledenjake."
Pa poteče brinjskom kapetanu,
Prijatelji pa se zagrliše,
U junačko lice poljubiše.
Kada vidi brinjski kapetane,
Kako njemu sina darovaše,
On povika bega udbinjskoga:
„Čuj Mustajbeg, od sve Like glavo!
Kad izidješ na široku Liku,
Tamo j' mojih trideset sužanja,
Otišli su poraz dugovanja,
Još je vakta za petnaest dana,

Da donesu meni dugovanje,
Svakom kaži na širokoj Lici:
Ko je moje zbio dugovanje,
Nek ne nosi meni dugovanja,
Svakom ću ga, beže, pokloniti,
Ja ni od kog dugovanja ne ću,
Kad ste 'vako mene proštimali,
Marijana moga darovali.
Eto vami ostalih sužanja,
Vi ih cin'te, kako vami drago,
Nemojte samo kidisati glavi.
Što s' dobio ovde, Mustajbeže,
Goni blago na široku Liku,
Pa ga dili, kako tebi drago!
Ko pogino, tako je junaštvo."
Kada čuo lički Mustajbeže,
On pogleda po svojih Ličanih,
Zgledaju se ličke nabodice,
Povikaše ličke nabodice:
„Stan' počekaj, vridan gospodine,
Fala tebi na gospodstvu tvome!
Kad poklanjaš sužnjem dugovanje,
Evo tebi šezdeset sužanja.
Ko je živa sužnja ufatio,
Vraća ti ga prez pare dinara
Raz hatora i poštenja tvoga,
Vodi ih tamo do Otočca bíla,
Mi dobitka natrag ne vraćamo."
Vratiše mu šezdeset sužanja,
Njima veli brinjski kapetane:
„Fala vami, ličke nabodice!
Ja dobitka ni vraćati ne ću.
Niko tome zaviditi ne će,
Tako nam je naše vojevanje:
Što s' dobije, da s' natrag ne vraća,
Ko ufati sužnja nevoljnika,
Nek ga pušta za novce gotove,
Ko pogine, tako je junaštvo."
Stoji vika ličkog Mustajbega:
„O Ličani, moji sokolovi!

Za to će vas beže darovati,
Kad ste mi tako obraz osvitlali,
Kapetanu sužnje povratili,
Nek s' spominje, dok je ovog svita,
Kako smo se lipo sastanuli,
Za ljubavu sužnje prominili.“
Povrati se brinjski kapetane,
Ode banu i Otočcu bilu.
Beg podiže silnovitu vojsku,
Ode beže na široku Liku.
Kad Mustajbeg na Udbinu dodje,
Sav dobitak na hrpu saniše,
Svakom beže pravo podilio:
Sve na zdrava dade pod jednako,
Na ranjena po dva pȁja daje,
Ko poginô, po pet paja daje,
Nek mu djeca na odžaku znadu,
Za što im je poginuo babo.
Oženiše Stipanova sina.
Tad su oni tanač ufatili:
Ko ujagmi kićenu divojku,
Ako nije za volju divojci,
Da joj niko sile ne učini,
Da je vrati za novce gotove;
Ko ufati sužnja savezata,
Da ni njemu ne kidiše glavi,
Da ga cini za novce gotove.

Kolaković Meho, br. 20.

10.

Ženidba dvaju Ćejvanagića.

ino piju dvi age careve
U aharu gazi-Ćejvanage.
Jedno j' aga gazi-Ćejvanaga,
Drugo šuro Kurtagić Alaga
Od Gospića, sa široke Like.

Livaju vino dva agina sina,
Oba sina gazi-Ćejvanage,
Mladji Muho i stariji Meho.
Kad se age pića napojili,
Onda veli Kurtagić Alaga:
„A moj zete, gazi-Ćejvanaga!
Vidiš, aga, oba sina svoja,
Oba su ti na ženidbu sina,
Što ne ženiš djecu na odžaku?
Vakat ti je djecu oženiti,
Moja sestra jako ostarila,
Ne more vam hizmet učiniti,
Kamo l' tvoga gosta dočekati.
Daj oženi djecu na odžaku!
Mlogo ima lipih divojaka
U ajana u tvojih akrana
Po Udbini i širokoj Lici.
Ti ćeš lako djecu oženiti,
Od kog godic zaišćeš divojku,
Niko tebi zaviditi ne će,
A ni soju ni junaštvu tvome."
Njemu veli gazi-Ćejvanaga:
„A moj šuro, Kurtagić-Alaga!
Za to znade gazi-Ćejvanaga.
Triba mi je djecu oženiti,
Tvoja sestra jako ostarila,
A po Lici ima divojaka,
Ja bi mogo djecu oženiti,
A ne mogu štimati divojke;
Gdje bi našo za djecu divojku,
Ja ne mogu sebi prijatelja,
S tog ne ženim djecu na odžaku."
Njemu veli Kurtagić Alaga:
„Ne budali, gazi-Ćejvanaga!
Ja ću t' naći za djecu divojke,
A i tebi kršna prijatelja.
Evo, aga, u Hlivnu bijelu,
Dvi su ćeri hlivanjskog Alage,
Ći Hatija i mladja Zlatija,
Obidve su na glasu divojke.

Veš što jesu sirotne divojke,
Jer su babu poželile svoga,
Evo ima tri godine dana,
Kako im je babo poginuo,
Ostala im na odžaku majka.
Znaš li ljubu hlivanjskog Alage,
A oklen je ljuba Alagina?
Ta je gospa sa široke Like,
Sestra Hanka bega Zenkovića.
Dok je ona kod Novoga bila,
Mlogo joj je bilo mušterija,
I ti si joj bio mušterija,
I tvoja je jauklija bila;
Nije t' bila od Boga sudjena,
Nju je beže Hlivnu poklonio,
Ona stekla do dvi ćeri svoje,
I ti, aga, do dva sina svoja.
Daj poslušaj mene u odaji:
Opremi se na odžaku svome,
Mi hajdemo Hlivnu bijelome
Od gospoje ćeri zaprositi,
Dat će ti ih gospe Alagina.
Kad je nisi za ljubu uzeo,
Biti ćete kršni prijatelji."
Kada čuo gazi-Ćejvanaga,
Namah aga jedva dočekao:
„A moj šuro, Kurtagić-Alaga!
Pričekaj me u aharu mome,
Dok se spremim u kuli kamenoj,
Ići ćemo Hlivnu bijelome
Od gospoje ćeri zaprositi."
Kada čuše dva Ćejvanagića,
Zgledaše se braća u odaji,
Meho babi poletio ruci,
Poljubi ga u desnicu ruku
I dajidžu Kurtagić-Alagu,
Pa im Meho veli u odaji:
„A moj babo, gazi-Ćejvanaga!
Molimo vas u našoj odaji,
Vi ne id'te Hlivnu bijelome,

A ne pros'te nami Hlivanjkinja,
Mi ne ćemo dilber-Hlivanjkinja.
Znaš li, babo, gazi-Ćejvanaga!
Njima braća mušterije nisu.
Mi imamo sebi jauklije,
Mi smo skoro bili u mehani,
A u krčmi krčmara Omera,
Tu smo našli Maljković-Stipana,
Tu nam kaže Maljković-Stipane,
Iznio nam haber na Udbinu,
Nami našo dvi dilber-divojke,
Dvi divojke, obi sestrenice,
Obi ćeri Laze kapetana,
Ći Milica i mladja Marica.
Vrlo ih je Stipan nafalio,
On je naske njima nafalio,
A s njima je vjere utvrdio,
Da će s njima naske oženiti.
Mi smo njemu svoju viru dali,
Da ćemo se njima poženiti,
Jă ćeš svoju djecu poželiti."
Onda veli Kurtagić-Alaga:
„Ne budali, Ćejvanagić-Meho,
Ne slušajte Maljković-Stipana!
Kan'te s' ćerâ Laze kapetana,
Ne govor'te ričî nepriličnih,
Kojih kadar učiniti niste.
Nisko j' kula Laze kapetana,
Znate l', djeco, Lazu kapetana,
Da ga grdjeg na Kotaru nejma,
Ludo ćete posijati glave."
A uz Mehu boja ošinula,
Pa dajidži veli u odaji:
„Ta ćotijo, Kurtagić-Alaga!
Što mi fališ Lazu kapetana,
A ti hŭliš dva brata rodjena?
Sad ću t' mrtvom govoriti glavom."
A podviknu stari Ćejvanaga:
„Stani, Meho, od Boga vam teško!
Zar bi daji ti kidiso glavi,

Kopiladi u mojoj odaji!
Šta će vami Kotarke divojke?
(Sa čivije sablju ujagmio)
Veš vam dalje životinje nejma!“
Pobigoše dva agina sina,
Za nj'ma babo skače Ćejvanaga,
Ufati ga Kurtagić Alaga:
„Stani, aga, nemoj budaliti!
Zar bi djeci ti kidiso glavi?
Obadva su prave muške glave.“
Povrati ga natrag u odaju.
Kad sjedoše kod džama-pendžera,
Njemu veli Kurtagić Alaga:
„Nemoj, aga, gazi-Ćejvanaga!
Vrlo s' djecu rezil učinio,
Ti bi mogo djecu posijati,
Mogla b' djeca tvoja na Kotare,
Ludo tamo posijati glave.
Van pozovni oba sina svoja,
Pomiri se s njima u odaji,
Ti pomiluj oba sina svoja,
Djeca hoće tebe poslušati,
Pa ćemo ih lako poženiti.“
Ćejvanagi suze udariše,
A povika oba sina svoja:
„Hod'te, djeco, meni u odaju,
Ne bojte se roditelja svoga!“
Oba mu se sina povratiše.
Kad udjoše momci u odaju,
Oba babi poljubiše ruku
I dajidži Kurtagić-Alagi,
Obojica stala u odaji,
Njima babo veli Ćejvanaga:
„Djeco draga, oba sina moja!
Poslušajte svoga roditelja,
Kan'te s' ćerâ Laze kapetana,
Vi se prodj'te kamena Kotara!
Znate l', djeco, oba sina moja,
Car i princip u lipu su miru,
Ferman, djeco, stigo od Stambola,

Da se ne smi sada vojevati,
Vojevati na kamen-Kotare,
Ne da bežeići na Kotare,
Iznositi Kotarke divojke.
Beg je s banom tanač ufatio,
Sad vam, djeco, četovanja nejma.
I do sad su tako učinili,
Dok smo otpri, djeco, vojevali:
Kad izvedi roblje sa Kotara,
A iznesi lipih divojaka,
Beg je tako s banom utvrdio,
Koja ne će kićena divojka
Od svoje se volje poturčiti,
Beg će onu natrag povratiti,
Koja hoće, zavidjenja nejma,
Tako j' s banom tanač ufatio.
Pa se kan'te kamena Kotara,
Vas će, djeco, babo poženiti,
Evo ćerâ hlivanjskog Alage,
Ja ću vami ćeri isprositi
Od gospoje hlivanjskog Alage."
Tad mu braća poletiše ruci,
Njemu Meho veli u odaji:
„Mi ćemo te poslušati, babo,
Ženi naske, oklen tebi drago,
Mi ne ćemo na kamen-Kotare."
Kada čuo gazi-Ćejvanaga,
On pregrli oba sina svoja:
„Haj aferim, moja djeco draga!
Vas će babo lipo poženiti,
Spremajte mi na jaslah djogata,
Dok se i ja spremim u odaji."
Ode aga u kulu kamenu,
Opremi se u kuli kamenoj,
A djeca mu djogu izvedoše.
Kad izadje aga iz odžaka,
Diže šuru Kurtagić-Alagu,
Otiskoše Hlivnu bijelome.
Kad su došli Hlivnu bijelome
Do visoke kule Alagine,

Kod gospoje konak učinili,
Dočeka ih gospe Alagina,
Tu im lipo na konaku bilo.
Od gospoje ćeri zaprosiše,
Dade im ih gospe Alagina,
Pokloni ih gazi-Ćejvanagi,
Izvede ih u ahar-odaju,
Obi snahe aga prstenovo.
Digoše se dvi age careve,
Rok staviše za petnaest dana,
Dok podigne kićene svatove,
Ode aga natrag na Udbinu.
Kada kuli stiže na Udbini,
Šenluk čini gazi-Ćejvanaga,
Šenluk čini za nedilju dana,
A podiže po Lici svatove.
To se čudo na Kotare čulo,
Za to čuo Lazo kapetane,
On zametnô tole na Kotaru,
Na Kotaru pod kulom kamenom,
A potego kotarske serdare
I pred njima Janković-Stojana.
Kad se oni napojiše pića,
Onda veli Janković-Stojane:
„Pobratime, Lazo kapetane!
Što si naske sazvo uz Kotare,
Dede pobri kaži u koledi!“
Njemu veli Lazo kapetane:
„Pobratime, Janković-Stojane!
Ja sam vaske pozvo uz Kotare.
Jesi l' čuo i haber uzeo?
Šenluk čini gazi-Ćejvanaga,
Aga ženi oba sina svoja,
Isprosio kićene divojke,
Obi ćeri hlivanjskog Alage,
Od gospoje hlivanjskog Alage,
Što su babu poželile svoga,
Evo ima tri godine dana,
Kako im je babo poginuo.
Obi ih je aga isprosio,

Da oženi djecu na odžaku.
Daj poslušaj pobratima svoga,
Da dignemo naše Kotarane,
Izidjemo na Popinu ravnu,
Dočekati agu i svatove,
Razbit svate, oteti divojke,
Na svatovih dobro zadobiti:
Men' će lipa Hatka Hlivanjkinja,
A tebi ću Zlatu pokloniti
I Turkinjom tebe oženiti.“
Njemu veli Janković-Stojane:
„Ne budali, Bogom pobratime!
Ja ti ne ću Hlivanjke divojke,
A tamo ti u svatove ne ću.
Znaš li, pobro, Lazo kapetane!
Naši cari u lipu su miru,
Cari su nam pismo opravili,
Da se ne smi zamećati kavga,
Zamećati po granici kavga,
Kad su cari mira učinili.
Ti se kani age i svatova
I njegovih dviju Hlivanjkinja!
Ne zameći na granici kavge
Priko mira našega principa!
Posijat ćeš naše Kotarane.
Ja ti tamo u svatove ne ću.
Da dočekaš agu i svatove,
Razb'ješ svate, a otmeš divojke,
Da ih kuli svedeš na Kotare,
Ti se s njima ne smiš oženiti,
Dok ne čuje bane Zadranine.
Mi smo s begom tanač ufatili:
Ko god svede kićenu divojku,
Ako ne će vjere priviriti,
Bane će je begu povratiti
I Mustajbeg našu povratiti.
Znaš li, pobro, Lazo kapetane!
I u tebe imaju divojke,
Obi ćeri tvoje na odžaku,
Mogli bi te Turci privariti,

Ujagmiti tvoje divičice,
Mogle bi se tamo isturčiti.
Ako ćile kićene divojke,
Te se tamo ćile poturčiti,
Niko t' biti ni mukaet ne će.
Znaš li vraga Maljković-Stipana?
Vavik Stipan po Kotaru hoda,
Naše mami za Turke divojke,
Nikad Stipan da miruje ne će.
Da mu dade lički Mustajbeže,
Sve bi tamo Turke iženio."
Onda veli Lazo kapetane:
„Jankoviću, Bogom pobratime!
Svak te fali, da si junak pravi.
Junak nisi, koliko te fale,
Kad se bojiš ličkog Mustajbega
I aginih kićenih svatova,
Pa ti je tamo žao poginuti,
Tamo tebe ja ni zvati ne ću.
Evo t' vjera Laze kapetana!
Dignut hoću svoje Kotarane,
Dočekati agu na Popini,
Razbit svate, oteti divojke,
Jà ću tamo izgubiti glavu."
Nasmija se Janković-Stojane:
„Pobratime, Lazo kapetane,
Hajde, Lazo, kako tebi drago!
Mogla bi te zaboljeti glava.
Ja s' ne bojim bega ni Ličana,
Van se bojim u Mlecih principa
I našega bana gospodina,
Za najviše vjere Jankovića,
Što sam s begom vjere utvrdio.
Vjere svoje popuštiti ne ću,
Volim dati glavu sa ramena."
Podiže se Janković-Stojane,
Ode Stojan kuli na Kotare,
A odoše kotarski serdari.
Sam ostade Lazo kapetane,
Ne ćide ga poslušati Lazo,

Van podiže svoje Kotarane,
On podiže stotinu pišaca,
Da izvede na Popinu ravnu,
Što je reko, da poreče ne će.
Nek se sprema Lazo kapetane!
Diže aga po Lici svatove,
Diže aga stotinu svatova,
A sve gleda Ćejvanagić Meho,
Beg mu dade sedam bajraktara.
Kada diže s Udbine svatove,
Njemu Meho ruci poletio:
„Hajde, babo, u sto dobrih časa,
Da Bog dade, hairom ti bilo!
A kakve si svate pokupio,
Čini mi se, tu ti sreće nejma.
Nikakva nejmaš sa Like junaka,
Sve ti stara vodiš i nejaka.
Kamo t', babo, Maljković-Stipane
I pobro mu Dizdarević Meho?
Kamo tebi Bosnić od Novoga
I pobro mu Vrhovac Alaga?
Što ostavljaš Talu Ličanina
I pobru mu malog Radovana?
Ti junaka nejmaš ni jednoga
Posli samih sedam bajraktara.
Znaš li, babo, gazi-Ćejvanaga!
Ako opazi Lazo kapetane,
Mogo bi te kahar učiniti,
Na Popini tebe dočekati,
Razbit svate, otet Hlivanjkinje,
Čuvaj dobro naše Hlivanjkinje!"
„„Meho, sine, ne staraj se s time!""
Otiskoše kićeni svatovi,
Ode aga Hlivnu bijelome
Svojim šurom Kurtagić-Alagom.
Kada sadje Hlivnu bijelome,
Hlivnjani ga dočekaše Turci,
Po konacih svate narediše,
Tu će svati konak učiniti.
Ašićare govore Hlivnjani:

„Vid' budale gazi-Ćejvanage,
Kakve j' aga svate pokupio!
Kamo njemu lički Mustajbeže
I ostali po Lici junaci?
Ko kada su pomrli junaci,
Čim je Hlivnu sašo bijelome?“
Ćejvanaga ni mukaet nije.
Noć noćili, rano podranili,
Podigoše obi Hlivanjkinje.
Pošli svati šenli i veselo,
Dva pjevaju, a dva otpivaju,
A pucaju iz malih pušaka.
Kada aga stiže na Popinu,
Ružne sreće gazi-Ćejvanage!
U popinski klanac udariše,
A dočeka Lazo u planini,
Stade vika Laze kapetana:
„Stan', Turčine, gazi-Ćejvanaga!
Zar se tako odvode divojke?
Ta je Hatka moja jauklija.“
Prolomi se oganj u planini,
Udariše kićeni svatovi,
Dočekaše bisni Kotarani,
Brani aga obi Hlivanjkinje,
Goneći se u popinskom klancu.
Poginu mu Kurtagić Alaga
I aginih dvanaest delija,
Obrani se gazi-Ćejvanaga,
Viš je svatom vatra dodijala.
Osvojiše obidve divojke,
Ujagmi ih Lazo kapetane,
A pobiže gazi-Ćejvanaga,
Ujagmi ga sedam bajraktara,
Svi krvavi ka planinski vuci,
Iz busije agu ujagmiše.
Poginu mu četerest svatova
I Lazinih trijest Kotarana.
Bježi aga niz Popinu ravnu,
Dalje ga Lazo ne ći ni ćerati,
Ode Lazo natrag na Kotare

I odnese dvaest ranjenika,
Ode aga na grad na Udbinu,
Svi mu svati ka vuci krvavi,
Odnesoše dvaest ranjenika,
Agu drže mladi bajraktari.
Dočeka ih lički Mustajbeže,
Dočeka ih kod vode Crvaća:
„Hairola, ako Boga znadeš!
Kamo tebi snahe Hlivanjkinje,
Što su ti se svati izgrdili?"
„„Prodj' se, beže, ne zadaji jada,
Bog ubio Lazu kapetana!
Dočeka nas u popinskom klancu,
Razbi svate, a ote Hlivanjke,
Izginuše kićeni svatovi,
Poginu mi Kurtagić Alaga,
I ja, beže, rânâ dopanuo,
Bajraktari mene ujagmiše,
Prsnuše svati na četiri strane.""
„Ćejvanaga, budalasta glavo!
I ja sam se tebi začudio,
Ti kakve si svate pokupio."
Zacviliše dva agina sina:
„Kuku, babo, rane neprebône,
Hoš nam moći rane preboliti?
Kamo, babo, naše Hlivanjkinje?"
A veli im gazi-Ćejvanaga:
„Prodj'te me se, moja djeco draga!
Vrlo su me rane savladale,
Ja ću moći rane preboliti,
Al ne mogu vaših Hlivanjkinja."
„„Ne budali, babo roditelju,
Ti ne žali naših Hlivanjkinja!
Ako Bog da tvojoj djeci zdravlja,
Mi ćemo ih potražiti, babo,
Lazi ćemo zajam povratiti,
Jali svoje pogubiti glave."
Stade vika Maljković-Stipana:
„Braćo draga, dva agina sina!
Spremajte se u odžaku svome,

Ja ću s vami na Kotare poći,
Izbaviti vaše Hlivanjkinje.
Kad je Lazo kavgu zametnuo,
Ja ću njemu zajam povratiti,
Ujagmiti dvi ćeri njegove
I s njima ću vaske poženiti."
Stade vika dizdareva sina:
„Pobratime, Maljković-Stipane!
I ja ću s vami na Kotare poći."
A veli im lički Mustajbeže:
„Prečekajte bega i Ličana!"
Njemu veli Maljković-Stipane:
„Ja te, beže, dočekati ne ću,
Ti podiži po Lici Ličane,
Spušćaj vojsku pod Vučjak-planinu.
Slušaj sutra u radjanje sunca,
Kad opaziš larmu na Kotaru,
Radi onda indat učiniti."
Okrenuše u Udbinu bilu,
Leže aga na mehke jatake.
Spremiše se dva Ćejvanagića,
Obukoše kotarsko odilo,
Pojahaše ate plemenite,
A prid njima Maljković-Stipane,
Dočeka ih Dizdarević Meho
Pred Udbinom kod vode Crvaća.
Otiskoše niz Liku Vučjaku,
Udariše preko Vučijaka,
Veš se tavna noćca unoćala.
Noćom kuli sišli na Kotare,
Biloj kuli Laze kapetana,
U avliju ate ujahaše.
Kad im Lazo tole zametnuo,
U avliji piće postavio,
Livaju vino dvi ćeri Lazine.
Kad vidiše Maljković-Stipana,
Poznadoše Maljković-Stipana,
Pa Milica sestri progovara:
„Sestro Maro u našoj avliji
Eno pobre Maljković-Stipana!

Vodi njega u našu birtiju
Do Pavice naše krčmarice,
Neka čuva Maljković-Stipana,
Sad će Stipan kavgu zametnuti.“
Uze njega Marica divojka,
Odvede ga Pavi krčmarici
I uz njega dva agina sina,
I pobru im Dizdarević-Mehu,
U birtiji piće zametnuše.
Onda veli Maljković-Stipane:
„Lipa Maro, moja posestrimo!
Kamo, sestro, dvije Hlivanjkinje?
Evo djece starog Ćejvanage!“
„„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Eno ih tamo u našoj odaji.““
Njima veli Maljković-Stipane:
„Vod'te mene u kulu kamenu,
Da ja vidim obi Hlivanjkinje.“
„„Stani, brate, Maljković-Stipane!
Ti pij, brate, u birtiji vino,
A ja odoh natrag u avliju.
Sad će ćaća u kulu otići,
Jer se ćaća vrlo zamorio
Goneći se u popinskom klancu.“
To mu reče, ode u avliju.
Kad se Lazo pića napojio,
Svakom Lazo konak naredio,
I on ode u kulu kamenu,
Pa on leže u svoju odaju,
A povika obi ćeri svoje:
„Čuvajte mi Hlivanjke divojke,
Čuvajte ih ka i svojih glava!“
Milica mu tiho progovara:
„Ćaća Lazo, ne staraj se s time!“
Kad uspava ćaću na jataku,
Potekoše obi sestrenice
Do birtije svoje posestrime,
Podigoše Maljković-Stipana
I uz njega dva agina sina,
Medju njima Dizdarević-Mehu.

Izvedoše u svoju odaju,
U odaji pa ih posadiše,
Prid njima su tolu zametnule,
Razložiše momci piti vino.
Vavik cvile obi Hlivanjkinje,
A spominju dva Ćejvanagića,
Onda veli Maljković-Stipane:
„Vi ne plač'te, kićene divojke!
Ovo nisu kotarski serdari,
To su braća, dva Ćejvanagića,
To je glava dizdareva sina,
A ovo je Maljković-Stipane."
Kad vidiše obi Hlivanjkinje,
Obi dvore dva agina sina,
A govore Maljković-Stipanu:
„Maljkoviću, da si brat po Bogu!
Daj izbavi dva agina sina,
Podaj njima obi Hlivanjkinje,
Da bježimo na široku Liku."
Nasmija se Maljković-Stipane:
„Ne budal'te, Hlivanjke divojke!
To je starost Maljković-Stipana."
A povika dvi ćeri Lazine:
„Čujete li, dvi ćeri Lazine,
A obidve moje posestrime,
Što govore Hlivanjke divojke?"
A smiju se dvi ćeri Lazine:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Lako bismo vaske izbavili,
Dva su momka, četiri divojke,
A svaka je braći mušterija,
Za dva brata, dva Ćejvanagića,
A ti si nam svoju vjeru dao,
Da ćeš s nami braću oženiti."
Nasmija se Maljković-Stipane:
„Ne budal'te, moje posestrime!
Što sam reko, ni poreći ne ću,
Ja ću vaske braći pokloniti."
Kad vidiše obi Hlivanjkinje,
Pregrliše dvi ćeri Lazine:

„Bogom sestre, dvi ćeri Lazine!
Izved'te nas na široku Liku,
A džaba vam dva Ćejvanagića!
Bit ćemo vam mladje kod kolina."
Divojke se obi nasmijaše:
„Ne bojte se, naše Hlivanjkinje!
Maljkoviću, Bogom pobratime!
Blizo se je zora prikučila,
Vakat ti je nami polaziti,
Pava će vam konje dodržati,
Pospali su naši plaćenici,
Već je vakat nami polaziti."
Digoše se u halvat-odaji.
Kad sadjoše pod kulu kamenu,
Iskočiše na avlijnska vrata.
Kad izišla Pava krčmarica
I izvela ate plemenite,
A povika Maljković-Stipane:
„Dvi divojke, moje posestrime!
Ja ću vas jednu poniti divojku,
A jednu će Dizdarević Meho,
Nek Hlivanjke dva brata rodjena!"
Pojahaše konje kod birtije,
Svak podiže na konja divojku,
Pobigoše od kule kamene,
A veš bio danak osvanuo,
A na kuli pukoše možari,
A na Zadru pukoše topovi,
Zavrže se larma po Kotaru,
Za njima se podiže potira,
A iskaka Lazo kapetane.
Dok izjaha Lazo na gavranu,
U tom stiže Janković-Stojane:
„Što je, pobro, Lazo kapetane,
Što t' je krivo na Kotaru bilo?"
„„Jankoviću, Bogom pobratime!
Prevari me Maljković-Stipane
I dva brata, dva Ćejvanagića,
Medju njima Dizdarević Meho,
Ujagmiše obi Hlivanjkinje,

Odnesoše obi ćeri moje,
Kako ćemo ćeri povratiti?""
„Ne budali, Bogom pobratime!
Ti ih natrag nemoj ni vraćati,
Da im bile mušterije nisu,
Ne bi ti ih ujagmiti mogli,
Izvaditi dviju Hlivanjkinja,
Dok ti ne bi kule zapalili.
Vidjaj, brate, da su mušterije,
Ni ban ti ih povraćati ne će;
A ja sam ti, brate, govorio,
Da se kaniš age i svatova,
Svatovi su ligom izginuli,
Posijo si naše Kotarane,
Kako 'š dževap kralju učiniti?"
Njemu veli Lazo kapetane:
„Pobratime, Janković-Stojane!
Radi moju umiriti glavu,
Divojaka ni ćerati ne ću."
„„Pobratime, ne staraj se s time!
Ja ću bana za te zamoliti,
Što si tamo bio zaludio,
A ti najpri kavgu zametnuo.""
On povrati Lazu kapetana.
Ode Stipan uz Kotar Vučjaku,
Odnesoše kićene divojke,
Dočeka ih lički Mustajbeže
Na poljani navrh Vučijaka,
Pa ustavi dva Ćejvanagića:
„Jeste l', djeco, cure izbavili?
Što će vam ćeri Laze kapetana?"
Njemu veli Maljković Stipane:
„Ne budali, lički Mustajbeže!
Pitaj ćerâ Laze kapetana,
Jesmo li ih na silu izveli?
Da nam one izbavile nisu,
Izbavile obi Hlivanjkinje,
Mi ih ne bi mogli izbaviti
A brez tebe i čudo Ličana,
Dok mi ne bi kulu zapalili."

Njima veli lički Mustajbeže:
„Pravo kaž'te, kićene divojke!
Ako vami nije povoljito
Za dva brata, dva Ćejvanagića,
Obe ću vas natrag povratiti.“
Obidve mu ruci poletiše:
„Molimo se tebi, Mustajbeže,
Mi se natrag vraćati ne ćemo,
Nam su braća srcu omilila,
Jer nam ih je Stipan nafalio,
Poslušale Maljković-Stipana,
Ćaće ćile mi slušati nismo.“
Njima veli lički Mustajbeže:
„Kad je tako, kićene divojke,
Ja vas natrag ni vraćati ne ću.
Hoću banu knjigu napraviti
I njegovu Janković-Stojanu,
Neka vide, što s' u knjizi piše,
Nek ne misli bane Zadranine,
Da će beže viru priviriti,
Nikad vire priviriti ne ću.
Ko iznese od mojih Ličana
Sa Kotara Kotarku divojku,
Ako nije za volju divojci,
Da ostane na širokoj Lici,
Ja ću mu je svaku povratiti,
Dok je žive na ramenu glave,
I oni meni moje povraćaju.
Koja hoće, niko joj ne brani,
Ni ja svojim uzbranio nisam.“
Pa napravi knjigu na kolinu,
Dade knjigu malom Radovanu:
„Nosi, Rade, Zadru niz Kotare!“
Ode beže na grad na Udbinu,
Ode Rade Zadru niz Kotare.
Kada Rade na Kotare sidje,
Knjigu dade Zadraninu banu.
Kod njeg sidi Janković-Stojane,
Obadva mu knjigu prigledaše,
Obadva se na nju nasmijaše:

„Hajde, Rade, begu na Udbinu!
Fala begu, ličkom Mustajbegu,
Kad bi nami volju napunio,
I do sad je on tako činio,
Za to mu niko zaviditi ne će,
Neka ženi dva Ćejvanagića,
Nek provodi veliko veselje!“
Ode Rade natrag na Udbinu.
Kada begu stiže na Udbinu,
Tako kaže begu u mehani,
Nasmija se lički Mustajbeže:
„Čujete li, moji sokolovi,
Kako vas je bane pomilovo!
Ja ću sada djecu oženiti.
Ne šal'te se, moji Udbinjani,
Mi smo 'vako vjere učinili:
Ko ujagmi čiju divičicu,
Ako ne će kićena divojka,
Na silu se nagoniti ne će,
Ni sila se njojzi učiniti.“
Podiže se beže iz mehane,
Ode kuli gazi-Ćejvanage,
Završe mu šenluk i veselje
I oženi dva agina sina,
Po dva pira svakom učinio,
Po dva pira u nedilju dana,
A svakoga dvima oženio.
Inoće se lipo milovale,
Držale se ka sestre rodjene.
Što su rekle dvi ćeri Lazine,
Slušale ih obi Hlivanjkinje,
Tako bile, porod porodile.
Beg izliči gazi-Ćejvanagu.
Dok im glave u životu bile,
Slušala su bega udbinjskoga,
Slušala ga dva agina sina,
Služili ga ka i babu svoga,
A držali Maljković-Stipana,
Držali ga ka brata trećega.

Kolaković Meho, br. 53.

11.

Janko kapetan i turski sužnji.

ino piju kotarski serdari
U Kotaru u londži kamenoj,
Njeko ih pije trijes i četiri,
Tri su čaše, a tri dolibaše,
Redna čaša hoda na okolo
Baš ko tica od grane do grane
U proliće kad savija gnjizdo.
Uvrh stola Janko kapetane.
Ko je Janku sio uz kolino?
Do njeg sio Gavran-kapetane,
Njegov pobro od Gjurgjinovoga.
Do njeg sio Miletić-Gavrane,
Do njeg pobro Sužnjević-serdaru
A od donjeg kamenog Kotara;
Do njeg sio Smiljanić-serdaru,
Od Bistrice a isprid Kotara,
Do njeg sio pope Bilobrče,
A i on je od donjeg Kotara;
A do njega Diklić-kapetane
Od gornjega kamena Kotara,
A ostali redom posidali.
Kad serdari napili se pića,
Pa im vince udrilo u lišce,
A rakija okom zaigrala,
O što čem su eglen otvorili,
A najviše o junaštvu svome,
Kako j' koji bio na mejdanu,
Kako koji dobra konja hrani,
Kako s' komsa s Turci po granici.
A sve Janko muči kapetane,
Neg kad do njeg redna čaša dodje,
Popi Janko, prida se pogleda.
Onda Gavran veli kapetane:
„Pobratime, Janko kapetane!

Što ti mučiš, ni s kim ne divaniš?
Svi mi znamo, da si junak pravi,
Mnogu s' tursku rascvilio majku,
Tursku ljubu u rod opravio,
Tursku seju u crno zavio,
A mi znamo trideset serdara,
Ti sad imaš trideset sužanja,
Gospun-Janko, u svojoj tavnici,
A sad mučiš, ništa ne divaniš."
Onda Janko priče govorio:
„Prodj'te me se, trideset serdara!
Ko se fali, on se i sam švanji,
Kada fajde od falidbe nejma,
Kad vi znate, svi butum serdari,
Ja da sam se sada oženio
Od Prozora, od sinjega mora,
Isprosio Prozorkinju Anu,
Sutra će mi svati pohoditi.
Neg vi znate, kotarski serdari,
Svi ste m' rekli u svatove poći.
Sad kad pojdem poraz Ane lipe
Do Prozora i sinjega mora,
U mene su nargišli kočije,
Sve kočije od bila biljura,
Sve po njima mavi-trabozani,
A kalajli-žicom pofaćani,
U crvenu svilu opkrojite,
A crvenom harom potrpate,
Pod njih konja ne ću ni volova,
Već ja imam trideset sužanja
Udvinjana, pola Krbavljana,
Sve ću Turke vrći pod kočije,
A naprvo Baloban-ćehaju,
Spram s njim pobru Hamzu Ciganina,
A gončina Jovan-lacmanina,
Nek mi sužnje bije pod kočija,
A najvećma oba pobratima.
Tako ću svoju svesti Prozorkinju
Od Prozora i od sinjeg mora.
Neg da znate, kotarski serdari,

Ko će m' kume biti kod djevojke,
Gdje će s' moji svati iskupiti:
Kum će biti pope Bjelobrče,
A prekumak Sužnjević-serdaru.
Hajte svaki svojoj domovini,
Spremajte se meni u svatove,
Svak do kule popa Bilobrka,
Ja ću onde svate iskupiti."
Oni mlidu, to niko ne čuje,
Da tu nikog od Turaka nejma,
Al su s' do dvi pobre dogodile
U tevdilu, španjurskom odilu,
Pa slušaju pobre i gledaju.
Jedno j' pobre Bećiragić Meho,
A drugo je Četić Osmanaga
Od Novoga, ispod Velebita.
A kad oba čuše pobratima,
Zgledaše se jedan na drugoga
Baš ko vuci prosinca miseca.
Bećiragić do zelenka side,
Osmanaga do dorata svoga.
Pojahaše svoje dobre konje,
Okrenuše do donjih Kotara,
Gdje im puti idu na Udvinu,
Jedni idu kuli Sužnjevića,
Jedni idu do Zrmanje hladne,
Do Zrmanje i do Šibenika,
Onda Meho zastavi zelenka,
Osmanagi tiho govorio:
„Pobratime, Četić-Osmanaga!
Sad kud ćemo konje okrećati,
Hoćemo li begu i Udvini?"
Njemu Četić veli sa dorata:
„Pobratime, Bećiragić-Meho!
Čim ćeš begu na Udvini sići?
Moreš li ono upetiti vrime,
Kad ti meni do Novoga side,
Mi od Novog oba pojahasmo,
Pa sidosmo na našu Udvinu
I ujdosmo u londžu kamenu,

Vavik londža puna Udvinjana,
Mustajbeg im sidi kod pendžera,
Oko bega side iktijari,
Mladi momci hladno piju piće,
Iktijari crnu mećrušinu,
Mi dadosmo selam u birtiji,
Mladi momci na noge skočiše,
Iktijari misto namistiše,
Svak se s nami za zdravlje upita.
Svi rekosmo, da smo zdravo bili,
Svaki nama dobrudošlu dade,
Dobrudošlu, punu čašu pića.
Mi se, pobro, ponapismo pića.
Kad nam beže treću natočio,
Čašu pruži, a grlom podviknu:
„„Udvinjani, sivi sokolovi!
Ko bi meni sad čašu popio
Ni u moje ni u svoje zdravlje,
Već u zdravlje trideset sužanja
I u jadnog Baloban-ćehaje
I pobre mu Hamze Ciganina?
Ko bi naše sužnje uhodio,
Da uzjaše ata prazovita,
Pa okrene do donjeg Kotara,
A do kule Sužnjević-serdara,
Da on vidi, je l' istina prava,
Je l' istina, što zbori svitina,
Ima l' u njeg Jele divičica,
Je li lipa, koliko je kažu.
Je l' visoka, koliko je fale,
Bi l' joj none za pašmake bile,
Bile ruke a za belenzuke,
Bi l' joj vratak bio za gjerdana,
Bi l' joj lišce za Turčina bilo?
Kad bi i tu diklu uhodio,
Okrenuo niz donje Kotare,
A do kule popa Bilobrka,
Da on vidi, draga dico moja,
Je l' istina, što zbori svitina,
Ima l' u njeg dilber-Jefemija,

Je li lipa, koliko je kažu,
Je l' visoka, koliko je fale,
Je li uz nju dvanaes sluškinja
I dvi ćeri Grizić-Nasufage,
Mladja Hanka, a Zlatka starija,
Nosi l' Zlatka skute Jefemiji,
Nosi l' Hanka od zlata elpezu,
Zaklanja li lišce divičici,
Da joj lišce sunce ne priplane,
Pa okrene ata niz Kotare,
Pa da vidi, moja dico draga,
Ječe l' sada kotarski odžaci
Od pivanja, pa i od veselja,
Beg bi silnu sakupio vojsku,
Dok bi moji došli uhodnici."“
Pa znaš, pobro, Bećiragić-Meho,
Svak u londži prida se pogleda,
A ja i ti na noge skočismo,
Od otu se čašu pojagmismo,
Popismo je, na noge skočismo,
A mi svoje konje posidosmo,
Na planini tebdil učinismo,
Mi i sebe i dva ata svoja.
Evo sad smo sužnje uhodili,
Svi će sužnji ići pod kočija,
Pod kočija Janka kapetana.
Al kamo ti dvi lipe divojke,
S čim ćeš begu na Udvinu sići?“
Kad to čuo Bećiragić-Meho,
Krenu zekca kuli Sužnjevića,
Za njim Četić na doratu svome.
Kad dvi pobre kuli Sužnjevića,
Visoka je od sedam bojeva,
Oko kule kamena avlija,
Na avliji demirli kapija.
Kada Meho po avliji glenu,
Na avliji voda dovedena,
Iz nje bije za sedam fiskija,
A kod nje su čaše pozlaćene,
Kod vode su dva bora zelena,

Niže njih su dva drva jablana,
Pod njima je sofa načinjena,
Naokolo šimšir-trabozani,
Kalajli su žicom pofatati,
A po sofi prostrta prostirka.
Tude Jele leži Sužnjevića,
Po šiljtetu none opružila,
Bílê se obi none u divojke
Baš ko gruda prolitnoga sniga;
Po jasteku ruke razbacila,
Obi se ruke bílê u divojke
Baš ko krila u tice labuda.
Kad je Četić vidja sa dorata,
On se rukom šinu po sepetu:
„Meho brate, jȁ lipe divojke!
Kud sam godic po Primorju hodo,
'Vake nisam vidio divojke,
Bože mi je u srići naredi!
Ako l' mi je naredio nisi,
Alah rabum, da poginem ovde!“
Al se Meho na to zaujida:
„Muči, pobro, Četić-Osmanaga!
Zar divojke još vidio nisi?“
Istom pobre u eglenih bile,
Al s' od kule kanat otisnuo,
Al išeta dvanaes' soldata
Pod mušketi i pod bajuneti,
A za njima četiri soldata
Izvedoše zekca u marvantih,
U marvantih pa čatal-ularih.
Šta s' od zekca po avliji radi!
Cika g' stoji baš ko zmije ljute.
Kad ga Četić očima ugleda,
Aga s' kucnu rukom po kolinu,
Nov mu skerlet puče na kolinu:
„Meho, brate, ja dobra zelenka!
Bože mi ga u srići naredi!
Ako l' mi ga naredio nisi,
Alah rabum, da poginem ovde!“
Al se na to Meho zaujida:

„Muč', Četiću, sam te Bog ubio!
Zar još konja ti vidio nisi?"
Njemu Četić veli sa dorata:
„Ta moj pobro, Bećiragić-Meho!
'Vakog ata u svoj Lici nejma,
Ni u našeg bega Mustajbega."
Kada kranjci zekca napojili,
Uvedoše u prezid zelenka.
Osmanaga povrati dorata,
Kucnu njega kazan-uzendjijom,
Od kolana crna štrcnu krvca,
Dorat ciknu, pa se pokupio.
Prve čavle kad do sofe baci,
Aga večer Jelici podviknu,
Jele primi, side na šiljtetu,
Njojzi Četić tepa sa dorina:
„Ta Jelice, nelomljena grano!
Živa t' maja, bi li pošla za me,
Živ ti ćaća, hod' der pojdi za me,
Ako ćeš me, evo me kod tebe!"
Na agu se osiče divojka:
„Odren' konja, žuti lacmanine!
Kad ja lišca nagojila nisam,
Da ga žuta ljubi kranjadija!
Već sam svoje lišce nagojila
Raz Turčina Četić-Osmanage,
Od Novoga ispod Velebita."
Kad to čuo Četić Osmanaga,
Osiče se na dilber-divojku,
Jer se ne smi odati divojci:
„Nuto hala od vas divojaka!
Gdje vi lipe odoste u Turke,
Mi ostasmo vavik neženjeni,
Po vragu ti Turčin omilio,
Što će tebi Četić-Osmanaga?
Skoro sam mu kuli sahodio
U tevdilu turskoj djeisiji,
U tog age nigdi ništa nema
Osim kula kod turskog Novoga
I dobar mu dorat na jaslama,

I stara mu na odžaku nane,
Vavik hoda po turskom Novome,
Ona prosi, pa agi donosi,
Agu hrani, a oda zla brani,
Duše m' moje i konja dorata."
A Jelica sa sofe podviknu:
„Muč', ne laži, žuti lacmanine,
Da u age nigdje ništa nema!
Ima dobrog doru na jaslama,
Pa kad aga opremi dorata,
A obuče takum-djeisiju,
Pa istira doru u Primorje,
Ufatit će takoga Španjura,
Pa odvesti begu udvinjskome,
Beg mu dati stotinu dukata,
Eto dobro i meni i agi!
Neg katano na konju dorinu,
Jesi l' zekca vidjo četvrtaka,
Što no g' sada napojiše kranjci?
Sutra ću našem Janku u svatove,
Ja ću onog jahati zelenka.
Čim ja dodjem iz naših svatova,
Ja ću agi knjigu opraviti
Do turskoga Novog kamenoga,
Moj je ćaća vrlo ostario,
O zekcu se držati ne more."
Ne smi s' aga odati divojci.
Neg tu pobre konak učiniše
Kod birtije Jule krčmarice.
A u jutro oba podraniše,
Okrenuše kuli Sužnjevića.
Al se sprema Sužnjević-serdaru,
Jer će i on Janku u svatove,
Voda mu se kusa bedevija,
Vodaju mu zekca četvrtaka,
Jelica će jahati zelenka.
A dvi pobre konje okrenuše
Uprav kuli popa Bilobrka,
Gdje će s' Janku svati iskupiti,
Jer je pope kume kod djevojke.

Kad se pobre kuli pomolile,
Udaraju zile i borije,
Otrguju puške nimačkinje,
Jer dohode kotarski serdari,
Zbijaju se Jankovi svatovi.
Naprid Meho kraj svatova projde
U avliju popa Bilobrka,
Još da vide dilber-Jefemiju.
Divno kolo igra na avliji,
Kolo vodi najlivša divojka,
Lipa Ana Diklić-kapetana,
Do nje Kósa, séka Smiljanića,
A ostale redom diviĉice.
Kad im Meho dobro jutro viknu,
Otprimiše u kolu divojke,
Kod njih Meho ustavi zekana.
Malo vrime, dugo ne postalo,
Ugledaše trideset katana,
A pred njima Sužnjević-serdara,
Gdje on kusu jaše bedeviju,
Medju njima Jele Sužnjevića,
Jele zekca jaše četvrtaka,
Pod njom zekac živa mira nejma.
Osmanaga od srca uzdiše.
Kada lipa frci sa zekana,
Katane joj zekca ufatiše,
A Jelica u kolo dopade,
Sve višinom kolo natfatila,
A ljepotom kolo začinila,
Lipe dikle pismu zapivale.
Od kule se kanat otisnuo,
Išetalo dvanaes soldata,
Za nj'ma dvan'es ide madžarica,
Medju njima dilber-Jefemija,
Uz nju idu dvi turske divojke,
Obi ćeri Grizić-Nasufage.
Lipa Zlatka njojzi skute nosi,
Hanka lipa od zlata elpezu,
Baš zaklanja lišce diviĉici,
Da joj lišce sunce ne priplane.

Ja kakva je, ubili je jadi,
Konda j' nije ogrijalo sunce!
Podvoljčina baš ko misečina,
Da ti lipa rujno pije vince,
Vid'lo bi se vince kroz gr'oce.
Kad je Četić vidja sa dorina,
On se šinu rukom po prsima,
Zveknuše mu toke na prsima:
„Meho brate, ja čudne gospoje!
Ona b', brate, za vezira bila,
Kamo l' ne bi za bega našega!
Alah rabum, meni je naredi!
Ako l' mi je naredio nije,
A da Bog dâ, da poginem ovde!"
I na to se Meho zaujida:
„Što to, pobro, da od Boga najdeš!
Mogu li se kranjci osititi!
Gdje smo, pobro, kosti zanijeli,
Ti da s' vila pa da imaš krila,
Ne bi t' pera tela iznijela
Vire m', pobro, na našu Udvinu!"
Jefemija u kolo pošeta,
Nikoliko okrenu ga puta.
Ćede aga da u kolo ujde,
A četiri upala soldata,
Pa soldati viču po avliji:
„Čujete li, puku i narodu,
Eto našeg Janka-kapetana!
Gledat ko će Turke pod kočija?
Pod njima je trideset Turaka."
Kad u kolu to čule divojke,
Sve su lipe kolo raspustile,
Potekoše, da sužnje gledaju.
A dvi pobre ate pokrenuše
Do svatova Janka kapetana.
Kada Meho glenu pod kočije,
Pod kočija trideset sužanja,
Baš pod koli Baloban-ćehaja,
Bila mu brada, a čalma bijela,
Iz desna mu Hamza naporeda,

Oba bije Jovan-lacmanine.
Al se Hamza jaki prigodio,
Na ćehaju prigoni kočije,
A u Hamze pinja udarila,
U ćehaje mutna i krvava.
Ljuto sužnji cvile pod kočija.
Kad vidjaše oba pobratima,
Zgledaše se jedan na drugoga
Baš ko vuci prosinca miseca,
Pa obadva ate povratiše,
Tiho pobre jašu niz Kotare.
Dok se ravna polja dobavili,
Poviše se konj'ma po perčinih,
Oni begu lete i Udvini,
A već tavna unoćala noćca.
Ujtru pobre kad na Liku sišle,
Pogledale pobre do Crvaća:
Konj do konja, bajrak do bajraka,
Jer beg silnu sakupio vojsku,
Kod bega se bile čadorovi,
U njeg vavik durbin u desnici,
Jer on gleda svojih uhodnika.
Dopadoše pobre do čadora,
Delije im ate ufatiše,
A Mustajbeg sidi pod čadorom,
Do bega je paša Radoslija,
A iz liva Popržen Mujaga,
Do njeg Ćordić sio Mehmedaga,
Sa Grahova iz Podnovlja kleta,
Do njeg mazul sio Alibeže
Sa Vrljike, isrid Like klete,
Njima Četić turski selam viknu,
Svako agi selam otprimio,
A Mustajbeg svoju diže glavu:
„Ta Četiću, moje desno krilo!
Jesi li mi Kotar uhodio,
Uhodio dvi tanke divojke?“
„„Jesam, beže, viru ti zadajem!
I livše su i više divojke,
Vira ti je, neg svitina kaže.““

A podviknu Bećiragić Meho:
„Neka t', beže, od Boga ti teško!
Što za govna pitaš i divojke?
Da si vidjo trideset sužanja
Pod kočija Janka kapetana,
Kako ih Jovan bije lacmanine,
I crna bi zemlja proplakala!“
Kad beg čuo, tad Mehu podviknu:
„Drago dite, Bećiragić-Meho!
Sad će beže podizati vojsku.“
Pa beg namah na čauše viknu,
Namah trista kucnu daulbaza,
Rade begu podmače goluba,
Uz njeg kucnu bubanj Desančića,
A sviraju dica Hamzagina.
Begovi se dižu čadorovi,
Tale piva, a Rade otpiva,
Beže ide naprid na golubu.
Kada beže na Cetinu pride,
Tu Mustajbeg konak učinio.
Svede vojsku moru na jaliju,
Ope begu tavna noćca dojde,
Jer svatova vas dug danak nema.
Kad već treći danak osvanuo,
Al podviknu Kozlić Huramaga:
„Mustajbeže, direk od Udvine!
'Vlika vojska sad za stanja nije,
Tebi laže Bećiragić-Meho.
Svati nisu do Prozora sišli,
Jer bi s' do sad svati povratili.“
Aga mlide, to niko ne čuje,
Al to Četić sluša Osmanaga,
Čuo aga, zubom poškrinuo,
A sijnu mu ćorda u desnici:
„Stani, aga, carev murtatine!
Ti čijega laškaš pobratima?“
Tu da ne bi bega udvinjskoga,
Djiti glava Kozlić-Huramage,
Al beg ne da kavge zamećati.
A podviknu Četić-Osmanaga:

„Cekaj, beže, sutra dan do podne!
Ako ovud svati ne udare,
Eto sablje, evo moje glave!“
Već se žarko pomolilo sunce,
Na Prozoru trgoše topovi,
Jer krenuše Jankovi svatovi.
Dok ču Četić, okrenu dorina
U tevdilu španjurskom odilu,
Uz njeg pobro Bećiragić-Meho
Prid svatove Janka kapetana.
Kad dvi pobre svate ugledale,
Vijaju se krstaši bajraci,
Otrguju puške nimačkinje.
Prid svatovi pope Bjelobrče
A na svojoj ridji bedeviji,
Jaše djače uz njega Jovanče.
Kad za agom stade tutljevina,
Ispade mu čudan duhovniče,
O vratu mu sitne brojanice,
O kulašu vise klakovnice,
Uz njeg djače jaše na gavranu.
Kad se oba popa učelila,
Da ćedoše kavgu zametnuti,
To bi d'jaci teško dočekali,
Jer sve Rade priča na Jovanče;
Ali aga protira dorata,
Rade za njim potira gavrana
Do kočija Janka kapetana.
Kada Rade glenu sa gavrana,
Gdje mu sužnji cvile pod kočija,
A najveće Baloban ćehaja,
Krvava ga pinja poduzela
Od kandžije Jovan-lacmanina,
Na njeg Hamza prigoni kočije,
Jer se Hamza jaki prigodio,
A ćehaja vrlo ostario.
Ljuto Hamza cvili pod kočija:
„Neka tebe, Jovan-lacmanine!
I ti vuko nargišli-kočije,
Potiro te i Tale i Rade!“

Al lugovi nikad sami nisu
Kraj Ljubice i kraj mora sinja
Jă brez vuka jă gorskog hajduka.
Kad ču Rade na konju gavranu,
U njeg višnja-boja udarila,
Obi Rade puške izvadio,
Na Jovana grla okrenuo,
Obi Radu puške poslužile,
Ne pogodi Jovan-lacmanina,
Već namakla s' dva tanka soldata,
Kraj kočija padoše soldati.
Kad je Rade kavgu zametnuo,
Niz Primorje stade tutljevina,
Namiče se jedan prid drugoga,
A utiče jedan kraj drugoga.
Ko će najpri do kočija doći?
Al dopade Bećiragić Meho,
Jefemiji ni mukaet nije,
Već izvadi Prozorkinju Anu,
On je za se baci na zekana.
Kog će tude mio Bog pomoći,
Da ujagmi prije do kočija?
Blago onom, ko brza imade!
Ujagmio od Kladuše Mujo,
On ufati dilber-Jefemiju,
A dopade Grizić Nasufaga,
Obi su mu ćeri u kočijah.
Razbiše se kićeni svatovi,
Jer svatovi svaki razb'jenici.
Al pobiže Jele Sužnjevića,
Pobiže im kraj sinjega mora.
Nju potira Gjulić na zekanu,
Na njega se okreće divojka:
„Ne bij konja, begov bajraktaru,
Kad ti fajde od bijenja nejma!"
Što je bilo turskih bajraktara
I ostalih ličkih nabodica,
Svak je za njom ata potirao,
Niko Jele stignuti ne može.
Najzad zemlje stade tutljevina,

Jedan s' momak mota po doratu,
Doratu se griva ispravila,
Momku s' s vranim brkom pomišala,
A taj momak tepa crnogrivcu:
„Haj dorate, da se ne bijemo!
Radi meni Jelu sustignuti
Na zelenku Sužnjević-serdara!
Ako tebe svedem do Novoga,
Birat ću ti vrila po Novome,
Usticati arpu ugruhatu."
To je dorat Četić-Osmanage.
Kad poblíže sustiže divojku,
Jelica se na njeg okrenula:
„Ne bij konja, oprata katano,
Kad ti fajde od gonjiva nema!
Još zelenka ni puštila nisam,
Kamo li ga rukom udarila.
Neg da me Četić tira Osmanaga,
Sama bi mu zekca ustavila."
Kad ču aga, sa dorata viknu:
„Ovo j' aga, već drugoga nema!
Zar me, Jele, poznati ne moreš,
Gdje j' na meni španjursko odilo?"
Onda Jele zastavi zelenka,
A dopade Četić na dorinu,
Oboje mlado u travu panulo,
A dva ata stala naporedo.
Kad Mustajbeg vidja sa goluba,
To je begu vrlo milo bilo:
„Bogu fala i našem zelenku,
Kad ja imam ovakih junaka,
Te ovaku diklu ufatiše
I 'nakoga ata prazovita!"
Jedva s' aga iz trave podiže,
Vuče Jelu Četić do zelenka
Baš ko soko ticu pripelicu,
On poside zekca Sužnjevića,
Jelu za se baci na zelenka,
A za njim se dorat zaigrava,
Osmanaga s' iz grohota smije,

Spram njim beže ruke raskrilio,
Beg Četića medju oči ljubi.
A kad beže do razboja dojde,
Ko će mu najpri dila dovoditi?
Dovede ga uskok-Radovane,
Ufatio Jovan-lacmanina.
Dovedoše Janka kapetana,
Dovedoše popa Bilobrka,
A za popom Sužnjević-serdara.
Ko god begu dodje udvinjskome,
Svako mu dila vodi savezata,
Pofatali trideset Španjura.
Tad Mustajbeg pokopa šehite,
A beg viknu i Talu i Radu:
„Naše sužnje meć'te u kočije,
A faćajte kotarske Španjure,
A gončina, kog je vami drago!"
Tale piva, a Rade otpiva.
Kog će Tale vrći pod kočije:
Pod kočije Sužnjević-serdara,
Iz desna mu Jovan-lacmanina,
A do njega popa Bilobrka,
Sve ostale redom poredaše.
Kog će Tale metnuti gončina:
Metnu Tale Hamzu ciganina,
A zapiva Hamza uz kočije:
„Tȁ kopile, Jovan-lacmanine!
Redom šteta po govedih hoda,
A i hrdja, Jovo, po junacih,
Sad ću tebi zajam povratiti."
Ljuto bije Jovan-lacmanina,
Pomaže mu Tale Ličanine,
On se fati čelikli-nadžaka,
Ljuto bije Jovan-lacmanina.
Kad dodjoše na Udvinu Turci,
Beg im plina pravo podilio,
Ko poginô, po tri paja šalje,
Ko s' ranio, po dva učinio,
Ko je lipu diklu ufatio,
Nek je vodi, nek se ženi s njome,

A beg sužnje meće u tavnicu.
Uzjaha Četić zekca Sužnjevića
I odvede Jelu Sužnjevića,
On se lipom Jelom oženio,
Jelu ljubi, a jaše zelenka.

Vojniković Salko, br. 25.

12.

Gjulić bajraktar odvodi Jelu Konjevića.

ino piju Bunićani mladi
Kod Bunića u halvat-odaji,
Medju njima bunićki dizdaru.
Bunićani eglen zametnuli,
A pogleda dizdar sa pendžera.
Kad ugleda sama konjanika
Na djogatu uz polje zeleno,
Poznaje ga, poznati ne more,
Neg on veli Bunićanom mladim:
„Bunićani, draga dico moja!
Eto nami sama konjanika
Na djogatu kako na geiku,
Ja ga, dico, poznati ne mogu.“
Poznaju ga Bunićani mladi,
Al zaludu, poznati ne mogu.
Kad pogleda Bunićanin Mujo,
On dizdaru veli u odaji:
„Čuj, dizdaru, gradu poglavaru!
Ono j' glava Gjulić-bajraktaru,
Bajraktaru Like Mustajbega.“
Onda njima dizdar govorio:
„Bunićani, moja dico draga!
Nemojte se niko prevariti,
Pa prid njega da bi izletio
Il dočeko Gjulić-bajraktara.“
U tom Gjulić doskaka djogata,

Kod ahara oside djogata.
Al je njemu to za čudo bilo,
Što mu nikog pred aharom nema,
Sam mislio, a sam govorio:
„Bože mio, što bi ovo bilo!
I do sad sam ovdi dohodio,
Vavik su me dočekali Turci,
Sad mi niko ni mukaet nije.“
Pa kajase zabaci djogatu,
Sam mu s' dobar kraj ahara voda,
A u ahar Gjulić uskočio,
Pa im salam u aharu viknu,
Tu svak muči, ništa ne govori,
Niko njemu salam ne otprimi,
Pazi hator bunićkog dizdara.
Sve se čudi Gjulić-bajraktaru,
A dizdar mu gleda sa pendžera.
Gjulić momak stoji u odaji,
Niko m' misto da načini ne će.
Dizdar svoju okrenuo glavu,
Pa on veli Gjulić-bajraktaru:
„Znaš, kopile, Gjulić-bajraktaru!
Kad te snese a Gjulija majka
Sa Glasinca iznad Sarajeva,
Pa te snese na široku Liku,
Nosa tebe po tudjih odžacih,
Tebe s' primi Lika Mustajbeže,
Ohrani te na odžaku svome
Raz hatora Boga velikoga,
Raz gajreta cara čestitoga,
Poraz nama ličkih nabodica,
Pa je na te takum navalio,
A poda te konja podmetnuo,
Tebi sandžak-bajrak ispravio
Najstariji u širokoj Lici,
Starijega veš od tvoga nema,
Da ga s begom nosaš četujući.
Pa Nuhane, kujino kopile!
Od kako je Lika postanula,
Niko nije iznio divojke,

O kopile, od Senja kamenog,
A ti s' svoga saćero djogata
Bilom Senju na Dražicu hladnu,
A pod kulu Konjević-Mihajla,
Pa si Jeli tvrdu viru dao
Kod Dražice, kod vode studene,
Čuj, kopile, da ćeš je uzeti,
Ona tebi, da će za te poći,
Evo pune četiri godine.
Veš ti ne smiš Senju kamenome,
Ven si s' sade ašik nametnuo
A za mojom Zlatom jedinicom.
Junak nisi, koliko se kažeš.
Znaš, kopile, Gjulić-bajraktaru!
Da imam devet kuja u avliji,
Ni jedne ti ne bi poklonio,
Kamo l' Zlatu sa odžaka svoju."
Pa se rukom pod jastuk fatio,
Izvadio knjigu napisanu,
Razavi je, pa mu govorio:
„Vid', Nuhane, od kuje kopile,
Bile ove knjige napisate!
Ova j' knjiga od Senja kamena,
A od lipe Jele Konjevića,
Šta je Jele u njoj napravila:
„„Eto t' knjiga, bunićki dizdaru!
Haber podaj Gjulić-bajraktaru,
Neka sadje Senju kamenome
Na Dražicu, na vodu studenu,
Da mi naše vire povratimo.""
Pa, kopile, hajde iz odaje!
Junak nisi, koliko te kažu."
Kad to čuo Gjulić-bajraktaru,
Na njemu se dlaka podignula
Ko na vuku prosinca miseca,
Jer se momak stidi Bunićana,
Pa mu sijnu pala golotrba.
Da tu ne bi dvaju pobratima,
Jednoga bi mati poželila,
Al bi prvlje bunićkog dizdara,

Ama s' do dvi pobre prigodiše,
Do dvi pobre oba imenjaka,
Jedno pobre Bunićanin Mujo,
A drugo je Jelečković Mujo
Od Jeleča iz Hercegovine,
Obi s' pobre hitre pregodile,
Ufatiše Gjulić-bajraktara,
Iznesoše g' pred odaju bilu.
Onda Gjulić poside djogata,
Pa on viče bunićkog dizdara:
„Čuj, dizdaru, gradu poglavaru!
Reći nemoj, da ti kazo nisam,
Gjulić ode Senju kamenome,
Boga moli, da se ne povratim!
Ako s' vratim od Senja kamenog,
Pa ja zdravo do Bunića sidjem,
Jȁ će tebe mati poželiti
Jȃ, dizdaru, Gjulić-bajraktara!"
To mu reče, otišće djogata,
Upravi ga na hudut na vodu,
Na njoj nadje sedam divojaka,
Medju njima Zlate dizdareva.
On ne može srcu kidisati
Kraj bunara protirati djoge,
Da s' ne svrati do svoje divojke.
Djogu svrati, pa joj salam viknu,
Divojka mu salam otprimila,
Pa mu Zlate veli divičica:
„O Nuhane, oči divojačke!
Što si tako čehru prominio?
Je l' te bábo rezil učinio
I, Nuhane, tebe rasrdio,
Pa si pošo Senju kamenome
Poraz lipe Jele Konjevića?
Al Nuhane, iza gore sunce!
Ti ne slušaj babe roditelja,
Ostario, pamet izgubio,
Ti se moreš lakše oženiti
Brez kahara i teška mejdana,
Bajraktaru, i boljom divojkom.

Haj ti sa mnom mojoj kuli biloj,
Ja ću t' dati konak i večeru
Na sramotu babi roditelju."
Bajraktara itát učinila,
Otalen ga natrag povratila.
Zlatka ide od vode bunara,
Za njom Gjulić nametno djogata,
Sve joj čepa skute od košulje.
Kako ga je blizu prikučio,
Kad mu godic frkne na nozdrve,
Aspurlija u nebo poliće,
Sve joj vranu prša pletenicu.
Pa udari gradu na kapiju,
A ugleda dizdar sa pendžera,
Pa se rukom šinu po kolinu,
Bunićanom tiho govorio:
„Vidi kuje Zlatije divojke,
Gdje povrati Gjulić-bajraktara!"
U odaji na noge skočio,
Pa on nazu kajsar-jemelije,
A samurli-ćurak obgrnuo,
Pa ispade na dvo' iz odaje,
On okrenu gradu na kapiju,
Sidje svojoj kuli i avliji,
On Nuhana u avliji nadje,
Gdje on hoda i djogata voda,
Ne smide mu ništa govoriti,
Dok ne udje u kulu kamenu,
Pa od kule vrata pritvorio,
Pa on viče Gjulić-bajraktara:
„O kopile, Gjulić-bajraktaru!
Ne ćeš u njoj konak učiniti,
Jednoga će mati poželiti."
Zastidi se Gjulić-bajraktaru,
Pa poklopi u avliji djogu,
Otišće ga na avlijnska vrata,
A Zlatka ga ugleda divojka,
Pa upade u drugu odaju,
Ona Ibru nadje kahvedžiju,
Njemu pruži Zlate gurabija,

I nikol'ka dade mu peškira,
Ona veli Ibri kahvedžiji:
„Nosi, Ibro, Gjulić-bajraktaru!
Jer on ode Senju kamenome,
'Vaki njemu tribaju peškiri,
Jer bi mogo rane zadobiti,
Pa nek ima utegnuti čime,
Neka jide med'om gurabije,
Nek spominje Zlatku dizdarevu!"
I odape gerdan oko vrata,
Na gerdanu stotinu cekina,
Pa ga dade Ibri kahvedžiji:
„Podaj i to Gjulić-bajraktaru,
Tri puta mu more tribovati,
Moglo bi se njemu prigoditi
Ne imati pare ni dinara."
Ibro trče gradu do kapije,
On povika Gjulić-bajraktara:
„Čekaj, pobro, da progovorimo!"
Dočeka ga Gjulić na bunaru,
Jere tudi napoji djogata,
Gurabije dade i peškire
I dade mu gerdan od dukata.
Nuhan natrag gerdan povratio,
Pobratimu govorio Ibri:
„Pozdravi mi kićenu Zlatiju,
Ja joj ne bi vrata ogolio,
Bi volio danas poginuti;
A ti znadeš, Ibro kahvedžija,
Gdje god nadješ Gjulić-bajraktara,
Kod njeg ima stotina cekina,
Za što s' imam napojiti vina,
A i svoga potkovati djogu."
To mu reče, a otišće djogu,
Misli jadna na djogatu glava:
„Daleko mi na Udvinu ići,
Da obučem katansko odilo;
A Bog znade, na Udvinu ne ću,
Nego idem na Vrhove sići
Svome pobri Vrhovac-Alagi,

Meneka će pobro opremiti,
Otalen ću Senju kamenome."
Ode Gjulić na Vrhove crne,
Sadje kuli Vrhovac-Alage,
Sâva sluga prifati djogata.
Kada Gjulić u odaju udje,
Kad li aga sidi kod pendžera,
Njemu Gjulić turski salam viknu,
A aga mu salam otprimio,
Pa isprid njeg na noge skočio.
Gjulić side kod džama pendžera,
Alaga mu hožgeldiju daje:
„Jesi l', pobro, zdravo i veselo?
„„Brate, zdravo, milom Bogu fala.""
„Kud si, pobro, potiro djogata?"
Sve mu Gjulić po istini kaže,
Gdje ga j' dizdar rezil učinio:
„Pa daleko ići na Udvinu,
Da obučem katansko odilo,
Pa sam tebi sašo na Vrhove,
Da ti mene i djogata spremiš,
Da ja idem Senju kamenome
Poraz lipe Jele Konjevića,
Jä ću Jelu na Liku izniti,
Jâ ću, brate, glavu izgubiti."
Namah aga na noge skočio,
U odaji sanduk otvorio.
Pa izvadi katansko odilo,
Prid pobru ga baci u odaji:
„Opremaj se, Bogom pobratime!
A ja odoh sigurati djogu."
A Nuhan se sprema u odaji,
On momačko sa sebeka snimi,
A katansko sve obuče na se,
Nazu čizme, a pripasa ćordu,
Pa okrenu niz kulu kamenu,
On djogata sigurata nadje,
Poside ga Gjulić-bajraktaru,
Njega prati Vrhovac Alaga,
Njemu Gjulić veli na rastanku:

„Pobratime Vrhovac-Alaga!
Kad ti ne ćeš sa mnom Senju sići,
Ako čuješ otočke topove,
Radi mi se u gajretu naći!“
Njemu veli Vrhovac Alaga:
„Pobratime, Gjulić-bajraktaru!
Ako Bog da i srića od Boga,
Mene 'š, pobro, na ćupriji naći,
Na ćupriji na Gaštici hladnoj,
Pa se ne boj otočkoga bana.“
To rekoše pa se rastadoše.
Gjulić momak niz Vrhove sidje
Do Jablana i Starca bunara,
Pa otišće kraj Gaštice hladne,
On ćupriju na Gaštici pridje,
Kroz Otočac momak udario,
Iz Otočca istira djogata,
Upravi ga pod Vratnik-planinu,
Veš dan prodje, tavna noćca dodje.
On izidje vrhu na planinu,
Pa on vodi niz planinu djogu,
Jer je Vratnik vrletna planina.
Kada sadje niz Vratnik-planinu,
On poside pod planinom djogu,
Pa niz klanac Senju udario.
Kada sadje Senju kamenome
Biloj kuli Konjević-Mihajla,
Oko nje je kamena avlija,
Nad avlijom čardak od drveta,
U čardaku Ivan harambaša
I uz njega šezdeset platnika,
Što se j' krstu presegnulo svome,
Da će bilu sačuvati kulu
I u kuli Jelu Konjevića
Od Turčina Gjulić-bajraktara.
Dobra bahta Gjulić-bajraktara!
Jer avlijnska otvorita vrata,
U avliju uskočio djogu,
Kroz avliju okrenu djogata.
Kad l' i druga vrata otvorita,

Što se ide na Dražicu hladnu,
Na Dražicu istira djogata,
Odjaha ga kod vode Dražice,
Pa on hoda, a djogata voda,
Čeka lipe Jele Konjevića.
Istom zora pero pomolila,
A od kule ždraka ošinula,
Ko kad s' žarko pomolilo sunce.
Pomoli se Jela Konjevića,
Ona dodje do vode bunara,
Pa Gjuliću dobro jutro viknu,
A Gjulić joj jutro otprimio.
Njemu Jele veli Konjevića:
„Jesi l' svoga dotiro djogata,
Da mi tvrde vire povratimo,
Al si došo voditi divojku?"
„„Vira j', Jele, povraćanja nema!
Ven ćemo, draga, na široku Liku.""
Pa joj pruži ruku od sebeka,
A Jela mu obi svoje dade,
On je baci na djogata za se,
Pa divojci tiho govorio:
„Davor Jele, moje milovanje!
Sćipi none oko deli-djoge,
Bile ruke oko pasa moga,
Zla je nara u djogata moga,
Nami valja dalgu uzimati,
More te, draga, vihar ukinuti."
Gjulić misli na djogatu svome:
„Da bi išo ispod kule bile,
Da s' ne javim Konjević-Mihajlu,
Svi će reći Konjevići mladi:
„„Băka fale Gjulić-bajraktara!
On se fali, da je junak pravi,
A on našu ukrade divojku
Ko kobilu u po noći tavne!""
I Bog znade, ispod kule ne ću,
Nego idem kroz avliju bilu."
U avliju uskoči djogata,
Dotira ga pod kamenu kulu,

Pa on viče Konjević-Mihajla:
„O kopile, Konjević-Mihajlu!
Kamo tebi Ivan harambaša,
Što se j' krstu presegnuo svome,
I s Ivanom šezdeset platnika,
Da će tvoju sačuvati kulu
I u kuli tvoju lipu Jelu
Od Turčina Gjulić-bajraktara?
Evo njega u tvojoj avliji,
Za njim lipa na djogatu Jele.“
On se fati svojih beglučkinja,
Pa uz kulu puške okrenuo,
Pukoše mu kako možarovi,
Sva im grohnu srča po pendžeru.
Pa na druga vrata iskočio,
I pobiže od kule kamene,
A Mihajlo skoči u odaji,
Pa ispade kuli na tavane
I opali tanke možarove,
Haber dade otočkome banu,
Da ćuprije čuva na Gaštici.
Nuhan biži pod Vratnik-planinu,
Pa u klanac Nuhan uskočio,
Udario momak uz planinu,
A Vratnik je vrletna planina.
Dok izidje vrhu na planinu,
Veš mu s' maman rastočio djogo.
Nuhan snimi s djogata divojku,
Pa Jelici veli diviČici:
„Dede vodaj djogu velikoga!
Crknut će mi dobar na planini.“
Njemu Jele provadja djogata,
Sve on misli, što će i kako će.
Onda Nuhan do djogata dodje,
Snimi s njega hašu pozlaćenu,
Pa se fati pale okovane,
Svu isiče hašu pozlaćenu,
Nabaci je na stine studene.
Nuhan side u stine studene,
Izvadio male džehvedare,

A pomoli s' Konjević Mihajlo,
Za njim leti osam Konjevića.
Kad Mihajlu oči utekoše,
Pogledao u stine studene,
Crljene se stine po Vratniku,
Onda dici svojoj govorio:
„Dico moja, osam Konjevića!
Junak nije Gjulić-bajraktaru,
Da bi smio bilom Senju saći,
Meni moju ujagmiti Jelu,
Da mu nije Like Mustajbega;
Ama j' beže Vratnik ispunio,
Jer s' crljene fesovi junački."
To on reče, vrati bedeviju,
Biži natrag Senju kamenome,
A za njime osam Konjevića.
Kad to Gjulić vidja bajraktaru,
On na noge skoči do djogata,
Sa djogata hegbe dofatio,
Iz njeg vadi mezu i trmpezu,
Tu on sjede rujno piti vino.
Dok se j' Gjulić vina napojio,
U tom Jele odmorila djogu.
Opet skoči Gjulić-bajraktaru,
Preko konja hegbe prebacio,
Pa Jelici veli divičici:
„De ga vodi, Jelice divojko,
Do Otočca niz Vratnik-planinu!"
A niz Vratnik Jele upravila,
A Mihajlo bilom Senju sidje.
Kada kuli i avliji sidje,
Ope dici svojoj govorio:
„Dico moja, osam Konjevića!
Tako m' krsta i zakona moga!
Baš je junak Gjulić-bajraktaru,
Jer mu bega u Vratniku nema
Ni kod bega ličkih nabodica;
Da se j' beže tudi prigodio
I kod bega ličke nabodice,
Kako znadem bega i Ličane,

Stirali b' nas do Senja kamena."
Pa on jope opali možare,
Haber dade banu otočkome,
Da ćuprije čuva i čaršije,
On poside svoju bedeviju
I okrenu jope u tiranje.
A već Gjulić sadje pod planinu,
On poside velikog djogata,
Baci za se Jelu zasobicu,
A obgrnu mrku kabanicu,
A na glavu baci kukuljicu,
Zlatne sape na prsih čapraze,
Da se za njim ne vidi divojka.
Sajmeni se danak prigodio,
Nuhan svoga rasrdio djogu,
Njemu dobar naru pokazuje,
On se baca i desno i livo,
Pa u sajam Gjulić udario,
Bižе kranjci na četiri strane
A od klete nare djogatove,
Jer se baca i desno i livo.
U čaršiju momak uskočio
Kraj birtije Luce krčmarice,
Od Otočca otišće djogata.
A nastupi bane gospodine,
Jer je bane niz čaršiju pošo,
A Luce mu veli krčmarica:
„Gospodine, mlad otočki bane!
Ti čuvaš li kamene čaršije
A od zmije Gjulić-bajraktara?
Ne čuvaj je, koristi ti nema!
Jer je prošo Gjulić-bajraktaru
I pronio Jelu Konjevića,
Dvoje mu none ispod buča vire,
To sam, bane, očima vidila."
Kad to čuo Otočlija bane,
Na soldate hršum učinio,
Da opale na gradu topove.
A soldati bana poslušali,
A na gradu drmnuše topovi,

Za Gjulićem larmu podignuše.
Ja kad Gjulić do Gaštice dodje,
On na njojzi pregazi ćupriju
I pobiže priko vode hladne,
Potira ga håma sustignula.
Nuhan misli na djogatu svome:
„Gdje ću jadan glavu izgubiti,
Kad sam dovlen iznio divojku!
Da je bilo na Vratniku kletom,
Žalio onda ne bi poginuti.
Vid' mog pobre, crn mu obraz bio,
Gdje je mene reko dočekati,
Pa mog pobre na ćupriji nema!"
A potira njega sustiguje,
Već je s njime čarku zamećala.
Kad pogleda Nuhan pod planinu,
Iz planine ždralan iskočio,
A na njemu Vrhovac Alaga,
I za njime trista Vrhovčana.
Kad ga vidja od Otočca bane,
Ban ustavi velikog putalja.
A sritoše s' oba pobratima,
Gjulić viče salam sa djogata,
Vrhovac mu salam otprimio,
Pa on na njih ljuto udario.
Gjulić ode na Vrhove crne,
Ban pobiže na ćupriju kletu,
Na Otočac konja upravio.
Koji za njim na ćupriju sidje,
Taj i ode do Otočca s banom;
Koji zgodi u Gašticu kletu,
I danas je u Gaštici hladnoj.
A izidje Gjulić na Vrhove
Biloj kuli pobratima svoga,
Vodi Jelu kuli uz mostove.
U tom dodje Vrhovac Alaga.
Tu će Gjulić konak učiniti,
Svu noć pili, sana ne imali.
Kad ošinu zora od istoka,
A Gjulić se sprema u odaji,

Sve katansko pobaca odilo,
A momačko na sebe obuče,
Alaga mu veli na rastanku:
„Hoću li ti, pobro, u svatove?“
„„Ne ćeš, pobro, vjeru ti zadajem!
Baš sam s' tvrdoj vjeri zavjerio,
Da mi treći u svatove ne će
Posli mene i djogata moga.““
To mu reče, a na noge klisi,
Sava sluga spremio djogata,
Sidje Nuhan, pa ga poklopio,
Za se Jelu baci Konjevića,
Pa upravi niz Vrhove crne.
Kad on sidje na hudut na vodu,
On se s atom svojim prigovara:
„Ali ćemo do Bunića bila,
Ali ćemo na Udbinu bilu?
Dao sam vjeru Zlatiji divojci,
Ako izvedem Jelicu divojku,
Da je najpri do Bunića svratim,
Baš je hoću, djogo, i svratiti.“
Pa Buniću momak upravio,
A sve muško palo po meraji,
Žensko s' bili gradu po bedenu,
Ono gleda Gjulić-bajraktara
I Jelicu lipu Konjevića.
Nuhan Gjulić u avliju udje,
Pred njega je aga izašao,
Pa on veli Gjulić-bajraktaru:
„Sad ja znadem, da si muška glava!“
Njemu Gjulić veli sa djogata:
„O dizdaru, gradu poglavaru!
Sad mi kaži, ko je firanija,
Ko je, aga, od kuje kopile?“
Nasmija se bunićki dizdaru:
„Moj Gjuliću, moje dite drago!
Ne ostaj mi, što sam govorio,
Samo kušam, ima li junaka.“
Onda njemu Gjulić govorio:
„Nisam, aga, išo Senju bilom,

Što se kadar oženiti nisam,
Vira je, aga, i boljom divojkom,
Neg sam sišo Senju kamenome
Poraz nama naših Bunićana,
Pa ti džaba Jelica divojka!"
Nuhan snimi kićenu divojku,
A ispala u avliju Zlate.
Njemu veli bunićki dizdaru:
„Pričekaj me, moje dite drago!
Dok ja svoju spremim dijevojku,
Pa ti vodi Zlatu na Udvinu!"
„„Ne ću, aga, vjeru ti zadajem!
Moja majka nigdi nikog nema,
Nego sama mene na odžaku.
Pa kad bi se tako oženio
Brez kahara i teška mejdana,
Da ne znadu braća i družina,
Svak bi reko, da ja junak nisam."
To mu reče, a povrati djogu,
Zakukaše dvije kukavice
A na kuli bunićkog dizdara,
Jedno lipa Jele Konjevića,
A drugo je Zlate dizdareva.
Kad ih čuo Gjulić-bajraktaru,
On djogatu pao po perčinu,
Da ne sluša sinjih kukavica,
Ode Gjulić i otira djogu.
Ja kad Gjulić na Udvinu sidje
Do begluka Mustajbega svoga,
Al odaja puna Udvinjana,
On im salam u odaji viknu,
A begovoj poletio ruci,
Beg mu ruke ne da poljubiti,
Kod sebe mu misto načinio,
Pa se s njime za zdravlje upita:
„Jesi l', sine, zdravo putovao,
Jesi l' išo do Bunića bila,
Jesi l' Zlatu vidjo dizdarevu?"
„„Jesam, beže, i Senju kamenu,
I iznio Jelu Konjevića

I dao je bunićkom dizdaru."
Ja kad čuo Lika Mustajbeže:
„Što to, sine, od Boga ti teško!
Vidit 'š sada, što vidio nisi."
Beg pogleda sa pendžera svoga,
A ugleda vlašče na alatu,
Gdje mu leti uz mehke rudine,
Ono nosi knjigu u procipu,
Knjigonoša do begluka dodje,
Spade s konja, u begluk unidje,
Boga viče, pa se poklonio:
„Koje vam je Gjulić-bajraktaru?
Imam bilu knjigu na njegaka."
A svak muči, ništa ne govori,
Al ne muči Gjulić-bajraktaru,
Neg vlaščiću veli u odaji:
„Ovo j' glava Gjulić-bajraktaru!"
Kad ga vlašče vidja u begluku,
Pokloni se, a poleti ruci,
A dade mu knjigu napisatu,
Uze j' Gjulić, pa je begu dade,
Beg je uze, pa je razavio,
Knjigu kaže Gjulić-bajraktaru:
„Vid', Nuhane, moje dite drago,
Evo j' knjiga od Otočca bila,
Evo je poslo Konjević Mihajlo,
Šta je u njoj Mihajlo pravio:
„„O Turčine, Gjulić-bajraktaru!
Od kako je Lika postanula,
To ni jedne nabodice nema,
Da je od Senja odnio divojku
Do tebeka jednog, bajraktaru!
Junak jesi, al pametan nisi,
Gdje ti moju ujagmi divojku,
Pa uteče krstu na sramotu.
Da si mi se Jelom oženio,
Ja ti ne bi danas zamirio,
Ja bi sašo Jeli u pohode,
Nek s' spominje, dok j' ove krajine;
Ven si moju Jelu poklonio,

Bajraktaru, jednoj neprilici,
Neprilici bunićkom dizdaru
Za njegovu Zlatiju divojku!
Kad si moju poklonio Jelu,
Sad eto ti knjiga od meneka:
Ti se spremi, što se bolje more,
Eto t' muhlet za nedilju dana,
Pa ti meni na Gašticu sidji
I svedi mi Zlatu dizdarevu,
Da ja vidim Turkinju divojku,
Kad si za nju Jelu poklonio,
Da ja vidim, je li bolja Zlate.
Naske ima devet Konjevića,
Svi ćemo ti na mejdan izići.
Ako sviju zgubiš u mejdanu,
Ti se onda ženi Zlatom lipom;
Ako li te zgubim u mejdanu,
Voditi ću Zlatu na Primorje,
Ženit s njome kog je meni drago.""
Onda Gjulić begu govorio:
„Beže dragi, to sam i želio!
De mu drugu piši na kolinu,
Ja ću njemu na mejdan izići,
Baš povesti Zlatu na Gašticu,
Nek je vidja devet Konjevića."
Taku beže knjigu napravio,
Pa je vlahu dade u odaji,
A Gjulić mu dade popudbinu,
Popudbinu dvan'est madžarija.
Dobro ga je vlašče zafalilo,
Pa izidje, poside alata,
Ode vlašče do Otočca bila,
A ostade Lika Mustajbeže.
Beže piše knjige na kolinu,
Pa ih beže šalje po gradovih,
Što u gradu ima poglavara,
Njemu svaki da podigne vojsku,
Da je begu svede na Udvinu.
Jednu šalje bunićkom dizdaru:
„Čuj, dizdaru, gradu poglavaru!

Spremaj Zlàtku svoju na òdžaku,
Eto mene do Bunića bila,
Kod tebe ću konak učiniti,
Kad si lipu pazario Zlatu,
I ona će na Gašticu sići,
Nek je devet vidja Konjevića."
Drugu posla Vrhovac-Alagi,
Da mu sprema konak na Vrhovih.
Tako beže knjige raspačao,
Nuhan metno djogu u kolane,
Dobar mu se kraj bedena voda
U velikih širokih kolanih,
Jer ga sprema raz hali-mejdana,
Pa ga voda tri četiri dana.
Kad mu peto jutro osvanulo,
Sva se sila na rudine zbila.
Podiže se Lika Mustajbeže,
S vojskom sidje do Bunića bila,
Pa će tudi konak učiniti,
A u jutru rano podranio.
Spremi dizdar Zlatu na odžaku,
A sigura velikog dorata.
Otalen se podigoše Turci,
Povedoše Zlatu dizdarevu,
Osta lipa Jele Konjevića
Na odžaku bunićkog dizdara.
Kad izišli na Vrhove crne,
A do kule Vrhovac-Alage,
Alaga im siguro konake,
Svu savio ispod kraja raju.
Ispod kule vatre položili,
Tu se peču jalovice ovce,
Dotirali vino i rakiju,
A sasuli ječam na kamare,
Dočekaše bega udvinjskoga,
Tu mu pade na konaku vojska.
Kad je sutra bio dan osvano,
Posidoše ate plemenite,
Otiskoše niz Vrhove crne
Do Jablana i Starca bunara.

Kad Jablanu sišli i bunaru,
Na golemo čudo nagazili,
Jer izašo Konjević Mihajlo,
Kod obale šator razapeo,
Pa on sio rujno piti vino,
Kod njeg osam dice Konjevića.
Vodaju se ati kraj šatora,
A izašo od Otočca bane,
Ban savio dvan'est kumpanija,
Kraj Gaštice butum pocrnilo
Od škrljaka i od telećaka.
Janda sio od Otočca bane,
Prama njemu sida Mustajbeže,
A tu sila prema sili stala.
Gjulić svoga oside djogata,
Pa on uze abdest na bunaru,
Gjulić klanja dva hadži-rećata.
A ù suru stali bajraktari,
Ispred sùre Gjulić okrenuo,
Da s' halali svoji pobratimi.
Svaki s' s njime pobro zagrlio,
Svaki išće mejdan kod Gaštice,
Pa s' halali s begom Mustajbegom.
Janda Zlatka izašla divojka,
Pa Gaštici hoda po obali,
A proliva suze niz obraze,
Zlatku gleda osam Konjevića
I deveti Ćor-Marčinko stari.
Onda Gjulić poside djogata,
Do Zlatije doskaka djogata,
Pa Zlatiji veli dijevojci:
„Muč', ne cvili, bolit će te glava,
Ne ron' suza, a ne šteti lišca,
Ti se ne boj, moje milovanje!
Da poginem, draga, u mejdanu,
Konjevića jope zapast ne ćeš
Kod ovlikih ličkih nabodica,
Svaki ć' za te na mejdan izaći."
Kraj divojke proskaka djogata
Do šatora devet Konjevića,

Ustavi ga, Mihajlu govori:
„Ustaj, svinjo, da se ogledamo,
Da vidimo, za kog su divojke!"
A Mihajlo njemu govorio:
„O Turčine, Gjulić-bajraktaru!
Što si s' tako asi učinio?
Ni Boga mi ne šće naviknuti."
A njemu je Gjulić govorio:
„Dušmanin si, za Boga ne znadeš,
Da ti, svinjo, za svog Boga znadeš,
Tražio ne bi turskih divojaka,
Neg izlazi, da se ogledamo!"
Konjević je njemu govorio:
„Odjaš' konja, pod šator unidji,
Da mi svoje prečestimo duše,
Nikom valja danas umirati,
Po nesreći mogu obojica."
Gjulić jope njemu govorio:
„Čuj, kopile, Konjević-Mihajlo!
S kim se bijem, ja s onim ne pijem,
Kad ću mriti, ne ću vina piti,
Neg izlazi, da se ogledamo!"
A Mihajlo dici govorio:
„Ko će najpri na mejdan izaći?"
Svaki muči, ništa ne govori,
On Jovanu sinu govorio:
„O Jovane, najstarije dite!
Tvoja j' prva na mejdan izaći."
Jovan namah na noge skočio,
On kulaša svoga poklopio,
Soldati im mejdan razmirili,
Pa u gotov mejdan uskočiše.
Jovan veli Gjulić-bajraktaru:
„Kako ćemo mejdan učiniti?"
„„E Jovane, kako tebi drago!""
„Kad ću, Ture, mejdan izbirati,
Deder biži, ja ću òkupiti."
Pobiže Gjulić, a za njime Jovan;
A kad vidja, da stignuti ne će,
On otišće koplje ubodicu,

Stade mu zvřka koplja ubodice.
Kada ga je djogat opazio,
Talumli se dobar prigodio,
Djogat frci s desna na lijevo,
Djogat kleče na prva kolina,
A Nuhana koplje natfalilo.
Dok je Nuhan povratio djogu,
Jovan puče iz pušaka malih
I Nuhanu grdne rane zada,
On nit pada niti se pripada,
Nego za njim nametnu djogata,
Pa on stiže Konjević-Jovana,
Udari ga golotrbom ćordom
Iznad pasa i malih pušaka,
Jovanova ufati kulaša,
Ufati ga, dade Mustajbegu,
Pa u gotov mejdan uskočio.
A Ostoja na noge skočio,
I on svoga poside djogata.
U gotov su mejdan uskočili:
„Bjež', Gjuliću, ja ću òkupiti."
Pobiže Gjulić, a za njim Ostoja,
Za Nuhanom koplje upravio,
I Nuhana koplje natfatilo,
Onda na njeg puče iz pušaka
I Nuhanu on ranu zadade.
Za njim Nuhan upravi djogata,
I Ostoji on odsiče glavu,
Ostojina ufati djogata,
Dade njega Liki Mustajbegu.
Sve vidjaju ličke nabodice,
Gdje mu štrca iz nidara krvca.
Dizdarević begu govorio:
„Daj mi, beže, izun od sebeka,
Sramota je naske nabodica,
Da sâm Nuhan na mejdan izlazi
Devet puta kod Gaštice hladne,
On od svoga nikog roda nema."
„„Meho sine, izuna ti nema!""
Jope Gjulić u mejdan unidje

I sve osam zgubi Konjevića,
I svaki mu grdnu ranu dade;
A sve butum ličke nabodice
Svaki begu govorio svome:
„Daj mi, beže, izun od sebeka,
Da izminem Gjulić-bajraktara!“
Beg izuna ne da od sebeka.
Na Nuhanu osam grdnih rana,
Al je Nuhan srca junačkoga,
Jope momak u mejdan unidje.
Onda skoči Konjević-Mihajlo,
Pa poklopi vranu bedeviju,
On u mejdan gotov uskočio:
„Ture, kako 'š mejdan učiniti?“
„„Dušmanine, kako tebi drago,
Vaše zvanje, vaše obiranje.““
„Turčine, kad je kako meni drago,
Ti zajaši od tabora svoga,
A ja hoću od logora svoga,
Jedan:ćemo drugom poletiti,
Gdje s' sritemo, da se ošinemo!“
Dok rekoše, ate zajahaše,
Jedan drugom plaho poletiše,
U Mihajla koplje ubodica,
A na koplju medvidija glava,
Ona ziva ko kada je živa,
S otim plaši konje u mejdanu,
Otišće ga Konjević Mihajlo.
Kad Nuhanu pade medju noge,
Dobar s' djogo da poplaši ne će.
Kad on vidja, da se ne poplaši,
Fatio se merdžanli-kubura,
Na Nuhana oganj oborio,
Dotati malo Gjulić-bajraktara.
U Gjulića golotrba ćorda,
Njemu sijnu mača zelenoga,
Sritoše se na meraji travi,
Varaju se oba u mejdanu,
Prevari ga Konjević-Mihajlo,
Osiče mu kajas u djogata,

Leti djogat; kud je njemu drago,
A Mihajlo za njim upravio,
Navrže za njim vranu bedeviju,
Dofaća ga malo po plećima.
Kad to vidja Tale Ličanine,
Onda Tale na Nuhana viče:
„Davor pobro, Gjulić-bajraktaru!
Kamo tebi moja oblučkinja,
Što sam ti je, pobro, poklonio,
Koja ždere đvan'est drama praha
I četiri zrna na sindžirih,
Pa je nosiš djogi u obluku?"
Al Nuhana rane savladale.
Kad je čuo, što govori Tale,
On se fati oblučkinje svoje,
Priko sebe pušku okrenuo,
Mihajlo se blizo prikučio.
Kad otrže kleta oblučkinja,
Mihajla je dobro pogodila,
Na prsih mu dagmu načinila,
A na plećih pendžer otvorila,
Mihajl pade mrtav s bedevije,
A doleti do Jablana djogo,
Pa on stade kod vode bunara,
S njega pade Gjulić-bajraktaru
Aimbein od ovoga svita.
A po njemu pade dijevojka,
Stade je cika ka i zmije ljute,
Stade vika ličkih nabodica:
„Neka t', beže, od Boga ti teško!
Uputi li Gjulić-bajraktara,
Kakvog, beže, u serhatu nema!"
Dizdarević ni da čeka ne će,
Brez izuna pade po doratu,
Uporedi Bosnić Mehmedaga,
S druge strane Vrhovac Alaga,
A mimo njih Vlahinjić Alija,
Njega crljen bajrak poklopio,
Stoji mu zvrka paptî od bajraka,
Sveg je Alu bajrak poklopio,

A jamaka kita od bajraka;
A za njime Musić-bajraktaru,
Uporedi Ibro Renkoviću,
A za njime Četić Osmanaga,
Poredi mu Ferizagić Ahmo,
Pa ostali udariše Turci!
Dočeka ih od Otočca bane,
Tu se sitan oganj prolomio.
Samo s' jednom vatrom primetnuše,
Na bega se Turci rasrdili,
Pa veš u njih uspiranja nema,
Ne dadoše puške prenabiti,
Istrgaše glije i parade,
Sijnuše im golotrbe ćorde,
Stoji cika pérâ od sabalja,
Stoji pusta koplja krhljavina,
Kresaše se tri puna sahata.
Od banovih dvan'est kumpanija
Šest uteče na Gašticu hladnu,
Na ćupriju do Otočca bila,
A šest mu je ligom izginulo.
Od begovih dvanaest hiljada
Poginu ih tri pune hiljade,
Što šehita, što li ranjenika.
Kod Gaštice šićar pokupiše,
Pa šehite svoje pokopaše,
Ranjenike nà sale digoše,
Otiskoše uz Vrhove crne,
Na Vrhovih konak učinili,
A u jutru rano podranili.
Bеže sidje do Bunića bila,
Tu ostavi Zlatu dizdarevu,
A Nuhana nosi na Udvinu.
Kad beg sidje na Udvinu kuli,
Sve berbere beže pokupio,
Da po Liki liče ranjenike,
A dobavi Mašina berbera
A od Hlivna i vode Bistrice,
Jer ga boljeg od otoga nema,
On mu liči Gjulić-bajraktara,

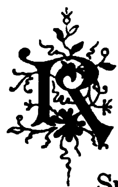
Ličio ga devet nediljica.
A deseta kad nasta nedilja,
Već Nuhanu rane zamladile,
Već on more u čaršiju sići,
Pa se more na konju držati.
Beg pokupi stotinu konjika,
Pa on sidje do Bunića bila
A do kule bunićkog dizdara,
U dizdara pade na konaku.
Kad im sutra bio dan osvanu,
Beg pred njega pade na kolina,
Pa od njega Zlatu zaprosio:
„Daj mi Zlatu po božijem putu,
Da oženim Gjulić-bajraktara.“
Dade dizdar, ni riči ne reče,
Dade Zlatu svoju jedinicu,
Dade lipu Jelu Konjevića.
Onda dizdar begu govorio:
„Za me nisu ovake divojke,
Već za ’nakog siv-zelen sokola.“
Pa ih obi spremi na odžaku.
Podiže se beg Mustajbeg Lika
I povede obidve divojke,
Dovede ih beže na Udvinu,
Pa nastavi činiti veselje
Na Udvini punih petn’est dana.
On dovede hodžu i kadiju,
Hodža lipu Jelu poturčio,
Kadija obi nićah učinio,
Oženiše Gjulić-bajraktara.
Tako se je Gjulić oženio
I kod dvora proveo veselje,
Vik izvio, porod izrodio,
Nikad Jele nije prikorio,
Što je grdnih dopanuo rana,
Neg joj jope tvrdu viru dao,
Da se na nju oženiti ne će,
Jer je imo pravog hizmećara
Od tog dana do edžela svoga.

***Islamović Bećir*, br. 26.**

13.

Gjulić bajraktar i Gal kapetan.

ano rani beg Mustajbeg Lika
Na Udvini u kamenoj kuli,
Pa delije svoje dovikuje:
„Spremajte mi velikog goluba,
Ići ćemo hitar lov loviti.“
Delije mu spremiše goluba,
Beg se spremi u kamenoj kuli,
Pa otišće ata niz rudine,
A uz bega sve trijest delija,
Vode begu hrte i vižlove,
Pa on sidje pod Vučjak-planinu.
Beže lovi za tri bila dana,
A četvrti, kad je osvanulo,
On osvanu na vrh Velebita,
S Velebita na Novi pogleda:
„O delije, draga dico moja!
Hoćemo li do Novoga sići
Mom sestriću Delibegoviću?
Evo pune četiri godine,
Ja kako mu sahodio nisam.“
Ode beže niz Velebit crni
Do Novoga Delibegoviću,
Dobro bega sestrić dočekao
Na salamu i turskom ićramu.
Beg oside velikog goluba,
Pa izidje na tepu ledenu,
A iz kule iskoči divojka
Lipa Zlate Delibegovića,
Ona bega u ruku poljubi:
„Jesi l', dajo, zdravo i veselo,
Je li ujna zdravo na odžaku?“
„„Zdravo je, ćeri, moje dite drago!““
Divojka se natrag povratila,
Okrenula u kamenu kulu,

Malo bila, pa se povratila,
Nosi crnu kahvu na tabaku,
Ona begu kahvu natočila,
Beg se fati zarfa i fildžana,
A čuše se sinje kukavice.
Beg sestriću govorio svome:
„Moj sestriću Delibegoviću!
Al se ono čuju kukavice,
Dico moja, al mi se prečulo?“
„„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Ono nisu sinje kukavice,
Ono j' majka Zenković-Alage
I Hanka je sestra Alagina.
Ako cvile, jest im za nevolju,
Jer im Ale dopade nevolje,
Čudne muke i tavnice klete,
A tavnice otočkóga bana.
Evo, dajo, za sedam godina,
Kako j' aga dopao nevolje,
Pa ga j' bane ucinio ljuto,
Jer mu Hanku išće sa odžaka.
Alagi je muka dotužila,
Svoju mu je poklonio Hanku.
Eno došle nargišli kočije,
Uz kočije dvanaest soldata,
Lipa Hanka kulu pretvorila,
Eno cvili majka i divojka.““
Tada njemu beže govorio:
„Da Bog dade i srića od Boga,
Da je Novi kuga pomorila,
Kad u njemu ne ima junaka!
Kamo Bosnić, zmija ga šinula,
Kamo mu dorat, ujeli ga vuci,
Što ga vavik na Udvini fali!?“
A njemuka sestrić govorio:
„Nemoj, beže, ja ti ljubim ruku!
Ti ne kuni Bosnić-Mehmedage,
Jer je sinoć sašo od Otočca
I donio sedam grdnih rana,
A sve rana od ljutih mačeva,

Od mačeva Koste harambaše."
Kad to čuo Lika Mustajbeže,
U avliji na noge skočio,
On poside velikog goluba
I podiže sve svoje delije,
Pa kroz Novi beže udario
Ispod kule Zenković-Alage.
Kad ga lipa opazi divojka,
Zacvilila kako godinica,
Ona kune sreću divojačku:
„Srićo moja, i Bogu si teška!
Da se fatim vrila studenoga,
Bi se meni vrilo presušilo;
Da se fatim bora zelenoga,
Boru bi se grane osušile,
Gdje ja jadna mušteriju nadjoh
Na Udvini Gjulić-bajraktara,
Pa mu dadoh vjeru od sebeka,
Jadi moji, da ću za njeg poći,
A on meni, da će me uzeti.
Dok moj braco dopade nevolje,
Tužne muke i tavnice klete,
Nuhan ne smi do Novoga sići
A od straha otočkoga bana."
Sve to čuje beg Mustajbeg Lika,
On golubu pade po perčinu.
Od Novoga ispod Velebita
Na Udvinu deset punih sahta,
Sve je beže u dva pokupio.
Beže udje u begluk-mehanu,
Al mehana puna Udvinjana,
Salam dade, oni otprimiše,
Isprid bega na noge skočiše,
Oni begu misto načiniše.
Kad on side kod topla pendžera,
Beg je čudno nujan i zlovoljan,
Udvinjani bega upituju:
„Jesi li se, beže, zamorio,
Jesi li se lova nalovio?"
A sve muči beg Mustajbeg Lika,

Najstrag mu je Gjulić govorio:
„Slatki beže, ja ti ljubim ruku,
Što si tako nujan i zlovoljan?
Al si mi se, beže, zamorio,
Al je tebe ništo zabolilo,
Deder kaži bajraktaru svome!“
Njemu reče beg Mustajbeg Lika:
„O Gjuliću, crn ti obraz bio!
Ti si mene rezil učinio,
Ti zavrže sebi jaukliju
Kod Novoga niže Velebita,
Hanku lipu Zenković-Alage,
Ti joj vjeru dade od sebeka,
Moj Nuhane, da ćeš je uzeti,
Ona tebi, da će za te poći.
Dok Alaga dopade nevolje
I tavnice otočkoga bana,
Sad Nuhane, za sedam godina,
Veš ti ne smiš do Novoga sići
A od straha otočkoga bana.
Znaš, kopile, Gjulić-bajraktaru!
Kad te snese a Gjulija majka
Sa Glasinca iznad Sarajeva,
Pa te nósa po tudjih odžacih,
Ja se tebe primih na odžaku
Raz hatora Boga velikoga,
Raz gajreta cara čestitoga,
Ohranih te na odžaku svome
Poraz nama sve široke Like,
Pa ja na te takum navalio,
A poda te konja podmetnuo,
Tebi sandžak-bajrak ispravio,
Da ga nosaš sa mnom vojujući,
Pa ti sada ŏstavi divojku!“
Njemu veli Gjulić bajraktaru:
„Nisam, beže, ja ti ljubim ruku!
S toga nisam Hanke ostavio,
Nego sam se dvaput oženio
Lipom Zlatkom Bunićanin-Muje
I Jelicom Konjević-Mihajla,

Pa sam Jeli tvrdu viru dao,
Da se na nju ja ženiti ne ću,
S toga jesam diklu ostavio."
Njemu veli Lika Mustajbeže:
„Haj, kopile, iz begluka moga!
Veš mi ne ćeš biti bajraktaru."
Srdit Nuhan na noge skočio,
Iz begluka na dvo' okrenuo,
Nuhan momak kroz Udvinu skače,
Fesić-kapu turnô nad obrvu,
A otisko uz ruke rukave
A pod svoju ilikli gečermu,
Male mu puške pasa odmetnule
Zlatnih kapa, srmali kundeka,
Niže njih je pâla okovana,
A oko njeg četiri silaha,
Na nogu mu kajsar-jemenije.
On dopade kuli i avliji,
U podrum se djogatu svratio,
Hitro djogu spremi na jaslama,
Pa upade u kamenu kulu,
On ne traži tebdila odila,
Sa čivije ćordu ujagmio,
Pripasa je u svojoj odaji.
Tad okrenu niz kamenu kulu,
Do djogata dopanuo svoga,
Izvede ga, pa ga poklopio,
Otišće ga gradu na kapiju,
A ne gleda ni desno ni livo,
Već u grivu gleda djogatovu,
Jer mu Nuhan pade po perčinu,
Pa on sleti do Novoga bila.
Kad se biloj kuli pomolio,
Ugleda ga Hanka Zenkovića,
Zacvilila, pa je govorila:
„Gdje si, Nuho, ovliko zemana,
Kamo t' vira, stigla te nevira,
Jesi l' meni tvrdu viru dao,
Moj Nuhane, da ćeš me uzeti,
A ja tebi, da ću za te poći?

Dok moj braco dopade nevolje,
Veš ti meni ni mukaet nisi
Evo punih sedam godinica."
Gjulić muči, ništa ne divani,
On upade u avliju bilu.
Kada vidja lagahne kočije
I dvanaest kraljevih platnika,
(A platnici ničem krivi nisu)
Njemu sijnu golotrba ćorda,
Pa pogubi sve dvan'est platnika.
Iz avlije iskoči djogata,
Upravi ga ukraj Velebita,
Upravi ga u Korin-planinu.
Veš dan prodje, tavna noćca dodje,
Škorka noćca, a nije miseca.
Kol'ko se je Nuhan nasrdio,
On ne pazi mraka ni oblaka,
Nit se boji vuka ni hajduka,
Iz liva mu zavijaše vuci,
A na jelah grkću gavranovi,
A dobar se uzvirio djogo,
Njemu veli Gjulić-bajraktaru:
„Moj djogate, desno krilo moje!
Šta se bojiš mrcinjaka vûkâ?
Kad nas godic susritali vuci,
Vavik su nas darovali Turci,
Jer smo vuke mesa nahranili,
Gavranove ókâ napojili."
Gdje će Gjulić tada osvanuti?
Kod Jablana i Starca bunara,
Tu ga žarko ugrijalo sunce.
Kraj Gaštice upravi djogata
Do ćuprije Koste harambaše,
Što ćuprije na Gaštici čuva
I kod njega šezdeset platnika.
A izašo Kosta harambaša,
Pa je sjeo Kosta na ćupriji,
Mletačkinju vrgo preko krila
Od dva grla, od zrna četiri,
Zlatna kasa, zlatni tepeluci,

Hem u puške zlatni šipkaluci,
Na pušci mu dva slova od zlata,
A u puške grla pozlaćena,
Važe njemu trista madžarija,
Kog se meće, onog ne promeće,
Pa je gladi preko krila svoga.
Kad pogleda Kosta harambaša,
On ugleda Gjulić-bajraktara,
Gdje mu Turčin jaše na djogatu
Brez tebdila, katanskog odila.
On podviknu šezdeset platnika:
„Vi soldati, kraljevi platnici!
Daj izidj'te meni na ćupriju,
Pa ù suru stan'te kod ćuprije,
Eto Ture jaše na djogatu!"
A ispade šezdeset soldata,
Sve ù suru stali kod ćuprije,
Svaki j' luntu-mušket nategnuo,
Sve to bliže sašli do ćuprije,
Jope viknu Kosta harambaša:
„Vi soldati, kraljevi platnici,
Vi obor'te puške kod ćuprije!
Na to Ture jutros gledajući,
Ko kad nosi pismo pre sebika,
Neka prodje do Otočca bila.
Ako nema pisma pre sebika,
Da je vila, pa da ima krila,
Ne b' mu pera iznijela tela,
Ja kamo li noge djogatove;
Da s' izvija nebu pod oblake,
Ako svoju dignem mletačkinju,
Hoće ona njega uloviti."
Svaki soldat pušku oborio,
A naskaka Gjulić-bajraktaru,
Pa on njima dobro jutro viče,
Oni njemu jutro otprimili,
Nuhan djogu na Gaštici pridje.
A kad Nuhan na ćupriji pridje,
Na golemo čudo nagazio,
Osam tudi što nadje soldata,

Ni na kakvu ruse glave nema,
Jer je tudi Bosnić salazio
I dobio sedam grdnih rana.
Kraj njih Nuhan otišće djogata,
Nuhan sadje do Otočca grada
I do kule otočkoga bana.
Kad se kuli blizo prikučio,
A čuje se žurba ispod kule,
Udaraju šimšir-tamburini,
Katkad koja puška otrguje,
Jer je bane zametnô veselje,
Jer se nada Hanki Zenkovića,
Da će njemu od Novoga sići.
U avliju Nuhan uskočio,
Po avliji tole posidale
Na petero pa na devetero,
Savila se sva višnja gospoda:
Otočani i Ledeničani,
Brložani i Crnoričani,
Pa im redna na okolo hoda,
U svakog je puška mletačkinja
Od dva grla, od zrna četiri.
Uz avliju puške prislonili,
A kod svake dva stoje soldata
Pod mušketi i pod bajuneti.
Kad pogleda Gjulić po avliji,
U avliji divno kolo igra
I šezdeset u njem divojaka,
Medju njima mila materina,
Lipa Mika, sveg Rimluka dika,
Lipa sestra Mitra-bajraktara.
Kad je vidja Gjulić-bajraktaru,
Sam mislio, a sam govorio:
„Ja sam svakud progonio djogu,
Slazio sam Beču kamenome,
Vidio sam Maru ćesarovu,
'Vaka nije Mara ćesarova.“
Kad pogleda Gjulić kroz avliju,
U avliju voda dovedena,
A nad vodom tepa načinita,

A na tepi od Otočca bane,
Kod njeg zete Petar generalu,
I on sašo od Deniza bila
I doveo sina Matijana,
Sjaje mu se škrljka nad očima.
Nejak Mate od osam godina,
Pa on dvori ćaću u koledi.
Kad pogleda Gjulić po avliji,
On ugleda vranca u avliji,
Vodaju ga četiri soldata
U marvantih i čatal-ularih,
To je gavran malog Matijana,
Što mu ga je ćesar poklonio.
Kad pogleda Gjulić-bajraktaru,
On ugleda od zlata skemliju,
To j' skemlija otočkoga bana,
Do skemlije dotira djogata,
Gjulić svoga oside djogata,
Pa mu zape četiri kajasa,
Sam se dobar po avliji voda,
Gjulić side u zlatnu skemliju.
Sva s' gospoda tome začudila,
Gdje im Turčin u avliju dodje
Brez tebdila katanskog odila,
A podviknu Gale kapetane:
„Nâ, Turčine, moju čašu vina,
Ispij čašu, pa mi pravo kaži,
Ako imaš pismo pre sebika;
Ako l' nemaš pisma pre sebika,
Veš je nikad ispijati ne ćeš.“
Njemu veli Gjulić-bajraktaru:
„Moja nije s tobom divaniti.“
Što je godic izvišne gospode,
Svaki ga je za pismo upitô,
A Gjulić im veli u avliji:
„Côke tamo, neznane katane!
Moja s vami nije divaniti.“
Vid' der Mate Petra generala!
On natoči svoju čašu vina,
Pa je dade Gjulić-bajraktaru.

Uze j' Gjulić, pa je iskapio,
Pa darova malog Matijana,
Vrže u čašu dvan'est madžarija.
Kad to vidja mlad otočki bane,
Bane svoju čašu natočio,
Pa je pruži Gjulić-bajraktaru:
„Nâ, Turčine, moju čašu vina,
Nazdravi me na veselju mome!
Jesi l' čuo i haber uzeo,
Da se ženim Turkinjom divojkom,
Lipom Hankom Zenković-Alage,
Sad će u red doći i divojka."
Uze Nuhan punu čašu vina,
On nazdravlja čašu caklenjaču:
„Fala čaši, fala nazdravici!
A ne fala banu gospodinu,
Jer je njega mira namirila,
Turčina je živa ufatio,
Od Novoga Zenković-Alagu,
Muški ga je metnô u tavnicu,
Pa je muški agu ucinio,
Zaisko mu sestru sa odžaka,
Što je zovu carom divojačkim,
Što je nejma u širokoj Lici,
U šezdeset i četiri grada,
O njoj drma sva široka Lika.
Kad su čuli naši poglavari,
To je njima vrlo milo bilo,
Gdje s' udaje Hanka Zenkovića
Za takoga bana gospodina,
Pa se digli naši poglavari,
Narizali tain po Udvini:
Na torove prihodne ovnove,
Na košare krave jalovice,
Na vrljiku vino rumeniku,
Da čekaju bana gospodina
I njegove kićene svatove.
Kad su sašli do Novoga bila,
I kad im se svati pomoliše,
A šugavih dvanaest soldata,

Mala fala banu gospodinu!
Ajani se na to rasrdiše,
Pa odoše svaki sentu svome.
To je meni teško mučno bilo,
Ja iz kule izvedoh divojku,
Posadih je u lake kočije,
Pa okrenuh u Korin-planinu
Do Jablana i Starca bunara.
Tudi reče kićena divojka:
„„E tako mi Boga velikoga!
Polazenja od bunara nema
Brez banovih kićenih svatova,
Dok ne pošlje bar trista junaka,
U kojeg je kruna nad očima
I na prsih od zlata medulja,
Take hoću čekati svatove.““
Šala nije Hanka Zenkovića,
Šala nije, bane gospodine!
Za to da zna u Beču ćesare,
Da si ženski svate pokupio,
A šugavih dvanaest soldata,
Pa raz take poslao divojke,
Bi gospodstvo s tebe oborio,
Na te luntu-mušket navalio,
Nek je nosiš do krepanja svoga!“
To mu Gjulić reče u avliji,
Ispi čašu, pa je povratio.
Onda njemu bane govorio,
I drugu mu čašu natočio:
„Nâ, Turčine, drugu čašu vina!
Pošten bio, ko te je rodio
I pametna po svitu poslao,
Ispij čašu, pa mi pravo kaži,
Ti Turčine, ko si i okle si,
Kako s' zoveš rodom i plemenom?“
Uze Gjulić, pa je iskapio,
Pa je tiho banu govorio:
„Baš ću tebi pravo kazivati:
Jesi l' čuo Gjulić-bajraktara,
Odveo što je Jelu Konjevića,

Pogubio osam Konjevića
I vašega starog Ćor-Marčinka?
Ja sam glavom Gjulić-bajraktaru.“
I to reče, pa čašu iskapi,
I treću mu bane natočio,
Pa on veli Gjulić-bajraktaru:
„Nazdravi me na veselju mome!“
Uze Nuhan punu čašu vina,
On nazdravlja čašu u avliji:
„Fala čaši, fala nazdravici!
A ne fala banu gospodinu,
Gdje se ženi takovom divojkom,
A on žali praha od topova,
Ne pucaju m' na šenluk topovi!
Banu treba svate pokupiti,
Naći barem trista konjanika,
U kojeg je škrljka pozlaćena,
A na prsih od zlata medulja,
A naredit tain u svatove:
Na dvojicu po jalovu ovcu,
Peterici po barilo vina,
Opaliti na šenluk topove,
A spremiti lagahne kočije,
Koje jesu caklom operdane,
A žeženom harom pokrivene,
Pod kočije vrći bedevije.
Od šezdeset lipih divojaka
Neka jedna side u kočije,
Ama jedna, a koja im drago,
Pa će Hanki u jengiluk sići
Do Jablana i Starca bunara.“
Bane veli Gjulić-bajraktaru:
„Čuj Turčine, Gjulić-bajraktaru!
Evo ti je vira od meneka!
Ti 'š mi biti kume kod divojke,
Svati moji, a uprava tvoja,
Topi moji, a uprava tvoja,
Eto m' zeta Petra generala,
Nek on bira svate po avliji,
Nek izbere izvišnu gospodu,

A ja ću im tain narediti:
Na dvojicu po jalovu ovcu,
Peterici po barilo vina,
Napraviti nargišli kočije,
U kočije posadit divojku.“
A kad čuo Gjulić-bajraktaru,
Onda Gjulić na soldate viče:
„Vi soldati, kraljevi platnici!
Opalite banove topove,
Nek se znade šenluk i veselje
Gospodina, otočkoga bana!“
Kad pukoše banovi topovi,
Otočac ko kad u abez propade,
Ode jeka na Vrhove crne
A do kule Vrhovac-Alage.
Alaga je rano podranio,
Pa on sidi kod pendžera svoga.
Ja kad čuo otočke topove,
Alaga se šinu po kolinu:
„Kuku, mati, velika žalosti!
Ko j' Udvinu jutros ostavio,
Kraj Gaštice rosu otrunio,
Pa je sašo do Otočca bila,
Jä je jesir, jä je poginuo!“
U odaji na noge skočio,
Puške reda oko pasa svoga,
A srmali prepasa silahe,
Nazu čizme, a opasa ćordu,
Pa okrenu do ždralana svoga,
Hitro ždrala spremi na jaslama,
Izvede ga, pa ga poklopio,
Pade ždralu po perčinu svome,
Pa odleti begu na Udvinu.
Ja kad begu i begluku dodje,
Kod begluka odjaha ždralana,
Pa on begu u begluk unidje,
Al odaja puna Udvinjana,
Salam dade, begu poletio,
Ne da beže ruke poljubiti,
Ven kod sebe Alagu posadi,

On Alagi hožgeldiju daje:
„Jesi l', sine, zdravo i veselo?“
„„Beže dragi, ja ti ljubim ruku,
Zdravo jesam, al veselo nisam;
Bi li meni znao kazivati:
Ko j' Udvinu našu ostavio,
Kraj Gaštice rosu otrunio?
Jȃ je jesir, jȃ je poginuo,
Jer pucaju otočki topovi,
Otočac ko kad u abez propade.““
Beg se šinu rukom po kolinu:
„Davor bajro, rane nepribône,
Gdje ćeš s mene glavu izgubiti!
Ja sam tebe rezil učinio,
Pa ti ode do Otočca bila!“
Beg okrenu do pendžera glavu,
Beže viče Memičića svoga:
„De opali velike topove!
Nek se svija Lika i Krbava,
Bajri valja hampu učiniti,
Ako m' bude u životu glava.“
Kad pukoše begovi topovi,
Ode jeka po širokoj Lici.
Kad bi čuli begove topove,
Taki j' bio adet u Ličana,
Svaki leti begu na Udvinu,
A na viku begovu zelenku.
Nek se svija, kako njima drago!
Da vidimo Gjulić-bajraktara!
Petar probra izvišnu gospodu,
On nabira dvista konjanika,
Pa on veli Gjulić-bajraktaru:
„Novi kume, Gjulić-bajraktaru!
Je li malo dvista konjanika?
Više nema izvišne gospode.“
„„Nije, Petre, viru ti zadajem,
Kad se nije više pregodilo,
Mi moremo dovesti divojku.““
Njima bane tain naredio:
Na dvojicu po jalovu ovcu,

Na petercu po barilo vina.
Pa napravi lagahne kočije,
A podviknu Gjulić-bajraktaru:
„Hazurala, gospodski svatovi!
Svatovi smo, mi za stanja nismo,
Kratki danci, dugački konaci!“
Njemu Petar veli generale:
„Novi kume, Gjulić-bajraktaru!
Eto t' i mog sina Matijana,
Nek pojaše vrana ćesarova,
Pa kad sadješ do Jablana bila,
Ne šal' mi se jedinim ditetom,
S divojkom ga metni u kočije,
Ti povedi vranca u jedeku!“
„„Hoću, Petre, ne brini se s njime,
Ima glava, ko se stara s time.““
Tad svatovi ate pojahaše,
A podviknu Gjulić-bajraktaru:
„Vi soldati, palite topove!
Nek na šenluk pucaju topovi!“
A soldati namah opališe.
Ja kad pukli veliki topovi,
Gjulić Nuhan poside djogata,
Nejak Mate vrana ćesarova.
Jošte veli Gjulić-bajraktaru:
„Od šezdeset lipih divojaka
Neka jedna side u kočije,
Ama jedna, pa koja vam drago!
Ona ć' s nami do Jablana sići,
Ona ć' Hanki u jengiluk poći.“
Pojagmi se šezdeset divojki,
Ujagmi Mika, sveg Rimluka dika,
Ona side u lake kočije.
A sitan se oganj prolomio,
Jer svatovi ate otiskoše.
Ode Gjulić, odvede svatove,
Uz njeg Mate na gavranu skače,
Divno osta kolo u avliji,
Ama šapću dvi lipe divojke,
Jer je Ana Luci govorila:

„Davor Luce, moja drugarice,
Nemoj, draga, da nam treća znade!
A tako mi krsta i zakona,
Naša Mika do Otočca ne će,
Jer će naske Ture prevariti.“
U tom Nuhan na Gašticu dodje,
Harambaša čeka na ćupriji,
A najaha Nakić-kapetane
Na čaprazu, konju kosatome.
Na ćupriji ate proćeraše,
Kraj Gaštice ate otiskoše,
Od ćuprije do Jablana bila
Tri sahata konjička imadu.
Kad s' Jablanu blizo prikučili,
A podviknu Nakić-kapetane:
„Novi kume, Gjulić-bajraktaru!
Kamo tebi kićena divojka,
Kad je nejma kod Jablana bila?“
Njemu Gjulić veli bajraktaru:
„Kapetane na čaprazu svome!
Šala nije Hanka Zenkovića,
Čekala nas kod vode bunara,
Pa nas nije mogla dočekati,
Jer je ovo vakat od konaka,
Pa se boji kićena divojka,
Da je ne bi drugi ujagmio,
Pa je lipa sila u kočije
I otišla do Novoga bila,
Pa će jope sutra podraniti,
Ona sisti u lake kočije,
Pa će jope do Jablana sići.
Mi ćem' ovdi konak učiniti,
Dočekati kićene divojke.“
„„Valah, kume, tako biti more!““
Kod bunara ate odjahaše,
Oni tudi tole zametnuše,
Razložiše rujno piti vino,
A sve Gjulić provadja djogata,
Sve uz njega nejak Mate hoda,
Svituje ga Gjulić-bajraktaru,

A sve misli kod djogata bajro:
„Kuku, Bože, na svemu ti fala!
Davor pobro, Tale Ličanine!
Da se moreš sade prigoditi,
Čudno bi te vina napojio.
Davor pobro, Korić-bajraktaru!
Da se moreš danas prigoditi,
Cudno bi te mesa nahranio.“
A sta vika gorjanika vuka,
Gdje on viče pobratima svoga:
„Davor pobro, mali Radovane!
Hoćemo li do Otočca sići?“
„„Hoćemo brate, viru ti zadajem!““
A sta vika Korić-bajraktara:
„Davor pobro, Dizdarević-Meho!
Hoćemo li do Otočca sići
Pobru tražit' Gjulić-bajraktara,
Nije li nam mesa nabavio?“
„„Hoćemo, pobro, Korić-bajraktaru!““
Ču se grlo Like Mustajbega,
Gdje on viče Memičića svoga:
„Javaš, Suljo, drago dite moje,
Ne kidiši nejačkoj kobili!
Nejačka je od tri godinice,
Ne će moći, gdje bude valjalo.“
Njemu Suljo veli s bedevije:
„Hajde, beže, poreni goluba,
Uporedi mojoj bedeviji,
Ti 'š viditi, što vidio nisi.“
Ispadoše dva konja gavrana,
Na dva vranca dva soldata mlada,
U jednoga islah kotarkinja,
A u drugog škrljka nad očima,
Oba vrana kika potrpala.
Poznade ih Gjulić bajraktaru,
Jer su dica gazi-Ćejvanage,
Mehmedaga i Muhedinaga,
Za nj'ma leti Ogrošević Ale,
Izliću Turci ka i mrki vuci.
A kad vidja izvišna gospoda,

Gdje izliću iz planine Turci,
Tad podviknu Nakić-kapetane:
„Novi kume, Gjulić-bajraktaru!
Našeg pića kod bunara nema.“
Pa se atu pojagmio svome,
Pa poside čapraza velikog,
A svi svati ate pojahaše,
Zatekoše od ćuprije Turci.
A ispade Lika Mustajbeže,
A u bega četiri hiljade.
Kad ispade do Jablana bila,
Puče lunta, zavrže se punta.
A Gjuliću poklopi djogata,
Pa on veli Mati gospodinu:
„Bježi za me na djogata moga!
Sad će tebe ujagmiti Turci.“
Dok se malo okrenuše Turci,
Rastiraše svate kod bunara,
Gjulić ničem ni mukaet nije,
Ven pobiže u Korin-planinu
I odnese banova Matiju,
A uteče gavran do Otočca.
Kad se sitan oganj prolomio,
Sve se čuje do Otočca bila,
Sve se bane iz grohota smije:
„O moj zete, Petre generalu!
Vid' der kuma Gjulić-bajraktara,
Kako šenluk čini kod bunara!“
„„Neka, bane, milom bogu fala!““
A kad dodje gavran do Otočca
U avliju a bez binjedžije,
Onda Petar veli u avliji:
„Jaoj bane, mio gospodine!
Prevari nas Gjulić-bajraktaru.“
Njemu bane veli gospodine:
„Muči, Petre, jami budaliju!
Jesi l' reko Gjulić-bajraktaru,
Da posadi Matu u kočije,
Da povede u jedeku vranca?
Pa se vranac plašiv prigodio,

Plahnuo se dobar od pušaka."
„„Valah, bane, tako biti more.""
Kada došli ostali svatovi,
Dopadoše kô razbijenici,
Nikolika glavu izgubila.
Beg s' ustavi kod Jablana bila,
Za gotovu mezu zasidoše,
Razložiše rujno piti vino.
Korić mezi ni mukaet nije,
Već ujagmi nargišli kočije,
U njima Miku, sveg Rimluka diku.
Ja kad banu dodjoše svatovi,
Onda bane side u avliji,
Bane misli, što će i kako će,
On napravi knjigu na kolinu:
„Eto t', beže, knjiga od meneka!
Mene j' Gjulić jako prevario,
Sestrića je ujagmio moga,
Mog sestrića nejak-Matijana,
Jedinog sina Petra generala,
Vrati nami nejak-Matijana,
A ti išći glavno dugovanje!"
Kad je begu stigla i bunaru,
Uze je beže, pa je razavio,
Pa beg vidja, što se u njoj piše,
I on banu drugu otpisuje:
„Eto t', bane, knjiga od meneka!
Baš ću tvoga Matu uciniti.
Moreš li mi dati dugovanje:
Iz tavnice Zenković-Alagu,
U čistu ga saju okrojiti,
A u čistu srmu okovati,
Oko pasa puset poredati,
A uz bedru ćordu prepasati,
Pod njeg vrći vrana ćesarova,
Hašluk dati Zenković-Alagi,
Dati njemu trista madžarija?
Još moreš li dati dugovanje:
Napraviti lagahne kočije,
Pod kočije vrći bedevije,

Sigurati Anu na odžaku,
Pa je vrći u lake kočije,
Da oženim Zenković-Alagu,
Što je za nju bio u tavnici,
Bane, punih sedam godinica?
Još moreš li dati dugovanje:
Tri tovara mala gotovoga
I trideset vina i rakije?
Kad oženim Zenković-Alagu,
Triba njemu provesti veselje,
Vrlo j' aga zudjurt ostanuo
U tavnici za sedam godina,
To ako ćeš dati dugovanje,
Ja ću vami Matu povratiti;
Ako li mi ne daš dugovanje,
Eto mene do Otočca sići,
Ja ću agu azad učiniti,
A tvoju ću porobiti kulu,
Porobiti, pa je zapaliti,
Pa ću sići na Udvinu bilu,
Ja ću tvoga Matu pokloniti,
Pokloniti na Bosnu veziru,
On ga dati caru u Stambolu,
Car ga dati caru tatarskome,
Ode vaše u Tatare dite,
Već otklen se sužnji ne vraćaju."
A kad banu taka knjiga dodje,
Namah begu knjigu povratio:
„Ja ću, beže, dati dugovanje,
Sutra mi se do Jablana nadaj,
Dovest ću ti agu Zenkovića
I Anicu svoju jedinicu,
Volim Matu neg svu kraljevinu."
Kada begu taka knjiga dodje,
A beg spremi Eminić-Aliju,
Pa ga posla do Novoga bila,
Da dovede nejak-Matijana.
Tudi beže konak učinio.
Kad je pola noći bitisalo,
Tada bega ždraka ošinula,

Planu čardak Koste-harambaše.
Tom se beže čudu začudio,
Pomoliše s' do dva konjanika,
Dva su brata, dva soldata mlada,
Dva blizanca gazi-Ćejvanage,
Jer su oni konak učinili
U čardaku Koste harambaše,
Pogubili šezdeset platnika,
Ufatili Kostu harambašu,
Pa ga begu živa pokloniše.
Njemu veli Lika Mustajbeže:
„Znaš, kopile, Kosta-harambaša!
Kad je Bosnić sahodio Meho,
Pa je sedam zadobio rana,
Harambaša, od mačeva tvojih
Kod ćuprije i čardaka tvoga,
Svaka mrtvoj glavi odgovara,
Neg da znadeš, otkupa ti nejma."
Pa on Kostu na kolac podiže
Kod Jablana i Starca bunara.
Istom zora pero pomolila,
Njima dodje Eminić Alija
I dovede nejak-Matijana.
Beg napravi nejak-Matijana:
Na njeg metnu toke i ilike,
Zadi za pas do dvi lise male,
Pa pod njega konja podmetnuo,
Jagaza dobra, a jedeka svoga,
Obuzdata pa i osedlata.
A istom se sunce pomolilo,
Pomoli se bane gospodine
I on goni tri tovara mala,
Za njim idu lagahne kočije,
U kočijah banova divojka,
Za kočija Zenković Alaga,
Jaše dobra vrana ćesarova,
Na kočije nagoni gavrana;
A Anica, banova divojka,
Od kočija pendžer otvorila,
Na parmake naslonila dojke,

Pa s Alagom eglen zametnula.
Kad ban dodje nedoma Jablana,
Oni tude sužnje pazariše,
Ban odvede Matu jedinoga.
Podiže se beg Mustajbeg Lika,
Pa on sidje do Novoga bila,
Nastaviše šenluk i veselje,
Oženiše Zenković-Alagu
Lipom Anom bana otočkoga,
Pred njeg beže pade na kolina,
Pa od njega Hanku zaprosio:
„Daj mi Hanku po božijem putu,
Da oženim Korić-bajraktara,
Nek su m' dvije, nek mu krivo nije,
Jedno Mika, sveg Rimluka dika,
Drugo Hanka, sestra Alagina."
Njemu aga pokloni divojku,
Pa je spremi na odžaku svome,
Metnu Korić obidve divojke
Kod Novoga u lake kočije,
Gotovi mu svati na Udvini.
A kad sišli na Udvinu bilu,
Ustavi ih Lika Mustajbeže,
Sav dobitak pravo podilio,
Pa Koriću dade i svatove,
Dade m' svata stotinu konjika,
Pa odoše Hlivnu i Bistrici.
A kad Korić biloj sidje kuli,
On nastavi činiti veselje
A kod kule punu nediljicu.
Oženi se dvima divojkama,
Vik izvio, porod izrodio,
Nikada ih nije prekorio,
Što je za njih do Otočca išo.

Islamović Bećir, br. 9.

14.

Konjević Mujaga otvara pute na Kotare.

Viću čini bane Zadranine
Na Kotaru u Zadru kamenu,
Sve serdare u viću potego,
Iz begluka piće položio.
Viću čini za nedilju dana,
Ni s kim bane da govori ne će,
A niko ga ne smi upitati,
Što im bane da divani ne će.
Pred njim čaša stoji nalivena,
Prekrivena vrcolatom zlatnim,
Najstrag duka u koledu dodje.
Kad mu dodje Jovan-kapetane,
Pomoć viknu, pa se poklonio,
Ljubi pred njim vrcolat od zlata,
Njemu veli bane Zadranine:
„Duko moja, Jovan-kapetane!
Evo ima za nedilju dana,
Viću činim u Zadru bijelu,
Tebe meni u koledu nejma.“
Jope mu se Jovan poklonio,
Ljubi pred njim vrcolat od zlata:
„Gospodine, Zadranine bane!
Prije tebi doći mogo nisam,
Da ćeš moju odrizati glavu;
Al te molim, bane gospodine,
Dede kaži Jovan-kapetanu:
Viću činiš za nedilju dana,
Sa šta ni s kim da divaniš ne ćeš,
Još te ne smi niko upitati,
Što ti mučiš, da divaniš ne ćeš?“
Njemu veli bane Zadranine:
„Moj Jovane, duko najmilija!
Dede sjedi kod kolina moga,

Da ti kaže bane Zadranine."
Kad mu Jovan side kod kolina:
„Moj Jovane, duko najmilija!
Evo ima dvanaest godina,
Kako j' bane Zadar naselio,
Kako me je princip pomilovo,
Banovinu meni poklonio,
Vladaniju uz oba Kotara
Na četiri naše banovine,
Da mu Kotar čuvam od Turaka.
Evo ima za dvan'est godina,
Da ja sjedim u Zadru bijelu,
Vrlo su mi Turci dodijali,
A najgore lički Mustajbeže,
Vrlo j' beže Liku naredio
I po Lici raju pomilovo,
Da se s nami krešu po granici.
U 'vo mojih dvanaest godina
Ja ne mogu Kotar očuvati.
Često Turci trču na Kotare,
Robe, pale, tešku žalost grade,
Siču momke, odvode divojke,
Gone vóke, a siču težake,
Pale naše kule po Kotaru,
Ne mogu mu Kotar očuvati.
A u mene sad junaka nejma,
Da on banu kaže u koledi,
Kako b' bane Kotar naredio
I sačuvo Kotar od Turaka.
Ni jedne nejma bijele godine,
U godini nikakva mjeseca,
Da Turaka na Kotaru nejma,
Jȁ begove ispod kraja raje."
Onda mu se Jovan poklonio,
A fati se čaše nalivene,
Popi čašu, banu govorio:
„Gospodine, Zadranine bane!
Evo tebi Jovan-kapetana,
Koji će ti Kotar očuvati
I Kotare naše narediti.

Ti poslušaj Jovan-kapetana:
Ti pojaši velikog putalja,
Ja ću, bane, djogu velikoga,
Podignuti naše Kotarane,
Pa izvesti u naše planine,
U planini siču oboriti,
A na klance metnuti čardake,
U čardake vrći harambaše,
Nek čuvaju klance i čardake,
Nek ne mogu prolaziti Turci,
Onda 'š, bane, Kotar očuvati."
Kada čuo bane Zadranine:
„Duko moja, Jovan-kapetane!
Tebe hoće poslušati bane."
Pa serdarom veli u koledi:
„Vi serdari sa Kotara moga!
Svaki hajde svojoj domovini,
Svak podiži svoju serdariju,
Dok se spremi bane Zadranine,
Uzvit ćemo obadva Kotara,
U planini siču oboriti
I na staze dignuti čardake."
Digoše se kotarski serdari,
Svak okrenu svojoj domovini,
Opremi se Zadranine bane
I uz njega Jovan-kapetane,
Otiskoše niz kamen-Kotare,
Podigoše mlade Kotarane.
Kad digoše obadva Kotara,
Izvede ih u planinu bane,
Naredjuje Jovan-kapetane:
Obaraju siču u planinah
Sve dan po dan za pun mjesec dana,
A na stazah tu grade čardake.
Dok u stazah pogradi čardake,
Tad mu veli bane Zadranine:
„Duko moja, Jovan-kapetane!
Pogradismo u gori čardake."
„„Gospodine, bane Zadranine!
Sad popiši naše Kotarane,

Trideset smo metnuli čardaka,
Sad upiši trijest harambaša,
Svakom podaj po trijest družine,
Nek čuvaju u gori čardake."
Savi bane obadva Kotara,
Pa popisa bane harambaše,
On upisa trijest harambaša,
Svakom dade po trideset drúgâ,
Svakom dade trijest čenevira.
Svakom veli Jovan-kapetane:
„Eto tebi čardak u planini,
A eto ti trijest konopaca,
Eto tebi trideset družine,
Ako ti Turčin brez oglase prodje,
Višaj sebe i svoju družinu!"
Kad podmiri u gori čardake,
Dva čardaka njemu ostadoše,
Osta jedan pokraj sinjeg mora,
On povika Pavla harambašu:
„Pobratime, Pavle harambašo!
Evo ima dvadeset godina,
Da ti vavik po planinah hodaš,
A ti vodaš trideset družine;
Eto tebi čardak u planini,
Eto t' čardak pokraj sinjeg mora,
Ne treba ti trijest konopaca;
Ako t' Turčin brez oglase prodje,
Skači u more i ti i družina,
Boj se sablje Jovan-kapetana!"
„„Gospodine, ne staraj se s time!""
Još mu osta čardak u planini,
U planini u Studenih stinah,
Još ne more naći harambaše,
Stade vika Jovan-kapetana:
A povika Silovinu Marka:
„Pobratime Silovina Marko!
Tebe fale, da si junak pravi,
Gdje mač siva, a poliću glave,
Eto tebi čardak u planini,
U planini u Studenih stinah,

Najpreči je bogaz od Turaka,
Primaj mi se u gori čardaka!“
Onda mu se Marko poklonio:
„Gospodine Jovan-kapetane!
Primit ću se u gori čardaka,
U planini u Studenih stinah,
Dat ćeš meni šezdeset družine,
Da ti čardak čuvam u planini,
Najteži je bogaz od Turaka.“
Nasmija se Jovan-kapetane:
„Biraj, Marko, šezdeset družine,
Biraj društvo, kakvo tebi drago!“
On izabra šezdeset družine,
Sve po oku i po mrku brku,
Koji znade pušku odapeti
I na pušci nišan ufatiti,
Na zapetu pušku udariti,
A za golu sablju prifatiti.
Kad izabra društvo u planini,
Onda mu bane konja poklonio,
Pokloni mu velikog alata:
„Eto t', Marko, alat od meneka!
Da poćeraš koga u planini,
Nek ga imaš na čem poćerati;
Da ti, Marko, bide do potrebe,
Da pobigneš, Marko, niz planinu,
Neka na čem imaš pobignuti!“
Nasmija se Jovan-kapetane,
Šezdeset mu dade konopaca:
„Čuvaj dobro klanca i čardaka!
Ako t' Turčin brez oglase prodje,
Višaj sebe i svoju družinu,
Boj se sablje Jovan-kapetana,
Ja ću tvoju odrizati glavu.“
Kad podmiri u gori čardake
I pomeća u njih harambaše,
Onda veli Jovan-kapetane:
„Gospodine, bane Zadranine!
Sad ću tebi Kotar očuvati,
Već Turčina na svoj Lici nejma,

Da nam Kotar brez oglase pridje,
Sad ćem' ići Zadru na Kotare."
Dok je Jovan straže ispravio
I u gori pomećo čardake,
Naredio u njih harambaše,
Taman prošla tri miseca dana.
Podiže se Zadranine bane,
Ode bane Zadru niz Kotare,
S njime ode Jovan-kapetane.
Kad sadjoše u Zadar kameni
I u Zadru tolu zametnuše,
Onda veli Jovan-kapetane:
„Gospodine, Zadranine bane!
Sad se ne boj bega i Ličana,
Ne mogu nam na Kotare saći,
Van da čudo naćeraju vojske,
Dok je živih naših harambaša,
Sad mi zovi Lipošića Janka."
Dozva bane Lipošića Janka,
Njemu veli Jovan-kapetane:
„Službeniče, Lipošiću Janko!
Eto tebi Zadar i kapija,
I eto ti trideset družine
I kraljevih velikih topova,
Duge vranke i begluk-lubarde,
Čuvaj dobro Zadra i kapije.
Gospodine, Zadranine bane!
Sad ja idem svojoj domovini."
„„Moj Jovane, duko najmilija!
Sad ti svojoj hajde domovini,
Dolazi mi svake nedjeljice,
Đuko moja, da se napijemo!"
Ode Jovan svojoj domovini,
Osta bane u Zadru kamenu.
To se čulo na široku Liku,
Za to lički čuo Mustajbeže,
Beg Mustajbeg sjedi u mehani,
Oko bega mlogo Udbinjana,
Njima veli lički Mustajbeže:
„Udbinjani, moji sokolovi!

Jeste l' čuli, moji Udbinjani,
Da je bane Kotar utvrdio,
Po planinah siču oborio,
A na klance pomećo čardake,
U čardake metno harambaše?
Veš u naske vojevanja nejma.
Da sam vila, pa da imam krila,
Krila mi tela priniti ne mogu,
Da bi tamo sašo na Kotare
Porobiti, dobro zadobiti.
Svak od sebe puset odbacujte,
A za dvorni poso prifaćajte,
Da sijemo bilicu šenicu,
Bog će dati, radjat će šenica,
Za šenicu pa se odivati
I rumena pića napojiti."
Svako muči, ništa ne divani,
Svak od sebe puset odbacio,
A za dvorni poso prifatiše,
Neka siju bilicu šenicu!
Viš' u bega nejma vojevanja
Sve dan po dan za devet godina,
Veš ne mogu vojevati Turci,
Da bi tamo Kotar porobili.
Često beže šalje uhodnike,
Da hodaju po planini Turci,
Da uhode u gori čardake,
Ne bi l' stazu našli u planini,
Da prevedu ličkog Mustajbega
Brez oglase mladih harambaša.
Fajde nije ličkom Mustajbegu,
Što on svoje šalje uhodnike,
Kad ne mogu na Kotare proći
Sve dan po dan za devet godina.
Već po Lici ofališe Turci,
Ofališe i opotribiše,
U abu se age okrojiše,
A neferi vrlo ogolili.
Onda veli beže u mehani:
„O Ličani, moja braćo draga!

Ovde s' 'vako živiti ne more;
Ako 'vako bude na Udbini,
Nami valja Liku ostaviti,
Iz nje, djeco, pa se raseliti."
A mehana puna Udbinjana,
Svaki muči, ništa ne divani.
Medju njima Konjević Mujaga,
Aga muči, ništa ne govori.
Sve pogleda beže sa pendžera,
Ne bi l' ikog beže opazio,
Da mu dodje u begluk-mehanu,
Da on kaže ličkom Mustajbegu,
Da je stazu našo u planini,
Beg bi njega jedva dočekao.
Kad opazi pišca uz rudine,
Na dugu se pušku podapire,
Potavnio, vrlo pocrnio,
A isparo na sebi odilo.
Poznade ga lički Mustajbeže,
Pozna svoga Gjulić-bajraktara:
„O Ličani, braćo i družino,
Eto moga Gjulić-bajraktara!
Evo ima tri nedilje dana,
Da mi nejma Gjulić-bajraktara.
Bajraktar je vrlo potavnio,
Kanda j' bio negdje na uhodi,
On prisakô staze po planini.
Nije l' Bog dô i sreća božija,
Da je našo stazu u planini,
Da b' se moglo prići na Kotare,
Beg bi njemu vojsku podignuo,
Ne bi l' štogod tamo zadobili."
Tad mu stiže u mehanu bajro,
Salam viknu, begu poletio,
Dočeka ga lički Mustajbeže:
„Gdje si, sine, begov bajraktaru?"
Kod sebe mu misto namistio,
On mu čašu pruži nalivenu:
„Popij čašu, begov bajraktaru!
Gdje si tako, bajro, potavnio?

Sad ti begu kazuj u mehani,
Gdje si bio, šta li si vidio?“
Popi čašu begov bajraktaru,
Mustajbegu veli u mehani:
„Prodj' se, beže, ne zadaji jadâ!
Bolje b' bilo, da smo izginuli,
Ovog vakta dočekali nismo.
Evo ima tri nedilje dana,
Da sam, beže, hodo po planini:
U planini siča oborita,
A na klance metnuti čardaci,
U čardacih sjede harambaše.
Nigdje staze u planini nejma
Brez čardaka i brez harambaše.
Ne pitaj me, lički Mustajbeže!
Da si vila, pa da imaš krila,
Prići, beže, na Kotar ne moreš,
Kamo l', beže, ti privesti vojsku,
Mustajbeže, od tog fajde nejma,
Viš' našega vojevanja nejma.
Ako 'š, beže, ostavljati Liku,
Moreš svoju Liku ostaviti,
Ne nadaj se četovanju svome!
Vrlo j' bane Kotar utvrdio,
Kotarani mamur i zendjili,
Lako bi se moglo zadobiti,
Ne more se na Kotare preći.“
Stade vika Konjević-Mujage:
„Bajraktaru, nemoj budaliti!
Ti ne laži nami u mehani,
To ti lažeš Mustajbegu svome.
Šta mi kažeš u gori čardake
I u njima harambaše mlade,
Da je drago Konjević-Mujagi,
Ja bi digo silnovitu vojsku,
Prodro pute begu na Kotare,
Popalio po gori čardake.“
Bajraktaru vrlo mučno bilo:
„Konjeviću, kninjska udovice!
Zašto meni veliš u mehani,

Da ja lažem begu Mustajbegu?
Mučno je, aga, podignuti vojsku,
A mučnije na Kotare sići.
Kad ne more lički Mustajbeže,
Kako ć' moći kninjska udovica?"
Onda aga na noge skočio:
„Vidit ćemo, begov bajraktaru,
Ko će biti kninjska udovica!
Ako moja bide živa glava,
Evo j' vjera, begov bajraktaru,
Jȁ prodrti pute na Kotare,
Jȁ ću svoju izgubiti glavu."
Ode aga iz begluk-mehane,
Prid mehanom poside djogata,
Ode aga Kninju na Krajinu,
Osta beže medju Udbinjani.
Sve se smiju mladi Udbinjani:
„Vid' de glave Konjević-Mujage!
Kad ne more lički Mustajbeže,
Da on pute prodre na Kotare!"
Kada aga bilu Kninju sadje,
U tog age mirovanja nejma,
Veš on piše knjige na kolinu,
Da on kupi silnovitu vojsku.
Posla knjigu Hlivnu bijelome
A na ruke paši Radosliji:
„Moj daidžo, paša Radoslija!
Podigni mi od Hlivna vojnike,
Nemoj meni omaliti vojske,
Hodi meni Kninju na Krajinu,
Da prodremo pute na Kotare,
Da prodremo ličkom Mustajbegu."
Drugu šalje bijelu Glamoču
Na Turčina Ćirić-kapetana.
Treću šalje Ključkome dizdaru,
A četvrtu Bišću bijelome
Na Turčina Popržanovića.
Petu šalje u Kladušu bilu
A na ruke Kladušanin-Muji.
I u Krupu knjigu opravio

Na Turčina bega Badnjevića.
Posla knjigu do Novoga bila,
A na ruke Cerić-kapetana,
I na Jajce jajačkom dizdaru,
Do Travnika travanjskom veziru,
Do Ljubova begu Ljuboviću
I do Skoplja Čengić-Alibegu.
I u Duvno knjigu opravio
Na Turčina Duvnjak-Smailbega.
Kada aga knjige raspačao,
Još on japte na kolinu piše,
Pa po raji japte otisnuo,
A na raju tain navalio:
Na torove ovce i ovnove,
Na podrume debele volove,
Na begluke ječam i šenicu,
Na knezove vino i rakiju,
Da sanose Krki na obalu.
Taj dan prodje, tavna noćca dodje.
Ujtro bio danak osvanuo,
Gleda aga Krki na obalu,
Ide mu raja sa četiri strane,
Zbija s' tain za nedilju dana.
Kad nedilja druga naskočila,
Kako j' koju knjigu opravio,
'Nako njemu izlaze vojnici.
A izašo Konjević Mujaga,
Dočekuje u polju vojnike,
Vojska pada po polju zelenom,
Ide vojska za nedilju dana.
Dok stigoše bezi i ajani,
Tu će oni konak učiniti.
Tu je vojsku na pero uzeo,
Što je aga pokupio vojske,
U njeg vojske četr'est hiljada.
Kada sutra danak osvanuo,
Stade vika Konjević-Mujage:
„Moj daidžo, paša Radoslija!
Vakat, dajo, podizati vojsku,
Na čardake vojsku narediti,

Popaliti po gori čardake,
Prokresati pute na Kotare,
Jâli svoje posijati glave.“
Njemu veli paša Radoslija:
„Moj sestriću, Konjević-Mujaga!
Tvoja vojska, a tvoja uprava,
Ti upravljaj, kako tebi drago.“
Njemu veli Konjević-Mujaga:
„Kad ću, dajo, vojskom upravljati,
Eto tebi čardak u planini,
U planini u klancu Mazincu
I u njemu vridan harambaša,
Jâ ’š mi drven čardak zapaliti,
Harambašu u njem pogubiti,
Jä ću t’ mrtvom glavom govoriti,
Boj se sablje Konjević-Mujage!“
Primi s’ paša drvena čardaka.
Naredjuje Konjević-Mujaga,
Na čardake on dili vojnike,
Svakom veli Konjević-Mujaga:
„Jâ ’š mi drven čardak osvojiti,
Jâ ću t’ mrtvom govoriti glavom.“
Kad naredi u gori čardake,
Na čardake opravi vojnike.
Dva ostaše u gori čardaka,
Osta čardak pokraj sinjeg mora
I u njemu Pavô Harambaša,
I kod Pavla trideset družine.
Stoji vika Konjević-Mujage:
„Pobratime, beže Badnjeviću!
Tebi ć’ čardak pokraj sinjeg mora
I u njemu Pavo harambaša,
Jä ’š mi drven čardak zapaliti,
Jâ ću t’ mrtvom glavom govoriti.“
A povika jajačkog dizdara:
„Eto tebi čardak u planini,
U planini u Studenih stinah,
I u njemu Silovina Marko,
I kod Marka šezdeset platnika.
Kojeg Marka na Kotaru nejma,

Vavik mu alat svezat kod čardaka.“
Stade dreka jajačkog dizdara:
„Nemoj, aga, odsici mi glavu!
Ne mogu se primiti čardaka
I u njemu Silovine Marka.
U mene samo stotinu Jajčana,
Ja se ne smim primiti čardaka.“
Stade vika sa Kladuše Muje:
„Ne plač', aga, ženska glava nisi!
Ja dizdaru, bulo Jajačkinjo!
Zar se ne smiš primiti čardaka
I u njemu Silovine Marka?
Kad je tako, bulo Jajačkinjo,
Ja se primam drvena čardaka
I u njemu Silovine Marka.
Ja vam tamo čudo vojske ne ću,
Veš šezdeset svojih Kladušana.
Konjeviću od Kninja bijela!
Od mene gledaj čardak u planini
I u njemu Silovinu Marka,
Jà ću t' dati sa ramena glavu.“
Primi s' Mujo drvena čardaka.
Stade vika bega Ljubovića,
Sa Ljubova iznad Sarajeva:
„Hrnjica Mujo, od Krajine glavo!
Lako se je primiti čardaka
U planini, u Studenih stinah,
I u njemu Silovine Marka
I kod Marka šezdeset platnika;
Al je mučno niz Kotare sići,
Primiti se Zadra i Kotara,
Izić, Mujo, Zadru na tabiju
Na junaka Lipošića Janka
I njegovih trideset platnika,
Što Turčina čeka na bedenu,
Vavik pušku drži nategnutu.
Kad je tako, sa Kladuše Mujo,
Ja ću Zadru saći niz Kotare
Na junaka Lipošića Janka,
Ja vam tamo čudo vojske ne ću,

Nego samo svoju tevabiju,
Svog deliju Husu ciganina.“
Beg povika Husu ciganina:
„Moj delija, Huso ciganine!
Hoš me moći svesti na Kotare,
Da nas, sine, ne opazi straža?“
A veli mu Huso ciganine:
„Gospodaru, beže Ljuboviću!
Tebe ć' svesti Huse na Kotare,
Da t' u gori ne opazi zvirka,
Ja kamo li straža kod čardaka.
Na noge, beže, da se opremamo!“
Oblače oba kotarsko odilo.
Naredjuje Konjević-Mujaga,
Da svak svoje podiže vojnike,
Da svak ide u goru čardaku,
Svak po noći do čardaka doći:
„Ne šal'te se, moja braćo draga!
Vi čuvajte društvo kod čardaka,
Svak po noći do čardaka dodji,
A nemojte namah udariti!
Kad s' napiju mlade harambaše,
A pospe im društvo u čardaku,
Onda vam je vakat udariti;
U zoru će leći u čardaku.“
Njima veli beže Ljuboviću:
„Ne šal'te se, moja braćo draga!
Nemoj niko zamećati kavge,
Dok ne puknu na Zadru topovi.
Kada bude u radjanje sunca,
Zadru će se otvoriti vrata,
Onda će beže na tabiju doći.“
Svak odlazi do čardaka svoga,
Opremi se beže Ljuboviću,
Njemu veli Konjević-Mujaga:
„Hajde, beže, u sto dobrih časa,
Ako osvojim u gori čardake,
Te t' ostane u životu glava,
Mogo bi ti indat učiniti.“
Beg pojaha vrana velikoga,

Jaše Huse Stamboliju doru,
Otiskoše niz polje zeleno,
Svak okreće do čardaka svoga,
A Konjević pod planinu s vojskom.
Kad beg s Husom goru primetnuo,
Tiho Huse begu progovara:
„Gospodaru, beže Ljuboviću!
Evo naske kod debelog mora,
Ovde j' čardak Pavla harambaše,
Ovde valja konje razjahati,
Pa provesti moru kraj obale,
Ovuda ću ja tebe provesti.
Ne daj Bože, beže Ljuboviću,
Da opazi Pavle u čardaku,
Namah jaši vrana velikoga,
Bježi natrag, beže Ljuboviću!“
Kad s' čardaku blizo prikučiše,
Na obali konje odjahaše,
Pavle sio, piće zametnuo,
A pozovno stražu pred čardakom.
To je sreća Huse ciganina,
Gdje je Pavle tolu zametnuo.
Provedoše konje kraj čardaka,
Pojahaše ate plemenite,
Otiskoše Zadru niz Kotare,
Onda veli Huse na doratu:
„Gospodaru, beže Ljuboviću!
Provede te kraj čardaka Huse,
Naske, beže, ne opazi straža,
Sad ćemo uprav Zadru niz Kotare,
Svest ću tebe Zadru pred kapiju
Do birtije Pave krčmarice,
Krčmarice, tvoje posestrime.
Ona će nas dobro dočekati,
Kod nje ćemo konje ostaviti.
Kad podjemo Zadru na tabiju,
Ona će nam konje dodržati,
Ako s' zdravo natrag povratimo.“
Uprav Zadru gone niz Kotare.
Kad sadjoše kamenoj birtiji,

U avliju ate ujahaše,
Veš se blizo zora prikučila,
Stade vika Huse ciganina:
„Davor Pavo, naša posestrimo!
Jesi l' jutros rano podranila,
U odaji sviću zapalila?
Evo tebi pobratima tvoga,
Pobratima bega Ljubovića
I njegova Huse ciganina.“
Opazi ga Pava krčmarica,
Ona sadje u halvat-avliju,
A dočeka bega Ljubovića:
„Sjaši, pobro, da se napijemo!“
Obojica konje odjahaše,
Oba ata na jasle priveza,
Dade njima ječma ustupana,
A izvede bega u odaju
I njegova Husu ciganina,
Prid njih Pava piće položila.
Dok se beže pića napojio,
On na noge skoči u odaji,
Njemu veli Pava krčmarica:
„Kud ćeš, pobro, beže Ljuboviću?
„„Hoću, sestro, do jasala saći,
Da obidjem ata na jaslama.““
Kada beže do jasala sadje,
Zoblje dorat Huse ciganina,
Al ne zoblje vranac Ljubovića,
Neg u jasle glavu oborio,
Njemu veli beže Ljuboviću:
„Davor vrane, desno krilo moje!
Što je tebi, brate, kod jasala?
Dorat zoblje Huse ciganina,
Ti ne zoblješ ječma ustupana,
Jȁ nij' dobra tebi jȁ menika!“
To govori, pa se natrag vrati.
Kada beže u odaju udje,
On kod Huse sjede u odaji,
U odaji piće razložiše,
Gleda beže Husu ciganina,

On u lišcu boju prominio,
Njemu veli beže Ljuboviću:
„Moj delijo, Huso ciganine!
Moj delijo, što s' od tebe radi?
Vavik pili, a veselo bili,
Sad ti mučiš, ništa ne divaniš,
Van u lišcu boju prominio,
Sad sam ate gledo na jaslama,
Dorat zoblje, a vranac ne zoblje.
Ti u lišcu boju prominio,
Sad na naske, Huso, gledajući,
Dobro nije jȁ meni, jȁ nami."
Njemu veli Huso ciganine:
„Ljuboviću, ne zadaji jada,
Diž' se, beže, vakat pohoditi!
Već je bio danak osvojio,
Sad će s' Zadru otvoriti vrata,
Da vidimo Lipošića Janka."
To rekoše, na noge skočiše,
Fati s' beže rukom u džepove,
Dade Pavi stotinu dukata:
„Na de, Pavo, moja posestrimo,
Radi nami konje dodržati,
Dok se vratim Zadru sa bedena."
„„Hajde beže, ne staraj se s time!
Vi izvad'te sablje golotrbe,
Pod monduru vi zaklon'te ćorde,
Poznat će te Lipošiću Janko.""
„Posestrimo, ne staraj se s time!"
Dok dodjoše Zadru na kapiju,
Zadarska se otvoriše vrata,
Pod monduru sablje zaklonili,
Izidjoše Zadru na tabiju.
Kad li sjedi Lipošiću Janko
I kod njega trideset platnika,
Svaki pušku drži nategnutu.
Tad mu beže dobro jutro viknu,
Onda veli Lipošiću Janko:
„Ni zdrav bio, beže Ljuboviću,
Sa Ljubova iznad Sarajeva!

Oklen ovdi jutru na podranku?"
Pa podiže pušku nategnutu,
Beg prevari Lipošića Janka,
Ne dade mu puške odapeti,
On pogubi Lipošića Janka.
Dok beg zgubi Lipošića Janka,
Kod njeg Huso četiri platnika.
Begu veli Huso ciganine:
„Bježi, beže, Zadru na kapiju!"
Pobigoše Zadru na kapiju,
Za njima se oganj prolomio,
Ujagmiše gradu na kapiju,
Pobigoše kamenoj birtiji,
Još za kavgu niko i ne znade.
Dočeka ih u avliji Pava,
Gotove im ate podmaknula,
Pojahaše ate u avliji,
Ujagmiše na avlijnska vrata,
Pobigoše uz Grobnice ravne,
A već sunce pero pomolilo,
A na Zadru pukoše topovi.
Bježi beže uz Grobnice ravne,
Zavrže se larma po Kotaru,
Po gradovih pucaju topovi,
Po kulama trgaju prangije,
Po brigovih plamte možarovi,
Stoji vika ciganina Huse:
„Nemoj, beže, kidisati vranu!"
Potiho jašu, konjma ne kidišu,
Mrvo oni u napritku bili,
Prolomi se oganj u planini,
Na čardake ljuto udariše,
Harambaše pa ih dočekaše,
Sve se oganj slama u planini,
Ko kad gora u abez propade.
Sve spominje beže Ljuboviću,
On spominje Konjević-Mujagu:
„Gdje si, aga, Konjević-Mujaga,
Izginuše Turci po planini!"
Dok im žarko obasjalo sunce,

Planu čardak pokraj sinjeg mora,
Osvoji ga paša Radoslija,
A ufati Pavla harambašu,
Pobježe mu iz čardaka društvo.
Onda veli beže Ljuboviću:
„Moj delija, Huso ciganine!
Konda j' paši u životu glava,
Planu čardak pokraj sinjeg mora.“
Sve se oganj slama u planinah.
Dok su donji Kotar prigazili,
Viš planuše po gori čardaci,
Vavik s' oganj čuje u planini,
U planini, u Studenih stinah
Kod čardaka Silovine Marka.
Odjekuje beže Ljuboviću,
A spominje kladuškog Hrnjicu.
Malo vrime, za dugo ne bilo,
Još se slama oganj kod čardaka.
Kad pogleda beže Ljuboviću,
Stoji jeka kamena Kotara,
Beg opazi Marka na alatu,
Bježi Marko niz Kotar kameni.
Grozne begu suze udariše:
„Hrnjica Mujo, novi pobratime!
Je li tvoja u životu glava,
Kad je tebi ujagmio Marko?“
Pa povrati vrana velikoga,
A povika Silovinu Marka:
„Stani, Marko, uticanja nejma!“
Prid njeg Huso namače dorata:
„Stani, beže, ja ti ljubim ruku!
Podaj meni Marka i alata,
Da poćeram Marka niz Kotare.“
On za Markom navrže dorata.
Kad on Marka stiže i alata,
Povikuje na alatu Marka:
„Predaji se, ti ne gubi glave!“
Još u Marka predavanja nejma,
Veš se fati puške od pojasa,
Priko sebe pušku odapeo,

Pogodio Husu Ciganina,
Mrtav Huso pade sa dorata,
A zacvili beže Ljuboviću:
„Kuku, brate, rane nepribône!“
Pa za Markom nametnuo vrana:
„Stani, Marko, uticanja nejma!
Kad si moja krila oblomio,
Još i meni ti odsici glavu!“
Kad on Marka stiže i alata,
Dočeka ga na alatu Marko,
U ruci mu puška nategnuta,
Ne pogodi bega Ljubovića,
Već obori pod begom hajvana,
Mrtav vranac pade na Kotaru,
Kraj njeg Marko protišće alata,
A povika beže Ljuboviću:
„Vrat' se, Marko, pa odsici glavu,
Kad si moja krila oblomio!“
Bježi Marko, ni mukaet nije.
Podiže se beže Ljuboviću,
Sve spominje Husu i hajvana.
Malo vrime, za dugo ne bilo,
Stoji jeka kamena Kotara,
A proču se Hrnjičina nara:
„Stani, Marko, uticanja nejma!
Ćerat ću te Zadru na kapiju.“
Stoji huka Senjanina djoge,
Konda se je na krila podigo.
Kad on vidi bega Ljubovića:
„Jesi l', beže, zdravo i veselo?“
„„Zdravo jesam, al veselo nisam,
Ja izgubih Husu i gavrana,
Al akò će, taka je krajina!““
„Jaši doru Huse ciganina,
Hajde, beže, natrag uz Kotare!
Jeda, beže, Silovinu Marka?“
„„Ode Marko Zadru niz Kotare;
Je l' ti zdravo u planini društvo?““
„Ljuboviću, za to se ne pita!
Dok je meni Marko ujagmio,

Leglo mi je trijest Kladušana,
Još ih trijest osta u životu,
Oni biju čardak u planini
I oni bi mogli izginuti.“
Pokraj bega proćera djogata,
Šćera Marka Zadru na kapiju,
Uteče mu u Zadar kameni,
A soldati pretvoriše vrata.
Onda Mujo povrati djogata,
A sve cvili Mujo na djogatu:
„Neka t', djogo, puška te sfatila
I Hrnjicu Muju oborila!
Uteče mi Silovina Marko.“
Tako goni uz Kotar djogata,
I on stiže bega Ljubovića
Na doratu Huse ciganina.
Viš planuše u gori čardaci,
A udari Konjević Mujaga.
Dok osvoji u gori čardake.
I Kotarâ mrvu zafatio,
I četiri sela porobio,
Viš je agi muka dodijala,
On povrati uz Kotare vojsku,
Plin poćera, a roblje povede.
Kad ga stiže kladuški Hrnjica,
Njemu veli Konjević Mujaga:
„Jesi l', Mujo, zdravo i veselo,
Kamo t', Mujo, Silovina Marko?“
„„Uteče mi u Zadar kameni.““
„Hrnjica Mujo, od Krajine glavo,
Da t' je zdravo na ramenu glava!
Sve je tvoje izginulo društvo;
Al su drven čardak osvojili,
Al akò će, taka je krajina!“
Dok se Kninju povratiše Turci,
Iskupi ih Konjević Mujaga.
Dok je prodro pute na Kotare,
Mnogo mu je izginulo vojske:
Deset hiljad agi poginulo,
Ranjenika još nije popiso.

Sav dobitak na hrpu sanio
A sve roblje aga ìskupio,
On dobitak pravo podilio:
Sve na zdrava dade pod jednako,
Na ranjena po dva paja davo,
Ko pogino, po pet zapadalo.
Stoji vika Konjević-Mujage:
„Čujete li, braćo i družino!
Ko j' izveo sužnja savezata
Jà iznio kićenu divojku,
Sve će roblje Konjević-Mujagi,
Za novce ću roblje otkupiti,
Ja ću vami roblje potplatiti,
Nikom glavi kidisati ne ću.
Ko se godic ćide otkupiti,
Za novce ću njega otpuštiti
I divojke natrag povraćati,
Ja ih silom udavati ne ću,
Ni na silu turčiti divojke,
Braćo moja, to nije junačka.“
Svi rekoše bezi i ajani:
„Fala tebi, Konjević-Mujaga!
Džaba t' sužnji brez pare dinara,
A džaba ti roblje sa Kotara,
S njim okreći, kako tebi drago,
Konjeviću, tako je junaštvo,
Kad si prodro pute na Kotare!“
Primi roblje Konjević Mujaga,
Stiže knjiga od Zadra bijela,
Stiže knjiga bana Zadranina:
„Konjeviću od Kninja bijela!
Ti podiže silnovitu vojsku,
Popali mi po gori čardake,
Izginuše moje harambaše,
Al akò će, tako je junaštvo!
Ti si pravi junak na mejdanu,
Kad si prodro pute na Kotare.
Neka znadu po Lici Ličani,
Da ne može lički Mustajbeže
Prodrt sebi pute na Kotare

Brez Turčina Konjević-Mujage.
Ko je godic tamo poginuo,
Ban te za to upitati ne će,
Muško bili, pa i izginuli.
Eto t' knjiga bana Zadranina:
Koga s' tamo ufatio živa,
Nemoj njemu glavi kidisati,
Nek s' otkupi za novce gotove!
Što s' dobio naših divojaka,
Povrati mi kićene divojke,
A cini ih, koliko ti drago!"
Konjević mu knjigu opravio:
„Gospodine, bane Zadranine!
Šezdeset mi ima divojaka
I stotinu mladî Kotarkinja,
Nikom krivo učiniti ne ću.
Trista imam ja muških sužanja,
Sve ću muško za novce puštiti,
A žensko ti natrag povratiti,
Džaba ih tebi brez pare dinara,
Nikom sile učiniti ne ću,
Nek ti kažu kićene divojke,
Je l' im krivo kod Mujage bilo."
Sve je muško za novce puštio,
A ženskinje Zadru povratio,
Vratio ih brez pare dinara.
Kad ih vidi Zadranine bane,
Njih upita Zadranine bane:
„Je l' vam krivo kod Turaka bilo?"
Njemu vele mlade i divojke:
„Gospodine, Zadranine bane!
Nisu nami ni mukaet bili.
Kad smo stigle Kninju na Krajinu,
Primio nas Konjević Mujaga,
Ne dade nikom učiniti krivo,
Naske posla tebi na Kotare,
A muško je za novce puštio."
To je banu vrlo milo bilo.
Konjeviću knjigu opravio:
„Eto t' knjiga, Konjević-Mujaga!

Kad si meni roblje povratio
Na poštenje, brez pare dinara,
Ja te znadem, da si muška glava,
Ban će tebe dobro darovati:
Eto tebi, aga, na poštenje
Tri hiljade i trista dukata,
Pa ih podaj Turkom po ćenaru,
Što činili nikom krivo nisu."
Kad Mujagi taka knjiga dodje,
Dodje agi blago gotovina.
Vid' de glave Konjević-Mujage!
Ko mu j' godic curu poklonio,
Jope ga kašnje aga darovao.
Onda aga knjigu napravio,
Posla knjigu begu na Udbinu:
„Eto t' knjiga Konjević-Mujage!
Nek svak vidi knjigu Mujaginu,
Nek svak vidi kninjsku udovicu,
Ko je prodro pute na Kotare.
Eto t', beže, Lika i Kotari!
Prodro sam ti pute na Kotare,
Vi se tamo gon'te s Kotarani,
Gonite se, kako vami drago.
Ne šali se, lički Mustajbeže,
Što uzajmiš, tebi će vratiti.
Ko iznese kićenu divojku,
Ti ne pitaš lipih divojaka,
Je li im se milo poturčiti,
Ven na silu ti turčiš divojke,
Mustajbeže, to nije junačka.
Što bi, beže, malo porobio,
Porobio, dobro zadobio,
Za to t' niko zaviditi ne će.
Pošalji mi Gjulić-bajraktara,
Da ja tvoga vidim bajraktara,
Ne boj mu se glavi na ramenu,
Ja ću ti se s bajrom pomiriti,
On mi reče, da sam udovica,
Neka vidi kninjsku udovicu,
Oženit ću bajraktara tvoga,

Dat ću njemu Mêku jedinicu,
Nek s' oženi s njome na Udbini.
Što m' je reko, da sam udovica,
Bolji j' junak od tebe, Mustajbeg;
Al ne more vojsku podignuti,
Mučno j' bilo pute prokresati.
Dok sam prodro pute na Kotare,
Deset mi je hiljad poginulo,
A petnaest rana dopanulo,
Mloga j', beže, majka zacvilila,
A sestra se u crno zavila,
Virna ljuba u rod okrenula."
Kada knjiga stiže Mustajbegu,
Knjigu gleda, Ličanom govori:
„O Ličani, braćo i družino!
Vid'te knjige Konjević-Mujage!
Nek se znade po širokoj Lici,
Da m' je prodro pute na Kotare.
Moj Gjuliću, begov bajraktaru!
Hajde s' spremaj kod odžaka svoga,
Tebe zove Konjević Mujaga,
Ja ću s tobom Kninju na Krajinu,
Valja meni tebe oženiti,
Reko ti je dati jedinicu,
Zašto si mu ti ime nadio,
Lipo ime ‚kninjska udovica';
Za to će ti Meku pokloniti,
Ja ću tebe s njome oženiti."
Sprema s' beže za nedilju dana,
On podiže stotinu Ličana
I povede Gjulić-bajraktara,
Otiskoše Kninju na Krajinu.
Dočeka ih Konjević Mujaga,
Kod njeg bili za nedilju dana,
On Gjuliću dade jedinicu:
„O Gjuliću, begov bajraktaru!
Vidi dobro kninjske udovice!
Da vam ne bî kninjske udovice,
Ne bi mogli tamo vojevati.
Ti si bolji junak od meneka

I od svoga bega udbinjskoga.
Koja t' fajda, što si junak pravi,
Kadar nisi vojske podignuti,
Podignuti, vojskom upraviti."
Beg podiže Mekušu divojku,
Odvede je na široku Liku,
S njom oženi bajraktara svoga.
Dok im glave u životu bile,
Držo aga Gjulić-bajraktara,
Milovo ga ka i svoje d'jete.
Često mu je aga spominjao,
Što mu j' reko ‚kninjska udovica',
Vavik bi se Gjulić zastidio:
„Nemoj aga, ja ti ljubim ruku,
Ne spominji kninjske udovice,
Odsici mi sa ramena glavu!"
A njemu bi aga govorio:
„Muči, bajro, nemoj budaliti,
S tobom s' šali Konjević Mujaga."

Kolaković Meho, br. 16.

15.

Mali Mehmedaga i Glendić Osmanaga.

Vino piju Udbinjani Turci
U aharu Glumca Osmanage,
Tu ih dvaest pije i četiri.
Kod pendžera Glumac Osmanaga,
S desne mu strane mali Mehmedaga,
Do njeg sio Glendić Osmanaga
I njegovih sedam pobratima,
Svi ostali jedan do drugoga.
Kad se oni pića napojili,
U piću su eglen zametnuli,
Kako j' koji bio na mejdanu,
Gdje je sabljom sikô u razboju,
Gdje je koji niže sahodio,

Gdje je lipu vidio divojku.
Stade vika Glumca Osmanage:
„Vi Ličani u konaku mome!
Vi ste vrlo arli u koledi.
Kad pijete u koledi vino,
Svak se fali, da je junak pravi,
A znate li, moji Udbinjani,
Svaka j' fala junakova švanja,
Što s' falite, većma se švanjite.
Čujte, djeco, što ću govoriti:
Nije l' mati rodila junaka,
A sestrica brata othranila
Na čistome divojačkom krilu,
Pa ne žali glavu izgubiti,
Da obuče kotarsko odilo,
Da uzjaše konja na Udbini,
Da udari preko Vučijaka,
Vučjak pridje, na Kotar izidje
A do kule Bardarića Janka?
Ako bi ga mio Bog pomogo,
Da ujagmi kićenu divojku,
Sestru Jelu Bardarića Janka,
Iznese je na grad na Udbinu
I dade je Glumac-Osmanagi,
Da s' oženim s njome na Udbini,
Da još starost uz mladost provedem.
Evo nejma neg nedilju dana
Ja kako sam ljubu izgubio
I crnom je zemljom pogrnuo.
Ja ću njega kršno darovati,
Dati čitluk dvanaest dimova
I agaluk dvanaest nefera,
Eno mu Hanča, moja jedinica,
Koje lipše u svoj Lici nejma,
Nek s' oženi s njome na Udbini.
Još evo mu stotinu dukata,
Nek opremi pira na odžaku."
Dok to reče Glumac Osmanaga,
Svi Ličani glave obisiše,
U stolicu oni pogledaše,

Kako boce stoje po stolici,
Svaki muči, ništa ne govori.
Nagoni se Glumac Osmanaga:
„Što mučite, lički sokolovi!
Ko će kuli saći na Kotare?
Nisko j' kula Bardarića Janka."
Stade vika malog Mehmedage:
„Čuj nas, aga, Glumac-Osmanaga!
Evo j' mati rodila junaka,
Sestra Fatka brata odnjihala
Na odžaku, u kuli kamenoj,
Više nije neg mene jednoga.
Ako Bog da i srića božija,
Ja ću kuli saći Bardarića
Poraz Jele Bardarića Janka,
Ujagmit ću Jelu Bardarića,
A odsići Bardariću glavu,
Pa izniti glavu i divojku,
Dati tebi kićenu divojku,
Dati begu odsičenu glavu,
Beg će meni pripeti čelenku.
Van čuj, aga, što ću govoriti:
Ja ti mala ni irada ne ću,
Veće samo tvoju jedinicu,
Jer sam jošte momak neoženjen,
A tvojoj sam ćeri mušterija."
Dok to reče mali Mehmedaga,
Stade vika Glendić-Osmanage:
„Pobratime, mali Mehmedaga!
Evo tebi na Kotare druga
Do visoke kule Bardarića!"
Dok to reče Glendić Osmanaga,
Stade vika sedam pobratima:
„Pobratime, Glendić-Osmanaga!
Evo s vami društva na Kotare
Poraz Jele Bardarića Janka,
Izdavanja do krepanja nema."
Kad to čuo mali Mehmedaga,
U odaji društvo utvrdio,
Pa govori mali Mehmedaga:

„Ustaj, pobro, Glendić-Osmanaga,
Diži svojih sedam pobratima,
Namah nam je vakat pohoditi.“
Digoše se oba pobratima
Iz odaje Glumca Osmanage,
Za nj'ma sedam ide pobratima,
Kroz Udbinu oni okrenuše.
Ode mali svom bilu čardaku,
Glendić Osman do odžaka svoga
A sa svojih sedam pobratima.
Da vidimo malog Mehmedage!
Kada dodje do čardaka svoga,
Navrati se u podrum doratu,
Pa on sprema na jaslah dorata,
A s dobrim se atom prigovara:
„Moj dorate, desno krilo moje!
Padoše nam puti na Kotare
Do visoke Bardarića kule,
Koje grdje na Kotaru ne ima,
Raz Jelice moje dragunice
I raz glave Bardarića Janka,
Jȁ izniti, jali poginuti.“
Kad on spremi na jaslah dorina,
U odaji kovčeg otvorio,
On poteže kaursko odilo,
Pod kaursku pa se sigurava.
Kad se momak spremi u odaji,
Od jasala odriši dorata,
Izvede ga u halvat-avliju,
Pojaha ga kroz Udbinu bilu
Biloj kuli pobratima svoga.
Kad mu kuli i avliji dodje,
Već ga čeka Glendić Osmanaga,
Po avliji provadja djogata,
Uz njega je sedam pobratima,
Na svakome kaursko odilo.
Stade vika malog Mehmedage:
„Jaši, brate, velikog djogata!“
A pojaha Glendić Osmanaga
I njegovih sedam pobratima.

Naprid mali podje Mehmedaga,
Za njim pobro Glendić Osmanaga
I njegovih sedam pobratima,
Otiskoše Lici na obalu.
Liku prešli na mostu bilajskom,
Uprav gone niz Liku Vučjaku,
Izjahaše na vrh Vučijaka,
A već sunce pade za planinu,
Udariše priko Vučijaka.
Kad sidjoše na Kotar kameni,
Već se tavna noćca unoćala.
Dok stigoše niže kule bile
Do jablana i vode bunara,
Kod jablana konje zastaviše,
Onda mali veli Mehmedaga:
„Pobratime, Glendić-Osmanaga!
Što se čuje pod kulom bijelom,
Ko to piva pismu u avliji,
Otrguju puške u avliji?
Dede sjaši djogu velikoga,
Prifati mi doru kod bunara,
Eto t' tvojih sedam pobratima!
A ja idem do avlije doći,
Do kanata i avlijnskih vrata,
Da pogledam kroz avlijnska vrata,
Što se noćas u avliji radi."
Odjaha Osman djogu velikoga,
Drži doru pobratima svoga,
Ode mali kuli i avliji.
Kada dodje do avlijnskih vrata,
Kanata su oba prikljućata.
Kad pogleda kroz avlijnska vrata,
U avliji jasne gore sviće,
Čudno leže tole po avliji,
A pije se po avliji piće,
Baška je tola Bardarića Janka,
Do njeg sjedi Mitre Miljkoviću
Sa Krasulja iznad Šibenika,
A gone se čašom na okolo.
Sve se mali čudi Mehmedaga,

Što je došo Mitre Miljkoviću.
Al je došo Mitre Miljkoviću,
Isprosio kićenu divojku,
Da je b'jelu vodi Šibeniku,
I doveo četerest svatova,
S tog im tole leže po avliji.
Pop'jevaju kićeni svatovi,
A vino im liva u avliji
Lipa Jele Bardarića Janka,
Vino liva, a čaše dodaje,
A sve mali gleda Mehmedaga.
Stade vika Bardarića Janka:
„Ja moj zete, Mitre Miljkoviću!
Ne daj Bože, da djavo saznade
Sa Udbine, mali Mehmedaga,
A moj zete, za naše veselje!
Tako meni Boga jedinoga,
Ne bi ujtro odveo Jelice
Od djavola malog Mehmedage
Jȁ brez rane, jȁ brez mrtve glave."
Nasmija se Mitre Miljkoviću:
„Ne budali, Bardariću Janko!
Što mi kažeš malog Mehmedagu,
Ne bojim se ni boljeg Turčina,
A kamo li malog Mehmedage."
Njemu veli Bardariću Janko:
„Muči, Mitre, žalosna ti majka!
Još ti ne znaš malog Mehmedage.
Zar ti misliš, Mitre Miljkoviću,
Da je šala mali Mehmedaga,
Od dragosti što ga zovu Turci,
Njega zovu malim Mehmedagom.
A tako mi Boga jedinoga!
Većega ti u svoj Lici nema.
Deblji j' djavo u bijelu vratu
Neg ti, Mitre, u svilenu pasu.
Ti govoriš, Mitre Miljkoviću,
Gdje te moja sluša jedinica;
Meni se čini, Mitre Miljkoviću,
Da sad djavo sluša kod kanata,

Da nas gleda kroz avlijnska vrata."
Kad to čuo Mitre Miljkoviću,
On u licu boju prominio
I desna mu podrhćala ruka,
Pa proliva po stolici vino.
Sve se smije Bardariću Janko:
„Ja moj zete, Mitre Miljkoviću!
Što s' u lišcu boju prominio,
Što s' se prvlje vraga prepanuo,
Još djavola ni vidio nisi?
Men' se čini, Mitre Miljkoviću,
Ako sadje mali Mehmedaga,
Viditi ćeš sutra Mehmedagu."
To govori Bardariću Janko,
A sve sluša mali Mehmedaga,
Njemu sijnu u desnici ćorda,
Livom rukom u vrata turnuo,
Al avlijnska vrata zaključata,
Sve se kune mali Mehmedaga:
„A da vrata nisu zaključata,
Ja bi noćas ušo u avliju
I upito Mitra Miljkovića,
Za koga je kićena divojka."
To govori, pa se natrag vrati,
Jer je tvrda kula i avlija,
I okrenu u bostanli bašču,
Do ružice cvita dolazio,
S ružicom se momak prigovara:
„O ružice, cviće najmilije!
Pod tobom sam s Jelicom sjedio,
Sastajo se, s njome pio vino,
Ona meni tvrdu vjeru dala,
Cviće moje, da će poći za me,
A ja njojzi, da ću je uzeti.
Vid' de legla Mitra Miljkovića,
Gdje je došo, Jelu isprosio,
Da je bilu vodi Šibeniku!
Znaš, kopile, Mitre Miljkoviću,
Sutra rano, u radjanje sunca,
Da si digo obadva Kotara

Brez kahara odvesti je ne ćeš,
Jà brez rane, jà brez mrtve glave,
Dok je moje na ramenu glave."
Istom momak side u ružicu,
I to bilo, ni dugo ne bilo,
Od kule se otvoriše vrata,
Koja vrata u bašču izlaze,
Kad na vrata iskoči divojka,
U ruci joj fenjer-vidjelica,
Do ružice cvića dolazila,
Cviće bere i u kitu meće
I s cvićem se lipa prigovara:
„O ružice, cviće najmilije!
Pod tobom sam ja s agom sjedila,
S njime bila i s njim vino pila,
On je meni tvrdu vjeru dao,
Cviće moje, da će me uzeti,
A ja njemu, da ću za njeg poći.
Vidi vraga Mitra Miljkovića,
Gdje je došo, mene isprosio,
Da me bilu vodi Šibeniku!
Kuku, dragi, mali Mehmedaga!
Da ti moreš očima vidjati
Sutra rano u radjanje sunca,
Kud će tvoja okrećati Jele,
Men' se čini, moje milovanje,
Kod mene smrti ne bi požalio."
A sluša je mali Mehmedaga,
On se Jeli pod ružicom javlja:
„O Jelice, kršna divičice!
Ti ne plači, bolit će te glava,
To će biti, kako Bog naredi;
Evo tebi malog Mehmedage,
Neboj s', draga, Mitra Miljkovića,
Dok god mene čuješ u životu,
Kod tebe ću glavu izgubiti.
Ako 'š sa mnom na široku Liku,
Tavna se je noćca unoćala,
Ajmo, draga, do vode bunara,
Eno moga dore kod bunara,

Eno m' pobre Glendić-Osmanage
I njegovih sedam pobratima,
Gdje nas čeka kod vode bunara."
Namah Jela jedva dočekala,
Pobigoše do vode bunara.
Kad sadjoše do vode bunara,
Al mu dorat svezat kod jablana,
Nema pobre Glendić-Osmanage
Ni njegovih sedam pobratima.
Sve se čudi mali Mehmedaga:
„Bože mili, što j' od pobre bilo!
Kuda mi je pobro okrenuo,
Što je moga doru ostavio?"
Od jablana odriši dorata,
Kad uzjaha doru kod bunara,
Diže Jelu za se na dorata.
A još zori ni habera nema,
Pa otišće uz Kotar dorata.
Još daleko ni odmako nije,
Lude glave malog Mehmedage!
Ništo mu se malo zadrimalo,
Pušti konju obadva kajasa,
Savi glavu Jeli pod pazuho,
Zaspa aga kako janje mlado.
Gdje je sreća, tu je i nesreća,
Sve Kotare magla poklopila,
Konj ga svu noć ispod kule nosa.
Kada bio danak osvanuo,
Podiže se magla niz Kotare,
Stade drěka kićene divojke:
„Kuku, dušo, mali Mehmedaga!
Još nas evo pod kulom kamenom,
Sad ćeš s mene izgubiti glavu."
Trže s' aga u sedlu doratu,
Kad opazi kulu Bardarića.
Vavik viče kićena divojka:
„Baci mene sa sapî dorata,
A ti bježi uz Kotar Vučjaku,
Jer ćeš s mene izgubiti glavu."
„„Ne budali, kićena divojko!

Ostavljanja do krepanja nema.
Drž' se dobro na konju doratu,
Drži ruke oko pasa moga,
Jer ti ne znaš zôra doratova.""
To joj reče, otišće dorata.
Dorat bježi uz Kotar kameni
Ko kada se na krila podiže.
Puče možar na kuli kamenoj,
A na Zadru pukoše topovi,
Stade vika Bardarića Janka:
„Aj na noge, Mitre Miljkoviću!
Eno djavla malog Mehmedage,
Uteče nam, odnese divojku!"
Pa uzjaha Janko na alata,
Ode Janko uz Kotar kameni,
Vavik bježi mali Mehmedaga.
Dok izadje Mitre Miljkoviću
I njegovi kićeni svatovi,
Pola polja Janko prigazio,
Vavik viče malog Mehmedagu:
„Stan', Turčine, mali Mehmedaga!
Junak nisi, koliko te kažu;
Ako s' brojiš, da si muška glava,
Baci Jelu sa dorata svoga,
Vrati doru, da se ogledamo!"
Kad ga čuo mali Mehmedaga,
Turnu Jelu sa konja dorata,
Sam u sebi momak pomislio:
„Ja sam reko Glumcu Osmanagi
U odaji medju Udbinjani,
Da ću ponit glavu Bardarića."
Pa povrati na kajasu doru,
Vavik goni Bardariću Janko,
A još nema Mitra Miljkovića.
Kad se blizo konji prikučiše,
Naćerao jedan na drugoga,
O male se puške pojagmiše,
Òbrani se mali Mehmedaga,
Jer dvi puške agu ošinuše,
I agine Janka pogodiše,

Jer poginu Janko na Kotaru,
Uteče mu alat niz Kotare.
Sijnu sablja malog Mehmedage,
On je Janku ujagmio glavu,
Pa pobiže natrag uz Kotare,
Sve iz njega crna šiba krvca.
Uzjaha za njeg kićena divojka,
A blizo se Vučjak pregodio,
Pobigoše pod Vučjak-planinu,
Sve ga Jela drži na doratu.
Kad najaha Mitre Miljkoviću,
Mrtva Janka na Kotaru nadje,
Stade vika Mitra Miljkovića:
„Davor moji kićeni svatovi!
Pogino je Bardariću Janko,
Ja ih dalje ni ćerati ne ću,
Volim svojoj na ramenu glavi
Nego trista 'nakih divojaka;
A blizo se Vučjak prigodio,
Ja se bojim, kićeni svatovi,
Namama je malog Mehmedage,
Dočekat će lički Mustajbeže,
Ludo ćemo posijati glave."
Pa se natrag vrati niz Kotare.
Bježi mali pod Vučjak-planinu,
Kad s' planini blizo prikučio,
Stade vika kićene divojke:
„Kuku, dušo, mali Mehmedaga!
Nejdi, dragi, u klanac Vučjaku,
Neko naske čeka pod planinom,
Kô kad su nam stazu ujagmili."
A veli joj mali Mehmedaga:
„Milovanje, nemoj budaliti!
Ono j' pobro Glendić Osmanaga
I njegovih sedam pobratima,
Ono čeka naske pod planinom."
To govori, a goni dorata.
Kad se mali blizo prikučio,
Osman hoda, a djogata voda,
Sve se larma čuje po Kotaru.

Kad vidio Glendić Osmanaga
Svoga pobru malog Mehmedagu,
Gdje iz njega crna šiba krvca,
A njiše se na doratu glava,
On podviknu sedam pobratima:
„Jaš'te, braćo, konje pod planinu.
Ranjen mi je pobro na doratu,
Pobro mi je kavgu zametnuo,
Nas malica, čudo Kotarana,
Ludo ćemo pogubiti glave,
Bjež'mo, braćo, uz Vučjak-planinu!"
Pobigoše u Vučjak-planinu,
Stoji vika kićene divojke:
„A čuj, počuj, Glendić-Osmanaga!
Ne ostavljaj pobratima svoga!
Pobro ti je rana dopanuo,
Pukoše mi u ramenih ruke
Držeći ga na konju doratu."
Bježi Osman, ni mukaet nije,
Za njim dorat malog Mehmedage.
Dok izjaha mali Mehmedaga,
Dok izjaha na vrh Vučijaka,
Kud je medja lička i kotarska,
Kad li čeka Osman u planini
I njegovih sedam pobratima,
On povika malog Mehmedagu:
„Pobratime mali Mehmedaga!
Hairli ti tvoje rane bile!"
Njemu veli mali Mehmedaga:
„Hairli su, jer na tebi nisu;
Van, moj brate, Glendić-Osmanaga!
Vrlo su me rane savladale,
Sjaši, brate, djogu velikoga,
Pa se svrati s puta u planinu,
Nakreši mi jelove četine,
Pa mi prostri pod jelom zelenom,
A pokrij me divan-kabanicom,
Prinabij mi moje puške male,
Obe puške metni kod meneka;
A ti hajde na grad na Udbinu,

Vodi doru i nosi divojku.
Cuješ, brate, što ću govoriti:
Kada na grad na Udbinu dodješ,
Podaj Jelu Glumac-Osmanagi,
Podaj glavu ličkom Mustajbegu,
Svedi doru do čardaka moga,
Podaj konja mojoj staroj majci,
Pa mi kaži na odžaku majci,
Nek prodaje sinova dorata,
Neka sebe na odžaku hrani;
A kaži mi sestri jedinici,
Nek s' udaje, a mene ne čeka,
Mene nikad dočekati ne će."
Sjaha Osman djogu velikoga,
Prostri pobri pod jelom zelenom,
Pokri njega divan-kabanicom,
Kod njeg puške metnu nabijene
I ostavi pobru u planini,
Vodi doru, ponese divojku.
Vavik Jele cvili na doratu,
A zapiva Osman na djogatu
I njegovih sedam pobratima,
Pak stigoše na grad na Udbinu.
Kad stigoše na grad na Udbinu,
Vid' de glave Glendić-Osmanage!
Ne da Osman kićene divojke,
On je ne da Glumac-Osmanagi,
Odnese je svom bijelom dvoru,
Pridade je svojoj staroj majci.
Glavu nosi begu u mehanu,
Dade glavu begu udbinjskome,
Njega pita lički Mustajbeže:
„Pravo kaži, Glendić-Osmanaga!
Gdje poginu mali Mehmedaga,
Ko odsiče glavu Bardarića,
Ko ujagmi kićenu divojku?"
Njemu Glendić Osman odgovara:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Poginô je mali Mehmedaga
Niže kule Bardarića Janka,

Ja sam Janku glavu odsikao,
Ujagmio kićenu divojku.“
Beg ga dalje ne ći ni pitati,
Već mu grozne suze udariše.
Povrati se Glendić Osmanaga,
Ode aga svojoj b'jeloj kuli.
Svi rekoše u mehani Turci:
„Ono laže Glendić Osmanaga,
'Nako nije, kako begu kaže.“
Kada Glendić svome dvoru dodje,
Uze doru pobratima svoga,
Odvede ga pobrinu čardaku,
Pridade ga ostariloj majci.
Zacvilila ostarila majka
I Fatija sestra jedinica:
„Po Bogu sine, Glendić-Osmanaga!
Kaži pravo, tako bio zdravo,
Gdje poginu mali Mehmedaga,
Gdje si moga ostavio sina?“
Nasmija se Glendić Osmanaga:
„Stara mati pobratima moga!
'Nako nije, ka sam begu kazô.
Eno t' sina na vrh Vučijaka
U planini pod jelom zelenom!
Nego ti je rana zadobio,
A još mu je u životu glava.“
To im reče, pa se natrag vrati,
A ostavi majku pobratima
I Fatiju sestru jedinicu,
Sve kukaju kano kukavice
I spominju svoga Mehmedagu.
Divojka je majci govorila:
„Slatka majko u kuli kamenoj!
A od plača nami fajde nema.
Daj poslušaj ćeri jedinice:
De se spremi, majko, u odžaku,
Ti uzjaši bratova dorata,
Ja ću njega na uzdi povesti,
Hajmo, mati, niz Liku Vučjaku!
Kad sadjemo pod Vučjak-planinu,

Dati ću ti obadva kajasa,
Propušćati pridą se dorata,
Ja ću za njim uz planinu poći.
Men' se čini, moja stara majko,
Nać' će dorat moga Mehmedagu,
Gdje je brata ostavio moga."
A mati joj veli u odaji:
„Ne smim, ćeri, vjeru ti zadajem!
Odnit će me dorat na Kotare,
Dopast muke i dušmanske ruke,
A ti ćeš mi jadna zabasati,
Ujist će te u planini vuci
Jal ufatit u gori hajduci."
„„Ne će, majko, vjeru ti zadajem!
Nać' će dorat Mehmedagu moga.""
Posluša je ostarila majka,
Spremiše se obe u odaji,
Majka side na Mehina doru,
A divojka povede dorata,
Otiskoše niz Liku Vučjaku.
Kad sadjoše pod Vučjak-planinu,
Dade majci obadva kajasa,
A prida se propušći dorata,
On uskoči u Vučjak-planinu,
Za njim ide kićena divojka,
Izadjoše na vrh Vučijaka.
Vid' de dore malog Mehmedage!
On okrenu putem uz planinu.
Kada dodje pod jelu zelenu,
On ranjena Mehmedagu nadje,
Gdje je agu ostavio svoga,
Još je agi u životu glava.
Kad ga vidi ostarila majka,
Ona sjaha konja u planini,
Zakukaše kano kukavice,
Ranjena ljube Mehmedagu svoga,
Al odjeknu mali Mehmedaga:
„Tamo dalje, vile planinkinje!
Ne žalite mene u planini!"
Njemu sestra veli jedinica:

„O moj brate, u sestre jedini!
Ovo vile planinkinje nisu,
Već je tvoja ostarila majka,
A i tvoja sestra jedinica.
Ustan', brate, u sestre jedini!“
Kad pogleda mali Mehmedaga,
Pozna svoju ostarilu majku,
A i svoju sestru jedinicu,
Podiže se pod jelom zelenom,
Pa on sestri veli u planini:
„Sestro moja, napoj me vodice!“
„„Ne znam, brate, u sestre jedini,
Da gdje ima voda u planini.““
„Hajde, sestro, stazom niz planinu,
Pa okreni na lijevu stranu,
Tu ćeš naći vodu u planini,
Donesi mi vodice ledene!“
On se rukom u nidra fatio,
Iz nidara peškir izvadio,
Sav je peškir u krvi usiren:
„Evo t', sestro, peškir od meneka!
Kad se svratiš s puta u planinu,
Biljež' stine i jele zelene
Crnom krvi brata rodjenoga,
Po bilješkah moreš k meni doći.“
Kad divojka peškir ujagmila,
Tad poskaka stazom niz planinu,
Bilježi stine i jele zelene,
Ona vodu nadje u planini,
U čem vode da zagrabi nema,
Neg sa glave kapu ujagmila,
Pa u kapi vode zagrabila.
Dok se natrag povrati divojka,
Bog naredi, udari godina,
Sapra krvcu sa studenih stina,
Pa zabasa u gori divojka.
Sve divojka po planini skače,
A sve kuka kako kukavica:
„Gdje s' mi, brate, u sestre jedini!
Zaklon' me, Bože, planinskih hajduka,

A naredi dvadeset vukova,
Nek me vuci kolju u planini!“
Basajući kićena divojka
A u strahu vodu prolijala.
Zahrza dorat pod jelom zelenom,
Naćera se i dva i tri puta,
Teško izbasa kićena divojka,
A veli joj mali Mehmedaga:
„Sestro moja, kamo voda hladna!?“
„„Zabasala, brate, u planini,
Ja u strahu i vodu prolila,
Da mi ne bî konja velikoga,
Nikad sestre ti vidio ne bi.
Hoćeš moći, moj brate jedini,
Da te dignem na konja dorata,
Da te sestra drži na doratu,
Neka majka povede dorata,
Da te nosi na široku Liku.““
Podiže se mali Mehmedaga,
Sestrica mu primakla dorata,
Podigoše njega na dorata,
Povede ga mati ostarila,
Njega sestra drži na doratu,
Otiskoše na široku Liku.
Kad stigoše na grad na Udbinu,
Unesoše momka u odaju,
A svezaše na jasle dorata.
To se čudo po Udbini čulo,
Da je došo mali Mehmedaga,
Donila ga iz planine majka
I njegova sestra jedinica.
Stade vika bega u mehani:
„Moj Gjuliću, begov bajraktaru!
Brže meni Glendića Osmana!
Mrtvom ću mu govoriti glavom,
Zašto meni slaga na Udbini,
Da j' poginô mali Mehmedaga.“
„„Nemoj, beže, ako Boga znadeš,
Ne kidiši Osmanovoj glavi!
Svi mi znamo, da je on kopile!

Staru majku ima na odžaku,
Da posičeš Glendić-Osmanagu,
Što će mu onda samohrana majka?“
Podiže se lički Mustajbeže,
Ode dvoru malog Mehmedage
I povede Omera berbera,
Da on agu liči na odžaku.
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Pravo mi mali kaži Mehmedaga,
Kako j' vami bilo na Kotaru.“
„„Mustajbeže, za to me ne pitaj!
Ako umrem u odžaku svome,
Niko znati na Udbini ne će,
Kako nam je bilo na Kotaru;
Ako ostane u životu glava,
Sva će Lika znati i Udbina.“
Ode beže do konaka svoga.
Berber agu liči u odaji
Sve dan po dan za pun misec dana.
Dok izliči agu Mehmedagu,
Opasa se u šestoj nedilji,
I spremi se momak u odaji.
Podje kuli pobratima svoga.
Kad do kule i avlije dodje,
Osman pije u odaji vino.
Kad Osmanu u odaju udje,
Njemu salam nazva u odaji,
Osman pije, ni mukaet nije.
A veli mu malí Mehmedaga:
„Pobratime Glendić-Osmanaga!
Što ti mučiš, ništa ne divaniš,
Što si s' na me tako naljutio,
Što sam tebi krivo učinio
Niže kule Bardarića Janka?
Što si moga doru ostavio
Kod jablana i vode bunara,
Ja ti za to ne bi zavidio,
Ja bi reko, da si junak pravi.
Što si mene, pobro, ostavio
U planini navrh Vučijaka,
Ti odnio glavu i divojku,

Dao glavu begu na Udbini,
Pa si reko, da si je odsiko,
Da si lipu Jelu ujagmio,
Ni za to ti ne bi zavidio,
Ja bi reko, da si je odsiko,
Za to ne bi znali Udbinjani.
Al ćotijo, Glendiću Osmane!
Evo ima šest nedilja dana,
Da se ličim u odžaku svome,
A ti nikad ni mukaet nisi.
Sva je meni dolazila Lika,
Vavik mi je beže dohodio."
Osman muči, ništa ne divani,
Kod njeg mati sjedi u odaji.
Al zavika mali Mehmedaga:
„Drž' se, pobro, eto mene na te!"
A sijnu mu sablja golotrba,
Pa potrča pobri u odaji;
A zakuka mati Osmanova,
Sinu savi ruke oko vrata:
„Stani, sine, mali Mehmedaga!
Pokloni mi jedinog Osmana,
Neka mene hrani na odžaku!
Jer ja nemam neg njega jednoga.
Ako s' bojiš, mali Mehmedaga,
Da t' je Jeli krivo učinito:
Kako jê je sveo na Udbinu,
Još je nikad ni vidio nije,
Eno ti je u mojoj odaji!"
Kad to čuo mali Mehmedaga,
Pokloni joj jedinog Osmana,
Pa se vrati u drugu odaju,
Uze Jelu za bijelu ruku,
S njom okrenu kroz Udbinu bilu,
Ode kuli Glumca Osmanage,
A sve gleda Osman sa pendžera.
Kada agi u konak unidje,
Salam viknu, a poleti ruci,
Njega Glumac u čelo poljubi:
„Evo, aga, kićene divojke!
Što sam reko, to sam učinio."

„„Stani, sine, mali Mehmedaga!
Neka Jele kod tebe divojke,
Dok ja dodjem iz kule kamene.“
Glumac ode u kulu kamenu
I dovede Hanču jedinicu,
Pa je dade malom Mehmedagi,
I dade mu stotinu dukata:
„Što sam reko, pogovora nema,
Eno t' selo dvan'est kuća kmeta
I agaluk dvanaest nefera!“
Uze Jelu za desnicu ruku,
I nju dade malom Mehmedagi:
„Evo tebi i ova divojka!
Ja sam, sine, vrlo ostario,
Za me nije taka divičica,
Već su za te obedvi divojke.
Ja vas samo kušo na Udbini,
Biste l' smili na Kotare saći.“
Povrati se mali Mehmedaga
I odvede obedvi divojke,
Sve od momka poliću dimovi,
Za dimovi pucaju kubure,
A doliću mladi Udbinjani,
Vavik s' oganj slama na Udbini
Kod čardaka malog Mehmedage,
Njemu beže na veselje dodje,
I s obima njega oženiše
I dva pira oni učiniše,
Oba pira za petnaest dana,
Beg je tako agu milovao.
Posli tada Glendić Osmanaga
Nikad nije išo u mehanu,
Gdje je sjedô mali Mehmedaga.
S Jelicom je porod porodio,
A nikad je nije prikorio,
Što je za nju rana zadobio.
Držo ga je Glumac Osmanaga,
Držo ga je ka jedinog sina,
Njega mali ka i babu svoga.

Kolaković Meho, br. 56.

16.

Borčulović Ibro i kapetan-djevojka.

ursko momče rano podranilo,
Cetini gradu po bedenu hoda,
Po hendecih i po parmaklucih,
Po tabijah i carskih topovih,
Podvikuje, gleda divojaka,
Divojke mu ni mukaet nisu,
Jer je momak vrlo ogolio,
Na njem ništa od odila nejma,
Na kracih mu sajali-čakšire,
Saja spala, ostala postava,
Kroz čakšire propala kolina,
A na plećih od saje dolama,
Kroz dolamu pleća propanula,
Kroz kapu mu perčin ispanuo.
Neg što mu je svijetlo oružlje:
Za pasom mu dvije puške male,
Puške male, kape pozlaćene,
A pod njima pala okovana,
Oko njega srmali silahi,
U ruci mu duga granalija,
Na njoj dvan'est od zlata limova,
Poviruje, gleda djevojaka,
Djevojke mu ni mukaet nisu.
Kada vidi momak na bedenu,
On okrenu gradu na kapiju.
Kada gradu na kapiju dodje,
Stara adžu u kapiji nadje,
Crljenim se ogrno binjišom,
A u desnu ruku okljastio,
A u livu nogu ohromio,
Na desnu se ruku podnimio,
A proliva suze iz očiju,
Njemu momak veli u kapiji:
„Iktijaru na mučnu zemanu!

Tako zdravo bio i veselo!
Dede meni u kapiji kaži:
Što prolivaš suze iz očiju?“
„„Prodji me se, momak jabandžija!
Da ti kažem, meni fajde nejma,
Ne pitaj me, ne zadaji jada!““
Njemu momak veli u kapiji:
„Iktijaru na mučnu zemanu!
Daj mi jade u kapiji kaži;
Ako fajde nije od meneka,
Ne će tebi biti ni zarara.“
„„Kad me pitaš, momak jabandžija,
Znaš li ovog adžu u kapiji?
Ovo j' adže kodža-Mehmedbeže
Sa Cetine, sa ljute Krajine,
Vidiš, sinko, bijele Cetine,
Kako nam je vatrom izgorila,
Naša sela gradu do bedena!
Vid' de selâ kodža-Mehmedbega,
Dok su usprav kod Cetine bila,
Tad su m' sela i odžaci bili,
Sad selišta i ogarevišta.
Vid' de moje na ćojluku kule!
Dok sam imo na ćojluku kulu,
Imo u njoj ostarilu ljubu,
Dvoje djece imo na odžaku:
Ći Hatija i mladji Alija;
Evo ima za sedam godina,
Kako mi je kula izgorila,
Sad joj s' tice po mazgalih ležu.
Ja sam bio kod Stambola bila,
U Stambolu na carskom hizmetu,
Ostala mi na ćojluku kula
I u njojzi ostarila ljuba,
Dvoje djece moje kod matere.
Posli mene Janković-Stojane,
On podigo vojsku uz Kotare,
Udario na našu Cetinu,
Porobio, vatrom zapalio,
Na moju se kulu navratio,

I moju je kulu zapalio,
Starku moju konj'ma prigazili,
Tada mi je svijet prominula.
Ufatio dvoje djece moje,
Ćer Hatiju i mladjeg Aliju,
Ći mi bila od deset godina,
A Alija od sedam godina.
Kad sam jadan došo od Stambola,
Udario na žalost veliku,
Nejma kule, nejma stare ljube,
Nejma djece moje na Cetini.
Ja provodih žalost na Cetini
Sve dan po dan pó godine dana.
Kad nastala druga polovina,
Što je moja kula izgorila,
Ta se j' žalost mogla priboliti,
Ja sam sebi bolju načinio;
Što m' je starka svijet prominula,
Ni tu m' jada učinili nisu,
Jer sam sebi štetu namirio,
Ja sam mladju ljubu nabavio,
Sad ja mladju imam na odžaku;
Van što su mi djeca zarobita,
Ta se žalost priboliti ne će,
Čuj, moj sine, do edžela moga.
Sada ima za sedam godina,
Za njih glasa ni habera nejma.
Da ja za njih mogu opaziti,
Ja bi svoju djecu iskupljivo,
Kupovo ih za novce gotove.
Kad je moja kula izgorila,
Onda j' roblje sišlo na Kotare,
Tri stotine roba i robinje,
Sve se roblje natrag povratilo
Za ucinu i za gotovinu
Posli djece ovog Mehmedbega.
U 'vo, sine, sedam godin dana,
Sedmero sam blago potrošio
Ja šaljući svoje uhodnike,
Da mi djecu traže po Kotaru,

Za njih glasa nejma ni habera.
Evo nejma još nedilja dana,
Kako mi je bila knjiga stigla
Sa Islama sa kamen-Kotara
A od kule Janković-serdara
Od Hatije moje jedinice,
Ona mi je knjigu opravila
I u knjizi mene ocvilila:
„„„Eto t' knjiga, babo, na Cetinu!
Je li tvoja u životu glava?
Jesi l' zdravo stigo od Stambola,
Udario na žalost veliku,
Nejma kule, nejma djece tvoje,
Nejma naše majke na Cetini.
Jesi l' sada zdravo i veselo,
Jesi l' bolju kulu namistio,
U nju mladju ljubu naselio,
Svoju djecu ti zaboravio?
Evo naske na Islamu, babo,
U nevolji Janković-Stojana,
Sve zajedno u jednoj odaji,
Još nam glavi kidisali nisu,
A mi vjere privirili nismo,
Postili smo sedam ramazana,
Nikad nam za to nije zavidio.
Lipo nam je kod Stojana bilo
Sve dan po dan za sedam godina.
Al sad evo jada i žalosti,
Mi smo čuli, babo-roditelju,
Da je stigla uz more djemija
Od Ćorfeza, preko sinjeg mora,
I u njojzi kapetan-divojka,
Išćerala mala gotovoga,
Da kupuje roblje po Kotaru,
Da nas goni priko sinjeg mora,
Već oklen se roblje ne povraća.
Gdje je lipa kapetan-divojka?
Eno j', babo, više Zadra bila,
Na Vedrinah moru na jaliji
Niže kule Laze kapetana.

Na obali čador razapela,
Raspisala knjige po Kotaru,
Sve na knjige pozvala serdare,
A i s njima mlade kapetane,
A za tursko roblje raspitala.
Sve je, babo, roblje pripisala,
Šta sad roblja ima na Kotaru,
U 'vo, babo, sedam godin dana
Kotarani što su zarobili,
Dvi stotine roba i robinje,
Po tefteru kapetan-divojke
Sve će sada u nedilju saći
Debelome moru na jaliju
Do čadora kapetan-divojke,
Uzet će nas kapetan-divojka,
Ode s nami preko sinjeg mora!
Eto knjige tvoje jedinice,
Ja te molim, babo-roditelju,
Ako ti je u životu glava,
Hodi meni u nedilju sidji
Debelome moru na jaliju,
Da te vidi dvoje djece tvoje.
Ako s', babo, jako ostario,
Ti ne žali mala gotovoga,
Van junaka na Cetini traži,
Pošalji ga meni u nedilju,
Neka vidi sužnje nevoljnike.
Cetina je gnjizdo sokolovo,
Do sad s' u njoj sokolovi legli."""
Koja fajda, momak jabandžija,
Što ja imam mala gotovoga,
Kad junaka na Cetini nejma.
Pola b' dao dostojanja svoga,
Pola mala, a pola irada,
Držo bi ga ka i sina svoga,
Ako bi ga mio Bog pomogo,
Te bi mogo djecu izbaviti,
Utišiti bega na Cetini
I s mojom me djecom sastaviti:
Trista mu evo pod muhurom kesa,

Evo mu čitluk stotinu dimova
I agaluk šezdeset nefera.““
To govori beže u kapiji,
A sluša ga momak jabandžija,
Grozne momku suze udariše:
„Ja potrebo, sam te Bog ubio,
Siromaštvo, ni tebe ne bilo!
Na koga ćeš posli priskočiti,
Kad nestane glave na menika?
Sad da konja imam i odilo,
Svoje glave ne bi požalio,
Ja bi sašo na Vedrine ravne,
Ja b' ovoga adžu utišio,
S njegovom ga djecom sastavio,
Jâ bi tamo glavu izgubio.“
Kad ču beže, što prnjo govori:
„Bogom sinko, momak jabandžija!
Dede mi se u kapiji kaži,
Kaži mi se, ko si i oklen si?“
„„Iz bliza sam, iz daleka nisam.
Ja sam, adže, od Skradina bila,
Od Skradina i debela mora.
Jesi l' čuo borčul-odobašu?
Ovo je j' glavom Borčulović Ibro,
Sin jedini borčul-odobaše.““
„Ti si, sinko, Borčulović Ibro!
Ja ti babu roditelja znadem.
Što si tako ogolio, sine!?“
„„Prodj' se, adže, za to me ne pitaj!
Kad sam osto iza babe svoga,
U zò čas se na piće navrgo,
A imo sam trijest pobratima,
Sve popio s njima dostojanje,
Najstrag prodo u Skradinu kulu,
A ja tudju našo pod kiriju,
I u tudju majku priselio.
Kad nestalo dostojanja moga,
Sad ja pobre nemam ni jednoga.
Evo ima četiri godine,
Vavik stojim ja u tudjoj kuli,

Još kirije potplatio nisam,
Ja je čime ni platiti nejmam,
Jer u mene nigdi ništa nejma.
Za kiriju mene soisali
I prid pašu mene pozovnuli,
Ja se našeg paše poplašio,
Pa pobigoh od Skradina bila.
Evo ima pó godine dana,
Da se vavik po Krajini vucam,
Ne smim, adže, do Skradina sići
A na pašu i jadnu kiriju.““
Njemu adže veli u kapiji:
„Lako j', sine, za tvoju kiriju!
Samo meni u kapiji kaži:
Ti dok konja imaš i odilo,
'Bi li moju djecu potražio?“
„„Bi, amidža, vjeru ti zadajem!
Ako konja imaš i odilo,
Ja ću saći do čadora bila,
Do čadora kapetan-divojke,
Dočekati roblje kod čadora,
Jâ ću djecu tvoju izbaviti,
Jâ ću tamo izgubiti glavu.““
„Hajdmo, sinko, do konaka moga!“
Dovede ga do konaka svoga.
Istom sili i kahvu popili,
Mehmedbeže sanduk otvorio,
Izvadi mu crljene čakšire,
A na njima kovče pozlaćene;
A izvadi crljenu ječermu,
Na njojzi su toke i ilike,
Prid njeg metnu dugačku dolamu,
A dade mu ćurak do silaha,
Sve po ćurku od zlata krugovi,
Na njima njišu igle i sindžiri,
Zlatne igle, srmali-sindžiri;
Dade njemu morastu malvutu,
Dade njemu pošu Stamboliju,
Prid njeg metnu čizme i kalčine,
A dade mu adžemkinju ćordu:

„Eto, sine, Borčulović-Ibro!“
Oblači se momak u odaji,
S sebe skida prnjavo odilo,
A baca ga momak u odaju:
„Hajde tamo, ne bilo te amo!“
Kad se spremi momak u odaji:
„Imaš li, adže, ata na jaslama,
Da ja spremim ata kod jasala?“
„„Ima ih, sine, sedam kod jasala,
Biraj ata, kakva tebi drago!““
Pa ga svede konj'ma i jaslama,
A gleda ih Borčulović Ibro,
Svakog pleskom kucnu po sapima,
Niki s' makne, a niki ne makne,
Tome momku suze udariše:
„Kuku, majko, velike žalosti!
Ovde ata nejma za meneka,
Za Vedrina i debela mora
Do čadora kapetan-divojke,
Ovde brata djogatova nejma.
Kuku, djogo, i brate i druže!
Da si mi se sada dogodio,
Da na tebi do čadora sidjem,
Žalio ne bi tamo poginuti,
Ovde druga do čadora nejma.“
Uze ga adže za desnicu ruku,
U prezidu vrata otvorio.
Kad uvede Borčulović-Ibru,
Kad li dorat svezat na jaslama:
„Eto, sine, dore Stambolije!
Kako sam ga sveo iz Stambola,
Još ga nikad ja uzjaho nisam.“
Fati s' momak čula na doratu,
Stade cika ata kod jasala,
Ćide dobar na jasle skočiti.
Zateče ga Ibro od jasala,
Pa po grivi zagrli hajvana,
A zapjeva momak kod dorata:
„Evo meni na Primorje druga,
Evo dore, brata djogatova!“

Čul obali, timar učinio,
Pa na konja sedlo podignuo,
Kolan steže, a selembet veže,
Griska ga dorat po mišici livoj,
Zauzda ga uzdom rešmalijom,
Povrati se begu u odaju,
Onda veli begu u odaji:
„Imaš li, adže, nimačko odilo?“
Jedan beže sanduk otvorio,
Prid njeg meće sedmero odilo:
„Biraj, sine, kako tebi drago!“
Kapetansko odabra odilo,
U bisage metnuo odilo,
A na noge skoči u odaji:
„Meni je, adže, vakat pohoditi,
Jer nam sutra osviće nedilja.“
Pa on sadje u podrum doratu,
Na dorata podiže bisage,
On izvede doru u avliju,
Za njim sadje kodža-Mehmedbeže,
Njemu veli Ibro u avliji:
„Kaž' mi, adže, cinu doratovu,
Po što ciniš konja i odilo?
Ako s' zdravo ja natrag povratim,
Platit ću ti konja i odilo.“
„„Cina je, sine, konju i odilu,
Ibrahime, dvista madžarija.
Ako bi mi djecu izbavio,
Ja ti pare ni dinara ne ću.““
Još mu dade pedeset dukata:
„„Da ti tamo bide do potrebe,
Nek se za što imaš napojiti.““
Uzjaha Ibro konja u avliji,
Otišće ga na avlijnska vrata,
Goni doru gradu na kapiju,
Sve se pod njim hajvan zaskakiva.
S obi strane kraj mermer-kaldrme,
S obi strane u gusto pendžeri,
Nanose se na pendžer divojke,
Udovice po avlijnskih vratih,

Puštenice po sokacih trču,
Divičice sve se dovikuju:
„Gledaj, Hato, vid' de, sestro Zlato,
Vid' de momka i pod njim dorata!
Blago majci, koja ga rodila,
A sestrici, koja othranila,
Divičici, kojoj sudjen bide
U odaji s njome na jataku!“
Sve s pendžera momka dovikuju:
„Serhatlija na konju doratu!
Digni glavu, ne želio majke,
Vid' de, dragi, lipih divojaka!“
Goni Ibro, ni mukaet nije,
Išćera ata gradu na kapiju,
Polje pridje, pod Lipovac sidje,
Već mu sunce pade za planinu.
Pod Lipovcem odjaha dorata,
Pa povadi nimačko odilo.
Kad obuče nimačko odilo,
Pod planinom uzjaha dorata,
U Lipovac stazu ugazio,
Stazu pridje, na Križice sidje.
Dok udari u stazu Bukovcu,
Bukovici i Lašakovici,
Svu noć momak ljuto putovao,
Viš izvrže na Kotar dorata,
Njemu bio danak osvanuo.
Dok dan svano, ogranulo sunce,
Na Vedrine išćera dorata,
Gleda čador moru na obali,
Kakav je čador kapetan-divojke?
Čador joj je od bijele svile,
A avlija crljena kadifa,
A na šiljku od zlata jabuka,
U njoj svitli sedam kamenova,
Pod njom sjedi kapetan-divojka.
A dvori je dvanaest sluškinja,
Ona gleda konja i junaka,
Sluškinjama veli u čadoru:
„Vid'te, mojih dvanaest sluškinja,

Dobra konja, na njem kapetana,
Blago majci, koja ga rodila,
A sestrici, koja othranila
Na čistome krilu djevojačkom,
Eto ga uprav do čadora moga!
Kumrijice, moja sluškinjice!
Ajt' izidj'te pred moju avliju,
Dočekajte onog gospodina,
Ufat'te mu konja velikoga,
Dovedi ga pred čador divojci,
Da ja vidim onog kapetana,
Da ga pitam, ko je i oklen je."
Pojagmi se dvanaest sluškinja,
Iskočiše na avlijnska vrata,
A dojaha momak na doratu,
Sluškinjama dobro jutro viknu,
A Kumrija konja ufatila:
„Zdravo bio, mlad gospodičine!
Sjaši doru moru na jaliji,
Tebe zove kapetan-divojka,
Da gospoji pod čador izidješ."
U tom momak odjaha dorata.
Dok dodjoše do dva plaćenika,
Od sluškinje konja ujagmiše,
Kraj čadora vodaju dorata.
Odvede ga Kumrija sluškinja.
Kada udje pod čador divojci,
Dočeka ga kapetan-divojka,
Posadi ga u čadoru svome:
„Zdravo bio, neznan gospodine!
Kad si takȯ jutros podranio,
Tako zdravo bio i veselo!
Ti oklen si, od kraja kojeg si,
Kog si soja, kakva si plemena?"
„„Davor lipa kapetan-divojko!
Iz bliza nisam, ja sam iz daleka,
Ako s' čula Senja bijeloga,
Ja sam, draga, iznad Senja bila,
Iznad Senja, ispod Ogulina.
Jesi l' čula Gjuru kapetana,

Što ga zovu Moružinovića:
Ovo j' Gjuro Moružinoviću,
Kojeg Gjure na svem kraju nejma."
Njega gleda kapetan-divojka:
„Ti si Gjuro Moružinoviću?
Čula sam te, a vidila nisam,
Tebe fale, da si junak pravi,
Ti si prva duka ćesarova,
Što se s Turci krešeš po granici,
Dobro čuvaš kraljeve granice."
A povika Kumriju sluškinju:
„Ponesi nam vino i rakiju,
Da' s' zajedno ovde napijemo."
Donesoše vino i rakiju.
Kad se oni pića napojiše,
Njemu veli kapetan-divojka:
„Gospodine, Gjuro kapetane!
Kad si Senja ostavio svoga,
Što si prešo na Kotar kameni?"
„„Ne pitaj me, kićena divojko!
Evo ima tri nedilje dana,
Da sam Senja ostavio svoga,
A izjaho na Kotar dorata,
Po Kotaru gledam divojaka,
Jer sam jošte momak neoženjen,
S tog sam Senja ostavio svoga."
Njemu veli kapetan-divojka:
„Ne budali, Gjuro kapetane!
Ti ne gledaš ovud divojaka.
A ja na te jutros gledajući,
Ti da tražiš za se divojaka,
Lako se je tebi oženiti,
Oklen hoćeš, možeš izabrati,
Izabrati, pa se oženiti,
U tebe je urdin od ćesara,
Kog posičeš, za njeg se ne pita."
„„Nije tako, kapetan-divojko!
Što ja imam urdin od ćesara,
Još ne dadu meni izabrati,
Izabrati, pa se oženiti.

A da dadu Gjuri izabrati,
Lako bi se oženio Gjuro,
Ja bi znao, kog bi izabrao,
Ja veš dalje ne bi ni tražio
A od take kićene divojke.""
„Gospodine, Gjuro kapetane!
Ti ne gledaš 'vakih divojaka.
Ti da 'vakih hoćeš divojaka,
Davno bi se, Gjuro, oženio.
Tako zdravo bio i veselo!
Al je šala, al istina prava,
Ti gledaš li 'vakih divojaka?
Ako bi mi bio mušterija,
Čula sam te, a vidila nisam,
Po čuvenju pa mi omilio,
Sad kad sam te očima vidila,
Ja bi t' ljuba bila kod kolina."
Nasmija se Borčulović Ibro:
„Nije fajde, kićena divojko,
Što je tebi Gjuro mušterija,
Kad ti ne ćeš Senju bijelome,
A ni mome domu Ogulinu."
„„Ne ću, Gjuro, vjeru ti zadajem,
Gospodine Moružinoviću!
Ako bi se sa mnom oženio,
Ti ostavi Senja bijeloga,
Hajde sa mnom do Ćorfeza moga,
Ja ću t' ljuba biti kod kolina,
A u mene nigdi nikog nejma,
Neg mi stara u odžaku majka,
A svoga sam ćaću poželila,
A ja brata ni imala nisam."
To govori kapetan-divojka.
Pjana glava Borčulović-Ibre,
Vrlo lipa kapetan-divojka,
Tu joj vjeru dade od sebeka,
Da će s njome preko sinjeg mora.
Kad djevojka vjeru ujagmila:
„Kumrijice, moja sluškinjice!
Pones'te nam vino i rakiju,

Da s' napijem svojim gospodinom
Iznad Senja Moružinovićem,
'Vakog Gjure na svem sv'jetu nejma.
Blago ti je kićenoj divojci,
Zapade. mi Moružinoviću!
Gospodine, Gjuro kapetane,
Evo ima punih petn'est dana,
Da ja sjedim u čadoru svome.
Dolazili kotarski serdari,
Svi serdari, a i kapetani,
Rekli svesti roblje do čadora.
Ja sam došla roblje kupovati,
Da kupujem roblje po Kotaru.
Zla djavola na ćenaru kažu,
Na ćenaru, na turskom Skradinu,
A nikakva Borčulović-Ibru,
Da je djavo, veći već ne more,
Da se vuca u čunici ladji,
On se vuca po debelu moru,
Bojala se Borčulović-Ibre,
Da me ne bi kako prevario.
Sad zapadam Moružinovića,
Ja s' ne bojim od Skradina Ibre.“
„„Ne boj s', draga, sveg turskog Skradina,
Ni Turčina paše skradinskoga,
Da kamo li Borčulović-Ibre,
Dok je tvoga Gjure kapetana!“ “
A povika kapetan-divojka:
„Haj izidj'mo pred moju avliju!
Sad će doći kotarski serdari,
Dovoditi roblje niz Kotare.“
Izidjoše pred halvat-avliju,
Sluškinje im piće iznesoše,
Već dolaze kotarski serdari,
A dogone roblje niz Kotare,
Kupuje ga kapetan-divojka,
Ona roblje meće u djemiju,
Baška muško meće u odaje,
Baška žensko meće u odaje,
Gjuro pije, ni mukaet nije.

Kad stigoše kotarski serdari,
S njima dodje Grgo kapetane
I doćera roblja trijestero,
Kupi roblje kapetan-divojka,
Plaćenici roblje rastavljaju,
Sve su roblje lako rastavili.
Kad su dvoje stali rastavljati,
Jednog agu i gospoju mladu,
To je dvoje mučno rastaviti,
A nikakva Vranu Omeragu
I gospoju Omeraginicu,
Što je aga skoro nabavio,
S njome nije bio na odžaku,
Nije s njome tri noći noćio,
Namah ga je Grgo osužnjio,
Osužnjio i njeg i gospoju.
A zacvili Omeraginica,
Savija se oko age svoga:
„Kuku, aga, rane nepribône!
Evo ima pó godine dana,
Kako nas je Grgo osužnjio,
Nije naske ćio rastaviti,
Lipo nam je u sužanjstvu bilo.
Vid' de ove kapetan-divojke,
Gdje nas hoće da rastavi ovde!
Mene s tobom rastaviti ne će,
Prije će mi odrezati ruke."
A gleda ih Borčulović Ibro,
Grozne njemu suze udariše.
Njemu veli kapetan-divojka:
„Gdje si, dragi, Gjuro kapetane?
Što ti, dragi, suze udariše,
Zar ti agu žališ i gospoju?
Sad ja na te, dragi, gledajući,
Ti si Turčin, jȁ si turska raja,
Jȁ si vrlo srca milostiva?"
„„Prodji me se, kapetan-divojko!
Turčin nisam, turska raja nisam,
Već ja jesam srca milostiva.
Gledajući agu i gospoju,

Što s' od age i gospoje radi,
Ja se i ti milo sastanuli,
Ne daj Bože onake nevolje,
Da mi turske ruke zapanemo,
Da nas stanu Turci rastavljati,
Kako bi se mučno rastavili!
Za to meni suze udariše.
Poslušaj me, kapetan-divojko!
Ovog dvoga nemoj rastavljati,
Njima baška podajte odaju
Poraz sreće i našeg sastanka,
Poraz puta preko sinjeg mora.""
Njemu veli kapetan-divojka:
„Milovanje, Gjuro kapetane!
Ne daj Bože toga dočekati,
Mene s tobom ne bi rastavili,
Prije bi mi odrizali glavu!
Eto tebe, eto roblja moga,
Ti upravljaj kako tebi drago,
Ja sam tvoja, a djemija tvoja."
A povika svoje plaćenike:
„Vod'te tamo agu i gospoju,
Njima baška podajte odaju!"
Odvedoše agu i gospoju.
Pomoli se Janković-Stojane,
Roblja trijest goni i petero.
Kada Stojan do čadora dodje,
Ukloni se u avliju Ibro,
Dočeka ga kapetan-divojka,
Uze roblje za novce gotove,
Ode Stojan natrag na Kotare,
A izadje iz avlije Ibro,
Da on roblje vidi Stojanovo.
Plaćenici roblje rastaviše,
Odvedoše roblje u djemiju.
Kad su dvoje stali rastavljati,
Jednog momka i dilber-divojku,
To su djeca bega Mehmedbega.
Kad zacvili bratac i sestrica,
Čudno kuka kićena divojka:

„Kuku, brate, u sestre jedini!
Evo ima za sedam godina,
Da smo vavik u nevolji bili
Mi u kuli Janković-Stojana,
Sve zajedno u jednoj odaji,
Nikad naske nije rastavio,
Lipo nam je u odaji bilo.
Vid'de ove kapetan-divojke,
Hoće naske da rastavi ovde,
Mene s bratom rastaviti ne će,
Prije će mi odrizati glavu."
Jope Ibri suze udariše:
„Milovanje, kapetan-divojko!
Ti poslušaj Gjure kapetana:
Ovog dvoga nemoj rastavljati.
Ja na ovo dvoje gledajući,
Kako cvili kićena divojka,
Konda će biti bratac i sestrica,
I njim baška podajte odaju
Poraz sreće i našeg sastanka."
A povika kapetan-divojka:
„Ni tog dvoga nemojt' rastavljati,
Već im baška podajte odaju!"
Već su oni roblje podmirili.
Ibro muči nujan i zlovoljan,
Pa u sebi momak pomislio:
„Kamo sreća, da sam poginuo,
Da divojke ni vidio nisam!
Prevari me kićena divojka,
Ja joj vjeru dadoh od sebeka,
Da ću s njome priko mora poći,
Ja upuštih roblje u djemiju,
A osta mi vjera na Cetini,
Da ću begu djecu izbaviti,
Sad ja ne znam, što ću ni kako ću."
S tog je Ibro nujan i zlovoljan.
Povikuje kapetan-divojka:
„Vod'te doru Gjure kapetana
U djemiju, u štalu privež'te.
A podiž'te čador i avliju,

Pa ga tamo nos'te u djemiju,
Tamo ćemo pasti na konake.“
A povika Kumriju sluškinju:
„Hajde leti u našu djemiju,
Pa izberi najbolju odaju,
Naprav' meni i mom gospodinu!“
Odvedoše doru Stamboliju,
Odnesoše čador i avliju,
Sluškinja im napravi odaju.
Podiže se kapetan-divojka,
Uze Ibru za desnicu ruku.
Kad udjoše oni u odaju,
A povika kapetan-divojka:
„Pones'te nam vina i rakije!“
A sluškinje piće postaviše.
Divojka im veli u odaji:
„Hajte tamo u svoju odaju,
Do u jutro meni amo nejd'te!“
Ibro pije, ni mukaet nije,
Pola noći hladno piše vino.
Njemu veli kapetan-divojka:
„Gospodine Moružinoviću!
Hoćemo li leći u ložnicu?“
„„Janjci moji, kapetan-divojko!
Baška ćemo leći u ložnicu,
Brez vjenčanja sastajanja nejma““
„Fala tebi, Moružinoviću!
Sad te znadem, da si junak pravi.“
Tako oni konak učinili.
Kad im bio danak osvanuo,
A povika kapetan-divojka:
„Već je nami vakat pohoditi.“
Otiskoše na more djemiju,
A sluškinje piće donesoše,
Ibro pije, ni mukaet nije,
Neg u lišcu boju prominjuje,
Misli jadan, što će i kako će.
Putovaše ljetni dan do podne,
Ibro muči, ni mukaet nije.
Njemu veli kapetan-divojka:

„Gospodine Gjuro kapetane!
Što je tebi u mojoj odaji,
Što ti mučiš, ništa ne divaniš,
A u lišcu boju prominjuješ?
Al ti žališ Senja bijeloga,
A i doma, Ogulina svoga?
Al si dražu imo jaukliju,
Pa si s' svoje vjere pokajao,
Što si sa mnom vjeru utvrdio?"
Njojzi veli Borčulović Ibro:
„Janjci moji, kapetan-divojko!
Ja ne žalim Senja bijeloga,
A ni doma, Ogulina svoga,
Draže nisam imo jauklije,
Neg sam vrlo u piću prepio,
Pa me j' ljuto glava zabolila.
Da izidjem iz naše odaje,
Milovanje, na našu djemiju,
Da pogledam po debelom moru,
Nek me udare iz mora vjetrovi,
Ne bi li me piće popušćalo."
„„Hajde, dragi Moružinoviću!
Kad ćeš ići na našu djemiju,
Eto t', dragi, mala gotovoga,
Ti ponesi mala gotovoga,
A povedi Kumriju sluškinju,
Nek ponese vino i rakiju.
Kad izidješ na našu djemiju,
Vidit će te moji službenici,
A svi će se tebi pokloniti.
Ne žal', dragi, mala gotovoga,
Dobro daruj naše službenike,
Neka vide moji službenici,
Da su nova stekli gospodina
Iznad Senja Moružinovića,
Premakni im vina i rakije,
Nek s' napiju moji službenici,
Neka mome Gjuri zafaljuju.
Kad napojiš moje službenike,
Ti 'š viditi na našoj djemiji:

U mene je šezdeset sužanja,
Prekovati sužnji na djemiji,
Oni tegle po moru galiju,
Do smrti im otpuštanja nejma.
Daruj naše sužnje nevoljnike,
A napoj ih vina i rakije.""
Hoće Ibro, na noge skočio,
A ponese mala gotovoga,
Za njim podje Kumrija sluškinja,
A ponese vino i rakiju.
Kad izidje na djemiju Ibro,
Dočekaše njega plaćenici,
Svi se redom njemu pokloniše,
Darova ih Borčulović Ibro,
Pa Kumriji govori sluškinji:
„Kumrijice, naša sluškinjice!
Premakni im vina i rakije!"
A Kumrija piće položila,
Plaćenike dobro napojiše,
Zafaljuju njemu plaćenici.
Kad opazi sužnje nevoljnike,
A doziva sužnje nevoljnike,
Piće liva Kumrija sluškinja,
Zafaljuju sužnji nevoljnici:
„Fala tebi, novi gospodine,
Iznad Senja Moružinoviću,
Zdravo bio, pa se veselio!"
Ibro gleda, ni mukaet nije.
Kada Ibro do dumena sadje,
Jednog adžu na dumenu nadje,
A kakav je na dumenu adže!
Štrk na nogu, u pasu potanak,
Duga vrata, a oka krvava,
Rusa mu kosa pala po ramenih,
Po njemu je koža ispucala,
Po puklinah porasla mašina,
Poznade ga Borčulović Ibro,
Od Skradina Sarajliju Dedu,
Njemu veli Borčulović Ibro:
„A Boga ti, sužnju nevoljniče!

Kad si tako vrlo ofalio,
Od kada si zapao nevolje,
Pa dumeniš na debelom moru,
Ti upravljaš na moru djemiju?
Pravo meni kod dumena kaži!“
„„Prodji me se, novi gospodine!
Nije šala ni dvaest nedilja,
A kamo li dvadeset godina,
Da je adže dopao nevolje,
Pa upravljam na moru djemiju,
Sve sam sazno po moru brodove.““
Tu ga Ibro dobro darovao,
Adži dade trideset dukata:
„Eto, adže, sužnju nevoljniče!
Neka saznaš novog gospodina
Izñad Senja Moružinovića!
Pravo kaži Gjuri kapetanu:
Ti oklen si, od kraja kojeg si,
Kog si soja, kakva si plemena?“
„„Fala tebi, novi gospodine
A na daru i gospodstvu tvome
I jabuci iz gospodske ruke,
Zdravo bio, pa se veselio!
Ja sam bio od Skradina bila,
Nisam znao soja ni plemena,
Mene viču Sarajlija Dedo,
Ako s' čuo Serajliju Dedu.““
Nasmija se Borčulović Ibro:
„Čuo sam te, a vidio nisam.“
Od sluškinje piće ujagmio,
Ujagmi joj jaretinu vina,
A uze joj čašu od biljura:
„Hajd', sluškinjo, u svoju odaju!“
A pobiže Kumrija sluškinja.
Osta Ibro na dumenu s Dedom,
Natoči mu punu čašu vina,
Pa je dade Dedi Sarajliji:
„Eto čaše, Dedo Sarajlija!
Popij čašu, pa mi pravo kaži:
Tebe fale, da si junak pravi,

Sad da ti je oprostiti ruke
I rumena pića napojiti,
A dati ti gvoždje golotrbo,
Bi li Gjuri kidisao glavi,
A zametno na djemiji kavgu?“
Uze Dedo, čašu iskapio:
„Prodji me se, Gjuro kapetane!
Meni nije do što no je tebi,
Men' je teška muka dodijala,
Konopci mi ruke preglodali.“
Jope njemu čašu natočio:
„Nâ de, sužnju, Dedo Sarajlija!
Dobro će te napojiti Gjuro,
Pa ćeš onda meni kazivati.“
Tri je njemu čaše natočio.
Kad je treću čašu iskapio,
Već se adže pića napojio.
Njemu veli Borčulović Ibro:
„Sad mi kaži, Dedo Sarajlija!
Kad ti j' taka muka dodijala,
Da je tebi otpuštiti ruke,
Bi li na me, Dedo, udario,
Kad sam tebe 'vako poštimao?“
Njemu veli Dedo Sarajlija:
„Odmakni se, Moružinoviću!
Men' je teška muka dodijala,
Meni nije do što no je tebi;
Ako s' vesla fatim jasenova,
Prsnut će ti čelo na petero.“
Nasmija se Borčulović Ibro:
„Nemoj, adže, Dedo Sarajlija!
Zar bi mojoj kidisao glavi?
Zar ti mene poznati ne moreš?
Ovo nije Gjuro kapetane,
Već je glava Borčulović Ibro.
Molim ti se, Dedo Sarajlija,
Jesi l' išto pri jakosti, Dedo,
Sad da tvoje ja oprostim ruke,
A dadem ti jaretinu vina,
Predam tebi sablju golotrbu,

Plaćenici u piću prepili,
Da zametneš na djemiji kavgu,
Da otkuješ sužnje nevoljnike,
Da osvojiš na moru djemiju,
Bi li znao uz more izići,
Moj amidža, do Skradina bila?
Ako Boga ne bî i tebeka,
Mi odosmo preko sinjeg mora,
Oklen našeg povraćanja nejma."
Grozne Dedi suze udariše:
„Ti si sine pobratima moga!
Samo moje ti oprosti ruke,
A podaj mi jaretinu vina
I podaj mi sablju golotrbu!
Hajde natrag gospi u odaju,
Ne staraj se s adžom i s djemijom!
Jȃ djemiju osvojiti Dedo,
Jȃ skočiti u debelo more."
Njemu Ibro oprostio ruke,
Prid njeg metnu jaretinu vina,
Prid njeg baci golotrbu ćordu,
Pa pobiže gospi u odaju,
Dočeka ga kapetan-divojka:
„Gdje si, dragi, Gjuro kapetane?
Je li tebe popuštilo piće?"
„„Evo me, lipa kapetan-divojko!
Već je mene popuštilo piće.""
Istom sjeli, piće razložiše,
Nek on s gospom hladno pije vino!
Vid' de adže Dede Sarajlije!
Jaretini grlo otvorio,
Dok god teče u mješini vina,
Vavik adže leži na mješini.
Kad nestade u mješini vina.
Jaretinu u more bacio,
A za golu sablju prifatio,
Pa poteče po djemiji Dedo.
Lako mu je bilo osvojiti,
Plaćenici u piću pripili,
Svakom pala brez uzglavlja glava.

Sarajlija po djemiji hoda,
A on pjane siče plaćenike,
A otkiva sužnje nevoljnike,
Zastavio na moru djemiju.
Nikad ne zna kapetan-divojka,
A dopade Kumrija sluškinja
I povika kapetan-divojku:
„Kuku, lipa kapetan-divojko,
Jadna tvoja na ramenu glava,
Jadan tebi Moružinoviću!
To ti nije Moružinoviću,
Već je glavom Borčulović Ibro,
Prevari te Borčulović Ibro,
Opojio naše plaćenike,
Otpuštio Dedu Sarajliju,
A dao mu sablju golotrbu,
Sve isječe naše plaćenike,
A otkova sužnje nevoljnike,
Ustavi ti na moru djemiju,
Bogme ne ćeš do Ćorfeza svoga,
Mi odosmo do Skradina bila!“
A podviknu kapetan-divojka:
„O djavole, Borčulović-Ibro!
Koje t' vile meni donesoše?“
Pa pobiže odaji na vrata,
Ufati je Borčulović Ibro:
„Stani, janjci, kapetan-divojko!
Loš te sokô nije ukòbio,
Nego glava Borčulović Ibro,
Kojeg Ibre na ćenaru nejma.“
Njemu veli kapetan-divojka:
„Pušt' me, Ibro, da skočim u more!
Džaba t' moja na moru djemija,
U djemiji moja gotovina!“
„„Nemoj, draga kapetan-divojko!
Zar bi mlada u more skočila?
Ja sam s tobom bio na konaku,
Nisam tebi ni mukaet bio.
Hajmo, janjci, do Skradina moga!
Ako tebi nije povoljito,

Da mi ljuba bideš kod kolina,
Ja ti ne ću sile učiniti,
Držat ću te ka sestru rodjenu.""
„Pušt' me, Ibro, da skočim u more,
Ne vodi me do Skradina svoga!
Dok opazi paša u Skradinu,
Ti ćeš mene paši pokloniti,
Jä će m' paša od tebe oteti,
Paša će me poslati veziru,
A vezir me caru otpremiti,
Car me dati na adžamsko carstvo,
U Adžame, u nemile Turke,
Odoh jadna od ruke do ruke!"
„„Ne budali, kićena divojko!
Ne da tebe Borčulović Ibro,
Volim dati glavu sa ramena.""
Tako s' s njome goni u odaji,
Od odaje poletiše vrata,
Kad uskoči Dedo Sarajlija,
A sav krvav ka planinski vuče,
Na njemu se koža pokupila,
Niz pukline otpada mašina.
Stade vika Dede Sarajlije:
„Što je tebi, kapetan-divojko?
Što se s Ibrom goniš u odaji?
Sad ću tvoju odrizati glavu!"
„„Nemoj, Dedo, kidisati glavi!
Viš ja ne ću, Dedo Sarajlija!""
Povrati se Dedo Sarajlija:
„Sjedi, sinko pobratima moga!
Ne staraj se s Dedom i s djemijom,
Djemiju je osvojio Dedo,
Treće jutro, u radjanje sunca
Stignut ćemo uz more Skradinu."
Ode Dedo natrag na djemiju,
Neka pravi, kud je njemu drago!
A zacvili kićena divojka:
„O Turčine, Borčulović-Ibro!
Ja te molim u našoj odaji,
Nemoj mene paši pokloniti!

A evo ti vjera djevojačka,
Ja ću t' ljuba biti kod koljena."
„„Ne budali, kićena divojko!
Ne dam tebe ka ni svoje glave.
Jope ti ne ću krivo učiniti;
Ako tebi nije povoljito,
Da mi bideš ljuba kod kolina.
Držat ću te ka i sestru svoju.""
„Meni je, Ibro, za te povoljito,
Samo me nemoj paši pokloniti!"
„„Ne boj se, draga, kapetan-divojko!
Ne da tebe Borčulović Ibro,
Ja ti biti ni mukaet ne ću,
Dok ne dodjem do Skradina svoga."
Goni Dedo uz more djemiju,
S Ibrom pije kapetan-divojka.
Kad im treće jutro osvanulo,
Viš stigoše pod Skradin bijeli,
Opaziše u Skradinu Turci,
Oni moru idu na obalu,
Da gledaju, čija je djemija;
A izadje iz djemije Ibro
I izvede kapetan-divojku,
Uz njeg ide Sarajlija Dedo.
Kada Turci Ibru opaziše,
Poznadoše i njega i Dedu:
„Jeste l', Ibro, zdravo i veselo?"
„„Jesmo, braćo, milom Bogu fala!""
Za to paša čuo u Skradinu,
Da j' izišo Borčulović Ibro
I išćero uz more djemiju,
Ladja puna roblja natrpata,
A izveo Dedu Sarajliju
I prilipu kapetan-divojku,
On pozovnu Borčulović-Ibru,
Da dovede kapetan-divojku,
Da on Ibru vidi i divojku.
Podje Ibro, povede divojku,
Za njim podje Dedo Sarajlija.
Ibro paši u odaji udje

I uvede kapetan-divojku,
Osta Dedo odaji na vratih.
Dočeka paša Borčulović-Ibru:
„Jesi l', sinko, zdravo i veselo?“
„„Jesam, paša, milom Bogu fala!““
„Jesi l' dobro tamo zadobio,
Kamo tebi kapetan-divojka?“
„„Eno, paša, na moru djemije,
Evo lipe kapetan-divojke!““
„A moj sinko, Borčulović-Ibro!
Nek je tvoja na moru djemija
I sve roblje naše u djemiji!
Moreš roblje Turkom prodavati,
Podaj paši kićenu divojku.“
„„Nemoj, paša, ja ti ljubim ruku!
Ne da Ibro kićene divojke,
Dao sam joj vjeru od sebeka,
Da je nikom pokloniti ne ću.““
Na njeg paša oči upopriči:
„Ja kopile, Borčulović-Ibro!
Brže meni kićenu divojku,
Jâ divojku, jâ ti ode glava!“
Vid' de glave Borčulović-Ibre!
Muško bio, dobro zadobio,
Al se Ibro paše preplašio:
„Nemoj, paša, ja ti ruke ljubim,
Ne uzimlji od Ibre divojke,
Sva ti džaba na moru djemija!“
„„Ne ću, Ibro, od kuje kopile,
Brže meni kićenu divojku!““
On na momke svoje povikuje:
„Otmite mi od Ibre divojku,
Vod'te j' tamo u kulu kamenu!“
Pojagmi se dvanaest momaka,
A odaji poletiše vrata.
Kad uskoči Dedo Sarajlija,
Oko njeg se adžemkinja voza,
Kako udje, turski salam viknu,
Njemu paša veli u odaji:
„Jesi l' zdravo, Dedo Sarajlija?“

„„Jesam, paša, milom Bogu fala!““
Sve se Dedo s pašom prigovara,
A sve sablju po balčaku drpa,
Pedalj mu se sablje izvadio,
A govori Dedo Sarajlija:
„Ne vadi se, moja britka ćordo!
Ne će paša Ibrine divojke.“
Kad ga vidi paša u odaji,
Pripade se Dede Sarajlije:
„Ne ću, Dedo, vjeru ti zadajem!
Samo mi nemoj kidisati glavi,
Ja se šalim s Ibrom u odaji.
Hajde, sinko, Borčulović-Ibro!
Vodi svoju kapetan-divojku,
Vodi tamo Dedu Sarajliju,
Ne daj paši kidisati glavi!
Ja ću tvoju kulu iskúpiti,
Poslat ću ti hodžu i kadiju,
Neka za te poturče divojku,
I ćehaju svoga opremiti,
Nek ti kume bide kod divojke.“
Povrati se Borčulović Ibro
I odvede kićenu divojku,
Za njim ode Dedo Sarajlija.
Dok izveli roblje iz djemije
I iznili blago gotovinu,
Paša mu namah kulu iskupio.
Tad je Ibro kulu naselio,
Njemu veli kapetan-divojka:
„Prodaj, Ibro, na moru djemiju,
Već djemija nami ne tribuje,
U nas ima mala gotovoga.“
„„Milovanje, kapetan-divojko!
Sad smo moju kulu naselili.
Ti si čula, što paša govori,
Sad će doći hodža i kadija
I ćehaja nami na veselje.
Ako tebi nije povoljito,
Da mi ljuba bideš kod kolina,
Ja ti sile učiniti ne ću.“

„„Janjci moji, Borčulović-Ibro!
Kad me nisi paši popuštio,
Ja ću t' ljuba biti kod kolina.““
Njima stiže hodža i kadija,
I ćehaja dodje na veselje.
Sva tri ih je paša opravio,
Svega će mu pira opremiti
A od straha Dede Sarajlije.
Oženiše Ibru u Skradinu,
Provedoše pira i veselje,
Svi mu sužnji na veselju bili.
Onda sužnji Ibre upitaše:
„Što je našeg glavnog dugovanja?
Kaži nami, Borčulović-Ibro!“
„„Nikom pare ni dinara nejma.
Svak okreći svojoj domovini,
Puštit ću vas brez pare dinara
A pred zdravlje Borčulović-Ibre
I njegove kapetan-divojke
I amidže, Dede Sarajlije.
Da nam ne bî Dede Sarajlije,
Mi Skradina ni vidili ne bi.““
Svak okrenu svojoj domovini,
Ustavi djecu bega Mehmedbega,
Tu su bili za nedilju dana.
On dobavi bega Mehmedbega,
Pa on begu djecu poklonio.
Kad ih uze beže Mehmedbeže:
„A moj sinko, Borčulović-Ibro!
Pola ću ti dati dostojanja,
Što sam reko, ja poreći ne ću.“
„„Ne ću ti, beže, pare ni dinara,
Nego samo doru i odilo,
Vratio sam svoje dostojanje.““
Ode beže i djecu odvede,
Ustaviše Dedu Sarajliju,
Prifati ga kapetan-gospoja,
Drže Dedu ka i babu svoga,
Oženi ga kapetan-gospoja,
Kumriju mu pokloni sluškinju,

Tu su bili za godinu dana.
Kada druga nastade godina,
Jedno jutro rano podranili,
Piju kahvu u svojoj odaji,
Kod njih sjedi Dedo Sarajlija,
Pogledaše sa džama-pendžera,
Kad djemija pod Skradin izidje,
Nasmija se kapetan-gospoja:
„Dušo moja, Borčulović-Ibro!
Znaš li, Ibro, čija je djemija?
Djemija je moje stare majke,
Leti, moru na obalu sidji,
Ona j' meni pošla u pohode,
Sad će ona naske potražiti."
Podiže se Borčulović Ibro
I uz njega Dedo Sarajlija,
Kad dodjoše moru na obalu,
A izašli iz Skradina Turci,
Svi su moru sašli na obalu,
Iz djemije izašla gospoja,
Pa gospoja po obali hoda,
Za njom ide dvanaest sluškinja,
Njima gospe veli na obali:
„Nemojte mi zamiriti, Turci,
Gdje je kula Borčulović-Ibre?"
A veli joj Dedo Sarajlija:
„Ako tražiš Borčulović-Ibru,
Ovo ti je Borčulović Ibro."
Kad gospoja Ibru opazila,
Ibro njojzi poletio ruci,
A gospoji suze udariše:
„Dragi sine, Borčulović-Ibro!
Je li moje u životu d'jete?"
„„Punice moja ka i moja majko!
Hajmo mome u Skradinu dvoru,
Ona tebe gleda sa pendžera.""
„Što će mi, Ibro, na moru djemija,
U djemiji blago gotovina?
Prodala sam svoje dostojanje,
A ja pošla vami i Skradinu."

„„Punice moja ka i moja majko!
Evo adže Dede Sarajlije,
Ti se ne boj na moru djemiji!““
Odvede je svome bilu dvoru.
Kad gospoja majku opazila,
Dočeka je u halvat-avliji,
U obi je poljubila ruke,
Izvede je u svoje odaje,
Njojzi majka veli u odaji:
„Ćeri moja, moja jedinice!
Kako ti je u Skradinu bilu,
Je l' ti sila od Turčina bila?“
„„Nije, majko, vjeru ti zadajem!
Meni je, majko, povoljito bilo,
Ćio me paša od Ibre oteti,
A ne dade Dedo Sarajlija.““
Prigrli gospe Ibru u odaji:
„A moj zete ka i moje d'jete!
Hoćeš mene za majku uzeti?
A nemoj mi krivo učiniti,
Ja se, sinko, poturčiti ne ću.“
„„Hoću, majko, vjeru ti zadajem,
Krivo ti biti ne će kod meneka,
Eno t' moje na odžaku majke,
Pa vi sjed'te u halvat-odaji.“
Gospe mu je kulu naselila,
A iznila blago gotovinu,
A povrati na moru djemiju,
Pokloni je svojim plaćenikom,
Onda Ibri veli u odaji:
„Ja moj zete, Borčulović-Ibro!
Ti ćeš mene poslušati, sine,
Ja ću svoje novce položiti,
Bolju ću ti kulu načiniti.“
Tu je njemu kulu načinila,
Bilu kulu moru na obali,
A visoku od sedam bojeva,
Dobro mu je gospe napravila.
U novu se kulu preselili,
Gospe onda zetu govorila:

„Ovu podaj Dedi Sarajliji,
Kad je vaše oprostio glave.“
Dadoše je Dedi Sarajliji.
Dok im glave u životu bile,
Držo Dedu ka i babu svoga,
A punicu ka i svoju majku.
Davno bilo, sad se spominjalo,
Kud se vilo, i dobro je bilo,
Ja sam čuo, a vidio nisam,
I sad kula Borčulović-Ibre
Da se zove kula u Skradinu,
Da se nikad porušila nije.

Kolaković Meho, br. 25.

17.

Glumčević Alija i berber-udovica.

Rano rani lički Mustajbeže,
Iz ahara pred Udbinu podje,
Uz njeg idu dvi age careve,
S desne strane Ogreš Hasanaga,
A iz liva Brdarić Alaga.
Kada Lika pred Udbinu sadje,
Pred Udbinom na klupu sjedoše,
Samurli se ćurci ogrnuli,
Islah-čalme nad oči natisli.
Pogledaju niz Liku Vučjaku,
Opaziše jednog konjanika,
Mrču jaše uz Liku široku,
Uprav mostu goni bjelajskome,
Liku pridje na mostu bjelajskom,
Oholo ata jaše uz Udbinu,
A gleda ga lički Mustajbeže,
Koja fajda, poznati ne more,
Turska jaha, kaursko odilo.

Sve se pod njim mrče zaskakiva,
Često na njeg glavom uzmahiva,
Priko njega pinju otiskiva,
Od mrkana djogu namistio,
Vihor puše, medvidinu diže
Sa strimena ata velikoga,
Svitle mu se vezene kubure,
A valja se balta o mrkovu,
A siva mu kolankinja ćorda.
Njega gleda lički Mustajbeže,
Koja fajda, poznati ne more,
Već agama beže progovara:
„A dvi age, dva akrana moja!
Eto nami jednog konjanika,
Ja ga ne znam, ko je i oklen je,
Turska jaha, kaursko odilo,
Naturio škrlju nad obrve,
A kite ga biju po plećima,
Oko njeg se palošina voza,
Svitle mu se toke na prsima."
Gledaju ga dvi age careve,
Koja fajda, poznati ne mogu.
Kad se konjik blizo prikučio,
Nasmija se lički Mustajbeže:
„Vidite li, dvi age careve!
Ja poznadoh konja i junaka,
Ono j' glava bajraktar Alija
Sa Podkrklja, od Kninja bijela,
Ono j' bajro pobratima moga,
Moga pobre kninjskoga dizdara.
Sad na onog bajru gledajući
Ko kad pri njem ima haberova!
Nije l' Bog dô, dvi age careve,
Da je bio bajro na Kotaru,
Uhodio sela po Kotaru?
Nije l' tamo šićar potpazio,
Pa se begu gredom uvratio,
Haber begu dati na Udbini,
Beg bi njemu vojsku podignuo,
Ne bismo li tamo šićar našli,

Šićarili, dobro zadobili."
Dok to reče lički Mustajbeže,
A dojaha bajraktar Alija,
Salam viknu, odjaha mrkova,
On begovoj ruci poletio,
Beg ne dade ruke poljubiti,
Pregrli ga, u čelo poljubi:
„Jesi l' zdravo, bajraktar-Alija,
Je l' ti aga zdravo na odžaku,
Gdje si tako konja zamorio
U tevdilu, kaurskom odilu?
Nisi l', sine, bio na Kotaru,
Uhodio sela po Kotaru,
Nisi l' tamo šićar potpazio,
Ti se begu gredom uvratio,
Haber meni snio na Udbinu?"
Njemu veli bajraktar Alija:
„Ja sam, beže, zdravo i veselo,
A zdravo sam agu ostavio;
Al sam davno agu ostavio,
Evo, beže, šest punih nedilja,
Ja kako sam agu ostavio,
A posio mrču velikoga,
Privrgo ga u Kotar kameni,
Jaho ata uz oba Kotara,
U četiri, beže, banovine.
Nije sela ni palanke bilo,
Gdje ja, beže, sahodio nisam,
Piće pio, zobio mrkaná
Sve dan po dan šest nedilja dana.
Navratih se u šestoj nedilji
Niz Ključarsko do Herceg-Novoga,
Do Novoga Herceg-latinskoga,
Tu sam bio za dva, za tri dana,
Piće pio, zobio mrkana."
Pa se rukom fati u džepove,
Pruži knjigu ličkom Mustajbegu:
„Eto, beže, knjiga od meneka!
Ta je knjiga od Herceg-Novoga,
Nije, beže, knjiga od madžara,

Ko kada će biti od madžarke.
Gledaj, beže, što s' u knjizi piše.
Mustajbeže, ja ti ruke ljubim,
Da i bide knjiga strahovita,
Nemoj je se, beže, poplašiti,
Već joj radi hizmet učiniti,
More tebi kašnje i valjati."
Uze knjigu lički Mustajbeže,
Pa na noge skoči pred Udbinom,
Ode beže do begluka svoga
I odvede bajraktar-Aliju,
Uz njeg idu dvi age careve.
Kada Lika u begluk izidje,
Kad mehana puna Udbinjana,
Na šezdeset rednja čaša hoda,
Tu nit s' aga ni nefer ne znade,
Na svakome ćurci i kalpaci,
Mlogom trepću za glavom čelenke,
Age dvore mladi bajraktari.
Udje Lika, turski salam viknu,
A Ličani na noge skočiše,
Prodje beže, sjede kod pendžera,
A posadi bajraktar-Aliju,
Do njeg sjele dvi age careve,
Razložiše hladno piti piće.
Piće služi Krčmariću Ramo,
A liva ga Memičiću Suljo,
Čaše dili mali Radovane.
Kad se beže pića napojio,
A povika Gjulić-bajraktara:
„O Gjuliću, begov bajraktaru!
Hajde, sine, niz Udbinu sadji,
Dovedi mi Omer-efendiju!
Imam listak knjige pri sebika,
Nek nam vidi, što s' u knjizi piše."
Hoće Gjulić, niz Udbinu sadje,
A podiže hodžu iz medrese.
Kad ih vidi beže sa pendžera,
On Ličanom veli u mehani:
„Oj Ličani u begluku mome!

Diž'te tolu u begluk-mehani,
Eto našeg Omer-efendije!
Mrska j' tola našem efendiji."
Dok Ličani tolu podigoše,
Već im hodža u mehanu udje.
Kako udje, begu salam viknu,
A Mustajbeg na noge skočio,
Kod sebe mu misto namistio,
On se s hodžom za zdravlje upita.
Kad rekoše, da su zdravo bili,
Uze knjigu lički Mustajbeže,
Pruži knjigu Omer-efendiji:
„Eto, hodža, knjiga od meneka!
Dede gledaj, što s' u knjizi piše,
Čija li je i od koga li je."
Uze hodža, knjigu razmotao,
Knjigu gleda, u bega pogleda,
Njemu veli Omer-efendija:
„Knjiga j', beže, od Herceg-Novoga,
Od madžarke, berber-udovice,
A od tetke sve široke Like,
Ona ti je knjigu opravila:
„„Eto, beže, knjiga od meneka!
Znaš li tetku, berber-udovicu,
Koje vam je tetka, Mustajbeže?
Moreš ono utuviti vrime,
Kad si jednoč vojsku pokupio,
Spušćô vojsku na kamen-Kotare,
Ti porobi dugo i široko,
Crna sela ispod Kelečeva,
Taman dvan'est sela porobio,
Tad si, beže, dobro zadobio.
Tu Turčina mjera namjerila,
Sa Udbine Glumca Osmanagu,
Taj je aga mene ufatio,
Tad sam bila od devet godina.
Iznio me aga na Udbinu,
Tamo u vas u Udbini bila,
Mustajbeže, dvanaest godina.
Ja uzrasla na ćemal divojka,

Svi ste mene kršno milovali,
Od milosti mene tetkom zvali.
Kad trinejsta nastala godina,
Moj se pobro smilovao na me,
Vratio me natrag na Kotare,
A dao mi stotinu dukata.
Kad sam, beže, sašla na Kotare,
Potražila svoju starevinu,
Ja se amo i udala bila,
Udata bila tri godine dana;
Sada, beže, udova ostala,
U Novome krčmu zakúpila,
Sad u Novom jesam krčmarica,
Mene viču berber-udovica.
Gledaj, beže, što s' u knjizi piše:
Ako znate za Boga jednoga,
Mustajbeže, što se od vas radi?
Što vas do sad na Kotare nejma?
Evo ima za sedam godina,
Kako ste agu izgubili svoga,
Moga pobru Glumca Osmanagu,
Vaši puti travom zarastoše,
A bunari listom zapadoše.
Kotarani mamur i zendjili,
Po Kotaru usiv posijali,
Rodila im bjelica šenica,
Kud rodila, bolje sazorila,
A podraslo mlogo djevojaka,
Zbijaju se mobe po Kotaru,
Žetelice, kićene divojke.
Da ih vidiš, lički Mustajbeže,
Kad izidju, pa ženju šenicu,
Sve se b'jele kao labudice,
Tu bi tvoja zadobila vojska.
Kotarani mamur i zendjili,
Izišli su, beže, na stanove.
Da ti lički vidiš Mustajbeže,
Zbijaju se na zbojeve ovce,
Ovce bleče, mali janjci kmeče,
Krave riču, a volovi buču.

Ujtru rano, u radjanje sunca,
Pastirice kad izjave ovce,
Zapjevaju kod njih pastirice,
Dologaju djeca kod goveda,
Pop'jevaju starci pod oklinci,
Pod oklinci kod mladih teoca.
Po Kotaru crkve ispravili,
A zvonike na njih podignuli,
Sastaju se svake nediljice,
Vavik idu crkvi namastiru,
A ti, beže, ni mukaet nisi.
Al se u vas kuga uselila,
Pomorila po Lici junake,
Al su vam se konji pogubali
I od gube, beže, pokrepali?
Gledaj, beže, što s' u knjizi piše:
Rad' mi knjizi hizmet učiniti,
Digni, beže, svu široku Liku,
Hodi meni na Kotare sidji
U nedilju, koja prva dodje,
Na Duboko Jablanici crkvi.
Tu će sajam biti na Dubokom,
Tu će saći obadva Kotara,
Mlogo biti vezenih kočija,
U kočijah lipih djevojaka
I gospoja kotarskih serdara,
Tu bi tvoja zadobila vojska.
Ja ću tamo namastiru sići.
Gledaj, beže, što s' u knjizi piše!
Ako, beže, namastiru podješ,
Ne ostavljaj Glumčević-Alije,
Povedi mi Alu namastiru,
To je d'jete pobratima moga.
Ja sam njemu našla divičicu,
Lipu Anu Novljanina bana,
Anica mi svoju vjeru dala,
Da će ona za Aliju poći.
Divojka će namastiru saći
Poraz moga Glumčević-Alije.
Kad povedeš Glumčević-Aliju,

Ne ostavljaj Osman-bajraktara,
Bajraktara Glumčević-Alije,
I za njeg sam ja našla divojku,
Lipu Maru Vuka kapetana,
I ta sa mnom vjeru utvrdila,
Da će, beže, za Osmana poći.
Ne ostavi čauš-Delalije,
To je čauš Glumčević-Alije,
Povedi mi dedu namastiru,
Jer će tetki dedo tribovati.
Je li dedo jako ostario,
Hrani l' dobro mrču na jaslama,
Bi li mogo namastiru sići?
Dok sam u vas na Udbini bila,
Onda mi je bio mušterija,
Ja sad, beže, udova ostala,
Ja ću s dedom na Udbinu poći,
Ja mu biti ljuba kod kolina.""
Kad im hodža knjigu proučio,
Stoji vika bega u mehani:
„O Ličani u begluk-mehani!
Čujete li, kako tetka piše?
Hoćemo li podignuti vojsku,
Poslušati tetke udovice,
Spuššćat vojsku na Duboko crkvi,
Ne bi l' dobro tamo zadobili?"
Njemu veli Brdarić Alaga:
„Mustajbeže, od sve Like glavo!
Dobro bi je bilo poslušati,
Podignuti svu široku Liku,
Saći, beže, na Duboko crkvi.
Evo jada i žalosti teške!
Sad ja ata na jaslama nejmam,
Veće ždripca od tri lita bila,
Na ždrebetu vojevanja nejma.
Traži meni ata u Udbini
Jȁ u naruč, jȁ za gotovinu,
Jȁ ga meni pod kiriju nadji."
Njemu lički veli Mustajbeže:
„Ne znam, aga, vjeru ti zadajem,

Gdje bi tebi ata nabavio.
Ja da ata imam na jaslama,
Ja bi tebi ata poklonio.
Trijest i dva imam na jaslama,
U mene je trideset delija,
Dok mi svaki po ata pojaše,
Što ostane, aga, u meneka?
Jedek-golub i binjek-zelenko,
Ja ti toga ne dam ni jednoga,
Obadva će meni trebovati."
Njemu veli Brdarić Alaga:
„Da mi hoćeš ata nabaviti,
Eno vranca Glumca Osmanage,
Uzmi meni konja od Alije!
Ludo j' d'jete Glumčević Alija,
Još mu vakta nije vojevati."
A sve muči lički Mustajbeže,
A pogleda u begluk-mehanu.
Kad Aliju vidi u mehani,
Nujan momak glavu obisio,
A vrlo je bio ogolio,
Na njem ništa od odila nejma:
Na njemu su od abe čakšire,
Kroz čakšire propala kolina,
A na plećih od abe dolama,
Kroz dolamu pleća propanula;
Na glavi mu fesić kapa mala,
Kroz kapu mu perčin ispanuo.
Što je momku svijetlo oružje:
Za pasom mu dvije puške male,
Puške male, kape pozlaćene,
A pod njima pala okovana.
Njemu veli lički Mustajbeže:
„A moj sine, Glumčević-Alija!
Hoćeš dati konja sa jasala
A našemu Brdarić-Alagi
Jä u naruč, jä za gotovinu,
Jä ga dati pod kiriju, sine?"
Alija mu veli u mehani:
„Nemoj, beže, ogrišiti duše,

Ni sirote 'vake ocviliti!
Ne dam konja roditelja svoga
Ni u naruč ni za gotovinu,
A kamo li, beže, pod kiriju."
Stade vika Brdarić-Alage:
„O kopile, Glumčević-Alija!
Sa šta ne daš konja sa jasala,
Kad ti vakta nije vojevati?
Nisi d'jete Glumca Osmanage,
Već si pravo kujino kopile.
Dok ti j' babo bio u životu,
Imo j' čitluk, a imo agaluk,
Po tri ata držo na jaslama,
Prvi ajan bio u Udbini,
Vavik begu sjedo kod kolina.
Kako s' osto iza babe svoga,
Popio si svoje dostojanje,
Sad u tebe nigdi ništa nejma,
Veš ti sama u Udbini kula
I u njojzi mati ostarila,
A i dobar vranac na jaslama."
To govori Brdarić Alaga.
Uz Aliju boja ošinula,
Ludo d'jete, ali od junaka,
A povika Brdarić-Alagu:
„Istina je, Brdarić-Alaga!
Što mi kažeš roditelja moga,
Dok je babo bio u životu,
Imo čitluk, a imo agaluk,
Po tri ata držo na jaslama,
Vavik begu sjedo kod kolina.
Kad sam osto iza babe svoga,
Popio sam svoje dostojanje,
Popio ga, drago mi je bilo.
A ćotijo, Brdarić-Alaga!
Vidit ćemo jutros u mehani,
Koga li je kuja okotila."
Pa na noge skoči u mehani,
A sijnu mu pala iza pasa,
On poteče Brdarić-Alagi.

Vidi beže, da bi kavga bila,
I Mustajbeg na noge skočio,
Pred Aliju stade u mehani,
A sa sebe ujagmi mavlutu,
U mavlutu pȃlu ufatio,
A povika lički Mustajbeže:
„Stani, sine, Glumčević-Alija!
Ne zameći u mehani kavge,
Ne kidiši Brdariću glavi!
Ne dam tebi učiniti krivo,
Ne dam konja roditelja tvoga.
Hajde, sinko, svome bilu dvoru,
Nek te majka na odžaku spremi,
Nek te spremi do prve subote,
Ti ćeš s begom na Duboko poći.“
Dok otišće Alu u mehani,
Sva mavluta ode u komade.
Alija mu ruku poljubio:
„Nemoj, beže, ja ti ljubim ruku!
Nemoj meni krivo učiniti
Ni oteti konja od meneka,
Ne dam konja roditelja svoga,
Volim dati glavu sa ramena.“
„„Ne ću, sine, vjeru ti zadajem.““
Ode Ale svome bilu dvoru,
Stade vika ličkog Mustajbega:
„O Ličani u begluk-mehani!
Svaki hajte svome bilu dvoru,
Spremajte se na odžaku svome,
Sedam da je braće u odžaku,
Svak osvani rano u subotu
Pred Udbinom kod vode Crvaća.
Hajde, Tale, pojaši kulaša,
Goni ata po našoj Udbini,
Grlom viči, u talambas tuci,
Svakom kaži, Tale Ličanine,
Nek se sprema na odžaku svome,
Nek osvane rano u subotu
Pred Udbinom kod vode Crvaća.“
To im reče, na vrata okrenu.

Ode beže do konaka svoga
I odvede bajraktar-Aliju.
A povika trideset delija:
„Jaš'te, djeco, ate plemenite,
Gon'te ate po širokoj Lici,
Od dnu Like pa do Vrhovinâ,
Nos'te haber Mustajbega svoga,
Nek s' svak sprema kod odžaka svoga.“
Pojaha mu trideset delija,
Otiskoše po širokoj Lici.
Beg povika malog Radovana:
„Jaši, Rade, vrana velikoga!
Goni kuli Maljkovića moga,
Nek podigne raju ispod kraja.
Ko god ata hrani na jaslama,
Nek osvane rano u subotu
Pred Udbinom kod vode Crvaća.“
Nek se sprema lička poglavica!
Kad Alija svojoj kuli dodje,
Staroj majci u odaju udje.
Stara majka sjedi kod pendžera,
Na desnu se ruku podnimila,
A proliva suze iz očiju.
Kad Aliju vidi u odaji,
Njemu majka veli ostarila:
„Što je, Ale, u mene jedini,
Što s' u lišcu boju prominio?
Da te nije glava zabolila,
Jâ da nisi u piću prepio,
Pa se tamo s kime zavadio,
Da te iko nije nàjahao?
Ako te je iko najahao,
Što se begu potužio nisi?
Ne bi t' dao krivo učiniti
Raz hatora roditelja tvoga.“
Alija joj veli u odaji:
„Nije mene glava zabolila,
U piću se zavadio nisam,
Meni veli Brdarić Alaga,
Da sin nisam Glumca Osmanage,

Veće, mati, od kuje kopile,
I popio svoje dostojanje.
To mi aga reče u mehani."
Njemu majka veli u odaji:
„Moj Alija, nemoj budaliti!
Nek govori Brdarić Alaga,
Moj jedinče, šta će govoriti!
Vavik ti je babin hasum bio,
Ne more ti biti prijateljem;
A što ti je reko Brdariću,
Da s' popio svoje dostojanje:
Istina je, ne laže Alaga,
Jer u tebe nigdi ništa nejma,
Neg ti sama u Udbini kula
I u njojzi ostarila majka,
I još babin vranac na jaslama.
A kad ti je reko Brdariću,
Da sin nisi Glumca Osmanage,
Več, Alija, od kuje kopile,
Da si bio Glumčević Alija,
Pravo d'jete Glumca Osmanage,
Alagu bi palom udario,
Brdariću odrizao glavu."
Njojzi Ale veli u odaji:
„To sam ćio, vjeru ti zadajem,
Al ne dade lički Mustajbeže,
Već otišće mene u mehani.
Vid' de jada i veće žalosti!
Meni veli lički Mustajbeže,
Da se, majko, na odžaku spremim,
Da ću s begom na Kotare poći,
Na Duboko Jablanici crkvi,
Učiti se s begom vojevati,
Sad će, majko, i subota doći,
Sad će beže na Kotare poći,
A u mene nigdi ništa nejma.
Najpri takum na gavranu nejmam,
A na sebi ništa od odila,
A u kesi pare ni dinara:
Čim će jadni vojevati Ale?"

Nasmija se majka u odaji:
„Ne budali u odaji, sine!
Blago ti je ostariloj majci,
Kad od sebe otpremam vojnika,
Svog Aliju sina jedinoga
Posli Glumca osme godinice!
Leti, sine, niz Udbinu sadji
Biloj kuli čauš-Delalije,
Pa mi kaži čauš-Delaliji,
Nek ti nadje Osman-bajraktara,
Nek ti dignu trideset nefera,
U tebe je trideset nefera,
Nek ih svedu bilu dvoru tvome."
Hoće Ale, niz Udbinu sadje
Biloj kuli čauš-Delalije,
Stara dedu u avliji nadje,
Gdje proliva suze iz očiju,
A spominje Glumca Osmanagu:
„Kuku aga, Glumac-Osmanaga!
S kim će jadni vojevati dedo,
A brez age Osmanage svoga?"
Njemu veli Glumčević Alija:
„Što je tebi, čauš-Delalija,
Što spominješ roditelja moga?
Mrtva s' glava dignuti ne more.
Selam ti je moja stara majka,
Da mi nadješ Osman-bajraktara,
Da dignete trideset nefera,
Povedi ih mojoj biloj kuli,
Da vas vidja moja stara majka."
Njega dedo rukom prigrlio:
„Fala Bogu i današnjem danu!
Kad smo sebi agu dočekali,
Svojim agom na Kotare poći!"
To rekoše, pa se rastadoše.
Alija se kuli povratio,
Čauš-dedo kroz Udbinu skače
Bilu dvoru Osman-bajraktara,
Bajraktara u avliji nadje,
Gdje timari djogu u avliji:

„Moj djogate, puška te ubila,
A ni mene baš ne prometnula!
Jadno meni vojevanje dodje!
Kako ćemo na Kotare poći
Brez bajraka našeg Osmanage,
Skitati se pod tudji bajraci?“
A povika čauš-Delalija:
„Daj muštuluk, Osman-bajraktaru!
Mi smo sebi agu dočekali
Posli Glumca osme godinice,
Njegovoga jedinog Aliju,
Svojim agom na Kotare poći.“
Pregrli ga Osman-bajraktaru
I u bradu njega poljubio:
„Ako, dedo, to bide istina,
Sve ti džaba moje dostojanje!“
„„Istina je, Osman-bajraktaru,
Ja ti pare ni dinara ne ću,
Mi hajdemo dizati nefere!““
To rekoše, oba potekoše,
Podigoše trideset nefera,
Odvedoše kuli Alijinoj.
Najpri dedo u ahar izidje,
A za njime Osman-bajraktaru,
Dočeka ih majka i Alija,
A sviju ih redom posadiše,
Gospoja im kahvu natočila,
Hizmet čini Glumčević Alija,
Hizmet čini, a kahvu dodaje.
Kad su momci dvi kahve popili,
Stade vika Osman-bajraktara:
„Naša gospe Osmanaginice!
Što si naske ti u ahar zvala?“
A veli mu Osmanaginica:
„Moj Osmane, agin bajraktaru!
Jeste l' čuli, agin bajraktaru,
Da je majka vakta dočekala,
Da od sebe otpremam vojnika,
Svog Aliju sina jedinoga
Posli Glumca osme godinice?

Hoćete li s Alom vojevati,
Ka no ste mu s bábom vojevali?“
Njojzi veli Osman-bajraktaru:
„Hoćemo, gospe, age ne želili!“
Njima veli Osmanaginica:
„Sjed'te, djeco, u aharu mome,
Dok izidjem iz kule kamene.“
Brzo ode i brže se vrati.
Svu ulefu njima podililа,
Svu ulefu od sedam godina,
I odilo njima prominila,
Ti se momci vrlo radovaše.
Njima reče Osmanaginica:
„Prečekajte u aharu mome,
Dok iznesem bajrak iz odaje.“
Brzo ode i brže se vrati,
Bajrak nosi u desnici ruci,
A u livoj kajiš i talambas,
Bajraktaru bajrak poklonila,
Dedi kajiš dade i talambas:
„Moj Osmane, agin bajraktaru!
Svaki hajte b'jelu dvoru svome,
Spremajte se do prve subote,
Hod'te meni rano u subotu!“
Svi neferi na noge skočiše,
Osta Ale s majkom u odžaku.
Kad subota jutro osvanula,
Podranila mati Alijina,
Pa ispekla kahvu na odžaku,
Alu sina budi u odaji:
„Ustaj, Ale, moj jedini sine!
Subota je jutro osvanula,
Sad će beže na Kotare poći,
Eno s' čuje kod Crvaća Tale,
Taloš viče, u talambas tuče,
Vakat se je tebi oprematі.“
Kad ustade Ale u odaji,
A na vakat sabah saklanjao,
Kahvu pije, materi govori:
„Mati moja, stari roditelju!

Zaludu mi trideset nefera,
Kad u mene nigdi ništa nejma.“
„„Stani, sine, nemoj budaliti!
Ako s' išto bude pregodilo,
Ale sinko, u tvoje matere,
Ja od tebe požaliti ne ću.““
U odaji dolaf otvorila,
Iz dolafa sedlo izvadila,
Dva kolana na njem izvadila,
A izvadi hašu pozlaćenu,
Kuburluke njemu izvadila
I u njima puške venedike,
Izvadi mu baltu na gavrana,
A dade mu kolankinju ćordu,
Predade mu uzdu rešmanliju:
„Eto, sine, orme gavranove,
Hajde spremaj konja na jaslama!
Da si za to potpazio, sine,
Bi li, sine, u piću popio?“
„„Ja bì, majko, vjeru ti zadajem.““
Momak konju i jaslama sadje,
Na jaslama opremi gavrana.
Kad se majci vrati u odaju,
Dočeka ga majka u odaji,
Dade njemu crljene čakšire
Od velike saje venedičke
I na njima kovče pozlaćene,
A dade mu dugačku dolamu,
Sve po prsih srmali čaprazi;
Njemu dade crljenu ječermu,
Na ječermi džebe pozlaćene;
A dade mu ćurak do silaha,
Sve po ćurku od zlata krugovi,
Iz njih igle njišu na sindžirih,
Zlatne igle, srmali sindžiri;
Njemu dade morastu mavlutu,
Izvadi mu islah-zerdanliju,
A dade mu pošu Stamboliju,
A izvadi ćordu muhurliju,
Prid njeg metnu čizme i kalčine,

Kad s' obuče momak u odaji:
„Mati moja, stari roditelju!
Zaludu mi takum i odilo,
Kad ja pare ni dinara nejmam.
Da mi gdjegod bide do potrebe,
Ne bi s' za što imo napojiti,
Daj uzajmi sinu jedinome!"
Dade njemu dvaest madžarija:
„Više nejmam, u mene jedini!"
„„Više Ali, majko, ne trebuje.""
Njemu majka dolaf otvorila,
I bisage iz njeg izvadila:
„Moj Alija, u mene jedini!
Ovde ti je kotarsko odilo,
Ti bisage metni na gavrana,
Moglo bi ti tamo trebovati.
Da ušalje Lika uhodnika,
Znaš hasuma, Brdarić-Alagu,
Da će hasum naćerati na te,
Nemoj mu se tamo pokoriti,
Bolje ti je, sine, poginuti."
On bisage metnu na gavrana.
Stiže njemu čauš-Delalija
I njegovih trideset nefera,
I prid njima Osman-bajraktaru.
Dočeka ih mati Alijina,
Izvede ih u ahar-odaju,
A izidje Glumčević Alija,
I popiše hahvu u aharu.
Ode Ale u kulu unutra,
Ostade mu u aharu majka
Kod njegovih trideset nefera,
A povika gospa u aharu:
„Moj Osmane, agin bajraktaru!
Čuvajte mi sina jedinoga,
Ludo mi se d'jete prigodilo,
Ovo mu je prvo vojevanje,
Mogo bi mi poginuti Ale,
Pa što će mu na odžaku majka?"
Njojzi veli Osman-bajraktaru:

„Naša gospe Osmanaginice!
Ti se ne boj sinu jedinome,
Rastavljanja od Alije nejma:
Gdjegod pleća panu Alijina,
Tu će pasti Osman-bajraktara
I njegovih trideset nefera."
A izidje Ale u avliju,
Za kajase izvede gavrana.
Kada vidi trideset nefera,
U avliju pa se pojagmiše,
Od Alije konja ujagmiše,
A izadje mati Alijina,
Alija joj ruci poletio,
Njega majka u čelo poljubi:
„Dede, mati, da se halalimo!
Ovo su nam danci na rastancih,
Moglo bi se amo poginuti."
S njim se mati lipo halaljiva:
„Hajde,. sine, u sto dobrih časa,
Zdravo bio, pa se veselio,
Svitô t' obraz bio na divanu,
A sjekla ti ćorda u mejdanu:
Ne šali se, u mene jedini!
Da ti tamo bude do obraza,
Glavu podaj, a ne daj obraza,
Bolje ti je tamo poginuti,
Neg crn obraz na Udbinu sniti.
Čuvaj obraz babe roditelja,
A i stare na odžaku majke!"
„„Mati moja, ne staraj se s time!""
To joj reče, uzjaha gavrana.
Naprid podje čauš-Delalija,
A za njime Osman-bajraktaru,
Za njim Ale jaše na gavranu,
A za njime trideset konjika,
Otiskoše gradu na kapiju,
Izjahaše do vode Crvaća,
Savila se vojska kod Crvaća,
A izašo Omer-efendija,
A izveo djecu iz medrese,

Oko njega age i ajani.
Projaha Ale, turski salam viknu,
Sve mu age salam odviknuše,
Nasmija se Brdarić Alaga:
„Vid'te, braćo, jednog kopileta,
Kako se je štenac napravio!
Ono nije njegovo odilo,
Sve je sebi našo odijelo,
Dok kopile na Kotare sadje.“
Ale muči, ništa ne govori,
Kod Crvaća odjaha gavrana,
Neferi mu konja provadjaju.
Dok izjaha beže do Crvaća,
Pred njim sedam jaše bajraktara,
A uz njega na gavranu Rade,
Oko njeg se golub zaigrava,
A povika lički Mustajbeže:
„A naš hodža, Omer-efendija!
Jesi l' moju vojsku tefterio,
Što mi ima po tefteru vojske?“
Njemu veli Omer-efendija:
„Ima vojske dvanaest hiljada,
Sve konjika, od boja junaka.“
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Daj nam dovu, Omer-efendija,
Već je nami vakat pohoditi.“
Tu im hodža dovu učinio,
A otišće Lika od Crvaća,
Za njim podje dvanaest hiljada,
Ode beže niz Liku Vučjaku.
Kad izjaha navrh Vučijaka,
Na poljanah ustavio vojsku:
„O Ličani, braćo i družino!
Ovdi ćemo konak učiniti,
Sutra, djeco, rano podraniti,
Udariti ravno na Kotare.“
Tu je beže ustavio vojsku.
Kad se tavna noćca unoćala,
Stade vika ličkog Mustajbega:
„O Ličani, braćo i družino!

Nije l' mati rodila junaka,
A sestrica brata othranila
Na čistome krilu djevojačkom,
Da obuče kotarsko odilo,
Da pojaše ata na poljani,
Vučjak pridje, na Kotare sidje,
Na Duboko crkvi namastiru,
Da on vidi, hoće l' sajam biti?
More s' tetka pjana prigoditi,
U pjanosti knjigu otpraviti,
Mogla bi nas tetka privariti;
Ako bide sajam na Dubokom,
Da se meni na poljane vrati,
Iznese mi haber na poljane,
Ja ću njega dobro darovati,
Evo njemu pedeset dukata."
To govori lički Mustajbeže,
A svak muči, ništa ne divani,
A povika Glumčević Alija:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Evo j' mati rodila junaka,
Više nije, neg jednog Aliju,
Ja ću noćas na Duboko sići
I viditi, hoće l' sajam biti,
Izniti ti haber na poljane."
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Stani, sine, Glumčević-Alija!
Ti mi noćas na uhodu ne ćeš,
Jer ti nikad sahodio nisi,
Jer ti puta ne znaš na Kotare,
Ti ćeš sutra s begom na Kotare."
Nasmija se Brdarić Alaga,
A povika ličkog Mustajbega:
„Mustajbeže, nemoj budaliti!
Zar ti slušaš jednog kopileta,
Što ti laže kujino kopile?
Ne slušaj ga, laže ti kopile,
Ne smi Ale na Kotare sići,
Zna kopile Glumčević Alija,
Ako sajam bide na Dubokom,

Tu će biti od svaklen serdara,
Tu će biti Vučan-kapetane,
Što no mu je babu pogubio,
On kad vidi Vuka kapetana,
Štenac će se Vuka poplašiti,
Od straha mu konja pokloniti,
Dobra konja roditelja svoga,
Sve će Turke rezil učiniti."
Kada čuo Glumčević Alija,
Mustajbegu veli na poljani:
„Nemoj, beže, mene ustavljati,
Ja ću noćas na Duboko sići
I viditi, hoće l' sajam biti;
Ako sajam bide na Dubokom,
Natrag ti se ni vraćati ne ću,
Van ću tamo kavgu zametnuti;
Kad ti larmu čuješ na Kotaru,
Radi meni indat učiniti.
Ja ću, beže, noćas potražiti,
Potražiti Vuka kapetana,
Da ja vidim Vuka kapetana,
Što je babu pogubio moga,
Da ja vidim falu Brdarića,
Ja kome ću konja pokloniti,
Za babu ću Vuka upitati."
To mu reče, pa se natrag vrati,
A povika bajraktara svoga:
„Vadi meni kotarsko odilo!"
Bajraktaru suze udariše,
Vadi njemu kotarsko odilo,
Oprema se Ale na poljani.
Kad se momak dobro opremio,
Zacvili mu trideset nefera:
„Kuku, aga, Glumčević-Alija!
I mi ćemo s tobom na Kotare."
Njima veli Glumčević Alija:
„Ne budal'te, moja braćo draga!
Vi ne ćete sa mnom na Kotare,
Vi ostan'te s begom na poljani!
Kad čujete larmu po Kotarih,

Rad'te meni indat učiniti.“
Bajraktar mu ruci poletio:
„Daj mi izun, Glumčević-Alija,
Da ja s tobom na Kotare podjem,
Ja sam vjeru dao na Udbini
U aharu tvojoj staroj majci,
Da se s tobom rastajati ne ću.“
„„Ne budali, Osman-bajraktaru!
Ni ti sa mnom na Kotare ne ćeš;
Hoće reći Brdarić Alaga,
Da sâm smio na Kotare nisam.““
To mu reče, pa se rastadoše.
Otišće Ale niz polje gavrana,
Polje pridje, a Vučjaku sidje
I udari u klanac Vučjaku,
Sve se s dobrim konjem prigovara:
„Davor vranče, desno krilo moje!
Ti s' ovuda često prohodio,
Roditelja pronosio moga,
A ja nikad prohodio nisam:
Eto tebi puti i kajasi,
Ti me nosi, kud je tebi drago!“
Goni vrana preko Vučijaka,
Vučjak pridje, na Kotare sidje.
Čudne sreće Glumčević-Alije!
Sanese ga na Duboko ravno,
A već bila zora zabilila.
On pogleda crkvi namastiru,
Zbija s' sajam oko namastira,
Sve proliću vezene kočije
I pod njima skaču bedevije,
A sve momak gleda sa gavrana.
Naskakaše vezene kočije
I pod njima dvije bedevije,
Stade cika vrana velikoga.
Kad se nara čula gavranova,
Iz kočija povika madžarka:
„Blago meni jutru na podranku,
Evo moga Glumčević-Alije!“
Njojzi veli Glumčević Alija:

„Ne budali, kotarska madžarko!
Ne turči me, kad ja Turčin nisam!
Oklen ovdje Glumčević Alija?“
„„Ne krsti se, moje milovanje!
Tebe ’tetka baš u glavu znade.
Ovo ti je tetka udovica,
Jesi l’, sinko, zdravo i veselo?““
„Jesam, tetka, milom Bogu fala!“
A veli mu berber-udovica:
„Jeda, sine, bega udbinjskoga,
Hoće l’ beže na Kotare sići?“
„„Tetka moja, berber-udovica,
Eno bega na dugih poljanah!
Beg je mene tebi opravio,
Da vidimo, hoće l’ sajam biti,
Jeda Anu Novljanina bana?“
Njemu veli tetka udovica:
„Eto j’, sine, ide u kočijah!
Leti begu na duge poljane,
Diži bega, nemoj ihmaliti!
Sad će vakat biti udariti.
Mi sad ćemo službu učiniti,
Kotarani piće zametnuti,
A dobro se pića napojiti,
Onda vam je zgodno udariti.“
„„Hoću, tetka, ne staraj se s time!““
To joj reče, proćera gavrana,
Malo momak u napridak podje,
Jope srete vezene kočije,
Uz njih ide dvan’est plaćenika,
U kočijah opazi divojku,
Do kočija príćera gavrana,
A divojci dobro jutro viknu,
Nasmija se kićena divojka:
„Zdravo bio, Glumčević-Alija!
Jesi l’, dragi, rano podranio?“
Njojzi veli Glumčević Alija:
„Ne budali, kićena divojko!
Oklen ovde Glumčević Alija?
Ovo nije Glumčević Alija.“

Njemu veli kićena divojka:
„Moj Alija, moje milovanje!
Tebe Ana baš u glavu znade,
Jer mi te je tetka nafalila,
Ja te, dragi, u pengu strpala.
Hoćemo li, dušo, namastiru?
Ja sam s tetkom vjere utvrdila,
Da ćemo obi na široku Liku."
Kraj nje Ale proćera gavrana.
Malo momak u napridak podje,
Jope srete vezene kočije,
Pod kočija skaču bedevije,
Uz njih idu četiri platnika,
U kočijah opazi divojku,
Alija joj dobro jutro viknu,
Divojka mu jutro prifatila,
Njojzi veli Glumčević Alija:
„A Boga ti, kićena divojko!
Ti čija si kićena divojka?"
Divojka mu veli iz kočija:
„Ne budali, kotarska katano!
Ja sam Mara Vuka kapetana,
Ne zastavljaj u polju kočija,
Eto ćaće Vuka kapetana!
Ako tebe vidi kod kočija,
Mrtvom će ti govoriti glavom."
To mu reče kićena divojka,
Stade vike Vuka kapetana:
„O katano, kujino kopile!
Što zastavljaš po polju kočije,
A ti gledaš kićenu divojku?
To je Mara Vuka kapetana,
Evo Vuka, gdje s tobom divani,
Sad ću t' mrtvom govoriti glavom."
Kad ga čuo Glumčević Alija,
A povika Vuka kapetana:
„Dušmanine, Vuče kapetane!
Ovo nije kotarska katana,
Već je glava Glumčević-Alije,
Što no si mu babu pogubio.

Stani, Vuče, eto mene na te!
Valja jutros babu okajati,
Stan' de, falo Brdarić-Alage!“
Pa na Vuka poćera gavrana,
Vidi Vuče, uzmicanja nejma,
Obi puške na njeg ponudio,
Obi puške Alu prometnuše,
A pobiže Vuče kapetane,
Za njim Ale naćera gavrana
I on stiže Vuka kapetana,
A sijnu mu sablja golotrba.
Dok pogubi Vuka kapetana,
Uteče mu mrka bedevija.
Ujagmi glavu Vuka kapetana,
Pa uz polje povrati gavrana,
Pa on stiže vezene kočije
I ujagmi Anu iz kočija,
Pa pobiže uz polje zeleno;
A na crkvi pukoše mužari,
Na Novome pukoše topovi,
A za njim se larma zametnula,
Podiže se uz polje poćera,
Bježi Ale uz Kotar Vučjaku.
Kad ču beže velike topove,
Stade vika ličkog Mustajbega:
„O Ličani, braćo i družino!
Poginu nam Glumčević Alija,
Čujete li larme po Kotaru?“
Svak se dobru konju pojagmio.
Dok uzjaha lički Mustajbeže,
A zacvili trideset nefera
I prid njima Osman-bajraktaru,
Zamakoše u klanac Vučjaku.
Dok Mustajbeg u Vučjak unidje,
Prigazi bajro priko Vučijaka
I njegovih trideset nefera,
Opaziše Alu na gavranu,
Daleko je vranac ujagmio,
Sritoše ga na kamen-Kotaru,
Njemu veli Osman-bajraktaru:

„Jesi l', aga, zdravo i veselo?“
„„Jesam, bajro, milom Bogu fala!““
Pomoli se na golubu Lika,
Za njim ide silnovita vojska,
Čuje s' nara ličkog poglavara,
Stoji dreka Tale Ličanina,
Stoji vika Maljković-Stipana,
Za njim trista jaše konjanika,
Sve njegove raje ispod kraja.
Kad ih vidi Glumčević Alija,
On do bega prićera gavrana,
Mustajbegu ruci priletio,
Dade glavu ličkom Mustajbegu:
„Zovi, beže, malog Radovana,
Nek poznaje glavu odsičenu,
Je li glava Vuka kapetana,
Što ga fali Brdarić Alaga.“
Do njeg Rade prićera gavrana:
„Mustajbeže, lička poglavico!
Ovo j' glava Vuka kapetana,
Što j' Alij'na babu pogubio.“
Darova ga lički Mustajbeže,
Pokloni mu za glavu čelenku,
Otiskoše crkvi namastiru.
Kad se blizo crkvi prikučiše,
Stoji vika Janković-serdara:
„Udri, beže, nemoj ihmáliti,
Ja ću tebe dobro dočekati,
U mene je malo Kotarana,
Al će tebe muški dočekati.“
A udari lički Mustajbeže,
A dočeka Janković-Stojane.
Puška plamti, nikad ne patiše,
Sablja siva, a glave poliću,
A sve polje magla preklopila,
Nije magla od godine bila,
Već od teška praha i olova.
Goneći se oko namastira
Pobiže im Novljanine bane,
Ujagmiše oba duhovnika,

A goni se Janković-Stojane,
Goneći se oko namastira
On pogubi trideset Ličana.
Viš i njemu vatra dodijala,
A pobiže Stojan niz Kotare,
Kod njeg malo bilo Kotarana.
A Ličani crkvu osvojiše,
Osvoji je Maljković-Stipane.
Dok im Stipan crkvu osvojio,
Poginu mu šezdeset družine,
Sve najboljih po Lici junaka.
A planuše sela po Kotaru,
Porobi Stipan Jablanicu crkvu,
Porobi je, pa je zapalio.
Dok se natrag Stipan povratio,
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Maljkoviću, desno krilo moje!
Jesi l', sine, zdravo i veselo?“
„„Jesam, beže, milom Bogu fala!
Vrlo mi je društvo izginulo,
Poginulo šezdeset družine.
Žao mi je šezdeset družine,
A najvećma pobratima moga,
Tvoga, beže, Vukašića kneza,
Kojeg nejma na širokoj Lici.
Jeda, beže, Glumčević-Aliju?““
„Ne znam, sine, Maljković-Stipane,
Evo mu ovdje kićene Anice!“
Vavik Stipan po razboju hoda,
A prevrće mrtve i ranjene,
A on traži Glumčević-Aliju.
Kad opazi čauš-Delaliju,
Gdje iznese berber-udovicu,
Njemu veli Maljković-Stipane:
„Bogom, brate, čauš-Delalija!
Jeda, dedo, Glumčević-Aliju?“
„„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Tri put sam se s njime sastanuo
U razboju oko namastira;
Dok ujagmih berber-udovicu,

Ja izgubih Glumčević-Aliju,
Već ja ne znam, što j' od njega bilo.“ “
Sve izlaze na alaje Turci,
Sve krvavi ka planinski vuci,
Njeko nosi odsičenu glavu,
Njeko vodi momka savezata,
Njeko nosi kićenu divojku,
Jedni gone krave i volove.
Pomoli se na kulašu Tale,
A gologlav jaše na kulašu,
Nujan Tale jaše na kulašu,
Ujagmio staru babetinu,
A nikakvu Vidu popadiju,
Babi ima šezdeset godina.
Nujan Tale jaše na kulašu,
Puštio mu obadva kajasa,
Kasa kulaš, travu popasuje,
Njega Tale sve držalom tuče,
Katkad sfati staru babetinu,
A podvikne stara babetina:
„Nemoj, Tale, ličko pogledanje,
Ubi mene, Tale Ličanine!“
Njojzi Tale veli na kulašu:
„Muči, baba, sam te Bog ubio!
Ako okrenem uši nadžakove,
Satrat ću ti kosti u mješini.“
Njemu veli stara babetina:
„Nemoj, Tale, meni kidisati,
Volit ćeš mi nego sedmakinji,
Fatide se babi u njedarca.“
Kad se babi fati u njedarca,
Izvadio stotinu dukata.
Kad dukate Tale opazio,
A podviknu u sedlu kulašu,
A pod njim se kulaš pomamio,
Sve se pod njim kulaš zaskakiva,
Podvikuje stara babetina:
„A moj Tale, ličko pogledanje,
Ustavi ga, ujeli ga vuci!
Grohnuše mi kosti u mješini.“

A na nju se nasmijao Tale:
„Nemoj, babo, moje milovanje!
Sad je Talu hora ufatila."
Beg ga gleda, grohotom se smije,
Povikuje Talu Ličanina:
„Talošino, lička budalino!
Što će tebi stara babetina?"
Njemu veli Tale Ličanine:
„Neka mi je, lički Mustajbeže!
Nosit ću je na široku Liku,
Nek mi tukâ kod odžaka čuva,
I Bog znade, da ih Tale nejma."
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Talošino, lička budalino!
Hoćeš na paj dati babetinu?"
„„Ne dam, beže, vjeru ti zadajem,
Paja ne ću, ne dam babetine.""
Najstrag stiže Glumčević Alija.
Njemu veli lički Mustajbeže:
„Jesi l' zdravo, Glumčević-Alija?"
„„Jesam, beže, milom Bogu fala!""
Kad rekoše, da se iskupiše,
Ranjenike svoje iznesoše,
A mrtvace svoje pokopaše,
Njima veli lički Mustajbeže:
„O Ličani, braćo i družino!
Vrlo smo se, djeco, izgrdili,
Ali jesmo dobro zadobili.
Ko iznio kićenu divojku,
Jali kakvu kotarsku gospoju,
Poved'te ih Mustajbegu svome."
Svi Ličani cure iznesoše,
Ujagmili trijest divojaka
I dvadeset kotarskih gospoja,
Njima veli lički Mustajbeže:
„Sad mi kaž'te, kićene divojke:
Kojoj je volja na Liku izaći,
Koja li se voli povraćati?"
A povika berber-udovica:
„Ja se, beže, povraćati ne ću,

Ni Anica bana Novljanina,
Ni Marica Vuka kapetana,
One su sa mnom vjeru utvrdile,
Da će sa mnom na Udbinu sići.
Dat ću Anu Glumčević-Aliji,
Lipu Maru Osman-bajraktaru,
A meni će čauš-Delalija;
A ostale kotarske divojke
I gospoje kotarskih serdara
Sve se vole natrag povratiti."
Njima veli lički Mustajbeže:
„Haj aferim, kićene divojke!
Beg vas dalje ni voditi ne će."
Pa napravi knjigu na kolinu:
„Koja će se knjige prifatiti,
Odniti je Janković-serdaru,
Da sam njemu roblje povratio?"
Stade vika Tale Ličanina:
„Evo, beže, stare babetine,
Ni ja babe već voditi ne ću,
Ni divojke meni ne tribuju.
Podaj knjigu ovoj babetini,
Nek ih baba vodi na Kotare,
Nek im baba bide buljubaša.
Mi ne znamo, čije su divojke,
Neka svaka traži domovinu."
Tako ih je Tale opremio.
Već se natrag beže povratio,
Ode beže na široku Liku.
Ko zdrav bio, dobro zadobio,
Svi su zdravi dobro zadobili
Posli glave Brdarić-Alage,
Ništa nije mogo zadobiti.
Kad izidje beže na Udbinu,
Sav dobitak na hrpu sanili,
Svakom beže pravo podilio,
Sve na zdrava dade podjednako,
Na ranjena po dva paja daje,
Ko pogino, po pet zapanulo.
Svakom pravo na Udbini bilo

Osim glave Brdarić-Alage,
Nikad aga da miruje ne će,
Van povika ličkog Mustajbega:
„Mustajbeže, lička poglavico!
Ako smo se vrlo izgrdili,
Mi smo, beže, dobro zadobili,
Sve si nami pravo podilio,
Ven si jedno krivo učinio,
Òstavî nam Anu u Alije.
Daj de baci na mĕzêt divojku,
Evo za nju stotinu dukata!“
A na to se beže razljutio,
Stade vika bega udbinjskoga:
„Stan', ćotijo, Brdarić-Alaga!
Dosta je tvoga ćotiluka bilo,
Tebe duram i dva i tri puta,
Na sirote vavik najahivaš.“
Stade vika Maljković-Stipana:
„Udri njega, od Boga mu teško!
To je, beže, soja nevjernoga.“
Stade dreka Tale Ličanina:
„Sudi njemu, crn mu obraz bio,
Sad će njemu Tale prosuditi!“
Sijnu sablja ličkog Mustajbega,
On odsiče glavu Brdariću,
Vrlo s' beže na njeg naljutio,
Na prsa mu knjigu prilipio
I u knjizi beže napisao,
Da je murtat bio na Udbini,
Na sirote često najahivo:
Za to ga je beže pogubio.
Svukoše ga gradu u kapiju,
Kod njeg metnu do dva ciganina,
Da čuvaju mrtva Brdarića
Do u jutro, dok se rodi sunce.
Svakom beže veli kod Crvaća:
„Ko god gradu u kapiju podje,
Nek na mrtva pljune Brdarića,
Za što j' aga glavu izgubio,
Nek se drugi usvituju s njime,

Nek ne čine hile na Udbini."
To im reče, ode u Udbinu
I odvede Glumčević-Aliju
I njegovu kićenu divojku,
Pa oženi Glumčević-Aliju,
Beg mu kume bio kod divojke.
Pir činio za nedilju dana
I provede veliko veselje;
Njega čauš zovnu na veselje,
I njega je beže oženio,
Udovicu dobro darovao,
I prsten joj beže poklonio:
„Ti si tetka sve široke Like,
I vavik si naša tetka bila."
Osta Ale u odžaku svome.
Što je tamo dobro zadobio
I divojka iznila cekina,
Kažu, da je čitluk povratio,
Svojoj majci duga potplatio,
Vavik begu sjedô kod kolina
A na misto roditelja svoga.
Dok im glave u životu bile,
Svi su njega dobro milovali,
Milovali, često vojevali,
Krvavom se rukom umivali,
Vavik s' zove krvava Krajina.

Kolaković Meho, br. 54.

18.

Janković Stojan i Hodžić Husein.

iću čini Janković-Stojane
Na Islamu kod kule kamene,
Sve serdare u viću potego,
Još i s njima mlade kapetane,
Iz begluka piće razložio,

Metnô tolu, čaše poredao.
Viću čini za nedilju dana,
Ni s kim Stojan da govori ne će,
Prid njim čaša stoji nalivena,
Prekrivena vrcolatom zlatnim.
Niko s' čaše ne smi prifatiti,
A niko ga ne smi upitati,
Sa šta s njima da divani ne će,
Što je njemu triba u divanu.
Najstrag serdar u koledu dodje.
Kad mu stiže Mitrović-Jovane,
Pomoć nazva, pa se poklonio,
Veli njemu Janković-Stojane:
„Mitroviću, duko najmilija,
Najmilija i najpametnija!
Evo ima za nedilju dana,
Da ja viću činim na Islamu,
Tebe meni u koledu nejma.
Što te meni u koledu nejma?“
Jope mu se Jovan poklonio,
On poljubi vrcolata zlatna,
A fati se čaše nalivene,
Popi čašu, stade govoriti:
„Jankoviću, krilo principovo!
Evo t' sablje, evo moje glave!
Prije tebi doći mogo nisam.
Molimo se tebi u koledi,
Da ti nami u koledi kažeš:
Sa šta viću činiš na Islamu,
A ti ni s kim da govoriš ne ćeš?
Daj nam kaži, jȁ odsici glave!“
Njemu veli Janković-Stojane:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Deder sjedi kod kolina moga,
Da ti Stojan u koledi kaže.“
Kad mu Jovan side kod kolina,
Onda Stojan stade govoriti:
„Mitroviću, duko najmilija!
I vi znate, kotarski serdari:
Kad je mene princip pomilovo,

Pomilovo, pa me darovao,
Gospostvo je meni poklonio,
Serdariju uz oba Kotara,
Na Islamu kulu načinio,
Vladaniju meni dopuštio,
Da ja vladam uz oba Kotara,
Da mu Kotar branim od Turaka,
Da se s Turci sičem po granici;
Evo ima dvanaest godina,
Kako me je princip pomilovo,
Pomilovo, pa mi dopuštio:
Kad god hoće Janković-Stojane,
Da uzdiže uz Kotare vojsku,
Da ja trčem u zemlju carevu
Porobiti, vatrom zapaliti.
Ja sam jednoč vojsku podignuo,
Ja otišo Hlivnu bijelome
Porobiti, dobro zadobiti;
Tamo bio, dobro zadobio,
Kraj Bistrice Hlivno zapalio,
Plin poćero, a roblje poveo,
Vratio se niz polje Prologu.
Kad sam stigo pod Prolog-planinu,
Sve je polje magla ufatila,
Pomeli se moji kalauzi,
Pod Prologom vojsku ustavio,
Čeko zore i bijela dana.
Sve na Hlivnu pucaju topovi,
Javljaju se na Duvnu kamenu,
A pucaju na turskom Glamoču.
Za malo se podigla potira,
Dok je bio danak osvanuo,
Sustigoše u potiru Turci,
A sve polje magla poklopila.
Tu su sa mnom kavgu zametnuli,
A jedni mi stazu ujagmili,
Tu sam s njima kavgu učinio,
Izginuše kraljevi soldati,
Jer im Turci stazu ujagmili.
Ja utekoh u Prolog-planinu,

Pobiže mi kroz planinu vojska.
Tu je mene Ture opazilo,
Stiže mene u Prolog-planini,
To je Ture Hodžić-Huseine.
Taj je mene Huso ufatio,
Pa se Turčin pošten prigodio,
Ne ćide mi glavi kidisati,
Svede mene Hlivnu bijelome,
Pokloni me paši Radosliji.
Taj se paša Turčin prigodio,
Ni on mi ne ći glavi kidisati,
Već me posla u Travnik veziru.
I vezir se pošten prigodio.
Ni on mi ne ći glavi kidisati,
Opremi me turskom Carigradu.
Kad sam došo caru u Stambolu,
Vrlo su me Turci nafalili,
Da sam pravi junak na mejdanu,
Za nuždu se jesam poturčio,
Vrlo me je care pomilovo,
Metnô mene u tursku medresu,
Učio sam za godinu dana
I medresu tursku naučio,
Od mila mi lipo ime dio,
Lipo ime uskok-Osmanlija,
U Stambolu mene oženio,
Dao meni stambolsku hanumu.
Tu sam bio tri godine dana,
S njome bio, dva sina rodio.
Kad četvrta nastade godina,
Turska meni vjera omrznula,
Ja ostavih stambolsku hanumu
I ostavih oba sina svoja,
Pa utekoh iz Stambola bila,
Živa glava na Kotare sadje
Na Islamu svojoj biloj kuli.
Sada ima za sedam godina,
Da ja sjedim kod kule kamene,
Ja ne idem u Mletke principu,
Kako ću mu dževap učiniti,

Izginuli kraljevi soldati;
A da znade Janković-Stojane,
Da bi meni on odsiko glavu,
Ja bi sašo u Mletke principu,
Ne će mi ćeti kidisati glavi,
Već gospodstvo s mene oboriti,
A pod mušket mene podvaliti,
Bolje bi mi bilo poginuti.
A vrlo nam Turci dodijaše,
Često trču na naše Kotare,
Siču momke, odvode divojke,
Odgone nam krave od telaca,
Vrlo su mi dodijali Turci.
A u mene sad junaka nejma,
Da obuče tursko odijelo,
Da pojaše konja velikoga,
Da on pridje u zemlju carevu,
Da uhodi sela po granici,
Bi l' se tamo moglo zadobiti.
Još bi jednoč vojsku podignuo,
Udario u zemlju carevu,
Ne bi l' tamo dobro zadobio
I turskoga roblja zarobio,
Da ga svedem u Mletke principu,
Za to b' mogo umiriti glavu.“
Njemu veli Mitrović-Jovane:
„Gospodine Janković-Stojane,
Ti ne huli kotarskih junaka!
U Kotaru još ima junaka,
Evo ti ga, sjedi kod kolina,
Duke tvoje Mitrović-Jovana,
Koji je tursku zemlju uhodio.
Evo nejma tri nedilje dana,
Obuko sam tursko odijelo,
A pojaho vrana velikoga,
Najpri prišo na široku Liku,
Uhodio po Lici gradove,
A ja gledo sela i palanke,
Tu sam bio za nedilju dana,
Salazio begu na Udbinu,

I kod njeg sam konak učinio,
S njime bio, pa se napojio:
Tu su mamur i zendjili Turci,
A podraslo mlogo divojaka,
Tamo bi se moglo zadobiti;
Al je mučno tamo udariti,
Beg je vrlo Liku naredio,
Oko Like straže ispravio,
Po planinah podigo čardake
I pomećo u njih buljubaše,
Čuva beže Liku i Udbinu.
Pa sam prišo Bišću bijelome,
I tu jesam tri noći noćio
Kod Turčina Popržеnovića,
Uhodio po Bišću bijelu:
I tu mamur i zendjili Turci,
I tu bi se moglo zadobiti.
Ni tu nije zgoda udariti,
Jer se tvrdi Bihać prigodio,
S jedne ga strane Una zaklonila,
S druge strane gora Plišivica,
A sav Bihać Lika zapasala.
Kad sam pošo od Bišća bijela,
Ja izašo u polje bilajsko,
U Bilaju konak učinio
U Turčina bilajskog dizdara:
I tu mamur i zendjili Turci,
I tu bi se moglo zadobiti.
Ni tu nije zgoda udariti,
Unačka ga župa zaklonila,
S jedne strane Una opasala,
Ostrovica, kamena glavica,
Crvljevica gora nadjahala.
Kad sam pošo od Bilaja bila,
Kraj Petrova vrila udario,
Otiskoh desno preko Crvljevice.
Kad izadjoh do turskog Glamoča,
U gradu sam konak učinio
U Turčina glamočkog dizdara,
Kod njega sam dvi noći noćio:

I tu mamur i zendjili Turci,
Jer izišli na stanove Turci,
I tu bi se moglo zadobiti.
Ni tu nije zgoda udariti,
Glamočani vragometni Turci,
Dobre ate na jaslama hrane,
A ravno se polje prigodilo,
Starotina gora zaklonila.
Kad sam pošo od Glamoča bila,
Na Korićnu stazu udario.
Kad izidjoh na Bukvu vrletnu
Kraj čardaka Hodžić-Huseina,
Ja se spušćah Hlivnu i Bistrici
Do konaka paše Radoslije,
I kod njeg sam tri noći noćio,
Uhodio Hlivno kraj Bistrice:
I tu mamur i zendjili Turci,
Izašli su po polju zelenom,
Zbijaju se na zbojeve ovce,
Krave riču, a volovi buču,
Ovce bleče, mali janjci kmeče.
Da ti vidiš, vridan gospodine,
Ujtro rano, u radjanje sunca,
Pastirice kad izjave ovce,
Zapjevaju kod njih pastirice,
Dologaju djeca kod goveda,
Popjevaju starci kod telaca,
Tu bi s' moglo dobro zadobiti
I hlivanjskog roblja zarobiti.
Kad sam pošo od Hlivna bijela,
Ja udarih na Smrčane ravne,
Ispod jedne kule udario,
Visoka je oko nje avlija,
Pa najahah vrana velikoga:
Stoji cvrka čavla po kaldrmi,
Sve se čuju ploče po kamenju.
Ja pogledah uz kulu kamenu,
U kuli se pendžer otvorio,
Na pendžer se nadnese divojka,
Sva se sjaji kako žarko sunce.

Od kako sam junak postanuo,
Ja je 'nake još ni čuo nisam,
Ja kamo li očima vidio.
Jȁ projahah ispod kule bile
I okrenuh na avlijnska vrata,
Da ujašem u avliju vrana,
Da ja vidim kićenu divojku,
Kada Ture sjedi u kapiji,
Na njem čudo ni odila nejma:
Na plećih mu puca i ječerma,
A za pasom dvije puške male,
Oko njega srmali silahi,
Pod puškama pȁla pozlaćena,
Priko krila duga granalija.
Ja sam njemu turski salam viknô,
On se sa mnom za zdravlje upito,
Ja Turčinu rekoh u kapiji:
„A Boga ti, mlad delikanlija!
Čija j' kula, oko nje avlija,
Čija li je kićena divojka?“
Meni reče Ture u avliji:
„Serhatlija, momak jabandžija!
Ovo j' kula Smail-alajbega
I Zlatija begova divojka.“
Ja mu rekoh na avlijnskih vratih:
„A Boga ti, moj delikanlija!
Ukloni se sa avlijnskih vrata,
Da ujašem vrana u avliju,
Da ja vidim kićenu divojku,
Jer se momak oženio nisam,
A ja gledam 'vakih divojaka.“
Meni Ture reče u avliji:
„Odjaš' konja, momak jabandžija!
Ujahati u avliju ne ćeš,
Van da moju ti odsičeš glavu,
Ovde nejma Smail-alajbega,
Otišo je Duvnu kamenome,
Na veselje paši duvanjskome,
Jere paša provodi veselje,
On suneti do dva sina svoja,

Mene j' beže ovde ostavio,
Da mu kulu čuvam i avliju
I Zlatiju kićenu divojku,
I gospoju Smailbegovicu."
Ne dade Ture, od Boga mu teško!
Ja povratih vrana velikoga,
Ja udarih niz polje zeleno,
Prolog pridjoh, na Kotare sidjoh.
Gospodine Janković-Stojane!
Dede diži naše Kotarane,
Hajmo Hlivnu saći bijelome,
Tamo ćemo dobro zadobiti
I turskoga roblja nafaćati,
Evo tebi vješta kalauza!
To ti kažem sve roblje hlivanjsko:
Da ujagmiš Smailbegovicu
I Zlatiju Smail-alajbega,
Za njih bi mogo glavu umiriti,
Da ih svedeš u Mletke principu."
Njemu Stojan veli u koledi:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Kad si bio kod Hlivna bijela,
Uhodio Hlivno kraj Bistrice,
Je li čardak na Bukvi vrletnoj,
Drven čardak Hodžić-Huseina,
Je li jošte u životu Huso,
Je l' mu dobar dorat na jaslama,
Je l' kod njega trideset stražana,
Što mu čuva drvena čardaka,
Je l' mu babo jošte u životu,
U životu hodžurina stari?"
Njemu veli Mitrović-Jovane:
„Jankoviću, krilo principovo!
I sad je čardak na Bukvi vrletnoj,
Vidio sam Hodžić-Huseina,
Kod njeg bio i kahvu popio,
I sad mu je dorat na jaslama,
I kod njega trideset stražana,
I sad mu je u životu babo."
Nasmija se Janković-Stojane:

„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Kad si bio kod Hlivna bijela:
Je l' i sada u životu glava,
U životu Krilić-Redžepaga,
Je li njegov dorat na jaslama?“
„„Jankoviću, krilo principovo!
Ja sam čuo, a vidio nisam:
I sada je aga u životu,
Al se onde nije dogodio.
Otišo je Duvnu na veselje
I odveo doru na obdulju.““
Njemu veli Janković-Stojane:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Kad si bio kod Hlivna bijela:
Je li čardak na Crljenih Stinah,
Je li u njem Ćenan-buljubaša
I kod njega trideset stražana,
Čuva l' dobro drvena čardaka?“
„„Gospodine Janković-Stojane!
Vidio sam Ćenan-buljubašu
I njegovih trideset stražana.““
Njemu veli Janković-Stojane:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Kad si bio kod Hlivna bijela:
Je li sada Kara-Osmanaga,
Osmanaga od Skoplja gornjega,
Cuva l' aga polja hlivanjskoga,
Hoda l' za njim šest stotin spahija,
Što čuvaju polja hlivanjskoga?“
„„Gospodine Janković-Stojane!
Vidio sam Kara-Osmanagu,
Za njim hoda šest stotin spahija,
Što čuvaju polja hlivanjskoga.““
Nasmija se Janković-Stojane:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Tamo zgoda nije udariti.
Što mi kažeš Kara-Osmanagu
I njegovih šest stotin spahija,
Spahije su hlivanjske kadune
Prem Turčinu Hodžić-Huseinu

I daji mu Krilić-Redžepagi,
I pobri mu Ćenan-buljubaši.
Taj je mene Huso ufatio,
S tog sam vraga Stambol naselio.
Tamo zgoda nije udariti,
Stojan ne će Hlivnu bijelome."
To govori Janković-Stojane.
Kod njeg stoje do dvi harambaše,
Jedno glava Višnjić-harambaša,
A drugo je Golub-harambaša,
Kod svakoga po trijest pandura.
Onda mu se Višnjić poklonio:
„Jankoviću, krilo principovo!
Molimo te, Janković-Stojane,
Daj podigni uz Kotare vojsku,
Hajmo Hlivnu saći bijelomu,
Men' će čardak Hodžić-Huseina
A sa mojih trideset pandura,
Od mene gledaj Hodžić-Huseina,
Jâ ću ti Husu živa ufatiti,
Jâ njegovu odrizati glavu."
Nasmija se Janković-Stojane,
Pa mu pruži čašu nalivenu:
„Službeniče, Višnjić-harambaša!
Evo tebi čaša nalivena,
Evo ti čardak Hodžić-Huseina.
Jâ 'š mi Husu ufatiti živa,
Jâ njegovu odrizati glavu,
Jal' 'š mi svoju dati za njegovu."
Popi čašu Višnjić harambaša,
A primi se Husina čardaka
S samih svojih trideset pandura.
Onda mu se Golub priklonio:
„Gospodine Janković-Stojane!
Men' će čardak na Crljenih Stinah
I u njemu Ćenan-buljubaša,
Jali živa, jal' mu mrtvu glavu,
Jâ ću t' svoju dati za njegovu."
I njemu čašu dade nalivenu,
Dade mu čardak Ćenan-buljubaše.

Onda reče Janković-Stojane:
„Svak okreni svojoj domovini,
Svak se spremaj ja kod doma svoga,
Hod'te meni na Islama dodj'te
U nedilju, u radjanje sunca!
Dignuti ću obadva Kotara,
Pa ćemo ići Hlivnu bijelome."
Svi serdari na noge skočiše,
Svak okrenu svojoj domovini,
Osta Stojan kod kule kamene.
U Stojana mirovanja nema,
Namah piše knjige na kolinu,
A šalje ih po kamen-Kotaru,
Jere diže uz Kotare vojsku,
Do nedilje vojsku pokupio.
Kad nedilji jutro osvanulo,
Stiže njemu Mitrović-Jovane
I uz njega obe harambaše.
Kad s' sastaše kotarski serdari,
Diže Stojan silnovitu vojsku,
Pa otišće Hlivnu bijelome.
Kad izidje u polje Grahovo,
Tavnom noći polje prigazio,
Primače se Hlivnu bijelome,
U polju je vojsku zastavio.
Vrlo s' škoda noćca prigodila.
Onda Stojan stade govoriti:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Škoda se je noćca prigodila,
Sad se ovde valja rastajati.
Je li nama zgoda udarati?"
Onda veli Mitrović-Jovane:
„Gospodine Janković-Stojane!
Sad je nami zgoda udarati.
Sve je Turke sanak prevario,
Pospale su hlivanjske spahije."
Stade vika Janković-Stojana:
„Moj Višnjiću, vridan harambaša!
Eto t' čardak Hodžić-Huseina,
Od tebe gledam Hodžić-Huseina

Jali živa, jal' mu mrtvu glavu,
Jà ćeš svoju dati za njegovu."
Primi s' Višnjić Husina čardaka,
Ode s društvom na Bukvu vrletnu.
Onda veli Janković-Stojane:
„Moj Golube, vridan harambaša!
Tebi će čardak na Crljenih Stinah
I u njemu Ćenan-buljubaša,
Ja li živa, ja li mrtvu glavu,
Jà 'š mi svoju dati za njegovu."
Primi se Golub drvena čardaka,
Ode namah i odvede društvo.
Onda veli Janković-Stojane:
„Duko moja, Mitrović-Jovane!
Tebi će Hlivno kraj vode Bistrice,
Meni će kula Smail-alajbega,
Ja ti tamo čudo vojske ne ću,
Osim samo šezdeset usara.
Niko nemoj zamećati kavge,
Dok ne plane na Smrčanih kula,
Dok se vratim od kule bijele.
Ako mi tursko ne uhrvaš Hlivno,
A turska mi sela ne popališ,
Mrtvom ću ti govoriti glavom."
To rekoše, pa se rastadoše.
Ode Stojan na Smrčane ravne,
Osta Jovan u polju zelenom.
Da vidimo Višnjić-harambaše!
Kad on stiže Husinu čardaku,
Od čardaka preključata vrata,
A škoda se noćca pregodila,
Jer je Husu sanak prevario.
Tad mu Višnjić kraj čardaka prodje,
Pa ispod njeg u bostan u bašču,
Čeka zore i bijela dana,
Dok ustane Hodžić-Huseine,
Dok otvori od čardaka vrata.
Istom malo stane u bostanu,
Podranio hodžurina stari,
U odaji sviću zapalio,

Na uranku jaciju klanjao,
Pa on sjede kod džama-pendžera,
Pa pogleda pod istokom sunce,
Hoće l' brzo zora ubiliti.
Kad pogleda u bostan u bašču,
Kad li njegov bostan pocrnio.
Namah hodži zlo na umi bilo,
A odjeknu hodža kod pendžera:
„Bože mili, na svačem ti fala!
Ko je meni bostan naselio?
Moga Husu sanak privario,
Pospalo mi trideset stražana.
Bi l' najprije kavgu zametnuo,
Pa 'nda sina Husu probudio?“
Pa podiže po čardaku društvo,
A fati se duge granalije,
U odaji pendžer otvorio,
Sve naredi po čardaku društvo,
Pa na pendžer pušku naslonio,
I na bostan vatru oborio,
Umah puče trideset pušaka,
A dočeka Višnjić iz bostana,
Iz bostana oganj oborio,
On na čardak drven udario.
Vrlo Husu sanak privario.
Tri puta se hodža natirao,
Sva tri puta oganj oborio.
Sve nagoni Višnjić harambaša,
A brani se hodža sa pendžera.
Probudi se Huso u odaji,
Pa na noge skoči u odaji:
„Što t' je, babo, ako Boga znadeš!
Zašto pucaš sa naših pendžera?“
„„Huso sine, u mene jedini!
Ode čardak na Bukvi vrletnoj,
Kotarani bostan naselili,
Huso sine, bismo i prodjosmo!““
A kad vidi Hodžić-Huseine,
I on dugu pušku ujagmio,
Pa se s hodžom brani sa pendžera.

Tri put Huso pušku ispalio,
Sve nagoni Višnjić harambaša.
Goneći se s njima iz čardaka
Poginu Husi petnaest stražana.
Grozne Husi suze udariše,
Pa on hodži stade govoriti:
„Daj mi izun, babo-roditelju!
Da opremim doru na jaslama,
Da izjašem u bostan dorata,
Ti zatvori od čardaka vrata,
Pa ti mene brani sa pendžera,
Ja ću s' s njima muški pogoditi,
A muškije glavu izgubiti."
Njemu hodža izun dopuštio.
Dok on spremi na jaslah dorata,
Hodža njemu otvorio vrata,
Izjaha Huso doru iz čardaka,
Za njim hodža pritvorio vrata,
Pa se natrag u odaju vrati,
A povika petnaest stražana:
„Djeco moja, petnaest stražana,
Da branimo Husu sa pendžera!"
Dok izjaha u bostan u bašču,
Uz Višnjića petnaest pandura,
A petnaest ligom izginulo,
Stade vika Hodžić-Huseina:
„O Višnjiću, vridan harambaša!
Ti si noćas mene prevario,
U bostan mi noćom naselio,
Valja nam se muški pogoditi.
Tebe fale, da si junak pravi,
Još ni mene pohulili nisu."
Kad na bostan naćera dorata,
A dočeka Višnjić i družina,
Babo Husu brani sa pendžera.
Goneći se s njima po bostanu
Ufati Huso Višnjić-harambašu,
Pobiže mu dvanaest pandura.
Gdje nij' glave, nije ni uzglavlja.
Dok se natrag babi povratio,

I dovede Višnjić-harambašu,
A priveza na jaslah dorata,
Višnjića babi dade u čardaku.
Od njegovih trideset stražana
Sve mu društvo ligom izginulo,
Jer sve leži jedan do drugoga.
Hodžiću Husi suze udaraju:
„Kuku, braćo, rane neprebone!“
Istom sjede kod džama-pendžera,
Odjekuje, grozne suze valja,
A na Hlivnu pukoše topovi,
Slomi s' oganj u polju hlivanjskom,
Ko kad polje u abez propade.
Grozne Husi suze udariše:
„Kuku, babo, hodžurina stari!
Leže Hlivno kraj vode Bistrice,
Izginuše hlivljanske spahije,
Sve hlivanjski pucaju topovi.“
Malo vrime a dugo ne bilo,
Planuše sela po polju zelenom,
Čudno kuće gore siromaške.
Kad pogleda Huse sa pendžera,
Gori čardak na Crljenih Stinah,
Planu kula Smail-alajbega,
Grozne Husi suze udariše:
„Kuku, pobre, Ćenan-buljubaša!
Je li tvoja u životu glava,
Kad si drven čardak upuštio?
Kuku, kulo Smail-alajbega
I gospojo Smailbegovice
I Zlatijo, moja jauklijo!“
Pa on hodži poletio ruci:
„A moj babo, hodžurina stari!
Izgori kula Smail-alajbega,
Ode Zlatka, moja jauklija,
Ode moja na Kotare Zlate!
Podaj meni izun i dorata,
Da za Zlatkom u poćeru podjem,
Jā ću Zlatku natrag povratiti,
Jā ćeš Husu sina poželiti.“

Njemu babo izun dopuštio.
Opremi Huso sebe i dorata,
Otišće ga niz Bukvu vrletnu,
Istom s' blizo zora prikučila,
Na Smrčane ravne udario
Ispod kule Smail-alajbega,
Veš se s kule pokrov oborio.
Goni doru, grozne suze valja.
Dok on stiže niz polje Prologu,
A sve polje magla pretisnula,
Gdjekad koja puška otrguje.
Od kahara i žalosti teške
Zapiva Huso pismu na doratu:
„Mili Bože, na svačem ti fala!
Vila gnjizdo tica labudica
Na Smrčanih u kuli kamenoj
Sve dan po dan dvadeset godina,
I izlegla dva tića labuda,
Medju njima ticu labudicu,
Sestrenicu, ticu labudicu.
Poletilo jato gavranova,
Na bijelu kulu udariše,
Labudici gnjizdo razvališe,
Ubiše joj dva tića labuda,
Ujagmiše ticu labudicu,
Pobigoše niz polje Prologu."
Tako Huse pismu zapivao,
U magli mu vlašče otpivalo:
„Tako, tako, tursko momče mlado!
Što ti pivaš, pa nas razgovaraš
U tudjoj zemlji, a u našoj tuzi?
Sve je polje magla ufatila,
Drugi su nam stazu ujagmili,
Pomeli se naši kalauzi."
A kad Huso vlašče opazio,
Goni doru, vlašče povikuje:
„A Boga ti, vlašče momče mlado!
Što ti pjevaš, pa mi odgovaraš?
Tako zdravo bio i veselo,
Zdravo sašo svojoj domovini!

Prečekaj me u polju zelenom,
A ne boj se od mene nevjere,
Imam nešto s tobom govoriti."
Njemu vlašče tiho odgovara:
„Bogom tebi, tursko momče mlado!
Evo mene, gdje na mjestu stojim,
Primakni se, pa sa mnom divani!"
U tom Huso pricera dorata,
I on vlahu dobro jutro viknu,
Njemu vlašče jutro prihvatilo.
Njemu Huse veli sa dorata:
„Bogom tebi, vlaško momče mlado!
Zdravo bio, pa se veselio!
Meni pravo po istini kaži:
Ko podiže silnovitu vojsku,
Ko udari na Hlivno bijelo,
Ko porobi Hlivno kraj Bistrice,
Ko upali na Smrčanih kulu,
Ko odvede Smailbegovicu
I Zlatiju Smail-alajbega?"
Njemu vlašče tiho odgovara:
„Bogom tebi, tursko momče mlado!
Podiže vojsku Janković-Stojane,
Zapali Hlivno Mitrović-Jovane,
Odvede gospu Smailbegovicu
I Zlatiju kićenu divojku.
Ako me pitaš, ko sam i oklen sam,
Ja sam sluga Janković-Stojana,
Sava sluga Janković-Stojana."
Kada Huse riči razumio:
„Bogom tebi, Sava službeniče!
Hajde m' kaži Janković-Stojanu,
Ponesi mu pozdrav od meneka,
Nek mi vrati na poštenje gospu
I Zlatiju, moju jaukliju.
Ako mi ih povratiti ne će,
Nek m' izadje na mejdan junački,
Ja mu drugog mejdandžije ne ću,
Ko ostane, nek vodi gospoje."
Posluša ga Sava službeniče,

Pa poteče niz polje zeleno.
Kad Stojanu i čadoru dodje,
Kod njeg sjede kotarski serdari,
Kod njeg stoje obedvi gospoje,
Tu se njemu Sava poklonio.
Onda Stojan stade govoriti:
„Slugo moja, Sava službeniče!
Što si mjesto svoje ostavio?
Ti si moja tvrda karaula,
Što ne čuvaš polja od Turaka?“
„„Gospodine Janković-Stojane!
Eno stiže Ture na doratu,
On je mene tebi otpremio,
Po meni ti pozdrav opravio,
Da mu vratiš Smailbegovicu
I Zlatiju Smail-alajbega.
Ako mu ih povratiti ne ćeš,
Tebe Ture na mejdan poziva,
Da ti drugog mejdandžije ne će,
Ko ostane, nek vodi gospoje.“
Njemu veli Janković-Stojane:
„Ja huncute, Sava službeniče,
Znaš li Ture na konju doratu?“
„„Gospodine Janković-Stojane!
Ja ga ne znam, ko je i oklen je.““
„Hajde, leti, Sava službeniče,
Pa upitaj Ture na doratu,
Nek ti s' kaže, ko je i oklen je?“
Povrati se Sava službeniče.
Kada Husi i doratu dodje:
„Bogom tebi, tursko momče mlado!
Tebe pita Janković-Stojane,
Da se kažeš, ko si na doratu.“
Njemu veli Hodžić-Huseine:
„Službeniče Janković-Stojana!
Hajde kaži Janković-Stojanu:
Ako j' čuo Hodžić-Huseina,
Ovo j' Huso, što s tobom divani.“
Povrati se Sava službeniče.
Kad Stojanu i čadoru dodje:

„Gospodine Janković-Stojane!
Meni Ture reče na doratu:
Ako s' čuo Hodžić-Huseina,
Ono je Huso na konju doratu.“
Ja kad Stojan riči razumio:
„Boga tebi, Sava službeniče!
Hajde mi zovni Hodžić-Huseina,
Neka dodje do čadora moga,
Evo mu vjera Janković-serdara,
Nek s' ne boji od mene nevjere.“
Povrati se Sava službeniče,
Pa on Husi veli na doratu:
„Ja Turčine, Hodžić-Huseine!
Tebe zove Janković-Stojane,
A ne boj se od njega nevjere.“
Njemu Huse veli sa dorata:
„Hajd' prida mnom, Sava službeniče,
Dovedi me do čadora bila!“
Pred njim ide Sava službeniče.
Kad dodjoše do čadora bila,
Redom sjede kotarski serdari,
Uvrh tole Janković-Stojane,
Njemu Huso Boga naviknuo,
A veli mu Janković-Stojane:
„O Turčine, Hodžić-Huseine!
Što je tebi triba od meneka,
Što si mi došo do čadora moga?“
„„Jankoviću, krilo principovo!
Daj mi vrati Smailbegovicu
I Zlatiju moju jaukliju,
Povrati mi za poštenje gospe!
Ako mi ih povratiti ne ćeš,
Hodi meni na mejdan izidji,
Ja ti drugog mejdandžije ne ću.
Što si b'jelo Hlivno porobio,
Ja ti za to zaviditi ne ću,
Gospodine, tako je junaštvo!
Ako mi ih povratiti ne ćeš,
A ne ćeš mi na mejdan izaći,
Evo t' vjera Hodžić-Huseina,

Samo mi se po logoru javljaj,
Ćerat ću te na Kotare kuli.
Ja Zlatije ostaviti ne ću,
Jâ ću natrag Zlatu povratiti,
Jâ ću ti dati sa ramena glavu.“
Njemu veli Janković-Stojane:
„Ja moj Huso, pošteni Turčine!
Kad mi išćeš Smailbegovicu
I Zlatiju kićenu divojku,
Tamo mi je Višnjić harambaša
I njegovih trideset pandura,
Otišli su do čardaka tvoga.
Je li njemu društvo izginulo,
Je li jošte Višnjić u životu,
Al si njemu ti kidiso glavi?“
„„Gospodine Janković-Stojane!
Dvan'est mu je drûgâ ujagmilo,
Već ja ne znam, što je od njih bilo.
Višnjiću je u životu glava,
Ja sam ti ga ufatio živa,
Ja ga predo hodžurini starom,
Eno g' i sad u čardaku mome.““
Njemu veli Janković-Stojane:
„A Turčine, Hodžić-Huseine,
Tako zdravo bio i veselo!
Povrati mi Višnjić-harambašu,
Išći roblja, koliko ti drago;
Džaba tebi sve roblje hlivanjsko,
Samo mi nemoj Smailbegovice
Ni Zlatije Smail-alajbega.“
„„Gospodine Janković-Stojane!
Višnjića ću natrag povratiti,
Ja ti ne ću roblja hlivljanskoga
Osim gospe Smailbegovice
I Zlatije, moje jauklije.““
Njemu veli Janković-Stojane:
„O Turčine, Hodžić-Huseine!
Hajde mi vrati Višnjić-harambašu,
Da ga vidi Janković-Stojane,
A dat ću ti obedvi gospoje.“

„„Gospodine Janković-Stojane!
Što rečemo, poricanja nejma.““
„Hajde, Huse, ne staraj se s time!“
U tom Huso povrati dorata,
Pa otišće niz polje zeleno,
A na ruku namače kandžiju,
Bije doru sa obedvi strane:
„Moj dorate, desno krilo moje!
Ravno j' polje tri puna sahata,
Za sahat ga valja pokupiti.“
Goni doru niz polje zeleno.
Sve hlivanjski pucaju topovi,
A pucaju na Duvnu kamenu,
Javljaju se na Glamoču bilu,
Diže s' larma sa četiri strane.
Kada stiže do čardaka svoga,
Sa dorata babu povikuje:
„Ja moj babo, hodžurino stari!
Je li Višnjić u čardaku tvome,
Da mu nisi ti kidiso glavi?
Ako mu je u životu glava,
Izvedi mi Višnjić-harambašu,
Da ga nosim pod Prolog-planinu,
Da ga vratim Janković-Stojanu.
Reko sam ga natrag povratiti
Za Zlatiju kićenu divojku
I gospoju Smailbegovicu.“
Kada hodža Husu opazio,
On odriši Višnjić-harambašu,
Izvede ga Husi u avliju.
Njemu veli Hodžić-Huseine:
„Digni ga, babo, za me na dorata,
Da ga nosim Janković-Stojanu.“
Diže ga hodža na sapi doratu.
Onda veli Hodžić-Huseine:
„Ja Višnjiću, vridan harambaša!
Drž' se dobro na sapih doratu,
Drži ruke oko pasa moga,
Jer ti ne znaš zora doratova,
Moli s' Bogu za zdravlje Stojanu,

Nikada te povratio ne bi,
Jer si me vrlo kahar učinio."
To mu reče, otišće dorata
I udari preko polja ravna,
Donese ga do čadora bila,
Otišće ga sa sapi dorata:
„Jankoviću, vridan gospodine!
Eto tebi Višnjić-harambaša,
Daj mi vraćaj obedvi gospoje!"
Njemu veli Janković-Stojane:
„Nemoj, Huso, pošteni Turčine!
Nemoj meni obiju gospoja,
A džaba ti sve roblje hlivljansko!"
„„Gospodine Janković-Stojane!
Ti kako si junak postanuo,
Što si reko, ti poreko nisi.
Jâ mi vrati obedvi gospoje,
Jȁ hodi mi na mejdan izidji,
Ja Zlatije ostaviti ne ću,
Volim svoju izgubiti glavu.""
Onda veli Janković-Stojane:
„Istina je, Hodžić-Huseine!
Što sam reko, ja poreći ne ću.
Eto tebi obedvi gospoje,
Hajde s Bogom, ti vodi gospoje!"
Povrati se Hodžić-Huseine
I odvede obidve gospoje.
Onda Stojan veli harambaši:
„Moj Višnjiću, vridan harambaša!
Ti se pišeš na dvan'est Turaka,
Kamo t' glava Hodžić-Huseina?"
Pa povika Savu službenika:
„Hajde vod'te Višnjić-harambašu,
Što mi je reko, pogovora nejma,
Pa obis'te Višnjić-harambašu,
Viš on sa mnom vojevati ne će."
Izvede Huso obidve gospoje,
A već bio danak osvojio,
Sve u stazi puške otrguju.
Ko je njima stazu ujagmio?

Ujagmio Kara-Osmanaga
I njegovih šest stotin spahija,
A podigo raju ispod kraja,
Digo raje tri pune hiljade,
Pa u stazu raja uskočila.
Diže s' magla po polju zelenom,
Poliću Turci sa strane četiri,
Jer se jedan alaj pomolio,
Prid alajom jedan na djogatu,
Oko njeg se dorat zaigrava.
Al vuk vije, al čoban popiva?
Nit vuk vije, nit čoban popiva,
Podvikuje momak na djogatu,
To je dajo Krilić-Redžepaga,
Sve spominje Hodžić-Huseina:
„Moj sestriću, Hodžić-Huseine!
Je li tvoja u životu glava,
Kad je bilo Hlivno izgorilo?“
Huso hoda, a dorata voda,
Čuje s' grlo Smail-alajbega,
Ne spominje ni kule ni ljube,
Ni Zlatije svoje jedinice,
A ni svoja dva posopca sina,
Našo ih je na Smrčanih ravnih,
Oba leže jedan kod drugoga,
Ni pri kakvu ruse glave nejma,
Već spominje Hodžić-Huseina:
„Kuku, sine, Hodžić-Huseine!
Je li tvoja u životu glava,
Kad je moja izgorila kula,
Kad je moja Zlatka ujagmita?“
Javlja mu se Hodžić-Huseine:
„Ne plač', beže, ženska glava nisi,
Još je moja u životu glava,
Kadar ti djece povratiti nisam,
A evo ti Zlatke i gospoje!“
Kad ga vidi Smail-alajbeže,
Pregrli ga, u čelo poljubi:
„Haj aferim, Hodžić-Huseine!
Ja ne žalim na Smrčanih kule,

A ne žalim dva posopca sina,
Muško bili, pa i izginuli,
Kad si meni Zlatku povratio
I gospoju Smailbegovicu;
Ako ostanu u životu glave,
Svojom ću te oženiti Zlatom.“
Dade mu Huse i gospu i Zlatu.
Viš potira blizu sustignula, .
Sastaju se na alaje Turci.
Stoji vika Hodžić-Huseina:
„Sad je, beže, vakat udariti,
Ne bi l' kako roblje povratili,
A dobitak džaba Kotaranom!
Raja nam je stazu ujagmila,
Medju njima Kara-Osmanaga.“
Dok rekoše, onda udariše,
Sa tri strane udariše Turci,
A dočeka Mitrović-Jovane.
Biš se prvom vatrom premetnuše,
U drugoj se namah pomišaše,
Puška puca, nikad ne patiše,
Sablja siva, a poliću glave.
Goneći se s njima pod planinom,
Pa planini oni s' doćeraše,
Brani stazu Kara-Osmanaga
I uz njega raja ispod kraja.
Goneći se s njima pod planinom
Poginu im Mitrović-Jovane
I kod njega još sedam serdara,
Poginu glava Kara-Osmanaga
I kod njega stotinu spahija.
Već prsnuše po polju zelenom,
A pobiže Janković-Stojane.
Kroz busiju dok je prigazio,
On obori dvanaest spahija.
Za njim Huse navrže dorata,
On ga goni uz Prolog-planinu:
„Stan', Stojane, uticanja nema!“
Stiže njega u Prolog-planini,
A povika Janković-Stojana:

„Jankoviću, krilo principovo!
Hoćemo li mejdan okušati?"
Njemu veli Janković-Stojane:
„O Turčine, Hodžić-Huseine!
Eto tebe, a evo Stojana,
Udri, Huso, kako tebi drago!"
Nasmija se Hodžić-Huseine:
„Jankoviću, krilo principovo!
Volim svojoj glavi sa ramena,
Nego trista ja takih serdara,
Ovde s' ne zna, ko bi poginuo,
Hajde s Bogom kuli na Kotare,
S tobom kavge ja činiti ne ću,
Jer si pravi junak na mejdanu.
Da pogubim tebe u planini,
Ode krilo od oba Kotara;
Da ti mene zgubiš u planini,
Ode krilo od bijela Hlivna."
Obojica ate primaknuše.
Njemu veli Janković-Stojane:
„Hodžić-Huse sa Bukve vrletne!
Ja ćemo se i ti pomiriti,
Ko j' pogino, nek mu kuća znade!"
Tu se oba momka sastadoše,
Sastadoše, pa se zagrliše.
Njemu veli Hodžić-Huseine:
„Jankoviću, krilo principovo!
Hajde s Bogom kuli na Kotaru,
Nikad ti glavi ne bi ja kidiso."
„„Hajde, Huso, na Bukvu vrletnu,
Ni ja tebe ne bi pogubio,
Volio bi Hlivno poravniti.""
To rekoše, pa se rastadoše.
Ode Stojan uz Prolog-planinu.
Dok se natrag povratio Huso,
Dok on sadje pod Prolog-planinu,
Već se natrag povratili Turci.
Dok su samo roblje povratili,
A dobitku ni mukaet nisu,
Tu su Turci ljuto izginuli,

Poginulo hiljadu Turaka,
A i raje hisa dopanula,
Al akò će, taka je Krajina!
Tu je leglo hiljadu soldata.
Otalen se povratiše Turci.
Kad sadjoše Hlivnu i Bistrici,
Svak okreće svojoj domovini,
Stade vika Smail-alajbega:
„Davor sine, Hodžić-Huseine!
Hajde, Huso, do čardaka svoga,
Na poklon ti moja jedinica,
Pa se ženi s njome u čardaku,
Kupi svate za nedilju dana,
Kupi svate, hodi po divojku!“
Ode Huse do čardaka svoga,
Ode beže u Hlivno bijelo,
Imo j' kulu u gradu hlivanjskom.
Onda Huso svate pokupio,
Kuma metnu daju kod divojke,
A podiže trista konjanika,
Dovedoše kićenu divojku,
Dovedoše, Husu oženiše,
Pir činiše za nedilju dana.
Nedilja prodje, veselje izidje,
Svak okrenu svojoj domovini,
Osta Huso u čardaku svome,
S njome bio, porod porodio,
Dvoje muško, a i jedno žensko,
Da ne želi zeta za života.
Dok im glave u životu bile,
Kad bi ćio Hodžić-Huseine,
Pa se sasto s Janković-Stojanom,
Da još nikog kod njih dvaju nejma,
Oni su se lipo sastajali,
Nije ćio jedan na drugoga.
Čuli jesmo, da je 'vako bilo.

Kolaković Meho, br. 3.

19.

Janković Stojan i Korić bajraktar.

ursko momče rano podranilo,
Ujtru rano, kad se sunce radja,
Momak hoda Hlivnu po čaršiji,
Momak hoda, deli-doru voda,
Kune bilo Hlivno od kamena:
„Neka t', Hlivno, sam te Bog ubio,
Kad u tebi divojaka nema,
Divojaka tâ raz milovanja,
Udovica raz ašikovanja!"
Momak hoda, bilo Hlivno kune,
Dovede doru Hlivnu do čaršije,
Navede ga ispod jedne kule,
Visoka je od sedam bojeva.
Oko njeg se dorat zaigrava,
A sve momak bilo kune Hlivno:
„Neka t', Hlivno, vatrom izgorilo,
Jâ te bila kuga pomorila,
Kad u tebi divojaka nema,
Divojaka tâ raz milovanja,
Udovica raz ašikovanja!"
Njeg divojka viknu sa pendžera:
„Jabandžija kod konja dorata!
Ti ne kuni Hlivna od kamena,
Kad ti Hlivno ništa nije krivo!
Nije Hlivna kuga pomorila,
Hlivno nije vatrom izgorilo,
Još u Hlivnu ima divojaka.
Neg je Hlivno Stojan popalio,
Na našu se kulu navratio,
Stojan našu kulu porobio.
Ja se kod nje dogodila nisam,
Neg u Duvnu kod dajidže svoga,
Kod svog daje Krilić-Redžepage;
A ja kule ne bi ni žalila,

Nego mi je babu pogubio,
Ja ni babe ne bi požalila,
Muško bio, pa je poginuo,
Nego mi je brata ufatio,
Omericu od tri godinice,
Sestru Hanku od osam godina;
Ja Omera ne bi ni žalila:
Muška glava, priličan tavnici,
Već ja žalim svoju sestru Hanku:
Ženska glava u šakah dušmanskih
Nij' prilična za nevolju lipa."
Jadna dikla cvili na pendžeru:
„Davor Hanko, rȁno do edžela,
Omere brate, velika žalosti!"
Kad ču momak kod konja dorata:
„Tȁ divojko na srči pendžeru!
Čija j' kula, čija je avlija,
Čija li si ti lipa divojka?"
A divojka ciknu na pendžeru:
„Jabandžija kod konja dorata!
Al ti Hlivnu sahodio nisi,
Al si, bolan, pamet izgubio,
Ovo j' kula dizdar-Hasanage,
A ja Zlatka dizdar-Hasanage."
A kad momak te razabra riči:
„Ta divojko na srči pendžeru!
Otvoride srčali pendžera,
Promol'de mi čelo i obrvu,
Da ti lišce vidim divojačko,
Bi l' ti lišce za meneka bilo;
A eto ti moja vira tvrda,
Ja ću brata izbaviti tvoga
I sestricu od osam godina."
Kad to čula kićena divojka,
Ona momka viknu sa pendžera:
„Jabandžija kod konja dorata!
Stani malo, dok se natrag vratim."
Jer se plačna zgodila divojka,
Pa se lipa trže od pendžera,
Vode uze i rakli safuna,

Pa umiva lišce u odaji.
Kad umila lišce u odaji,
Onda lipa sanduk otvorila,
Čudnu na se meće djeisiju:
Gungul-gaće kunom postavite,
Mati joj radna, burundžuk-košulju,
Do pasa je zlatom iskaljata,
Na se dibu meće i kadifu,
Sva joj diba zlatom iskaljata,
Po kadifi dragi kamenovi.
A kako se opremi divojka!
Jedna glava, sedam istifana,
Uši jedne, četvere mendjuše,
Jedan vratak, a sedam gerdana,
Dva joj jesu od bila bisera,
To joj vrata čuva i podvoljka,
A dva su joj od ingjir-korina,
Od šta lipa miriši divojka,
A tri su joj od žutih dukata.
Pa na noge naturi pašmake,
Pa se prikri od zlata ćatkijom.
Kad divojka do pendžera dodje,
Otvorila srču na pendžeru,
Sijnu lišce baš ko sunce žarko,
Podvoljčina baš ko mjesečina,
A pogleda momak od dorata.
Kad divojku vidi na pendžeru,
Vrlo mu se lipa učinila,
Viknu momak kod konja dorata:
„Ta divojko na toplu pendžeru!
Reci, draga, da ćeš za me poći,
A evo ti vira od meneka,
Ja ću brata tvoga izbaviti
I sestricu od osam godina."
Kad to čula prilipa divojka,
Jadna ciknu na srči pendžeru:
„Jabandžija kod konja dorata!
Da m' izbaviš brata rodjenoga,
Sestru Hanku od osam godina,
Bolja t' ćaba ne bi tribovala,

Ti b' dženetu otvorio vrata,
Našem caru bio u gajretu.
A evo ti moja vira tvrda,
Beli tebe ne bi privarila,
Već bi tebi virna ljuba bila."
Kad ču momak kod konja dorata,
Što divojka veli na pendžeru,
Ta da momka privariti ne će,
Tad podviknu momak kod dorata,
Pa on frci u sedlo doratu,
A pod njim se dorat pokupio,
On okrenu Hlivnu na čaršiju.
Kad divojka vidja sa pendžera,
U sebi je jadna pomislila:
„Vid'der mene budalaste glave!
Gdje ja momku tvrdu viru dadoh,
Momak meni, da će me uzeti,
Izbaviti i brata i sestru,
Ja ne pitah, ko je pa oklen je,
Kako s' momak zove po imenu,
Po imenu pa plemenu svome."
Al se lipa trže od pendžera,
Pa otvori sanduk u odaji,
Iz sanduka izvadi mahramu,
Zamota u nju šezdeset cekina,
Pa poteče srčali pendžeru,
Jer se momak obzire s dorata
Vavik kuli dizdar-Hasanage,
Da divojku gleda na pendžeru.
A kad momak ugleda divojku,
Gdje na njega desnom rukom maše
I u ruci srmali mahramom,
Na kajasu povrati dorata.
Kad dopade kuli dizdarevoj,
A podviknu sa ata divojku:
„Ta divojko na srči pendžeru!
Što ti mene vraćaš i dorata?"
Divojka je njemu besidila:
„Jabandžija na konju doratu!
Već sam tebi tvrdu viru dala,

Jabandžija, da ću za te poći,
A ti meni, da ćeš me uzeti,
Izbaviti i brata i sestru.
Već tako ti turske vire lipe,
Sad se meni po istini kaži:
Oklen jesi, od senta kojeg si,
Ti kako se zoveš po imenu
Po imenu i plemenu svome?
Eto tebi srmali mahrama,
U mahrami šezdeset cekina!“
Ufati je momak na doratu,
Pa je lipoj Zlatki besidio:
„Lipa Zlatko dizdar-Hasanage!
Što me za rod i za pleme pitaš,
Vira je, bábe utuvio nisam,
Nisam babe, nisam stare majke.
Nego što ti znadem kazivati:
Kad Mustajbeg pojde vojevati,
Ja prid begom zelen bajrak nosam:
Ovo j' glavom Korić-bajraktaru,
Svak me Korić zove bajraktarom.“
A kad lipa čula divičica,
Ona ciknu na srči pendžeru,
Pa podviknu Korić-bajraktara:
„Ti l' si, bajro, iza gore sunce!
Odjaš' doru, pa hodi u kulu!“
Kad ču Korić na konju doratu,
On pogleda kuli i pendžeru:
„Ta divojko na toplu pendžeru!
Jesi lipa, al pametna nisi;
Sad da svoga odjašem dorata,
Ja da tebi u odaju ujdem,
A svi glede iz čaršije Turci,
Svak bi reko u Hlivnu kamenu,
Da sam tvoje lišce obljubio,
Vire mi, dore odjahati ne ću.“
To joj reče, povrati dorata,
Pa okrenu Hlivnu na čaršiju.
Igra s' dorat Korić-bajraktara,
Sve hlivanjske gledaju divojke,

Niko bajre ne zna ni dorata.
On dotira crnogrivca doru
Do Bistrice vode na obalu,
Udari ga kazan-uzengjijom,
Pod njim dorat u Bistricu frci.
Kad Bistricu vodu prigazio,
Igra s' dorat Korić-bajraktara,
Bajraktara glavom zaklonio,
Priko bajre pinju otiskuje,
Sve na sapih zlatnu hašu kalja,
Bajro mlide, niko ga ne gleda,
Al gledaju dvi paše careve
Ta kamenu Hlivnu sa tabije,
Mio Bože, ko bi paše bile!
Obi je paše lako pogoditi,
Jer je jedno paša Radoslija
Od bijela Hlivna kamenoga,
A drugo je Fazlipaša carski,
Što hlivanjsku muhafezu čuva.
Oko njih su dica posidala,
A sva dica od Hlivna kamena,
Paša dici tiho govorio:
„Draga moja dico oko mene!
Vidjate li momka i dorata,
Bi l' ga iko mogo poznavati?"
Tad mu vele svi od Hlivna Turci:
„Radoslija od Hlivna kamena!
Mi nit momka znamo ni dorata."
Onda paša tiho govorio:
„Davor draga dico oko mene!
Skoro sam ga očima vidio,
Evo nema neg puna godina:
Beg Mustajbeg silnu skupi vojsku,
Da on Zadru niz Vedrice trče.
I meni je knjigu opravio,
I ja begu pod Udbinu sidoh.
Kad se bеže diže vojevati,
I ja s begom na djogatu svome,
Mi digosmo sa Udvine vojsku,
Privedosmo na hunku carevu.

Mi po noći na Kotar sidjosmo,
Potfatismo obadva Kotara,
Natfatismo iznad Šibenika,
Spušćasmo se Zadru niz Vedrice,
Ispod Zadra sela porobismo,
Porobismo, dobro zadobismo,
Pofaćasmo i roblja i plina,
A na Zadru pukoše topovi,
Otpukoše a na Šibeniku,
Na Kotaru i donjem i gornjem,
Sva se kranjska zemlja upalila,
Po gradovih pucaju topovi,
Po kulama plamte možarovi,
Po čardacih sitni zemberici,
Mi bižimo uz Vedrice Zadru,
Za nami se podigla potira,
Kranjca ima ko na gori lista.
Kad ispasmo ispod Šibenika,
Još se veća tušta učinila,
Šibenički kranjci poletiše,
Potire se više sastanulo,
A sitan se oganj prilomio,
Konda butum u abez okrenu.
Kad mi, draga dico, pogledasmo,
Iskoči onaj momak na doratu,
A u momka bajrak u desnici,
Prekrio je njega i dorata,
Za momkom se zasobica bili,
Zasobica, kitli madžarica,
Biži momak k nami i ordiji.
Kad od teška zora doratova
Frci momku ploča doratova,
On na dizgun zastavi dorata,
Baci bajrak u zelenu travu,
Momak skoči sa konja dorata,
Na atu mu sidi divičica,
Pa poteže àlât iz hegbeta,
On podiže nogu doratovu.
Dok doratu klince pritvrdio,
Oko njeg se kranjci sastanuli,

Još se veći oganj prilomio,
Mi već momku rahmet ostavismo,
Mi rekosmo, da je poginuo;
Kad se, draga dico, okrenusmo,
Ugledasmo momka i dorata,
Na njem pare djeisije nejma,
Olovo mu odnilo odilo,
Ni krpe mu od bajraka nejma,
Sav mu bajrak odnilo olovo,
Samo temre nosi u desnici,
Za njime se zasobica bili.
Kad dopade nami i ordiji,
Momak nami turski selam viknu,
Svak je njemu selam otprimio,
Mustajbeg mu hožgjeldiju viknu:
„Jesi l' zdravo, Korić-bajraktaru?!“
„„Jesam, beže, dragom Bogu fala!““
Tu sam vidjo Korić-bajraktara,
Ono j' Korić, begov bajraktaru,
Tude sam ga očima vidio.
Vidjali ste momka i dorata
Sad kod kule dizdar-Hasanage,
Gdje se s' lipom Zlatkom prigovara.
Van gledajte, draga dico moja,
Kud će sada momak okrenuti,
Al će momak pod Prolog prokleti,
Al će momak pod Grahovo kleto.
Ako krene u Prolog prokleti,
To će momak begu i Udvini;
Ako krene pod Grahovo doru,
To će momak u Principovinu
Potražiti dice Hasanage.“
Ne kće momak na Prolog prokleti,
Ne kće momak begu ni Udvini,
Već okrenu pod Grahovo doru.
Doru jaše Korić-bajraktaru
Uz Grahovo pa uz Bukovicu
Sve do hunke carske i ćesarske,
Tude bajro sa dorata frci,
Hegbe snimi sa konja dorata,

Iz hegbeta vadi djeisiju,
Izvadio španjursko odilo,
Što ga nose kranjci po Kotarih,
A na doru rahta španjurskoga.
Dok se bajro tevdil učinio,
Učinio sebe i dorata,
Pa poside crnogrivca svoga,
Ode mu žarko za zastavu sunce.
Svu noć jaše Korić na doratu
Niz Zečevo, pa niz Čekićevo.
Kada bajro do Kotara side,
Sav je Kotar ogrijalo sunce,
Po crkvama zvona udaraju.
Pod Korićem dorat maman skače,
Upravi ga Korić-bajraktaru
Na Biljane kuli Stojanovoj,
On dotira do avlije doru.
Na veliko čudo nagazio,
Jer Janković sidi u avliji,
Na avliji u jalduz-skemliji,
Brat mu Vučan stoji podviš ruke
I Stojanu pune čaše liva,
Stojan pije konda ga proliva.
Škrljku snimi Korić-bajraktaru,
Pa Stojanu dobro jutro viknu,
Stojan njemu Boga otprimio.
A bajraktar frci sa dorata,
Bajro doru voda po avliji,
Ne bi l' doro vodu odbacio.
A na Zadru pukoše topovi,
A Janković na skemliji viknu:
„Vučane brate, brže mi putalja!
Sad na Zadar udariše Turci!“
Njemu Vučan tiho govorio:
„Naš Stojane, brate od matere!
Ono Turci udarili nisu.
Jesu l' juče pucali topovi,
Jer je duždu pod Zadar izašo,
Priko mora protiro djemiju
Pod naš Zadar ukraj sinjeg mora.

Je l' ti juče knjigu opravio,
Jutros da će duždu na Kotare,
Našoj, brate, kuli na Biljane,
Da kupuje sužnje po Kotaru,
Turske sužnje po naših tavnicah,
Ono s' duždu sad od Zadra krenu,
Sad ga eto našoj kuli biloj,
Je l' u tebe knjiga u džepovih?"
Kad to čuo Janković-Stojane,
On otišće ruku u džepove,
Izvadi knjigu dužda mletačkoga,
Pa prigleda knjigu na skemliji,
Niz nju gleda, na brata se smije:
„Moj Vučane, brate od matere!
Nikad mi knjiga ni na umi nije
Od našega dužda mletačkoga,
Da će dužde jutros na Biljane."
Namah Stojan na soldate viknu:
„Deder met'te po našoj avliji,
A redajte od zlata stolice,
Po stolicah čaše pozlaćene,
A u čaše vina nalivajte!"
Namah kranjci lete po avliji,
Sve redaju stole pozlaćene,
Nalivaju čaše pozlaćene.
Korić hoda, deli-doru voda,
Pa pogleda niz Kotare ravne.
Kada mu se duždu pomolio,
Uz dužda se tušta pomolila,
Manje nije neg trista katana.
Goni troje kočije cekina,
Da kupuje sužnje po Kotarih,
Po Kotaru i donjem i gornjem.
Kada dužda Stojan ugledao,
Tad išeta Janković-Stojane
Svitloj duki Maltežlije kralja,
Njega Stojan dobro dočekao:
„Jesi l' zdravo, duždu gospodine!"
„„Jesam, draga duko ćesarova,
Prva duko Bečanin-ćesara!""

Namah dužde iz kočija skoči,
Obi s' duke po ruke uzele.
Kad se oba pozdraviše tude,
A rekoše, da su zdravo bili,
Dužd s Stojanom side za trmpezu.
Ostali mu kranjci dopadoše,
Dopadoše, ate razjahaše,
Pa sve sile duke za trmpezu,
A katane redom po avliji,
Za gotovo piće zasidoše,
Okrenuše čašom naokolo,
Pozdravljaju, zlatnom čašom piju
Sve u zdravlje Janković-Stojana.
Dužd s Stojanom za jednom trmpezom.
Kad se obi duke ponapiše,
Pa im vince udrilo u lišce,
A rakija okom zaigrala,
Dužd mletački pita Jankovića:
„Svitla duko Bečanin-ćesara!
Imaš koga sužnja u tavnici?“
A Janković duždu govorio:
„Imam, duždu, koliko ti drago!
Evo imam dvanaest sužanja,
Udvinjana, polak Krbavljana,
A pred njima Baloban-ćehaju.“
Kad se za te sužnje naredili,
Proda Stojan dvanaest sužanja,
Dužd izbroji mekahne cekine.
Uze Stojan mekahne cekine,
Dužd mletački pita Jankovića:
„Jankoviću, krilo principovo!
Imaš koga sužnja u tavnici?“
A Janković duždu besidio:
„Imam, duždu, koliko ti drago!
Evo sedam imam Cetinjana,
Sa Cetine ispod Snjegotine,
A pred njima Omer-bajraktara.“
Kad s' i za te sužnje narediše,
Dužd izbroji mekahne cekine,
Uze Stojan mekahne cekine.

Dužd mletački pita Jankovića:
„Jankoviću, krilo principovo!
Imaš koga sužnja u tavnici?“
„„Imam, duždu, koliko ti drago!
Petericu imam od Gospića,
Ja pred njima Osman-bajraktara.“ “
Kad s' i za te sužnje narediše,
Uze Stojan mekahne dukate.
Korić hoda, a dorata voda,
A sve gleda Korić-bajraktaru
Sa avlije Janković-Stojana,
Gdje prodaje sužnje nevoljnike.
A sve broji Korić-bajraktaru,
Šta prodade Janković-Stojane:
Taman trista sužnja i četiri,
Sve prodade za gotovo blago.
Kad namiri trista i četiri,
Dužd mletački pita Jankovića:
„Jankoviću, krilo principovo!
Imaš jošte kojeg nevoljnika,
Da ga prodaš za gotovo blago?“
Njemu veli Janković-Stojane:
„Gospodine duždu od Mletaka!
Jošte imam dva sužnja nevoljna,
Što ih skoro kod Hlivna zadobih,
Dvoje dice dizdar-Hasanage,
Omericu i sestru mu Hanku.“
Kad se za te sužnje narediše,
Dužd izbroji mekahne cekine.
Kada Stojan primio cekine,
Onda Stojan sestru Ružu viknu:
„Povedi mi dva sužnja iz kule,
Omericu i sestru mu Hanku!“
Kad ču Ruža, sestra Stojanova,
Gospojica tiho besidila:
„Lipa Hanko dizdar-Hasanage!
Nosi brata od tri godinice
Za mnom, lipa, niz ćemerli kulu,
Eno mi brata, od Boga mu teško!
On je prodo sužnje nevoljnike,

Prodo trista sužnja i četiri
A našemu duždu mletačkome,
Pa sad dade tebe i Omera.“
Kad te Hanka riči razabrala,
Ona ciknu ka i zmija ljuta,
S Omerom se bratom prigovara:
„Moj Omere od tri godinice!
Mi odosmo moru na djemiju,
Na djemiji a na sinje more,
Mi odosmo u Mletke proklete,
Oklen s' skoro sužnji ne vraćaju,
Jer su Mleci Maltežlije kralja;
Hajde, brate, da mi pohodimo!“
Pa Omera uze u naramak,
Omer ciknu baš ko zmija ljuta,
A divojka ciknu u odaji:
„Ta Omere brate prinejaki!
Kud sam jadna s tobom pristanula
Tišeć tebe moru na djemiji!“
Tu s' Ružica vrlo ražalila,
Pa pred Hankom na avliju sidje
Do trmpeze Janković-Stojana,
Dovede Ruža Hanku i Omera,
Viknu brata Janković-Stojana:
„A moj brate, Janković-Stojane!
Prodo s' trista sužnja i četiri,
Brate slatki, za gotovo blago.
Što prodaješ dva sužnja nejaka
Ta od Hlivna hlivanjskog dizdara?
Ti s' im babu glavom rastavio,
Staru majku konjem prigazio,
Bojiš li se esikluku svome,
Da se ne će na tebi svršiti?“
A sve Korić hoda bajraktaru,
Tome bajro ni mukaet nije.
A kad čuo Janković-Stojane,
Što mu Ruža reče na avliji,
To Stojanu vrlo mučno bilo,
Pa se fati perali kandžije.
Kako udari svoju sestru Ružu,

Od Ružice crna štrcnu krvca,
Ruža ciknu, uz kulu pobiže,
Kune brata Janković-Stojana:
„Neka te, brate, Janković-Stojane!
Na tebi se u red izvršilo!“
A sve gleda Korić-bajraktaru,
Ode Ruža uz ćemerli kulu.
Da gledamo dužda i Stojana!
Dužd mletački pita Jankovića:
„Jankoviću, krilo ćesarovo!
Imaš sužnja jošte u tavnici?“
Njemu Stojan tiho besidio:
„Prva duko Maltežlije kralja!
Dosta sam ti ja prodo sužanja,
Jesam sada trista i četiri
I još k tomu dva sužnja nejaka.“
„„Istina je, gospodine dragi!
Turskog grada nema ni palanke
Po svoj Lici, pa serhat-Krajini,
Okle meni sužnja prodo nisi;
Al ti sužnja od Glamoča nemaš.
Što ti sužnja od Glamoča nemaš?
Al si s', Stole, s Turci pobratio,
Al si s njima dostluk ufatio,
Al si s Turci svezo prijateljstvo?“
A Janković duždu besidio:
„Gospodine, duždu od Mletaka!
Ja se s Turci pobratio nisam,
Nisam s Turci dostluk ufatio,
Niti s Turci svezo prijateljstvo,
Neg ti znadeš, duždu od Mletaka,
Ja sam dva put pod Glamoč shodio,
Savodio silovitu vojsku.
A dugačko polje pod Glamočem,
Puklo polje šest punih sahata.
Sad kakvi su Turci Glamočani!
Sve pod njima ati mrkovati,
Dobri ati, na njima junaci;
Kol'ko godic ja izvedem vojske,
Vavik mladi pozobaše Turci.

Dva puta sam društvo pogubio,
Uteć niko iz polja ne more
Osim mene i putalja moga,
Već ja ne smim pod Glamoč carevi,
S otog sužnja od Glamoča nejmam."
Kad to dužde čuo od Mletaka:
„Jankoviću, krilo ćesarovo!
Ja već nemam mekahnih cekina,
Da kupujem sužnje po Kotarih,
Već ja idem pod Zadar djemiji."
Pa dužd sužnje meće po kočijah,
U kočije Hanku i Omera,
Uz njeg podje za trista katana,
Što čuvaju dužda mletačkoga
I kod dužda sve trista sužanja.
Isprati ga Janković-Stojane,
Pa se Stojan kuli povratio.
Korić hoda, sve dorata voda,
Pa sve gleda Korić-bajraktaru.
Kad pogleda pod ćemerli kulu,
Od kule se kanat otvorio,
Ispadoše dvi dilber-divojke,
One dite nose u naramku,
To je dite od godinu dana,
Sin Mihajlo Janković-Stojana.
Dite se je plaho rasplakalo,
Njega redom tiše divičice,
Lipe tiše, al im fajde nema,
Vrlo cvili dite u naramku.
Kad to vidja Korić-bajraktaru,
On doratu dizgun zabacio,
Bajro frci u sedlo doratu.
Pod bajrom se dorat pokupio,
Pricéra ga baš do divojaka.
On za pojas otisnuo ruku,
Izvadio od zlata jabuku,
Pa vlaščiću pruži sa dorata.
Vidja vlašče od zlata jabuku,
Dite mu se grohotom nasmija,
Bajraktaru obi pruži ruke,

Bajro mu dade od zlata jabuku,
Uze dite za obidve ruke,
Pa prida se metnu na dorata,
A poteže tkanicu od ćorde,
Uteže ga oko sebe bajro,
Da ga dorat s njime ne rastavi
Pa podviknu sa dorata svoga
Ta u kulu Janković-Stojana:
„Jankoviću, krilo principovo!
Evo tebi Korić-bajraktara
Ta sa Like ličkog Mustajbega,
Odnesoh ti Mihajila sina!
Nemoj reći, da sam privario,
Jer je turska vira ašićare,
Odnesoh ga Hlivnu kamenome
A do kule dizdar-Hasanage."
A Janković sa pendžera viknu
Na avliji tridesct soldata:
„O soldati, ne šal'te se glavom,
Vi pritvor'te od avlije vrata!"
Kad soldati pritvoriše vrata,
Opet Stojan sa pendžera viknu:
„Ne udrite Korić-bajraktara,
Već pod bajrom crnogrivca doru,
Jer bi ubili Mihajila moga."
Kad to Korić čuo bajraktaru,
Kucnu doru kazan-uzengjijom,
Pod njim se je dorat pokupio,
Njemu dorat po avliji frci,
Na njega se oganj otisnuo,
A od njega gola sablja sijnu,
Šestericu glavom rastavio.
Dopade dorat zidu i avliji,
Bajro doru šinu uzengjijom,
Od kolana crna štrcnu krvca,
Dorat ciknu, pa se pokupio,
Iz avlije dorat iskočio,
Još je avlija od boja insanskog.
Tog se bajro da ostane ne će,
Vavik igra doru ispod kule,

Vavik viče Janković-Stojana:
„E Stojane, jedna Kotarkinjo!
Zar ti ne smiš prid avliju sići,
Gdje ti ljuba gleda sa pendžera?“
Kad ču Stojan kuli na pendžeru,
Stojan znade Korić-bajraktara,
Da ga bješnjeg u svoj Lici nejma,
Ne smi Stojan na avliju sići,.
Već on uze cerova ugarka,
Pa poteče kuli na tavane,
On opali dva tanka možara.
Kad na kuli pukli možarovi,
A kotarski pukoše topovi
Na Kotaru i donjem i gornjem,
I na Zadru, pa na Šibeniku,
Sva se kranjska zemlja zapalila,
Po gradovih pucaju topovi,
Po kulama plamte možarovi,
Po čardacih sitni zemberici,
Za bajrom se podigla potira,
On pobiže niz kamen-Kotare,
Sve se dori mota po perčinu,
Od zora s' atu griva podignula
Bajraktaru s' s brkom izmišala.
Da ga sedam tira Dalmacija,
Bajre stigle ne bi ni dorata.
Sve slušaju dvi paše na Hlivnu,
Gdje pucaju ćesarski topovi,
Po kulama plamte možarovi
Po čardacih sitni zemberici.
Radoslija iz sve glave viknu:
„Fazlipaša cara čestitoga!
Ono j' Korić kavgu zametnuo.
Gledajderte, dico, pod Grahovo,
Hoće li se Korić pomoliti.“
Pogledaše svi od Hlivna Turci
Pod Grahovo ispod Malovana.
Dok se žarko već spušćalo sunce,
Ugledaše dvi paše careve,
Gdje iskoči konjik na doratu,

Od dorata djogu načinio,
Atu s' pinja niz kičicu sliva,
To je Korić, begov bajraktaru,
To pašama vrlo milo bilo.
On okrenu Hlivnu i Bistrici,
Već prijaha doru na Bistrici,
Upravi ga Hlivnu kroz čaršiju
Uprav kuli dizdar-Hasanage,
Na avliju dotira dorata,
Na avliji frci sa dorata,
Mihajila u travu posadi.
Pa poteče crnogrivcu svome,
Otpušća mu četiri kolana,
A četiri zabaci kajasa,
Sâm mu s' dorat po avliji voda.
Bajro kuli uz mostove pojde
U odaju, gdje sidi divojka,
A divojka sidi na šiljtetu,
Njojzi Korić turski selam viknu,
Ona primi, na noge skočila,
Pa Koriću hožgjeldiju viknu:
„Jesi l' zdravo, Korić-bajraktaru,
Jesi l' brata izbavio moga,
Sestru Hanku od osam godina?"
„„Jesam, Zlatka, dragom Bogu fala!
Već eno ti brata na avliji,
Ispanider kuli niz mostove,
Dica su ti vrlo ogladnila
Jašuć za mnom na konju doratu,
Unesider dicu u odaju,
Nahrani ih meda i šećera!""
Kad to čula kukavna divojka,
Ona ciknu baš ko zmija ljuta,
Pa poleti kuli niz mostove.
Kad ispade lipa prid avliju,
Sam se dorat po avliji voda.
Kad pogleda Zlatka divičica,
Vidja vlašče u travi meraji,
Kikavo vlašče zelenih očiju,
Od njega se pripade divojka,

Pa pobiže uz ćemerli kulu,
Bajraktaru tiho govorila:
„Tă Koriću, iza gore sunce!
Kakva s' vraga snio na avliju?“
Al joj Korić tiho govorio:
„Lipa Zlatka dizdar-Hasanage!
Nisam vraga snio na avliju,
Već Mihajla sina Stojanova,
Ono j' dite Janković-Stojana,
Sin Mihajlo, veseo mu ćajo,
Al mu more biti i žalostan!
Ded' unesi vlašče u odaju,
Posadi ga na mehku minderu,
Pa mu podaj meda i šećera,
Jer nam vlaščić more tribovati.“
Tad divojka spade na avliju,
Pa sa trave dite ujagmila,
Unese ga lipa u odaju,
Posadi ga na mehku minderu,
Pa ga pītâ medom i šećerom,
Sve se na njeg iz grohota smije:
„Ta Mihajlo, dite Stojanovo,
Vesela ti na Kotaru maja!
Hoću l' za te brata izbaviti
I sestricu od osam godina?“
Sve se Korić iz grohota smije,
S divojkom se bajro prigovara.
Al viknuše pašine delije
Iz avlije dizdar-Hasanage
Ta u kulu Korić-bajraktara:
„Tă Koriću, begov bajraktaru!
Selam su ti dvi paše careve,
Da im sideš na novu čaršiju,
Eno obi side na ćefenku.“
Korić kuli spade niz mostove,
Pa okrenu u novu čaršiju,
A za bajrom obidve delije.
Kada Korić dojde do ćefenka,
On pašama turski selam viknu,
Dvi mu paše selam otprimiše.

On pašama skutu poletio,
Ne daju mu ni skuta ni ruke,
Van ga obi paše pregrliše,
Medju oči vrane poljubiše,
Obi s' paše s njime pozdraviše:
„Jesi l' begov zdravo bajraktaru!“
„„Jesam, paše, dragom Bogu fala!““
Namah paše pašalije viču:
„Ponesite crnu mećrušinu!“
Donesoše obi pašalije,
Bajraktaru kahvu nalivaju,
Bajro crnu pije mećrušinu,
A kod njega dvi paše careve.
Već im mrak i ikindija bila,
A pogleda Korić-bajraktaru,
Plaho lepor niz kaldrmu trče,
Vrana bije sa obidve strane,
Od vrančića djogu namistio,
Podvikuje vlaščić sa vrančića:
„Boga vami Turci bazrdjani!
Koje j' kula dizdar-Hasanage?
Je li onde Korić-bajraktaru,
Al je otišo begu i Udvini?“
Tad mu vele mladi bazrdjani:
„Ta vlaščiću, vlaški knjigonoša!
Nije otišo Korić na Udvinu,
Eno bajre, sidi na ćefenku
U tevdilu, vašoj djeisiji,
Kod njega su dvi paše careve.“
Kad ču vlašče, gleda sa vrančića,
Sve on gleda po ćefencih Turke.
A kad vidja Korić-bajraktara
U tevdilu, španjurskom odilu,
Kod njeg side dvi paše careve,
Vlah dotira vrana do ćefenka,
Do ćefenka i do bajraktara,
S vrana frci, škrljku-kapu snimi,
Vlaško momče pade na kolina,
Isprid bajre sve kaldrmu ljubi,
A pašama ni mukaet nije,

Već bajrinu on poljubi ruku,
Sedam mu se poklonio puta,
Ostavi mu knjigu na kolinu.
Uze bajro bilu pisanicu,
Al je bajro ne zna progledati,
Van je paši pruži Radosliji:
„Radoslija, ja ti ruku ljubim!
Vidjaj knjigu, pa mi pravo kaži,
Ta kakva je i od koga li je?“
A kad paša knjigu ujagmio,
Razmota je, pa niz nju pogleda,
Paša je gleda, pa se na nju smije,
A u bajru očima pogleda:
„Ta Koriću, moje dite drago!
Evo je knjiga Janković-Stojana.
Što je tebi u knjizi pravio:
„„Ta Koriću, begov bajraktaru!
Ti si moga ujagmio sina,
Mog jedinjka, Mihajila sina,
Išći blago, koje tebi drago,
Povrati mi Mihajila moga!
Znaš, Koriću, begov bajraktaru,
Da već sina nejmam ni kakova.““
Paši veli Korić-bajraktaru:
„Radoslija, ja ti ruku ljubim,
Uzmidere divit i kalema,
Sve 'š Stojanu u knjizi praviti,
Ti 'š praviti, ja ću kazivati.“
Namah paša knjige dofatio,
Kalem uze paša Radoslija,
Knjigu piše Janković-Stojanu:
„Jankoviću, duko ćesarova!
Eto ti Korić išće bajraktaru
Za Mihajla sina jedinoga:
Da načiniš nargišli kočije,
Sve kočije od bila biljura,
U njih metneš Hanku i Omera,
A kod dice tri tovara blaga.
Još da druge namistiš kočije,
U te metneš svoju sestru Ružu,

A kod Ruže tri tovara blaga.
Još nek Stojan dade dugovanje:
Eto trista sužnja i četiri,
Što je prodo duždu mletačkome
Za gotove mekahne cekine,
Svakom sužnju kosu obrijati,
Svakom sužnju nokte odrizati,
Pokrojiti dobru djeisiju,
Još zaditi puške oko pasa,
Svakom sužnju konja podmetnuti,
Vratiti će Mihajila sina."
Kad to čuše dvi paše careve,
Obi paše suzama prolile.
Kad mu paša knjigu napravio,
Paša je pruži Korić-bajraktaru,
A bajraktar vlahu knjigonoši,
Pa otišće u džepove ruku,
U njega se više ne dogodi
Do li ono šezdeset cekina,
Što mu je dikla sa pendžera dala,
Sve šezdeset bajro izvadio,
Pa vlaščiću pruži na kaldrmi:
„Eto ti, vlašče, sad se napij pića!
Napij pića, a potkuj vrančića
I promini na kajiš opanke!"
Uze vlašče, bajri zafaljuje:
„Neka tebe, Korić-bajraktaru!
Svud hodio, domu dohodio,
Dušmanin ti bio pod nogama,
Baš ko čavli u dorata tvoga!"
To rekoše, viš se rastadoše,
Jer ode mu vlaščić na Kotare,
Vranca bije sa obidve strane,
Sve s' od vranca pinja odvaljuje,
Mamnu s' vrancu niz kičicu sliva.
Kad dopade vlaščić na Biljane
A do kule Janković-Stojana,
Dade knjigu gospodinu svome.
Stojan gleda, grohotom se smije,
Sam govori, a sam odgovara:

„Novi zete, Korić-bajraktaru!
Kaku s' ticu bio ufatio,
Al je znao perutati nisi.
Što mi za dite išćeš dugovanja:
Kad mi se je našo Mihajilo,
Za to čule Kotarkinje mlade,
Što za dite išćeš dugovanja,
Kotarkinje na babine sniše,
Ja ću tebi dati dugovanje."
Namah Stojan bilu knjigu piše,
Što će Stojan u njoj napraviti:
„Davor duždu, gospodine dragi!
Evo jada i žalosti teške,
Privari me Korić-bajraktaru
Sa Udbine ličkog Mustajbega,
Ujagmi mi Mihajila sina,
Odnese ga u Hlivno bijelo,
Pa za njega išće dugovanje,
Da mu šaljem sužnje nevoljnike,
Što no sam ih tebi prodavao.
Ja te molim i ruku ti ljubim,
Sve mi sužnje vrati nevoljnike,
Vrati meni Hanku i Omera,
Ja ću tebi mekahne cekine,
Da iskupim svog jedinjka sina."
Namah Stojan knjigu opravio.
Kad mu knjiga bilu Zadru side,
Dužd je uze, pa je progledao,
Namah duždu iz sve glave viknu:
„Jankoviću, duko ćesarova,
Sve ću tebi sužnje povratiti
Za Mihajla, tvog jedinjka sina."
Dužd izvadi sužnje iz djemije,
Pa ih šalje prijatelju svome,
Hanki dade i Omeru malom,
Njima dade nargišli kočije,
Njih oboje meće u kočije.
Kad Stojanu svi sužnji dojdoše,
Stojan duždu povrati cekine.
Namah Stojan bilu knjigu piše

A na ruke Korić-bajraktaru.
Kad Koriću bila knjiga stiže,
On je paši nosi Radosliji,
Paša gleda, a na nju se smije:
„Ta Koriću, begov bajraktaru!
Ovo j' knjiga Janković-Stojana,
Što je tebi Stojan napravio:
„„Novi zete, Korić-bajraktaru,
Hrani mi sina, tako ti kurana!
Bogu fala i današnjem danu,
Kada takog danas zeta stekoh!
Pošalji mi sina jedinoga
Sad u ovu prvu nediljicu,
Ja ću tebi sužnje nevoljnike,
Ta na hunku carsku i ćesarsku,
Poslat ću ti oboje kočije,
U jednih je Hanka sa Omerom,
Kod dice su tri tovara blaga,
A u drugih moja sestra Ruža,
I kod nje su tri tovara blaga,
Onda ćemo sužnje mintovati.““
Dvi mu paše pokupile vojsku,
Korić sebe i dorata spremi,
Poside ga na halvat-avliji,
Zlatka mu snese dite Stojanovo,
Prid Korića u sedlo posadi,
Korić čuva sina Stojanova,
Pod bajrom se dorat pomamio,
Šiška doru, s njim se prigovara:
„Dur, dorate, moje desno krilo!
Rastavit ćeš sa mnom Mihajila,
Mihajlo-je jedini u majke,
Mogla b' na me zacviliti gospe.“
Tiho paše na hunku izašle,
Tu izašo Janković-Stojane,
Istiro je oboje kočije,
A izveo sužnje nevoljnike,
Korić viče sa dorata svoga:
„Šurijače, Janković-Stojane,
Evo snesoh Mihajila tvoga!“

Na to se je Stojan nasmijao:
„Eto ti, zete, sužnji nevoljnici!
Tu su trista i sužnja četiri.
Kako s' reko, ja sam napravio:
Eto, zete, oboje kočije,
U jednih je moja sestra Ruža,
A kod Ruže tri tovara blaga,
U drugih je Hanka sa Omerom,
Hem kod dice tri tovara blaga."
Zdravo tude sužnje mintovaše.
Uze Stojan sina jedinoga,
Ponese ga kuli i Kotaru,
Podje šenli bajro i veselo
I povede Ružu Stojanovu,
A povede Hanku i Omera,
Uz njih trista sužnja i četiri.
Gotovi svati, gotova divojka,
To su svati Korić-bajraktara.
Razviše se zeleni bajraci,
Udariše bubnji i svirale,
Zapivaše dica bajraktari,
A sitan se oganj prilomio,
Igra s' dorat Korić-bajraktara.
Zdravo paše bilu Hlivnu sišle,
Korić bajro kuli dizdarevoj,
Ugleda ga Zlatka sa pendžera,
Pa divojka spade na avliju.
Kad ugleda nejaka Omera,
Gdje ga Hanka nosi iz kočija,
A zakuka Zlatka na avliji
Od dragosti brata gledajući,
Jer već brata nejma ni jednoga,
Brata ljubi, ne zna da odstupi,
Sestru Hanku ljubi na avliji.
Kada Ružu vidja u kočijah,
Poteče Ruži, sestri Stojanovoj,
Pa Ružicu vadi iz kočija:
„Jesi l' zdravo, sestro Stojanova?"
„„Zlatka, jesam, dragom Bogu fala!""
Obi s' lipe po ruke uzele,

Jedna nosi nejaka Omera,
Druga Hanku od osam godina.
To je drago Korić-bajraktaru,
Namah snima španjursko odilo,
Na se tursku meće djeisiju,
Pa bajraktar u čaršiju side,
On dovede hodžu i kadiju,
Hodža mu je Ružu poturčio,
Kadija obi nićah učinio,
Bajraktar se s njima oženio,
Pa kod kule provodi veselje,
Već mu i pir i veselje projde.
Omer ne bi neg punu godinu,
Pa je dite svijet prominilo,
Osta bajri butum dostajanje,
U dizdara stotinu dimova.
Do tad bio begov bajraktaru,
Od tada je Korić-Osmanaga.
Do tad bila kula dizdareva,
Od tad kula Korić-Osmanage,
I sada je nasred Hlivna bila;
Ko bi sišo Hlivnu kamenome,
Vidjo b' kulu Korić-Osmanage.

Vojniković Salko, br. 4.

20.

Janković Stojan udaje posestrimu Turkinju.

Ašikuje momak i divojka
U proliće, u najlipše doba,
Kadno cvate jablan i ružica,
Po pristrancih meneviš ljubica,
Kadno lista bukvić i javorić,
Svaka trava na zavojke podje
Kao dojke u mlade divojke.
Bože mio, ko bi momak bio,

Ko l' je momak, ko li je divojka?
Od Gospića Kurtagić-Hasane,
A divojka od Bunića bila,
Sestra Zlate bunićkog dizdara.
Koliko su u daleko bili,
Često su se oni sastajali:
U godini svakoga miseca,
U misecu svake nediljice,
Malo koju noćcu prometnuli,
Da se oni sastajali nisu.
Jednu večer Hasan zakasnio,
Pa on dragoj do pendžera dodje
I pod kulom odjaha djogata,
Sveza djogu u bostanu-bašči,
Pa se dragoj penje do pendžera.
Kad na pendžer glavu naslonio,
U odaji jasna gori svića,
Kod nje sidi kićena divojka,
Sitno vezak veze u odaji,
A spominje Kurtagića svoga:
„Dušo moja, Kurtagić-Hasane!
Što te nejma do pendžera moga?
Al mi te je zabolila glava,
Al te j' stara okarala majka,
Al si dražu našo od Zlatije,
Pa si s' tamo ašik nametnuo?“
Ako te je zabolila glava,
Bog će dati, pa će lakše biti,
Tebi tvoja na um pasti draga,
Pa ćeš dragoj do pendžera doći;
Ako te je mati okarala,
Svačija je mati milostiva,
Tvoja će se smilovati na te,
Ona će te meni opraviti;
Ako s' dražu našo od Zlatije,
Da Bog dade, ti je poželio,
Pa ti jope na um pala Zlata,
Da mi dodješ do pendžera moga!“
To govori kićena divojka,
Ona misli, da niko ne čuje,

Ali sluša Hasan kod pendžera,
Dugo momak čekati ne more,
Divojci se javlja sa pendžera:
„Zlate, janjci o Jurjevih dancih!
Ti spominješ Kurtagića svoga,
Evo mene kod pendžera tvoga!"
Kad divojka momka opazila,
Pojagmi se do džama-pendžera,
Nejma kada pendžer otvoriti,
Van po srči ošinu rukama,
Sva se srča po krilu sasula,
A kroz pendžer ruke promolila,
Hasanu ih savi oko vrata:
„Gdje si, dušo, Kurtagić-Hasane,
Što s' mi, dragi, 'vako zakasnio?
Dosti je našeg ašikluka bilo,
Jal' me vodi, jal' već ne dohodi!
Ja se bojim, moje milovanje,
Mogo b' s mene izgubiti glavu,
Jer su ljetne noći naskočile,
Gora se je listom zaodila,
Postali su vuci i hajduci,
Mogo b' s mene izgubiti glavu."
Njojzi Hasan veli na pendžeru:
„Lipa Zlate, moja jauklijo!
Prečekaj me za petnaest dana,
Dok se spremim kod Gospića svoga,
Dok podignem kićene svatove."
Tako oni vjere utvrdiše
I dadoše tvrdno obilježje:
Zlatka njemu gerdan ispod vrata,
Hasan njojzi pedeset dukata.
To rekoše, pa se rastadoše.
Hasan svoga pojaha djogata,
Ode Hasan do Gospića svoga,
Osta Zlate u kuli kamenoj.
Kad dan svanu i ogranu sunce,
Vid'de glave bunićkog dizdara!
Podranio aga u odaji,
Pa povika sestru jedinicu:

„Zlato, sestro na odžaku mome,
Hod'de meni u moju odaju!“
Kad mu dodje kićena divojka,
Njojzi veli bunićki dizdaru:
„Sestro moja u brata jedina!
Vakat dodje, da se rastajemo,
Već se tebi vakat udavati.
U tebe ima dosta mušterija,
Prosci te prose po širokoj Lici,
Prose te bezi, a prose ajani.
Vid'de knjiga tvojih prosačkinja!
Meni prosci tvoji dodijaše,
Što mi bide bilice šenice,
Sve mi prosci tvoji pojedoše;
Što mi ječma bide ustupana,
To prosački konji pozobaše.
Sad obiraj, za koga ćeš poći,
Kog obereš, sestro jedinice,
Onom će te braco pokloniti,
Ja ću tebe kršno opremiti.“
Sestra bratu veli u odaji:
„A moj brate u sestre jedini,
Daji sestru, kud je tebi drago!
Ako ćeš me niz vodu turnuti,
Tvoja će te sestra poslušati.“
„„Ne ću, sestro, vjeru ti zadajem,
Ti oberi, za koga ćeš poći,
Onome ću tebe pokloniti.““
Jope mu veli sestra u odaji:
„Kad ćeš meni dati izabrati:
Ne daj mene begu ni jednome,
A nedaj me nikakom ajanu,
Već me podaj do Gospića bila,
Podaj mene Kurtagić-Hasanu,
Jer je pravi junak na mejdanu,
I mene je junak porodio.“
Ja kad čuo dizdar u odaji:
„Sestro moja, od Boga ti teško!
Što će tebi Hasan u Gospiću?
U Hasana nigdi ništa nejma,

Tebe je, sestro, gospoja rodila
U odaji na mehku jataku,
U bilu te svilu zamotala,
A gospodskim mlikom othranila;
Hasana je vlahinja rodila
U bujadi ovce čuvajući,
U pregači kolibi donila,
U runo ga vune zamotala,
U kupinu pa ga povijala,
Sad ću t' mrtvom govoriti glavom."
Pa na noge skoči u odaji,
A pobiže kićena divojka
I uteče u svoju odaju,
Od odaje zaključala vrata.
Njojzi veli dizdar Halilaga:
„Sestro moja, od Boga ti teško!
Kog odabra na širokoj Lici?
Ne dam tebe Kurtagić-Hasanu,
Tebe prosi Kozlić Aliaga
Sa Udbine, sa široke Like,
Kakva age na Udbini nema;
Ja ću tebe agi pokloniti,
Pa 'š mu biti mladja kod kolina,
Dvor mu mesti, a vodu nositi,
Prečekaj me za nedilju dana."
To joj reče, pa se natrag vrati.
Osta Zlate u svojoj odaji,
Vrlo cvili kićena divojka,
A spominje Kurtagića svoga:
„Kuku, dušo, Kurtagić-Hasane!
Da sad moreš očima viditi,
Gdje je Zlatka, tvoja jauklija!
Privari me dizdar Halilaga,
Pa mu kazah tebe u odaji,
Vrlo me je rezil učinio,
A zado mi vjeru od sebeka,
Da me ne da tebi, milovanje,
Da će mene dati na Udbinu,
Na Udbinu Kozlić-Aliagi.
Volila bi glavu izgubiti

Neg aginu kulu naseliti."
Od kahara i žalosti teške
Spominjući Kurtagića svoga
Bilu knjigu piše na kolinu,
A na ruke Kurtagić-Hasanu:
„Kurtagiću, oči divojačke!
Eto tebi knjiga napravljena:
Ne čekaj roka do petnaest dana,
A ne kupi kićenih svatova,
Već pojaši djogu velikoga,
Hod' mi sadji pod kulu kamenu
A pod pendžer noći po ponoći,
Ja ću t' sama u avliju saći
Brez izuna brata rodjenoga,
Pa me nosi do Gospića svoga."
Lako bilu knjigu napravila,
Al je mučno knjigonošu naći.
Često Zlatka gleda sa pendžera,
Ne bi l' ikog lipa opazila,
Da bi joj se knjige prifatio,
Da joj knjigu snese do Gospića,
Prida knjigu Kurtagić-Hasanu.
Kad opazi potur-Ibrahima,
Kahvedžiju bunićkog dizdara,
Stade vika s pendžera divojke:
„Potur-Ibro, bratov kahvedžija!
Primakni se do pendžera moga,
Imam nešto s tobom govoriti."
Tad joj Ibro do pendžera dodje:
„Sestro Zlato bunićkog dizdara!
De mi kaži, šta ćeš govoriti,
Dugo ne smim stati kod pendžera,
Opazit će dizdar Halilaga."
Njemu veli Zlate sa pendžera:
„Po Bogu brate, potur-Ibrahime!
Bi l' poslušo nove posestrime,
Bi l' se moje knjige prifatio,
Odnio mi knjigu do Gospića,
Dao knjigu Kurtagić-Hasanu,
Bi li, Ibro, tvrde vjere bio?"

Tad joj Ibro veli pod pendžerom:
„Lipa Zlato, moja posestrimo!
Otisni mi knjigu sa pendžera,
Da ti knjigu snesem do Gospića,
A ne boj se od mene nevjere,
Dat ću knjigu Kurtagiću tvome.“
Divojka mu knjigu otisnula,
A za knjigom trijest madžarija:
„Eto, brate, knjige Hasanove,
Eto tebi trijest madžarija!
Podaj knjigu Kurtagić-Hasanu,
Ponesi mu selam od divojke,
Nek mi noćas do pendžera dodje!“
„„Hoću, Zlate, ne staraj se s time!““
Uze knjigu, pa se natrag vrati,
Na jaslama sigura alata,
Pa uzjaha konja u avliji,
A otišće od Bunića bila.
Vid' nevirnog potur-Ibrahima!
Sam govori, a sam odgovara:
„Neka čeka kićena divojka,
Dok joj Hasan od Gospića dodje!
Ja ću s knjigom na grad na Udbinu
Dati knjigu Kozlić-Aliagi,
On će mene dobro darovati
A za ovu knjigu divojačku.“
Uprav ode na grad na Udbinu
Do konaka Kozlić-Aliage,
Dade knjigu Kozlić-Aliagi:
„Selam ti je kićena divojka,
Da joj noćas do Bunića sadješ
A pod kulu dizdar-Halilage,
Sama će ti u avliju saći.
Pojaš', aga, djogu velikoga,
Zlatija će s tobom na Udbinu.“
Kada čuo Kozlić Aliaga,
To je agi vrlo milo bilo,
Dade Ibri pedeset dukata:
„Hajde, Ibro, ne staraj se s time!“
Ode Ibro natrag do Bunića.

Oprema se Kozlić Aliaga,
Pa pojaha djogu velikoga,
Sa Udbine do Bunića sidje,
Tavna se je noćca uškodila,
Škoda noćca, teška pomrčina.
Kad dojaha pod kulu djogata
Do pendžera kićene divojke,
Često Zlata gleda sa pendžera,
Javlja joj se aga sa djogata:
„Lipa Zlate, moja jauklijo,
Evo tebi Kurtagića tvoga!“
Opazi ga s pendžera divojka:
„Milovanje, Kurtagić-Hasane!
Kreni djogu na avlijnska vrata,
Eto mene u avliju saći!“
Pa okrenu niz kulu kamenu.
Dok avlijnska otvorila vrata,
Dočeka je Kozlić Aliaga,
Podiže je za se na djogata,
Otiskoše od kule kamene.
Ne zna Zlatka, žalosna joj majka,
Ko je nosi uz polje zeleno!
Kad su putu na rastanku bili,
Jedni puti okreću u Gospić,
Drugi idu na grad na Udbinu,
A okrenu aga na Udbinu,
Njemu veli kićena divojka:
„Dušo moja, Kurtagić-Hasane!
Jesi l' vrlo u piću pripio,
Pa si svoju pamet izgubio?
Tamo puti do Gospića nisu.“
Nasmija se Kozlić Aliaga:
„Lipa Zlate, kićena divojko!
Ovo Hasan nije od Gospića,
Već je glava Kozlić Aliaga,
Kojeg age na svoj Lici nema.“
A zacvili kićena divojka:
„O Kozliću, od Boga ti teško!
Nevire mi nemoj učiniti,
Mome srce omilio nisi,

Ne nosi me na grad na Udbinu,
Ljuba ti biti kod kolina ne ću,
Sama ću sebi edžel učiniti,
A tvoju ću kulu zapaliti;
Već me nosi do Gospića bilog,
Baci mene u polje gospićko
Niže kule Kurtagić-Hasana."
Tad joj veli Kozlić Aliaga:
„Lipa Zlate, kićena divojko!
Kad ti srcu omilio nisam,
Ja ti krivo učiniti ne ću,
Ni obrazu kidisati tvome,
Ja te nosim u polje gospićko
Niže kule Kurtagić-Hasana.
Drž' se dobro na sapih djogatu,
Drži ruke oko pasa moga,
Valja brzo do Gospića doći,
Na Udbinu pa se povratiti."
To joj reče, otišće djogata.
Vid' nevirnog Kozlić-Aliage!
Ne će aga u polje gospićko,
Neg otišće niz Liku Vučjaku,
Vučjak pridje, na Kotare sidje,
Sanese je na Kotare ravne
Niže kule Janković-Stojana,
A još zore ni habera nema,
Pa je turnu sa sapî djogata:
„Lipa Zlate, kićena divojko!
Ovo si, draga, u polju gospićkom
Niže kule Kurtagić-Hasana,
Čekaj zore i bijela dana!
Kad zauči sabah na džamiji,
Onda hajde kuli Kurtagića!"
To joj reče, otišće djogata,
Pa pobiže uz Kotar Vučjaku,
A ostade na Kotaru Zlata.
Misli Zlate, žalosna joj majka,
Da je lipa u polju gospićkom,
Čeka zore i bijela dana,
Da zauči sabah na džamiji,

Da ide kuli Kurtagić-Hasana.
Istom blizu zora prikučila,
A udari zvono na Kotaru
Na Ružici na visokoj crkvi.
Kada čula kićena divojka,
A zakuka kako kukavica,
A pobiže Zlatka uz Kotare,
Pojagmi se lugu Jankovića.
Dok ujagmi lugu zelenome,
Ona cvili u lugu zelenom,
A već bio danak osvojio,
Sve Kotare magla poklopila.
Čudne sreće kićene divojke!
Podranio Janković-Stojane,
A pojaho konja velikoga,
A podigo dvanaest usara,
Poveli su hrte i vižlove,
Pošo Stojan hitar lov loviti.
Zaštekćaše vižlad uz Kotare,
Dopadoše lugu zelenome,
Pripade se kićena divojka,
Pa pobiže na stinu studenu,
Na nju hrti laju i vižlovi
Vid'de glave Janković-serdara!
On pojaho vrana velikoga,
Uz Kotare upravi hajvana.
Kad dopade lugu zelenome,
Kad opazi na stini divojku,
Ona cvili kako kukavica,
Na nju hrti laju i vižlovi,
Stojan njojzi priče besjediti:
„Šta si jutros danku na podranku?
Al si vila, al si utvorica,
Al si kakva kićena divojka?“
Divojka mu plačno progovara:
„Gospodine i gospodski sine,
Tako zdravo bio i veselo!
Kaži mi se, ko si i okle si?“
„„Kad me pitaš u lugu zelenom,
Ako s' čula Janković-Stojana,

Ovo j' Stojan, što s tobom govori.""
Njemu veli kićena divojka:
„Po Bogu brate, Janković-Stojane!
Nemoj meni krivo učiniti
Ni obrazu kidisati mome!
Nisam vila, nisam utvorica,
Već sam jadna Turkinja divojka,
Sestra Zlatka bunićkog dizdara."
Stojan stini primače gavrana,
Pa divojci 'vako govorio:
„Lipa Zlate, moja posestrimo!
De uzjaši za me na gavrana,
Da te nosim kuli od kamena,
Ja ti krivo učiniti ne ću,
Držat ću te ka i sestru svoju."
Uzjaha za njim kićena divojka,
Povrati se Stojan niz Kotare,
A povika dvanaest usara:
„Vi ne id'te k meni na Kotare,
Poćerajte hrte i vižlove,
Za njima hajte hitar lov loviti!
Ja se idem kuli povratiti,
Ljuto me je glava zabolila."
To im reče, otišće gavrana,
Povrati se kuli i avliji,
U avliju ujaha gavrana,
A povika sestru na odžaku:
„Sestro moja, u mene jedina,
Hod' mi bolje u avliju sadji!"
Kad mu sestra u avliju sadje,
Njojzi Stojan veli u avliji:
„Skini ovu moju posestrimu,
Ovo j' sestra i moja i tvoja,
Ovo j' sestra Turkinja divojka,
Pa je vodi u svoju odaju,
Čuvaj sestre ka i svoje glave,
Nikom ne daj njojzi u odaju!"
Skide sestra kićenu divojku,
Odvede je u svoju odaju,
Ode Stojan u kulu kamenu,

U odaji piće razložio.
Ne će Stojan njima u odaju
Sve dan po dan za nedilju dana.
Kad im druga naskoči nedilja,
Onda im Stojan u odaju udje,
Pa on Zlatki veli divičici:
„Sestro Zlatko bunićkog dizdara!
De preda me sjedi u odaji,
Pa mi kaži kako bratu svome:
Oklen mlada od kule kamene,
Ko te snese na Kotar kameni?“
„„Jankoviću, da si brat po Bogu!
Privari me Kozlić Aliaga,
Ponese me u polje gospićko,
Da me baci niže kule bile,
Niže kule Kurtagić-Hasana,
Pa me snese na Kotar kameni,
Ostavi me niže tvoje kule,
Jer je meni bio mušterija,
A ja agi mušterija nisam,
Ja s Hasanom vjeru utvrdila,
Za to me je snio na Kotare.““
Tad joj veli Janković-Stojane:
„Lipa Zlato, moja posestrimo!
Ti se ne boj svom obrazu crnu,
Dok god čuješ pobratima svoga,
Ja ću s tobom, sestro, upraviti,
Dat ću tebe Kurtagić-Hasanu.
Van mi kaži kako bratu svome:
Ko je begu vezo abahiju
Na goluba konja velikoga?“
„„Jankoviću, Bogom pobratime!
Ja sam begu vezla abahiju
I učila begovu Zlatiju,
Vezle smo je četiri miseca.““
„Lipa Zlato, moja posestrimo!
Bi li meni 'naku napravila?“
„„Jankoviću, Bogom pobratime!
Ja ću tebi bolju napraviti.““
Njojzi veli Janković-Stojane:

„Šta ću tebi, sestro, nabavljati?“
„„Pobratime Janković-Stojane!
Donesi mi saje venedičke,
Bile svile i crljenog zlata,
Da ti pravim konju abahiju
A sa tvojom sestrom jedinicom.““
Štogod reče kićena divojka,
Dobavlja joj Janković-Stojane.
Vezak vezu dvi dilber-divojke
Sve dan po dan dva puna miseca,
Viš i trećeg prošla polovina,
Napraviše konju abahiju.
Kad navezle konju abahiju,
Tad im udje Janković-Stojane.
Istom Stojan sjede u odaji,
Prid njeg Zlatka metnu abahiju:
„Eto, brate, Janković-Stojane!
Navezle smo konju abahiju;
Je li 'vaka bega udbinjskoga?“
Kad je vidi Janković-Stojane:
„Lipa Zlate, moja posestrimo!
Ti si bolju meni napravila;
Ako moja bide živa glava,
Ja ću s tobom, sestro, upraviti,
Za Hasana tebe pokloniti,
Spremiti te ka sestru jedinu,
I kašnje ti u pohode doći,
Obić' ću te kao sestru svoju,
A sad sjed'te u ovoj odaji!“
Pa on sestri svojoj progovara:
„Sestro moja, u brata jedina,
Čuvaj Zlate ka i svoje glave!
Ja ću ići na široku Liku;
Ako ikog puštiš u odaju,
Mrtvom ću ti govoriti glavom.“
„„Hajde, brate, ne staraj se s time.““
Ode Stojan u svoju odaju,
On oblači tursko odijelo,
Ka stambolske nose Osmanlije,
Osmanlije, turske efendije,

A opremi trideset momaka,
Na njih tursku vrže djeisiju,
Tu mu momka nema ni jednoga,
Na kom toke i ilike nisu,
Mlogom trepću za glavom čelenke.
Kad se spremi Stojan na Kotaru,
On pojaha vrana velikoga
I podiže trideset momaka,
Pa otišće uz Kotar Vučjaku,
Udariše priko Vučijaka.
Kad niz Liku do Gospića sadje
Do konaka Kurtagić-Hasana,
U Hasana pade na konaku,
Dočeka ga Kurtagić-Hasane,
Istom sili i kahvu popili,
Već im vakat bio do akšama,
Pa na vakat akšam saklanjaše
Džematile u ahar-odaji.
Po akšamu izadje večera,
Večeraše i opraše ruke,
Po večeri i kahvu popiše.
I jacije vakta dočekaše,
Džematile klanjaše jaciju.
Delije im prostrše dušeke,
Ode Hasan u kulu kamenu,
Osta Stojan, leže na dušeku,
A delije u drugu odaju.
Vište glave Janković-Stojana!
Kad se tavna unoćala noćca,
Pravi Stojan knjigu na kolinu
A na ruke Kurtagić-Hasana:
„Jesi l' čuo i haber uzeo,
Gdje je Zlatka, tvoja jauklija?
Eno ti je na Islamu ravnom,
U biloj kuli Janković-Stojana,
Zlatija je moja posestrima,
Ja je držim ka i sestru svoju.
Sanio je Kozlić Aliaga,
Ostavio niže kule moje.
Kupi svate, hodi po divojku,

Nosi knjigu begu na Udbinu,
Nek ti beže podigne svatove,
Nek izbere po Lici junake!
Kuma metni ličkog Mustajbega,
Ne ostavljaj Tale Ličanina
Ni pobre mu malog Radovana!
A povedi dizdareva sina
I pobru mu Maljković-Stipana,
I dva brata dva Ćejvanagića!
Kud god ide dizdarevo dite,
Uz njeg jašu dva agina sina,
Jer im se je tečić prigodio.
Ja ću sestru kršno opremiti,
A svatove dobro dočekati."
Savi knjigu, na pendžer metnuo,
Diže svojih trideset momaka,
Pojahaše ate u avliji.
Svu noć Hasan sanak boravio,
Noć noćio, rano podranio,
Pa on podje u ahar-odaju,
Da on svoje vidi musafire.
Kad aharsku otvori odaju,
U odaji nigdi nikog nema.
Povrati se u drugu odaju,
A povika dvanaest delija:
„O delije, od Boga vam teško!
Kamo ovi moji musafiri?
Ovdi nikog u odaji nema,
Ovo nisu momci Osmanlije,
Veš nekakvi jesu uhodnici."
A veli mu Ibro hahvedžija:
„Ne znam, aga, vjeru ti zadajem,
Svi su legli sanak boraviti."
Povrati se Hasan u odaju,
Kad on dodje do pendžera svoga,
Na pendžeru knjigu opazio,
Uze knjigu, pa je razmotao,
Knjigu gleda, pa se nasmijao:
„Moj delija, Ibro kahvedžija,
Vid'de knjige Janković-Stojana!

Kod nas Stojan bio na konaku,
Pred nami je klanjo džematile.
Nosi knjigu begu na Udbinu,
Spremajte mi doru velikoga,
A ostav'te na jaslah djogata!
Valja djogi na Kotare sići,
Dok se i ja spremim u konaku."
To govori, pa se sigurao,
Delije mu doru izvedoše,
Pa gotova pojaha dorata,
A okrenu uz Liku k Udbini.
Kada begu do mehane dodje,
Prid mehanom priveza dorata.
Kad on begu u mehanu udje,
Al mehana puna Udbinjana,
Na šezdeset rednja čaša hoda.
Bože mili, ko im služi vino,
Ko ga liva, ko čašu dodaje?
Vino služi Krčmariću Ramo,
A liva ga Memičiću Suljo,
Čaše dili mali Radovane.
Tad im Hasan turski salam viknu,
Lički beže salam otprimio,
Kod sebe mu misto namistio,
Pa mu čašu dade nalivenu:
„Popij čašu, Kurtagić-Hasane!
Pa ti begu u begluku kaži:
Što si meni došo na Udbinu?
Nije l' Bog dô, Kurtagić-Hasane,
Da si našo svoju jaukliju,
S toga begu pošo na Udbinu,
Pozovnuti bega u svatove."
Popi čašu Kurtagić-Hasane,
Pruži knjigu ličkom Mustajbegu,
Uze knjigu lički Mustajbeže,
Pa im knjigu kaže u mehani,
Sve im kaže lički Mustajbeže:
Da je knjiga Janković-serdara,
Da je Zlatka na kamen-Kotaru
U visokoj kuli Jankovića,

Sanio je Kozlić Aliaga,
Ostavio Zlatku na Kotaru.
Zgledaju se mladi Udbinjani,
Aliaga s' tute dogodio,
Sve na njega zubî poškripuju.
Na noge skoči Kozlić Aliaga,
Pa on ode do konaka svoga.
Nasmija se lički Mustajbeže:
„Vid'te, djeco, soja nevirnoga,
Gdje pobježe iz begluk-mehane!“
Stade dreka Tale Ličanina:
„Zovi ga, beže, crn mu obraz bio,
Da mu sudi Tale u mehani!“
Nasmija se lički Mustajbeže:
„Stani, Tale, lička budalino!
Nije vakta suda zamićati,
Valja najpri u svatove poći,
U svatove Kurtagiću mome
Do visoke kule Jankovića,
Svak se spremaj tamo u svatove!
Ne šal'te se, ličke nabodice,
Svak se dobro spremaj na odžaku!
Do u jutro, dok se rodi sunce,
Valja nami u svatove poći.
Kad sadjemo kuli Jankovića,
Vi nemojte tamo budaliti,
Mogla b' kavga biti na Kotaru.“
To im reče, a na noge klisi,
Ode beže do ahara svoga,
Ode Hasan do Gospića bila.
Vas dan beže živa mira nema,
Bira beže po Lici svatove,
Sve probira konje i junake.
Do u jutro, dok se rodi sunce,
Diže beže hiljadu svatova.
Već mu stiže Hasan od Gospića
I uz njega dvanaest konjika.
Podiže beže kićene svatove,
Otiskoše niz Liku Vučjaku,
Vučjak prišli, na Kotare sišli,

A izašo Stojan uz Kotare
I uz njega trista Kotarana,
Pa dočeka bega i svatove.
Kad ih svede kuli na Kotare,
Po konacih naredi svatove,
Svakog Stojan dobro namírio,
Sebi zovnu bega udbinjskoga
I Hasana od Gospića bila,
I još uz njih stotinu konjika.
Njemu veli Janković-Stojane:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Sutra, beže, pohodenja nema,
Ovde ćemo tri noći noćiti,
Ja ću sestru kršno opremiti.“
A povika Talu Ličanina:
„Davor Tale, lička budalino,
Eto t' pobre malog Radovana!
Ti ne pitaj bega udbinjskoga,
Eto t' izun Janković-Stojana:
Što učiniš za tri bila dana,
Niko te za to upitati ne će,
Kog pos'ječeš, za to se ne pita.“
A veli mu Tale Ličanine:
„Jankoviću, krilo principovo!
U mrtvu glavu zalaziti ne ću,
Što popijem, to ne plaća Tale.“
Ustavi ih Janković-Stojane,
Tri su noći svati prenoćili.
Kad četvrto jutro naskočilo,
Podiže beže kićene svatove,
Izvedoše Zlatku na alatu,
Stojan joj je konja poklonio,
A kršno je sestru opremio,
Uz nju spremi sedamn'est seksana.
Podiže se Janković-Stojane,
Da isprati svoju posestrimu,
Uz njeg jaše trista Kotarana,
Isprati ih na vrh Vučijaka,
Kud je medja lička i kotarska.
Na poljanah svate zastaviše,

Onda veli Janković-Stojane:
„Hajde, beže, u sto dobrih časa!
Nemojte mi, beže, zamjeriti,
Ja ću sestri u pohode doći;
A kad sestri u pohode dodjem,
Neka znadeš, lički Mustajbeže,
Što učinim tamo na Udbini,
Što učinim, za to me ne pitaj!
Dobro krijte Kozlić-Aliagu,
Ja sam na njeg, beže, ukastio,
Nevirna se soja prigodio,
Pa nevjeru Zlati učinio."
„„Gospodine Janković-Stojane!
Izun tebi ličkog Mustajbega,
Da ti sestri u pohode dodješ,
Mi ćemo te dobro dočekati."
To rekoše, pa se rastadoše,
Ode Stojan natrag na Kotare,
Ode beže do Gospića bila.
Kada kuli dodje Kurtagića,
Zavrgoše šenluk i veselje,
Oženiše Kurtagić-Hasana,
Beg mu kume bio kod divojke,
Pir učini za nedilju dana.
Nedilja prodje, veselje izidje,
Ode beže na grad na Udbinu,
Osta Hasan u Gospiću svome
Sve dan po dan tri puna miseca.
Kad četvrti misec naskočio,
Stiže im Stojan do Gospića bila
U pohode svojoj posestrimi,
I uz njega šezdeset konjika.
Vrlo je Stojan sestru milovao
I darove njojzi doćerao,
Doćerao sedamn'est seksana.
Dočeka ga Kurtagić-Hasane,
Glavom mu beže do Gospića sidje,
Odvede ga sebi na Udbinu,
Kod njeg bio, tri noći noćio.
Ustaviše Janković-Stojana

Sve dan po dan za petnaest dana,
Sve ga age zovu i ajani,
Sve ga zovu na sobet sebika.
Tad je Stojan agu pogubio
Kod Crvaća Kozlić-Aliagu.
Svim je drago Udbinjanom bilo,
Jer je bio nevirno pletivo.
Stiže knjiga od Bišća bijela
A na ruke ličkog Mustajbega,
Bila knjiga Popрženovića.
Aga zove Janković-Stojana,
Poteže ga na sobet sebika
I još s njime ličkog Mustajbega.
Tad su oni bilu Bišću sišli,
Tu su bili za nedilju dana,
Tad je Stojan Bihać uhodio,
Uhodio, seir učinio,
Otalen se natrag povratiše.
Popržen mu konja poklonio,
Dva mu beže konja poklonio,
Hasan mu dade doru Stamboliju,
Vrlo su ga Turci darovali.
Ode Stojan natrag na Kotare,
Osta Hasan u Gospiću svome
Dvor čadeći, a ljubu ljubeći,
S njome bio, porod porodio.
Dok su im glave u životu bile,
Držali se ka braća rodjena.

Kolaković Meho, br. 4.

21.

Sorić kapetan i Kumalijć Alaga.

Piju vino kotarski serdari
U Kotaru gornjem kamenome,
Njeko ih trijes' pije i četiri.
Tri im čaše, a tri dolibaše,

Redna hoda čaša naokolo.
U vrh stola Sorić-kapetane,
Do njeg sio Miletić-Gavrane,
Iz liva mu Diklić-kapetane,
A ostali redom naokolo.
Kad se pića napojili kranjci,
Već im piće udrilo u lišce,
A rakija okom zaigrala,
Sve se fale kotarski serdari:
Kako j' koji junak na mejdanu,
Kako l' koji dobra konja hrani,
Kako l' s' goni s Turci po granici.
Ali muči Miletić-Gavrane,
Jer Miletić ni s kim ne divani,
Neg kad do njeg redna čaša dojde,
On popije, a na trmpez baci.
Onda veli Ninko-kapetane:
„Gospodiću, Miletić-Gavrane!
Što ti mučiš, da se fališ ne ćeš?
A mi znamo, da si junak pravi.“
Onda glavu Gavran podignuo:
„Danas fajde od falidbe nejma,
Ko se fali, on se i sam švanji,
Kad vi znate, trideset serdara,
Da nam je Turčin ljuto dotužio
Od Raduča Kumalijć Alaga,
Vavik trče po naših Kotarih,
Momke siče, odvodi divojke;
Al junaka na Kotaru nejma,
Na Kotaru ni donjem ni gornjem,
Ko bi njega na mejdan pozovnô.“
Kad to čuo Sorić-kapetane:
„Ta projdi se, Bogom pobratime!
Što govoriš riči neprilične,
Da junaka u Kotarih nejma?
Evo t' vira, Miletić-Gavrane!
Ja ću bilu knjigu napraviti
Do Raduča Kumalijć-Alagi,
Neka meni na mejdan izide.“
Kad to čulo trideset serdara,

Al se svaki na to nasmijao,
A Soriću vrlo mučno bilo.
On izadje iz londže kamene,
Pa on ode svojoj biloj kuli,
Namah side u svojoj odaji,
Uze pero, a knjige dofati,
Pa on piše knjigu u odaji.
Šta će Sorić u njoj napraviti:
„Čuj, Turčine, Kumalijć-Alaga!
O tebi Lika drma do Ribnika
I Krbava do vode ledene.
Ako bula Radučkinja nisi,
Doru jaši, hodi na Kotare,
Tâ Alaga, da se ogledamo,
I o meni sve drma Primorje.“
Kada bilu knjigu napravio,
Biloj knjizi knjigonošu najde,
Knjigonoša uze knjigu bilu,
Vlašče ne će na Liku vrhovnu,
Već je nosi u Raduč kameni
A na ruke Kumalijć-Alagi.
Sam Alaga kod kamene kule,
A brata mu nejma ni jednoga.
Kad Alaga vidi knjigonošu,
On prid njega spade na avliju,
Knjigonoša njemu Boga viknu,
Boga viknu, sa vrančića frci,
Alaginoj pogrmio ruci,
A Alagi bilu knjigu pruži.
Kad je uze Kumalijć Alaga,
Razgleda je, nane radosna mu!
Namah aga u kulu upade,
Friško s' spremi Kumalijć Alaga,
Zadi puške, a ćordu pripasa,
Pa svojega poside dorina,
Pojaha ga Kumalijć Alaga
Od Raduča kamenu Kotaru
Baš do kule Sorić-kapetana.
Kad Alaga dojaha dorina,
Grlom Sorić' viče kapetana.

Kad ču Sorić Kumalijć-Alagu:
„Ej Turčine, Kumalijć-Alaga!
Pričekaj me, dok opremim vrana,
Hoću tebi na mejdan izići.“
Dok se Sorić spremi kapetane,
Soldati mu vrana opremili.
Kapetane poside gavrana,
Uze bojno koplje ubodicu,
Soldati im mejdan izmiriše.
Kad rekoše, oba potekoše,
Potekoše jedan na drugoga,
Gdje se srili, tu se udarili:
Oba bojna koplja otisnuli,
Obadva ih koplja prometnuše;
Za male se puške pojagmiše,
Četri modra dima poletiše,
Ni kakvu puške rane ne zadaše,
Već oba im ata propadoše.
Al vid'dere Sorić-kapetana!
On poteže ćordu od sebeka,
A Kumalijć palu izvadio.
Privara ga Sorić-kapetane,
Udari mu doru po dizgunu
I po desnoj ruci Alaginoj,
On Alagu po laktu sfatio,
Ruka pade u zelenu travu,
A pade mu dizgun u dorata.
Pobiže dorat, ponese Alagu,
Potira ga Sorić-kapetane,
Al dorata stignuti ne more,
Nit ga aga more ustaviti,
Sorić svoga povrati gavrana.
Kada Sorić do razboja dojde,
Sorić uze ruku Alaginu.
Dorat agu u Radač donese,
Ranjen aga ode u odaju,
Po laktu mu ruka odrizata,
Pa on liči svoju desnu ruku.
Vavik Sorić po Kotarih hoda,
Gdje god gleda lipih divojaka,

Sve na ruku mami Alaginu;
A gdje godic sidne piti piće,
Više sebe on podigne ruku,
Pa govori Alaginoj ruci:
„Dvor' me, ruko Kumalijć-Alage!“
To se čudo i na Liku čulo.
Za to čuo Vrhogorac Ale,
Pa poside kosata alata.
Kada dojde na Raduč kameni,
Al istina, pobro ruke nejma.
On Soriću bilu knjigu piše:
„E, Soriću, jedna Kotarkinjo!
Privaro si Kumalijć-Alagu,
Odsiko mu ruku do lakata,
Hodi meni na mejdan izajdi!“
Kad Soriću bila knjiga side
Od Turčina Vrhogorac-Ale,
Njemu namah Sorić povratio:
„E Turčine, Vrhogorac-Ale!
Tebi fala, Alagi ne fala,
Ja ti ne ću na mejdan izići,
Hoću vavik Kumalijć-Alagi.“
Za to čuo agin pobratime
Na Turjanskom mlad Musiću Meho,
Pa je Meho posio gavrana.
Kada dojde u Raduč Alagi,
Istina je, Alaga brez ruke,
Namah Meho bilu knjigu piše:
„Tâ kopile, Sorić-kapetane!
Ti s' mi pobru na mejdan pozovno
Od Raduča Kumalijć-Alagu,
Pa privaro pobru u mejdanu,
Ti odsiko ruku Alaginu.
Ti je, kurvo, po Kotaru nosaš,
Gdje god sidneš hladno piti piće,
Više sebe metneš desnu ruku:
„„Dvor' me, ruko Kumalijć-Alage!““
Kud god pojdeš po vaših Kotarih,
Po Kotarih gledati divojke,
Sve na ruku mamiš Alaginu,

Pod tim Turci odležati ne će."
Kad Soriću bila knjiga sidje,
Namah Sorić drugu napravio:
„Tebi fala, mlad Musiću Meho,
Al ne fala Kumalijć-Alagi!
Ja ti ne ću na mejdan izići,
Hoćù vavik Kumalijć-Alagi."
Al je za to pobro potpazio,
Bosnić Meho od turskog Novoga.
I on svoga dojaha dorina,
Vidjo, ruke nema Alagine,
On Soriću knjigu napravio:
„Tâ kopile, Sorić-kapetane!
Zar odsiče pobri mome ruku?
Ti je, kurvo, po pivnicah nosaš,
Gdje god sidneš hladno piti piće,
Više sebe desnu mećeš ruku:
„„Dvor' me, ruko Kumalijć-Alage!""
Gdje god sidješ gledati divojke,
Ti na ruku mamiš Alaginu,
Pod tim Turci uzležati ne će,
Van hodi mi na mejdan izidi!"
Kad mu knjiga od Bosnića side,
Namah Sorić drugu napravio:
„Tebi fala, Bosnić-Mehmedaga!
A ne fala Kumalijć-Alagi,
Ja ću mu vavik na mejdan izići."
Trijest pobrî bilo Kumalijća,
Svaki je došo Kumalijć-Alagi,
Svaki ruku vidjo odsičenu,
A Soriću knjigu napravio
I Sorića na mejdan pozovno,
Svakom Sorić drugu povratio:
„Vama fala svima junacima,
A ne fala Kumalijć-Alagi,
Ja ću mu vavik na mejdan izići."
Svaki pobro do Alage dojde:
„Bogom brate, Kumalijć-Alaga!
Vidjaj u nas knjiga Sorićevih,
Svakome nam ‚fala' Sorić veli,

A ,ne fala' tebi u Raduču.
Bogom brate, Kumalijć-Alaga!
Bi li mogo ruku namistiti
Kod terzija i naših sarača,
Nek s njom moreš dizgun održati,
Pa izjahuj doru za nedilju,
Židaj, pobro, svoju livu ruku
Poraz ćorde i raz koplja bojna,
Pa Sorića na mejdan pozovni!"
Onda veli Kumalijć Alaga:
„Čujete li, trijes' pobratima,
Eto vam vira Kumalijć-Alage!
Evo meni već zarasla ruka,
Ja ću svoju nastavljati ruku,
Neka mogu dizgun uzdržati,
Sorića ću na mejdan zovnuti."
Alaga se diže sa mindera,
Pa u Raduč u čaršiju side
Do terzija pa i do sarača,
Da namiste ruku na gajtane,
Nek s njom more držati dorata.
Kad Alaga ruku nastavio,
On uzjaha kod kule dorata,
Uze dizgun u suvaku ruku,
Bojno koplje u livaku ruku,
Može desnom vraćati dorata,
A livakom koplje otisnuti.
Otiskuje koplje sa dorata
Sve dan po dan za nedilju dana.
Kada livu užidao ruku,
Viknu pobru Bojčić-Delaliju:
„Sad pravite knjigu od Raduča
Do Kotara Sorić-kapetanu!"
Delalija knjigu napravio:
„Ej kopile, Sorić-kapetane!
Evo ima dva puna miseca,
Da s' odsiko ruku Alaginu.
Ti je vavik po Kotarih nosaš,
Na nju lipe mamiš divičice;
A di godic sidneš piti piće,

Više sebe desnu metneš ruku:
„„Dvor' me, ruko Kumalijć-Alage!““
Ope 'š agi na mejdan izići.“
Kada bilu knjigu napravili,
Opraviše kamenu Kotaru.
Kada Sorić uze knjigu bilu,
Namah Sorić drugu napravio:
„Čujete li, Turci po Udvini,
Po Udvini i turskom Raduču,
Po svoj Lici lipo do Ribnika,
Svakom fala, Alagi ne fala!
Ako bula nije Radučkinja,
Pa smi meni na mejdan izići,
Nek povede bilogrlu ljubu,
Ja ću izvesti svoju virnu ljubu.
Čuj, Turčine, Kumalijć-Alaga!
Nije u rane, sad je u mrtve glave,
Evo ti vira Sorić-kapetana!“
Kada knjiga u Raduč izide,
Pa je vidja Kumalijć Alaga,
Pobratimu svome govorio:
„Vid'der, pobro, Bojčić-Delalija!
Valja mi ljubu svesti na Kotare.
Evo nema neg nedilju dana,
Kako mi se muško čedo našlo.
Van što ćemo, da si brat po Bogu!
Uzmi knjigu, nosi na Udbinu,
Pa je Liki podaj Mustajbegu!“
Viknu pobro Bojčić Delalija
Na ime pobru Kumalijć-Mujagu:
„Pobro dragi, Kumalijć-Mujaga!
Ja bi begu išo na Udvinu,
Al ne mogu pobre ostaviti,
Dok se livom ne nauči rukom.
Svaki dan mu valja izjahati,
Pa židati svoju livu ruku
Raz mejdana Sorić-kapetana;
Već Mujaga, nosi knjigu bilu
Na Udvinu našem Mustajbegu!“
Tad Mujaga na noge skočio,

On pojaha svog konja gavrana,
Pa odnese knjigu Sorićevu,
Predade je ličkom Mustajbegu.
Beg razmota, kad niz nju pogleda,
Grohnuše mu suze iz očiju;
A mehana puna Udvinjana,
Knjigu njima naustice kaže:
Da j' Alagu drugi mejdan našo
Od djidije Sorić-kapetana,
Pa podviknu lički Mustajbeže:
„Čujete li, moji Udvinjani!
Ovaj će se mejdan spominjati
Od danaske pa do kijameta.
Ja ću silnu sakupiti vojsku,
Kakva s' skoro nije sakupila.
Ne šali se, Kumalijć-Mujaga,
Ti 'š mi selam svom bratu Alagi,
Neka vavik doru izjahuje,
Neka svoju livu žida ruku
Raz mejdana Sorić-kapetana."
To im reče, pa on knjige piše.
Prvu piše Sorić-kapetanu:
„Ej kurviću, Sorić-kapetane!
Eto bega u treću nedilju
Pod Kotare, ako Bog da zdravlje,
Izvesti ću Kumalijć-Alagu,
On će tebi na mejdan izići,
A povesti svoju virnu ljubu,
A Soriću, ti izvedi svoju!"
Kad tu beže knjigu opravio,
Namah druge piše na kolinu,
Po svoj Lici knjige rasturio,
A u Lici u svaku palanku,
Svakog zove u drugu nedilju,
Da mu s vojskom pod Udvinu sidje.
Kada beže knjige raspačao,
Vavik beže šalje bajraktare
A do svoga Kumalijć-Alage:
Žida l' aga ruku na doratu
Raz mejdana Sorić-kapetana.

Dok mu dojde druga nediljica,
Kod Srvaća bio čador penje,
Izašlo mu sedam bajraktara,
Svaki zelen bajrak udario.
Beg je sišo, pa pod čador sio,
Sve mu alaj po alaj ishodi.
Dok se Lika slila i krajina
Mustajbegu pod Udbinu bilu,
A kucnuše jasni daulbasi,
Begu Rade podmače goluba,
A povede jedeka dorata,
Otiskoše do Raduča bila.
Kad dodjoše do Raduča bila,
Beg ugleda Kumalijć-Alagu
S pobratimom Bojčić-Delalijom,
Gdje su oba konje zajahali,
Pa se šale´ a sa džilitovi,
Ne bi l' livu ruku užidao
Raz mejdana Sorić-kapetana.
Kada bega oba ugledaše,
Oba s' bega plaho zastidili,
Pa pred bega ate okrenuše,
Alaga mu turski salam viknu,
Beg otprimi Kumalijć-Alagi.
Tu su oni konak učinili
I u jutro rano podranili.
Beg pogleda kuli Alaginoj,
Stade figanj u ćemerli kuli;
Jer kad ljuba pojde Alagina,
Ostavila čedo od miseca
A kod svojih dviju jetrvica
Virne ljube Kumalijć-Mujage
I kod ljube Kumalijć-Suljage.
Njima ljuba veli Alagina:
„Jetrvice, po Bogu sestrice!
Kada svoja čeda nadojite,
Vi nadojte moje u bešici!“
To im reče, na avliju sajde,
Pod nju mamna doveli djogata.
Pojahaše od Raduča bila,

A povika sa goluba Lika:
„Udvinjani, sivi sokolovi!
Ranjen aga što na mejdan ide,
Ne bi meni to ni žao bilo,
Već vidjate l' ljube Alagine!
Eno uz nju sve šest diverova,
Diverova, sve šest Kumalijća!
Eno uz nju sedam bratinaca,
Sedam braće, sedam Memičića!"
Od Raduča beg podiže vojsku,
Svede vojsku na kotarsko ravno,
On ugleda bile čadorove.
Baška šator ljube Sorićeve,
Kod nje stoji šest Sorića mladih,
A sve šest je kod nje bratinaca,
Bratinaca, sve šest Vučkovića.
Tu je beže vojsku zastavio,
Tudi s vojskom konak učinio.
Pa u jutro rano podranio,
Ure gleda, na sunce pogleda,
Pa on viknu Kumalijć-Alagu,
Da je vakat na mejdan izići.
Alaga je tu abdest uzeo,
Efendija djulbek proučio,
Pa Alaga na dorata frci.
U livaku mu koplje dodadoše,
Uz njeg podje trijes' pobratima,
A pred njima Bojčić Delalija.
Kad Alaga do čadora dodje,
On povika Sorić-kapetana:
„Ej Soriću kopilanoviću!
Moju ruku nosaš po Kotarih,
A sve na nju mamiš divičice;
Di god sidneš piti hladno piće,
Više sebe moju digneš ruku,
Pa govoriš mojoj desnoj ruci:
„„Dvor' me, desna ruko Alagina!""
Sada jaši, da se ogledamo!"
Sorić viknu konda se pomami:
„Hoću, Ture, Kumalijć-Alaga!

Nije u rane, neg u mrtve glave."
Namah Sorić frci na gavrana,
Soldati mu koplje dodadoše,
Kraj logora mejdan izmiriše
U duljinu šezdeset kopalja,
U širinu dvaest i četiri,
Od biljega konje zajahaše.
Kad rekoše, oba potekoše,
Oba bojna koplja otiskoše,
Sorić desnom, Alaga šuvakom,
Oba ata pala na kolina,
Obojicu koplja nadmetnuše,
A pobliže konje pretiraše,
Za male se puške pojagmiše,
Aga livom jednu izvadio,
Sorić dvije desnom i livakom,
A tri modra dima poletiše,
Al ih oba puške provrgoše.
Za golo se gvoždje pojagmiše,
Povratiše dva ata pomamna,
A podviknu Sorić-kapetane,
Njemu mača sijnu u desnici,
Ćedijaše agu udariti
Po suvaki ruci i dizgunu,
Da odsiče dizgun u dorata.
Aga metnô sindžirli kajase,
Soriću ciknu mača na sedmero,
A podviknu Kumalijć Alaga,
Pa livakom udari Sorića,
Mat' mu radna, po livom ramenu
A pod desno pero izletilo.
Pade glava Sorić-kapetana,
A dopade Bojčić Delalija,
Dodade mu glavu Sorićevu,
A ufati vrana Sorićeva.
A podviknu Vrhogorac Ale:
„Čujete li, vi sve šest Sorića,
I vas sedam braće Vučkovića.
Sad poved'te ljubu Sorićevu!"
„„Mi ne damo ljube Sorićeve.""

Kad to čulo sve šest Kumalijća
I sve sedam braće Memičića,
Ostaviše ljubu Alaginu,
Potekoše, al ih dočekaše,
Dočeka ih sedam Vučkovića,
Vučkovića i sve šest Sorića,
Tu se sitan oganj prolomio.
A dopade Kumalijć Alaga,
On ujagmi ljubu Sorićevu,
Odvede je svojoj virnoj ljubi;
A dopade trijest pobratima,
Pobratima Kumalijć-Alage,
Još se veći dženjak učinio.
Kad podviknu i Tale i Rade,
Još se veća kavga zametnula,
Puca puška, britka ćorda siva,
Ćorda siva, a krv se proliva.
Dženjak bio šest punih sahata,
Dženjak bio, već se razmetnuo,
Svako svoga po razboju traži.
Kad Mujaga po razboju podje,
On tri brata na razboju nadje,
Sva tri mrtva jedan kraj drugoga,
Kod njih leži do pet Memičića,
A Mujagi suze udariše.
Beg Mustajbeg pokopa šehite,
A ranjenim sȃle namistio,
Pa podiže od Kotara vojsku.
Uz bega su do tri Kumalijća,
A uz ljubu Kumalijć Alaga,
Vodi ljubu Sorić-kapetana.
Beg pregrli Kumalijć-Alagu:
„Haj aferim, Kumalijć-Alaga!
Sad ja znadem, da si junak pravi."
Kad im bili puti na rastanku,
Beg odvede na Udvinu vojsku.
Vojsci plina pravo podilio:
Ko pogino, po tri paja šalje,
Ko s' ranio, po dva učinio,
Ko zdrav bio, po paj učinio,

Svak okrenu svojoj domovini.
Kad Alaga u Raduč izide
I dovede svoju virnu ljubu,
Jetrvice pred nju išetale,
Iznile joj čedo od miseca,
A sve gleda ljuba Sorićeva.
Tad Alaga osta na Raduču
S svojim bratom Kumalijć-Mujagom.
Do tad se pivo Kumalijć Alaga,
Od tad vavik Kumalijć Mujaga,
Jer Alaga desne ruke nejma,
Pa ne more jadan vojevati,
Vojevati, mejdane diliti.
Dok je Raduč bio u Turaka,
Vavik bio Kumalijć Mujaga.

Vojniković Salko, br. 84.

22.

Ženidba Kumalijća Mujage.

glasi se na namu divojka
Lipa Zlata Vranić-Alibega,
U nje mlogo bilo mušterija.
Jedno jutro beže podranio,
Kahvu pio u svojoj odaji,
Kod njeg Zlata stoji podviš ruke.
Onda babo priče govoriti:
„Zlato moja, u mene jedina!
Već je vakat, da se rastajemo,
Prosci te prose sa strane četiri,
Prose te bezi po širokoj Lici,
Vidiš knjiga tvojih prosačkinja!
Meni tvoji prosci dodijali,
Što mi bide bilice šenice,
Sve mi prosci tvoji pojidoše;
Što mi ječma bide u hambaru,

To njihovi konji pozobaše.
Sad odberi, za koga ćeš poći,
Onome ću tebe pokloniti,
Ja ću tebe kršno opremiti."
Divojka mu ruci poletila:
„A moj babo, Vranić-Alibeže!
Ti rodio, a ti othranio,
Mene daji, kud je tebi drago!"
„„Ne ću, ćeri, vjeru ti zadajem,
Ti oberi, za koga ćeš poći,
Ja ću onom tebe pokloniti.
Sedam te je bega zaprosilo,
Svaki mi je knjigu opravio,
A osmi je Kumalijć Mujaga,
I taj tebe, ćeri, zaprosio,
To je aga, mahane mu nema,
Jer je pravi junak na mejdanu,
Već on što je soja fukarskoga,
A tebe je gospoja rodila
I gospodskim mlikom nahranila.""
Divojka mu reče u odaji:
„Kad je tako, babo Alibeže!
Kad ćeš meni dati izabrati,
Sad ne daji svoje jedinice!
Eto mi brata ženiš starijega,
Mehmedbega, brata rodjenoga
Sa Cetine kićenom divojkom,
Lipom Hankom gazi-Mahmutage.
Ti 'š kupiti kićene svatove,
Dede piši knjige u odaji:
Ko je godic meni mušterija,
Svakog sebi zovni u svatove.
Kad s' sastanu na naših svatovih,
Ja ću znati, kog ću izabrati."
Namah beže knjigu ujagmio,
Knjige beže piše na kolinu:
Prvu šalje do Novoga bila
A na ruke begu Zenkoviću:
„Zenkoviću ispod Velebita!
Hodi meni u svatove podji

Na veselje Mehmedbegu mome,
Digni meni stotinu svatova!“
Drugu posla u Vrljiku ravnu,
Na Vrljiku mazul-Alibegu:
„Mazul-beže sa Vrljike ravne!
Hodi meni u svatove podji,
Da ženimo Mehmedbega moga,
Podigni mi trideset svatova!“
Jednu posla u Cetinu ljutu
A na ruke crnom Omerbegu:
„Hodi meni u svatove podji
I četerest digni Cetinjana,
Da ženimo Mehmedbega moga.“
Jednu posla Hlivnu bijelome
A na ruke begu Atlagiću:
„Hodi meni u svatove podji,
Podigni mi šezdeset konjika,
Da ženimo Mehmedbega moga.“
Jednu posla polju Glamočkome
A na ruke begu Jakirlijću:
„Hodi meni u svatove podji,
Stotinu mi digni Glamočana,
Da ženimo Mehmedbega moga.“
Jednu posla u Krupu kamenu
A na ruke begu Badnjeviću:
„Hodi meni u svatove podji,
Podigni mi trideset Krupljana!“
Najstrag posla na Liku Raduču
A na ruke Kumalijć-Mujagi:
„Kumalijću od Raduča bila!
Hodi meni u svatove podji,
Digni svojih dvanaest momaka,
Da ženimo Mehmedbega moga.“
Sve je bile knjige otisnuo,
Svate čeka za tri b'jela dana.
Kad četvrto jutro osvanulo,
Beg Alibeg rano podranio,
Spremi s' beže na odžaku svome
I pogleda niz polje zeleno:
Eto mu stiže beže Zenkoviću

I uz njega stotinu konjika,
Svi padoše po polju zelenom,
Zenković mu u konak izidje.
Istom sjeli i kahvu popili,
Stiže njemu mazul-Alibeže
I uz njega jašu konjanici,
I taj njemu u konak izidje.
Istom sjeli, pa se pozdravili,
Stiže njemu crni Omerbeže
I dovede svoje Cetinjane,
I taj njemu u konak izidje.
Istom sili, pa se pozdravili,
Stiže njemu beže Atlagiću
I dovede kićene svatove,
I taj begu u konak izidje.
Istom sjeli, pa se pozdravili,
Stiže njemu beže Badnjeviću
I dovede kićene svatove,
I taj njemu u konak izidje.
Istom sjeli i kahvu popili,
Pomoli se beže Jakirlijću
I uz njega jašu Glamočani,
I taj stiže u polje zeleno,
I taj njemu u konak izidje,
A svatovi po polju padaju,
Još im nejma Kumalijć-Mujage.
Bezi kahvu piju u odaji,
Bezi mladi, divojke im drage,
Pomiču se bezi po odaji,
Alibegu vele u odaji:
„Bi li nami izun dopuštio,
Da sadjemo u tvoju avliju
S divojkami kolo poigrati,
Da vidjamo lipih divojaka.“
Alibeg im izun dopuštio,
Namah bezi na noge skočiše.
Kad sadjoše u halvat-avliju,
Kolo hoda trijest divojaka.
Sastale se fukarske divojke,
Nema Zlatke Vranić-Alibega.

Kad vidiše bezi u avliji,
Da begova nije u kolu Zlata,
Divojkama ni mukaet nisu,
U avliji oni posidaše,
Povikaše bega Mehmedbega:
„Mehmedbeže Alibegoviću!
Hajde, beže, u kulu kamenu,
Izvedi nam sestru jedinicu,
Nek povede kolo u avliji,
Da zajedno kolo poigramo,
Mehmedbeže, na veselju tvome.“
Ode beže u kulu kamenu.
Kada sestri u odaju udje,
Jal divojka sjedi kod pendžera,
Sve pogleda niz polje zeleno.
Mehmedbeg joj tiho govorio:
„Zlato, sestro u brata jedina!
Hajde sadji u našu avliju
S divojkama kolo poigrati,
Tebe bezi zovu u avliju,
Nek te bezi vide u avliji.“
„„Hajde, brate, ja ću kašnje doći,
To je starost kićene divojke.““
Povrati se braco Mehmedbeže,
A divojka na noge skočila,
Sama misli u svojoj odaji:
„Bože mili, na svemu ti fala!
Ja bi li se dobro opremila,
Pa 'nda sašla u našu avliju
S divojkami kolo poigrati;
Al se meni ni spremati ne će,
Već ovako idem u avliju,
Kad mi age Kumalijća nejma.“
Pa okrenu kuli niz mostove.
Istom ćide u avliju saći,
Avlijnska se otvoriše vrata,
A uskoči djogat u avliju
I na njemu Kumalijć-Mujaga,
Za njim jaše dvan'est konjanika.
Kad ga vidi kićena divojka,

Bježi natrag u kulu kamenu,
Pa divojka veli u odaji:
„Mal' što s' o svog agu ne obružih!
Evo meni Kumalijća moga,
Valja mi se sada opremati.“
U tom aga odjaha djogata,
A momci mu konja prifatiše.
Stade vika age Kumalijća:
„Čujte, naši bezi u avliji!
Što s' u kolo, bezi, ne faćate,
Ne štimate naših divojaka?
Vidit ćemo dana današnjega,
Kako kolo valja poigrati.“
U kolo se aga ufatio,
A divojke pismu zapivaše,
Pripivaše agu Kumalijća
I Zlatiju, kićenu divojku,
A svi bezi muče na okolo.
Opremi se Zlata u odaji,
Često gleda sa pendžera svoga.
Kad u kolu agu opazila,
Ona reče: „Kuku moja majko,
More mi druga agu ujagmiti!“
Pa poteče kuli niz mostove.
Kad divojka u avliju sadje,
Od divojke avlija zasjala.
Vidjaše je bezi u avliji,
Svi se bezi na noge skočiše,
Pa se oni kolu pojagmiše,
U kolo se oni pofaćaše,
Nek s' okreće kolo na okolo!
A divojka pokraj kola stade,
Kraj nje bezi u kolu hodaju,
Svaki Zlati tiho progovara:
„Lipa Zlate, kićena divojko!
Hod' kod mene u kolo unidji,
Da zajedno kolo poigramo.“
Zlate muči, ništa ne divani,
Svi prodjoše bezi na okolo.
A kad dodje Kumalijć Mujaga,

Njemu veli kićena divojka:
„Kumalijću, po svitu gledanje!
Je l' mi, dragi, izun od tebeka,
Da do tebe u kolo unidjem,
S tobom, dragi, kolo poigrati
Na veselju brata Mehmedbega?"
Kumalijć joj tiho odgovara:
„Lipa Zlate, kićena divojko!
Ona s', draga, ruka osušila,
Koja tvoju ne bi prifatila!
Obe one oči iskapale,
Koje tebe ne bi pogledale!"
Pa za ruku ufati divojku,
Okreće se kolo na okolo,
Sve pjevaju kićene divojke.
Zgledaju se bezi u avliji,
Zgledaju se, medju se govore:
„Vid'de age, jednog kopileta,
Gdje nam ovu ujagmi divojku!"
Aga muči, ni mukaet nije.
Tu bi bezi kavgu zametnuli,
Al ne smidu kavge zamećati,
Sve gledaju Kumalijć-Mujagu,
Pedalj mu se sablje izvadilo,
Kraj njeg hoda dvanaest momaka,
Svaki sablju svoju izvadio,
Jer čuvaju agu Kumalijća.
Kad to vidi kićena divojka,
Pripade se Kumalijću svome,
Mogla bi se zametnuti kavga,
Iz kola se izpušti divojka,
Pa pobiže u kulu kamenu.
A svi bezi u ahar odoše,
Alibegu ušli u odaju
I sjedoše kod njeg u odaji.
Istom kahvu piju u odaji,
Odaji se otvoriše vrata,
A na vrata Kumalijć Mujaga
I njegovih dvanaest momaka.
Dočeka ga Vranić-Alibeže,

Ispred njega na noge skočio,
Kod sebe mu misto namistio:
„Jesi l', aga, zdravo i veselo?“
„„Jesam, beže, milom Bogu fala!““
Delije mu kahvu natočiše,
Mujo kahvu pije u odaji,
A govore bezi u odaji:
„Vidi Muje, jednog kopileta,
Gdje nam onu ujagmi divojku!
Hoćemo li kavgu zametnuti,
Kopiletu glavu odrizati?“
Al ne smidu kavge zamećati,
Jere stoji dvanaest momaka,
Zgledaju se momci u odaji,
Sve čuvaju Kumalijća svoga.
Pogledao beže sa pendžera,
Al ujaha vlašče u avliju
Na kulašu konju velikome,
I on knjigu nosi u procipu,
U avliji konja odjahao.
Kada vlašče u odaju udje,
Pomoć viknu, begu poletio,
Predade mu knjigu u odaji.
Uze beže, knjigu razmotao,
B'jelu knjigu gleda kod pendžera,
Ta je knjiga sa kamen-Kotara
Od nikakva Gavran-kapetana.
On je begu knjigu opravio:
„Eto t' knjiga, Vranić-Alibeže!
Ti provodiš veliko veselje,
Ženiš sina bega Mehmedbega,
A udaješ svoju jedinicu.
Sve si, beže, zovno u svatove,
Ko t' je godic ćeri mušterija,
Što si mene, beže, ostavio?
I ja sam ti Zlati mušterija,
I moja je Zlate jauklija.
Kad si mene, beže, ostavio:
Ko je tvojoj Zlati mušterija,
Nemoj mu je, beže, pokloniti,

Kaži tamo, Vranić-Alibeže,
Ko se tvoje primi divičice,
Nek se knjige primi Gavranove
I mejdana Gavran-kapetana
Na poljani navrh Vučijaka,
Nek dovede kićenu divojku,
Ondi će meni na mejdan izići:
Ko ostane, onom će divojka."
Kad beg vidi, što s' u knjigi piše,
Onda beže tiho govorio:
„Čujte, bezi u mojoj odaji!
Što vas ovdje ima u odaji,
Svak je mojoj ćeri mušterija.
Eno Zlate još u mojoj kuli,
Eto knjige Gavran-kapetana:
Ko se prima moje jedinice,
Nek se knjige primi Gavranove
I mejdana Gavran-kapetana
Na poljani navrh Vučijaka!"
Bezi muče, ni mukaet nisu.
Nagoni se Vranić-Alibeže,
Naćera se i dva i tri puta,
Bezi muče, ni mukaet nisu.
Onda skoči Kumalijć Mujaga:
„Čujte, naši bezi u odaji!
Svaki je Zlati bio mušterija,
Primajte se knjige i divojke
I mejdana Gavran-kapetana!"
Bezi muče, ni mukaet nisu.
Stoji vika age Kumalijća:
„Čujte, naši bezi u odaji!
Ja sam lipoj Zlati mušterija,
Ja se knjige primih i divojke
I mejdana Gavran-kapetana.
Da je taman trijest mejdandžija,
Dok je moje u životu glave,
Ja ću im redom na mejdan izići."
Pa se fati kese od novaca,
Vlahu dade dvanaest cekina:
„Na ti, vlaše, pa se napij vina!

Hajde Gavran' kaži kapetanu,
Rok nedilja, mejdan ponediljak,
Ja ću njemu na poljane doći,
Sa svatovi dovesti divojku."
Uze vlašče, kršno zafaljuje:
„Fala tebi, pošteni Turčine,
A na daru i poštenju tvome
I jabuci iz gospodske ruke!
Zdravo bio, pa se veselio,
Osvojio u mejdanu Zlatu,
S njome bio, porod porodio!"
To mu reče, pa se natrag vrati,
U avliji uzjaha kulaša,
Ode vlašče natrag u Kotare,
Osta aga u halvat-odaji.
A svi bezi na noge skočiše,
Svaki svoje svate podignuo,
Otiskoše u polje zeleno,
Svak okrenu svojoj domovini,
Viš ni begu u svatove ne će.
A kad vidi Vranić-Alibeže,
On povika Kumalijć-Mujagu:
„Kumalijću od Raduča bila,
Vidi begâ, crn im obraz bio!
Svaki svojoj ode domovini,
Ne ćidoše meni u svatove,
Osta moja snaha Cetinkinja.
Sad što ćemo meni za svatove?"
Nasmija se Kumalijć Mujaga:
„Alibeže, nemoj budaliti!
Ja ću tebi svate pokupiti:
Brez Ličana svatovanja nejma."
Bilu knjigu na kolinu piše
A na ruke ličkom Mustajbegu:
„Pobratime, lički Mustajbeže!
Eto t', beže, knjige od meneka,
Evo mene u Vrani kamenoj,
Isprosio kićenu divojku,
Lipu Zlatu Vranić-Alibega.
Dede diži po Lici Ličane,

Hodi meni u Vranu kamenu,
Hodi meni u svatove dodji,
Hoćeš kume biti kod divojke,
I povedi gospu sa odžaka,
Snahu moju, a gospoju svoju,
Nek jengija bide kod divojke,
Treće jutro u Vranu izidji."
Takvu knjigu begu opravio;
A kad knjiga stiže Mustajbegu,
Knjigu gleda lički Mustajbeže
U mehani medju Udbinjani.
Kad im knjigu beže kazivao,
Onda reče lički Mustajbeže:
„Svaki hajde sada dvoru svome,
Spremajte se u konaku svome,
Do u jutro, dok se rodi sunce,
Vi osvan'te kod vode Crvaća!
Valja nami u svatove poći,
U svatove Kumalijću mome.
Leti, Tale, uzjaši kulaša,
Goni ata po našoj Udbini,
Grlom viči, u talambas tuci:
Ko god ata drži kod jasala,
Sedam da je braće u odžaku,
Do u jutro, dok se rodi sunce,
Nek osvane kod vode Crvaća!
Pozovni mi Maljković-Stipana,
Nek podigne trideset konjika.
Radovane, begov službeniče!
Goni vrana po širokoj Lici,
Po palankah i bližih gradovih,
Kaži selam Mustajbega svoga:
Ko god ata drži kod jasala,
Nek osvane kod vode Crvaća,
Povedi mi mložiju konjika,
Tri hiljade i trista konjika."
Ode Rade, pojaha gavrana.
Svu noć beže sana ne imao,
Oprema se lički Mustajbeže,
A oprema gospu na odžaku.

Kad im žarko ogrijalo sunce,
Sve se Tale čuje kod Crvaća:
„Mustajbeže, vakat pohoditi,
Tvoja se je Lika iskupila,
Stigo ti je Maljković-Stipane
I uz njega šezdeset konjika,
Sve madžara ispod kraja tvoga.“
Opremi se lički Mustajbeže,
Pa Mustajbeg pojaha goluba,
A gospoja begova zelenka,
Pod njom Simo povede zelenka,
Pred njim podje sedam bajraktara,
A za begom trideset momaka,
Medju njima Tale Ličanine.
Sve uz bega drma dabulhana,
Bubnji biju, pišti pištaljika.
Dok se beže diže od Crvaća,
Što uz bega podje konjanika:
Pet hiljada dobra konjanika,
Ode sentu u Vranu kamenu.
A dok stiže lički Mustajbeže
Treće jutro, u radjanje sunca,
Dočeka ga Kumalijć Mujaga
I uz njega Vranić-Alibeže.
Oni vojsci tain naredili,
Vojska pade po polju zelenom,
A Mustajbeg u konak unidje,
A gospoja u kulu Zlatiji.
Istom sili i kahvu popili,
U Mujage mirovanja nema:
„Pobratime, lički Mustajbeže!
Meni valja na Cetinu sići,
Dovest begu snahu Cetinkinju,
Oženiti šuru Mehmedbega,
Pa ćemo onda dizati divojku.“
Nasmija se lički Mustajbeže:
„Eto t', aga, moja dabulhana,
Eto t' sedam mojih bajraktara,
Biraj svata, koliko ti drago!“
Opremi se Kumalijć Mujaga,

Uze svata trista konjanika,
Sve probire dobre konjanike,
I povede Maljković-Stipana,
S njima Tale podje Ličanine
Svojim pobrom malim Radovanom,
Otiskoše sentu na Cetinu.
Kad Mujaga na Cetinu dodje,
Na Cetini konak učinio,
Sutra rano poveli divojku,
Vas dan svati ljuto putovali,
Dok stigoše u Vranu kamenu,
Dovedoše kićenu divojku.
Tu oženi šuru Mehmedbega,
I bio mu kume kod divojke.
Svu noć oni provode veselje,
Pa u jutro rano podraniše,
Ponediljak jutro osvanulo.
Podigoše kićenu Zlatiju,
Otiskoše niz polje zeleno,
Često puška plamti u svatovih.
Kad su putu bili na rastanku,
Jedni puti okreću Udbini,
Drugi idu na duge poljane.
Vid' de age Kumalijć-Mujage,
Gdje dočeka bega udbinjskoga!
A fati se knjige Gavranove,
Dade knjigu ličkom Mustajbegu.
Uze beže, svate zastavio,
Pa pročita knjigu na golubu.
Kada vidi lički Mustajbeže,
Stade vika ličkog Mustajbega:
„O Ličani, braćo i družino!
Nije puta na grad na Udbinu,
Valja najpri na poljane sići
Vidjat mejdan našeg Kumalijća,
Jer nas čeka Gavran-kapetane.
Svak iz nova puške prinabijaj
Hitrim prahom i teškim olovom,
More kavge biti na poljani.“
Cuše svati, što beže govori,

Svak u lišcu boju prominio,
A iz nova puške prinabija,
Jer svak znade, da će mejdan biti,
Da bi s' tamo moglo poginuti.
Okrenuše na duge poljane.
Kad stigoše na duge poljane,
Al izišo Gavran-kapetane,
Uz njeg vojske četiri hiljade,
Kuma metno bana Zadranina.
Kad Mustajbeg svate zastavio,
Stade vika bana Zadranina:
„O Mustajbeg, od sve Like glavo!
Da mi najpri tanač ufatimo,
Medju vojskom da nam kavge nema
Posli ovog jednoga mejdana
Tvoga, beže, Kumalijć-Mujage
A i moga Gavran-kapetana."
A veli mu lički Mustajbeže:
„Ne budali, bane Zadranine!
Da vidimo, bane Zadranine,
Hoće li nam tribovati kavga."
Stade vika Maljković-Stipana:
„Ja čuj, počuj, bane Zadranine!
To vam danas pomoći ne more,
Da vi ovde tanač ufatite.
Bome će Stipan kavgu zametnuti,
Da ću svoju izgubiti glavu,
U mene je šezdeset konjika,
I još imam trijest pobratima,
Taj će svaki zametnuti kavgu."
Kumalijću uzjaha djogata,
Mustajbegu poljubio ruku:
„Hajde, sinko, u sto dobrih časa!"
Poćera aga djogu velikoga,
Stade vika Tale Ličanina:
„Kumalijću, Bogom pobratime!
Junak jesi, ti pametan nisi.
Kamo t' puška Tale Ličanina?
Zar se tako u mejdan polazi
Brez kubure Tale budaline?

Mlogome je puška tribovala,
Mogla bi ti glavu obraniti.
Na de tebi Talinu kuburu,
Jutros sam je dobro prenabio,
Osam drama u nju sasuo praha
I četrnejst zrna od olova.
Ako tebi bude do potribe,
Kad se fatiš Taline kubure,
Ona će ti obraniti glavu.
Samo oko čuvaj i obrve,
Jer s konja će tebe oboriti."
Dade mu pušku Tale Ličanine,
A izjaha Gavran-kapetane:
„Čuj, Turčine, Kumalijć-Mujaga!
Jedan ćemo k drugom poletiti,
Udariti jedan na drugoga.
Gdje s' sretemo, da se okušamo,
Neka gleda na konju divojka!"
Pa poćera jedan na drugoga,
Obojica koplje otiskoše,
Oba konja pala na kolina,
Oba ih je koplje premetnulo.
O male se puške pojagmiše,
Oba im se konja sastadoše,
Ovatriše, al' ne zafatiše,
Nit sfatiše, nit se òbraniše,
A dobri ih konji ponesoše.
U mejdanu konje povratiše,
O kubure pa se pojagmiše,
Ispucaše, al ne zafatiše
I jope ih konji ponesoše.
U mejdanu konje okrenuše,
O gole se sablje pojagmiše,
Sve nagoni jedan na drugoga,
Varaju se gvoždjem u mejdanu,
Oba s' momka hitra prigodila;
Al privari Gavran-kapetane,
On privari Kumalijć-Mujagu,
Odsiče mu obadva kajasa,
Ponese ga djogo po mejdanu,

Za njim Gavran navrže putalja,
Pa poćera agu po mejdanu.
Stade dreka Maljković-Stipana:
„Udri, beže, od Boga ti teško!
Ja viš dalje čekati ne mogu.“
„„Stani, sine, taka je pogodba!““
Sve ga goni Gavran po mejdanu,
Sedam ga je puta dostignuo,
Sedam puta sabljom ošinuo
Po dolami i plećih junačkih,
Sedam na njem rana načinio.
Stoji vika Maljković-Stipana:
„Kumalijću, Bogom pobratime!
Gdje ti osta Talina kubura?
Izgrdi te Gavran-kapetane.“
Kad ga čuo Kumalijć Mujaga,
On se fati Taline kubure,
Pa na djogu pušku naslonio,
Na Gavrana grlo upravio,
Povio se po grivi djogatu.
Kad odape Talinu kuburu,
Puče puška Tale Ličanina,
Na četrnejst zrna poletilo,
Pogodiše Gavran-kapetana,
Mrtav Gavran pade sa putalja,
Na desnu mu frci puška stranu,
Pade aga na lijevu stranu.
Dopade Stipan, ufati putalja,
Mali Rade agina djogata,
Iz nova mu zauzda djogata,
Podigoše agu na djogata,
Niti pada, niti se pripada,
A golu mu sablju dodadoše,
Siče Stipan glavu Gavranovu.
Aga djogu uz mejdan poćera,
Pa povika Zadranina bana:
„A čuj, počuj, Zadranine bane!
Ko god žali Gavran-kapetana,
Nek izlazi, da ga okajemo.“
Njemu veli bane Zadranine:

„Kumalijću, pošteni Turčine!
Ne žali niko Gavran-kapetana,
Već ti drugog mejdandžije nema,
Medju vojskom nek nam kavge nema!“
Povrati se Kumalijć Mujaga,
Uz njeg ide Maljković-Stipane,
On putalja vodi Gavranova.
Kad stigoše begu i svatovom,
Kad ga vidi lički Mustajbeže,
Grozne begu suze udarile,
Pa govori lički Mustajbeže:
„Moreš li mi rane priboliti?“
„„Prodji me se, lički Mustajbeže!
Vrlo su me rane savladale.““
Stoji vika bana Zadranina:
„Čuj, Mustajbeg, od sve Like glavo!
Ne daj, beže, kavge zamećati,
Ja na kavgu izlazio nisam,
Da mi ginu kraljevi soldati.“
Stoji dreka Maljković-Stipana:
„Izun, beže, ako Boga znadeš,
Da zametnem kavgu na poljani,
Da okajem rane pobratima,
Il im predam glavu sa ramena.“
„„Nemoj, sine, Maljković-Stipane,
Nemoj, sine, zamećati kavge!
Kad govori bane Zadranine,
Kavga dobra doniti ne more.“
Stoji vika Maljković-Stipana:
„Ja čuj, počuj, bane Zadranine!
Daj mi brže hiljadu cekina,
Jer će Stipan kavgu zametnuti.“
A veli mu bane Zadranine:
„Maljkoviću, begov službeniče!
Eto tebi hiljadu cekina,
Samo nemoj kavge zamećati,
Kavga dobra doniti ne more,
Da mi moji ginu Kotarani.“
Uze Stipan hiljadu cekina,
Ne ćidoše kavge zamećati.

Otolen se natrag povratiše,
Van sve agu drže na djogatu,
A govori lički Mustajbeže:
„O Ličani, braćo i družino!
Zaludu nam i nâm i junaštvo,
Svakomu je Stipan ujagmio,
Nema njega na širokoj Lici.
Vidiste li, lički sokolovi,
Gdje ucini bana na poljani,
A u bana silnovita vojska.“
Otiskoše na široku Liku.
Kad sadjoše u Raduč na Lici
Biloj kuli Kumalijć-Mujage,
Izvedoše agu u odaju,
Aga ječi, sva odaja zveči,
Stoji vika ličkog Mustajbega:
„O moj sine, Maljković-Stipane!
Hajde goni ata na Udbinu,
Dovedi mi Omera berbera,
Neka liči agu Kumalijća.“
Ode Stipan na Udbinu bilu,
Dovede mu Omera berbera,
Agu liči za pun misec dana.
Kad izliči Kumalijć-Mujagu,
Onda mu beže na veselje dodje:
Ko je agi bio u svatovih,
Svakoga je zovnô na veselje.
Oženi se Kumalijć Mujaga
Lipom Zlatom Vranić-Alibega,
S njome osto na odžaku svome,
S njom rodio dva posopca sina
I tri ćeri na odžaku svome;
A nikad je nije prikorio,
Što je za nju bio na mejdanu,
Što je sedam zadobio rana.
Dok im glave u životu bile,
Držo dobro Maljković-Stipana,
Često su se oni sastajali
I zajedno vavik vojevali.

Kolaković Meho, br. 64.

—*—

23.

Ajka Bajagića izbavlja braću.

to procvili u Zadru kamenu
U tavnici mlad' zadarskog bana?
Al je vila, al je zmija ljuta?
Nit je vila, nit je zmija ljuta.
Da je vila, u gori bi bila,
Da je zmija, u stini bi bila,
Već to cvile sužnji u tamnici,
Sve sedam je od jedne matere.
Ta na ime sedam Bajagića.
Sve sedam je od turske Udvine:
Najstariji Bajagić Alaga,
A najmladji Bajagić-Omere.
Kako braća procviliti ne će?
Šala nije ni sedam nedilja,
Ja kamo li sedam godin dana!
Za to jadnih sedam godin dana
Bukagije noge priglodale,
Na gole se kosti poslonile,
Sindžir-halka vratak ogulila,
Već se na gô sadžak poslonila,
Već lisice na obi mišice.
Pa ne znaju, kad im zima dojde,
A ne znaju, kad im lito dojde.
Po čem znadu, kad im zima dojde?
Kad osvane mlada nediljica,
Divojke se od crkve povrate,
Grudaju se snigom po sokacih.
Kad probace grudu kroz mazgala,
Gruda pade prolitnoga sniga
Medju braću na dnu u tavnicu,
Po tom znadu, da je zima došla.
Po čem znadu, kad im lito dojde?
Kad osvane mlada nediljica,
Lipe dikle u crkvu pohode,

Pa zakite cvića svakojaka,
Kad bi lipe kraj tavnice prošle,
Pa nabace kitu kroz mazgala,
Kad bi cviće medju braću palo,
Po tom znadu, da je lito došlo.
Braća cvile za sedam godina,
A kad osma nastala godina,
Cvile braća i noćom i danom,
To banici vrlo dodijalo.
Jedno jutro gospe podranila,
Rano banu u odaju ujde,
Jutro mu dade, a poleti ruci,
Ljubi ruku gospodinu svome,
A ban gospu očima pogleda,
Ban gospoji tiho govorio:
„Davor moja bilogrla ljubo!
Nikad tako podranila nisi,
Što si jutros, gospe, podranila?“
A gospoja banu govorila:
„Gospun-bane od Zadra kamena!
Evo ima sad tri noći crne,
Ja ne mogu sanka boraviti
I ne mogu čedo utišiti
Od Turaka na dnu u tavnici;
Vavik cvili sedam Bajagića.
Van ti s' molim, pa ti ruku ljubim,
Sididere na dnu u tavnicu,
Pa ih pitaj, sam ih Bog ubio,
Što on'liko cvile u tavnici,
Nije l' koji svijet prominio.“
Kad to čuo bane Zadranine,
On okrenu do tavnice klete,
Bane viknu tavničara Juru,
Otvori mu kamenu tavnicu.
A kad bane u tavnicu ujde,
Bane sužnjem ‚dobro jutro‘ viknu.
Šesterica braće otprimiše,
Šesterica na noge skočiše,
Al ne skoči Bajagić Alaga,
Niti skoči, nit Boga otprimi.

Onda bane priče, govorio:
„Ta kurviću Bajagić-Alaga!
Što si bolji ti od braće ove?
Ne kti meni na noge ustati.
Ne kti meni Boga otprimiti."
Njemu veli Bajagić Alaga:
„Ta kopile, mlad zadarski bane!
Zašto ću ti na noge ustati?
Kad sam Turčin, ja za Boga znadem,
Kad mi turska vira ne donosi
Isprid vlaha na noge ustati,
Svom bi svecu hator ištetio,
A zar tebi jutros napunio,
Eto ti ga napuniti ne ću.
Zašto ću ti Boga otprimiti,
Kad ti, bane, ni za Boga ne znaš
Sad za ovo sedam godin dana,
Jâ bi naske pod sablju uzeo,
Jâ sve sedam na vatri spržio,
Jâ sve sedam na kolac podigo,
Jâ bi naske sišo uciniti,
Živa bi glava dala dugovanje,
Mrtva pare ne će ni dinara."
Kad to čuo mlad zadarski bane:
„Bajagiću, zmijo prisojkinjo!
Dok si vrana jaho po Udvini,
Izgonio u principovinu,
Kog si klao, nije prebolio.
Znaš li, Ture, Bajagić-Alaga?
Sad da moreš po mom Zadru poći,
Ta da vidjaš lipih divojaka,
Sad kakve su podrasle divojke,
I većma bi, Ture, procvilio,
Ja te jutros ne bi ucinio,
Tvoje bi se kosti sarušile,
Ali mi je tvoje braće žao,
S otog ću te jutros uciniti."
To ban reče, side u tavnici,
Pa poteže knjige iz nidara
I poteže pero u desnicu,

A kulkumu prida se nabaci,
Pa podviknu Bajagić-Alagu:
„Bajagiću, zmijo prisojkinjo!
Ja ću tebe jutros uciniti:
Moreš li mi dati dugovanja
Dobrih ata od dobrih junaka
Iz sve Like i butum Krajine?“
Sve ga pita mlad zadarski bane,
Dok namiri šezdeset i četri,
A Bajagić banu odgovara:
„Mogu, bane, jer je za potribu.“
Još ga pita mlad zadarski bane:
„Moreš li mi dati dugovanja:
Puške male Ličanina Tale,
Kundaci im od suhoga zlata,
A jabuke u srmi skalite,
Britku ćordu Grizić-Nasufage,
Štono j' vašoj ćabi sahodila,
Pa je zovu hadži-demišćija?“
„„Mogu, bane, jer je za potribu.““
„Moreš, Ale, dati dugovanja:
Sa jasala svog konja gavrana,
A na vrancu svoju sestru Ajku?
To je, Ture, tvoga dugovanja!“
Kad to čuo Bajagić Alaga,
Smrče mu se čelo nad obrvom,
On podviknu bana u tavnici:
„Čuj, kopile, mlad zadarski bane!
Sve bi ti lakše dao dugovanje,
Al ti ne dam svoje sestre Ajke,
Da bi s' naše kosti sarušile.“
Pa se stine fati kod sebeka.
Ban pobiže tavnici na vrata,
Ale za njim stinu otisnuo.
Vidi bahta bana Zadranina!
Jer to vidja nejačak Omere,
On Alinu ruku otisnuo,
A kraj bana stina proletila,
Sva mu s' stina sasu o kamenje.
Ban iskoči tavnici na vrata,

Grlom viče Bajagić-Alagu:
„Ta kopile, Bajagić-Alaga!
Otkupa ti iz tavnice nejma,
Tu ću vaše kosti sarušiti,
Po tavnici kosti pokupiti,
Vaše kosti u havanu tući,
Iznit ću ih gradu na tabiju,
Napunit ću ćesarske topove,
A pucat ću moru u talase,
Nek vas ribe na zubove dile,
Pasje vaše zamest ću pletivo.
Neg čuj, Ture, Bajagić-Alaga!
Sad se jesam, Ture, oženio
Od našega Knina kamenoga
Lipom Anom kninskog gjenerala,
Sad će moji i svatovi poći
Ovo sada u treću nedilju.
Kada Kninu raz divojke pojdem,
Namistit ću nargišli kočije,
Pod njih kónjâ ne ću ni volova,
Već vas vrći sedam Bajagića.
Kad svučete od Knina divojku,
Ope ću vas vrći u tavnicu,
Onda ću vam kosti sarušiti,
Pasje vaše zatrti pletivo.“
To ban reče, od tavnice ode.
A Alaga hoda po tavnici,
Ale cvili baš ko zmija ljuta,
A s braćom se Ale prigovara:
„Davor moja braćo u tavnici!
Ja sebeka ne bi požalio,
Što će s' moje kosti sarušiti
U tavnici bana zadarskoga.
Dok je Ale bio na Udvini,
Najaho se vranca brez biljega,
Nadero se čohe svakojake,
Nafato se tankih madžarica,
A serdarskih naodsico glava,
Već mi je vaske žao u tavnici.
Prvi put ste pošli četovati,

Dopadoste proklete tavnice,
Teške muke i dušmanske ruke."
Ale cvili, po tavnici hoda,
On pogleda na mazgal tavnici,
Al mu vlašče stoji na kaldrmi,
Tiho ga viče Bajagić Alaga:
„E vlaščiću, da si brat po Bogu!
Bi l' mi ćio do mazgala sići,
Bogom brate, da progovorimo?"
Kad te vlaščić riči razabrao:
„Bi, Turčine, novi pobratime!
Ja ću tebi do mazgala sići,
Da ću svoju usijati glavu."
To on reče, do mazgala dojde,
Boga viknu, Boga Ale primi,
Pa mu vlaščić tiho govorio:
„Novi pobro, ko si, pa oklen si,
Pa me bratiš, do mazgala vičeš?
Daj se meni po istini kaži!"
Tiho mu Ale veli sa mazgala:
„Bogom brate, vlaško momče mlado!
Ovo j' glavom Bajagić Alaga,
Bi li meni tvrde vire bio,
Bi l' mi knjigu na Udvinu snio?
Ja ti jutros ni dinara nejmam,
Da ti, brate, popudbinu platim;
Kad bi zdravo sišo na Udvinu,
Tebi bi se dala popudbina."
A kad vlaščić te razabra riči:
„Bi, Turčine, novi pobratime!
Eto ću ti za Boga primiti,
Ja ću knjigu sniti na Udvinu.
De ti knjigu u tavnici piši,
Dok ja odem do čardaka svoga,
Dok nazujem na kajiš opanke,
Pa uprtim torbom kabanicu,
A na rame metnem granaliju,
Eto mene do mazgala, pobro!"
Kad to čuo Bajagić Alaga,
Ale pobri tiho govorio:

„Bogom brate, vlaško momče mlado!
Ako nemaš knjige kod sebeka,
Hod' otpani u novu čaršiju,
Dobavi mi knjige nepisate!“
Ode vlašče u novu čaršiju
I donese knjige nepisate,
Ode vlašče do čardaka svoga.
A Alaga side na kamenu,
Kalem ima, murećepa nejma.
Ale knjigu vrže po kolinu,
A uzvrnu uz ruke rukave,
Pa se zubom fati za mišicu,
Iz mišice crna poli krvca.
Na kalemu krvi ufatio,
Bilu knjigu piše u tavnici.
Šta će Ale u njoj nakititi:
„Sestro moja na Udvini Ajko!
Evo ti braće u Zadru kamenu,
U tavnici mlad' zadarskog bana.
Čudno nas je bane ucinio:
U šezdeset i ata četiri,
Išće puške Ličanina Tale,
Britku ćordu Grizić-Nasufage,
Pa najposli tebe i gavrana.
Pa znaš, sestro draga na Udvini!
Sve bi mu lakše dali dugovanje,
Brat ne more tebe prigoriti;
Nego ćemo ići pod kočija
Ovo, sestro, u treću nedilju,
Pod kočija bana Zadranina
A raz Ane kninskog gjenerala,
Vući ćemo nargišli kočije.
Kad svučemo sa Knina divojku,
Ban će naske vrći u tavnicu,
Naše kosti ovdje sarušiti,
Naše će kosti u havanu stući,
Iznit će ih gradu na bedene,
Napunit će ćesarske lubarde,
Pucati će moru u talase,
Nek nas ribe na zubove dile,

Ban će naše zatrti pletivo.
Već eto ti naša knjiga bila!
Već s' udaji, braći se ne nadaj,
Jer ih više ti viditi ne ćeš.
Neg tako ti turske vire lipe!
Ti ne gledaj soja gospodskoga,
Već ti gledaj soja junačkoga,
Ne bi li se junak prigodio,
Ne bi l' svoje šure okajao
Na djidiji banu Zadraninu."
Dok Alaga knjigu nakitio,
Njega vlašče sa mazgala viče,
Alaga mu bilu knjigu pruži,
Uze vlašče, a suze proliva,
Njemu veli Bajagić Alaga:
„Bogom brate, vlaško momče mlado!
Što me gledaš, a suze prolivaš?"
Njemu vlašče tiho govorilo:
„Bogom brate, Bajagić-Alaga!
Tebi viru dadoh na mazgalu,
Da ću t' knjigu na Udvinu sniti,
Ja na Liku dohodio nisam,
Nit znam, pobro, na koju je stranu,
S otog, brate, ja u te pogledam."
Njemu veli Bajagić Alaga:
„Bogom brate, vlaško momče mlado!
Hodi vašem Zadru niz Vedrice,
Vas dan 'š ići, do čardaka sići,
Do čardaka Stegić-Radovana,
Onde 'š, pobro, konak učiniti,
A pišice rano podraniti,
Vas dan 'š ići niz Kotarsko kleto,
Vas dan 'š ići, pod planinu sići,
Pod planinom konak učiniti,
U jutru ćeš rano podraniti,
Ti unići u Kunar-planinu.
Kad izajdeš vrhu na planinu,
Pa ugledaš ti Liku vrhovnu,
Po njoj se ture bílê i munare.
Van dok strmo niz planinu sideš,

Žarko će se pospušćati sunce,
Ti ne moreš na Liku izaći,
Već pogledaj desno pod planinu,
Viditi ćeš čardak od drveta,
U Zdilarih, u selu begovu.
Ono j' čardak pobratima moga,
Pobre moga Maljković-Stipana.
Tu ćeš dobar konak učiniti,
On će tebe za nas upitati,
Ti se, brate, nemoj privariti,
Da ti za nas u tavnici kažeš,
Ti ne kazuj, da si brat po Bogu,
Jer bi Stipan Zadru sihodio,
Pa bi ludo glavu izgubio.
Ti ne kazuj, ne šali se glavom!
Noć noćit ćeš, sutra podranit ćeš,
Udbini ćeš na kapiju sići,
Turčina ćeš na kapiji naći
U čizmama i u kalčinama,
Vrani mu pali po puškama brci,
Toke mu se svitle kroz brkove
Kano misec od petnaest dana,
U ruci mu tokmali šešana,
Oko njeg se britka voza ćorda.
To mi je pobro Samardžić-Osmane,
Jutro mu vikni, a poleti ruci!
Osmanovu kad poljubiš ruku,
I Osman će tebe upitati,
A ti 'š onda pobri govoriti,
Da na Liku sihodio nisi,
Da te svede do londže kamene,
Gdje nam Lika sidi Mustajbeže.
Kad to čuje Samardžić-Osmane,
U desnicu popane šešanu,
Pa prid tobom niz kaldrmu pojde,
On će tebi tiho govoriti:
„„Ta vlaščiću, od kojeg si grada?““
Ti se kaži, da s' od Zadra bila.
On će tebe za nas upitati:
Ti ne kazuj, ne šali se glavom!

Osman će te svesti do birtije,
Viditi ćeš bega kod pendžera,
Jutro podaj, a izljubi ruke,
Mustajbeg će u te pogledati,
Pogledati, tebi govoriti:
„„Ta vlaščiću u londži kamenoj!
Al si naske došo uhoditi,
Al si došo i knjigu donio,
Al si kojeg došo podvoriti?““
Ti ćeš, pobro, begu besiditi:
„„Došo nisam, ni knjige donio,
Bože mi vas ne daj uhoditi,
Nikog nisam došo podvoriti;
Već Mustajbeg, ja ti ruku ljubim!
Ja sam sedam imo pobratima,
Na Udvini sedam Bajagića,
Evo, beže, sad devet godina,
Kako sam se s Turci pobratio,
Ja im nikad dohodio nisam,
Ne znam, beže, ni di im je kula,
Van ti s' molim, pa ti ruku ljubim,
Daj mi, beže, jednog bajraktara,
Nek me svede kuli Bajagića,
Da ja vidim sedam pobratima.““
A vlaščiću mio pobratime,
Tako t' krsta pa i bratstva tvoga,
Beg će tebe za nas upitati,
Davat će ti dvista madžarija,
Da ti za nas kažeš u tavnici.
Ti ne kazuj, tako ti zakona!
Kad ti beže dadne bajraktara,
A ti, pobro, našoj kuli sideš,
Tako t', pobro, krsta pa bratinstva,
Nikom knjige ne daj na Udvini,
Da se knjiga po Udvini skita,
Već u ruku mojoj sestri Ajki!“
Kad to čulo vlaško momče mlado:
„Hoću, pobro, vjeru ti zadajem!
Ja ću dati knjigu na Udvini
Tvojoj sestri u halvat-odaji,

Jâ ću svoju glavu usijati.“
To rekoše, viš se rastadoše.
Vlašče uze knjigu pisanicu,
Pa je vlaščić krije po džepovih.
On okrenu Zadru niz Vedrice,
Vas dan ide, do čardaka side,
Do čardaka Stegić-Radovana.
Noć noćio, sutra podranio,
Vas dan ide, pod planinu side.
Noć noćio sutra podranio,
A kad vlaščić u planinu ujde,
Ide vlaščić litni dan do podne,
Dok izajde na vrh na Kunaru.
Od tud vlašče ugledalo Liku,
Gdje se bile ture i munare;
Plaho ide strmo niz planinu
Do Zdilara i sela begova,
Već mu s' žarko pospušćalo sunce.
Kad ugleda čardak od drveta,
On okrenu drvenu čardaku,
Po avliji glenu Stjepanovoj,
Vlah ugleda čudo na avliji,
Jer se alat po avliji voda
U tevdilu, rahtu španjurskome:
Krvava je griva alatova,
Risovina krvi poštrapata,
A dvi glave vise o obluku,
Ata voda dite Stipanovo,
Sin Mihajlo, veseo mu ćajo!
Veće vlašče čudo ugledalo,
Jer mu Stipan sidi u avliji
U tevdilu, španjurskom odilu,
Jedan momak podviš stoji ruke,
Pa Stipanu pune čaše daje,
Stipan pije konda ga proliva.
Vlaško momče pade na kolina,
Prid Stipanom crnu zemlju ljubi,
Kad Stipanu ruku poljubio,
Kod Stipana podviš stade ruke,
U njeg gleda Maljković-Stipane:

„E vlaščiću, čem si mušterija?“
Njemu vlaščić tiho besidio:
„Turkovlaše, ja ti ruku ljubim!
Mušterija sam konak učiniti,
Bi ja ovde konak učinio.“
Onda njemu Stipan besidio:
„Moreš, vlašče, koliko ti drago!
Vavik ovde gosta dočekujem.“
Namah Stipan iz sve glave viknu
A na dite, Todorina svoga:
„Ponesi mu stola pozlaćena!“
Kad mu vlaščić side na skemliju,
Njemu Stipan punu čašu pruži,
Vlah je popi, brka ne pokvasi.
Namah Stipan drugu natočio,
I nju popi, brka ne pokvasi.
Kad mu treću čašu natočio,
Čašu pruži Maljković-Stipane,
Cašu pruži, a grlom podviknu:
„Ta vlaščiću, tako zdrav mi bio,
Zdravo bio, domovini sišo!
Od kojeg si grada ćesarova?“
Od njeg vlaščić čašu ujagmio,
Čašu popi, pa mu pravo kaže:
„Turkovlaše, ja ti ruku ljubim!
Pravo ja sam od Zadra kamena.“
„„Kad si, vlašče, od Zadra kamena,
Tako t' krsta pa sedmerih posta,
Ne bi li mi znao kazivati,
Nisi l' tamo digod opazio
U tavnici sedam Bajagića?
Evo sada sedam godin dana,
Kako su se pobre osužnjile,
Nikad nisam kod čardaka svoga,
Već ja svoga potkujem alata,
A obučem španjursko odilo,
Sobom dvista uzmem madžarija,
Sve ja hodam po ćesarovini,
Vavik tražim sedam Bajagića,
Dok potrošim dvista madžarija,

Bosonoga dotiram alata,
Za njih glasa ni habera nejma.
Ja sam triput Beču sahodio,
Mog mi krsta, ni tamo ih nejma.
Ako s' igdje za njih opazio,
Dao bi ti stotinu cekina.“
Vlah se kune i krstom i postom,
Da za Turke nije opazio.
Tu je vlašče konak učinilo,
Noć noćilo, rano podranilo,
Pa Udvini pojde na kapiju,
Na kapiji ugleda Turčina,
Škrljku snimi, ‚dobro jutro‘ viknu,
Poljubi mu ruku u kapiji:
„Buljubaša u gradskoj kapiji!
Ja te molim, pa ti ruku ljubim,
Nikad Lici sahodio nisam,
Van da me svedeš do londže kamene,
Gdje vam Lika sidi Mustajbeže.“
Buljubaša kad razabra riči,
U desnicu uzeo šešanu,
Prid vlaščićem niz kaldrmu pojde,
Vlašče vodi do druge kapije.
Njemu veli Samardžić-Osmane:
„Ta vlaščiću, moje dite drago!
Daj mi s' kaži, od kojeg si grada.“
Njemu vlaščić tiho govorio:
„Buljubaša gradu u kapiji!
Hoću ti se pravo kazivati:
Pravo jesam od Zadra kamena.“
„„Ja vlaščiću, moje dite drago!
Kad si pravo od Zadra kamena,
Nisi l' tamo digod opazio
U tavnici sedam Bajagića?
Ono mi je sedam pobratima.
Evo punih sedam godin dana,
Kako su se pobre osužnjile,
Vavik dajem mala gotovinu,
Ne bi l' iko za njih potpazio,
Za njih glasa ni habera nejma.

Ako s' igdje za njih opazio,
Buljubaši kaži u kapiji,
Evo tebi stotinu dukata.""
Vlah se kune i krstom i postom,
Da za Turke nije opazio,
Ode vlaščić u londžu kamenu.
Ja kad vlašče u londžu unijde,
Škrljku snimi, dobro jutro viknu.
Kad poljubi ruku Mustajbegu,
Pa do bega Grdan-Mustafagi,
A iz liva starcu Ćejvanagi,
Istupi se, podviš stade ruke.
U njeg Lika gleda Mustajbeže:
„Tä vlaščiću u londži kamenoj!
Al si došo i knjigu donio,
Al si došo naske uhoditi,
Il si koga došo podvoriti?"
Mustajbegu vlašče govorilo:
„Mustajbeže, direk od Udvine!
Bože mi vas ne daj uhoditi,
Nikog došo podvoriti nisam,
Nisam došo ni knjige donio,
Već ti s' molim, lička poglavico,
Ja sam sedam imo pobratima,
Evo, beže, devet godinica,
Kako sam se s Turci pobratio
Na Udvini a sa Bajagići,
Ja im nikad dohodio nisam,
Ne znam, beže, ni di im je kula,
Kô što im nikad dohodio nisam;
Već ti s' molim, lički Mustajbeže,
Daj mi danas jednog bajraktara,
Nek me kuli svede Bajagića,
Da ja sedam vidim Bajagića."
Kad beg čuo, ciknu kod pendžera,
Pa on proli suze niz obraze.
Kad to čuše svi po londži Turci,
Svakom grozne suze udarile,
A Mustajbeg tiho govorio:
„Ta vlaščiću u londži kamenoj!

Evo, sine, sad sedam godina,
Kako mi sedam nejma Bajagića,
Vavik, sine, šaljem uhodnike,
Oni vavik traže Bajagićâ,
Sve ih traže, glasa ne donose,
Crn im obraz na obadva svita!
Van vlaščiću, drago moje dite!
Ako s' igdje za njih opazio,
Daj ti, sine, Mustajbegu kaži,
Evo tebi dvista madžarija."
Vlah se kune i krstom i postom,
Da za Turke nije opazio,
Pa podviknu vlašče iz sve glave:
„Ta Mustajbeg, direk od Udvine!
Ako sedam nejma Bajagića,
Ima im i sad kula na Udvini,
Hem kod kule ostarila majka,
Van ti s' lički molim Mustajbeže,
Daj der meni jednog bajraktara,
Da me svede kuli Bajagića,
Da im nanu vidim za života."
Kad ču beže, suzama prolio,
Pa on Gjulić' viknu bajraktara:
„E Gjuliću, moje dite drago,
Vodi vlašče kuli Bajagića!"
Vlaščić turnu škrljku nad obrve,
Za Gjulićem niz Udvinu pojde,
Jer je nisko kula Bajagića,
Od Udvine za pun sahat ima.
Kad se biloj pomolili kuli,
Al se bajri vrlo ražalilo,
On proliva suze niz obraze,
Izvadio srmali mahramu,
Pa ùtîrâ suze niz obraze,
Od žalosti biloj kuli ne će,
Gdje mu sedam nejma pobratima.
Vlaha bajro iz sve glave viknu:
„Tâ vlaščiću, moje dite drago!
Ono j' kula Bajagić-Alage,
Od žalosti ja ne mogu kuli."

Ode vlaščić kuli Alaginoj,
On ugleda kamen pred avlijom,
Ustavi se, side na kamenu,
A uza se brešu prislonio.
Podviknulo vlaško momče mlado,
Na ime viče Bajagić-Alagu.
Niko njega u kuli ne čuje
Posli Ajke sestre Alagine,
Jer divojka sila za djerdjefom,
Po djerdjefu platno razbacila,
Kraj djerdjefa zlato okitila.
Kada čula, što joj brata viče
Od avlije Bajagić-Alagu,
Jadna ciknu, djerdjef otisnula,
Kako ga je otisla divojka,
Četiri mu noge podlomila,
Pa zakuka baš ko kukavica:
„Žalosna mi majka i čemerna!
Ko mi brata zove rodjenoga?
Evo sada sedam godin dana,
Nij' ga niko sa avlije viko,
Nego sada u osmoj godini."
Pa poteče niz ćemerli-kulu,
Bosonoga na avliju side,
Al joj nikog na avliji nejma.
Kad poteče do avlijnskih vrata,
Ugledala vlašče na kamenu,
Pa se trže, da se natrag vrati;
Al joj vlaščić viknu sa kamena:
„Tă Ajkuno, nova posestrimo!
Hod' der k meni, jabandžija nisam,
Već sam pobro Bajagić-Alage."
Kad to čula lipa dijevojka,
Povrati se do vlaščića lipa,
Uze njemu tanku granaliju,
Pred njim ide uz kulu kamenu.
Kad uvede vlašče u odaju,
Tada vlašče škrljku-kapu snimi,
Boga viknu u halvat-odaji,
Ajkuna mu Boga otprimila:

„Jesi l' novi zdravo pobratime?“
„„Jesam, Ajko, dragom Bogu fala!““
Vlah otišće u džepove ruke,
Pruži knjigu sestri Alaginoj,
Razmota je Ajka u odaji.
Kada vidi, što joj knjiga kaže,
Ajka ciknu baš ko zmija ljuta,
A zakuka baš ko kukavica,
Knjigu gleda, cvili po odaji.
Kad je stara opazila majka,
Stara majka poteče divojki:
„Što je, ćeri, jedina u majke!
Sa šta kukaš, po odaji hodaš,
Knjigu gledaš, a braću spominješ,
Što su t' sada braća na um pala
Ovo sada u osmoj godini?“
A Ajkuna majci besidila:
„Majko, evo knjige iz tavnice
Od mog brata Bajagić-Alage!
S otog, nane, kukam po odaji.“
Kad to čula ostarila nane,
Zakukala baš ko kukavica.
Kad ugleda vlašče u odaji,
Ona vlahu tiho besidila:
„Ta vlaščiću, moje dite drago,
Tako t' krsta i sedmerih posta!
Daj mi pravo u odaji kaži,
Jesi l' dicu očima vidio?
Dok su meni na Udvini bila,
Bila su mi baš ko gruda sniga,
Jesu li mi dica potavnila
U tavnici za sedam godina?“
Staroj majci vlašče govorilo:
„Jesu, nane, tako mi okletve.
Pocrnila baš ko gavranovi.“
Kad ču stara u odaji majka,
Ona ciknu, pade po minderu.
Kad Ajkuna majku ugledala,
Od sebe je knjigu pobacila,
A poteče ostariloj majci,

Ràstîrâ je ledenim bunarom,
Pa se trže lipa od matere,
Nosi vlahu mezu i trmpezu,
Unese mu pića u odaju,
Nahranila, vlašče napojila,
Otvorila sanduk u odaji,
Izvadi mu stotinu dukata:
„Tebi fala, vlaško momče mlado,
Kad si mi knjigu od Zadra donio!“
Ode vlašče, dobro zafaljuje,
Ode vlašče Zadru latinskome.
Divojka je knjigu prigledala,
Prigledala za tri dana bila,
Misli jadna, što će pa kako će,
Sve mislila, na jedno smislila.
Kad četvrto jutro podranila,
Al joj Huse iz ćojluka dojde,
Ajkuna mu veli Bajagića:
„Brate Huse, bratin kahvedžija!
Tebi valja knjige rasturiti
Po Krajini i Lici vrhovnoj.“
Huse kod nje side u odaji,
A Ajkuna bile knjige piše,
Prvu piše ličkom Mustajbegu:
„Beg Mustajbeg, direk od Udvine,
Eto tebi moja knjiga bila!
Dok su mi braća na Udvini bila,
Triput si me od braće prosio
A za svoga Gjulić-bajraktara,
A ja ćela za tvog bajru nisam.
Sad kupider kićene svatove,
Hodi mojoj kuli pod Udvinu,
Ja ću poći Gjulić-bajraktaru.“
Drugu piše Grdanovu sinu:
„Davor Meho Grdan-Mustafage!
Ti si mene od braće prosio,
A ja ćela za te poći nisam,
Kup'der sada kićene svatove,
Pa dok treća dojde nediljica,
Hodi meni pod kulu kamenu.“

Ope Ajka bilu knjigu piše,
Da je šalje na Turjansko ravno
A na ruke mlad' Musiću Mehi:
„I ti si mi, janje, mušterija!
Eto tebi moja knjiga bila,
Kup'der sada kićene svatove,
Hod' mi kuli u treću nedilju!“
Vavik knjige piše u odaji.
U Lici je trijest palanaka,
Na Krajini trijest i četiri,
Svakom Ajka knjigu napravila,
Na šezdeset grada i četiri,
Da joj svaki pod Udvinu side,
Sve rok stavlja u treću nedilju,
Svakom veli, da će za njeg poći.
Kad sve butum knjige napravila,
Knjige Ajka pruži Huseinu:
„Raspi knjige po ličkoj nahiji,
A po našoj Lici i Krajini!“
Uze Huse, pojaha alata,
Rasipa knjige na strane četiri,
Po svoj Lici pa butum Krajini.
Dok rasuo knjige po Krajini,
On se vrati kuli Bajagića.
Ajkuna ga viče Bajagića:
„Huse, brate ko od moje nane!
Hod' u ćojluk medju našu raju,
Ti 'š na raju namet nametnuti:
Od torova prihodne ovnove,
Od podruma debele volove,
Ponesider arpe ugruhate,
Jer će nama arpa trebovati,
Diži tain za dvi nediljice,
Poreni ga u trećoj nedilji!“
Namah Huse pojaha alata,
Alagina kneza dobavio:
„Milosava, slugo Alagina!
Deder diži debele volove,
Podigni mi prihodne ovnove
A sa našom ispod kraja rajom!

Valja kuli sići Alaginoj,
Sav pod kulu tain istirati."
Knez po selu skače Bajagića,
Naredjuje prihodne ovnove,
Od podruma debele volove,
A poriza arpu ugruhatu.
Kada Huse arpu namirio,
Namirio šezdeset volova,
Pet stotina debelih ovnova,
Sve potira kuli Bajagića.
Kad Ajkuna vidja sa pendžera,
To Ajkuni vrlo milo bilo.
Divojka je na noge skočila,
Pa umiva lišce divojačko
Mlakom vodom i raki-safunom,
Iz sanduka vadi djeisiju,
Izvadila dibu i kadifu,
Sva joj diba zlatom iskaljata,
A kadifa zlatom izvezena,
Sve oblači lipa u odaji,
Sve najbolju meće djeisiju,
Pa divojka dodje do pendžera,
Iz duvara pendžer izvadila,
Pa divojka sila pod pendžerom,
Jer joj treća nastala nedilja.
Čudan joj se alaj pomolio:
Naprid Lika jaše Mustajbeže,
Uz bega je sedam bajraktara,
Uz njeg bije bubanj Desančića,
A sviraju dica Hamzagina,
A uz bega dabulhana trese.
Naprid Gjulić jaše na zekanu,
Prekrio bajrak i njeg i zekana,
On pogleda kuli Bajagića.
Kad Ajkunu vidja na pendžeru,
On podviknu konda jelin riknu,
Pa je svoga razigro zelenka,
Zekac frca i desno i livo,
A Ajkuna viče Bajagića:
„Lakše, lakše, Gjulić-bajraktaru,

Jer ti zekac more tribovati!"
Gjulić bajro ni za što ne znade,
A Mustajbeg glenu sa goluba
Ispod kule Bajagić-Alage,
On ugleda prihodne ovnove
I ugleda debele volove,
Tom se beže čudu začudio.
Beže misli, ni s kim ne govori:
„Tâ vid' Ajke, sestre Bajagića!
Ona mi je knjigu opravila,
Da ja s svati dojdem raz divojke.
Sad na ovaj tain gledajući
Nikuda nam valja vojevati."
Begovi se penju čadorovi.
Kad Mustajbeg očima pogleda,
Mali mu se alaj pomolio,
Naprid Bojčić jaše Delalija,
Iz desna mu Bogom pobratime
Vlah Jovanda s polja Glamočkoga,
A iz liva Maljković-Stjepane
Iz Zdilarâ, iz sela begova,
To je pobro Bojčić-Delalije.
Kada Bojčić ugleda divojku,
On je svoga razigro vrančića,
Jovanda se iz grohota smije,
Što s' od pobre i gavrana radi,
I njeg sestra viče Alagina:
„Lakše, lakše, Bojčić-Delalija!
Jer ti vranac more trebovati."
Pogledala sestra Bajagića,
Čudan joj se alaj pomolio,
Manje nije neg trista konjika,
Tude stara nema ni nejaka,
U svakog su brci po ramenih,
Na svakom su toke i ilike,
Po tokama zlatno džebe svitli,
A tu momka nejma ni kakvoga,
Pod kim ata nije prazovita.
Jedan s' naprid igra na doratu
Vas u srmi i suhome zlatu,

Na atu se zlatom haša svitli:
To je aga Kumalijć Mujaga
Od Raduča, careve palanke.
Vrlo je aga razigro dorata,
I njeg sestra viče Bajagića:
„Lakše, lakše, Kumalijć-Mujaga!
Jer ti dorat more tribovati."
Pa se alaj mali pomolio,
Mali alaj trijest konjanika,
Igra s' momak naprid na alatu,
Od Šušnjare Vrhogorac-Ale,
I on gleda Ajku Bajagića,
Na njeg s' Ajka smije Bajagića:
„Lakše, lakše, Vrhogorac Ale!
Tebi alat more tribovati."
On kod bega razjaha alata.
A sve Lika gleda Mustajbeže,
Sve mu alaj po alaj dohodi,
Svaki Ajku gleda na pendžeru.
Sva se Lika skuplja i Krbava,
Sva Cetina do sinjega mora.
A već ode za zastavu sunce,
Svak kod bega konak učinio.
Ajka mlide, da se iskupiše,
Najposli je knjigu opravila
Na Udvinu Ličaninu Tali.
Al Ajkuni oči utekoše,
Vidja svate Ličanina Tale,
On skupio dvanaest svatova,
Mali svati, al su ognjeviti,
Dva pivaju, a dva otpivaju
I pucaju iz malih pušaka.
Naprid Tale jaše na kulašu,
Poredi mu uskok-Rade mali,
Medju se su jarca oborili,
Tale mihu dere na nožicu,
A Radovan mihu na gr'oce.
Na Tali je dobra djeisija:
Čakšire mu islah medvidina,
Dolama mu od gorskoga vuka,

Kapetina na njem od jazavca,
Niz nju bije trista tramoljika,
Pa sve Talu biju po plećima.
U kulaša četiri kajasa,
Dva od lika, a dva od opute,
Kulaš käsâ, a travu pòpâsâ,
Sve na njemu Tale popijeva,
Otpiva mu Radojica mali.
Kada Tale ugleda divojku,
Lišce joj je ka i gruda sniga,
Podvoljčina kano misečina.
On poteže četiri kajasa,
Pred pobru je jarca otisnuo:
„Čuvaj, Rade, pića na gavranu!"
Tale svoga udari kulaša,
Kulaš vrisnu, pa se pokupio
U avliju Bajagić-Alage.
Kada Ajka očima vidila,
Ta kakav je budalina Tale,
Kakva li je na njem djeisija,
Grohotom se lipa nasmijala.
Kada Tale ugleda gerdane,
Tri gerdana od žutih cekina,
On podviknu konda jelin riknu,
Pa se fati čelikli nadžaka,
On udari svog konja kulaša,
Kulaš ciknu, pa se pokupio
Uz bijelu Alaginu kulu.
Kol'ko kulaš uza kulu frci,
Malo Ajku rukom ne dofati,
Još je kula od dva boja ljudska,
Sve se sestra čudi Bajagića,
Što s' od Tale radi i kulaša.
A sve Tale viče dijevojku:
„Izlaz', Ajko, da mi pohodimo!
Ti si meni knjigu opravila,
Ja sam silne svate pokupio."
Sve se Ajka smije na pendžeru
Budalastom Tali i kulašu:
„Stani, Tale, ličko pogledanje!

Još nam vakta od polaska nema.“
Jedva Tale otira kulaša,
Pa on begu ode i čadoru.
Tude j' svako konak učinio,
Svakom atu arpe izobila,
Svakom momku pića izobila,
Ihtijaru ovnovine mesa.
Vid' der Ajke, rano podranila,
Ona viče Kumriju robinju:
„Hodi begu sidi i čadoru!
Kod njeg paša sidi Radoslija
Od našega Hlivna kamenoga,
Nek mi paša s Mustajbegom dojde,
Imam nješto s begom govoriti.“
A Kumrija šeće do čadora,
Diže tenef bega udvinjskoga.
Kad ugleda Liku Mustajbega,
A Kumrija begu poletila:
„Mustajbeže, direk od Udvine!
Tebi je selam sestra Bajagića,
Da joj s pašom biloj kuli sideš,
Ima s vami ništo govoriti.“
Sve tu side ličke poglavice
I krajiške age naokolo,
I tu sidi budalasti Tale.
Dok beg s pašom od čadora pojde,
Namah Tale iz sve glave viknu:
„Stan' der, beže, privariti ne ćeš!
I Bog znade, moja je divojka,
Meni je Ajka knjigu opravila,
I ja silne svate pokupio;
Ti kad Ajki sideš Bajagića,
Ti ćeš mene Ajki nakuditi.“
Pa za begom Tale okrenuo,
Beg ga vraća, al mu fajde nema;
Al se paša siti Radoslija,
Da on ne će lipih divojaka,
Već da mu se j' pića napojiti.
Paša Talu iz sve glave viknu:
„Davor Tale, ličko pogledanje!

De se vrati seiz-baši mome,
Eno kod njeg dvi pune mišine!"
Ja kad Tale te razabra riči,
On se trže od bega i paše.
Kad poteče pašinu seizu,
Lipo s' nogom u guzicu kucnu,
Dodje Tale pašinu seizu.
Kad ugleda punu mišinicu,
Tale mihu pade po gr'ocu,
Zapomaga Ličanine Tale:
„K meni Rade, ja izgubih glavu!"
Ja kad čuo uskok Radojica,
On poteče i dopade Tali,
Nad njim puče iz malih pušaka.
Sve se njima Udvinjani smiju,
Što se radi od Tale i Rade.
A Mustajbeg uz ćemerli-kulu,
Beg upade s pašom u odaju,
Baš gdje sestra sidi Bajagića.
Beg divojci turski selam viknu,
A Ajka mu selam otprimila,
Na nogama bega dočekala
I kod njega pašu Radosliju.
Mustajbeže side pod pendžerom,
A kod bega paša Radoslija.
Ajkuna se trže Bajagića,
Unese im kahvu u odaju,
Dug bojali čibuk podmetnula.
Beg popio kahve nikolike
I kod njega paša Radoslija.
Ajkuna im podviš stoji ruke,
A Mustajbeg tiho govorio:
„Lipa Ajko, sestro Bajagića!
Što si naske u odaju zvala?
Dajder begu po istini kaži!"
Ajka ciknu baš ko zmija ljuta,
Za jastuk se rukom ufatila,
Pa izvadi knjigu Alaginu,
Divojka je pruži Mustajbegu.
Beg razmota, a niz nju pogleda,

Grohnuše mu suze niz obraze:
„Ajko ćeri, zmija te ujela
Prij' Jurjeva na tri dana bila,
Od koje se zmije ne pribalja!
Jer mi knjigu opravila nisi,
Da će ti braća ići pod kočija,
Pod kočija bana Zadranina
A raz Ane kninskog gjenerala?
Ja bi veću sakupio vojsku."
To beg reče, iz odaje pojde,
A uz bega paša Radoslija.
Kada beže dojde do čadora,
Sve tu ličke side nabodice
I krajiške sve krvopivnice.
Beg izvadi knjigu iz nidara:
„Davor draga dico oko mene!
Evo knjige sedam Bajagića,
Eno sviju Zadru u tavnici,
U tavnici bana Zadranina!
Iz tavnice knjigu opravili,
Da će sada ići pod kočija,
Pod kočija bana Zadranina
Poraz Ane kninskog gjenerala.
Viš nam, dico, svatovanja nema,
Van danaske valja vojevati."
Kad to čuli mladi Krajišnici:
„Neka, beže, dragom Bogu fala!"
Neka bega, neka Udvinjana,
Da gledamo sestre Bajagića!
Namah krenu u drugu odaju,
Divojačku snima djeisiju,
Divojka je kod sanduka slaže.
Pa sepetli-sanduk otvorila,
Iz sanduka vadi djeisiju,
Djeisiju svog brata Alage.
Najpri vadi crvene čakšire
Od velike čohe krmežina,
Na njima su kovče pozlaćene,
U čakširah sve kulčaci zlatni;
Pa izvadi dvi islah gečerme,

Jedna je crna, a druga crvena,
Po crnoj je džebe pozlaćeno,
Po crvenoj toke i ilike,
Lipo krila pritekla ramena;
Pa izvadi dugmali dolamu,
Dugmeta su od zlata šimšeta,
Kraj šimšeta puca pozlaćena,
Što je jedno puce pod gr'ocem,
To je puce od suhoga zlata,
U njemu je puna litra zlata,
To je puce na burmu skovato,
Gdje bi momak sio piti piće,
Odvije ga, napije se pića,
Ono nosi punu litru pića;
Oblači se Ajka Bajagića,
Na se meće bratovo odilo,
Pa isteže pasa ujvenika,
Na šezdeset uvijen je mista,
Iz uvoja od zlata tulije,
Iz tulija sićahni sindžiri,
Na njima su igle pozlaćene,
Umota se pasom ujvenikom
Od pripone pa do sise live.
Sve tulije po tri naporedu,
Iz njih vise igle pozlaćene,
Na dva kraja dva pehlića zlatna.
Kad pripasa zlatom bensilaha,
Za njeg turnu dva para pušaka:
Jedno gràci, drugo venedici,
Rastišće ih palom zlatalijom,
Korice joj u srmi skalite,
A balčak joj od filova zuba;
A izvadi, mati vesela joj,
Iz sanduka četiri silaha,
Dva su zlatna, a dva su srebrna,
Puni su joj praha i olova.
Iz sanduka kalpak izvadila,
Za kalpakom trijest čelenaka,
Pola zlatnih, a pola srebrnih,
Što je jedna na čekrk čelenka,

Ona joj je od sedam direka,
Osma je faklja od suhoga zlata.
Kud god momak svojom mahne glavom,
Žuberka mu za glavom čelenka
Baš ko momak i lipa divojka
U prolićnom danku na sastanku.
Pa poteže čizme i kalčine,
A na pleća ćurčić samurliju,
U ćurka su od zlata čaprazi,
Kite zlatne sa obidve strane.
Kad se lipa sigura divojka,
Do bratina čiviluka dojde,
Lipa snima britku alamanku,
Pa je sebi paše oko pasa,
Sablju paše, s njom se prigovara:
„Britka ćordo mog brata Alage!
Al si meni krvi iženila
Viseć vavik u mojoj odaji
Evo punih sedam godin dana!
Sad je osma nastala godina,
Sad ću tebe krvi napojiti.“
Pa Ajkuna do čivije dojde,
Snimi koplje lipa ubodicu,
Bojno koplje snese na avliju,
Udari ga lipa na avliji,
Ostavi ga, do prezida dojde.
Kada prezid otvori divojka,
Kad ugleda vranca Alagina
U marvantu i čatal-ularih,
Divojka je vrancu poletila,
A poljubi ù cvitu gavrana:
„Ta gavrane mog brata Alage!
Evo, brate, sedam godin dana
Tebe sestra hrani na jaslama,
Nit si sunca vidjo nit miseca
Posli brata Bajagić-Alage,
Sad ti vakat dojde vojevati.“
Čul obori sa konja gavrana,
Pa otvori dolaf kod gavrana,
Na njeg sedlo baca pozlaćeno,

Poruši ga hašom pozlaćenom,
Takog rahta u svoj Lici nejma,
Atu djulbek meće na prsima,
U njemu su šipke pozlaćene,
A crvenom svilom opkrojite,
Na prsih je od zlata jabuka,
Iz jabuke kamenovi mavi,
Naokolo tulije od zlata,
Iz tulija sićahni sindžiri,
Sve na njima od zlata cekini;
Zauzda ata uzdom rešmankinjom,
Cvitu pokri pečom pozlaćenom,
Iz nje vise sićahni sindžiri,
Na sindžirih na halku cekini,
Sve joj vrana biju po nozdrvah.
O njem viša puške merdžankinje,
A pod kolan muhurli gadaru,
O njem viša perna buzdohana,
Na njem pera trijest i četiri,
Pola zlatnih, a pola srebrnih.
Kad sa ata marvant ukinula
I odriši ata od jasala,
Pa povede ata u avliju,
Vidi vrana Bajagić-Alage!
Nikad s' ne zna, što se od njeg radi,
Šala nije ni sedam nedilja,
A kamo li sedam godin dana,
Kako j' maman vranac na jaslama,
Nit je sunca vidjo nit miseca,
Jer se dobar sunca zaželio.
Ajkuna ga pleska po nozdrvah:
„Dur, gavrane mog brata Alage!
Zar si s' tako sunca zaželio?“
Ajka s' s atom vara po avliji,
Jer joj gavran ne da uzjahati,
Jedva lipa privara gavrana.
Kad se vranu u sedlo povila,
Ufatila četiri kajasa,
Gavran ciknu, pa se pokupio,
Za koplje joj u havaj ispade,

Za dva frci po mermer-kaldrmi,
Na svem skoku pade na kolina.
Ajka teško koplje ujagmila,
Gavran ciknu, frci pod divojkom,
Ajka tepa bratinu gavranu:
„Dur, gavrane mog brata Alage!
Ne jaše te Udvinjkinja mlada,
Neg Ajkuna sestra Bajagića.“
Kad joj gavran frci iz avlije,
Ne kti Ajka ravno do ordije.
Da ne vidi kogod iz ordije.
Ispod kule zajaha gavrana,
Izjaha ga u polje zeleňo,
Gdje će je više Turci ugledati,
Tad ordiji povrati gavrana.
Vid' der vrana Bajagić-Alage!
Kad ugleda begluk-čadorove,
Kod čadora zelene bajrake,
Što s' od vrana radi pod divojkom:
Za dva koplja u havaj izliće,
Za četiri pada po meraji,
Na atu se zlatom haša svitli,
Na divojci butum djeisija
Sva u srmi i žeženu zlatu,
A pristala Ajka Bajagića,
Ko divojka soja junačkoga.
Sve gledaju iz ordije Turci,
Niko momka ne zna ni gavrana.
A kad vidja Hrnjičin Halile,
Halil viče Muju brata svoga:
„Vidjaj, Mujo, onog jabandžije!
Kad sidemo Kninu i Primorju,
Onaj će ti mŭnu ujagmiti,
Pa evo ti vira Halileva!
Volio bi te, Mujo, poželiti,
A i tebe i djogata tvoga,
Müne ne daj sa naše Krajine.“
A kad čuo buljubaša Mujo,
Na to s' Mujo iz grohota smije:
„Moj Halile, budalasta glavo!

Još mi niko nije ujagmio
Od sve Like i butum Krajine,
Ne će ni 'naj momak na gavranu."
Kad dotira vrana do čadora,
Tad Ajkuna frci sa gavrana,
Selam dade begu kod čadora.
Tu ne bilo ni bega ni age,
Ko nije ustô na noge junačke
I na nogû selam otprimio,
Svako momku hožgjeldiju daje,
Jer je na njem dobra djeisija,
Još mu mrke nausnice nejma.
A beg momku misto namistio
Pokraj sebe, kod kolina svoga.
Sve to glede mladi krajišnici,
A Mustajbeg iz sve glave viknu:
„Draga dico, moji Udvinjani!
Sad je vakat podizati vojsku,
Valja s vojskom moru na jaliju."
Namah trista kucnu daulbaza,
Rade begu podmače goluba,
Svako svome atu poletio,
Krajišnici konje posidoše,
Begovi se dižu čadorovi.
Jedva Ajka poside gavrana,
Za koplje joj u havaj izliće,
Za dva koplja frca po rudinah,
Jandal Ajka ata istirala.
Vidi Ajke, sam je Bog ubio!
Jer divojka da miruje ne će,
Već podviknu sa konja gavrana:
„Beg Mustajbeg, direk sa Udvine!
Evo beže sad sedam godina,
Kako vranca hranim kod Saraj'va,
U nas rata nejma ni sefera,
Van sam čuo šeher-Sarajevu,
Da ti često ideš vojevati,
Pa sam svoga spremio gavrana,
Dotiro ga u ličku nahiju,
Da okušam sriću gavranovu,

More l' vranac s vami vojevati.
Čujete li, udvinjske gazije!
Da vam hator ostanuti ne će,
Sad bi okušo sriću gavranovu."
A Mustajbeg sa goluba viknu:
„Drago dite, momak Sarajlija!
Vira je, sine, tu hatora nejma,
Već govori, što ćeš govoriti!"
A podviknu Ajka Bajagića:
„Kad vam hator ostanuti ne će,
Dederete, ličke nabodice,
Nabodice pa krvopivnice!
Da mi danas poljem poletimo,
Ko će prije pod planinu sići,
Pod planinu, na vrh na planinu,
Da ja sriću vidjam gavranovu."
Kad to ličke čuše nabodice
I sve age od serhat-Krajine,
Svaki svoga bajraktara viče:
„Mune ne daj od Like vrhovne,
Mune ne daj sa naše Krajine,
Da uteče momak Sarajlija!"
Pusta polja stade gudljevina
Konda polje u abez okrenu:
Fuka kitâ stoji od bajraka,
Jer se jagme lički bajraktari,
Sve utiče jedan kraj drugoga,
A namiče jedan prid drugoga.
Ko će poljem svima ujagmiti?
Al je prvi Lika Mustajbeže,
Ne b' ga breša dva put dometnula,
On sve viče sa goluba svoga:
„Udvinjani, crn vam obraz bio!
Kad pijete piće po mehanah,
Svaki sebe i svog ata fali,
Mog goluba nigdje ne mećete,
Uteče vam momak Sarajlija,
Ne b' ga breša tri put dometnula."
Dok Mustajbeg nasrid polja ravna,
A divojka pod planinu side;

Dok Mustajbeg pod planinu side,
A divojka na vrh na planinu.
Lipa Ajka odjaha gavrana,
Vrâna vôdâ, gleda niz planinu,
Ko će prvi na vrh na planinu.
Blago onom, ko brza imade!
Ujagmio lički beg Mustajbeg.
Čim dopade beže na planinu,
On pogleda momka i gavrana,
Ta od teška zora gavranova
Pokreno joj kalpak i čelenke,
Ispala joj gavran-pletenica.
A kad beže vidja pletenicu,
Siti s', da je sestra Bajagića,
A da j' vranac Bajagić-Alage.
Tad Mustajbeg od goluba viknu:
„Ajko ćeri, zmija te ujela
Prij' Jurjeva na tri bila dana,
Od koje se, ćeri, ne pribalja!
Jer potrga ate i junake?“
Ajka mu se iz grohota smije,
Njojzi beže opet govorio:
„Ajko ćeri, ko od srca moga!
Ispala ti gavran-pletenica,
Ti pod kalpak turni pletenicu,
Jer uz klanac stoji tutljevina,
Poznat će te ličke nabodice.“
Ajka sakri gavran-pletenicu,
Pa od vranca pogleda divojka,
Ko će za begom prvi na planinu;
Al ispade Kumalijć Mujaga,
A za njime Zukan-bajraktaru,
To je bajro Popřženovića
Od turskoga Bišća kamenoga.
Fuka kite stoji od bajraka,
On dopade, sa alata frci,
Pa u momka oči ispopriči,
Jer je muka Zukan-bajraktaru,
Jer on mlide, da je Sarajlija.
A dopade Mujo na djogatu,

Za njim dorat Ibre bajraktara,
On od bega ujagmi goluba,
Mustajbegu on srdžazu baci,
A Mustajbeg side na srdžazi.
Vavik gore stoji tutljevina,
Ispadaju ati i bajraci,
Svako begu leti na planinu,
Svako mučno u momka pogleda,
Niko ne zna, da je Ajka lipa,
Sestra Ajka Bajagić-Alage.
Sve se beže iz grohota smije,
Svi bi s momkom kavgu učinili,
Al beg ne da kavge zametnuti,
Kod sebe Ajku drži Bajagića.
Dok begovi dodjoše čadori
I begu se iskupiše Turci,
Svak je tude konak učinio.
Vid' der Ajke, sestre Bajagića!
Svu noć lipa sanka ne imade,
Vavik hoda, deli-vranca voda.
Dok im zora puče od istoka,
Ajka vrana timar učinila,
Ustakla mu arpu ugruhatu,
Kod njeg sila, čibuk zapalila.
Dok joj gavran arpu pozobao,
Obuzda ga, a kolan priteže,
A Mustajbeg od čadora viknu:
„Stani, sine, momak Sarajlija!
Dok ja pojdem i moja ordija,
Zajedno ćeš s nami vojevati,
Tiho jaši vrana brez biljega
Sve uza me, momak Sarajlija!“
Lipa Ajka bega poslušala,
Pa uz bega jaše udvinjskoga.
Dok beg moru na jaliju side,
Danak projde, tavna noćca dojde.
Beže penje begluk-čadorove,
A svak ata za dizgun provadja,
Svak će tude konak učiniti.
Ajka svu noć sanka ne imade,

Svu noć hoda, deli-vrana voda.
A kad zora pukla od istoka,
Ajka vranca timar učinila,
Nahranila, vode napojila,
Pa provadja za dizgun gavrana,
Gleda Kninu kraj mora sinjega,
Kad će s' žarko pomoliti sunce,
A od Knina krenuti svatovi.
Iz mora se sunce pomolilo,
Nije sunce malo iskočilo,
A na Kninu trgoše topovi,
Krenuše se banovi svatovi,
Vode Anu kninskog gjenerala.
Beg ugleda krstaše bajrake,
Pod bajraci popivaju kranjci,
Otrguju puške nimačkinje.
Kada Ajka svate ugledala,
A podviknu sestra Bajagića:
„Čujete li, ličke nabodice,
Od Krajine age i spahije!
Ovo momak nije Sarajlija,
Već je Ajka, sestra Bajagića.
Vas šezdeset ima i četiri,
Što me prosi od brata Alage,
Svaki išće, da za njega pojdem.
Čujete li, moje mušterije,
Pogledajte kraj sinjega mora,
Vidjate li banove kočije,
Pod kočija sedam bratinaca?
Ko god prije do kočija dojde,
Oprosti mi sedam bratinaca,
Onaj će mi lišce obljubiti,
Ja mu danas zamiriti ne ću,
Nek mu je sida do pojasa brada.“
Kad to ličke čuše nabodice,
Svaki atu pogrmio svome.
Vididere Grdan-Mustafage!
Bila mu brada, a čalma bijela,
Namah aga na djogata frci,
Karamanu povi s' po perčinu,

Ravna polja stade gudljevina.
Namiče se jedan prid drugoga,
A utiče jedan kraj drugoga.
Ko će poljem munu ujagmiti?
Ujagmi je Ajka Bajagića,
A za njome stoji tutljevina,
Mustafaga bije djogu svoga,
Djogatu se griva podignula,
Mustafagi s' s bradom izmišala;
Al se na to nasmija divojka,
A vrancu se povi po perčinu.
Dok joj prvi na pó polja bili,
Ajka stiže banove svatove,
Na Ajku se oganj prilomio
Iz svatova bana Zadranina,
Niti pade niti se pripade,
Jer je ona soja junačkoga.
Kad do braće dojde i kočija,
Vranac ciknu, Ajki sablja sijnu,
Protira ga triput kraj kočija
I pogubi dvanáest soldata.
A pritira vrana do kočija,
Diže lipa haru sa kočija,
Izvadi Anu kninskog gjenerala,
Pa je za se baci na gavrana.
Braći ona ni mukaet nije,
Neg Ajkuna gleda Bajagića,
Ko će prije do kočija doći,
Da oprosti sedam Bajagića.
Blago onom, ko brza imade!
Ujagmio Kumalijć Mujaga
Od Raduča, careve palanke,
Prebrz mu se dorat pregodio,
On oprosti sedam Bajagića.
Još šezdeset dodje alidžija,
Alidžija sestre Bajagića,
Dvista samih mladih bajraktara,
Pola ličkih, a pola krajiških;
Al ih jadni svati dočekaše.
Jer se silan oganj prilomio,

Konda zemlja u abez okrenu.
Udariše lički bajraktari,
Puška puca, britka ćorda siva,
Ćorda siva, a krv se proliva.
Al su svati svaki razb'jenici!
Ban pobiže kraj sinjega mora,
Bane Zadru bježi kamenome,
Al ga goni dvan'es' bajraktara
I dvanaes' ličkih nabodica.
Dok se diže magla u havaje,
Pogledala Ajka Bajagića,
Gdje ban bježi moru kraj obale,
Di ga gone ličke nabodice.
Ona s' vrancu povi po perčinu,
Sustiguje ličke bajraktare,
A prohodi ličke nabodice.
Dok sve ličke projde bajraktare,
Već daleko bane razmaknuo,
Ne b' ga breša tri put dometnula.
A dok Ajka bajraktare projde,
A najposli Muju i djogata,
Pa za banom nametnu gavrana,
Bana moru tira uz jaliju,
Istira ga Zadru na Vedrice,
Pa se fati perali kandžije,
A podviknu sestra Bajagića,
S bratinim se vranom prigovara:
„Ta gavrane mog brata Alage!
Ja te hranih za sedam godina,
Ni porad šta, već raz 'vakog danka,
Još te, brate, udarila nisam,
Al te danas udariti moram,
U mene je teška zasobica,
Lipa Ana kninskog gjenerala,
Ja se s njome rastajati ne ću.“
Lipa Ajka udari gavrana,
Od gavrana crna štrcnu krvca,
Gavran ciknu, pa se pokupio,
Pa poblize bana sustignula.
Ban dopade Zadru na kapiju,

Za njim Ajka gradu na ćupriju;
Ban pobiže gradu na čaršiju,
Za njim Ajka gradu na kapiju;
A kad vidja, da će uteći bane,
Ajka njega viče sa gavrana:
„Kopilane, mlad zadarski bane!
Od kog bježiš, crn ti obraz bio!
Ne goni te lička nabodica,
Neg Ajkuna, sestra Bajagića,
Što si mene od braće iskao.
Kako bi se sa mnom oženio,
Kad mi ne smiš na mejdan izaći,
Gdje gledaju mlade Zadarkinje,
Zar te nije ni stid divojaka?"
Kad ban čuo gradu na čaršiji,
Da je Ajka, sestra Bajagića,
Do kapije povrati putalja,
Pa je bane iz kapije viknu:
„Drž' se, Ajko, sestro Bajagića!"
U divojke uspiranja nejma.
Ban dopade do konja gavrana,
Ajka bana ćede udariti
U desnici palom okovanom,
Ban podmače mača zelenoga,
Ajki ode pala do balčaka,
Sva joj pala pade po ćupriji.
Vid' der Ajke, sestre Bajagića!
Ne faća se ćorde iz korica,
Već od vrana perna buzdohana,
Ajka viknu gradu na ćupriji:
„Tä, čuj, bane od Zadra kamena,
Ako s' zdržiš na sedlu putalju,
Vodi Ajku, pa se ženi s njome!"
U tom vranac frci do putalja,
Lipa Ajka bana udarila
A bratinim pernim buzdohanom.
Kako bana udari divojka,
Iz bojna ga sedla izvadila,
Bane pade gradu na ćupriju.
Dok ban pade, Kumalijć dopade,

Pa Mujaga sa dorata frci,
Banu dojde, preveza mu ruke,
Turnu njega prid vrana divojci.
Po čaršiji puške zapucale,
Jer udari Zukan-bajraktaru
Svojim pobrom buljubašom Mujom,
Oni svilu jagme i kadifu,
A Ajkuna ni mukaet nije,
Ona bana goni Zadranina,
Nosi Anu kninskog gjenerala.
Kad dotira Liki Mustajbegu,
Ajka begu turski selam viknu,
Beg proplaka, poteče divojki,
Da poljubi sestru Bajagića.
Ajki sablja sijnu u desnici:
„Stan' der, beže, ljubiti me ne ćeš,
Još me muško nije poljubilo!“
Mustajbeg se iz grohota smije,
Jer beg znade Ajku Bajagića,
On ujagmi bana Zadranina,
Ajki zadi od zlata čelenku.
Ajka namah okrenu gavrana,
Nosi Anu kninskog gjenerala,
Ona ide na tursku Udvinu.
Beg Mustajbeg pokupi šehite,
Pokopa ih mrtve pokraj mora,
Ranjenikom sȁle pogradio.
Onda beže vojsku podignuo,
Beže veli i Tali i Radi:
„Davor Tale, ličko pogledanje!
Naše sužnje meć'te u kočije,
Dede bana vrz'te pod kočije
I do njega dvanaes' serdara,
Nek ban vidi kraj sinjega mora,
Kako j' vući nargišli kočije!“
Tale sužnje reda pod kočije,
A naprvo bana Zadranina,
Beg mu ne će da kidiše glavi.
Kočije sužnji vuku na Udvinu,
Uz njih Lika jaše Mustajbeže.

A beg s vojskom kad Udvini side,
Beže sužnje meće u tavnicu,
Beže plina pravo podilio:
Ko pogino, po tri paja daje,
Ranjeniku po dva učinio,
Ko zdrav bio, po jedan mu daje;
Bajagiće biloj kuli šalje.
Kada braća biloj sišla kuli,
Sestra Ajka braću dočekala,
Braća piju piće u odaji,
Ajka dvori sedam bratinaca
I Alagu brata najstarijeg,
Tad Alaga podignuo glavu:
„Sestro Ajko od matere draga!
Je l' moj sada vranac na jaslama,
U sanduku moja djeisija?“
A kad sestra čula Alagina:
„Brate dragi, Bajagić-Alaga!
Što će t' vranac, što će t' djeisija?“
A Alaga sestri govorio:
„Sestro Ajko u brata jedina!
Da si mogla očima viditi
Tâ sinjemu na jaliji moru,
Kad se nami Turci pojagmili,
Što ispade momak na gavranu,
Momak lipši od svake divojke,
Brka nema, nausnice nema.
Dok je prvi na po polja ravna,
Već taj momak do svatova dojde,
A dopade, sestro, do kočija,
Do kočija bana Zadranina,
A nas sedam braće pod kočija;
A ja gledam njega od kočija,
Gdje mu ćorda sijnu u desnici,
Momak tri put protira gavrana
Kraj kočija bana Zadranina,
Kod njih zgubi dvanaes' soldata,
Pa pricera vrana do kočija,
Izvadi Anu kninskog gjenerala,
Pa je za se baci na gavrana.

U tom, sestro od matere draga,
Do kočija Kumalijć dopade,
Mujaga nam ruke oprostio.
Mi gledamo kraj sinjega mora,
Udariše naši bajraktari
I od Like ličke nabodice.
Malo svata bana Zadranina,
Dočekaše Turke ukraj mora,
Tude s' oganj sitan prilomio,
Učini se magla pokraj mora,
Pade magla od neba do zemlje.
Ne bî dženjak ni pun sahat tude,
Jer svatovi svaki razb'jenici.
Ban pobiže kraj mora sinjega,
Bana goni dvan'es' bajraktara
I dvanaes' ličkih nabodica,
U njeg s' dobar putalj dogodio,
Oni bana stignuti ne mogu;
A taj momak kasno ugledao,
Dok s' od mora magla otisnula,
Još u momka teška zasobica,
Lipa Ana kninskog gjenerala.
Kad on vidja bana Zadranina,
Koliko je bane odmaknuo,
Momak s' vrancu povi po perčinu.
Gledi, sestro, malo i veliko,
Šta ga tira samih bajraktara
Šta li, sestro, ličkih nabodica,
Svim odmiče mlad zadarski bane;
A taj momak stiže bajraktare,
Sustiguje ličke nabodice,
Progoni vranca mimo bajraktare
I sve naše projde bajraktare,
Tira bana kraj sinjega mora,
Otira ga Zadru niz Vedrice.
Dženjak bio, pa se razmetnuo,
Begu gone dile savezate,
Neko begu rusu nosi glavu;
A taj momak rupi na gavranu,
Od vrana se pinja otiskuje,

Sve se za njim zasobica bili,
Ana lipa kninskog gjenerala,
Dotira bana begu i čadoru.
Tu sam, sestro, očima vidio:
Naš Mustajbeg na noge skočio,
Pa poteko momku i gavranu,
Da poljubi momka i gavrana,
Momku sijnu sablja u desnici,
Ne dade se begu poljubiti,
Beg mu zadi za glavu čelenku,
Ode momak, odnese divojku,
Tog sam momka očima vidio.
Sestro Ajko draga od matere!
Brže mi vrana, brže djeisiju!
Tražiti ću momka do Stambola,
Ono mi je Bogom pobratime."
Kad to sestra čula Alagina:
„Brate slatki, Bajagić-Alaga!
Ono momak nije jabandžija,
Već sestra ti od matere Ajka."
Kad to čuo Bajagić Alaga,
Diže glavu, u sestru pogleda:
„Muči, sestro, nemoj budaliti!
'Nakog vranca u svoj Lici nema,
'Nakog vranca i 'nakog junaka."
Na to mu se sestra nasmijala:
„A moj brate, budalasta glavo!
Kad ti ne znaš svoje sestre Ajke,
Kad ne moreš svog poznati vrana:
Kako ne znaš svoje djeisije
I na vranu haše pozlaćene?"
Ona njega uze za desnicu,
Povede ga u drugu odaju,
Gdje je Ana kninskog gjenerala.
Lipa Ana sidi kod pendžera,
Ona s' bili baš ko gruda sniga.
Kad Alaga Anu ugledao,
Već to vidja Bajagić Alaga,
Da je sestra bila na gavranu.
Aga ciknu u svojoj odaji,

Raskrili ruke, sestri pogrmio,
Da poljubi sestru u odaji,
Ajka s' bratu ne da primaknuti:
„Stan' der, brate, Bajagić-Alaga!
Vire mi, sestre poljubiti ne ćeš,
Još me muško nije poljubilo."
Ne dade se bratu poljubiti.
Vidi dere Bajagić-Alage!
On je lipu Anu poturčio,
Pir činio za pun misec dana.
Kad mu i pir i veselje projde,
Sestru Ajku viče od matere:
„Sestro Ajko, u braće jedina!
Nas je sedam braće od matere,
Ti jedina sestra medju nami,
Tebi se je vakat udavati.
Kaži, sestro, bratu rodjenome,
Za koga ćeš, sestro draga, poći?
Dosta j' begâ po Lici vrhovnoj,
Dosta aga, moja sestro draga,
Volj' po Lici, volj' našoj Krajini,
Pa ti biraj, za koga ćeš poći!"
Kad to sestra čula Bajagića:
„Brate slatki, Bajagić-Alaga!
I jest mi se vakat udavati.
Ja ti bega ne ću nikakvoga
Ni sa Like, ni s naše Krajine;
Van znaš, brate, Bajagić-Alaga!
Kad sam, brate, iskupila vojsku
Po svoj Lici i našoj Krajini,
Ja sam bile knjige opravila
Na Turčina šezdeset i četri,
Taj me j' svaki od tebe prosio,
Svaki isko, da za njega pojdem,
Svakom rekla, da ću za njeg poći,
Neka diže kićene svatove,
Nek s svatovi našoj kuli side.
Butum su se svati iskupili,
Ja kazala našem Mustajbegu,
Vi da ćete biti pod kočija.

Ja obukla tvoju djeisiju,
Pa sam tvoga posila gavrana.
Mi sidjosmo moru na jaliju,
Ugledasmo bana i svatove,
Mene niko ne zna ni gavrana
Posli našeg Like Mustajbega,
Svako mlide, da sam Sarajlija.
Kad smo, brate, svate ugledali
I vas sedam braće pod kočija,
A ja, brate, iz sve glave viknuh:
„Čujete li, moje alidžije!
Vas šezdeset ima i četiri,
Ovo nije momak Sarajlija,
Već Ajkuna, sestra Bajagića,
Vas je svaki meni mušterija:
Eno moje braće pod kočija,
Pod kočija bana Zadranina!
Ko oprosti sedam Bajagića,
Onaj će mi lišce obljubiti,
Ja mu danas zamiriti ne ću,
Da mu j' sida do pojasa brada.“
Od svatova svak se pojagmio,
Što po Lici nabodica ima,
Po Krajini aga i junaka.
Sad junaka u svoj Lici nema,
U svoj Lici, pa butum Krajini,
Ko što j' aga, Kumalijć Mujaga,
Sedam ljubi ima kod odžaka.
Ja sam, brate, tvrdu viru dala,
Ko oprosti vaske od kočija,
Da će mi onaj lišce obljubiti,
Oprosti vas Kumalijć Mujaga.
Piši knjigu u Raduč kameni,
Ja ću agi biti osma ljuba.“
A Alaga knjigu napravio:
„Eto t' knjiga, Kumalijć-Mujaga!
Dat ću tebi svoju sestru Ajku,
Kad si aga junak na mejdanu.
Sedam ljubi imaš kod odžaka,
Eto t' osma sestra od meneka!

Kupi, aga, svate po Raduču,
Manje nemoj stotinu svatova!“
Kada agi bila knjiga stigla,
Kumalijć je svate pokupio,
Od Raduča svate podignuo:
Bubnji biju, a svirale svire,
Otrguju kratki garabini,
Šenli ide Kumalijć Mujaga
Od Raduča na Liku vrhovnu
Raz Ajkune, sestre Bajagića.
Vididere sedam Bajagića!
Dočekaše svate Mujagine.
Lipo svati konak učinili,
A u jutru rano podranili,
Opremaju sestru na odžaku,
Svedoše je u halvat-avliju,
Podigoše na konja gavrana,
A svatovi konje uzjahaše,
Udariše bubnji i svirale,
A pucaju kićeni svatovi.
Vid' Ajkune, sestre Bajagića!
Pod njom vranac brata rodjenoga,
Vranac frca i desno i livo.
Uz nju ide sve šest diverova,
Diverova sve šest Kumalijća,
A sve glede ličke nabodice.
To je begu drago Mustajbegu,
Jer je i beg izjaho goluba,
Pa on prati sedam Kumalijća
I njihovih stotinu svatova.
Beg isprati dva puna sahata,
Pa se vrati Lici na Udvinu,
Uz njeg jaše sedam Bajagića
I oni se kuli povratili.
Kad Mujaga do Raduča side,
Ko će agi na veselje sići?
Sa Udvine sedam bratinaca,
Sve sinova ostarile nane,
Sa Udvine sedam Memičića,
Na veselje svojim tečićima.

Tu Mujaga provodi veselje,
Konda s' nikad ni ženio nije,
Gdje je Ajka soja junačkoga,
Pir činio za punu nedilju.
Dok je bilo Kumalijć-Mujage,
Zet je bio Bajagić-Alage,
Dobro su se vavik milovali.
Ajka age nije prikorila,
Što ima sedam ljubi kod odžaka,
Nikad agi zamirila nije;
A Mujaga u Raduču gradu
Bolje je sestru držo Bajagića
Neg sve virne po odajah ljube,
Nikad Ajke nije prikorio,
Što je za nju doru umorio.
Davno bilo, sad se spominjalo,
Nek se piva, dok je ovog svita,
A sve stari spominju junaci!

Vojniković Salko, br. 5.

24.

Bosnić Novljanin osvećuje ujaka i pobratima.

Bosnić Meho po Kotarih hoda
U tevdilu kaurskom odilu,
Za kajase provadja dorata,
Oko njeg se dorat zaigrava,
Griska momka po desnoj mišici,
Otiskuje ga Bosnić-Novljanine,
A s dobrim se konjem razgovara:
„Moj dorate, desno krilo moje!
Teško nami ovud putujući,
Po tudjoj zemlji, a u našoj tuzi:
Ni ko sreta ni za zdravlje pita,
Nit nas, dore, na ručak poziva,
Ja sam vrlo pića iždnio,

Izgladnio mesa debeloga,
A ti, dore, ječma ugruhana.
Da nas hoće sreća poslužiti,
Put navesti, mira namiriti
Na birtiju krčmarice Mare,
Što je Mare krčmu načinila,
Gradila je tri godine dana,
Potrošila hiljadu cekina,
Dok je lipa krčmu načinila,
Sad se u njoj zove krčmarica.
Nije Mare krčme načinila,
Što bi u njoj krčmarica bila,
Već je ona krčmu načinila
Poraz mene i tebe, dorate,
Da dočeka naske na Kotaru,
Da se s nami ponapije vina.
Da nas hoće mira namiriti,
Mare bi nas dobro dočekala,
Tu bi bilo pića izobila
I debela mesa ovnovine,
Tebi, dore, ječma ostupana,
Tu bi s' mrvo mogli odmoriti."
Tako s' s dobrim dorom prigovara,
Pa zakrenu doru na Kotare,
Otište ga uz Kotar kameni,
Sve Kotare magla poklopila.
Čudne sreće Bosnić-Novljanina!
Put navede, a dorat nanese
Na birtiju krčmarice Mare.
Kad ujaha konja u avliju,
Kod jablana zastavi dorata,
Pa on gleda krčmu Maričinu,
Kako ju je lipa napravila.
Krčma joj je od boja četiri,
Tri su boja od ljuca kamena,
A četvrta čatma od drveta.
O dvoje joj ćošci izvedeni,
O sedmero caklom opleteni,
Duvarovi bojom oženeni,
Sva joj krčma limom pokrivena,

Oko nje je kamena avlija,
U avliji voda navedena,
Voda bije na sedam fiskija,
Tri od zlata, četiri od srebra,
Više vode tepa izvedena,
U avliji dvan'est jablanova,
Svakom grane pokrov nadmetnule.
Stade vika Bosnić-Novljanina:
„Ja Marice, dilber-krčmarice!
Imaš li vina od sedam godina
I rakije tri put prežežene
I debela mesa ovnovine?
Da s' napijem s tobom u birtiji
Ja za svoje žute madžarije."
Birtiji se otvoriše vrata,
Iskočiše dvi sluškinje mlade,
Pod Bosnićem konja ufatiše:
„Gospodine i gospodski sine!
Sjaši konja, hajde u birtiju,
Svašta ima u naše gospoje,
Ona će te dobro dočekati."
U tom Bosnić odjaha dorata,
Pa okrenu ravno u birtiju,
Sluškinje mu svezaše hajvana.
Kada momak u birtiju udje,
Kad li Mare po birtiji hoda,
Bosnić Mari ‚dobro jutro' viknu,
Krčmarica jutro prifatila:
„Da smo zdravo, vridan gospodine,
Kud si tako jutros podranio!"
Posadi ga u svojoj odaji,
Upadoše dvi sluškinje mlade,
Prid Bosnića piće postaviše,
Kod njeg Mare side u skemliju,
Razložiše hladno piti piće.
Njojzi veli Bosnić-Novljanine:
„Ja Marice, kršna divičice!
Kad si ovu krčmu napravila,
Pa se u njoj zoveš krčmarica,
Kad si tako lipa i uzrasna,

Sto će tebi krčma na Kotaru?
Daj ostavi krčmu na Kotaru,
Hod' mi biti ljuba kod kolina!"
Nasmija se krčmarica Mara:
„Gospodine i gospodski sine!
Kršan si junak, a mahne ti nema,
Trista 'vakih valjaš divojaka.
Da Bog dade, da s' u sreći smiriš,
Tebi Mare nije mušterija,
Ja boljega imam mušteriju,
Čula sam ga, a vidila nisam,
Njega fale obadva Kotara,
Pa sam s' svojoj vjeri zaticala,
Da ću mu biti ljuba kod kolina,
Jal ostati u krčmi kamenoj.
To je Turčin Bosnić-Novljanine
Od Novoga, sa široke Like,
Što ga fale obadva Kotara,
Da je pravi junak na mejdanu,
Gdje mač siva, a poliću glave."
Nasmija se Bosnić-Novljanine:
„Ja Marice, kršna divičice!
Čudna čuda od vas divojaka!
Koja godic čuje za Turčina,
Za njim joj se i pamet okreće.
Dobro znadem Bosnić-Novljanina,
Ja sam viši i lipši od njega,
Ja bi njemu stao na mejdanu
A kod medje ličke i kotarske."
U njeg gleda krčmarica Mara:
„Ne budali, vridan gospodine!
Kakva kažu Bosnić-Novljanina,
Da ti vidiš Bosnić-Novljanina,
Ȍd strâ bi mu konja poklonio.
Vidiš moje krčme na Kotaru!
Dok sam ovu krčmu napravila,
Potrošila hiljadu cekina,
Gradila je tri godine dana
Za Turčina Bosnić-Novljanina,
Da dočekam Bosnić-Novljanina,

Vidim falu obaju Kotara,
Još mi nema Bosnić-Novljanina."
Istom Mare u besidi bila,
A zahrza dorat u avliji,
A pȍgleda Bosnić sa pendžera:
Kad mu dorat svezat kod jablana,
Digo glavu, gleda po Kotaru,
Sve pȍglêdâ na drum niz Kotare
I pȍtêžê naru u avliji,
Vavik kopa obima nogama.
Onda veli Bosnić-Novljanine:
„Dvi sluškinje ove krčmarice!
Hajte nos'te ječma ustupana,
Podajte mi konju kod jablana!"
Dvi sluškinje ječam odnesoše,
Hajvan ječma da okusi ne će,
Vavik dorat hrže u avliji,
Sve pogleda na drum uz Kotare.
Vratiše se dvi sluškinje mlade:
„Gospodine i gospodski sine!
Konj ti ječma da okusi ne će,
Već on vavik hrže u avliji,
Vavik Zadru gleda niz Kotare."
Tad im Bosnić veli u avliji:
„Dvi sluškinje ove krčmarice!
Ajte nos'te vina i rakije,
Napojte mi konja u avliji.
Ja sam konja naučio svoga,
Gdje ja pijem, i njeg napojiti."
Dvi sluškinje piće odnesoše,
Dorat vina ni rakije ne će,
Već on vavik hrže u avliji.
Vratiše se obedvi sluškinje:
„Gospodine i gospodski sine!
Konj ti vina ni rakije ne će,
Veće vavik hrže u avliji."
Sve ga gleda Bosnić sa pendžera,
Potiho se s njime prigovara:
„Moj dorate, desno krilo moje!
Kako sam te, brate, dobavio,

Još mi tako učinio nisi.
Sad na tvoju naru gledajući,
Dobro nije jȁ tebi, jȁ meni."
Istom tako on u riči bio,
A na Zadru pukoše lubarde,
A sitan se oganj prolomio,
Otrguju puške beglučkinje.
Onda Bosnić veli krčmarici:
„Krčmarice, kršna divičice!
Što zadarske pucaju lubarde,
Otrguju puške beglučkinje,
Al je žalost, al kakvo veselje?"
„„Zar ti ne znaš, vridan gospodine!
Žalost nije, nego je veselje
U našega bana Zadranina,
Jere sina ženi Matijana.
Isprosio kićenu divojku
Od Novoga Herceg-latinskoga,
Pa podigo kićene svatove,
On otišo Novom po divojku.
Ono Zadru stigoše svatovi,
Dovedoše kićenu divojku,
S tog zadarske pucaju lubarde
Na veselju bana Zadranina."
To govori krčmarica Mara,
A sve gleda Bosnić sa pendžera.
Eto opazi do dva konjanika
Kraj birtije krčmarice Mare,
Gdje dva ata jašu uporedo:
Jedan jaše djogu velikoga,
Uz njeg drugi vrana brez biljega,
Sve na njima crljeno odilo,
Na prsih im toke i ilike,
Preko svakog alamanka voza.
Kad ih vidi Bosnić-Novljanine,
Krčmarici veli u odaji:
„Ja Marice, kršna divičice!
Kakve su ono dvi vojvode mlade,
Što dva ata jašu uporedo,
A na njima crljeno odilo?"

Kraj njeg Mare gleda sa pendžera:
„Zar ti ne znaš, mlad gospodičiću!
Ono su naša oba kapetana,
Kapetana, oba pobratima:
Perjan jedno, a Borjan je drugo.
Ono ti je, što jaše djogata,
Ono j' glava Perjan-kapetana,
Što no j' Perjan Ture pogubio
Od Novoga kara-Osmanagu,
A ujaka Bosnić-Novljanina,
Odnio mu toke i od'jelo,
Eno mu jaše djogu po Kotaru
Na sramotu svoj širokoj Lici,
Za najviše Bosnić-Novljaninu,
Gdje mu se je ujak prigodio,
Bosnić nije, koliko ga fale;
A ono je, što jaše gavrana,
Ono j' glava Borjan-kapetana,
I Borjan je Ture pogubio
Sa Udbine Blažević-Aliju,
Pobratima Bosnić-Novljanina,
Sad mu jaše vrana po Kotaru
Na sramotu svoj širokoj Lici,
Za najvećma Bosnić-Novljaninu,
Jer mu se je pobro dogodio,
Bosnić nije, koliko ga kažu.
Da je junak, koliko ga kažu,
On bi šćero na Kotar dorata,
Jal okajô pobratima svoga
I ujaka kara-Osmanagu,
Jal bi svoju glavu izgubio."
Dok to reče krčmarica Mara,
Zamakoše oba kapetana
I odoše Zadru niz Kotare.
U tom Bosnić na noge skočio,
Mari baci žutu madžariju:
„Krčmarice, da ti piće platim!"
Pa poteče krčmi niz mostove.
Kad on konju do jablana dodje,
Od jablana odriši dorata.

Dok uzjaha doru u avliji,
Al iskaka iz birtije Mara,
Preteče ga na avlijnskih vratih:
„Gospodine i gospodski sine!
Stan' ustavi, da ti kusur vratim,
Nis' zapio madžarije pića."
„„Ne budali, kršna divičice!
Ja gdje pijem, kusura ne tražim.""
Pa otišće na avlijnska vrata,
Pa okrenu Zadru niz Kotare.
Brz je dorat Bosnić-Novljanina,
Kô kad se je na krila podigo.
Kad ga vidi krčmarica Mara,
Obima se udari rukama,
Ona reče: „Ajme, moja majko,
Gdje ja krčmu gradih na Kotaru!
Kako kažu Bosnić-Novljanina,
Ono j' glava Bosnić od Novoga,
Sad će Bosnić tamo poginuti."
Pa poteče za njim niz Kotare,
Mara trče, iz sveg grla viče:
„O Turčine, Bosnić-Novljanine!
Ako s' zdravo ti otud povratiš,
Navrati se na moju birtiju,
Ne ostavljaj krčmarice Mare,
Ponesi me do Novoga svoga!"
Ode Bosnić Zadru niz Kotare.
Kada Zadru na Grobnice sadje,
Uprav goni gradu na kapiju.
Kad opazi oba kapetana,
Kraj kapije oba razjahali,
U ledinu koplja udarili,
Za njih dobre ate privezali,
Oborili jaretinu vina,
Perjan mihu grlo otvorio,
Borjan mihu nogu prelomio.
Kad ih vidi Bosnić-Novljanine,
Do njih uprav poćera dorata,
Sa dorata ‚dobro jutro' viknu,
Borjan muči, a Perjan divani:

„Ni zdrav bio, Bosnić-Novljanine!
Jesi l', djavle, rano podranio,
Pa potego Zadru niz Kotare,
Da potražiš oba kapetana,
Da okaješ pobru i dajidžu?“
Pa se fati puške od pojasa,
Na Bosnića grlo upravio,
Puče puška Perjan-kapetana.
Bog zakloni Bosnić-Novljanina,
Jer ga je dorat glavom zaklonio,
Dopadoše dva zrna-sindžirli,
Razbiše konju peču nad očima,
Mrtav dorat pade po ledini,
Dorat pade, Bosnića pritišće.
Na noge skoči Perjan-kapetane,
A sijnu mu sablja golotrba,
Pa poteče, da glavu odsiče.
Kad ga vidi Bosnić-Novljanine,
Oštra je sablja dáje Osmanage,
Kuda šiba, tud zavoj ne triba,
Fati s' Bosnić vezene kubure
A od mrtve glave doratove,
Na Perjana grlo upravio,
Puče puška Bosnić-Novljanina,
Perjana je dobro pogodila,
Jer u čelo pogodi junaka.
Mrtav Perjan pade kraj dorata,
Perjan pade, a Borjan ustade,
Sijnu sablja Blažević-Alije.
Kad ga vidi Bosnić-Novljanine,
Znade sablju svoga pobratima,
Koja momka pod oklopom siče.
Fati s' momak i druge kubure,
Na Borjana grlo upravio,
Puče puška Bosnić-Novljanina,
Borjana je mrvo dofatila
Pod gr'oce, gdje puce sapinje,
Mrtav Borjan pade kraj dorata.
Čudna bahta Bosnić-Novljanina!
Puška puca u Zadru kamenu

Oko kule Zadranina bana,
Još za kavgu niko i ne znade.
Na noge skoči Bosnić-Novljanine,
Pojagmi se djogi i gavranu,
Uzjaha djogu daje Osmanage,
U povodu povede gavrana,
Pa pobiže od Zadra kamena.
Sve se Bosnić kune na djogatu,
Da je djogat brži od dorata.
Sa Zadra ga straža opazila,
Pa na gradu opali lubardu.
Kad pukoše na Zadru lubarde,
Ode jeka uz oba Kotara,
Po gradovih pucaju topovi,
U kulama plamte možarovi,
Od Zadra se podiže poćera.
Sve Grobnice Bosnić prigazio,
Pomoli se kamenoj birtiji,
Kad li Mara hoda kraj birtije.
Tad joj Bosnić božju pomoć viknu,
Njemu veli Mara krčmarica:
„Jesi l', dragi, zdravo i veselo?"
„„Jesam, Maro, milom Bogu fala!
Ako 'š sa mnom do Novoga moga,
Jaši vrana Blažević-Alije,
Bjež'mo, draga, klancu durbapskome.""
A Maruša pojaha gavrana,
Kraj birtije konje proćeraše,
Oni bježe pod goru Durbabu.
Kad s' planini blizo prikučili,
Gdje je sreća, tu je i nesreća,
Opazişe do tri harambaše,
Tri Jovana, sva tri imenjaka,
Jedno im je Novković-Jovane,
A drugo je Moljković-Jovane,
A treće je Nikolić-Jovane,
Za svakim je po trijest družine.
Njima veli Novković-Jovane:
„Čujete li larme po Kotaru?
Evo jednog, bježi na djogatu,

Za njim ide drugi na gavranu,
Ono j' glavom Bosnić-Novljanine.
To je Bosnić sašo na Kotare,
Potražio naše kapetane,
Kô kada je doru izgubio,
Jaše djogu kara-Osmanage,
Ovo j' s njime krčmarica Mara
Baš na vrancu Blažević-Alije,
Eno s' za njim podigla poćera.
Sad na one konje gledajući,
Uteče Bosnić svakom na sramotu.
Hajmo njemu stazu ujagmiti,
U busiji njega dočekati,
Jal ćemo ga ufatiti živa,
Jal njegovu odrizati glavu,
Možemo se za njeg umiriti."
U Jovana sve društvo jedino,
U planini stazu ujagmiše,
Po kamenju pa se narediše.
Njima veli Novković-Jovane:
„Kad najaše Bosnić-Novljanine,
Nemoj niko kavge zamićati,
Ja ću njega ufatiti živa
I njemu ću savezati ruke."
Stade vika Moljković-Jovana:
„Nemoj niko kavge zamićati,
I ja ću ga živa ufatiti."
Ali muči Nikolić-Jovane.
Kad najaha Bosnić na djogatu,
Za njim lipa Mara na gavranu,
Al iskoči Novković-Jovane,
Pa ufati djogu velikoga
I povika Bosnić-Novljanina:
„Stan', Turčine, Bosnić-Novljanine!
Predaji se, ti ne gubi glave!
Živa glava dugovanje daje,
A od mrtve nikom ništa nema."
Njemu veli Bosnić-Novljanine:
„Pušti kajas, Novković-Jovane!
Predavanja do krepanja nema,

Ostat će ti pri kajasu ruka,
Jă otpasti sa ramena glava."
Pjana glava Novković-Jovana:
„Stan', Turčine, od tog fajde nejma,
Predaji se, ti ne gubi glave!"
Vidi Bosnić, da popušti ne će,
Sijnu sablja Bosnić-Novljanina,
Sa Jovana poletila glava.
Kad posiče Novković-Jovana,
Al iskoči Moljković-Jovane,
Pa ufati pod njime djogata:
„Stan', Bosniću, ne zamići kavge!
Pridaji se, ti ne gubi glave,
Ziva će glava dati dugovanje."
Njemu veli Bosnić-Novljanine:
„Pušti konja, Moljković-Jovane!
Zar bi mojoj ti kidiso glavi,
Moju staru majku ocvilio?
Moreš ono utuviti vrime,
Kad si raja bio u Novome,
Bio raja bega Zenkovića?
Kad bi te beže na begluk poćero,
Pa bi begu vas dan beglučio,
U veče se natrag povratio,
Na moju bi kulu udario,
Moja bi te majka dočekala,
Vavik bi te ona upitala:
„„Jesi l' sustô, Moljković-Jovane,
Jesi li mi, bolan, izgladnio?""
Ti bi joj se vavik potužio,
Da si jadan vrlo izgladnio,
Vavik bi te majka dočekala,
Vavik bi te ona nahranila.
Zar bi mojoj ti kidiso glavi,
Moju staru majku rascvilio
I njezina kruba pregazio?"
Njemu veli Moljković-Jovane:
„Predaji se, a ne gubi glave!
Davno je bilo, sad se spominjalo.
Da si vila, pa da imaš krila,

Pera ti t'jela izniti ne mogu."
Kad to čuo Bosnić-Novljanine,
Sijnu njemu sablja golotrba,
On pogubi Moljković-Jovana.
Kad posiče Moljković-Jovana,
Stade vika Nikolić-Jovana:
„Udrite, moja braćo i družino!
Poginuše obi harambaše,
Uteče nam Bosnić-Novljanine!"
Devedeset otrže pušaka,
Sedam kònja zgodi po kolanu,
Mrtav djogat pade u kamenje.
Na noge skoči Bosnić-Novljanine,
Stoji vika Nikolić-Jovana:
„Drž'te sada, braćo i družino,
Ne udrite, već ufat'te živa!"
U Jovana sve društvo jedino,
Na Bosnića ljuto udariše,
A brani se Bosnić-Novljanine.
Goneći se s njima po planini
Još trojicu kod njih oborio.
Već Bosniću na pleći skočiše
I Bosniću ruke savezaše.
Povratiše Bosnić-Novljanina
Savezatih ruku naopako,
Povedoše Maru krčmaricu.
Zapjeva Jovan i društvo njegovo,
A zacvili Mara na gavranu:
„Kuku, dragi Bosnić-Novljanine,
Gdje ćeš s mene izgubiti glavu!"
Kuka Mara kano kukavica.
Malo oni idu niz planinu.
Gdje je sreća, tu je i nesreća,
Gdje nesreća, tu i sreće ima.
Vid' de sreće Bosnić-Novljanina,
Vid' de glave Tale Ličanina!
Jer je Tale četu pokupio,
Digo četu šezdeset Ličana,
Uskočio s četom u planinu,
Ne bi l' štogod Tale zadobio,

Ne bi l' kakva starca privario,
Stara vlaha, što goveda čuva,
Jali kakvu babu kod ovaca,
Ne bi li joj ovce ujagmio.
Ništa Tale nije zadobio,
Već se verô krajem po planini,
Sve popriko hodô kroz planinu,
Pa se Tale vrlo naljutio,
Viče pobru Maljković-Stipana:
„Pobratime, Maljković-Stipane!
Evo ništa zadobili nismo,
Evo t' vjera, Bogom pobratime!
Dok izadjem na stazu durbapsku,
Da ja sritem vlaha jal Turčina,
Ja ću o njeg gvoždje okušati."
Sve se smije Maljković-Stipane,
A proču se grlo Maričino,
Gdje u gori kuka kukavica.
Onda Tale veli Ličanine:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Čujete li gorske kukavice,
Gdje u gori kuka kukavica
I spominje Bosnić-Novljanina?
To je pobro Bosnić-Novljanine,
On je sašo na Kotar kameni,
Potražio oba kapetana,
Ujagmio krčmaricu Maru.
Ono vila nije u planini,
Ono žensko cvili u planini,
A spominje Bosnić-Novljanina.
Čula se je kavga u planini,
To su njega vlasi dočekali,
Jal su njega ufatili živa,
Jal njegovu odrizali glavu,
Tri Jovana, sve tri harambaše,
Evo nami ćara u planini!
Ajmo, pobro, stazu ujagmiti,
Iz busije vlahe dočekati!
Ako bude Bosnić poginuo,
Valja njega danas okajati;

Ako bude ruku savezanih,
Jal Bosniću ruke odrišiti,
Jal u gori kosti ostaviti."
Dok rekoše, namah potekoše,
U planini stazu ujagmiše,
Po kamenju pa se narediše.
Onda veli Tale Ličanine:
„Kad s' pomole vlaške harambaše,
Nemoj niko kavge zametnuti,
Dok ne zvrkne nadžak po kamenju."
Al mu veli Maljković-Stipane:
„Nemoj niko kavge zametnuti,
Dok ne pukne puška u planini,
Duga puška Maljković-Stipana."
Stade vika Ogrešova sina:
„Nemoj niko kavge zametnuti,
Dok s' ne čuje nara u planini,
Ama nara Ogrešova sina."
Istom oni u besidi bili,
Pomoli se Jovan iz planine,
I Bosnića goni savezana,
Za njim Mara jaše na gavranu,
A gleda ih Maljković-Stipane.
Onda veli Tale Ličanine:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Vidiš glave Nikolić-Jovana,
Na prsih mu puce pozlaćeno.
Meni će, brate, puce Jovanovo."
A veli mu Maljković-Stipane:
„Meni će duga puška Jovanova."
Njima Tale veli u planini:
„Ne šal'te se, braćo i družino!
Ko promahne vlaha u planini,
Mrtvom ću mu govoriti glavom."
Njima veli Maljković-Stipane:
„Svak po jednog, a ja ću dvojicu,
Ja ću, braćo, Nikolić-Jovana
I njegova Mitra bajraktara."
Kad nanidje Jovan i družina,
Zvrknu Talin nadžak po kamenju,

Ču se vika Ogroševa Ale,
Puče puška Maljković-Stipana
I pogodi Nikolić-Jovana
I kod njega Mitra bajraktara,
Mrtav Jovan pade po kamenju;
A šezdeset otrže pušaka,
Trideset mu obori hajduka.
Stoji vika Maljković-Stipana,
„Čujte, moja braćo i družino!
Svak pobaci pušku u kamenje,
A za gole nože prifaćajte,
Bosniću valja odrišiti ruke.“
Kad iskoči Stipan iz kamenja,
A uz njega Tale Ličanine,
A za njima šezdeset družine,
Busija čija, onoga i mejdan,
Pa hajduci namah pobigoše,
Zatiče ih Stipan po planini,
I Bosniću ruke odrišiše,
Pod Bosnića vrana podmakoše,
Digoše mu Maru na gavrana.
Uze Stipan puške Jovanove,
Skide Tale puca sa Jovana,
Poguliše vlahe po planini,
Tu su oni dobro zadobili,
Otiskoše natrag uz planinu.
Mrvo oni u napridak pošli,
Kad nadjoše obe harambaše
Kod djogata kara-Osmanage,
I tu oni šićar pokupiše,
Otiskoše uz goru Durbabu.
Višta je glava Maljković-Stipane,
On se pope u kitu jeliću.
Kad pogleda pod goru Durbabu,
Nasmija se, Tali progovara:
„Pobratime Tale Ličanine!
Eto za nami Laze kapetana
Na kulašu konju velikome
I za njima četerest usara,
Ded'te braćo, da ih dočekamo!

Ne bi l' kojeg konja zadobili,
Ne bi l' Lazi zajam povratio.
Dvorio sam Lazu kapetana,
Služio ga tri godine dana,
Nije mi ćio najma potplatiti,
Sad ću od njeg najam zaiskati."
U planini stazu ujagmiše,
Nego veli Maljković-Stipane:
„Hajde, pobro, Bosnić-Novljanine,
Ti polako jaši uz planinu!"
Pomoli se Lazo kapetane,
A veli im Bosnić-Novljanine:
„Maljkoviću, Bogom pobratime!
Pušt'te za mnom Lazu kapetana,
Eto vaske, a eto usara!"
Njemu Stipan veli u planini:
„Hajde, pobro, ne staraj se s time!"
Istom tako oni besjedili,
Stade vika Laze kapetana:
„Stan', Bosniću, uticanja nema!
Ćerat ću te do Novoga tvoga."
Kraj busije proćera kulaša,
Sve se smije Maljković-Stipane.
Kad naskaka četerest usara,
Stade vika Maljković-Stipana:
„Ne šal'te se, braćo i družino!"
Pa šezdeset otrže pušaka,
Namah dvaest obori usara.
Kad se slomi oganj u planini,
Viče Bosnić Lazu kapetana:
„Drž' se, Lazo, eto mene na te!"
Turnu Maru sa konja gavrana,
Pa na Lazu poćera gavrana,
Al pobiže Lazo niz planinu,
Za njim Bosnić skače na gavranu.
Kad pogleda Lazo sa kulaša,
Talu spazi na durbapskoj stazi,
Namah Lazo odjaha kulaša,
Pa pobiže s puta u planinu,
Za njim Bosnić natisnu gavrana,

Pa on za njim skače niz planinu,
Vavik viče Lazu kapetana:
„Stani, Lazo, uticanja nema!“
Brzo vlašče Lazo kapetane,
Sve priskače klade i kamenje.
Malo Lazo bio u napritku,
Al opazi vuka u planini,
Gdje se vûče kroz kamenje vúčê,
Poznade Lazo Maljković-Stipana,
Pa veli mu Maljković-Stipane:
„Bježi k meni, Lazo kapetane!
Ti se ne boj Bosnić-Novljanina,
Valja ti meni najam potplatiti.“
Al pod Lazom noge prodrhćaše,
Kad doskaka Maljković-Stipane,
Nosi nadžak Tale Ličanina,
Tri put njega ošinu nadžakom:
„O kopile, Lazo kapetane!
Kamo mi najam tri godine dana?“
A veli mu Lazo kapetane:
„Bogom brate, Maljković-Stipane!
Sad mi nemoj glavi kidisati,
Hajde sa mnom kuli na Kotare.
Držat ću te kako brata svoga,
Ja ću tebi najam potplatiti.“
Njemu veli Maljković-Stipane:
„Lako ćemo najam potplatiti.
Moreš ono vrime utuviti,
Kad sam ti sluga bio kod kolina,
Kad si me jednoč pleskom ošinuo,
Kano ljubu šibaš na odžaku,
Za to te je Stipan ostavio,
Ja te s najma ostavio nisam.“
Pa mu sijnu gvoždje iza pasa,
Poleti glava s Laze kapetana.
Dok pogubi Lazu kapetana,
U tom stiže Bosnić-Novljanine,
Onda veli Bosnić-Novljanine:
„Što to, pobro, Maljković-Stipane!
Što pogubi Lazu kapetana,

Meni si ga bio poklonio."
Nasmija se Maljković-Stipane:
„Nemoj brate, Bosnić-Novljanine!
Ja sam od njeg najam naplatio,
Za glavu valja najam izbaviti,
Valja glavu sniti na Udbinu,
Dati glavu begu za čelenku."
Pregrli ga Bosnić-Novljanine:
„Neka, neka, Bogom pobratime!
Sad ja znadem, da pobru imadem."
Tad se oni natrag povratiše.
Kad stigoše, gdje je razboj bio,
Kad li Tale dobro zadobio:
Dvaest dobrih ata ufatili
I kulaša Laze kapetana,
Četri Tale druga poželio,
Al akò će, taka je krajina!
Uze Stipan velikog kulaša,
A povika Bosnić-Novljanina:
„Pobratime Bosnić-Novljanine!
Eto t' kulaš Laze kapetana,
A meni će glava odsičena."
Pojaha Bosnić velikog kulaša.
Odanle se oni podigoše,
Povedoše Maru na gavranu,
Otiskoše uz goru Durbabu.
Kad stigoše kuli do Novoga,
Biloj kuli Bosnić-Novljanina,
Zavrgoše šenluk i veselje.
Tu im Bosnić tole postavio,
Iz begluka piće položio.
Tu im dodje lički Mustajbeže,
Oženiše Bosnić-Novljanina,
Pir činili za nedilju dana.
Vid'de glave Maljković-Stipana!
Dade begu odsičenu glavu:
„Eto t' beže od mene jabuka!
To je glava Laze kapetana,
Kojeg grdjeg na Kotaru nema."
Njega beže rukom pregrlio:

„Davor sine, Maljković-Stipane!
Jesi l', sine, najam naplatio?“
„„Jesam, beže, milom Bogu fala!““
Beg mu dade od zlata čelenku
I za glavu stotinu dukata,
Ode beže na grad na Udbinu.
Podiže se Tale i družina,
Otiskoše do Talina dvora,
Kod njega su konak učinili,
Noć noćili, rano podranili,
Sav dobitak na hrpu sanili,
Svakom Tale pravo podilio:
Sve na zdrava dade podjednako,
Na ranjena po dva paja daje,
Ko pogino, po pet zapanulo,
Nek mu djeca kod odžaka znadu,
Za što im je babo poginuo.
Otalen se oni podigoše,
Svak okrenu svom bijelu dvoru,
Ode Tale begu u mehanu.
Dok im glave u životu bile,
Držali se, ka braća rodjena,
Zajedno su često četovali.
Držo beže Maljković-Stipana,
Služio ga Maljković-Stipane,
Čuvao mu kraj široke Like.

Kolaković Meho, br. 60.

25.

Osmanagić Meho i Alaga od Novoga.

utrom rane mladi Udvinjani
U Udvini, u begluk-mehani,
U begluku gazi-Mustajbega.
Sve je ajan sio do ajana,
A gazija jedan do drugoga,

Uvrh stola Lika Mustajbeže,
S desne mu strane Glumac Osmanaga,
A iz liva gazi Ćejvanaga,
A ostali redom posjedali.
Što u kakav eglen udarili:
Svaki s' fali, kakva ata hrani,
Kako j' koji junak u mejdanu.
Jandal sjede do dva pobratima,
Jedno bio Osmanagić Meho,
A drugo je od Novog Alaga,
Jandal side, a jandal beside,
Odviš Meho prećerô u piću,
On Alagi priče besiditi:
„O moj pobro, od Novog Alaga!
Junak nisi, koliko se kažeš.
Kada sam se ja s tobom zbratio,
Te smo, pobro, bratstvo pritvrdili,
Jesmo l' rekli i vjeru zadali:
Kad se godic stanemo ženiti,
Da ćemo skupa gledati divojke,
Da ne ćemo Udvinjkinja mladih
Ni iz Like nikakve divojke,
Već s Primorja tanahne madžarke,
Otud sebi dovesti divojke.
Od tog dana tri ima godine,
To smo rekli, vjere pritvrdili.
Što si s' danas ašik nametnuo,
Pobro dragi, za drugom divojkom,
Na Cetini ti u našoj Lici
Dilber-Bejzom cetinskog dizdara?
Što si meni hilu učinio,
Kamo t' vjera, na putu te srela,
Crn ti obraz na obadva svita!“
Kad Alaga riči razumio,
Uz njeg višnja-boja ošinula,
Na njemu se dlaka ispravila
Ko na vuku prosinca miseca,
Kad ugleda jalovicu ovcu.
Ale Mehi zače besiditi:
„Što to, Meho, od Boga ti teško!

Šta govoriš nepristale riči?
Mene vrlo ti rezil učini
Baš u londži prid svim Udvinjani.
Ja, istina, imam jaukliju,
Lipu Bejzu cetinskog dizdara;
Al čuj, Meho, što ću besiditi:
Što sam reko, ni poreći ne ću,
Ja ću s tobom sići na Primorje,
Da gledamo primorske divojke.
Ja ti znadem dvi kršne divojke:
Evo jedna u Herceg-Novome,
Lipa Ane Herceglije bana,
To je, pobro, na namu madžarka.
Druga ima kršna divičica,
Meho pobro, u Lenger-palanki,
Ruža lipa Pavla generala,
I to j', pobro, na namu divojka.
Ti oberi, koju tebi drago,
Volj' ti Anu Herceglije bana,
Volj' ti Ružu Pavla generala,
Tu ćemo se, pobro, okušati,
Koji će prvlje izniti divojku."
Kad te Meho riči razumio,
Tad Alagi Meho besidio:
„Meni će, Meho, Ana Herceglijna,
Džaba ti Ruža Pavla generala!
Neg čuj, Ale, što ću govoriti:
Ja ću, pobro, do Herceg-Novoga
Raz Anice Herceglije bana;
Ako prije ja iznesem Anu,
Ti 'š mi kume biti kod Anice,
Prsten dati dvista madžarija,
Pripisat ćeš meni dostojanje,
U robovstvo tebe ću primiti,
Služit ćeš me do edžela svoga;
A ti, Ale od Novoga bilog,
Ako prije izneseš madžarku,
Ružu lipu Pavla generala,
Ja ću t' kume biti kod divojke,
Prsten dati dvista madžarija,

Pripisat ću t' irad-dostojanje,
Služit ću te do edžela svoga."
Kad Alaga riči razumio,
U tom aga na noge skočio,
Srdit aga Mehi besidio:
„Ja sad odoh u Lenger-palanku
Raz Ružice·Pavla generala.
Prije tebe ako iznesem Ružu,
Ti 'š mi kume biti kod divojke,
Prsten dati dvista madžarija,
Ja ti irad ne ću dostojanje,
Nit ću tebe u službu primiti;
A ti, pobro, Osmanagić Meho,
Ako prije izneseš divojku,
Radi od mene, što je tebi drago!"
To mu reče, na begluk okrenu,
Iz begluka ode kroz Udvinu,
Sidje kuli Osmanagić-Mehe
(U Mehe je konak učinio).
On u prezid do djogata dodje,
Ale svoga opremi djogata,
Izvede ga u avliju bilu.
Kad kucnuše čavli po kaldrmi
Od djogata Novljanin-Alage,
Spazi za to Osmanaginica,
Stara majka Osmanagić-Mehe.
Kad Alagu vidi u avliji,
Poletila niz ćemerli-kulu,
Nene spade u avliju bilu,
Pa Alagi tiho besidila:
„Kud 'š, Alaga, moje dite drago?
Ja sam tebi ručak zgotovila,
Hajmo, sinko, u ćemerli-kulu!"
„„Fala, majko, na ićramu tvome!
Pobratim je mene nahranio,
U begluku Osmanagić Meho,
Tvoje dite iz odžaka tvoga,
On je mene rezil učinio
U begluku prid svim Udvinjani.""
To on reče, a u sedlo klisi,

To je neni vrlo teško bilo.
Ode Ale kroz Udvinu bilu,
Izjahao na ravne rudine,
Tegli Ale do Novoga grada,
Pod Velebit dojaha djogata,
Kroz Velebit ata projahao,
S onu stranu Velebita sidje.
Kad je Ale svojoj kuli sišo,
Odjahao, u kulu unišo,
U halvatu sanduk otvorio,
On izvadi tebdil-djeisiju,
Na se meće kotarsko odilo.,
Kad s' Alaga dobro opremio,
On u prezid sidje do djogata,
Pod španjursku ata opremio,
U avliji te ga posidnuo,
Iz turskoga izjaha Novoga,
Pa okrenu kroz Velebit kleti,
On okrenu u principovinu,
Predje hunku carsku i ćesarsku,
I osvanu na Primorju ravnom,
Aga tegli do Lenger-palanke,
Neka ide, kud je njemu drago!
Da vidimo Osmanagić-Mehe!
Osto Meho u begluku bilom,
Jer je vrlo u piću prećero,
U begluku Meho omrknuo,
Omrknuo ter i osvanuo.
Vid'de glave gazi-Ćejvanage!
Taj je aga jutro podranio
I unišo u begovu londžu,
Svog sestrića u begluku nadje,
Pjana glava u krevetu spava,
Njega aga iz sveg glasa viknu:
„Moj sestriću, Osmanagić-Meho,
Ustan', Meho, luda hadžamijo!“
A kad Meho daju opazio,
On na noge skoči u begluku,
Ćejvanaga side pod pendžerom,
Te on Mehi zače besiditi:

„Moj sestriću, crn ti obraz bio!
Što ćeš jutros ovde u begluku?
Znaš li, šta si jučer besjedio
Svojim pobrom, od Novog Alagom?
Agu si vrlo rezil učinio,
Uložio svoje dostojanje,
Ako prije iznese madžarku,
Prije tebe iz Lenger-palanke,
Lipu Ružu Pavla generala.
Jučer Ale ot'šo do Lengera,
Mogo j' do sad do Lengera sići,
Alaga će ujagmit divojku,
Ode tebi irad-dostojanje,
Što ti ga je babo ostavio.“
A kad Meho riči razumio,
Tad je Mehi zlo na umi bilo,
Brže skoči, iz begluka krenu,
Ode Meho svojoj biloj kuli.
Kad je došo kuli i materi,
Staru majku u halvatu najde,
Selam dade, a pod pendžer sidė,
Tad je majka Mehi besjedila:
„Gdje si, sine, crn ti obraz bio!
S kim si s', Meho, jučer zavadio?
Što l' si pobru rezil učinio,
Pa Alaga srdit otišao?
Ode ti, sine, irad-dostojanje!“
A kad Meho riči razumio,
Njemu glava pade po ramenu,
Jer se Meho vrlo pokajao,
Gdje se svojim zavadio pobrom,
Sve on misli, što bi i kako bi,
Sve mislio, majci besjedio:
„Davor moja po rodjenju majko!
Sad ja ne znam, kud bi okrenuo,
Jer ja nikad sahodio nisam,
Sahodio do Herceg-Novoga,
Kako li bi oteo madžarku,
Anu lipu Herceglije bana
Prije pobre od Novog Alage,

Ne bi l' ščuvo irad-dostojanje.
Mati moja, ovo sam smislio:
Sad ću pravit knjigu na kolinu,
Hercegliji banu andisati,
Nek on spremi harali kočije,
U kočije metne divičicu,
Nek mi Anu šalje na Udbinu,
Jal' ću bana na mejdan zovnuti,
Od tog dvoga koje voli bane."
A kad majka riči razumila,
Svom je sinu Mehi govorila:
„Meho sine, budalasta glavo!
Dok bi t' knjiga stigla do Novoga,
Kamo l', sine, kad bi s' povratila,
More pobro stići od Lengera.
Već se spremaj, moje dite drago,
Sebe spremaj i babina doru,
Idji, sine, do Herceg-Novoga.
Kad ti dodješ do Herceg-Novoga
Ti okreni gradu na kapiju;
Kad ujašeš u novu čaršiju,
Butige su sa obidve strane,
Po nj'ma mladi side bazrdjani.
Kad projašeš već pola čaršije,
Ti pogledaj sa desna na livo,
Vidit 'š jednu ti staru birtiju,
To j' birtija krčmarice Pave,
Posestrime roditelja tvoga,
Tvoga babe Osmanage starog;
Dok ti je babo tamo othodio,
Tu bi vavik ata odjahivo,
Ondi 'š, sine, i ti odjahati,
Tetka će te dobro dočekati,
Ti se téti kaži krčmarici,
Sine dragi, ko si i okle si,
Tu će tebe tetka nasvitovat
I još više tebe zaputiti,
Kako 'š, sine, do madžarke doći,
Ane lipe Herceglije bana.
Kako t', sine, kaže krčmarica,

'Nako 'š, sine, tetke poslušati."
Kad te Meho riči razumio:
„Brže mi, mati, takum-odijelo!"
Tad mu nene na noge skočila,
U odaji sanduk otvorila,
Mehi čudno izvadi odilo,
Sve gospodsko, odviše oborsko,
Ko što nose obor-kapetani,
Taku na se metnô djeisiju,
A na glavu kapu kotarkinju,
Za pas zadi male džehvedare,
Rasturi ih palom latinkinjom,
Hem pripasa srmali-silahe,
A uz bedru pripasao ćordu,
On obgrnu kojašin-dolamu,
Pa okrenu niz ćemerli-kulu,
Dobra ata na jaslama sprema,
Na njeg rahta trpa pozlaćena.
Kad je dobra ata opremio,
Obuzda ga šparankinjom uzdom,
Izvede ga u avliju bilu,
Stara mu majka spala u avliju,
Iznese mu koplje ubodicu,
Meho majci ruci poletio,
Staroj majci ruku poljubio,
Još odviše halal zaiskao.
Halali mu i blagosovi ga:
„Hajde, sine, hairom ti bilo!
Neg čuj, Meho, moje dite drago!
Navrati se do čifluka našeg,
Do čardaka Vukadina kneza,
Taj je kneže vrlo muška glava,
Ponudi ga sebi u svatove,
Neka sebe spremi i alata,
Tamo staze znade i bogaze,
To bi t' bio vridan kulauze,
Briz njeg ti puta nije do Novoga."
Kad te Meho riči razumio,
To je Mehi vrlo drago bilo,
Opet majka sinu halalila:

„Hajde, Meho, hairom ti bilo,
Zdrav mi bio, dobro zadobio
I zdravo se majci povratio,
Svoju majku smrti dohranio,
Od svog srca iščeko evlada,
Prespivo ti hajvan u mejdanu,
Ko ti je babo bio u divanu!"
Starom s' Meho majkom halalio,
Pa u sedlo frci doratovo,
Okrenu ata na avlinjska vrata,
Osmanagić ode od Udvine,
Od Udvine niz ravne rudine.
Vid' de Mehe, vesela mu majka!
Oštro ata niz rudine jaše,
Tegli ata do čifluka svoga,
Do čardaka Vukadina kneza.
Kad dojaha knezovu čardaku,
Vakat bio do čifluka dodje.
Kad s' čardaku blizo prikučio,
Dojaha ata pobrinu čardaku.
U avliju kad ga ujahao,
Na golemo čudo nagazio,
On ugleda dva kneževa sina,
Kojadina, mladjeg Miladina,
Gdje ćaćina provode alata,
Još krvava griva u alata
Od bašluka do pô strimenluka,
Medvidina krvcom poštrapana,
Vidja sedam u obluku glava,
O alatu vise i obluku.
Gleda Meho sa dorata svoga,
Kod bunara kneza ugledao
I on knezu ‚dobro jutro' viknu,
Kneže primi, pa na noge klisi,
Stojeći mu jutro otprimio:
„Da si zdravo, mlad Osmanagiću!
Odjaš' doru, moj spahija dragi,
Moj sinovče, da se napijemo,
Da pijemo i mi divanimo,
Da te pitam, kud si s' opremio."

A kad Meho odjaha dorata,
Dopadoše dva kneževa sina
I Mehina prifatiše doru,
Meho side na tepi bunara,
Pred njeg kneže trmpez postavio:
„Moj spahija, mlad Osmanagiću!
Kud si pošo, moj sinovče dragi?“
Sve mu Meho po istini kaže:
„Pa sam s', kneže, tebi navratio,
Mene je stara zaputila majka,
I tebi je pozdrav opravila,
Da se spremiš u čardaku svome,
Sa mnom sidješ do Herceg-Novoga
Poraz Ane Herceglije bana,
Ne bi l' naske srića poslužila,
Prije Alage ujagmit divojku.
Ustaj, kneže, ako Boga znadeš!
Spremaj sebe i alata mamna,
Pa mi s' danas u gajretu nadji!“
Kad Vukadin riči razumio,
Tad on Mehi tiho govorio:
„Ta spahija, lude li si glave!
Koji su te djavli naćerali,
Te s' se s pobrom za to zavadio?
Mučno je, Meho, Herceg-Novom sići,
Ja kamo li izniti madžarku,
S tobom Vuče do Hercega ne će,
Jer sam skoro iz Ćesarske došo,
Jesam ata zamorio svoga.“
Tada Meho Vuku besidio:
„A moj striče, Vukadine kneže!
Deder meni po istini kaži,
Kud si hodo, gonio alata,
Gdje l' si, Vuče, krvavio ćordu
I onih sedam glava ujagmio,
Ko kad s' bio u dženjku velikom?“
Tad Vukadin Mehi besjedio:
„Jesam, Meho, sebe opremio,
Ja sebeka i alata svoga,
Ja okrenô u zemlju ćesarsku,

Sišo jesam do Polojca grada,
Do Polojca poniže Karlovca,
Trefio sam jegumana starog,
Gdje je bio pošo namastiru,
Uz njeg do tri lipe jegumanke
I još više sedam jegumana.
Vrlo štimah jegumanke mlade,
Kod njih jesam kavgu zametnuo,
Tu sam svoju ćordu krvavio,
Ja pogubih sedam jegumana,
Sa njih sedam ja ujagmih glava,
I dvi lipe mlade jegumanke.
Od Polojca jesam pobignuo,
Za mnom se je larma podignula,
S djecom svojom nosim jegumanke,
Pa ja teglim do hunke careve,
Tu je naske srića poslužila,
Ujagmismo priko medje carske,
Mi u Korin-goru ujagmismo,
Meho pobro, u Liku sidjosmo
Tvom čifluku, a čardaku mome,
Ja iznesoh do dvi jegumanke,
Eno mi ih u čardaku mome,
Tu sam ata zamorio svoga,
Britku svoju krvavio ćordu.
Ako tome, Meho, ne viruješ,
Ti unidji u čardak drveni,
Viditi ćeš obi jegumanke,
Jesu lipe dvi kršne divojke,
Jesam nakan djecu oženiti,
Kojadina i svog Miladina,
Zametnut ću kabasto veselje."
To on reče, na noge skočio,
Uze Mehu za desnicu ruku,
Pa sa tepe u čardak krenuše,
Obojica u čardak sjedoše,
U čardaku piće zametnuše.
A podviknu Vukadine kneže,
On kneginju staru podvikuje:
„Brže, ljubo, kuhajder pogače!"

A Vukadin Miladina zovnu:
„Miladine, peci jalovicu!
Mehi treba tain i zaira
Putujući do Herceg-Novoga."
Kneževica spremila pogaču,
Ispekoše djeca jalovicu,
Knez je Mehi hegbe natrpao:
„Hajde, Meho, hairom ti bilo!
S tobom kneže do Hercega ne će."
Meho sadje, poklopi dorina,
Od čardaka prati njega kneže,
Pod Šušnjaru ispratio Mehu,
Navrh gore svojim pobrom stao:
„Hajde, Meho, do Herceg-Novoga
Poraz Ane Herceglije bana,
Radi, aga, ujagmit divojku!
Ako s' larma digne od Novoga,
Evo tebi prvog hampadžije,
Tebi će kneže hampu učiniti."
Tu se j' kneže s njime halalio,
Halališe s', pa se rastadoše.
Vukadin se čardaku povrati,
Ode Meho u principovinu,
Tegli Meho do Herceg-Novoga.
Kad Velebit goru premetnuo,
On se spušti na Primorje ravno
Jedno jutro Novom na kapiju.
Kad je Novom došo na kapiju,
Na vratih su četiri soldata
Pod mušketi i pod bajuneti.
Meho njima ‚dobro jutro' viknu,
Oni njemu jutro otprimiše,
Jer na Mehi gospodsko odilo,
Soldati ga na vrata puštiše,
Nastupi Meho u novsku čaršiju.
Kad ujaha ata u čaršiju,
Dućani su sa obidve strane,
Po dućanih nisu bazrdjani,
Veće jesu mlade bazrdjanke,
Mire svilu, a rižu kadifu.

A kad Meho nastupi na dori,
Vid' dorata Osmanagić-Mehe!
Jer mu dorat živa mira nema,
Dobar dorat jorgu pokazao,
Ispod kova živ ćeremit siva,
Po butigah dofaća madžarke,
Jedna drúga drügû dovikuje:
„O Anice, mila drugarice,
I Jelice, mila posestrimo!
Kako smo sile ovde pazariti,
'Vaki ovud projahao nije
Posli glave Osmanage starog,
Sa Udvine, iz široke Like,
'Vaka j' nara u njeg'va hajvana."
Meho jaše, ni mukaet nije,
Projaha ata do pola čaršije,
A pogleda sa desna na livo,
Staru jednu ugleda birtiju,
On birtiji svratio hajvana,
U avliju ata ujahao,
Ujahao, te ga zastavio.
Ćaše Meho grlom podviknuti,
Al mu prije dorat zahrzao,
Zahrzao, nogom zakopao,
Pomoli se Pavka krčmarica,
Krčmarica spade na avliju,
Al je Pavka vrlo ostarila,
Već s' u pasu ona pokupila,
Od starosti pa se pokučila.
Postupi ona Mehinu dorinu,
Pregrli ga, u peču poljubi:
„Davor dore pobratima moga!
Koji te neznan sad jaše gospodin,
Gdje je tebi sahibija stari,
Gdje si njega jadan izgubio?"
Tad je Meho Pavki besidio:
„Muči, Pavko, budalasta glavo!
Što govoriš nebesne beside?
Imadeš li pića izobila
I bijela hljeba latinskoga,

I mom atu arpe ugruhate,
Da odjašem, da se nahranimo?“
Tad je starka Mehi besidila:
„Obrstaru na dorinu mamnu!
Ja ti ne dam pića nikakvoga
Ni bijela hljeba latinskoga,
Dok s' ne kažeš, ko si i okle si,
I di s' ovog ata dobavio:
Il si ata na domu ždribio,
Il si njega u dženjku dobio,
Il si njega za novce kupio?
Deder meni po istini kaži!“
Tad joj Meho priče besiditi:
„Davor stara krčmarice Pavo!
Il s' vilèna, il s gore bolesna,
Il s' u piću vrlo prećerala,
Šta me pitaš za moga dorata?“
Tad je Pavka Mehi besjedila:
„Obrstare na dorinu mamnu!
Kako ne ću pitat za hajvana,
Kad pobrina dobro ata znadem,
Svoga pobre Osmanage starog?
On je meni često dohodio
I meni je ovdi kazivao,
Da on sina ima jedinoga,
Jedinoga u sebeka Mehu.
Evo ima sedam godinica,
Kako mi je pobro poginuo,
Pa pobrina dobro znam hajvana.
Gospodine, u birtiju ne ćeš,
Dok ne kažeš, ko si i okle si,
Gdje l' si ata dobavio toga.“
Tad joj Meho priče besiditi:
„Davor têto, ja sam od Karlovca,
Od Karlovca Karlović Nikola,
Sin rodjeni Karlović-Ivana,
A jest dorat Osmanage starog.“
A kad starka riči razumila,
Tada ona njemu besidila:
„Gospodine na aginu dori!

Gdje si toga ata dobavio?“
Meho kaže: „U dženjku junačkom.
Kad Karlović bio ufatio
Sestru Hanku Duratagić-Ibre,
Ban je Hanku vrgo na obdulju.
Za to bili Turci potpazili,
Oni sišli placu i Karlovcu,
Do Karlovca i Kupe ledene,
U tebdilu ate izvodili,
Dobre ate, da trču obdulju,
Na obdulji dobre sreće bili.
Onda jesu kavgu zametnuli,
Ja u kavzi Ture pogubio,
Mlado Ture Osmanagić-Mehu,
Ja njegova ufatio doru,
Tu sam, Pavko, ja ata dobio.“
Meho laže, a pravo ne kaže,
Sve on gleda Pavku krčmaricu,
Je li njemu srcem prijatelju.
Kad te Pavka riči razabrala,
Ona ciknu, a podviknu Mehu:
„Obrstare, sam te Bog ubio,
Goni ata iz moje avlije,
Kad s' sinovca pogubio moga,
A njegova ufatio doru!“
Tada Meho Pavki besidio:
„Krčmarice, sam te Bog ubio!
Što su tebi Turci omilili,
Te ti Turkom voliš neg kršćanom,
Što su t' tako Turci omilili,
A najviše Osmanaga stari?“
Tada stara Mehi besidila:
„O Nikola od Karlovca bila!
Kako Turkom ja voliti ne ću,
A najviše pobratimu svome,
Svome pobri Osmanagi starom?
Jer jednoga vakta i zemana,
Kad su Turci na Primorje sišli,
Porobili, vatrom popalili,
Po Primorju roblje pofaćali,

Mene tada u Liku iznili,
Tad sam bila od deset godina,
Mene aga primi Osmanaga,
Držo me je ko sestru rodjenu,
Jesam bila u njegovoj kuli,
Od tog dana osam godinica.
Ja na ćemal izašla divojka,
Pristala se jesam potrefila.
Šta je bilo udvinjskih ajana,
Na ženidbu ajanskih sinova,
Svi ajani agi sahodili,
Mene jesu od age prosili,
Već su agi prosci dodijali,
Jedno mi jutro aga besidio:
„„Posestrimo, Pavo madžarice!
U tebe je dosti mušterija,
Ti oberi, ja ću t' pokloniti;
Ako ti s' srce išće poturčiti,
Ja ću tebe, sestro, pokloniti
Kojem tebi danas bude drago.““
Tad sam pobri govorila svome:
„O moj pobro, aga Osmanaga!
Ako meni ti na volju daješ,
Ne išće mi se srce poturčiti,
Najvolila b' zavičaju svome.“
Kada čuo aga Osmanaga,
Osmanaga mene opremio,
Dobro na me navali odilo,
Spremi pobro sebe i djogata,
Mene vrže za se na djogata,
Snese mene do Herceg-Novoga,
Dade mi mala hiljadu cekina,
S tim sam malom krčmu načinila,
Pa sam ovde radnju otvorila,
Dosti mala u Novome imam.
U viku mi pobro dohodio,
Držala ga ko brata rodjenog,
S otog volim Osmanagu starog
I njegova sina jedinoga,
S otog suze iz očiju livam.“

Kad te Meho riči razumio,
Tada Meho Pavki besidio:
„Davor tetko, krčmarice Pavo!
Ovo j' glavom Osmanagić Meho.“
To on reče, frci sa dorata.
A kad Pavka riči razabrala,
Ciknu Pavka, Mehi poletila:
„Što to, Meho, što s' od tebe radi?
Šta mi s' namah otkazao nisi?“
„„Tetko moja, ne zamiraj meni!
Jesam došo u zemlju neznanu,
Pa te kušam u birtiji biloj,
Imadem li srcem prijatelja,
Sad ja znadem, da s' prijatelj pravi.“
Tečica mu ata namirila,
U birtiju sinovca uvela,
Na mehko ga šiljte posadila,
Ona Mehi sjede uz kolino,
Iz nove se za zdravlje upita:
„Je l' ti živa u odžaku majka,
Može li ti hizmet učiniti?“
„„Zdravo je majka, pozdrav t' opravila.““
Tada Pavka Mehi govorila:
„Kud si pošo, moje dite drago?“
Sve joj Meho po istini kaže,
Kako se je s pobrom zavadio,
Svojim pobrom od Novog Alagom,
Koji će prvlje izniti divojku:
„Uložismo irad-dostajanje,
Pobro svoje i ja, tetko, svoje,
Pobro ode u Lenger-palanku
Raz Ružice Pavla generala,
Ja se primih druge divičice,
Lipe Ane Herceglije bana.
Davno je aga sišo do Lengera,
Ako prije iznese divojku,
Ode meni irad-dostajanje.
Tetko draga, da s' po Bogu majka!
Kako bi me s Anom sastavila,
Kako li bi ujagmio lipu,

Ne bi li me mio Bog pomogo,
Da prije pobre iznesem madžarku,
Da sačuvam irad-dostajanje."
Tad je Pavka Mehi besidila:
„Moj sinovče, Osmanagić-Meho,
Al si jako tude zaludio!
Ti se igraš svojim dostajanjem,
Još odviše svojom rusom glavom.
Prodj' se Ane Herceglije bana,
Jer je Ana nevirna madžarka.
Sve ja znadem novske divičice,
Ako si se nakan oženiti,
Bolju ću ti kazati divojku,
Jelu lipu obor-generala,
Sine dragi iz našeg Novoga.
Madžarke sam naše prokušala,
Kušala sam Anu Herceglijnu,
Sine dragi, za tebe nudila,
Za te Ana Herceglijna ne će;
Kušala sam Jelu oborovu,
Za te, sine, govorila Jeli,
Ja sam tebe Jeli nafalila,
Ona se je nakan poturčiti,
Za te, sine, na Udvinu poći."
Tad je Meho Pavki besidio:
„Davor tetka, ko rodjena majka!
Evo muke i hála teškoga,
Za Anu sam irad uložio;
Ako Anu ne bi ujagmio,
Ode meni irad-dostajanje."
Tada Pavka Mehi besidila:
„Ti ne moreš Ane ujagmiti,
Kad te Ana ne će Herceglijna.
Ujtru mlada osviće nedilja,
A madžari crkvu načinili,
Novu crkvu poniže Novoga,
Od Novoga čitav sahat ima,
Jesu crkvu skoro sagradili,
Sutra će ići novom namastiru,
Tamo će ići sva višnja gospoda,

Sobom glava Herceglija bane
I njegova bilogrlka ljuba
I njihova Ana divičica,
I s njim, sine, obor-generalu
I njegova Jele divičica,
Koja b' bila za te divičica.
Kad iz Novog izadju kočije,
Iz Novoga na rudine ravne,
Kad bi s' mogo u se pouzdati,
Te b' na polju ujagmio Anu,
Te ne b' kod nje glavu izgubio,
Tako bi mogo doći do divojke."
Istom oni u besidah bili,
Na Lengeru drmnuše topovi,
Sinja s' magla od Lengera digla.
Gleda Meho sa topla pendžera
S onu stranu do Lenger-palanke,
Što pucaju ćesarske lubarde;
Al se sinja magla podignula
Uz Primorje na četiri strane,
A iz magle konjik ispanuo
Na djogatu ko na gorskoj vili.
Gleda Meho sa topla pendžera,
On iz magle poznaje konjika,
On poznade pobratima svoga,
Od Novoga Novljanin-Alagu,
Ale bježi uz Primorje ravno
Na djogatu ko na gorjaniku,
A za njim se bili zasobica,
Zasobica, tanka madžarica,
To je aga puntu zametnuo,
U Lengeru oteo divojku,
Pa s otoga pucaju topovi,
Jer s' za agom larma zametnula.
Kad ga Meho zgleda sa pendžera,
Meho jeknu, sva birtija zveknu:
„Davor naša krčmarice Pavo!
Eno našeg Bogom pobratima!
Privario, Ružu ujagmio,
On pobiže od Lenger-palanke,

Ode meni irad-dostajanje."
Herceg-Novi aga natfatio,
Okrenuo pod Velebit kleti,
Ujagmio u Velebit kleti,
Jer potire baš ni blizu nema.
Tada Meho Pavki besidio:
„Tetko moja, što ću i kako ću!"
Pavka kaže: „Ti dočekaj dana.
Ako s' nakan Anu potražiti,
Ti je čekaj u polju zelenom."
Tu je Meho noći dočekao,
Kad u jutru bio dan osvanu,
Osvanula nediljica mlada,
Na Novomu pukoše lubarde.
Tada Meho Pavki govorio:
„Tetko moja, što bi ono bilo?"
„„Sine dragi, svanula nedilja,
Podiže se Herceglija bane,
On s' otaru kreće namastiru;
Već ti gledaj sa topla pendžera,
Sad ćeš Anu vidit madžaricu.""
Malo vrime, ni dugo ne prodje,
Na kapiju ishode soldati,
Izadje ih sedam kumpanija
Pod škrljaci i pod telećaci,
Rupiše za nj'ma harali-kočije,
Kočije su od cakla biljura,
Crvenom su harom optračene,
Pod kočija do dvi bedevije,
Uz kočije petnaest husara,
Uz njih vidja jednog konjanika
Na putalju ko na gorskoj vili,
Sav u srmi i žeženu zlatu,
Uz kočije on goni putalja,
Povija se po svijenu pasu,
To su kočije Ane madžarice,
U njima Ana Herceglije bana.
Meho Pavki veli kod pendžera:
„Tetko moja, ko bi ono bio?
Uz kočije prislonô putalja

Te s' povija na džamli-kočije,
A Ana mu pendžer otvorila
I svilenu haru otkučila,
Sve s' on s Anom ljubi uz kočije?"
Tad je Pavka Mehi besjedila:
„Ono je, sine, Radić-Mihajilo,
Mihajilo, obor-kapetane,
On je, sine, Anin mušterija.
Vidiš, kol'ko mu se j' dopustila,
S tog ti velim, moje dite drago,
Da nije za te Ana madžarica."
Kraj birtije kočije prodjoše,
A za njima druge nastupiše,
I pod oti do dvi bedevije,
Pred oti je dvanaest husara,
I uz ote vidja konjanika
Na alatu u novu skerletu:
„Tetko moja, čije su kočije?
Ko l' je ono uz njih na alatu?"
„„I 'no ti je Radić-kapetane,
Petrajilo, mladji brat Mihajlu,
Dva obora, oba kapetana,
Perica je Jelin mušterija,
On s' povija po svijènu pasu,
Hoće, sine, da ljubi madžarku,
Al mu s' Jele ne da prikučiti,
Kamo l', sine, lišca obljubiti,
Nakana je za Turčina poći."
Kad i ote prodjoše kočije,
Nastupiše i treće kočije,
I pod oti dva konja djogata,
Uz kočije trideset husara:
„Tetko moja, čije su kočije?"
„„Kočije su Herceglije bana.""
Te prodjoše, druge nastupiše,
To su kočije obor-generala,
Za nj'ma jaše stotinu husara,
Okrenuše Novom na kapiju.
Tad je Meho na noge skočio:
„Tetka draga, brže mi dorata!"

U tom Meho spade iz birtije,
Iz štale mu ata izvedoše,
Priteže mu četiri kolana,
Tetki dade četiri dukata:
„Tetka draga, da ti piće platim!“
Te u sedlo frci doratovo,
Okrenu ata ispred krčme bile,
Upravi ga Novom na kapiju,
Kroz kapiju na ravne rudine.
On upravi novom namastiru,
A pogleda niz Primorje ravno,
Al je polje butum zažmirilo
Od kočija i od Primoraca
I principskih tanahnih madžarki.
Mnogo puka tegli do otara,
Do otara i do namastira.
Meho crkvi upravio doru,
Niz rudine prolazi kočije,
Vakat bio, kad je crkvi sišo.
Dobra crkva na mehkih rudinah,
Oko crkve kamena avlija,
Avlija je od dva boja ljudska,
Na avliji demirli-kapija,
Što je muška, u avliju nejde,
Već kraj crkve po rudinah hoda.
Tu su stale Anine kočije,
Iz kočija lipa iskočila,
I Mihajil frci sa putalja,
S Anicom se po ruke uzeo,
On s Anicom ode u avliju.
I Jelica skoči iz kočija,
Okrenula na avlijnska vrata,
Za njom Pero nametnu alata,
I on za njom u avliju udje.
U avliji bunar voda hladna,
Kod bunara tepa načinjena,
Na tepi je duhovnik-divojka.
Koja dodje, u avliju udje,
Toj divojci svaka leti ruci,
I Ana joj ruku poljubila,

Ona sila u šimšir-skemliju,
Kod nje Mile podviš stade ruke.
Kad je Jela u avliju ušla,
I ona joj ruku poljubila,
I Jelica sila u skemliju,
Uz nju Pero podviš stade ruke.
Vid'de Mehe, budalaste glave!
Niko muško ne smi u avliju.
Kad je vidjo dva Radića mlada,
Gdje odoše u avliju bilu,
On na vrata ujaha dorata,
U avliji ata odjahao,
A avlijnska vrata pritvorio,
Avlija je puna madžarica.
On do tepe dovede dorata,
Jutro viknu, škrljkom pokrenuo,
Pokloni se duhovnik-divojci,
Pa se Meho fati u džepove,
On izvadi dvan'es' madžarija,
Duhovnici u ruku spustio,
Stade Meho kod vode bunara.
Al vid' kuje Ane Herceglijne!
Ta divojka ne sti mirovati,
Jer zna Ana Osmanagić-Mehu,
Podviknula dva Radića mlada:
„Čujete li, dvi vojvode mlade!
Dobili ste obor-kapetanstvo,
I vi sišli našem namastiru,
Vi s' brojite, da jeste junaci,
Što će vami Turčin u avliji,
U avliji a pred našom crkvom,
Ljuta zmija Osmanagić Meho?"
Jer je sliku imala Mehinu,
Po sliki je njega prepoznala.
Tad Mihajil Ani besjedio:
„Al s' u piću, Ane, prećerala!
Otkud ovde Osmanagić Meho?"
„„Ta obore, eto g' u avliji!""
Kad Mihajil riči razumio,
Tad Mihajil Mehu podviknuo:

„Ta kopile, Osmanagić-Meho!
Što ćeš ovde ti pred našom crkvom?"
Pa se fati dvaju džehvedara,
On na Mehu grla okrenuo,
Pukoše mu oba džehvedara,
Udariše dva sindžirli-zrna
A u mermer pod konja dorata,
Jer se Meho za njim potrefio,
Ne pogodi Mehe ni dorata.
Kada vidja Osmanagić Meho,
Što Mihajil radi kapetane,
On morade kavgu zametnuti,
On se fati ćirmanije ćorde,
Pa pogubi Radić-kapetana.
Mladji Perjan na njeg udario,
Al se hitar Meho potrefio,
I Perjana glavom rastavio.
Kad se ogroš u avliji slomi,
Sve divojke u crkvu pobigle,
A poleti Osmanagić Meho,
Avlijnska je vrata pritvorio,
Navalio čelikli-maldane,
Poletio crkvi na kapiju.
Ana ćaše crkvu pritvoriti
Od Turčina Osmanagić-Mehe,
Oturi je Jela oborova,
Upusti ga u namastir-crkvu,
A tu Meho uskoči u crkvu,
Vid'de Ane Herceglije bana!
Poletila do avlijnskih vrata,
Da otvori od avlije vrata,
Al je Meho ufati u crkvi,
Pa u crkvi priveza divojku.
Kad to vidja Herceglija bane,
To je banu vrlo teško bilo,
Ban je došo crkvi i kapiji,
Pa on Mehu sa kapije viče:
„O Turčine, Osmanagić-Meho!
Ostav', Meho, crkvu i namastir,
Prosti su ti puti iz Primorja,

Iz Primorja u široku Liku,
Kod otara ne zameći punte!“
Meho bana iz crkve povika:
„Tvojoj vjeri ne vjerujem, bane,
Ja ti crkve ne ću ostavljati.“
Ban besidi svoj višnjoj gospodi:
„Ja što ćemo i kako li ćemo?
Tvrda crkva na polju zelenom,
Da bi je tukli na polju zelenom,
U crkvi je mlogo divojaka,
A naše nam knjige ne dodaju
Rušit crkvu na mekih rudinah.“
Viću čine sva višnja gospoda,
Viću čine, što će i kako će.
U tom dodje od Lenger-palanke,
Od Lengera Pavle generalu
I uz njega šest stotin husara,
On odjaha kod namastir-crkve,
Sve mu kaza Herceglija bane:
Kako Meho u crkvu ujagmi.
A general banu besidio,
Kako je ljuta zmija sihodila,
Ljuta zmija, Novljanin Alaga,
Ujagmio njegovu Ružicu.
Tad podviknu Pavle generalu,
Na ime viče Osmanagić-Mehu:
„O Turčine, Osmanagić-Meho!
Za koju si ti došo madžarku,
Ti je uzmi iz tog namastira,
Ti je baci za se na dorata,
Pa je nosi u široku Liku,
Da mi s tebe crkve ne rušimo,
Ne bijemo u njoj divojaka.
Ako li je ostaviti ne ćeš,
Hoćemo te živa ufatiti,
Patiti te smrću svakojakom.“
Meho njima iz crkve govori:
„Generalu, od tog fajde nema!
Ja vam vjeri danas ne vjerujem.“
Tad gospoda na rudinah sila,

Čine viću, što bi učinila,
Herceglija priče besjediti:
„Mi hajdemo vojsku odmaknuti
I od crkve vojsku odstupiti,
Ne bi l' Meho iz crkve izišo,
Ne bi l' našu crkvu ostavio,
Zgode nije rušit namastira."
To rekoše, vojsku pokrenuše,
U lugove novske unidjoše.
Kad Jelica na pendžer pogleda,
Gdje ban vojsku od crkve pokrenu,
Tad Jelica Mehi besjedila:
„Milovanje, Osmanagić-Meho!
Eno bani vojsku pokrenuše,
Izmakoše vojsku u lugove,
Rada b' oni, da ostaviš crkvu.
Hajde, janje, ti jaši dorata,
Uzmi mene za se na dorata,
Prosti su ti puti uz Primorje,
Nosi mene na Udvinu bilu."
Tad je Meho Jeli besidio:
„Ta Jelice, gospodska divojko!
Meni puta nema na Udvinu
Brez Anice Herceglije bana;
A vidiš li, što je učinila,
Gdje je mene kod crkve odala,
Ona j' ovdi puntu zametnula.
Kad bi Anu ponio madžarku,
Stala b' dreka banove divojke,
Ban ne b' mogo srcu odoliti,
Pustit mene u široku Liku,
Da ne b' sa mnom kavgu zametnuo,
Pa b' u polju mogli izginuti.
Volim pobre ja ovdi dočekati,
Svoga pobre Vukadina kneza,
Reko mi je hampu učiniti."
Sve to sluša Ana Herceglijna,
Tada Ana Mehi besidila:
„Milovanje, Osmanagić-Meho!
Volim s tobom u široku Liku,

Neg kod crkve da ti čekaš Turke.“
I Jelica Mehi besidila:
„Kad bi mene htio poslušati,
Kad su t' bani sokak načinili,
Da idemo u široku Liku!“
On posluša Jele madžarice,
Pa otvori namastir i crkvu,
Meho tepi dodje i doratu,
Pa on mamna uzeo hajvana,
A Jelici tiho besidio:
„Jele lipa obor-generala!
Uzmi, lipa, pomamna putalja,
Ti putalja Radić-kapetana,
Pojaši ga, moje milovanje,
Ja ću svoga pomamna dorata,
Vrć' ću Anu za se na dorata,
Jer ja Ani ne virujem lipoj,
Da mi sama pojaše alata.“
I Jelica Mehe poslušala,
Mihajlova posjede putalja,
Meho svoga pomamna dorata,
Anu za se baci na dorata,
U povodu povede alata,
Iz avlije konje išćeraše,
Meho s' atu povi po strimenu,
On Jelicu viknu sa dorata:
„Hajde za mnom, lipa, na putalju!“
Jelica je višti binjedžija,
Poletiše uz ravne rudine
Od otara i od namastira.
Kad to vidja Herceglija bane,
Mučno banu, al mu fajde nema,
On na jorgu puške ispalio,
Jer se nada od Hercega bane,
Ne bi l' gdjegod čule harambaše,
I Turčinu metnuli busiju.
Tegli Meho pod Velebit kleti.
Velebitu kad se prikučio,
Al mu s' sinja magla podignula,
Iz planine konjik iskočio

Na djogatu ko na gorskoj vili.
Kad pogleda Meho sa dorata,
On ugleda od Novog Alagu,
Gdje je pošo do Herceg-Novoga,
Da on vidi, što j' od Mehe bilo.
Kad se Meho prikučio blizo,
Ugleda ga aga sa djogata,
Do njeg aga ata dojahao,
Selam dao, ata zastavio,
On se s Mehom za zdravlje upito.
Kad su rekli, da su zdravo bili,
Malo vrime, ni dugo ne prodje,
Iz planine konjik iskočio
Na alatu ko na gorjaniku,
To je glava Vukadine kneže
I uz njega dva posopca sina,
Skače kneže, a Mehu spominje.
Kad Vukadin Mehu ugledao,
Gdje se srio, s njim se zagrlio:
„Jesi li se u boju zgodio,
Da ti nisi rana dopanuo?“
„„Nisam, pobro, rana dopanuo,
Već mi je pobro ljute rane zado,
Jer mi ode irad-dostajanje,
Jer prije mene iznese madžarku.“
Na njeg s' aga iz grohota smije,
Okrenuše u Velebit kleti,
U Velebit s mirom ujahaše,
Goru prišli i u Liku sišli,
Dodje Meho svojoj biloj kuli
I iznese obidve madžarke,
Pa zametnu golemo veselje,
Kod njeg pobro od Novog Alaga.
On poturči Jelu oborovu,
Pa se Meho s njome oženio,
A Anicu pobri poklonio
U Udvinu, Hamzi ciganinu,
Što ga je ćela izdati madžarka.
Kad mu i pir i veselje prodje,
Pojahaše oba pobratima,

Pa odoše do turskog Novoga
Bilu dvoru Novljanin-Alage,
I Alaga zametnu veselje,
Oženi se Ružom divičicom,
Meho mu kume bio kod divojke,
Prsten dao dvista madžarija,
Alaga mu ne sti dostajanja
Niti Mehe za ropstvo primiti,
Sve je pobri poklonio svomu.

Topić Ibro, br. 7.

DODATAK.

1.

Gerzelez Alija, carev mejdandžija.

Car Murat, ovoga imena drugi, bijaše preporoditelj ili bolje stvoritelj glasovite mlade ili jenjičarske vojske, dobar i mudar vladar, znamenit vojskovodja, te je carevao od g. 1421.—1451. S njim je nekoliko puta srećno i nesrećno vojevao Sibinjanin Janko (Hunyadi). Ove pjesme svako veće vojevanje turskoga cara svode na mejdan, na koji ga pozivlje ovaj ili onaj kršćanski kralj ili junak; ali car ne ide nikad sâm na mejdan, već traži i šalje mejdandžije iz svog velikog carstva. Po ovim pjesmama sve su carske mejdandžije loše sreće, dok ne dodje koji junak iz Bosne ponosne, koji za cara izlazi na mejdan i to uvijek s dobrom srećom, pa zato dobiva carske milosti i darove.

Gerzelez Alija po većini pjesama živio je na Glasincu ili na Gerzovu polju više Sarajeva. Samo pjesma našega pjevača Bećira Islamovića br. 31. (247 st.) kaže, da je Gerzelez došao iz Zemuna za cara na mejdan Hitrilijću kralju, koji se je s vojskom primaknuo Stambolu te tri carske mejdandžije pogubio. Kralja je svladao i ufatio živa Gerzelez Alija, a car ga poslije sedam godina tamnovanja otpustio primivši obećanje, da već nikad ne će s njim ratovati.

U „Matičinim“ zbornicima muhamed. pjesama imademo još t r i pjesme, koje pripovijedaju, kako Bošnjaci idu za cara na mejdan. U Mehmeda K o l a k o v i ć a br. 45. (406 st.) bogati Bosna-Mustajbeg zove siromašnoga mazul-Alibega na Vrljici u Stambol, kamo ga je pozvao car, da dodje s mladim Sarajlijama vojevati na Moskova, koji je s velikom vojskom pao pod Jedrinu. Alibeg veli, da ne ima čim putovati ni što ženi i djeci ostaviti, jer mu je car krivo učinio, kad je osvojenu zemlju dijelio i njega bacio na Vrljiku, gdje je godina „u litu sušna, a u zimi burna.“ Mustajbeg mu u dva puta pozajmljuje 200 dukata. Kad dodjoše u Stambol, pa odatle s carskom vojskom pod Jedrinu (Drinopolj), izlazi Petrašu generalu sedam carskih vezira na mejdan, a najzad i Bosna-Mustajbeg. Petraš svlada i uhvati svih osam, njega pak svlada i uhvati mazul-Alibeg i oslobodi onu osmericu. Car ga darova za to, načini mu kulu na Glasincu, te se Alibeg od tada

*

prozva beg Sokolović, a car hvalisavca Mustajbega bosanskoga posla na Vrljiku, da se uči vojevati i mejdan činiti, pa se od tada prozva mazul-Mustajbeg.

U pjesmi Salka Vojnikovića br. 14. (684 st.) Bosna-Mustajbeg zove Kotar-Alibega, koji je sa sedamgodišnje nerodice osiromašio, nek ide s njim o njegovu trošku u Stambol, ne bi li ga car darovao i dao mu svoju hair-dovu, po kojoj bi mu opet radjala godina. Bosna-Mustajbeg mu pozajmljuje za ženu i djecu 100 dukata, a iz Travnika šalje im pšenice i još 200 dukata. Kad dodjoše u Stambol i pred cara, car se čudi tužbi Kotar-Alibegovoj, jer su mu doglavnici rekli, da je turski Kotar već sedam godina ispod njegove prešao u vlast principovu (dužda mletačkoga). Caru je drago, što to nije istina, a kad kaza Alibeg, zašto je osiromašio, car mu dade 1.000 dukata. Kad podjoše oba pobratima po Stambolu, čuše carskog telala, koji traži za cara mejdandžiju Principliji kralju, koji je s vojskom došao preko mora, te je već 12 carskih mejdandžija pogubio. Bosna-Mustajbeg od straha nije ni ušao u mejdan. Mjesto njega udje Kotar-Alibeg, koji uhvati Principliju živa. To je Mustajbegu žao i mučno bilo, pak veli caru, da bi on brzo učinio red na Kotaru. Car ga posluša i posla njega tamo, ali bez svoje hair-dove, za to je za pô godine Kotar izgubio, dočim je uzvišeni Kotar-Alibeg Bosnu caru očuvao.

U pjesmi Bećira Islamovića br. 6. (713 st.) ide za cara na mejdan Ajka Hrnjičina. Lehović kralj Petrajil dignuo veliku vojsku, s njom sašao do Stambola, i pozvao cara na mejdan. Car mu šalje nekog Arapina, pa onda nekog Abdul-efendiju, a Lehović oba pogubi. Poslije toga nitko se ne javlja, ko bi za cara izašo, već car po savjetu svojih doglavnika piše u Travnik bosanskomu veziru, da mu mejdandžiju traži. Ovaj otpravi ferman na Krupu Badanj-Alibegu, a Alibeg Hrnjici Muji. Od braće Hrnjicâ ne ima nikoga kod kuće, već samo sestra njihova Ajka, koja kad pročita ferman, obuče odijelo brata Halila, ide pješice na Krbavu ujaku Kozlici Huremagi, posudi od njega konja karamana, pa odjaha pod Stambol, da bude caru mejdandžija. Kad joj se braća kući vratila, nadjoše carev ferman, ali Ajke ne ima. Oni za njom na Liku, digoše Mustajbega i Ličane, pa idu za njom, jer se boje sramote, da jedna ženskinja ide za cara na mejdan kraj tolikih ličkih junaka. Kad dodjoše pod Stambol, Hrnjica ne da sestri u mejdan s Lehovićem kraljem, već sam ide. Lehović mu pobježe u svoju vojsku, zametnu se boj, u kojem se Ličani odlikovaše. Ajka uhvati Lehovića kralja, a glavniji Ličani svaki po jednoga generala kraljeva. Tad je car sve Ličane darovao, Mustajbegu i Hrnjici Muji dao velike povlastice.

U ovoj pjesmi Salka Vojnikovića (st. 696—698) spominje se i pobratimstvo Gerzelez-Alije i Porče od Avale. O razvrgnuću njihova pobratimstva imamo posebnu pjesmu Bećira Islamovića br. 30. (105 st.), a od istoga pjevača br. 48. (97 st.), koja se samo po glavnim osobama i ponekle podudara s Hörmannovom (Nar. pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini) br. IV., naročito na kraju. Osim toga ima u „Matice" pjesma zabilježena po Milanu Obradoviću od nepoznata pjevača (od 1367 st.), koja je od 3—4 pjesme sastavljena. Po njoj tri puta bježi Gerzelez-Alija s Kosova od Kraljevića Marka u Bosnu, te pogiba najzad kao njegov gost u mejdanu sa Zmaj-Ognjenim Vukom.

St. 684. „Janko skoči, pljusnu s' po obrazih“, t. j. umio se brže bolje. Turci se rugaju kršćanskomu načinu umivanja.

St. 986. i 987. Iza oca nek ostaje sinu,
Nek po Bosni radja godinica.

Ovdje Bošnjak želi i moli, da sultan-padišah kao zakonodavac odredi, da pokretno i nepokretno imanje prelazi iza oca samo na sinove. Drugo želi Bošnjak rod i plodovitost svojoj Bosni ponosnoj (plemenitoj), a i to može dati car-halifa svojom molitvom i svojim blagoslovom (hair-dovom), a njegovi Bošnjaci vjeruju u njegovu svemogućnost sve jedno kao i u to, da su oni najbolji Turci (Muhamedovci), najvjerniji caru i najbolji junaci, u koje se car može u svakoj neprilici pouzdati.

2.

Sultanije u Kandiji.

Pjevač je rekao, da je ova pjesma po turskom tevarihu ili tarihu (povjesnici ili kronologiji) najstarija. G. 1648. došla je Kandija pod turskoga cara, pošto su ju Genovezi držali od početka 13. vijeka do g. 1645., a tri godine Mlečani, koji su ju morali poslije krvava rata ostaviti. U tom „ratu od Kandije“, opjevanu i od A. Kačića, poginulo je oko 150 hiljada ljudi. Ovoj pjesmi je historijska podloga, kojoj je obilno romantike primiješano.

St. 5. i slijed. Ko pohodi ćabu (kaba) u Meći (Meki) ili „ko ide na ćabu“ dobiva pridjevak „hadžija“. Takov se okani pušenja, pića (ako je prije pio) i svakoga zla, te uživa svačije poštovanje. Ko ne može sam ići na ćabu (radi bolesti, starosti), može bèdela (zamjenika) o svom trošku poslati. Naši pjevači u pjesmi često ističu vrijednost hodočašćenja, koje može i kakvo dobro djelo nadomjestiti, n. pr. ko izbavi junaka iz tamnice ili turkinju djevojku od pizme, pa se onda veli: „Bolja t' ćaba ne bi tribovala“ t. j. ne trebaš ići na ćabu, ako to i to učiniš.

St. 44. Ko polazi na ćabu, dijeli, baca bakšiš (peškeš) t. j. novac medju sirotinju, tako ovdje sultan.

St. 82. Sultanije su zatečene bose u džamiji, gdje se mora svak izuti, pak su tako bose i odvedene.

St. 130. Šahovi (6 ili sedam podcareva, kraljevâ), koji su pod carem stambolskim jesu ovi: adžemski (perzijski), bagdadski, misirski, šamski, tatarski i šeh medinski. (Vidi u predgovoru, kako se Bosna dodaje.)

St. 298. Samo insan (čovjek) sveta življenja može „gaib biti, gaib se učiniti“ t. j. nevidjen iščeznuti. Takav je čovjek u ungjur. pjesmi Vojnikovića br. 80. (1800 st.) pretvoren u Gaibiju (šeha).

Nalik su ovoj pjesmi: u Petranovića (Srp. nar. pjesme) III. br. 56. (389 st.) i u Vuka (Srp. nar. pj.) III. br. 16. (ulomak pjesme).

3.

Bišćanin ban i Duralagić Meho.

Pošto je Bihać g. 1592. pao u turske ruke, ova je pjesma starija od te godine, što se dogadjaja tiče. Podsjeća na starinu hrvatsku, kad spominje kraljevinu i župu. Značajno je pobratimstvo mejdandžija poslije mejdana prevarom dobivena. Pjevač je rekao, da nije sramota prevariti protivnika u mejdanu, kad se nikakvim oružjem nije mogao svladati.

St. 158. spominje staru uredbu bosansku, podjelu zemlje na kapetanije i kapetane, kojih je bilo do g. 1831. Oni su bili po prilici ono, što je do g. 1848. bila u Hrvatskoj vlastela „cum jurisdictione et jure gladii.“ Tako je Kolaković pripovijedao, da je za njegove mladosti jedan kapetan odsudio nekog popa na smrt, a oprostila ga kapetanova mati ili žena poturčenica. U jednoj samo ličkoj pjesmi (Topić br. 24.) veli se, da je i Lika bila kapetanija.

4.

Hasanpaša Predojević osvaja Bihać.

Povijest (Smičiklas: Hrvatska poviest II. str. 78.) kaže nam o osvojenju Bišća ovo: Hasanpaša uzeo je Bihać 19. lipnja g. 1592. Branitelj Bišća bijaše Krsto Lamberg sa 400 vojnika. S početka su se junački branili. Lamberg najzad predao grad paši uz uvjet, da njemu i njegovim bude slobodno iz Bišća otići. Hasanpaša mu dao pratnju, koja navali na Lambergove ljude, sve poubija, a Lamberg jedva iznese živu glavu. U osvojenom gradu dade paša poklati do 2.000 kršćana, djecu i djevojke odvede kao roblje.

St. 436. Top „tanka Tocijanka“ biti će po svoj prilici onaj veliki top, što su ga g. 1537. Turci oteli ćesarskomu zapovjedniku vojske Katzianeru pod Osijekom. Za Krlju i Margetu se ne zna, odakle su. — Kod stiha 841. i slijed. reče pjevač, da su i sada Predojevići na Glavici i da su dugo uživali velike pravice i sloboštine, što im je rodjak Hasanpaša pribavio.

Po pjesmi, koju sam ja g. 1864. zabilježio od pjevača Ilije Majstorovića Zavaljčanina, branio je Bihać ban Karlović proti „Hasanpaši ispod Rašpe ravne“ i još dvama vezirima. Čobanin Predojević Jovo izdaje Bihać za 300 dukata. Paša dopusti banovima Karloviću i Žarkoviću, da ponesu iz Bišća sve, što mogu u osam dana. Paša ipak ote dvoje djece Karlovićeve, Mihovila i Janju, i posla ih u Carigrad caru „za jabuku“ (dar). Kad paši dojaviše, da su banovi prije polaska iz Bišća sasjekli 300 turskih sužanja u tamnici kraj zelengradskih vrata, diže se za banovima u potjeru. Prvi boj se zametnu, u kom izginuše balije pašine (seljačka vojska), a mjesto se prozva od onda Baljevac; drugi boj se završe na Korani, u kojem izgiboše izdajica Jovo Predojević i Hasanpaša na luci, koja se od tada prozva Pašina luka. — Ban došavši na mjesto, gdje se Korana s Kupom

sastaje, iskrči lugove i posija proso i šenicu, a kad vidje, da dobro radja, sagradi Karlovac. Djeca banova dvore cara i caricu u Carigradu dvadeset godina. Kad čuše, da će ih car poturčiti i brata sa sestrom vjenčati, pobjegoše i dodjoše sretno do Karlovca, gdje već 20 godina nikad nije bilo pjesme ni veselja. Prvoj se materi odadoše, nasta veliko veselje s njihova povratka. To se je u petak dogodilo, pa od tada je u Karlovcu sajamski dan.

5.

Car i Lehovkinja Mara.

St. 8. i slijed. Prominlijć je samovoljno skovano od Promina, grada na vodi Prǒmini, za koju nije pravo znao kazati pjevač, gdje je.

St. 30. i slijed. Čudno je, što pjevač kaže, da se car turski ne ženi kćerima svojih šahova (vidi opaske kod 2. pjesme), već kršćanskih kraljeva. Kad je čuo za osobitu ljepotu Lehovkinje Mare, odlučio je, da će ju ili živu preoteti od kralja ili mrtvu poljubiti. Ovo se je posljednje dogodilo poslije dugoga opsjedanja grada (tvrdjave) Promîna. I ovdje su mu Bošnjaci prijestolje očuvali, te im u ime dara gradi o svom trošku mostove (ćuprije) na Neretvi i Drini. O zidanju mosta na Drini kod Višegrada ima samostalna pjesma u Hörmanna br. III.

St. 361. i slijed. Pjevač je rekao prvi put rastavljeno „na filju džamija", dok se je gradila, a drugi put „nafilja džamija", kad je bila gotova. Tako je zabilježeno i štampano. Takovu prenošljivu džamiju nosio je jedan filj-slon, a mogla su i dva biti (džamija portatilis).

6.

Budalina Tale dolazi u Liku.

O dolasku Talinom u Liku imademo, ali posve drukčiju pjesmu od pjevača Salka Vojnikovića br. 53 (278 st.). Šušnjaru Tali dodijalo čuvati koze u Basači nad Orašcem, pak dolazi i nudi se Mustajbegu ličkomu, da će s njim vojevati. Prisutni mu se Turci Ličani smiju i ne primaju ga, jer ne ima ni konja ni oružja za vojevanje. Tale se ne more od stida vratiti u Orašac, već ode na Kotare kuli Mandušića, ote mu sestru Anu, konja i oružje, odsječe Mandušiću glavu i donese ju Mustajbegu. Od tada se naseli u Trnovcu na Lici, a zovu ga Talom Badalinom, Budalinom, ličkim pogledanjem.

Po kazivanju pjevača Bećira Islamovića na Zavalju jeseni g. 1898. zabilježio je g. Pajo Majstorović o Tali ovo: On je bio sin Ibrahimbega

iz Vranograča. Otac mu bio imućan, bogat, a on raskalašen. Znao je očevo blago, ovce i koze kradomice prodavati preko medje u kaure. Otac ga radi toga stao karati i progoniti, a on ostavi kuću i predje u kaure k nekomu staromu popu i kaže mu se, da je Simo iz Doljana. Kod popa je bio Tale 12 godina, dok je sve izučio. Onda htjede pop na njega sve svoje prepisati i dati mu nekakvu veliku knjigu, da se ne boji ni jednog učitelja (svećenika kršćanskoga) na zemlji; ali to ne htjede Tale, već se kaza popu, da je turskoga zakona, ostavi ga i vrati se k ocu. Malo za tim čuo za Talu lički Mustajbeg, pa ga pozvao sebi u službu, ali mu ne dade otac Ibrahimbeg. Ovoga ponudi Mustajbeg, da u njegovoj Lici izabere zemlje, gdje i koliko hoće. On tražio i tražio, dok je našao zgodno mjesto u dulibi (Dulibi) kod Ćukova (pod Ćukovom gorom?). Tu je Ibrahimbeg načinio kulu i prozvao to mjesto „Vranograč“ po svojoj djedovini na bosanskoj Krajini.

Ako bi ovo i istinito bilo, Tale je svoju očevinu naskoro uputio i potrošio, jer ga pjesme prikazuju ne doduše kao propalicu, ali svakako kao potrošna i lakoumna junaka, u koga se ni carski dukati ugrijati ne mogu. Nego ono, da je kod popa bio, može nam protumačiti, što se u mnogim pjesmama spominje. Tale se često oblači u odijelo kršćanskoga svećenika, meće na se brojanice, čita knjige roždanice (roždanike) i klapovnice (klakovnice), ni pravo ni krivo, ide kao takav medju kršćanske prvake uhoditi ih ili pripraviti kakav napadaj ili otmicu. Tu mu obično pomaže kao djak uskok-Radovan, njegov ponajbolji prijatelj i pobratim. Po pjesmama se razabire svakako, da su oba poznavala bolje nego drugi Turci kršćanske običaje, te su onako preobučeni mogli za Turke raditi. Tako su jednom oba uhodila Kotare, Tale kao slijepac i pjevač uz gusle javorove, a Radovan kao njegov vodja.

Ako se Tale samo u ovoj pjesmi spominje kao glavni junak, spominje se u premnogim drugima više manje kao sudionik junaštva. Kulaš Talin, kakva je u ovoj pjesmi dobio svojim junaštvom, nije bio bagav, već dobar i pouzdan konj, koji se je s Talom kao srastao. Jednom je Tale ostavio kulaša i uzeo konja četvrtaka u boj, pa malo da nije na njem zaglavio. Ako se i spominje u nekim pjesmama kulaš kao manje vrijedan konj, to se ima pripisati nemarnosti i lakoumnosti Talinoj, koji nije držao ni do bolje opreme svoga konja ni do svoje. Ne veli pjesma, da bi Tale bio ružan, ali se je znao nagrditi čudnim odijelom, pak je svakoga nagonio na smijeh i podrugivanje. On i jest uvijek gotov na šalu. Najviše se s njim šali Mustajbeg; ali i on smije Mustajbegu svašta reći, a drugima još više, pak ne štedi ni same gospoje i begovske djevojke. Svatko mu oprašta njegove šale i psovke, jer je požrtvovan drug, dobar pobratim i valjan junak. Dukate prima od svakoga rado, dva puta ga pjesma prati u Stambol, gdje mu sultan-padišah daje svaki put po hiljadu dukata. Uza sve to ostaje Tale siromašan, zadovoljan je svojom kulom u Trnovcu, koja je od jasenova pletera, a bujadi pokrivena. Jednom je veseli drugovi i pobratimi od obijesti zapalili. Što dobije, to zapije, a pomaže mu pobratim uskok-Radovan. S ovim udara na vojsku neprijateljsku i ne čekajući svršetak djulbek-dove. Kad se sam gdje istakne, psuje i grdi druge s nejunaštva; ali se i on znade izmaknuti i u pogibli sakriti, čim opet smijeh izazivlje. Svi

ga vole, a on je svakomu dobar i spreman pomoći mu. Ako i kada zadobije djevojku, daje ju kao i Radovan pobratimu kojemu, a oni ostaju neženjeni i slobodni, pa tako i Mustajbegu najmiliji i najpouzdaniji junaci. Bio je i u Budimu, a poginuo je pod Banjalukom, kako i jedna pjesma Marjanovićeva veli.

7.

Ženidba Bojčić-Delalije i ličkog Mustajbega.

Pjevač Bećir Islamović kazao je o porijetlu Mustajbegovu ovo: Bio je od plemena Lipovačâ u Mostaru. Od istoga su plemena sadašnji kovači Lipovače u Ripču iznad Bišća. Prije nego je prešao u Liku, zvao se Mujo. U Mostaru je zavolio kćer Gjurašina kneza, koju mu je paša oteo, a on ubio pašu i pobjegao s djevojkom u Liku, gdje je svojom pameti postigao čast ličkog poglavara i prozvao se Mustajbegom. Nevjerno pleme (pletivo) Kozlica bočilo se s njim i otimalo za gospodstvo, ali je Lika voljela Mustajbegu, pak je on ostao gospodarom do svoje smrti. Kozlice su najzad i izdale Liku.

Kako je Mustajbeg došao do gospodstva nad Likom, pripovijeda Ibro Topić u pjesmi 24. (786 stihova). Kapetanija lička (i komandirstvo) imala je po običaju kao nasljedna preći na starijega sina kapetana Mehmedage Ibrahima; ali je mladji brat Mustafaga izigrao starijega boraveć godinu dana u Carigradu radi carske ulefe, te je isposlovao, da on postane ličkim poglavarom. Stariji brat se tuži u pjesmi, što mora po nalogu Mustajbegovu čardak na granici čuvati. U drugim pjesmama ima Mustajbeg brata Mehmedbega, kojega se sužanjstvo može smatrati kao zatočenje. U pjesmama M. Kolakovića br. 27. (700 st.), S Vojnikovića br. 49. (935 st.) i A. Čauševića br. 2. (4176 st.) spominje se kao brat Mustajbegov Lipovača Šabanaga (Šaban, Šabo), a kao sinovac mu Meho (Mehmedaga) Lipovača.

Osim ove pjesme ne imamo druge o ženidbi Mustajbegovoj. U Hörmanna br. XXI. veli se, da je Mustajbegovica bila iz Duvna od begova Kopčića, a po pjesmi br. 19. I. Topića (860 st.), da je sestra mazul-Alibega sa Vrljike. Mustajbegovica se spominje u nekim pjesmama kao vremešnija gospoja. Po pjesmi B. Islamovića br. 9. (868 st.) imao je Mustajbeg sestru udatu za Delibegovića u Novom pod Velebitom. Po ovoj Kolakovićevoj pjesmi udaje Mustajbeg sestru, a po Vojnikovićevoj br. 40. (1428 st) kćer Ajku za Bojčića Delaliju. — Jedne pjesme kažu, da je Mustajbeg imao sina Bećira, koji je prigodom obrane Udbine u petnaestoj godini poginuo (M. Kolaković br. 61. 725 st.). Druge pjesme opisuju na više načina ženidbu sina Mustajbegova. O ženidbi Bećirbegovoj imamo tri pjesme: od M. Kolakovića br. 15 (615 st.), od I. Topića br. 22. (780 st.) i 25. (1023 st.). U pjesmi S. Vojnikovića br. 49. (934 st.) plače Mustajbeg gledajući ranjena sinovca Lipovaču Mehu, jer da sam ne ima sina.

Malo je koja lička pjesma, u kojoj se ne bi Mustajbeg ili kao prvak ili drukčije spominjao. Jedan dogadjaj iz njegova života, njegovo osužnjenje

i izbavljenje opjevano je na više načina. U Hörmanna imadu o tom tri pjesme br. XXI., XXIII. i XXIV. Prvoj od ovih nalik je naša od I. Topića br. 19. (860 st.), po kojoj izbavlja Mustajbega iz tamnice Perjan-generala u Petrovaradinu Zlatija, sestra mazul-Alibega, a svast Mustajbegova sa Vrljike i to pomoću Orlana, bajraktara od Gjula na Gjuli u Ungjurovini. Trećoj Hörmannovoj nalik je naša od M. Kolakovića br. 37. (728 st.), po kojoj Čelebijć Hasan izbavlja Mustajbega iz tamnice Prozorskoga bana. Ovoj je opet nalik pjesma S. Vojnikovića br. 36. (990 st.), po kojoj izbavlja Mustajbega iz tavnice zadarskoga bana isti junak, ali mnogo drukčije nego kod Kolakovića. Po ovoj pjesmi Mustajbeg pošao u lov bez svoga konja goluba. Kotarske harambaše ga zarobili i u Zadar poslali. Poslije izbavljenja po vjernim Ličanima zakleo se, da bez svoga goluba ne će nikad ni u lov ići, pa da će na njemu i umrijeti. Mustajbegovica darovavši Čelebijća prije polaska obećaje mu još Ajkunu robinju, „koje lipše u svoj Lici nema," a on joj poručuje: „Nek mi češlja Ajkunu robinju". Po tumačenju g. Isa-efendije Softića robinje nisu bile ono što i sluškinje. One su se dobavljale iz Arabistana, Gjurgjistana i Čerkeske, mogle su se prodati, darovati, otpustiti. Dobivale su imena: Kumrija, Sivrija, Ajkuna, pa ako su i kršćanke bile. Turski podanici u našim krajevima nisu mogli postati robovi. Ono češljanje djevojke-robinje znači, neka ju Mustajbegovica uzgaja i pripravlja za udaju, za Hasana. Stari su ljudi mnogo držali do lijepih djevojačkih kosa, iz kojih su gatali sreću i nesreću. Napokon imamo o tom i četvrtu pjesmu br. 24. (446 st.) od ciganina Vele Ahmetovića, ali čudnu. Po njoj tamničar zadar. bana pušta Mustajbega desete godine na vjeru junačku. Beg dolazi na Udbinu i čudi se svojoj obnovljenoj kuli. Neki mu starac kaže, da mu se je poslije osužnjenja rodio sin Omerica, koji svaki čas (dijete u 9. godini) ide četovati, pa svaki put iznese roba jà robinju, preprodaje i od toga obnovljuje kulu. Mustajbeg se kaže sinu i gospoji, pa se vraća u tamnicu zadar. bana. Ban zadarski ženi sina, pod kočije hvata Mustajbega, Hamzu Ciganina i još 30 Turaka. Turci Udbinjani pod navodjenjem maloga Omerice u jednom klancu dočekuju i razbijaju svatove i oslobadjaju Mustajbega i Turke.

8.

Mehmedbeg u sužanjstvu i Vrcić bajraktar.

Ovoj pjesmi nalik je B. Islamovića br. 4. (1025 st.), koja se od Kolakovićeve razlikuje u poredanju dogadjaja. Sadržaj joj je ovaj. Sužanj Musića bajraktara Ilija Vlaškarinović proseć glavno dugovanje dolazi i na Udbinu, gdje mu Turci po malo daju, a Vrcić bajraktar mu dade dukat te žali, što ne ima više. Vlaškarinović mu zahvaljuje i obećaje svoju pomoć, pa kad je oprosio sva 64 grada po Lici i Krajini, prelazi u ćesarovinu, gdje oprosi sve do Zrmanje i Zvonigrada i do kule Vladikića Mihajla, kojemu kazuje za ličke junake, a najviše hvali Vrcića, kojega i Vladikić znade od

jednog okršaja, u kojem ga je Vrcić isprebijao buzdohanom i oteo mu konja. Vladikić dajuć Vlaškarinoviću dar, govori mu:

„Nâ de, sužnju dvije madžarije!
Kad Turčina madžarija fâlî,
Ne bi l' mene dvije nafalile
Ama kakvoj turskoj divičici.“

Dopusti mu, da prosi i od njegove sestre Jele, koja to sve sluša s pendžera. Njoj Vlaškarinović još bolje hvali Vrcića, ona mu daje hiljadu dukata i knjigu, da ju odnese Vrciću, komu piše, da dodje po nju. Vlaškarinović ne znajuć za čardak Vrcićev na Podovima ide na Udbinu, gdje se Mustajbeg i Ličani stide, da kotarski knjigonoša zateče Vrcića gola i bosa, jer je opotrebio (osiromašio), pa smeću svaki po komad odijela, a Mustajbeg meće u dolamu 12 madžarija, da može Vrcić pristojno dočekati i darovati Vlaškarinovića. Sve to šalje po Gjuliću bajraktaru, koji vodi knjigonošu i naumice dolazi prije njega k čardaku Vrcićevu. Ovomu nepismenu čita i kaže knjigu njegova ljuba, da ga zove Jela Vladikića, neka po nju dodje. Vrcić dariva knjigonošu, pa se odmah sprema na Kotare. Kad sadje na Zrmanjsko polje, srete Vlaškarinovića, koji mu kaže, da je Vladikić Mihajlo saznao za ono, što je njegova sestra Jela pisala, pak da ju je poklonio banu zadarskomu. Vrcić na to jaše na Primorje, gdje srete primorsku katanu i s njom dva mlada soldata, a to je bio Mehmedbeg, brat Mustajbegov, koji mu kazuje, kako se je ženio od bega Zenkovića iz Novoga (pod Velebitom), da je bio s ljubom u odaji do prvoga horoza (pijetla), onda da mu je kroz pendžer knjiga uletjela, kojom ga Gal kapetan sa Gaštice (Otočca) zove na mejdan, a kad je tamo došao, da ga je Gal zamolio, da mu nastriže sina, jer da ga je pozvao na striženo kumstvo, a ne na mejdan, onda da su ga otrovanim pićem („bunom i tatulom“) prevarili i opojili te bacili pred avliju u gaćama i košulji, gdje je tri dana ležao, a kad je k sebi došao, da nije smio na Udbinu bez konja goluba Mustajbegova, već je otišo pod krilo dužda mletačkoga, dvorio ga dvanaest godina, izdvorio konja i odijelo i obor-kapetanstvo, da je sad prešao u službu bana zadarskoga, po čijoj zapovijedi jaše na Gašticu po Gala kapetana, kojega ban zove za kuma kod vjenčanja s Anom Vladikića. Prikazuje Vrciću ona dva soldata, dva mlada Turčina:

„Dva su brata, dva Jesirevića,
Vlasi su ih jesir učinili
Još nejake od tri godinice.
Evo, Ibro, trijest godinica,
Kako jesu u ćesarovini,
Pa ne znaju 'vako govoriti,
Neg latinski dica izučila,
Kako su se sa mnom sastanula,
Od mene se nikad ne rastaju.“

Mehmedbegu kaže Vrcić, da je pošao po Jelu Vladikića, koja mu je tvrdu vjeru dala, da će za nj i s njim sama poći, a Mehmedbeg kaže Vr-

ciću, da će ga tri dana čekati kod careva klanca, pa se rastadoše. Vrcić došavši pod Zadar navraća se posestrimi krčmarici Pavi, kojoj kaže, da joj za to nije sedam godina dolazio, jer je mufliz postao (osiromašio), a i sad da ga je „triba dotjerala za Jelom Vladikića“, o kojoj mu krčmarica veli ovo:

„Ja sam juče kod Jelice bila,
Vilèna je Jele Vladikića,
Kod nje side do dva duhovnika
I dva djaka, što su iz Mletaka.
Medju njima bane gospodine,
Popovi je griha opraśćaju,
A djakovi misom polivaju,
Ne bi li se banu priložila,
Divojka se da priloži ne će:
Pope pljuje, a djakove ruži,
Sad ja odoh do Jelice doći.“

Krčmarica ide k Jelici s bocom vina, moli bana, da joj Jelicu dade u drugu odaju, da će ju ona svojim vinom za bana predobiti, a kad tamo ona Jelici kaže, da je Vrcić došao po nju, a Jelica poručuje Vrciću, neka ju spreman dočeka, kad ju sutradan povedu u crkvu. Kad ju povedoše

Lipa pada s alata u travu,
Travu čupa, baca na popove,

Vrcić stiže djevojku i pratnju

Pa se fati perali kandžije,
Pa on šinu na konju divojku:
„O divojko, odnili te vrazi!
Što se hašiš na konju alatu,
Što se ne bi banu priložila?
'Vakog bana u ćesara nejma.“
Pa je Ibro popade za ruku,
Ispravi je na konju alatu,
U njeg Jele oči izvalila:
„O katano, odnili te vrazi!
Deder biži na mrkovu svome,
Da okušam velikog alata.“

Odjaha Ibro, a djevojka za njim jedan sahat daleko, pa se vratiše. Banu je drago, što mu je Vrcić izliječio kćer, pa mu dade trista madžarija:

„Na katano, poštena ti maja.
Pošten bio, ko te je rodio
I pametna po svitu poslao,
Kad ti moju izliči divojku!“

Jelica opet veli Vrciću, neka bježi, a ona da će za njim. Kad se sada dva sahata odmakoše, onda mu reče:

„Davor Ibro iza gore sunce!
Sad okreći, kud je tebi drago!“

„Ibro mrči na svu volju dade, Sve ga s' oka zatiče divojka“, a kad ban vidja, da se ne vraćaju, onda se po prsih lupio:

„Ajme meni i zakonu mome!
E tako mi sedam molitava:
Ono nije primorska katana,
Ven je ljuta zmija iz kamena,
Ono j' Vrcić sa Podova Ibro.“

Ban se hitro vrati u Zadar, da diže larmu, drmnuše topovi, koji se čuju „nedoma Mletaka.“ Vrcić srećno dobježa do Mehmedbega i dvaju Jesirevića, koji su medjutim Gala kapetana i trideset njegovih soldata pogubili i Mustajbegova goluba izbavili. Kad potjera banova dodje do careva klanca, rekoše svi poglavari, da je to varka ličkog Mustajbega, a namama Vrcić-bajraktara, pa se vratiše Mehmedbeg šalje dva Jesirevića na Udbinu begu bratu na muštuluk, ali ne znaju ni salam turski naviknuti, a niko ne zna, što oni govore, već poslaše po Dizdarevića Mehu, „jere Meho svakak jezik znade,“ i on protumači begu, što ona dva kazaše. Beg pravo ne vjeruje, ali „brata nije, dok ne rodi majka,“ zagrli se s bratom, završe se veselje po svoj Lici, poturčiše dva Jesirevića (i sa njih su kosu oborili) beg ih uze sebi u deliluk, a Mustajbegovica im dade svakomu selo raje od svoje očevine. Vrcić se oženi Jelom Vladikića.

Slična po dogadjaju pjesma ima u Hörmanna br. XXIII.

9.

Maljković Stipan izbavlja Merdanagića Muju.

Ovoj pjesmi imamo nalik od Hasana Majetića br. 4. (806 st.). Sedme godine tamnovanja zacvilio Merdanagić Mujo mjesecu:

„Evo punih za sedam godina,
Moj miseče, moj stari vojniče,
Kako s tobom ja vojevo nisam.
Jesi l' moju ti obasjô kulu,
Je l' mi sestra Zlate na odžaku,
Nosi l' i sad kapu divojačku
Ili se je srićom namirila?“

Čuje ga brinjski kapetan, kojemu je Mujo oca pogubio na gori Živici, pa se kapetan zarekao, da ne će Muje pustiti iz tamnice, dok mu kosti ne panu po kamenu. Kapetan ulazi u tamnicu, Mujo ne će pred njim ni da ustane, već ga pita, zašto ga već ne ucijeni, barem za volju Mujine zaručnice iz Livna, koja je za nj kapetanu pisala i Bogom ga pobratila. Kapetan ga sad ucjenjuje „raz hatora nove posestrime,“ ali ište mnogo, a najzad desnu ruku Nuhan-bajraktara (Gjulića):

„Kad ja sidem rujno piti vino,
Da prekò nje rujno pijem vino;
A kad sajdem u svoju avliju,
Da obisim ruku Nuhanovu,
Nek se suši na žarenom suncu,
A dobavim kolo madžarica,
Nek igraju, a gledaju ruku.“

Kad Mujo reče, da ne može i ne će ruke dobaviti, zaprijeti mu kapetan, da će ga izvesti na svoju šenicu, koja će se skoro žeti, pa da će ga na oči žetelica, vojnika, svoje kćeri i nejaka sinčića Petra kod crljene jabuke na kolac dignuti. Tad Mujo zamoli knjige, da materi piše „nek prodaje irad-dostajanje, nek s' ne nada sinu jedinome“, a sestri „neka sebi sudjenika traži.“ Ali Mujo piše Turcima i njihovim ličkim poglavarima, napose svomu tetku Glumcu Osmanagi, kojega je nekoć izbavio iz tamnice brinjskog kapetana za četiri dana poslije kako je dopao nevolje. Gjuliću kô Turčinu piše: „deder meni na dženazu dodj'te“, a malom Radovanu kô kršćaninu: „deder meni na mrtvilo dodji, tu se moreš napojiti vina.“ Završuje pismo, neka ne šalju nikakova dugovanja. Kad lepurnik-knjigonoša donese knjigu na Udbinu, Mustajbeg je naustice kaže. Udbinjani i Ličani vele, da su Merdanagića tražili sedam godina. Sad se jagme, ko će prvi poći oslobadjati Muju, javi se i Radovan, ali mu doviknu Gjulić:

„Nemoj njemu ti kupiti vojske,
Jer je Rade nevirno pletivo,
More s njega izginuti vojska.
Ja Radinoj vjeri ne vjerujem,
Smiljanići ujaci mu bili,
Sve sedam je Rade pogubio;
Kad je ujce mogo pogubiti,
Ne će ni nas žalit' Udbinjana.“
Na to se je Rade ražljutio,
Pa se diže na svoja kolina:
„Ti si Gjulić, nevirno pletivo!
Evo ima za devet godina,
Da sam kamen-Kotar ostavio,
A ličkomu begu uskočio.
Ja kako sam na begovoj strani,
Ja navodim na Kotare Turke,
Svoju braću s'ječem po Kotaru,
Svoje sestre faćam Kotarkinje,
Pa po Lici ženim pobratime.
Svi ste s mene dobili junaštvo,
A ja nisam nevirno pletivo,
Ven ti, bajro, jedna firanijo!“

Da ih ne rastaviše, bilo bi krvi medju ovom dvojicom. Beg brani Radovana i skuplja mu četu, kojoj će biti nadri-buljubaša Glumac-Osmanaga. Kad dovedoše veliku četu do gore Živice nedoma (nadomak) Brinja, razdvojiše četu, veća će čekati u prikrajku, a manja će udariti na žetelice kapetana brinjskoga i njihove čuvare. Radovan uhvati sinčića kapetanova, Kurtagić Hasan njegovu kćer Anu, ostali Turci pohvataše žetelice. Veća je četa zametnula s Todorom harambašom boj, u kom ih je s obje strane mnogo izginulo, a Gjulić dopao rana. Turci porobiše Brinj, vratiše se s robljem i plijenom, a Gjulića oženiše Anom kapetanovom.

Pjevač je zaboravio izvesti, da su za zarobljenoga sinčića kapetanova izbavili Merdanagića iz tamnice.

10.

Ženidba dvaju Ćejvanagića.

Ovoj pjesmi imademo dvije nalik. U pjesmi S. Vojnikovića br. 46. (1143 st.) sinovi Ćejvanagini ne će bliznica sestara udovice Hasanaginice u Hlivnu, već hoće dvije kćeri Laze Crnojevića sa Crnaje, koje im je knez Miladin nahvalio. Ujak Kurtagić Alaga hoće da ih udari čibukom, a Muho poteže palu na nj. Ćejvanaga srdit istjera sinove, koji mu tri nedjelje ne smiju na oči, već se potežu po tudjim konacima i krčmama, te već i odijelo prodaju. Jedva ih Mustajbeg izmiri s Ćejvanagom, koji ide i prosi za sinove obje Hlivanjkinje. Muho veli za sebe i za brata, da dvanaest godina ne će ovih svojih žena obljubiti. Mustajbeg digao Ćejvanagi hiljadu svatova, a Kurtagić digao stotinu Hlivnjana, vode iz Hlivna djevojke, a dočeka ih Lazo Crnojević u Prologu, te ište od Mustajbega one dvije nevjeste Turkinje za svoja dva blizanca sina. „Svatovi su svaki razb'jenici". Lazo razbi svatove i ote djevojke. Ranjeni Gjulić bajraktar jaše na Udbinu i kaže braći Ćejvanagićima, što se je dogodilo. Oni odmah jašu na Kotare, uz put zovu Miladina kneza, koji je medjutim već otišao tamo da uhodi kulu Lazinu i pripravi njegove kćeri. On ih dočekuje ondje i upućuje, kako imadu samo njega slušati. Kad je Lazo zametnuo veselje, udjoše mu oba Ćejvanagića s Miladinom u avliju (preobučeni na španjursku), kćeri Lazine prepoznaše odmah Miladina, a po pengi (slici) braću Mehu i Muhu, koji se namah hvataju u kolo, djevojke zapjevaše i pripjevaše momke. Kranjci se opili, kćeri Lazine gospodare, vode Turke u svoju odaju, Miladin pogubi Milin-harambašu i trinaest stražara, a Meho Lazine sinove, pa pobjegoše s četiri djevojke. Kad sutradan Lazina ljuba žalost vidjela, opali na larmu topove, ali je prekasno bilo.

U pjesmi B. Islamovića br. 43. (1453 st.) Bašagić Ahmet hvali kod krčmara Omera kćeri Laze kapetana na Crnaji, kojima bi prilike bile dva Cejvanagića. Ova dva to slušaju te se zariču, da se ne će drugima ženiti već nahvaljenim Lazinim kćerima. Kurtagić Alaga hvali Ćejvanagi dvije kćeri bliznice Firduz-Alibega u Hlivnu, ali braća vele, da ih ne će, ujak ih opsova „kopiladi", Muho ga htjede posjeći, otac ustavi palu svojom štulom, protjera sinove, a oni pobjegoše te polazeć vele slugi Todoru, nek im spremi konje za Crnaju, a Ćejvanaga za njima viče, neka svuku odijelo, pak nek idu, kud je njima drago. Oni poslušaše, skitaju se osam dana, a otac im ne ide osam dana na obično posijelo k Mustajbegu, dok nije ovaj po njega poslao. Dok Ćejvanaga kazuje, zašto je sinove istjerao, ovi dolaze u mehanu, Mustajbeg ih izmiri s ocem, koji od veselja plaća Ličanima vino i rakiju. Ćejvanaga piše Alibegovici i spominje, kako je u mladosti za njom ašikovao, da bi sada po djeci mogli postati srcem prijatelji. Kad agin kahvedžija donese u Hlivno knjigu, veli knjizi Alibegovica: „Čudne bene, koja te pisala, A budale, koja te donila", da bi voljela kćeri mrtve vidjeti, nego ih Ćejvanagi za sinove dati. Starija kći veli materi, da su Ćejvanaga i njegovi sinovi pravi junaci, jer kad su prije nekoliko godina u vojsci Mustajbegovoj došli paši Radosliji u pomoć, da su njezinu ocu (Firduz-Alibegu) poklonili jednu robinju, za koju

je nakon nekoliko godina od kaura dobio velike novce, pa se time zakućio, dok prije toga nije nigdje ništa imao; nadalje da su one obje sestre, tada još malene, molile Boga, da im oba brata Ćejvanagića budu sudjena. Na to ih mati (srca milostiva) dade i otpisa Ćejvanagi, neka dovede svatove. Ćejvanaga vodi malicu svatova, bajraktar je Bunićanin Mujo, kojemu braća preporučuju obje Hlivanjkinje i vele, da će prije oni izvesti Lazine kćeri, nego li će svatovi dovesti Turkinje. Svatovi odoše u Hlivno, a braća šalju slugu Todora na Crnaju, da pitaju Lazine kćeri, hoće li za njih poći. Svatovi došavši u Hlivno jedu i piju te idu spavat, samo Tale i Bašagić Ahmet ostaše pijuć i pjevajuć te u pjesmi spominju, što su braća Ćejvanagići nakanili. To čuje sluga Sàva, sestrić Laze kapetana, obuče begovo odijelo i ode na Crnaju, da to kaže Lazi. Tu nadje svatove Španjurlije bana, koji je došao po Jelu Lazinu, a i Todora Ćejvanagina, gdje svatovima služi vino, jer su mu Lazine kćeri rekle, da će poći za oba Ćejvanagića, pa on tu ostao, da prisluškuje, što će Lazo govoriti. Lazo prepozna svoga sestrića Savu, koji kazuje, kako su lički svatovi došli u Hlivno, a Todor na to ubi iz puške Savu, a Todora ubi ban. Lazo diže bana i njegove svatove, da dočekaju u Lipovcu klancu ličke svatove i otmu obje Turkinje. Bunićanin Mujo veli kod Lipovca, da imaju dva puta: dulji sigurniji i kraći uvijek pogibeljan. Svatovi mu se narugaše i odabraše kraći put. Svatovi udariše na svatove, Kozličino pleme (14 sinova i 60 Kozlica) pobježe. Dva brata Ćejvanagića na Udbini čuše puške, znadu što to znači, plaču i kunu oca. Bunićanin Mujo brani obje Hlivanjkinje, a jedna ga šalje na Udbinu, da javi braći i Mustajbegu njihovu i svatovsku izgibiju. Mujo polazeć spasi glavu Ćejvanagi sakrivši ga ranjena. Kad on na Udbinu, braća sa Udbine u Lipovac klanac mimo ranjena oca, komu se i ne javljaju. Tale ih psuje, jer da je uvijek govorio, da ne ima svatovanja bez bega i čudo Ličana, pa ponese na kulašu ranjena Ćejvanagu na Udbinu. Lazo je razbio ličke svatove i odveo obje Turkinje, oba Ćejvanagića natisnuše se za njim u potjeru na Kotare, gdje čuju mužare kod Lazine kule, koji pucaju na veselje, što je doveo Turkinje. Ove sjede u čardaku kod Lazinih kćerî, Hatka ugleda oba Ćejvanagića u katanskom odijelu, ali ih Turkinje ne mogu prepoznati, već Muhu prepozna Jela Lazina, a on se njoj i odaje. Pošto je puna kula i avlija španjurskih svatova, Jela šalje braću u birtiju krčmarice Luce, odakle neka se vrate po jaciji, kad pozaspu svatovi. Kad se noću vratiše, zabavljaju se do neko doba noći. Braća Ćejvanagići rad bi prije pohoda pogubiti Lazu i odvesti njegova kulaša, ali Jelica ne dade, već ukrade sinčića Lazina Matijana, posjedoše konje i pobjegoše. Dugo se vrte oko kule Lazine, jer je Meho na rukama Jeličinim zaspao, a ona nije znala konjem upravljati. Kad podranila Lazinica, ne nadje djevojaka ni sina. Diže se larma i potjera. Turci sretno umakoše do Gračaca, gdje ih Kotarani i Španjurlije malo ne stigoše. Stiže i lički Mustajbeg s vojskom. Zametnu se boj, u kojem Lazo pobježe i odnese Hatku Hlivanjkinju, Muho ga potjera i stiže, ubi pod njim konja, uhvati ga i svezana dovede, a i ostali Turci pohvataše protivničke prvake. Ban zadarski iskupi Lazu i sina mu, te španjur. bana za velike novce, koje Mustajbeg podijeli medju Ličane. Ćejvanagići se oženiše svaki s dvije djevojke.

*

O ženidbi samoga Ćejvanagić-Mehe imamo dvije pjesme. Po pjesmi Bećira Islamovića br. 15. (1133 st.) Ćejvanagić Meho se zavadio na Udbini s bratom Muhom, podijelio se s njim, svoj dio zapio i osiromašio, te pošao po svijetu, dakako turskom. U Gradiškom je prodao što je imao, konja gavrana i sablju. Dodje u Osijek, gdje nadje staroga Abdipašu na gradskoj kapiji kako plače. Ovaj mu kazuje, kako je požunski ban doznao za lijepu Zlatiju, kćer silen-Osmanbega, te ju od njega zaiskao za sina Matiju, beg mu dakako uskratio te volio izaći na mejdan, u kom ga je zamjenik banov Vučan kapetan pogubio; za tim da mu je Osmanbegov sin Mehmedbeg izašao na mejdan, ali su i njega živa ufatili i u tamnicu bacili. Sada da njemu (Abdipaši) piše ban, neka mu šalje begovu djevojku, jer će drukčije vojsku dignuti i na Osijek udariti. Zato je paša žalostan, što sada ne ima u Ungjurovini junaka. Ćejvanagić mu kaže, da bi on banu na mejdan izašao, ali ne ima ni konja ni odijela. Paša ga vodi do kule Osmanbegove, Meho ulazi u avliju, odakle ga sluškinje kao prnjavca otjeraše, a Zlatija ga povrati. Meho utvrdi s njom vjeru, pošto ju je vidio, ona mu daje odijelo bratovo i konja gavrana, koji je bio nekada njegov. Dok se on sprema, dovezoše se kočije iz Požuna i u njima Banović Matija. Meho pojaha konja, pogubi Matiju i svih njegovih 60 platnika. Nosi glavu Matijinu Abdipaši, kojega moli, da mu skupi vojsku, a da piše ličkomu Mustajbegu, da mu dovede ličko-krajišku vojsku, te izbraja sve prvake i junake (oko 35), koje neka dovede. Za 15 dana skupiše ungjurske vojske 40 hiljada, nešto kasnije dodje i lička. Meho se miri s nadošavšim bratom Muhom. Sutradan donese vlah knjigu Požunlije bana na Mehu, u kojoj od njega ište begovu djevojku ili da mu na mejdan izadje na vodi Rabi. Turska vojska pod upravom ličkog Mustajbega ide tamo i nadje kršćansku vojsku od 60 hiljada. Meho se sprema na mejdan, svi pobratimi hoće da idu za njega, ali on ne da ni jednome. Meho u prvom mejdanu pogubi Vuka kapetana, u drugom bi bio bana pogubio, ali ban pobježe u svoj logor, zametnu se boj, u kom Turci nadvladaše, ali i njih sedam hiljada leglo, što je sedam mrtvih Turaka dokazalo noseći svoje mrtve glave. Ufatili su Turci bana i Janka generala, Mustajbeg za otkup iskao Medmedbega, tri tovara blaga i 300 cekina, sve mu banica poslala, a Mustajbeg medju vojnike podijelio. Kad je Mustajbeg izliječio ranjenike, vratio se u Liku, a s njim i Ćejvanagić Meho, koji je od tada na Lici ostao.

U pjesmi M. Kolakovića br. 63. (1052 st.) piše sa Kotara Vida Vidovića Ćejvanagić-Mehi na Udbinu, da dodje po nju. Turci Udbinjani stide se vlahu knjigonoši svoga Mehu pokazati, jer je posve osiromašio i ogolio, samo što mu je još ostalo svijetlo oružje i poštovanje kod Turaka. Žao je junačkome Mehi, što ga tako kriju pobratimi, pa zavika:

„Naš Mustajbeg, od sve Like glavo!
Što krijete Ćejvanagić-Mehu?
Nije Meho kradena kobila.

Kada Vidin knjigonoša to čuo,

U sebi je vlašče pomislilo:
„Mili Bože, na svemu ti fala!
Vid'de glave Ćejvanagić-Mehe:
Kad pijemo u birtijah piće,
Kad nazdravlja jedan na drugoga,
Sve spominje Ćejvanagić-Mehu:

„„Zdravo, brate, bio u koledi,
Ne ćerô te Ćejvanagić-Meho
Niz Kotare na doratu svome!““
Vid'de Vídê, zmija je ujela,
Kome j' ona knjigu opravila!
Goreg nema Turčina na Lici.
Da ja knjige obznanio nisam,
Ne bi mu je dao od sebeka,
Sad je dati, jer ne more biti.“

U knjizi govori Vida, da je prije tri godine za Mehu nijat učinila „po čuvenju i po kazivanju“, da joj je srcu omilio, da joj sada otac ženi starijeg brata Jovu Marom Gavran-kapetana, da će u red i svatovi doći i ona u njima poći, pa neka po nju dodje. Meho kaže Mustajbegu, da svi Ličani znadu, kako i zašto je on osiromašio, da je na Kotaru pogubio vojvodu „leglića Šeremetovića“, a zarobio „Vodogazovića“, da su ga poslali s glavom prvoga i sa živim Vodogazovićem u Budim veziru, a vezir da ga je izgrdio, što je zametnuo kavgu na granici „a na miru carskom i principskom“, on da je na vezira potego palu, ali su ga vezirovi momci ufatili, svezali i u tamnicu bacili, gdje je ležao sedam godina, a osme ga iskupio i izbavio gazi Mahmutaga sa Cetine, komu dok je sve vratio, morao je sve svoje pokretno i nepokretno prodati, samo mu ostala kula i u njoj sestra Fatka. Meho hoće da dade knjigonoši u ime popudbine svoje puške, ali knjigonoša ne prima, jer ga je Vida dobro darovala. Sada svi Turci smeću svaki po komad odijela i daju Mehi, da može na Kotare ići; ali još konja ne ima. Mustajbeg bi mu dao svoga ridju ili goluba, ali te konje svi Kotari znadu. U tom opaziše staricu Turkinju, kako vodi konja „pod takumom i pod kuburama“. Ona im na pitanje odgovara, da je dovela dorata na prodaju, jer da joj je sina Omera nestalo prije četiri godine one noći, kad se je oženio, jer je s četom pošao na Kotare, „gdje je zapô zida i nevolje“, a sad došli prijatelji Hrdarovići iz Bišća, da vode snahu kući, ali išću u ime nićaha stotinu dukata. Glumac Osmanaga išće od starice u naruč dorata: „Pod našega Ćejvanagić-Mehu, Da na njemu sadje na Kotare, Za Omera može providiti“, a neka kaže Hrdarovići, da ne će njezine snahe voditi, dok se Meho ne povrati sa Kotara. Starica dade dorata Mehi, a sestra mu dade dukat, što je izradila od Zlatije ličkog Mustajbega. Krčmar Omer, komu je Meho 20 dukata na vino dužan, nalija mu mješinu vina. Tako Meho s potporom od svih strana pojaha preko Vučijaka, gdje

Pravu stazu u planini znade;
Vuci viju, grkću gavranovi,
Po oklincih huču hulavice,
Sve u gori dreče vjeverice,
Pod njim se je dorat uplašio,
Neg se momak s dorom prigovara:
„Što se noćas plašiš u planini
Al od vuka ali od hajduka?
Ne boj s', brate, vuka ni hajduka,
Dok god mene vidiš na sebika,
Vuk na vuka u planini ne će,
Krilo moje, hajduk na hajduka,
Ti su vuci naše virno društvo,
Gavranovi naši razgovori.“

Kada dodje na Kotare, ne će odmah kuli Vidović-Stojana, već se navraća kuli pobratima Vojvodić-Jovana, koji je otišao bio na veselje Vidović-Stojanu, ali se vratio, dok se je Meho s njegovom gospojom razgovarao, pa kazuje Mehi, kako ga Vida Stojanova čeka. Vojvodić daje Mehi svoje kaursko odijelo i svoga konja, pa jaše s njim kuli Stojanovoj, gdje Meho nadje u kolu nujnu Vidu, pa joj veli:

„Lipa Vido, kićena divojko!
Što si, draga, glavu obisila,
Što ne pivaš pismu na veselju,
Na veselju svog brata Jovana?
Kad si tako lipa i uzrasna,
Bi l' mi bila ljuba kod kolina?
Vrlo s' momu srcu omilila."

Vida mu kaže, da imade već svoga dragoga na Udbini, Ćejvanagić-Mehu, kojega svak fali, a ona mu se nada. Meho kušajuć ju odvraća ju od Mehe i hvali sebe, ali ona voli Mehi. Onda joj Meho ukaza knjigu, što mu je pisala, ona se ispusti iz kola, ode u kulu i za malo pozva k sebi Mehu, te se s njim zabavlja do u jutro. Kad svatovi podjoše u Zadar, podjoše Vida i oba pobratima (Vojnović i Ćejvanagić) medju njima. Vojnović zapjeva pjesmu:

„Mili Bože, na svačem ti fala!
Gospodine Vidović-Stojane!
Ti provodiš veliko veselje,
Jovu sina ženiš starijega,
Kršne jesi svate pokupio,
Da idemo Zadru po divojku.
Sve ti štimam, vridan gospodine,
Al što Vidu vodiš u svatovih?
I ti znadeš, vridan gospodine,
Na djevojci velika mahana,
Tvoja j' Vida ko s gore bolesna,
Evo s' blizo mina prikučila,
Bojiš li se, vridan gospodine,
Bi li moglo Vidu zaboliti,
More s' ona s konja otisnuti,
Prelomiti jal nogu jal ruku,
Tvoje Vide na Kotaru nema."

To kao da je ugovoreno bilo, ili je Vida razumjela pjesmu Vojvodićevu, ona pade s konja i vrisnu, Stojan zastavi svatove, a dva iz svatova duhovnika kažu mu, neka vrati Vidu nazad u kulu, jer da ju je vrlo zaboljelo. Vida se vrati, a malo za tim ostaviše svatove i ona oba pobratima i dodjoše pred noć k Vidi, koja im kaže, da je plaćenike stražare opojila i da su pospali, pa da mogu polaziti. Sad joj istom Meho kaže, kako je osiromašio, da ni odijelo nije njegovo niti konj. Vida mu pruži stotinu dukata, a kad joj Meho reče, da tim ne može podmiriti niti dug svojoj sestri i krčmaru Omeru, pokaza mu Vida škrinju punu madžarija; a na pitanje Mehino, kako ju izniti na Udbinu, odgovara Vida, da će ukrasti sinčića bratova Gjurgja od četiri godine, pa će za nj sve dobiti i iskupiti Omericu i trideset sužanja. Vojvodić Ivan i gospoja mu znadu, da im iza Mehe stanja i ostajanja na Kotaru nema, pokupiše sve svoje, Ivan zapali svoju kulu „da se u njoj drugi ne okući", pa odoše svi zajedno preko Vučijaka na Liku i Udbinu a Vojvodić zapjeva:

„Ostaj s Bogom, na Kotaru kulo!
Moje blago vuku i hajduku,
Moji dvori lugu i pepelu,
A ja s pobrom na grad na Udbinu!"

Kad puče mužar na gorećoj kuli Ivanovoj, diže se larma i potjera iz Kotara, ali ne stiže bježećega družtva. Vidović Stojan piše Mustajbegu i Ćejvanagiću i išće sinčića za otkup. Oni mu otpisuju, išću onu spomenutu škrinju madžarija, Omericu i trideset sužanja ličkih. Izmijeniše za

sinčića sužnje, Meho dade Vojvodiću polu dostojanja, a Mustajbeg mu načini kulu. Meho se je s Vidom oženio.

Ovoj opet pjesmi imamo nalik od S. Vojnikovića br. 2. (1471 st.), samo što je junak pjesme Bećiragić Meho, a djevojka Ana zadarskoga bana. Knjigonoša djevojčin pružajuć Mehi knjigu veli:

„Zar si taki, sam te Bog ubio!
Tobom drma sedam banovina
Sve od Kupe do sinjega mora.
U našemu Zadru na kamenu
Gdje se fata kolo divojaka,
Pa u kolu pismu zapivaju,
U svakoj će tebe pripivati.
Gdje zaplače u bešici dite,
Tobom dicu plaše virne ljube:
„„Muči, bôno u bešici dite!
Sad će sići Bećiragić Meho,
Posić' ćaju, a odvesti maju.““

Djevojka piše Mehi, da je već postila sedam ramazana (u 7 godina), od kad joj je vjeru dao, da će je uzeti, neka dodje po nju ili da ju vodi ili da vjere povrate; ako je osiromašio, da će ga ona obogatiti. Mjesto Mehe daje Mustajbeg knjigonoši popudbinu, a Meho poručuje djevojci, da ne će doći, te prigovara Mustajbegu, da je on kriv, što nije mogao na pismene pozive djevojčine u Zadar ići, jer bi svaki put Mustajbeg podigao vojsku na Brlog, Otočac, Primorje ili Kotare, s kojom je morao i Meho poći, te je svaki put konja izgubio. U jednom boju da je zarobio bana Komorina, koga je po nalogu begovu odveo u Budim veziru, ne bi li od njega dobio nagradu; ali vezir u zarobljenom banu prepoznao svog ujaka, bacio Mehu u tamnicu, iz koje ga je nakon tri godine ispustio za 300 pod muhurom kesa. Tako da je posve osiromašio. Turcima žao Mehe, pak mu daju svaki po komad odijela; ali što će mu oružje i tursko odijelo, kad ne ne ima konja i španjurskog odijela, u kojem bi u Zadar pošao? Udbinjani mu to ne mogu dati. U tom opaziše staricu, gdje vodi konja pod španjursku opremljena, a u hegbetu (bisazima) španjursko odijelo. To je bila mati malog Omerice ispod Korjenice. Starica kaže Mustajbegu, da joj sina već tri godine ne ima, da su prijatelji iz Hlivna došli po njezinu snahu, da ju vode na vježbinu (domovinu), s toga da mora prodati konja, da može snahi nićah vratiti. Mustajbeg se zamoli starici, neka Bećiragiću dade konja i odijelo, starica pristaje drage volje, jer

Starka znade Bećiragić-Mehu,
Da ga bješnjeg u svoj Lici nejma,
Krili ruke, Mehi pogrmila,

a Meho:

Od dragosti suzama prolio,
Ljubi nenu u obidve ruke:
„Mati moja, konda s' me rodila,

Bolja tebi ćaba ne tribuje,
Ti s' dženetu otvorila vrata, *
Našem si caru u gajretu bila,**
Kad si meni tako učinila.
Evo tebi vira od meneka,
Ako zdravo bilom Zadru sidem
Na doratu Omerice tvoga,
Pa ja vidim svoju gospojicu,
Hoću tvoga sina potražiti."

To je svakomu milo bilo, a Mustajbeg poručuje prijateljima iz Hlivna, da ne smiju Omerove žene voditi iz Korjenice. Meho ovako opremljen dolazi k sestri, koja je u tudjoj kuli. Ona se čudi toj promjeni, brat joj kaže sve i kamo ide, ali da ne ima ni pàrê. Sestra mu daje dukat, što ga je na ruke izvezla t. j. izradila od Mustajbegovice, a kad Meho reče, da će za to jedva jednom moći potkovati dorata i napiti se vina, daje mu sestra gerdan ispod vrata, u kom ima trideset dukata, ali

Meho ciknu ka i zmija ljuta,
Gdje j' divojka gerdan sačuvala
Još od jadne, tužne očevine,

vraća joj gerdan, jer da joj ne bi vrata ogolio, pa da bi bosonoga konja jahao i nikada ne pio vina. Otalen podje kuli malog Omerice, mati mu njegova želi sreću i daje mu 100 dukata na put. Preobuče se na medji carskoj i ćesarskoj, predje na Kotare i zadje u Zadar, u kojem ga trgovkinje djevojke gledaju i medju sobom govore, da takav konjik nije najahao poslije Bećiragić-Mehe, koji je prije sedam godina projahivao čaršijom (trgovačkom ulicom) do krčme Luce krčmarice „poraz Ane banove divojke". Posestrima ga krčmarica dobro dočekuje, ali i kori, što je Anu obnemario da se je od žalosti razboljela, te uvijek jådâ, a Mehu spominje. Meho ispripovjedi posestrimi svoje nezgode, a ova ide javiti Ani dolazak Mehin. Ana se oblači što ljepše može, na glavu meće kapu kubakliju, na kojoj vezivo pjevač ovako opisuje:

Na kapi je penga svakojaka,
Što je lipa Ana upengala:
Upengala rahur-goru crnu,
A u gori šareno jelinče,
Upengala dva hrta od zlata,
Oni gone šareno jelinče,
Pred jelinče gospa upengala,
Upengala tanahno latinče,
Ono palo na desno kolino,
A na livo pušku naslonilo,
Pa je pušci palo po nišanih,
Da ubije šareno jelinče.

S desne strane kape kubaklije
Upengala zelenu livadu,
U livadi ticu prepelicu,
Više tice zmiju šarovitu,
Ta se zmija u pruglo savila,
Digla glavu zmija šarovita,
Ta da kvrcne ticu prepelicu.
A na oba roga upengala:
Na jednome kuje kujundžija,
A na drugom lipa upengala
Dva mladjaka od devet danaka.

* t. j. zaslužila si u raj doći; — ** t. j. kao da si samomu caru pomagala.

Kad tako obučena dodje k Mehi, pozdravi ga, pa

Sve se Mehi mota oko vrata
Baš kô saja oko gospodića,
Baš kô aba oko siromaha.

I njoj Meho kazuje, zašto ga tako dugo nije bilo. Anica ga uze u svoju kulu, te se s njim dogovara, kako će iste noći pobjeći na Liku, daje mu na hiljade cekina, ali on ne će bez malog Omerice. Ana daje tamničaru 100 dukata mita, da Omericu pusti; podmiti i konjušara, da joj dva konja opremi. Meho obijestan, što mu sve ide po sreći, dodje još i do tasta-bana, komu u lice kaže, da mu odvodi kćer. Ban se moli Mehi, da mu ne kidiše glavi i obećaje, da se ne će ni s mjesta maknuti, a još manje larmu i potjeru dizati. Bježeć njih troje srećno stigoše do medje, gdje ih dočeka i zakloni glasoviti buljubaša Blažević Omer, koji bi volio da potjernici dodju, da ih pobije i oguli,

„Jer je moje obosilo društvo,
Obosilo, vrlo ogolilo,
Niko kavge zametnuti nejma
Posli tebe, Bećiragić-Meho!“

Prvaci lički veselo dočekuju i hvale Mehu, koji za donesene cekine iskupljuje svoju kulu i zemlju te se ženi Anom banovom.

O istom junaku imamo još pjesme od M. Kolakovića br. 36. (642 st.) i B. Islamovića br. 24. (330 st.), a spominje se i u drugima.

11.

Janko kapetan i turski sužnji.

O nemilom postupanju s turskim sužnjima uprezanjem pod kočije u svatovima imamo još dvije pjesme, koje su nalik ovoj. Po pjesmi M. Kolakovića br. 47. (466 st.) u koledi Ivan-kapetana sjede u tebdilu Gračanlija Alija i Četić Osmanaga i čuju od kapetana, kako će Turke pod kočije upregnuti. Janković Stojan odvraća ga od toga, ali kapetan ne sluša, jer da je tako zaručnici Prozorkinji obećao. Oba ona pobratima jašu do kule kapetanove, da se uvjere, hoće li tako biti. Tu vidješe kapetanovu sestru Jelu, kako ju dvore četiri sluškinje Turkinje, dvije kćeri Fetibegovića, a dvije Hederbegovića iz Hlivna. Malo za tim digoše se kapetanovi svatovi. Pod kočijama, u kojima se vozi Jela s dvije Turkinje, upregnuta su i dva brata Četićeva. Jer je Lika daleko, šalje Četić Gračanliju u Hlivno Fetibegoviću s porukom, neka digne spahije i delije i dočeka kapetanove svatove u Drinovcu klancu. Svatove vodi Janković Stojan, boj se zlo svrši po hlivanjske spahije, poginuše Fetibegović i Gračanlija, a Četića ufatiše. Mlada (istom dovedena) gospoja zaklinje Ivan-kapetana „u ime sreće i našeg sastanka“, neka otpusti Turkinje i turske sužnje za otkup. Kapetan

posluša „ni poraz šta već poraz junaštva". Četić vodi sestre Turkinje u Hlivno, pošto ih je mlada Ivanova gospodski opremila, a Četića dariva njihova mati u Hlivnu. Baloban-ćehaja dovodi na Udbinu dvadeset sužanja (deset ih je poginulo u boju), koji Mustajbegu hvale Ivan-kapetana, a Mustajbeg veli:

„Haj aferim, Ivan-kapetane!
Sva će Lika znati i Kotari,
Da si pravi junak na mejdanu
I vavik se moreš spominjati,
Dok je svita, po planinah cvita,
Ti kako si sužnje otpuštio."

Po pjesmi B. Islamovića br. 13. (842 st.) sjede Četić i Gračanlija u koledi Jovan-kapetana, pa kad čuše, što će od sužanja biti, Četić ide kuli Jovanovoj, gdje nadje sestru Jovanovu Anu kao Turčina obučenu, a pod kočije sužnje upregnute, medju njima po jedan brat obaju pobratima. S Anom se voze dvije Turkinje, kćeri bega Kahrimana sa Grahova. Po dogovoru Četić ide na Liku, Gračanlija na Grahovo, da dignu Turke na svatove Jovanove. Turci lako razbiše svatove, turske sužnje ispod kočija oslobodiše, a Kotarane pod kočije upregoše. Ana Jovanova na konju pobjegla, tjerali ju najbolji junaci, ali ona svakoga ranila i konja pod njim, najzad ju ipak Četić stigao, svladao i odveo te se njom oženio. Mustajbeg je Jovan-kapetana i zarobljene serdare vratio za otkup banu zadarskomu.

I u pjesmi 23. ove knjige spominje se uprezanje pod kočije sedam braće Bajagića.

O Četiću Osmanagi, kako je izbavio 60 turskih djevojaka, imamo pjesmu od S. Vojnikovića br. 47. (403 st.).

12. i 13.

Gjulić bajraktar odvodi Jelu Konjevića. — Gjulić bajraktar i Gal kapetan.

U dodatku 9. pjesmi spomenuta je već jedna ženidba Gjulića bajraktara s Anom brinjskoga kapetana. Osim ovih dviju pjesama još dvije govore o ženidbi Gjulićevoj. Po pjesmi Hasana Majetića br. 3. (1515 st.) Mustajbeg se s lova navratio u Novi pod Velebitom k svomu rodu Delibegovića. Dolazi mu majka Zenkovića Alage, kojega je otočki ban ucijenio za 3.000 dukata i sestru Hanku. Mustajbeg se odmah vraća na Udbinu, pa veli Ličanima:

„Davor Liko, vatrom izgorila!
Posli vatre kuga te morila,
Posli kuge Nimac naselio,
Kad u tebi muške glave nejma!"

Mustajbeg veli, da će otočki ban poslati kočije po Hanku uz dvanaest soldata, pa pita Ličane, koji bi se junak našao, da zaustavi Hanku i izbavi Alagu iz tamnice. Sve sedam bajraktara mu veli, da vole povratiti fermane bajraktarstva i drugomu gospodaru u službu poći, nego u Otočac ići. Gjulića kori Mustajbeg:

„A jer, bajro, crn ti obraz bio!
Moreš li ono upamtiti vrime,
Kad ti mati samohrana dodje?
Tvoja mati po Udbini hoda,
Ona hoda, a tebeka voda,
Tvoja mati tvrdo stanje traži,
Ko bi t' majku smrti dohranio.
Ja se tebe primih i matere,
Pa ako me ne ćeš poslušati,
Haramit ću t' i čohu i čorbu."

Imamo pjesmu od M. Kolakovića br. 23. (438 st.), kako je Nuhan došao u službu ličkog Mustajbega i junaštvom stekao bajraktarstvo.

Sad se Gjulić begu ispričavao, kako se je teško oženio Jelom Konjevića iz Sinjca, a kasnije Hankom bunićkog dizdara, pa da se je zavjetovao, da već ni za kakvu djevojku ne će nikomu na mejdan, pa ni za Hanku Zenkovića, jer da mu je bila prva jauklija, a ona ga odbila, rekavši mu, da ne ima roda ni plemena; ali da će bega poslušati, pa da bi poginuo. Preporuča se begu, da mu u pomoć dodje, kad čuje otočke topove. Gjulić dolazi kući, obje ljube dolaze preda nj, a Jela ga pita, zašto se je tako promijenio, da mu „sve bililo goni rumenilo", a Gjulić joj veli:

„Jesi l' čula, bajrin razgovoru,
Da j' u Novom procvatalo cviće
Na pendžeru Zenković-Alage,
U nidrima Hanke divičice?"
Lipoj Jeli suze poletiše:
„Jer to, bajro, od Boga ti teško!
Jesi li mi vjeru ostavio,
Da se na me oženiti ne ćeš,
A sad treću ti tražiš divojku.
Sedam si mi braće pogubio
I osmoga ćor-Marčinka starog,
Ti si meni srce rascvilio,
Na odžaku vatru utrnuo,
Kulu mrtvim kócem zatvorio.
Sve su m' rane bile zamladile,
Sad si meni rane povridio,
Bajraktaru, po srdašcu mome,
Hajde tamo, kuće ne vidio!"

Druga mu žena Turkinja, Bunićkinja Hanka, sokoli ga, jer da su za nj još četiri djevojke, pa da ima i devet žena, da će im ona svima dati preda se. Gjulić pojaha najprije do Novoga, gdje već nadje banovih dvanaest soldata s Mitrom bajraktarom, kako će baš povesti u kočijama Hanku Zenkovića, pogubi sve soldate, jer su bili bez oružja, pa veli Hanki, da je kujetina i da je ne bi za ljubu uzeo, da mu sav Novi dadu. Hanka mu ujedljivo dovikuje, da je lako bilo pogubiti golopase soldate, ali je mučno do Otočca saći i Alagu osloboditi. Gjulić odatle srdit ide ravno u Otočac, prevarom prodje kroz straže i dodje do bana, koji provodi veselje, jer čeka Hanku iz Novoga, da oženi brata Petra. Kaže se banu i banovim uzvanicima, da je on glavom Gjulić bajraktar, koji je pogubio sedam Konjevića; ali laže, kad kaže, da se je Mustajbeg rasrdio, što je ban takove svate poslao po djevojku, koja poručuje, neka šalje hiljadu svatova na konjima i četiri

gospodske djevojke u jengiluku (kao posnašice). Ban pune glave vina dariva Gjulića i radi sve po njegovoj želji. Zapucaše topovi, čuše se na Vrhove (sadanje Vrhovine), Vrhovac Alaga glavom to dojavljuje Mustajbegu, koji s vojskom salazi na otočko polje. Gjulić vodi banove svatove pred Ličane Turke, koji gotovo sve svatove poubijaše. Gjulić otpremi mladoženju Petra i četiri gospodske djevojke u svoj čardak, popovu Jelicu dade Dizdareviću Mehi, dvije Višnjićeve kćeri dvama blizancima Ćejvanagićima, a sebi pridrža Anu banovu. Gjulić otpušti Petra, a ban Zenkovića Alagu i 32 turska sužnja u zamjenu.

Po pjesmi S. Vojnikovića br. 31. (435 st.) ženi se Gjulić Jelom Smiljanića i Bejzadom Pločanskog Alage. Mati zaklinje sina Nuhana, neka se okani Bejze Alagine, jer je ona gospodskoga, a on balijnskoga (seljačkoga) roda. Nuhan ne će da se okani. Mati ga tuži Mustajbegu, a ovaj zapovijeda Kozlici Huramagi, da piše pločanskomu dizdaru, neka dade svoju Bejzu njegovu bajraktaru Gjuliću. Kozlica krivo piše, da je Gjulića vlahinja rodila i da je poturica. Alaga se rasrdi na knjigu i baci ju u vatru, pa ide sam na Udbinu, da pozove Gjulića na odgovor. Zateče ga kod vode Crvaća (Srvaća), svadiše se i malo što se ne pobiše, beg posla Radovana, da ih razvadi. Gjulić poziva Alagu pred svim Turcima, da ide s njim na Kotare oteti i izvesti Jelu Smiljanića. Dizdar mora ići; ali putem dva puta moli Gjulića, neka se vrati, da će mu dati kćer, ali Gjulić ne će, pa se dizdar sâm vrati. Gjulić nadje Jelu, ona mu se sama predade, a on s njom pobježe. Ivan harambaša i njegova družina zapucaše za njim, on se vrati, obori sedmoricu, pa opet bježi! Topovi oglasnici zapucaše, a Mustajbeg misli, da je Gjulić poginuo, što mu potvrdjuje i nejunački pločanski dizdar. Malo za tim vrati se Gjulić s Jelom, dizdara uhvatiše na laži, pa ga prinukaše, da dade kćer Gjuliću, koja mu je bila za kaznu mladja od Jele.

I u slijedećoj pjesmi M. Kolakovića ove knjige spominje se jedna Gjulićeva ženidba s Mekušom Konjevića Mujage.

Imamo još jednu pjesmu o Gjuliću i Bilobrkoviću od M. Kolakovića br. 44. (505 st.), a spominje se i u mnogim drugim pjesmama.

Pjevač jedan veli, da beg Gjuliću nije dao zemlje ni kmetova, već samo čardak za stanovanje, da ga tako bolje uza se priveže, a i jest mu bio najpouzdaniji i uvijek pri ruci. O teškoj službi njegovoj kazao je pjevač Kolaković slijedeću crticu: Gjulić je imao pašanca hodžu udbinjskoga. Hodžinica se hvalila Gjulićki, kako ju besposleni hodža često napastuje ljubavnim ponudama, a Gjulićka jednoć kaže taj razgovor svomu čovjeku. Kad je jednom Mustajbeg pošao vojevati, morao je i Gjulić kao prvi bajraktar s njim poći; ali on se kaže bolestan (a bio zdrav), pa mu Mustajbeg dopusti, da dade bajrak komu hoće. Gjulić ga dade svomu pašancu hodži. Svi se Turci čude, kako će hodža vojevati pa još i bajrak nositi, jer „vruće je misto bajraktarsko“. Ali se Gjulićeva i Mustajbegova morala poslušati. Hodžu je iz krvava boja jedva živa konj iznio, pa mu poslije toga dugo i dugo nije žena na um pala. Sad je i hodžinica razumjela, zašto joj se sestra Gjulićka nije mogla pohvaliti, čim se ona njoj hvalila.

14.

Konjević Mujaga otvara pute na Kotare.

Ovoj pjesmi je nalik S. Vojnikovića br. 41. (1284 st.), po kojoj Bosić buljubaša hoće sa 60 izabranih junaka da otvori pute u Kotare. Pred njim bježe kotarske harambaše iz čardaka, vodstvo čete preuzimlje od Bosića Husein Korlatov sin, koji tri puta ucjenjuje oba Kotara. Kotarski serdari mole bana Zadranina za pomoć, koji kupi veliku vojsku, a dolazi mu u pomoć ban šibenički s velikom vojskom. Sjedinjene vojske opkoliše turske pandure (stražare), koji su bili iz gore sašli„ u lugove Popovića do studena vrila Mitrovića“, te igraju kolo i pjevaju sa 60 kotarskih djevojaka i ništa se ne boje silne vojske, koja na njih ne će i ne smije da udara. Tanković Osman se na pola gô svuče te sabljom u ruci prodje kroz veliku vojsku javiti Mustajbegu, neka i on kupi veliku vojsku. Za kratko vrijeme Mustajbeg dovede veliku vojsku, razbi kršćansku, pohvata djevojke.

U ovoj se pjesmi spominje Mesić kapetan. O njem i o Bosiću buljubaši imamo pjesmu od B. Islamovića br. 18. (783 st.), gdje se Mesić spominje kao kapetan karlovačkog bana Henkarića, koja je oba Mustajbeg na kolac dignuo.

15.

Mali Mehmedaga i Glendić Osmanaga.

Ovoj pjesmi imamo naliku od S. Vojnikovića br. 37. (574 st.). Dok po pjesmi Kolakovićevoj ne znamo, kakva je roda bio mali Mehmedaga, ovdje se kaže pod kraj pjesme, da je bio sinovac Mustajbegov, a sin maloga Šabanage Lipovače. I dogadjaj se drukčije raspreda. Stari Osmanaga na Krbavi jadikuje, kako je izgubio sedam sinova posobaca, samo mu ostala jedinica Begza i veliko imanje. Nudi konja i pola dostojanja onome, ko bi mu doveo Anu, kćer serdara Baždarića sa Kotara. Javlja se Šabanagić Meho, a za to ište Begzu, koju mu starac i obećaje. Meho se odmah pokajao i ne bi išao, ali ga sestra Ajka prikori i reče mu, da će ona na Kotare, ako on ne će. Meho polazeć projaha ispod kule Osmanage, koji je zovnuo kćer, da gleda Mehu s prozora:

Je li Meho soja junačkoga
Il je Meho soja puštanskoga *;
Ako bude soja puštanskoga,
On će na te okom pogledati;
Ako l' soja bude junačkoga,
Vire mi na te pogledati ne će.“

* Nepoštena roda, od matere na zlu glasu. Pjevač je rekao i „rospijskoga“ (rospija = concubina) s primjedbom: „svejedno je, zapiši kako hoćeš!“

Meho nije na nju pogledao. S njime jaše dvanaest pobratima. Kad dodjoše na Kotare, pobratimi se ustaviše pred kulom Baždarića zadavši vjeru Mehi, da će ga ovdje dočekati i konja mu dodržati. Meho ne može od straže u kulu, već udje u bašču i sjede u cvijeće, a za čas eto Ane, koja tiho zapjeva:

„Karanfile, cviće najmilije!
Kad sam tebe ja jadna sadila,
A zalivo Šabanagić Meho,
Onda j' meni viru ostavio,
Meho meni, da će me uzeti,
A ja Mehi, da ću za njeg poći."

Meho skoči i uhvati djevojku za ruku, a ona zapomaga. Tad joj se Meho kaza, pa pobježe s njom, a Paun harambaša u potjeru za njima. Pobratimi čuvši viku pobjegoše na konjima, a Mehin dorat za njima. Harambaša stiže djevojku i Mehu, koji se malo povrati te ubi harambašu i četiri soldata, stiže svoga konja, pa na nj s djevojkom. Sad ga opet stiže serdar Baždarić, kojemu Meho odsiječe glavu, ali i sam dopade rana. Djevojka drži ranjena Mehu na konju, a kad stigoše nevjerne pobratime, Ana ih kori, a Meho iznemogao moli, da ga ostave u jelovim granama, a djevojku neka vode na Krbavu, konja neka predadu njegovoj materi, Anu i glavu Baždarića Glumcu Osmanagi. Tako i učiniše. Mati i sestra saznavši od Ane, što se je dogodilo, idu ga tražiti; konj ih vodi. Kad zadjoše u goru, mati ostane kod konja, a Ajkuna podje tražiti i nadje brata pod jelom, na koju su već gavrani padali. Žednomu bratu traži sestra pod gorom vode, ali udari kiša, koja sapra biljege krvavom mahramom po drvlju i kamenju zabilježene, djevojka zabasa, dan i noć kuka s kukavicom. Najzad joj se javi bratov konj, koji se je bio na nju naučio, a ječma izgladnio. Tako izbasa do matere, s njom ide do brata, koji se je medju tim od hladne kiše razabrao. Utegoše Mehu i povedoše na konju, sretoše se s onim pobratimima koje je Mustajbeg poslao pred svoga sinovca. Meho se izliječi, Osmanaga mu dade svoju Begzu i Anu, umrije za godinu dana i ostavi sve svoje Mehi.

16.

Borčulović Ibro i kapetan-djevojka.

Ovoj pjesmi je nalik od Bećira Islamovića br. 33. (1090 st.). Čini se, da su oba ovu pjesmu od jednoga pjevača (Bećira Jusića) čuli i naučili, ali ju je svaki drukčije kazao. Bordžulović Ibro sa Podnovlja dolazi u Skradin te žali, što ne ima u njem poglavara, koji bi od cara izmolio, da porušeni Skradin popravi. Dolazi k starcu Muminagi, koji mu kazuje, kako je Janković Stojan Skradin porobio i popalio, na njegovu kulu navalio, tri mu sina pogubio, ženu s kule bacio, dvije nejake ćeri i nejaka

sina u sužanjstvo odveo. Sad da mu poslije sedam godina kći starija Zlatija piše, da je sa Ćorfeza došla s velikom ladjom kapetan-djevojka kupovati roblje tursko, a najviše od Jankovića Stojana, koji je i njih, Muminaginu djecu, nakanio prodati. Zove oca, da ih dodje vidjeti za života. Ibro bi išao na Primorje providiti za djecu, ali ne ima konja ni odijela; kaže agi, ko je, a aga njemu, da mu je oca, pobratima svoga, na Velebitu ukopao. Čudi se, što je Ibro tako osiromašio, a Ibro mu i to pripovijeda. Muminaga daje Ibri konja i odijelo, Ibro dolazi na Primorje, prikazuje se kapetan-djevojci kao Grujica, Rimpapov sin od Karlovca. Ona još Turčina nije ni vidjela, Ibro joj se svidja, zove ga u Ćorfez, da će mu biti ženom, on pristaje, te od tada se drže kao svoji. Janković dogoni sužnje turske (607 na broju) i prodaje kapetan-djevojci, a ona ih šalje na djemiju, ali rastavlja ženskaće od muškaća. Djecu Muminaginu rastavi ne mareć za molbu Ibrinu, ali ne rastavi Hlivljanina Alage od žene. Prije nego će ladju otisnuti, Janković nudi Ibri 1.000 dukata za konja dorata, jer da se na Ćorfezu nikad ne vojuje te mu konj ne treba; ali Ibro ne da. Kad se otisnuše od obale, Ibro moli kapetan-djevojku, da mu dade ključe od djemije, da ju razgleda. Nadje 304 sužnja osičaka (za boj sposobna) a na samomu dumenu (timunu, kormilu) 60 njih prikovanih, koji djemiju tegle, medju njima starca, kojega udari kandžijom, a starac mu veli, neka ide na Podnovlje ošinuti Bordžulovića Ibru, pa bi znao, koga je ošinuo. Starac mu ne zna kazati, od kuda je ni kakva je roda i plemena, jer su ga nejaka vlasi zarobili, 30 godina da su ga vodali po ćesarovini, 25 godina da tegli djemiju, a zovu ga „starim Delalijom". Sad im se otkri Ibro i pita sužnje, bi li mu pomogli osvojiti djemiju. Oni jedva dočekaše. Ibro moli kapetan-djevojku, da oprosti onih 60 sužanja i da im dade jesti i piti Ona ga posluša. Ibro zatvori djevojku u odaji, oprosti i ostalih 300 sužanja, pa navališe na soldate, kojih je bilo 200. Opališe i 12 lubarada, koje je čuo Janković u Zadru sjedeć kod bana. On odmah pogodi, da je to Turčin Bordžulović Ibro prevario kapetan-djevojku i osvojio ladju. Kad su Turci navalili na soldate, upravitelj ladje Mate skoči u more, a kapetan-djevojka htjede kroz pendžer u more, ali priskoči za vremena Ibro, ustavi je i tješi, da nije zapala loša junaka. Ban zadarski posla množiju kajika s vojskom, da otmu od Ibre djemiju; ali Turci iz topova osvojene ladje uništiše kajike i vojnike. Upraviše ladju pod Skradin. Ibro posla Hlivljanina Alagu u Skradin (3 sahata daleko), da javi Muminagi povratak njegove djece. Muminaga ga dariva i ide s njim pred djecu. Ibro vodi djevojku u Skradin i ostavlja je kod Muminage, dok isprtlja iz ladje robu i odveze na Podnovlje, za što je trebao mjesec dana. Kad to svrši, prodade ladju, Zlatku Meminaginu i kapetan-djevojku vodi na Podnovlje, ovu turči a uzimlje obje za žene. Roblje tursko posla u zavičaj, samo osta kod njega stari Delalija. Za godinu piše mu punica sa Ćorfeza, nek izadje na ladji pred nju na more. I nju dovede na Podnovlje, poturči i dade Delaliji za ženu.

17.

Glumčević Alija i berber-udovica.

Ovu nam je pjesmu sa 300 stihova poslao g. Jozo Ivković ljeti g. 1886. M. Kolaković bivši kod nas u Zagrebu sam je želio na novo ju kazati, jer da mu je u Orašcu bilo nezgodno pjesmu kazivati, a i pisar mu bio spor. Tako je i bilo, samo što je pjesma narasla na 1300 stihova.

Ovoj pjesmi je nalik S. Vojnikovića br 27. (1846 st.). Vila dozivlje po noći Renkovića Ibru iz Ričicâ u Ribnik, on ustaje i ide na gradsku kapiju, koju mu otvara draga njegova, sestra Ajka kapidžije Rame. Nije to bila vila, već knjigonoša berber-udovice iz Gjurgjinovoga, koji se boji od Grdan-Mustafage na Udbinu poći, za koga se je na Kotarima pročulo, da svakog knjigonošu ubija. Ajka ustavlja Ibru i kune ga, što se ne će s njom da zabavi, ali on se žuri na Udbinu s knjigom, na koju pozivlje berber-udovica Mustajbega i Ličane, da dodju porobiti novu i bogatu crkvu Filenduru, kojoj će i mnogo djevojaka doći. Ličani su spremni; samo Brdarić Alaga ne ima konja, pa ga išće od nejakoga 13-godišnjega Glumčević-Alije, koji na poziv Mustajbegov ostavlja igru, dolazi i pita, zašto ga zovu. Ako je njegov otac komu ostao dužan, on će platiti, ako ima on davudžiju (tužitelja) onda „nek ustane, da se saprijemo!"

Mustajbeg mladomu Glumčeviću kaže knjigu njegove tetke, posestrime Glumca Osmanage:

„Drago dite, Glumčević-Alija!
Evo mi je bila knjiga stigla
Od vlaškoga od Gjurgji-Novoga
Od tečice bèrber-udovice.
Ti znaš, sine Glumčević-Alija,
Sa šta je tetka sve široke Like:
Di je Bogom bila posestrima
Tvoga babe Glumca Osmanage.
Pa što mi je tetka napravila:
Da se j' nova crkva namistila
Pokraj mora niže Gjurgji-Novog,
Kakva s' nikad namistila nije.
Evo dvaes' i tri godinice
Kako s' novi gradi namastiru,
Sada se je crkva sagradila,
U crkvi je sedam stožerova
Svih je sedam od suhoga zlata;
Pa u crkvi dvan'es' šamidana
Sve, Alija, od suhoga zlata;
Pa j' u crkvi ogljena Marija,
Sva je, sine, od suhoga zlata,
U ruci joj dva zlatna ugarka,
Na alidjnu što stogove pali,
Pa višè nje Ristoseva ruka,
Sva je ruka od suhoga zlata,
U ruci je sablja pozlaćena;
Tri otara na namastir-crkvi,
Na otarih zvone postavite,
Tri su zvone a na tri otara,
Niže zvonca tri od zemlje lonca,
Al su puni mekahnih cekina;
Sad da su se dva goda zgodila
Vurtulija i Vratolomija.
Kako se je crkva namistila
Nikad joj se nije sihodilo,
Sav će narod namastiru sići,
Namastiru zadužbinu sniti,
Hem da krste novog namastira.
Još je meni tetka napravila:
U Lici je trideset ajana,
Na Krajini trijes' i četiri,
Svaki ajan ima bajraktara,
Svakom tetka našla po divojku,
Svaka će dikla u kočijah sići,
A povesti tri tovara blaga.
Još je meni tetka napravila
I turskom me virom zaklinjala:
„„Ako j' dite koliko naraslo

Pobre moga, Glumca Osmanage,
Te Alija more vojevati,
Povedi mi Glumčević-Aliju.
Tetka mu je našla divičicu
Lipu Anu novskog obrstara,
Njegova babu što je pogubio
Ukraj mora, niže Gjurgji-Novog;
Ako dite pojde vojevati,
Te mu j' čajo sada u životu
Te on tetki ne bi zamirio,
Ja ću čaji virna biti ljuba,
Nek ga svede Glumčević Alija!"

Svoju kćer Jelku, koju je stekla sa starim čaušem Delalijom, pobratimom Glumca Osmanage, obećaje Aliji, bajraktaru mladoga Glumčevića. Kad je prvi put Mustajbeg pročitao knjigu tetkinu, kaže za svaki spomenuti predmet u crkvi, koliko je vrijedan. Ta procjena je čudna: da bi Turčin mogao za onih 12 šamidana itd. tri puta, pet, šest puta, sedam puta na ćabu poći i svaki put povesti sobom trojicu, petericu itd. Na pitanje Mustajbegovo odgovara mladi Alija, da će ići s njim vojevati. Brdarić Alaga opet zapreda, da je nejak, pa neka njemu očeva konja gavrana dade. Mladić ponosno odgovara, da su „u njega agaluk-berati od babinih šezdeset nefera". Brdarić ga opsuje, da je kopile, da su mu oci svi Udbinjani i htjede da ga udari kamišem. Mali poteže palu iza pasa; ali stariji Turci ne dadoše kavge zamećati. Alija rascviljen ide k materi i tuži joj se, a ona kune onoga, ko ga je ocvilio. Pripovijeda materi sadržaj knjige tetkine i prizor sa Brdarićem. Po savjetu materinu zove Alija čauša dedu Delaliju i bajraktara Aliju, neka mu diže šezdeset nefera i neka mu svi u ahar dodju, kamo iza smrti očeve sedam godina nisu dolazili. Osmanaginica dočekuje ih kahvom i ulefom od sedam godina. Neferi se vesele svome mladome agi, s kojim će sad poći vojevati. Ovi odlaze, a Alija oblači očevo odijelo, jahati će njegova konja i nositi njegovo oružje. Za četiri dana dolaze mu neferi, s kojima polazi do čadora Mustajbegova kod vode Srvaća. Tu ga opet napada Brdarić Alaga, koga Turci šakama izlupaše. Mustajbeg diže veliku vojsku, s kojom predje medju i sadje na Primorje. Traži uhodnika, javlja se Glumčević Alija Opet Brdarić prigovara, te bi ga bili Turci ubili, da ne bi Mustajbega. Alija preobučen dolazi u Gjurgji-Novi, tetka ga prepozna i dobro dočeka. Kaže joj, da se je Mustajbeg s vojskom prikučio. Sutradan pukoše topovi u znak, da počinje svetkovina. Ide tušta za tuštom, kočije za kočijama. Udovica tumači sve Aliji. Kad prodjoše kočije s Anom novskog obrstara, diže se Alija, pojaha konja i projaha mimo zadarskoga bana i novskog obrstara, koji gledajuć u „razmet vrancu velikome" t. j. u zadnje noge, kako ih konj iduć razmeće (razbacuje), reče, da bi to mogao biti konj Glumca Osmanage. Alija stigne kočije i zametne razgovor s Anom. Otac njezin prijaha i izgrdi Aliju, a Alija mu odsiječe glavu, ujagmi djevojku i pobježe u logor Mustajbegov; za njim se diže potjera i obori vatru iz pušaka. Sretno stiže k Mustajbegu. Svi ga pozdravljaju i hvale, samo Brdarić Alaga prigovara i veli, da je lako bilo donijeti djevojku, koju mu je tetka udovica ukrala. Kada pokaza glavu Novskoga obrstara, pogubiše Brdarića. Sad udari Mustajbeg na bane i serdare, razbi ih, porobi crkvu, koju im je tetka otvorila. Pod konac se opisuje, tko je što iz crkve iznio:

Piva Tale u namastir-crkvi
A otpiva uskok-Radovane,
Tale miklja sedam stožerova,
Rade vuče dvan'es' šamidana,

Pa pred bega među udvinjskoga,
Zapivaše, u crkvu s' vratili,
Nosi Tale ogljenu Mariju,
A Radovan ruku Ristosevu.
Kad Mariju prid bega donese,
Sve je Tale u gubicu ljupka:
„Kuku, beže, prikladne Marije!
Da mi jê je na Udbinu sniti
Pred birtiju krčmar-Omerice,
Mogo b' piti dvanaes' godina.“
Sve se Tali Udvinjani smiju.
Vrati s' opet u namastir-crkvu,
Sve odbija od zlata krstove
Pa ih sebi turka po džepovih,
Nek se za što napiti imade.

Ova se pjesma svršuje kao i mnoge druge, gdje se boj opisuje, ukapanjem mrtvih, dizanjem ranjenih. Za tim slijedi povratak kući, razdioba plijena, ženidba s otetim djevojkama.

18.

Janković Stojan i Hodžić Husein.

U „Viencu uzdarja narodnog o. A. Kačić-Miošiću“ u Zadru g. 1861. piše o Mitrovićima ili Jankovićima dr. B. Petranović slijedeće: „Otac Stojanov, Janko Mitrović, bijaše poslije Pilipa Smiljanića serdar svega Kotara. Umro je g. 1667. S Turcima je često i slavno vojevao. Stojan je naslijedio oca u serdariji. Odmah za tim u jednom žestokom boju s Turcima bio je zarobljen te kao junak sultanu u Carigrad na dar poslan. Sultan ga je pomilovao i oženio Turkinjom djevojkom Ajkom, s kojom je dva sina imao: Kulen-agu i Bešir-agu. Poslije 14 mjeseci sužanjstva uteče iz Carigrada, ostavivši ženu i sinove. Današnji Kulenovići i Beširevići priznaju se Jankovićeva koljena te se i danas s potomcima Jankovićevim dopisuju i darivaju. Istom poslije povratka poče Stojan pravo s Turcima vojevati, jer je dobro znao način vojevanja u Turaka što ličkih što bosansko-hercegovačkih. To vojevanje ispunjuje oko 20 godina, jer je Stojan umro od turske puške (a po pjesmi na konju putalju) god. 1688. Kad su Mlečani s Turcima mir učinili, Janković je čistio zemlju od hajduka i zlikovaca, koji su putnike, trgovce i Turke hvatali, ubijali i ucjenjivali. Za svoje junaštvo dobio je od mletačke republike viteštvo sv. Marka, zlatnu kolajnu vrijednu 100 dukata i mjesečnu plaću od 25 dukata. Kao serdar svega Kotara (gornjega i donjega) imao je Stojan pod sobom više serdara, medju kojima se spominju: Šarić Cvijan, Vid Žeravica, Mandušić Vuk, Smiljanić Ilija kao najglasovitiji. Stojan je imao dva sina: Nikolu i Kostu, koji su prije njega umrli; a imao je tri brata: Savišu, Janka i Iliju i sestru Angjeliju. Od braće mu se najviše Proslavio Saviša, koji je Stojana u serdariji naslijedio, te je često s Turcima vojevao.“

Rjedje se nalazi u ovim pjesmama ime Smiljanića, koji su se uz Jankoviće proslavili. Petar Smiljanić, piše dalje Petranović, bio je harambaša hajdučke čete u Lici, s kojom je Turcima mnogo jada zadavao. G. 1647. prešao je u mletačku Dalmaciju sa četiri sina: Matom, Pilipom, Jovanom i Ilijom. Poslije oca se Ilija najviše proslavio vojujuć s Turcima.

Po ovim su pjesmama Smiljanići (Cmiljanići) i drukčije s Turcima spleteni. Za uskok-Radovana vele, da je bio od roda Smiljanića, po nekima Pilipovića (od Pilipa Smiljanića); Hrnjica Halil oteo je jednu Smiljanićku, a i za ujaka braće Hrnjicâ, Huramagu Kozlicu na Krbavi vele jedne pjesme, da mu je druga žena Smiljanićka bila.

Ni jedan kršćanski junak, koji je s Turcima vojevao, ne prolazi tako dobro kao Janković Stojan. Ove mu pjesme priznaju neobično junaštvo i poštenje, ne zna se, da li ga se više boje ili ga više poštuju. Po svoj je prilici njegovo turkovanje kod Turaka probudilo simpatije za nj. On ih je svakako dobro poznavao.

Uz Jankovića se u ovim pjesmama spominje mnogo serdara, kapetana (obrstara i generala), što pod obiteljskim imenima, što samo pod krsnima, kao: Brehulja Šimun, Čubričić Mihajlo, Maleta serdar, Miletić, Miljković, Mandušić, Marušić, Moružinović, Mesić, Sinobad, Sorić, Šarić, Vladikić, Vučković; Gavran-kapetan, Grgo kapetan, Grubeša serdar, Ilija serdar, Janko, Ivan i Jovan kapetan, Lazo i Vučkan kapetan, Pilip obrstar, Janko general, Puškarić lajtman.

Dok se u Kolakovićevoj pjesmi epizodično spominje turkovanje Jankovića Stojana, imamo o tom samostalnu pjesmu od S. Vojnikovića br. 1. (1324 st.), kojoj evo sadržaja: Janković ima u sužanjstvu gospoju Cerić-Alibega od Staroga Majdana i njezina sinčića. Gospoja je u kuli Stojanovoj, sinčić u tamnici s drugim Turcima, ali se već tri godine nisu vidjeli. Treće joj godine dopusti Stojan, da vidi sina, koji Stojanu prkosi, te ne će pred njim da ustane. Janković ga ucjenjuje u dvanaest konja krajiških i bosanskih poglavara, jer takovih konja treba, da može udariti na Banjaluku i oteti Zlatiju Ćejvanbegovu. Mali Alibegović sve obećaje, a Alibegovica piše svom Alibegu, te primeće, neka skupe veliku vojsku i Stojana dočekaju. Stojan kao da je to slutio, udari drugim putem, popali i porobi Banjaluku, ali na povratku turska vojska na Bravskom polju opkolila mu i potukla vojsku, a njega Turci živa ufatili. (Olovo mu nije moglo nauditi.) Mati Stojanova na pismo Mustajbega ličkog povrati Alibegovicu i maloga Alibegovića. Turci predadoše Stojana travljanskom veziru, a vezir ga posla u Stambol caru, koji ga poturči i dade u medresu. Tu kao efendija uči Stojan devet godina, pa kad je izučio, car ga oženi jednom Stambolkinjom. Stojan je caru ušao u volju i klanja dvije godine pred njim u džamiji. Treće godine šalje ga da razgleda carske gradove uz Crno more, Dunav i Savu. Kad je Stojan tako obilazeć carske gradove došao do sela Staparja opazi jednu kobilu, koja se istom oždrijebila, a još mokro ždrijebe preko kobile skače. On kupi od bogata gospodara kobilu i putonogasto ždrijebe, te putuje s njima i svojom turskom pratnjom preko Jajca, Škoplja i Šujice, a kada dodje na Bile brigove, odakle se Kotari vide, otpusti svoju pratnju riječima: „Od stara vlaha turkovanja nejma.“ Stojan dodje na Kotare, pothrani svoga putalja do četvrtaka, pa kad je na njem počeo četovati „Kog je tiro, svakog sustigao, Od kog bižo, svakom utekao, Jer putalja nema na Kotarih, Na njem Stojan vavik četovao, I na njemu glavu izgubio.“

O ropstvu Jankovića Stojana ima pjesma i u Vuka III. br. 25.

Ovoj pjesmi Kolakovićevoj imamo nalik i od S. Vojnikovića br. 39. (1364 st.). Stojan kaže serdarima, da je ostario, a nije se oženio, da su prošle četiri godine, od kako je ostavio u Stambolu ženu i dva sina, da još nije okušao sreće svoga konja putalja, da se je krstu zakleo, da će se ženiti samo Turkinjom djevojkom. Gavran-kapetan mu kaže za Fatikatku Smail-alajbega u Žabljaku blizo Duvna, ali da je ona zaručnica Hodžića Huseina, pa neka je se prodje. Stojan kupi odabranu vojsku, jer mu je to prvo vojevanje iza kako je iz Stambola došao. Višnjić harambaša zadaje mu vjeru, da će osvojiti čardak Šuvel-efendije u Crvenim stinama, a Golub harambaša, da će osvojiti čardak Ćenan-buljubaše. Oba ova hvalisavca zlo prolaze, dok je Stojan bio bolje sreće, jer je kulu Smail-alajbega porobio i zapalio, Smailbegovicu i kćer joj Zlatiju odveo, te se s vojskom povratio i ustavio kod Privale. U tom je Hodžić Husein (sin Šuvel-efendije) čuo pucanje od kule Smail-alajbegove, pojaha tamo, nadje goreću kulu i pod njom dva mrtva begova sina u plamenu, utrnu vatru na njima i iznese ih na sigurno mjesto. Onda podje pobojem (konjskim tragom) i dodje do Jankovićeve vojske, ište po straži od Stojana Smailbegovicu i Zlatiju ili da mu na mejdan izadje. Stojan ga zove k sebi, pa ga pita za Višnjića i Goluba harambašu, a Husein mu kaže, da ih je žive uhvatio. Stojan je spreman vratiti mu gospoje za harambaše i Husein ide po njih. Višnjić laže Stojanu, da ga je Husein na spavajuć uhvatio. Stojan odredjuje, da Višnjić izadje Huseinu na mejdan, u kojem Husein svlada šestoricu, a Višnjića uhvati živa. Tada Stojan pogubi Višnjića i Goluba radi hvalisanja, a Husein odvede gospoje, ali ne na mrtvu djecu i ogarevinu, već k ujaku Krilić-Redžepagi, pa se vraća k Jankoviću, da s njim obračuna. Dok se njih dva pregovaraju, dolaze u potjeru za Stojanom Krilić, Smail alajbeg, Jakirlijć, Kovčić Alibeg i paša Radoslija. Husein rani Stojana u dvoboju, ovaj pobježe na svom brzom putalju, a Husein ga tjera do kule na Biljanima. Turske čete razbiše Stojanovu vojsku. Smail alajbeg dade kćer Zlatiju Huseinu, načini mu kulu na Žabljaku i dade mu stotinu kuća kmeta, Husein se preseli tamo sa svojim starim ocem. Od tada, vele, nije Stojan tamo četovao.

Imamo još desetak pjesama, u kojima je Janković Stojan glavni junak na kršćanskoj strani, a u mnogima se epizodično spominje. Imamo dvije pjesme o njegovoj smrti, koje je vrijedno spomenuti. Po pjesmi Salka Vojnikovića br. 70, (210 st.) podigao se Stojan za turskoga bajrama četovati na turski Glamoč. Radi jedne pljeske izdao ga Turcima jedan njegov vlah. Glamočani ga dočekali pod Prologom kod mrahor-kamena, Stojana i konja mu putalja ubio Nadžaković Mujo, koji je sedam godina nosio nabijenu pušku radi Stojana, ali i on rani Nadžakovića. Ovomu su Turci u Prologu grobni spomenik od velikog kamena podigli, za koji vele, da i sada stoji.

Po drugoj pjesmi od Bećira Islamovića br. 45. (287 st.) tuže se hlivljanski Turci, kako je Stojan već tri puta Hlivno porobio i popalio, a da ga ne može ni ubiti ni raniti olovo iz puške. To je čuo Nadžaković Mujo, pa ode na Kotare krčmarici Mari, tetki Stojanovoj, od koje za žute dukate izmami tajnu, da Stojana mogu ubiti dva zrna šenice jarice, zlatom oblivena. Mujo nabije svoje puške tako salivenim zrnjem, pa čeka Stojana,

koji je opet provalio preko Prologa, porobio i popalio. Stojan potjera Muju na konju šarcu i rani ga, a Mujo ubi njega iz pušaka zlatnim zrnjem. Turci pomoću raje suzbiše i pobiše četu Stojanovu, njegovo odijelo i novce dadoše materi Mujinoj, a konja Stojanova paši Radosliji (Radoslijću).

19.

Janković Stojan i Korić baraktar.

Kako pjesma 16. ove knjige i Islamovićeva br. 33., tako nam i ova prikazuje prodavanje i kupovanje turskoga roblja, ali ovdje duždu mletačkome, koji je po ovoj pjesmi pod malteškim kraljem, dok je Janković Stojan duka bečkoga ćesara. Nije baš junačka otimati ili krasti nejaku gospodsku djecu; ali pjevači, na čelu im M. Kolaković, vele, gdje ne pomaže junaštvo, neka pomogne prevara—hila. Opravdava se to tim, da su se za djecu iskupljivali junaci. Ovako su i kršćanski junaci postupali, a medju njima Sorić-kapetan.

20.

Janković Stojan udaje posestrimu Turkinju.

Ovoj pjesmi je po dogadjaju nalik S. Vojnikovića br. 38. (1067 st.), ali je po rasporedu drukčija. Osman Kurtagić od Gospića veli osme godine ašikovanja Zlatki dizdar-Hasanage na Udbini, neka ili vjere povrate ili da odmah s njim pohodi. Djevojka ga moli za rok od osam dana, pa opet s njim utvrdjuje vjeru, ona mu daje mahramu i gerdan ispod vrata, a on njoj burme i ure pozlaćene. To sve sluša i gleda noću sa svog pendžera Kozličić Aliaga, koji je takodjer Zlatki mušterija. On dodje urečene noći Zlatki i ponese je u Gospić, a kad joj se kaza, ona mu odlučno reče, da ne će za njega. Na to ju on odnese u goru nad Kotarima, te ju ostavi tu samu, a

Kad joj pukla zora od istoka,
Na Kotaru zvone zazvoniše.
Zlatka sidi pod jelom zelenom,
A više nje kuka kukavica.
Divojka se s njome prigovara:
„Bogom sestro, sinja kukavice!
Deder, sestro, da uporedimo,
Sad je i 'vo sinja kukavica."

U takovu stanju njezinu dolazi Janković Stojan, koji se je sa dvanaest serdara u lov podigao.

A vid' hrte Janković-Stojana!
U planini naptaše divojku,
Na nju lâvê hrti i vižlovi,
Uze lipa od jelića granu,
S kamena se brani dijevojka.

Stojan je pita, ko je, a ona ga Bogom brati i kaže mu sve. Stojan je vrže na putalja za se i obgrnu je kabanicom, da je serdari ne vide, kojim veli, da ide kući po dugu pušku, koju da je zaboravio. Stojan predaje Zlatku sestri Ruži i prikričuje, neka njegovu posestrimu drži kao rodjenu sestru. Sve im nabavlja, što je za vezivo potrebito. Kada prodje godina, dolazi posestrimi i pita je, bi li se udala. Ona veli, da bi, ali samo za Kurtagića. Stojan opet kupuje crvenu kadifu i moli posestrimu, neka veze (sa još 12 djevojaka) trideset abahija za trideset konja udvinjskih ajana, neka u svoje vrijeme vide bule na Udbini, kakova pobratima Zlatka ima na Kotarima. Djevojke vezu pune dvije godine. Onda Stojan oblači soptansko odijelo, što no ga je donio iz Stambola, uzimlje torbu soptansku i knjige u torbi (ilahiju), polazi u Gospić, te zove Kurtagića. Mati se Hasanova javlja i kaže, da Hasana već tri godine ne ima, da traži Zlatku dizdarevu, a Mustajbeg da mu uvijek zapovijeda, da mora naći Zlatku ili mu se je seliti iz Gospića. Stojan moli za konak, starica daje, ali u aharu. Stojan uzimlje abdest, klanja ikindiju i akšam kao pravi efendija. Po noći piše Kurtagiću, kako ga je Kozličić Alija prevario, kako je Zlatku našao i tri godine kao sestru držao, sada neka ide Mustajbegu, komu napose piše, nek mu kupi svatove i to izabrane, jer da će i obdulju svatovima dati. Zove Kurtagića zetom, jer mu je Zlatka posestrima, kao sestra. Obdulja će biti velika: najprije utrka konjska, onda pješačka, u puškanju, u skakanju, u bacanju kamena s ramena — svakomu dobitniku Stojan obećaje gospodske darove. Stojan ode, a Hasan dojaha, mati mu predaje knjigu, a on je nosi Mustajbegu. Nevjerni Kozličić Alija optužuje Hasana, da je turski nevjernik, da izdaje ličke djevojke. Kad dodje Hasan, napade ga Mustajbeg, a Hasan odgovara: „Te Kozlice i te opozlice Još će tvoju glavu usijati, A našu će Liku uputiti, Kamo l' ne će glave Kurtagića!“ Pruži knjigu Mustajbegu, a poteže ćordu na Kozličića, koji pobježe. Beg, kada je knjigu pročitao, moli Kurtagića za oproštenje, pa skuplja svatove i obduljaše, te polazi treće nedjelje na Kotare. Stojan izlazi pred Turke, dočekuje ih na poštenju i na prijateljstvu, penju čadorove kod Biljana (Islama). Kad se pozabaviše, započe obdulja, u kojoj Turci dobivaju prve nagrade. Četvrti dan se vraćaju, Stojan oprema posestrimu gospodski, daje joj tri tovara blaga, da sipa po sokacima u Gospiću, neka djeca i bule vide, kakva je pobratima na Kotarima stekla. Stojan dariva sve svatove. Na polasku veli Mustajbegu, neka za mjesec dana dodje sa trideset ajana na hunku carsku i ćesarsku, kamo će i on doći sa trideset serdara, te će prvi dan ići u pohode Kurtagiću, a drugi dan k begu na Udbinu, pa će onda obaći sve ličke ajane. Tako i bilo. Stojan ostao trideset dana u Lici, kod svakoga ajana po jedan dan, kod svakoga ostavio po sahan od zlata pun cekina kao uzdarje za dobar doček. Svi se čude bogastvu Jankovićevu. Beg isprati Jankovića, koji mu na rastanku veli:

„Prijatelju, lički Mustajbeže!
Mi do danas bismo prijatelji,
Od danaske prijateljstva nema.
Ja s serdari idem do Kotara
Kupit vojsku, na Liku udriti;
A ti kupi po Lici širokoj,
Trči amo, kad ti bude drago!“

Objema je ovim pjesmama u dogadjaju nalika, u osobama ponešto različita a po jednom znamenita pjesma od Ilije Majstorovića, koju sam od njega g. 1864. (sa 657 st.) zabilježio. Alibeg (blizo Udbine) hoće da uda kćer Zlatiju za bogatu sirotu Mujana iz Livna; ali ona bi voljela poći za Kurtovića Osmana u Gospić. Otac piše Mujanu, neka sa svatovima dodje po djevojku; ali Mujo dolazi sâm na pendžer djevojci, izdaje se za Kurtovića, odvede je i ponese na konju. Djevojka pogledavši na zvijezde veli mu, da su zabasali. Onda joj se Mujan kaza, a ona poče svoju sreću kleti: „Srećo moja, voda te odnila, Na kog si me sada namirila? Da b' na koga, ne bi ni žalila, Van na brata sirotu-Mujana“, pa mu tumači: kako je Mujina mati odmah iza njegova poroda svijet prominula, njezina mati da je nju i Muju jednim mlijekom othranila, s toga da se po zakonu takova djeca ne mogu uzeti. Kad je to čuo Mujan, donese i baci djevojku na vrh Vučijaka i dobaci joj bisage s njezinim ruhom. Ona hoće, da se vrati u Liku, ali zabasa i sadje na Kotare više Golubića, a zvono zazvoni. Psi ju Stojanovi obhrvali, ona im se branila i ruke izgrdila. Stojan joj primio pobratimstvo, povio joj rane, doveo je kuli, predao sestri Ani i držao je kao sestru 12 godina. Onda ſe upitao, bi li se pokrstila, pa da će je udati za serdara ili kapetana. Ona ne će, voli za Kurtovića. Stojan se obuče u derviško odijelo, pa odjaše na Liku. Na gospićkom polju stiže Osmana, koji ga kao derviša pozovnu na konak, pa mu kaže, da je nakon 12 godina doznao, gdje mu je zaručnica i da će odmah po nju poći. Stojan uhvati vjeru od Osmana i pozva ga, da kupi svatove i ide po djevojku. U svatovima se spominje beg Pilipović i Zubović i Osmanaga Murgić, koja se imena u muhamedovskim ličkim pjesmama ne spominju.

21.

Sorić kapetan i Kumalijć Alaga.

Ovoj pjesmi imamo naliku od M. Kolakovića br. 66. (927 st.) Štampala ju je u siječnju g. 1887. „Matica Hrvatska“ onom zgodom, kad je Kolaković pred zagrebačkim općinstvom u dvorani „Kola“ pjevao ulomak (naoštraj) iste pjesme.

Kršćanski junak jedne i druge pjesme, kapetan Sorić, jest historijska osoba; on je vojevao u polovini 17. vieka i poginuo oko g. 1650. u Ribniku. Evo što piše o njem glasoviti vatikanski arhivar profesor Petar Balan, crpeć svoje podatke iz Brusonia (Storia d' Italia. Lib. XVI. pag. 523.)

i Gratiana (Histor. Venet. I. 692): „U onim krajevima dalmatinskim, koji s Bosnom graniče, bio (katolički) svećenik Stjepan Sorić, čovjek veoma gorljiv i okretan, i on, proučivši dobro medju Turcima njihove namjere, njihove sile, njihove lukavštine, ponudi se Mlečanima pameću i mišicama, da oslobodi slavjanske narode, te on, postavivši se na čelo smjelih brdjana, u više puta navali na turske čete i u bijeg ih natjera. On stvori malu vojsku od momaka, koje je nagovorio, da prebjegnu iz zemalja podvrgnutih nevjernicima; zasužnjio bi Muhamedanaca svake dobi, te bi ih zamjenjivao sa kršćanskim zasužnjenicima ili bi njima otkupljivao robove. Nu jednoga dana uhvate ga u Ribniku iznenada i tako pade u ruke neprijatelju, koji pred vojskom dade s njega kožu zderati, a onda ga na kolac nabiti. Umre neprestrašivo, preporučajuć Bogu dušu svoju misleći još na drage svoje Slavjane; njegovo ime postade glasovito i milo u zemljama spasenim od njega.“ (Balan. Delle relazioni fra la chiesa cattolica e gli Slavi della Bulgaria, Bosnia etc. Roma 1880. 4° Str. 214. u prijevodu Dr. J. Stadlera.)

Ovoga istoga junaka spominje i opisuje njegova ratovanja i naš Kačić u svojem: „Ugodnom razgovoru naroda slovinskoga“ (Zagrebačko izdanje od god. 1862. str. 259—261.), i to kao viteza gospodske kuće Surića, kojega se desnica, „koja turske odsicaše glave“, kako Kačić pripovijeda, za njegova vremena cijela još nahodila u Sukošanu više Zadra. Kapetan se Sorić spominje još u nekim pjesmama.

U pjesmi Kolakovićevoj raspreda se isti dogadjaj mnogo drukčije. Ban se zadarski tuži, kako mu je lički Mustajbeg dodijao, a još više Kumalijć Alaga, pa pita, ko bi ovoga na mejdan pozvao. Dodje i nudi se Sorić kapetan. U njegovo ime poziva ban Alagu na mejdan ili navrh Vučijaka ili na obali Like (rijeke) ili pod Radučem. Alaga prima mejdan navrh Vučijaka, ali vodi sobom samo Muju bajraktara i trideset delija, dočim je ban zadarski poveo 3.000 Kotarana. U mejdanu odsiječe Sorić desnu ruku Alagi i ponese je sobom. Alagine delije poslije mejdana zametnuše boj, u kojem ih je dvadeset poginulo. Alaga liječi ruku, a oblaze ga lički poglavari i junaci. Svi mu se nude, da će ga osvetiti. Alaga odbija sve time ako izliječi ruku, da će on sam pozvati Sorića na mejdan, ako li umre, neka ga pobratimi okaju. Dok se on liječi, Sorić paše njegovu sablju i nosi njegovu ruku, pije preko nje vino i hvali se, da ne ima na Lici junaka, koji bi mu na mejdan izašao. Kad se Alaga izliječio, vježba se lijevom rukom za mejdan tri puna mjeseca, onda ide na Udbinu, pa moli Mustajbega, neka piše Zadraninu banu i njegovu Sorić-kapetanu, da ga na mejdan zove, da okaje svoju desnu ruku. Sorić se iz prvine nećka, najzad prima poziv, ali sad pod drugim uvjetom: da će biti mejdan u mrtve glave, neka Alaga povede ljubu Ismu, rodjenu Kozličićku, a on da će povesti sestru Ružu. Ko ostane živ, neka vodi obadvije. Begov Radovan nosi knjigu u Zadar, a odatle na Udbinu. Alagi se ne će ljube voditi, ali ga Mustajbeg i ostali uvjeriše, da joj se ne treba bojati, jer će njih mnogo s njim poći taj mejdan gledati. Sastadoše se na poljani navrh Vučijaka, vojska Zadranina bana i Mustajbegova, Sorić i Alaga izmedju njih dijele mejdan na koplja, puške i sablje, pa se najzad pohrvaše. U hrvanju priskoči Maljković i pomože Alagi oboriti Sorića, na što ga prikori Alaga i

za to ne htjede Soriću odsjeći glave, već ga povede savezana i uze sobom svoju ljubu i Sorićevu sestru. I ban ukori Maljkovića, koji odmah poslije mejdana zametnu boj, u kom se s obje strane izgrdiše. Kad se Ličani vratiše iz boja, veli Maljković Mustajbegu za Sorića:

„Ne ćemo mu kidisati glavi,
Jer je pravi junak na mejdanu;
Da nam nije ovakih junaka,
Da kako bi, beže, vojevali
I kasnije mi se spominjali?“

Ban je iskupio Sorića za hiljadu cekina i trideset sužanja turskih, što ih je Sorić bio zasužnjio i držao u svojoj tamnici.

23.

Ajka Bajagića izbavlja braću.

Ovoj pjesmi imamo dvije nalik. Po prvoj od B. Islamovića br. 34. (470 st.) Ajka Bajagića ima brata Omera, koji je već sedam godina u tamnici Pilip-oberstara na Staparju, na donjem Kotaru. Plaču za njim mati i sestra i čuju puške od Udbine, jer Mustajbeg ženi sina Bećirbega od bega Zenkovića iz Novoga, te daje veliku obdulju, a meće prvom konju tanahnu robinju. Ajka moli mater, da joj dopusti u bratovu odijelu i na bratovu konju poći na obdulju, ne bi li dobila robinju i za nju brata izbavila. Mati teško dopusti, a njihov knez Miladin priredi Omerova vranca za obdulju (itmal učini, iščini). Ajka dojaha pod Udbinu do Crvaća, Mustajbeg prepozna Bajagića vranca, a Tale Ličanin prepozna Ajku, jer je zaboravila sakriti gerdan od dukata. Sad se nije marila ni od drugih kriti, pa veli Mustajbegu, ko ugrabi (uteče) njoj i gavranu, da će mu lišce pokloniti, „kakva lišca u djevojke nema“. Ajka trče obdulju. Tale hoće da je prevari, ona prestiže sve i stiže Mehu Dizdarevića, koji joj je mušterija, pa prestiže i njega. Kad Ajka dobi obdulju, pozva ličke nabodice, neka se s njom utrkuju na Kotare i Staparje do Pilipove kule, pa ko joj uteče, da će biti njegova. Ličani prihvatiše, ona je uvijek prva, samo ju najzad prestiže Dizdarević Meho, jer „priče staze znade na Kotare.“ Dok ona dodje kuli Pilipovoj, Meho je već izbavio njezina brata Omera i svezao Pilipa, izveo konja brnjca Pilipova za Omera, koji pozna svoga konja gavrana, ali ne pozna sestre Ajke. Ajka ugrabi sestru Pilipovu Ružu, a Meho oružje Pilipovo, te ga dade Omeru, Meho zapali kulu Pilipovu, pa pobježe sa svojima, goneć Pilipa savezana pred sobom. Puče na kuli mužar, otpukoše topovi, podiže se larma i potjera, ali zaludu. Omer se oženi poturčenom Ružom, a Dizdarević njegovom sestrom Ajkom. Ban zadarski iskupi Pilipa za tri tovara blaga, koje je lički Mustajbeg podijelio medju ličke poglavare.

Po drugoj pjesmi, zabilježenoj g. 1886. po Tonki Marjanovićevoj a od nepoznata pjevača kod Bišća (259 st.), lički Mustajbeg meće na ob-

dulju konja osedlana, hiljadu dukata i djevojku. Ajka Bajagića moli majku, da ju pusti na bratovu konju i u njegovu odijelu, da trče obdulju, ne bi li za dobivenu djevojku izbavila brata Osmana iz tamnice Grge kapetana. Mati joj jedva dopusti. Došavši Ajka na polje udbinjsko, psuje Turke, što meću laganu djecu jahače na konje, jer da će ona sama jahati. Poslušaše ju, pa trče svaki svoga konja. Ajke niko ne pozna, Tale ju vara, da joj je konj obosio, a ona ga uhvati na laži i iskandžija. Stiže i prestiže sve konje, beg joj dade darove, a ona pjevajući kaže, da je Ajka Bajagića, pa pobježe na Kotare, da plati kovaču potkivanje konja na vjeru. Vrativši se kući, nadje brata Osmana, koji se je medju tim vratio iz tamnice, pa mu pokloni djevojku na obdulji dobivenu.

Ima pjesma od V. Ahmetovića br. 26. (513 st.), kako Ajka Udbinjkinja izbavlja brata i dragoga iz tamnice zadarskoga bana, a to bi mogla biti Bajagićka.

O junačkom rodu Bajagića imamo još pjesama od M. Kolakovića br. 2. (1017 st.), br. 7. (785 st.); od B. Islamovića br. 23. (434 st.); od I. Derviševića br. 4. (1121 st.). Spominju se i u drugim pjesmama.

24.

Bosnić Novljanin osvećuje ujaka i pobratima.

Ovoj pjesmi imamo tri nalik: od B. Islamovića br. 22. (300 st.), od I. Derviševića br. 3. (539 st.) i od I. Topića br. 23. (429 st.). Po ovoj trećoj su Perjan i Borjan Sorići. U prvoj i trećoj harambaše imadu druga imena a u drugoj se i ne spominju. S ovima je srodna u Hörmanna br. LXVI.

25.

Osmanagić Meho i Alaga od Novoga.

Od stihova 528—541. spominje se obdulja u Karlovcu, na kojoj je bila kao nagrada metnuta sestra Ajka Durutagić-Ibre. Nju su brat i ostali Turci Ličani tražili mnogo godina, pa kad su najzad za nju saznali, dolaze preobučeni u Karlovac na onu obdulju, koja se daje na Mostanju. Kad su dobili obdulju, zametnuli su boj, u kojem su nadvladali. O toj obdulji Karlovića Nikole (Ivana) imamo dvije pjesme: od M. Kolakovića br. 65. (687 st.) i od S. Vojnikovića br. 60. (676 st.), kojima je nalik br. LX. u Hörmanna.

POPIS

muhamedovskih pjevača, od kojih imade pjesama u ovoj knjizi.

Krupne brojke naznačuju one pjesme, koje su u ovoj knjizi sprijeda čitave štampane.

Kose brojke naznačuju one pjesme, koje su u „dodatku“ u izvatku štampane.

Obične brojke naznačuju one pjesme, koje su u „dodatku“ samo spomenute.

Ahmetović Vele: — Dodatak: *7.* 23.

Čaušević Ahmet: — Dodatak: 7.

Dervišević Ibro: — Dodatak: 23. 24.

Islamović Bećir: **2. 12. 13.** — Dodatak: *1* (2 pj.). 1 (2 pj.). 7. *8. 10* (2 pj.). *11.* 14. *16. 18.* 19. *23.* 23. 24.

Kolaković Meho: **3. 6. 7. 8. 9. 10. 14. 15. 16. 17. 18. 20. 22. 24.** — Dodatak: *1.* 7 (2 pj.). *10* (2 pj.). *11.* 11. 12 (2 pj.). *21.* 23. 25.

Majetić Hasan: — Dodatak: *9. 12.*

Topić Ibro: **25.** — Dodatak: *7.* 7 (3 pj.). 24.

Vojniković Salko: **1. 4. 5. 11. 19. 21. 23.** — Dodatak: *1. 6 7.* 7. *10* (2 pj.). 11. *12. 14. 15. 17. 18* (3 pj.). *20.* 25.

TUMAČ

turskih i inih nepoznatih riječi.

A.

A, često puta na početku i u srijedi stiha bez ikakva značenja, samo da se deseterac ispuni. Neki pjevači, najviše Kolaković, upotrebljuju *a* mjesto *o* u vokativu, pa ga često i prejotiraju u *ja.*

aba-e, nekakvo prosto debelo sukno, u koje se odijevaju manje imućni. S toga znači siromaštvo ili osiromašenje, kad se kaže: „Sve na njemu od abe haljine." — „U abu se age okrojiše."

abàhija-e, takodjer *abaija,* suknen konjski pokrivač; ako je izvézen, onda je puli-abahija. Gl. *haša, čul.*

abdest-a, pranje Muhamedovaca prije klanjanja, molitve; *abdest* uzeti, uzimati.

abes i *abez-a* (od lat. *abyssus*), propast, ponor, bezdana; u a. propasti, okrenuti. „Konda Stambol u abes propade."

ádet-a, običaj, navada.

Adžam-a, Perzija, Perzijanac. Muhamedovci mrze Adžame, jer imadu proroka Aliju, oni su im najslabiji Turci. Boje se medju njih doći oni i kršćani. „U Adžame, u nemile Turke." Odatle *adžamski, a, o.*

adžàmija-ê, veli se svakomu, koji nije arapske pasmine i arapskog jezika, dakle glup, nevješt, barbar. Često i hadžamija, luda hadžamija.

ádže-ê, pokraćeno od *hadžija,* a u pj. 16. ove knjige od *amidža.*

adžemkinja-e, sablja, ćorda perzijskog kova.

adžija-e, gl. *hadžija.*

adžùzija-ê, starica, stara žena. Gl. *nene.*

aferim, običnije *haj aferim!* usklik odobravanja: tako valja, tako je!

aga-e, gospodar, gospodin, zapovjednik, vlastelin. Gl. *beg, spahija.*

agàluk-a, zapovjedništvo, gospodarstvo. Agaluk 12, 30, 60 nefera. Gl. *nefer.*

agàluk-berat-a, carsko pismo, povelja, kojim ili kojom je agaluk komu podijeljen. Gl. *berat.*

agin, a, o, što je jednog age; *aginski, a, o,* što je svih aga, općenito.

àhâr-ahára, soba za muškiće, gdje i goste dočekuju. Često: *ahar odaja* i *aharska o.* Ahar ili je u čardaku ili

u kuli, ili u posebnoj zgradi, odijeljenoj od kule. Obično značenje: konjušnica.

Ahmo-e, od Ahmet-a, ime Muhamedovcu.

aimbein (neskl.), kao izvan sebe, onesviješćen. Dolazi: „aimbein od ovoga svita" — „aimbein stadoh na vratima".

àjân-ajána, poglavar, prvak, starješina.

Ajka-e, pokraćeno od Ajkuna, ime turske djevojke. Glasovita je Ajka Bajagića i Ajka Hrnjičina.

àkrán i *àkrâm-akráma,* vršnjak (u godinama ili časti) ili prijatelj.

akšam-a, vrijeme molitve po zahodu sunca. Kaže se: akšam klanjati.

alah-a, Bog. *Alah-rabum* ili *rabun*: Gospode Bože!

àlaj-a, manja i veća četa (vojnika); *na alaje, alaj po alaj.* „Jedan mu se alaj pomolio". — „Sve izliću na alaje Turci."

alaj-bajrak-a, zastava od jedne čete.

alajbeg-a, zapovjednik alaja ili više alaja, narodne vojske, napose bosanske. Gl. *Bosna-alajbeg.*

al akò će, ponavlja se često, a znači po prilici: ništa za to, neka bude. „Al akò će, taka je Krajina." — „Al akò će, tako je junaštvo."

ȁlamanka-ê (od Allemania), sablja njemačkog kova. *Alamanski kralj,* njemački kralj.

àlat-a (al = velik, at = konj), velik konj crvenkaste dlake.

àlât-aláta orudje (čekić, kliješta, turpija). „Pa poteže alat iz hegbeta".

alem-a, obično alem-kamen, dragi kamen bez pobliže oznake.

alidjna-e (Alijina), t. j. svetkovina, dan sveca Alije, koji se podudara s danom kršć. sveca Ilije. Bosanski Muhamedovci vele: „do podne Ilija, od podne Alija", a to će reći: Ilija se u podne poturčio; za to na Ilijin dan od podne prestaju Bos. Muhamedovci raditi težački posao. Kod pj. 17. u dodatku ove knjige kaže se:

„Pa je u crkvi ogljena Marija,
U ruci joj dva zlatna ugarka,
Na alidjnu što stogove pali."

alìdžija-e, prosac (djevojke).

alifet-a, iskvareno od arapske riječi khalif, khalifit, a znači namjesnik, nasljednik Muhameda proroka. Pridjevak je sultan-padišahu, pa često dolazi: „Car alifet, svetačko kolino!"

ama i *hama,* ali, uprav, baš, malo ne, gotovo.

amidža-e, stric; pokraćeno: *adže.*

amìnati-amìnâm i *àminovati-àminujêm,* „amin" govoriti. Hodža ili imam govori molitvu, a drugi muslomani odgovaraju: amin. „A ostali aminuju Turci."

Anadolac-lca, vojnik od Anadola, t. j. istoka ili Male Azije. „Anadolci nisu baš bili crni, ali nisu bili ni bijeli kao Bošnjaci" — tako reče pjevač.

Anadolija-e, Mala Azija.

andisati-andišem (antisati), upravljati knjigu; praviti, govoriti u knjizi (pismu). „Knjigu piše, u knjizi andiše."

arli (neskl.), silan, silovit, ljut.

àrabe-ȁrâbâ, prosta, teretna kola; na arabe, t. j. po puna kola.

Arabistan-a, Arabija zemlja.

arpa-e, ječam; a. ugruhata, ostupata. „Ustače mu arpu ugruhatu."

aršin-a, lakat, rif.

asi (neskl.), obijestan, izopačen, odmetnut; poasiti se reći će: postati asi, odmetnuti se. „Janko se je asi učinio."

asìluk-a, obijest, buna, odmetništvo.

aspùrlija-ê, rubac ili koprena, što je Turkinje oko glave nose, obično crvena. „Kad mu godic frkne (konj) na nozdrve, Aspurlija u nebo poliće."

ašićáre (neskl.), javno, očito. „Ašićare izjaši djogata." — „Ašićare jaše niz Kotare." — „Jer je turska vira ašićare."

ašik (neskl.), zaljubljen; ašik se nametnuti, zaljubiti se.
ašikluk-a, ašikovanje, ljubakanje, gledanje izmedju momka i djevojke.
ašikovati — ašikujem, djevojku gledati, s njom se razgovarati i dogovarati za ženidbu; ljubav voditi.
ašluk-a, gl. ***hašluk***.
at-a, konj plemenite pasmine.
atlija-e, konjanik, konjik.
avaz-a, glas, povik.
avazile (neskl.), na glas, glasno, naustice. „Knjigu gleda, avazile kaže."
avlija-e, dvorište, obično ogradjeno ovisokim, gustim plotom ili zidom. „Avlija je od dva boja ljudska," znači: avlija, odnosno njezina ograda, visoka je za dvije ljudske visine.
avlijnski, a, o, ono, što spada na avliju; a. vrata, vrata od avlije.
ázad (neskl.), slobodan; azad učiniti, osloboditi. „Ja ću agu azad učiniti."

B.

Baba-e, mati očeva i materina; stara žena (babetina), babica.
babahùmáj-babahumája, vrata careva, visoka porta.
babàluk-a, tast, punac.
Babić-a, prezime glasovitih junaka na Cetini. Isto je i ***Babahmetović***.
bábo-ê, otac; babo-roditelj. Pjevači samo turskim ocima ovako kažu, a kršćanskima: ćaća, ćajo.
baciti se na koga (n. pr. oca), uvrći se na koga, biti kome sličan po vanjštini, po ćudi ili po obojemu.
baclja-e (samo kod Prošića mjesto faklja), najviši cvijet medju čelenkama. Gl. ***faklja, fatlja***.
baht-a, sreća. „Vid' der bahta cara čestitoga!"
bajrak-a, zastava; zeleni bajraci; krstaši bajraci.
bajràktâr-a, zastavnik, stjegonoša.
bajraktarstvo-a, služba i čast bajraktara.
bajram-a, najveći blagdan u Muhamedovaca, prije kojega se cijeli mjesec, „ramazan" zvani, posti. Po mjesečnoj muhamedovskoj godini pada bajram u svako godišnje doba.
bajramovati — bajramujem, svetkovati bajram
bajramski, a, o, ono, što spada na bajram; bajramsko odijelo, t. j. ono, koje se samo na bajram nosi. „On oblači bajramsko odilo."
bajro-e, isto što i bajraktar.
baka! (od turske riječi ***bakmak***) gledaj! vidi!
bakar-kra, mjed; bakar-uzengije ili bakračlije, mjedeni stremeni.
bakšiš-a (peškeš), dar iz ruke u novcu.
bàlčak-a, gornji dio, držalo od sablje.
baljèmez-top-a, biti će top velika kalibra.
balòban-a (balaban), nezgrapan, krupan. Čini se, da pjevači to i kao vlastito ime upotrebljuju: Balobanćehaja.
balta-e, sjekira.
baša-e, glavar, prvak; veže se s imenom, koje označuje službu ili drugo što, n. p. buljubaša, odobaša, dolibaša, harambaša, seizbaša, tavlibaša.
bašča-e, njiva, vrt, voćar; obično dolazi: bostan-bašča, bostanli-bašča. Gl. ***bostan***.
baška (neskl.), napose, po strani. Gl. ***jandal, jaldan***.
bašluk-a, oglavlje u čeljadeta i u konja. „Od bašluka do pô strimenluka." — Znači i nadgrobni kamen, istesan poput turbana, čalme.
bátati — bâtâm, polagano, nesigurno hodati. „Bataju ati u novih potkovih." — „Šarac bata kako tele mlado", rekao je pjevač za Šarca Mehmedagu, kad je poslije dvanaest godina tamnovanja izašao u avliju, pa nije znao hodati.

bazrdjan-a (bazardjan), trgovac.

beden-a, zid oko grada. „Leden beden pleći podbočio."

beg-a, viši plemić i vlastelin; znači često i čast. Dodaje se imenu ili nazivu službe: alajbeg, Alibeg, Mustajbeg, Omerbeg.

beglučiti-čim, spahiji begu besplatno raditi, rabotati, ići na begluk.

beglučkinja-e, obično puška, lubarda, t. j. državna, erarska.

begluk-a, kneževina, država, vlada, erar, fiscus, ali ima i drugih značenja: a) begluk-mehana, begluk-čadorovi, begluk-topovi itd., po prilici erarske stvari, b) gospoštija, spahiluk, što od zemalja beg-spahija sebi pridrži, a ne dâ kmetovima, pa mu kmetovi na toj zemlji moraju beglučiti, c) mjesto, pa i mehana, gdje se lički Mustajbeg s agama i s ajanima sastaje i vijeća.

begov, a, o, što je jednog bega.

begovski, a, o, što je svih begova, općenito.

begzáda-e (bejzada), begova, begovska kći, ali i ime: Bejzada, Begza, Bejza.

belènzuci — belènzûkâ, narukvice.

bèli (neskl.), doista, u istinu. „Beli (je) paša carski prijatelju."

beljemez-topovi, gl. *baljemez-topovi.*

bensìláh-bensiláha, pojas za oružje: male puške i palu, a to je potpašaj od nekoliko redova dosta čvrste, ustrojene kože. „Kad pripasa zlatom bensilaha."

bèrât-beráta, carsko pismo ili diploma, kojim se komu daje kakva povlastica ili služba. Gl. *agaluk-berat.*

berber-a, brijač, koji i kod sunećenja (obrezivanja) radi; ljekar, vidar, ranarnik. Glasoviti berberi: Omer-berber i Mášin-berber.

berber-udovica-e, po tumaču pjevača zove se od dragosti ona mlada udovica, koja ne će da se preudaje.

bešika-e, kolijevka, zipka.

bia!, viče se, kad se ovce odbijaju i suzbijaju.

biljur-a, kristal; čaša od biljura, kočije od biljura, igla od biljura.

bilogrl, a, o, pridjevak za ljubu bijela grla, vrata.

bilogrlka-e, mjesto bilogrla ljuba.

bìnjedžija-e, jahač od zanata; lagan jahač za obdulju, dječak ili momčić.

binjek-a, konj od jahanja, konj jahač.

binjek-zelenko-a, konj zelenkaste dlake za jahanje.

bìnjîš-binjíša, velik ćurak, haljinac, ogrtač.

bir (neskl.), jedan; čim, kako. „Bir se jednom vatrom primetnuše."

„bismo i prodjosmo" kaže nekoliko puta Kolakovića, kada zaprijeti smrt od neprijatelja. Vojniković kaže: „Do sad bismo, a sad izginusmo."

biš (neskl.), ono, što i *bir* u Kolakovića, koji je *r* teško izgovarao.

bjelouš, a, o, bijelih ušiju; *bjelouši noži,* t. j. sa ušima od slonove kosti.

bogaz-a, klanac.

bòj-a, stas, visina obična čovjeka. Tom visinom se mjeri visina kule i ograde oko avlije. „Avlija je od dva boja ljudska." — „Kula mu je od sedam bojeva, A osma je čatma od drveta." Gl. *čatma.*

bòja-ė, mast, farba. *Boja ošinula, udarila u koga,* od jeda, srditosti pocrveniti. Gl. *Višnja-boja.*

bojàli (neskl.), obojen, bojadisan, išaran; b. čibuk, b. vreteno. „Dug bojali čibuk zapalio."

bòlan, bóna, bóno, umetak bez pravoga značenja kao i jadan. Pravo bi značenje bilo: bolan ne bio, „jadan" ne bio! — „Muči, bóno u bešici dite!" — „Da si bona i nima i slipa."

borčul-a i bordžul-a, prezaduženik; odatle Borčulović ili Bordžulović.

borija-e, vrst glazbena nastroja, svirala, truba; veli se: zile i borije.

Bosna-e, B. plemenita, ponosna. Upotrebljuje se i mjesto *bosanski* u slijedećim riječima: Bosna-alajbeg, Bosna-Mustajbeg, t. j. bosanski alajbeg itd.

bostan-a, cvijetnjak; obično bostan-bašča, rjedje bostanli-bašča.
boščàluk-a (od ***bošča***), rubac, oglavlje; ali znači i više: gaće, košulja i rubac (jagluk), što zaručnica dariva muškim rodjacima svoga zaručnika. Odatle dvoji, troji boščaluci; boščaluk-haljine. Gl. ***ćamaširi.***
boturica-e, ono, što i botuljica; posuda za vino, boca. Samo u Vojnikovića.
božiji put-a, riječi, kojima se prosi djevojka za momka. „Daj mi Hanku po božijem putu."
bráco-ê, mj. brat. Često i snaha djeveru tako kaže.
branik-a, često puta mjesto mejdan dvoboj. „Ja ću tebi stati na braniku."
bratinac-tinca, često umjesto brat.
bratinstvo-a i brastvo, često mjesto pobratimstvo.
breša-e, puška duga talijanskoga kova; valjada po talijan. gradu Brescia.
breza (predl.), često mjesto bez. „Ti brezà zla izlaz' iz ahara!"
Brezimenko-a, ime sinu bečkoga ćesara u pjesmi Islamovića br. 27.
briz (predl.), mj. brez, bez, prez.
brkajlija-e, čovjek, koji ima velike i debele brkove, brkonja.
brnača-e, drljača, zubača.
b̀rnati-b̀rnâm (branati), oranu zemlju brnačom, branom (drljačom, zubačom) mrviti.
brnjac-brnjca, konj, koji ima bijelu gubicu.
brnjak-brnjaka, brnjac.
b́rnjo-b́rnjê, brnjac.
brod-a i ***brodovi-â,*** mjesto na obali rijeke, kuda se na drugu obalu prelazi na koji god način: ili mostom ili pješice ili na čamcu. „Drava broda ne dâ na sebika."
brzac-b́rsca, brz konj.
bubanj Desančića, bubanj valjada otet Desančiću.
buć-a, nekakav crn haljinac, što ga kršćani nose.
bud (vezn.), kad već. „Bud upali kulu Smiljanića, Zašto pucaš iz pušaka malih, Pa za nami mamiš Kotarane." Vojniković pj. 33.
budžak-a, kut, ugao iz nutra
bujrum! (neskl.) izvoli, izvolite!
bujrùntija-e, pismena pozivnica vezireva, ali i zapovijed.
bukàgije-â, okovi na nogama ili konjskim ili čovječjim, da ne može pobjeći. Gl. ***gvoždje.***
buljuk-a, četa.
buljubaša-e (buljuk-baša), četovodja.
bun-a (bunika), otrovna trava, od koje se sok u vino miješa.
bunan, a, o, sanen; kao supijan od sna ili bunom otrovan.
bunilo-a, pijano i saneno stanje, osobito poslije otrovana vina „bunom i tatulom."
bure-eta, posuda za vino, bačva, lagav; skupno: burad.
burma-e, vitica, prsten, u kojem nema dragog kamena; vijak (šeraf). Burme zlatne i pozlaćene. „To je puce na burmu skovato, Odvije ga, napije se pića."
burùndžuk-a, koprena, prozirna tkanina; b. košulja, tanka, prozirna košulja.
busija-e, zasjeda. „Busija čija, onoga i mejdan" znači: ko postavi busiju, onaj i protivnika nadvlada.
butiga-e, dućan, trgovina u čaršiji, t. j. trgovačkoj ulici.
butum (neskl.), sav, sve, cijelo; često zajedno sa ***sav***: „Kad vi znate, svi butum serdari."

C.

Cakla-e, staklene čaše i boce.
car-a, turski vladar, sultan, devlet-padišah; ***car divojački,*** pridjevak najljepšoj na daleko djevojci.

carevina-e, plaća od cara; dar carev, što ga šalje narodu.

cerov, a, o, od cera, a to je vrst hrasta. „Već on uze cerova ugarka."

Cètina-ê, rijeka i Krajina u Dalmaciji; „ljuta Cetina" i „cetinska Krajina." U jednoj se pjesmi spominje „velika Cetina," za koju reče pjevač, da je to „Crnagora".

cik-a i *cika-e,* vriska, vika u konja, zmije itd. Odatle: ciknuti.

cipci-cipaca i *civci-civaca (cijepci, cijevci),* golijen, kost ispod koljena do koštica ili stupala.

còke tamo! nosi, nosite se tamo! „Coke tamo, neznane katane!"

cokule-a, postole u kršćanke.

copiti-im, udariti, ujesti. (Zmija te copila!)

crnogrivac-rca, pridjevak konju doratu; kadikad samostalno.

cura-e, nekoliko puta mjesto djevojka, dikla, divičica.

cvìta-ê, nekakav znak odlikovanja, ono što i urdin (Orden) ili medulja; na konjskoj glavi, na čelu bijel biljeg. „On poljubi u cvitu gavrana."

cvit-nedilja-e, po pjevaču Topiću: nedjelja prije Gjurgjeva.

Ć.

Ćába-e (kaaba), hram oko groba Muhamedova u Meći (Meki), kojemu se svi Turci okreću, kada klanjaju i mole; mjesto hodočašćenja i samo hodočašćenje. Ići na ćabu, t. j. hodočastiti. „Bolja tebi ćaba ne tribuje," veli se onome, koji kakvo dobro djelo učini, jer da mu ne treba ići na ćabu.

ćabinski šeh-a, šeh od ćabe; „muhur" šeha ćabinskoga — na sablji.

ćaća-e ili *ćajo-e,* otac. Pjevači kažu tako samo kršćanskome ocu, a turskome samo *babo.*

ćála-ê, od talijanske riječi *occhiali, cannochiale,* dalekogled, durbin, gledalo,

ćar-a, dobitak, plijen; „ćar i šićar." Gl. *ćelepir, dognaluk.*

ćatib-a, pisar.

ćatkija-e, koprena, oglavlje.

ćefénak-nka i *ćepenak,* kapak pred dućanom, koji se spušta preko dana, te prodavalac na njem sjedi i prodaje, a po noći se diže i zatvara.

ćelèpîr-ćelepíra, dobitak, plijen. Gl. *ćar* i *šićar, dognaluk.*

ćehája-ê (ćaja), nadzornik, vrst službe dvorske ili kod kakva velikaša. U pjesmi: Baloban-ćehaja.

ćèmâl-ála, savršenost, zrelost; na ćemal izašla djevojka, t. j. djevojka odrasla za udaju; momak na ćemal, zrio za ženidbu.

ćemer-a, pojas od kože ili od tkanine; svod.

ćemèrli kula-e, na svodove zidana kula, svedena k. Gl. *šćèmerit.*

ćènâr-ćenára, kraj, granica.

ćenèvîr-ćenevíra, konopac. „Svakom dade trijest ćenevira."

ćeremit-a, opeka, crijep, ploča na kaldrmi. „Ispod kova ćeremit poliće."

ćirmankinja-e, sablja, ćorda. Po ef. Softiću sablja u nekom gradu Tracije kovana, te po njem tako nazvana. Mogla bi biti i germankinja (gjermankinja) kao što i alamanka.

ćitâb-ćitába (el-ćitap), sveta knjiga, kuran; *ćitab-tabirnama,* sanovnik.

ćojluk-a, selo kmetsko, zaselak, u komu aga ili gospodar ima obično kulu ili čardak.

ćor (neskl.), jednook; — pridjevak starim ljudima: ćorbeg; ćor-Mustajbeg; ćor-Marčinko stari.

ćorav, a, o, jednook.
ćorda-e, sablja, mač.
Ćorfez-a, Korfu, Krf.
ćoša-e, vanjski ugao kuće, kule.
ćošk-a (u množini *ćošci-ćošaka),* kiosk, kuća povisoka za ljetovanje, odakle se vidi na sve strane.
ćótija-ê, po pjevačevom tumačenju: izrod, nečovjek.
ćotìluk-a, bezobraznost, nečovječnost
ćuprija-e, most.
ćŭrak-rka, haljinac, ogrtač; ćurak-samurlija, haljinac opšiven ili postavljen finim krznom od *samura.*
ćŭrčić-a, mali ćurak. „A na pleća ćurčić-*samurliju.*"
ćurlika-e, svirala od jedne cijevi.

Č.

Čaditi-im, čadju stvarati; ložiti uvijek vatru u kući, što je dokaz dobra življenja: „Dvor čadio, Zlatiju ljubio."
čador-a (i *šator-a*); tenefli čador; begluk-čador, bijeli čadorovi.
čdjo-ê, mjesto čauš. „Svi su čaje kod svojih topova." — „Ja ću čaji virna biti ljuba."
čak (neskl.); *čak do: čak daleko,* sve do, dosta daleko.
čakšire-â, hlače, do koljena uske, gore široke s velikim turom bosanskog kroja.
čalma-e, turban, saruk, poša, ahmedija, nekoliko metara šala oko feskape omotano, bijele, crvene, zelene, crne boje. *Islah-čalma,* bijela čalma.
čamaširi-â, ono, što i boščaluk-haljine, gaće, košulja i jagluk (otirač), oblačilo, preoblačilo, pranje, rublje. Bijeli čamaširi.
čapraz-a, lisast konj. Po kazivanju pjevača: konj bjelkast „od vrh glave pa lipo doli do nozdrva." Po ef. Softiću konj u prikonož putonog, t. j. u lijevu prvu i stražnju desnu ili obratno bijele dlake.
čaprag-a (takodjer *čapraga-e,* u množini *čaprazi, čapraze),* krugovi oko dugmeta na ćurku ili na dolami. „Zlatne sape na prsih čapraze."
čardak-a, drvena kuća na četiri stupa, obično podzidana, pa je dolje podrum za domaće blago, za konje poseban prezid, a u gornjem podu stanuje čeljad; takodjer takav, ali manji stan za stražu na granici.
čarka-e, puškanje, boj prednjih četa sa neprijateljem, početak boja; čarku zametnuti.
čarkàdžija-ê, onaj, koji prvi u boj ulazi, na sebe vatru izmamljuje,
čaršija-e, tržište, ulica puna trgovinâ i zanatlijskih radionica.
čatal-ulari-â, rašljasti ili dvostruki oglavnici na konju bijesnu. „U marvantu i čatal-ularih."
čatìsati, čàtišêm, po pjevačima znači: prispjeti, stići. „Bila mu je knjiga čatisala."
čatma-e, pleter, najgornji kat ili sprat na visokoj kući ili kuli. „Kula mu je od sedam bojeva, A osma je čatma od drveta." — „Tri su boja od ljuca kamena, A četvrta čatma od drveta."
čauš-a, šaljivčina u svatovima; podčasnik u vojsci; prvi bubnjar; *čauš-baša* ili *baš-čauš,* prvak medju čaušima. „Ti 'š mi biti baš-čauš na Lici," tako je rekao lički Mustajbeg Tali Oraščaninu, kad ga je u službu primio. Gl. *čajo.*
čavao-čavla, klinac u potkovi ili ploči konjskoj; mjesto: potkova ili kopito konjsko. „Ču se zvrka čavla po kaldrmi." — „Prve čavle na stolicu baci." — „Šarac će ga čavlom prigaziti". Odatle *načavlati, počavlati.*
čéhra-é, lice, obraz, pogled. „Što si tako čehru prominio?"

čejrek-a, četvrt; č. sahata, 1/4 sata, ure.

čekma-e, prozorčić na prozoru, koji se može izvaditi; komad mosta na vodi ili čitav most pred gradom za dizanje i spuštanje. „Iz duvara čekmu izvadila." — „Obori mi čekmu na ćupriji."

čekmèdža-ê, škrinja, kovčeg za spravljanje praha i olova, gotovih naboja.

čekmek na ćupriji ili *čekmek-ćuprija-e,* most uz kulu preko hendeka ili jarka za dizanje i spuštanje. Gl. *čekma.*

čekrk-a, kolo, kolovrat; motalo za predju ili pamuk; vijak. „Čelenka se na čekrk okreće". „Što je jedna na čekrk čelenka." — „Prašina se na čekrk izvija."

čelenka-e pero zlatno ili pozlaćeno, koje se dobiva za junaštvo kao odlikovanje (perjanica). „Beg će meni pripeti čelenku." — „Dat će meni za glavu čelenku."

čelik-a, ocal, nădo.

čelìkli (neskl.) i *čelikov, a, o,* od čelika, năda, ocala; čelikli nadžak; č. maldan; čelikove šipke.

čemeran, rna, o, žalostan, kukavan. „Žalosna mi majka i čemerna."

češagija-e, limen češalj od više redova na jednoj plohi, jedan red poput pile nazubljen, drugi ravan, za češanje konja.

četina-e, odsječeno granje jelovo ili smrekovo za prostijerku. Zimi kad nestane krme, siromasi hrane koze i ovce četinom.

četnik-a i *četovnik,* član čete; u opće vojnik; konj za četovanje uvježban.

četvr̀tâk-áka, konj od 4 godine.

čifčija-e (čipčija), kmet, koji živi na čifluku (čitluku), na spahijnskoj zemlji.

čifluk-a, češće *čitluk (čiftluk),* komad zemlje od dvije dnine, t. j. koji se može za dva dana sa dva vola uzorati; posjed zemljišni; nepokretno imanje spahije; selo kmetsko.

čip, a, o, kratak; konj čipe kose ili dlake.

čirjâk-jáka (i čirak), svijećnjak, u koji se svijeća zadijeva. „Daj mi, ljubo, na čirjaku sviću."

čirjak učiniti koga, uzvisiti, prodičiti, koga kao n. pr. učitelj učenika što proslavi i obratno. „Ja ću tebe čirjak učiniti."

čivija-e, klinac, o koji se odijelo ili oružje vješa.

čivìluk-a, klinčanica, na kojoj po redu visi odijelo ili oružje.

čobanin-a, čuvar, pastir ovaca.

čoha-e, sukno za odijelo, samo odijelo; zavjesa na vratima (portière). — „Halal tebi i čoha i čorba!" — „Haram tebi, i čoha i čorba." To će reći: blagosloveno ili prokleto ti bilo odijelo i hrana, što sam ti davao, — a to govori gospodar dobru ili nevaljanu slugi.

čohòdâr-ára, službenik na dvoru cara ili mogućnika, koji čohu na vratima diže i spušta, dakle vratar. Poglavar čohodara je *odobaša.*

čorape-â (čarape), natikače, obuća za noge.

čorapar-a, koji plete čorape. Porugljivi naziv za nejunake.

čorba-e, juha; mjesto hrana. „Halal tebi i čoha i čorba!" — „Haramit ću t' i čohu i čorbu."

čudo (prisl.), mnogo.

čul-a (u množini *čulovi* i *čulevi*), konjski pokrivač, dok je konj u štali (prezidu) ili dok se ne treba. Kada se *timar* učini, onda se čul obaljuje, pa se na konja navaljuje *kaša* ili *abahija.*

čunica-e, čun, ladjica. „Da se vuca u čunici ladji."

D.

Da, često puta mjesto „ako“ i „kad.“ „Da m' okupi Gerzelez Alija.“ — „Da ostaviš tahta i Stambola.“ — „Da ne stigne moje dugovanje.“

dabulhàna-ê, vojnička glazba, koja prati svatove i vojnike. — D. drma, trese.

dagma-e, rȁna; dagmu načiniti, raniti, obraniti koga. „Na prsih mu dagmu načinila (puška), A na plećih pendžer otvorila.“

dajidža-e, ujak (materin brat).

dajidževka-e, dajidžična i *dajidžinka,* ujakova kći.

dajidžić-a, ujakov sin.

dajìnica-ê, ujakova žena.

dajo-e, pokraćeno od *dajidža.*

dalga-e, morski val, talas, talasanje. — „Na moru se dalga podignula.“ S talasanjem mora isporedjuju pjevači konja, koji je u najbržem trku: „Ta zna vranac Brehulje Šimuna, Da mu dalgu valja uzimati.“ — „Dori valja dalgu podignuti, Uz primorje dignuti prahove, Uzmamiti sve brsce kotarske.“

Dalmacija-e, ne spominje se nikad kao kraljevina ili pokrajina, već samo u stihu: „Da ga tira sedam Dalmacija.“

daùlbas-a, bubanj; u d. tući, biti, kuckati. Gl. *talambas.*

davor! usklik, kojemu se ne zna pravo značenje.

dè i *dê,* der, deder, dederte — ili samostalno ili kao dometak glagolu u zapovjednom načinu.

dédo-ê, starac, djed. Dedo Sarajlija; dedo bajraktar.

Dèlalija-ê, pravije Dželalija, ime Muhamedovcu. Bojčić Delalija, glasovit junak. Može biti i općenito: „U nas ima mnogo delalija.“

deli (neskl.), dolazi samo sastavljeno s drugim riječima: delibeg; Delibegović; deli-Luka s korjeničkog bûka; deli-dorat; deli-vranac; deli-djogo, a znači: mlad i lud, junački do ludila.

delija-e, hrabar momak; momak u službi ili službenik u kakva poglavara, u njegovu dvoru i u njegovoj pratnji (edbi).

delikànlija-ê, ludokrvan momak, hrabar do ludosti, spreman uvijek krv prolijevati i umrijeti za gospodara.

delìluk-a, služba i zbor delija ili hrabrih momaka oko glavara; u deliluk uzeti: u službu, za deliju uzeti.

demìrli kapija-e, velika vrata od željeza.

deniz-a, more. *Deniz bijeli,* nekakav primorski grad

derviš-a, muhamedovski monah ili redovnik. Pravo značenje jest: prosjak.

derviški, a, o, samo: derviško odijelo.

Desančić-a, ime nekakvoga kršćanskog junaka. Gl. *bubanj Desančića.*

devlet-a, ili samo za se ili sastavljeno. Po ef. Softiću: veličanstvo; po Hörmannu: vlada, država; po Popovićevu riječniku: carevina, carstvo, moć, sila, vlada, sreća, bogatstvo. Devlet-padišah; devlet-divan, dakle: vladar državni, savjet državni.

diba-e, brokat, svilena materija, zlatotkanina („diba i kadifa“).

dikla-e, mjesto: djevojka, divičica.

dȉl-a, od perzijsk. dil: srce, junak. U pjesmama: kršćanski zarobljenik u boju. Obično „dil savezan“. „Ko dovede dila savezana.“

dilber (neskl.), krasan, koji srce osvaja; dilber-divojka, dilber-divičica; dilber-Angjelija.

dim-a, ono, što i odžak, kuća. „Dati čitluk pedeset dimova,“ t. j. 50 kuća kmetova.

din-dina, vjera Muhamedova, zakon turski; din-dušmanin, dinu dušmanin, neprijatelj, protivnik vjere Muhamedove.

dinar-a, vrst novca; uvijek u savezu

sa pàra. „Živa glava daje dugovanje, Mrtva ne će pare ni dinara." — „U mene nema pare ni dinara." — „Ne ću tebi pare ni dinara."

Dinara-e, gora ili planina nad Zrmanjom, koju spominje samo pjevač Bećir Islamović.

dinski, a, o, vjerski; dinski dušmanin, protivnik vjere; dinski gajrečija, branitelj, čuvar vjere.

dipluk-a, korice od sablje.

direk-a, stup, stožer; glava, prvak. „Za direk privezati konja." — „O Mustajbeg, direk od Udbine!"

dite t. j. *dijete-djeteta,* u jednini uvijèk mjesto: sin; za to: „Strašiv mi se d'jete prigodio."

diti-dijem (*djeti, djenem*), mjesto nadjeti, nadjenuti; diti ime, nadjeti ime. „Namah drugom sinu dio Meho."

divân-divána, vijeće, razgovor, dogovor. Carski divan; na divan pozvati; divan činiti; divan rasuti; divan oko sebe kupiti; devlet-divan; divan-efendija, član vijeća.

divàna-ê i *divanhàna-ê*, mjesto za vijećanje, sastajanje.

divan-kabanica-e, velika kabanica, kakvu nose četnici, panduri, kad idu na dulje vrijeme u goru na hajduke.

divnî, â, ô, mjesto djevojački. Dîvnô kolo, t. j. djevojačko kolo.

diver-a, djever, koji vodi i prati nevjestu kod vjenčanja; brat ženi bratovoj. „Moj divere, od zlata prstene!" — Pobratim čovjeka (muža) njegovoj ženi.

divit-a, mastionica, tintarnica. „Dofati mu divit i kalema." Gl. *murećep* i *kulkum.*

dizdar-a, zapovjednik tvrdjave. „Čuj, dizdaru, gradu poglavaru!"

dizdarev, a, o, što pripada dizdaru; dizdarevo dite, dizdarev sin, Dizdarević (Meho).

dizgen-a, dizgin, dizgun, uzda, vojka, kajas.

dizluk-a, obično u množini *dizluci-kâ* (od *diz-a* = niz), redovi, nakit nanizan na odijelu, obično donjem dijelu čakšira. „Na tozlucih kovče i dizluci."

djeisija-ê, odijelo, odjeća za muško i za žensko; djuzel-djeisija, nova djeisija; takum dj.

djemija-e, velika ladja na moru, obično ratna sa topovima.

djerdjef-a (gjergjef), drven okvir na nogama, na kom je platno rastegnuto za vezivo.

djidija-e (*gjidija*), lažac, nevjeran čovjek, kurva (psovka).

djititi (*gjititi*)-*djitîm*, skočiti. „Djiti tvoja glava sa ramena." — „Ajan viče: djiti naše glave!" Takodjer gititi, giti!

djogat-a, konj bijele ili bjelkaste dlake.

djogatov, a, o, što pripada djogatu. „Ali ne ima sreće djogatove."

djógo-ê, mj. djogat.

djube-eta, gl. *djulbek-a.* „Zlatno djube palo po prsama, Baš ko sjajan misec na nebesih."

djul-a (*gjul*), cvijet, ruža.

djulbek-a, štit, zaštita; naprsni oklop u konja; upotrebljava se i mjesto *djulbek-dova,* molitva za obranu prije boja ili mejdana. „Efendija djulbek zaučio." Gl. *dova.*

djupiti-im pograbiti, uhvatiti. Gl. *zdupiti.*

djuvègija-ê, mladoženja, ženik.

djuzel (neskl.), lijep; samo: djuzel-djeisija.

dlaka-e, mjesto kosa, brk. „Na njemu se dlaka podignula, Kô na vuku prosinca miseca." — „Diže mu se dlaka na gubici."

dobar-bra, dolazi često na početku ili usred stiha posve samostalno, poslije kako se je konj u kojem predjašnjem spomenuo. „Kô da s' dobar na krila podiže." — „Dobar mu se po avliji voda." — „Sam se dobar po avliji voda."

dočeka-e, što i *doček-a* (u neprijatelj.

smislu). „Namama je Maljković-Stipana, A dočeka ličkog Mustaj-bega.“ Gl. *namama.*

dodržati-dodržim, držati neko vrijeme do predaje i predati. „Ona će nam konje dodržati.“

dofaćati-am, po malo, kadikad tući, udarati (nadžakom, kandžijom). „Dofaća ga malo po plećima.“

dofatiti, primiti, uzeti, dokučiti; udariti, ošinuti. „Malo ga je sabljom dofatio.“

dok, često puta mjesto: kad, čim.

dòlâf-áfa, ormar, u kom se orma konjska u prezidu čuva; takodjer za odijelo.

dolibaša-e, prvi medju onima, koji čaše pićem nalivaju, dolivaju (peharnik). „Tri im čaše, a tri dolibaše.“

dològati-dològâm, znači pjevati primivši jabučicu na grlu dvama prstima i mičuć je dosta brzo gore, dolje, tako da pjevajuć izadju t. zv. trileri. „Dologaju dica kod goveda.“

dopùštati se kome, predati se kome; djevojka momku. „Kad se meni dopušta divojka, Svakom bi se 'vako dopuštala.“

dòrat-a, konj crvenkaste dlake, a crne grive; najčešće u više junaka spominjani konj, neobično ustrajan. Od crne grive: „crnogrivac dorat“ ili samo „crnogrivac“.

doro-e, mj. dorat.

doruša-e, t. j. kobila; doratasta kobila u Tale Ličanina, prije nego je kulaša zadobio.

dosli (prisl.), mjesto dosele, do sada.

dostojanje-a i ***dostajanje-a,*** imutak, očevina; obično irad-dostojanje. „Zapio si irad-dostojanje.“ — „Ode moje irad-dostajanje.“

dostluk-a, prijateljstvo (***dost-a*** — prijatelj). „Al si s njima dostluk ufatio?“

dóva-ê, molitva; ***hair-dova,*** molitva za sreću; dovu učiti, zaučiti, činiti, učiniti. „Brže dovu, Šuvel-efendija!“ — „Efendija dovu zaučio.“ — Radovanu i Maljkoviću „dova ne tribuje“ t. j. on ne treba s Turcima moliti. — ***Djulbek-dova,*** molitva za obranu prije boja ili mejdana.

dovàdžija-ê, molitelj, koji se Bogu moli za koga. „Ja joldžija (putnik), a ti dovadžija,“ t. j. ti se Bogu moli za moj srećan put!

dovále (***duvale***); obično ***ej dovale!*** Tako polaznik veli, te znači: „s dobrom molitvom!“, a ko ostaje, odgovara: „ej sahatile!“ t. j. u dobar čas! „Već dovale i ej sahatile!“

dràčati-dràčâm, oštriti, brusiti. „Kod njeg adže drača sablju britku.“

draguna-e, dragunica-e, ono što drâga, ljubeznica.

dràm-a, nekakva mjera ili težina, 1/400 oke ili koliko dukat važe. Puška: „Koja ždere deset drama praha.“

dràpiti-im, što i ***drpati,*** balčak sablje gladiti ili sablju samu, te tim prijetiti kome. „Golu drapi ćordu.“

Dražica i voda Ružica, na istočnoj strani Senja.

drèka-ê, vika, povik, neugodno vikanje. „Stoji dreka Tale Ličanina.“ — „Stade dreka kićene divojke.“

dȑmati-âm o kom i ***s kim,*** glasno i pohvalno o kom govoriti: „O tebi drma sva široka Lika, I o meni sve drma Primorje.“

dȑmnuti — dȑnuti, veli se za topove, kad zapucaju: drmnuše topovi-lubarde.

držalica-e, držalo, držak od sjekire, nadžaka.

držati koga, znači nekoga dobro paziti, milovati, ljubiti.

dug-dolama-e, ili je to duga dolama ili ***dugmali-dolama,*** gornja haljina s dugmetima.

dugovanje-a, obično „glavno dugovanje“ — otkupnina za glavu, ucjena glave. „A ja prosim glavno dugovanje.“ — „Dat ćeš meni glavnog dugovanja.“ — „Živa glava dugovanje daje, A od mrtve nikom ništa nema.“

duhovnik-a, kršćanski svećenik.

duhovnik-divojka-e, pod tom misli pjevač redovnicu, koludricu. Topić pj. 25.

dùka-ê, vojvoda. Kadikad dužd ili princip mletački, ali običnije vojvoda, doglavnik, veći gospodin u ćesara, dužda, bana. „Duka najmilija i najpametnija."

dulíba-e, velika dolina.

dùmen-dùmen-a, krmilo, korman, timun.

duméniti-dùmênîm, krmilom, dumenom (timunom) upravljati ladju.

dùr! usklik i komanda: stani! stoj! miruj! „Dur dorate, desno krilo moje!"

dùrati-âm, podnositi, trpjeti, podnijeti. „Tebe duram i dva i tri puta." — „To se više durati ne more."

Dùrbaba-ê, zove se i sad klanac izmedju Zalužnice i Vrhovina. Možda se je u ono vrijeme tako zvao i koji drugi klanac. Staza *durbapska,* klanac *durbapski.*

durbin-a, dalekozor. „Hasanpaša durbin ujagmio — rastegnuo." Gl. *ćala.*

duvak-a, koprena zaručnice; *pulidu*v*ak,* šarena koprena.

duvále! već duvale! Gl. *dovale!*

duvar-a, u množini *duvarovi-a,* zid. „Iz duvara pendžer izvadila."

dvô-dvora; na dvo (prisl.), van, na polje. „I pjana ga na dvô izbacili."

dvoriti-im, ne znači uprav služiti i raditi, već biti spreman na zapovijed makar bez ikakva posla. Dvori se „podviš ruke." „Njega dvore dva posopca sina, Sklonuli su od mavlute skute, Hem na puškah sastavili ruke, Oni dvore roditelja svoga."

dvorni posô, posao na polju u opreci kućnom: „A za dvorni poso prifaćajte."

džaba-e, poklon, dar; džaba ti, na poklon ti. „Njima gospe džabu podilila," t. j. novaca.

džabela-e, do pred 40 godina bila je u Bišću pod tim imenom četverouglasta, povisoka, ali ruševna kula bez krova. Možda je ta riječ nastala od citadella ili gabela, a to će reći: tvrdjavica, trg. Inače dž. znači: stara ženetina ili kućetina.

džama-e (pravije *džam*), staklo; džamapendžer; džamali ili džamli-pendžer stakleni prozor.

džámija-ê, turska bogomoljnica.

džêba-ê i *džebe-eta* (*djeba* i *djebe*), poput toka, ilikâ, masivno nalik oklopu srebro na gornjem odijelu pod vratom, te se poput krila na desno i na lijevo pruža. „Po tokama zlatno džebe svitli." — „Brci Ali po puškama pali, Svitli mu se džebe kroz brkove."

džebhàna-ê (*džebana*), prah i olovo, streljivo, municija. Džebhana-kula, zgrada, gdje se municija čuva.

džehvedar-a, džehverdar, džeferdar, mala puška za pasom, zlatom, srebrom i dragim kamenjem iskićena.

džèmât-áta, mala turska općina, vjerska zajednica oko jedne džamije.

džemàtile (neskl.), zajednički, kao jedna općina: „džematile klanjaše jaciju".

dženáza-ê, mrtvac (meit); kamen pred grobljem, na koji se meit prije ukopa položi, dok hodža za njegovu dušu moli; sam ukop meita. Gl. *mrtvilo.*

dženet-a, raj, nebo. „Ti b' dženetu otvorio vrata", t. j. zaslužio bi raj. „Dženetu se otvorila vrata" veli se prije boja, a znači, da će svaki onaj doći u raj, koji pogine.

dženetski, a, o, rajski, nebeski; dženetska vrata.

džènjak-njka ili *dženjk-a,* boj, razboj. „Dženjak bio četiri sahata." — „Kô kad s' bio u dženjku veliku."

dževahir-kamenje-a, drago kamenje.

džèvâp-ápa, odgovor, odgovornost; dževap dati; dževap učiniti, odgovarati za počinjeno djelo. „Ko će caru dževap učiniti."

dževapiti — dževapim, odgovarati za što.

džilit-a, drveno koplje za džilitanje;

bojna igra na konju, kad jedan drugoga ima takim kopljem iz sedla izbaciti; na dž. zovnuti.

džilitnjak-a, onaj, koji izlazi na džilit.

džùmaj-a (od džuma-e), petak, sedmica; neki misle pod džumajem pódne, dakle „džumaj klanjati“: u petak i u pódne klanjati.

E.

E! usklik bez značenja i često bez potrebe.

edba-e, pratnja, pratioci. „Sva mu edba side u djemije.“ — „Tada edbe pojde vezireve.“

Edrena-e i *Jedrena,* Hadrianopolis, Drinopolj; odatle edrenski, Edrenlija.

edžel-a, sudba, udes, smrt. „Sama sebi edžel učiniti,“ sudbinu sebi skrojiti, t. j. usmrtiti se. samokrv biti. „Umiranja do edžela nejma.“ — „Služit ću te do edžela moga.“

efendija-e, učevan, pismen čovjek. Obično pridjevak učitelju (hodži) i pismenu čovjeku 'svakomu. Odatle Omer-ofendija, Šuvel-efendija, imam-efendija, beg-efendija.

eglen-a, govor, razgovor. „O štočem su eglen otvorili.“

eglendisati-išem, govoriti, razgovarati.

èjan-a, vjetar, vihar; osobito na moru. „Ejan puhnu na sinjemu moru.“

ej sàhatìle! u dobar čas! u dobar sahat! Tako se veli onome, koji na put polazi, pošto je rekao: „ej dovale!“

elpeza-e (*lepeza*), mahalica, hladilica.

èmšerija-ê, sugradjanin, zemljak. „Emšerija, čem si mušterija (što bi rad)?“

esabiti, gl. *hesabiti.*

esikluk-a (*eksikluk*), šteta, nesreća. „Zar s' ne bojiš esikluku svome?“

eski (neskl.), star, starac; eski Mehmet-paša.

èvlâd-áda, porod, djeca. „Jer on nejma od srca evlada.“

ézan-a, poziv mujezinov sa munare na molitvu (klanjanje). Riječi toga poziva glase: „La ilahe ilalah ve Muhamed resul ulah“, t. j. nema Boga osim Boga i Muhamed je poslanik božji. E. učiti, zaučiti veli se i onda, kada poslije krvava boja Turci osvoje kršćanske topove, pa prvi, koji do topova dodje i na jedan sjedne, zauči ezan.

F.

Fàćati — fàćâm (fatati — hvatati), loviti i zapregnuti pod kola (kočije) konje i volove.

fajda-e, korist. „Kad od plača nama fajde nejma.“

faklja-e (fatlja), faclja, najglavnije pero na kalpaku medju čelenkama. „Što je jedna na čekrk čelenka, Ona joj je od sedam direka, Osma je faklja od suvoga zlata“.

falidba-e, hvala, hvala samog sebe. „Kada fajde od falidbe nema.“

Fatija-e, ime turskoj djevojci; pokraćeno Fata, Fatka.

Fati-katka-e (od Fatija i diminutiva od kaduna), dakle Fatija gospojica.

fenjer-vidjelica-e, vidjelica, lampa, laterna.

fèredža-ê, ženski ogrtač od glave do pete, zelene ili druge tamnije boje, u koji se turska žena sva zamota, kad iz kuće izlazi. Nalik je na kabanicu naših Turopoljkinja. „Meće peču, ogrće feredžu.“

ferhàdžija-ê (***ferhačlija***), čudno izvedeno od „ferman"; onaj, koji ferman nosi.

fèrmân-ána, pismena carska zapovijed, naredba; ***turali-ferman***, na kom je carska tùra (pečat); ***katal-ferman***, kojim se zapovijeda nečije smaknuće.

fes-a, obično ***fes-kapa, fesić-a,*** kapa od crvene ili crvenkaste čohe, oko koje se obično omotava poša ili čalma.

fićer-a, misao. „Beg u težak fićer udario." — „U fićeru vrlo zadrimao."

fìćeriti — fìćerîm, misliti, teške misli imati.

figânj-gánja, dreka, vika, plač; činiti figanj, plakati. „Ču se figanj iz kamene kule." — „Ti ne plači, ne čini figanja!"

filèndura-ê, t. j. crkva; iskrivljeno od Hilandar, manastir-crkva na Svetoj Gori (Athos).

filj-a takodjer ***fil-a***, elefant, slon; na filju džamija. Gl. ***nafilja-e.***

filjev, a, o, i ***filov, a, o,*** što slonu pripada; tako filjev i filov zub. „Uši su mu od filova zuba."

firalija-e i ***firanija-e***, nekakva psovka; „lička firalijo!" (Hasan Majetić pj. br. 4.)

firàun-a, psovka, a znači pravo: ciganin.

fiskija-e, pisak, cijev, na koju voda u avliju dovedena izbija i teče. „Voda bije na dvan'est fiskija, Pola zlatnih, a pola srebrnih."

frciti-im, skočiti, s konja ili na konja.

frcòlat-a, rubac (od talij. fazzoletto). „U crnu se futu umotala, Frcolatom crnim opasala." Gl. ***vrcolat***.

friško (prislov), brzo, hitro.

fȑka-ê, kada konj u nozdrve puhne i frkne. „Stade frka pomamna dorata." Gl. ***fuka, huka.***

frknuti, frknem, veli se za konja. „Dorat frknu u obi nozdrve."

fùka-ê, što i huka, šum, šuštanje. „Stade fuka paptî od bajraka."

fukàra-ê, siromah, siromasi; ***fukarli,*** siromašan, potreban; ***fukarluk-a,*** siromaštvo; ***fukarski,*** siromaški (soj, rod).

G.

Gàdâr-gadára, šteta, zlo; gadar učiniti koga ili komu. „Svem su našem Rimu na gadaru." Gl. ***garet***.

gadára-ê, sablja s obje strane oštra; ***muhurli-gadara***, sablja, na kojoj je pečat.

gaib (neskl.), izgubljen, nevidljiv; gaib se učiniti, nestati, iščeznuti, nevidjenim se učiniti. To može samo čovjek-svetac. Odatle vlastito ime: Gaibija.

gajret-a, usluga, pomoć, revnost, oduševljenje. „Neka znade sva Bosna ponosna, Ko je caru bio u gajretu." — „Danas mi se u gajretu nadji!" — „Ti si bio caru u gajretu." — „Gajret, Turci, ako Boga znate!" Gl. ***indat, hampa, jardum.***

gajrečija-e, pomoćnik; dinski gajrečija: zaštitnik, branitelj vjere.

gajretiti-im, pomoći, pomagati.

gajtan-a, uzica, trak, vrpca (žnora); na gajtanih ćorda; gajtan-merdevine: ljestve od užeta.

Gal-a, Gal-kapetan, Ivan Gal, otočki kapetan, branitelj Otočca proti turskoj Lici.

garàbin-garabina, kratka puška, štuc, što je konjanici nose o ramenu (Karabiner).

garet-a, šteta. „Osmanpaši čudan garet grade, Jer trgaju ate i vojnike."

gavran-a, poznata ptica; ime konju crne dlake (vranac, vrančić, vran. ***Gavran-kapetan***, ime sinjskome kapetanu, katkad i senjskome i otočkome Galu-kapetanu; u opće kojemu kotarskome kapetanu, kad mu pjevač ne zna pravoga imena. Znači, što i vran, crn; gavran-pletenica, crna pletenica.

gázi (neskl.), junak i junački; gazi-Mahmutaga; gazi-Ćejvanaga.

gazija-e, isto, što i gazi; „ti gazijo stara!“

gazìluk-a, junaštvo.

gečérma-ê, i *ječérma-ê*, gornje odijelo, nešto veće od prsluka, ali bez rukava. Na gečermi su toke i ilike.

geik-a, jelen, košuta; *geikovo* polje, jelenovo polje. „Na djogatu kako na geiku.“

gèndâr-ára, ono, što i gerdan, gjerdan (collier); g. od bisera, ingiir-korina, merdžana, dukata, što ga djevojka nosi oko vrata.

gerdek-a, prva noć mladoženje i mlade; sama ložnica ili soba za njih. „Muji vakat u gerdek divojci.“

Gerzèlez Alija-e, poznat bosanski junak sa Glasinca ili Gerzova (polja). Popović veli u svojem rječniku, da Gerzelez u turskom ništa ne znači, nego da je to ime izvedeno od budimskoga brda „Szent Gellert“, s kojega da je neki turski junak u sultanovo zdravlje u Dunav s konjem skočio.

gîda-ê, obrok, mjera.

glava-e, često puta stoji „glava“ mjesto „glavom“; poglavar, prvak (od sve Like, od Krajine glava!); glavni grad (tvrdjava): „Jer je Bihać svoj Krajini glava“; mrtva glava, smrt; mrtvom glavom govoriti: ubiti, smaknuti. „Živa glava daje dugovanje, A od mrtve nikom ništa nejma“. — „Njemu pade po ramenu glava,“ t. j. objesio glavu. — „Gdje nij' glave, nije ni uzglavlja.“ — „Iz sve glave božju pomoć viknu.“

glavni, a, o; gl. dugovanje, t. j. otkup, ucjena za glavu, od glave.

gledanje-a, obično: *po svitu gledanje*, t. j. očinji vid. To je vrhunac dragosti i ljubavi.

glenuti — glenem, mjesto glednuti.

glide i parade-a (*glije i p.*), kršćanski vojnici u redu stupajuć ili stojeć.

godic, mjesto god, goder. „Kud sam godic po Primorju hodo.“

godina-e, kiša. „Nije magla što je od godine.“

golòpas, a, o, u koga je pas gô, bez malih pušaka i pale.

golòtrb, a, o, golotrba ćorda, sablja izvadjena iz korica.

gončin-a, kočijaš, koji konje, a i sužnje turske goni pod kočijama.

gonjivo-a, gonjenje. „Ne bij konja, oprata katano! — Kad ti fajde od gonjiva nejma.“

gorjanik-a, vuk, kurjak. „On zavija kano gorjaniče.“ — „Na doratu kâ na gorjaniku.“

gospodić-a, gospodičin-a, gospodičić, mlad gospodin.

gospun-a, pokrać. od gospodin; gospun-bane!

govno-a, ništa, malenkost, što nije vrijedno. „Što za govna pitaš i divojke?“

graci-gradaca, puške male u Gradcu kovane.

granalija-e, duga puška, na kojoj su svakojake grane i šare izvezene.

grdan, dna, dno, velik, visok, ružan, zločest. Kompar. *grdji, a, e*. „Kojeg grdjeg na Kotaru nejma.“

grlo-a, mjesto, glas, vika: „Ču se grlo Maljković-Stipana.“ — „Pozna grlo Maljkovića svoga.“ Za tim: kraj od cijevi topa ili puške. „Ja ću vami (topovima) grla pozlatiti.“ — „Okrenuše grla na pendžere.“ — „Na njega je grlo okrenuo.“ — „Od dva grla, od četiri zrna.“

grohnuti-grohnem, veli se za suze, kad počnu teći, za caklo na pendžeru, kad se razbije, u opće kad se što potrese: „Grohnuše mu suze iz očiju, Jer u bega muška čeda nema.“ — „Pukoše mu (puške) kako možarovi, Sva im grohnu srča po pendžeru.“ — „Njemu grohnu srce u sepetu.“ — „Grohnuše mi kosti u mješini.“

grohot-a, glasan smijeh, glasno smijanje. „Na knjigu se iz grohota smije." Inače *grohotom*, od grohota, u grohot.

grozan, zna, o (*grozdan*-krupan poput grozdovih jagoda?) — „Grozne begu suze udariše."

guba-e, bolest kože (lepra), upotrebljuje se i kao psovka. „Tamo, gubo, jedna golotinjo!"

gubica-e, ono, što i gornja usnica, napose muškarca. „Diže mu se dlaka (brk) na gubici, Kao vuku prosinca miseca."

gudljevina-e, ono, što i tutljevina, tutnjevina, tutanj od konjskih kopita. „Pusta polja stade gudljevina."

gungul-gaće-â, nekakve ženske gaće u turkinje djevojke. Samo kod dva pjevača: Prošića i Vojnikovića.

guràbija-ê, kolač od šeničnog brašna. masla i meda (ili šećera). Uz halvu najmilija jestvina bosanskih Muhamedovaca. „Neka jide medom gurabije," t. j. medene g.

gvoždje-a, mjesto pàla, sablja. „A za golo gvoždje prifatiše." — „Sijnu njemu gvoždje u desnici." I mj. okovi.

H.

Haber-a (množ. *haberovi-â*), glas, glasine; haber doniti; h. uzeti; haber za koga; haber zori. „Ko da pri njem ima haberova." — „Za njeg glasa nema ni habera." — „A još zori ni habera nema."

haberdar-a, top, mužar, kojim se oglasa daje na larmu i potjeru.

haberdžija-e, koji haber nosi, glasonoša.

hadžamče-eta, diminut. od *hadžamija.*

hadžàmija-e; „Ustani, Meho, luda hadžamijo." Gl. *adžamija.*

hadžet-rećat-a. Po ef. Softiću poklon Bogu, pri kojem se nešto od njega moli i želi; željeni poklon. Neki pjevači kažu: hadži-rećat.

hadži (neskl.), dolazi samo sastavljeno s drugim imenicama: hadži-demišćija-e, sablja, koju je hadžija ponio na ćabu (u Meću), te na nju dobio blagoslov i muhur šeha ćabinskoga. „Britku ćordu Grizić-Nasufage, Što no j' vašoj ćabi sahodila, Pa je zovu hadži-demišćija." Hadžagić mj. Hadži-agić.

hadžija-e, a) svetac, koji se u istinu kao takav od svakoga muslima poštuje; b) hodočasnik, poklonik, t. j. onaj, koji ide na ćabu pomoliti se Bogu na grobu Muhamedovu ili koji je već bio na ćabi, hodočastio, te ga svatko poštuje; c) koji nije ni prvo ni drugo, ali se obično pod starost ostavi svakog grijeha, pa pusti bradu; d) općenito kaže se h. ili adže svakomu staromu čovjeku.

hàir-íra, sreća, dobro. „Hajde, sinko, hairom ti bilo."

hair-dova-e, molitva za srećan put i uspjeh, blagoslov; carska hair-dova jest prva.

hair-dovadžija-e, onaj, koji daje molitvu za sreću i napredak.

hairli (neskl.), srećan. „Hairli vam vaše rane bile." — „Hairli su, jer na tebi nisu."

hairola, sretno, dobro bilo! *hairala!* koje dobro?

hàjât-áta, po ef. Softiću: življenje; u Prošića mala kuća, kućerak; u Edhema Mulabdića („Zeleno busenje"): predsoblje, hodnik oko kuće.

hajluk-a (*ajluk*), mjesečna plaća nefera, službenika.

hàjrât-áta, u opće zadužbina, stvorena nekim opće korisnim djelom, n. pr. vodovod, kao što je hajrat cara Sulejmana u Budimu.

hàjvân-ána, životinja; obično u pjesmama: konj.

hal-a, stanje, obično teško i žalosno; neprilika. „Nuto hala od vas divojaka!“ — „Eto hala i žalosti teške!“ — „Koji su te hali najahali?“

hàlâ, ***àlâ! hàlâ sada!*** Usklik prije boja, „Hala naši, pobigoše vlasi!“ — „Turci viču: hàlâ i Alija, A kauri Jezus i Marija!“

halaknuti, ***alaknuti***, hala i alah viknuti; obično prije boja. „Halaknuše, Boga spomenuše.“

halal-a, oprost, oproštenje (obično na rastanku). „Halal nikog umoriti ne će.“ — „Halal tebi na obadva svita!“

haláliti-hàlâlim komu i ***koga***, oprostiti se s kim; oprostiti se u oči puta, mejdana, boja. „Halalide sinu jedinome!“ — „Halali ga i blagoslovi ga.“

halaljivati se, ***halaljujem se*** i ***halaljivam se***, opraštati se, rastajati se s kim. „Halaljuje se s svoji pobratimi.“

hali (neskl.), prazan, pust; samo: hali-mejdan.

halifa-e, pridjevak sultan-padišaha kao namjesnika prorokova. Tako samo u Topića pj. br. 14.; kod svih drugih: ***alifet***.

halik-a, stvoritelj, Bog. „Zar je tako halik naredio.“

Hálîl-Halila, ime Muhamedovcu; glasovit je Hrnjica Halil, gojeni Halil.

halis (neskl.) pravi, pristao, izvrstan; halis-demiskinja, sablja, koja pod oklopom siče; halis-vlahinja, prava vlahinja, nepoturčena žena u Turčina. Gl. ***islah***.

halka-e, grivna, kolut, obično od gvoždja. Halka oko vrata na sužnju u tamnici ili koji je na vjeru junačku pušten, da prosi glavno dugovanje. „Halka mu je vratak preglodala, Na gole se kosti poslonila.“ — „Tužan sužanj u mehanu udje, Njemu halka oko bila vrata.“ U halku uzeti (kulu, četu), opkoliti; h. na vratima, kojom se na vrata kuca; h. na direku (stupu), za koju se konj veže.

halkála-ê, narukvica, naručnica poput koluta, grivne.

Halko-e, isto što i Halil.

halvat-a, Popović navodi samo ***halvet*** arap. riječ: mjesto medju ženama; ali halvat u našim pjesmama znači više toga: i to u opće neki prostor ili mjesto, gdje čovjek može biti sam za se ili sa svojima. Po tom a) obiteljska soba; b) soba zaručnika (gl. ***gerdek***). „Kad je bilo u oči halvata,“ t. j. u oči uvedenja u takovu sobu. „Ne će Mujo u halvat divojci.“ c) obično halvat-avlija, prostrana, ogradjena, obiteljska avlija kao proširenje kuće i svih prostorija, gdje se (po lijepu vremenu) boravi vas dan, gdje se gotovo svi dogadjaji ovih pjesama počinju, raspredaju i svršuju.

hàma (takodjer ***ama***), prislov: skoro, gotovo, malo ne, malo što ne. „Potira ga hama sustignula.“

hàmâjlija-e, zapis, nekoliko riječi iz svete knjige ispisanih, koje se u trouglastoj kutijici oko vrata nose, da čuvaju od svake nezgode. Obično: kuran-hamajlija. Gl. ***kuran***.

hambar-a, žitnica.

hamli (neskl.), tust, debeo, gojan. „Hamli mu se dorat pregodio, A za njime teška zasobica.“

hâmpa-ê, pomoć, pomoć prva. „Radi meni hampu učiniti.“ Gl. ***gajret***, ***indat***, ***jardum***.

hampàdžija-ê, pomoćnik, saveznik. „Evo tebi prvog hampadžije, Tebi će kneže hampu učiniti.“

Hamza-e, ime turskoga ciganina ***Hamzaga***, ime age ciganskoga. Dica Hamzagina: ciganski glazbenici.

Hânka-ê, ime Turkinje djevojke. Možda pokraćeno od hanuma, hanumka.

hanuma-e, bolja gospoja u Turaka.

hára-ê, pokrov od kočija sa strane, da se ženskinja u njoj ne vidi. „Kočije su harom potrpate.“ — „Diže haru

i nadnese glavu.“ — „Diže haru, gleda u kočije.“

haràli-kočije-a, kočije harom pokrivene.

haram (neskl.), zakonom zabranjeno, prokleto.

haràmija-e, prokletnik, zlikovac, hajduk; gorska haramija.

haràmbaša-ê, glava, vodja haramija, hajduka.

harâmiti-hàrâmîm komu ili *nešto,* proklinjati koga ili komu što, n. pr. „mliko materino.“ „Haramit ću ti i čohu i čorbu“, t. j. odijelo i hranu.

haran, rna, rno; dobar, vrstan. „Ne bi li se haran junak našo!“ — „Otac ti je haran junak bio.“

Hasan-a, ime Muhamedovca; Hasanbeg, Hasanpaša, Hasanaga.

Háse-ê, pokraćeno od Hasan.

hasna-e, arapska riječ, korist; gl. *fajda.*

hasul (neskl.), po ef. Softiću: spremljen, dotjeran, lijepo izradjen. Samo: hasul-biser.

hasum-a (*kasum*), neprijatelj, protivnik. „Brata nije dok ne rodi majka, Ni hasuma, dok ne rodi majka.“

hâša-ê, finiji konjski pokrivač za jahanje: „Na njeg meće hašu pozlaćenu.“ — „Na njemu se zlatom haša svitli.“

háša! usklik za nećkanje: Bože sačuvaj, ne daj Bože!

hášati se i *hášiti se, hâšim se,* nećkati se, ne dati se kome. „Što se hašiš, sam te Bog ubio!“ Ef. Softić misli, da je bolje: *hačati se, hačim se,* ali je prvo od pjevača čuveno i zabilježeno.

hašluk-a (*harčluk*), novac za trošak ili put, popudbina. „Hašluk dati Zenković-Alagi, Dati njemu trista madžarija.“

Hàtija-ê, Hatka, Hati-katka, ime turske djevojke. „Ći Hatija i mladja Zlatija.“

hátor-a, obzir, ljubav, volja; hator napuniti; h. ištetiti, t. j. pokvariti ljubav i štovanje „Raz hatora tvoga,“ t. j. tebi za volju, za ljubav. — „Raz hatora Boga velikoga.“ — „Pazi hator bunićkog dizdara.“ — „Svom bi svecu hator ištetio, A zar tebi danas napunio, Evo ti ga napuniti ne ću.“

hator-batmazi, ime topu šaha bagdadskoga u 2. pjesmi ove knjige.

hàvâj-ája (*hava*), zrak, vis. „Dorat mu se u havaj izvio.“ — „Za koplje mu u havaj izliće.“ Gl. *hevaj.*

hàvan-a, stûpa, u kojoj se ječam, kava tuče. „Kosti ću ti u havanu tući.“

hazna-e, blagajnica, kasa; hazna-gotovina.

hazna i tobdžije, znači municiju za topove, dakle što i džebhana.

haznadar-a, blagajnik, upravitelj prihoda.

hazor ili *hazur* (neskl.), gotov, spreman (na put. osobito u svatovima). „Jeste li hazor, kićeni svatovi?“ — „Hazur nam je kićena divojka.“

hazorola! ili *hazurola!* da ste gotovi, spremni, spremajte se!

hegbe-eta, dvostruka torba, bisage, dvovreća, koja na obje strane o konju i sedlu visi.

hem, mjesto: ta, pa, i. „Hem je lipši od svake divojke.“ — „Ima im i sad kula na Udvini, Hem kod kule ostarila majka.“

hendek-a, jarak, rov, iskopan oko tvrdjave, u koji se i voda može upustiti; šanac, zakop oko vojske, logora; h. preskočiti. Gl. *meteriz.*

henkar-a, po svoj prilici od njem. Henker; koji vješa, izvršuje smrtnu kaznu na vješalima, dakle krvnik.

Hercegnovi-novoga, grad na dalmatinskom primorju; latinski Hercegnovi. „Od Novoga herceg-latinskoga.“

Hercègliјa-e, ban od Hercegnovoga.

hèsâb-ába (*hesap, esap*), broj, račun. „Svi mu Turci na hesab izašli“, t. j. ni jedan ne manjka. — „Begu drago, čem hesaba nejma“.

hesábiti-hèsâbîm, hesapiti-im, izbrojiti, računati, razmišljati.

hevaj, gl. ***havaj;*** samo u Topića.

hȉla-ê (***hinla***), prijevara, izdaja, nevjera, lukavstvo; h. učiniti, prevariti. „Jedna j' hila veliko junaštvo."

hȉsâ-ê, dio. „I njega je hisa dopanula", t. j. dobio je rânâ u boju.

hizmećar-a, službenik, dvorkinja, kućanica. „Imati ćeš dobra hizmećara."

hizmet-a služba, dvorba; na hizmetu carskom, t. j. u carskoj službi; h. činiti, dvoriti, kućni red davati; knjizi h. činiti, raditi ono, što knjiga, t. j. pismo moli, zapovijeda, kaže. „Rad' mi knjizi hizmet učiniti."

hlib-a (***hljeb***), kruh; hlib latinski.

Hlivno-a, gotovo uvijek mjesto Livno; odatle ***Hlivljanin, Hlivanjka, Hlivanjkinja, Hlivljanka; hlivanjski, hlivljanski.***

hôd-hȍda, put. „Tebi hoda na Kotare nejma."

hódati — hôdâm, polako, ritmično ići. „Kolo hoda trijest divojaka."

hodža-e, učitelj, vjeroučitelj i svećenik muhamedovski.

hodžètina-e, hodžùrina, krupan ili star hodža.

Hodžić-a (***Husein***), glasovit junak.

hodžìnica-e, žena hodžina.

hora-e, zgodno vrijeme, dobra volja, naglost. „U njega je hora čatisala." — „U njega je hora udarila." — „U Ružu je naglost udarila." — „Već mi hora gerzovanja projde." — „Je li nami hora udariti?"

horoz-a (***oroz***), pjetao, pijevac, kokot, koji kukurijekanjem, osobito noćnim, i doba kaže: „S njome bio do prvog horoza", t. j. do prvog kukurijekanja.

hožgèldija-ê, hožgjeldija-e (od turskoga hošgeldum, dobro došao!), pozdrav, što ga ko došljaku reče; znači i čašu vina, koja mu se pruži: „Oni njemu hožgeldiju viču — ili daju."

hȑka-ê, vrst gornje odjeće.

hȑka-ê, hrkanje u čovjeka, konja.

hȑšum-a, oštra zapovijed; h. učiniti, zapovjediti. „Na soldate hršum učinio." Gl ***hudžum.***

hȑt-a, vrst lovačkih pasa (Windhund).

hrùpiti — hrupim (***rupiti***), iznenada doći.

hržljevina-e, ono, što i hrzanje, rzanje u konja. „A zelenka stade hržljevina."

hùdut-a, medja; hudut-voda, vodena medja. „Već krajinu-hudut ostavili." — „Da idemo na hudut na vodu." — „Upravi ga na hudut na vodu." Gl. ***hunka.***

hudžum-a, napadaj, nenadana navala; h. učiniti, iznenada navaliti.

hulavica-e, sova, jejina, sovuljaga; h. huče (uhuče). „Po oklincih huču hulavice."

hȕliti-îm, kuditi, omalovažavati. „Tebe hvale, ni mene ne hule."

huncut-a i ***huncutin-a***, nevaljao čovjek; psovka. „Ja huncute, Sava službeniče!"

hȗnka-ê (možda od hum, humak, jer se je ili humcima ili grabama medja bilježila), medja izmedju jedne države i druge. „Kud je hunka carska i ćesarska." — „Kud je hunka lička i kotarska." Gl. ***hudut.***

I.

Ibrahim-a, ime Muhamedovcu; pokrać.: ***Ibro-e***, porugljivo: ***Ibrelja-e.*** Ibrahimaga, Ibrahimbeg, Ibrahimpaša.

ibrišim-a, svila; ibrišim-kajas; ibrišimtkanica.

ibrišimli (neskl.), od svile, svilen: „Dva

sindžirli, a dva ibrišimli," t. j. uzde, kajasi.

ićindija-e (*ikindija*), vrijeme treće molitve u srijedi izmedju podneva i akšama. Ićindiju klanjati.

ìćrâm-ićráma (samo u Ukića: *ićiram*), poštovanje, uljudnost, lijep doček. „Dobro bega sestrić dočekao Na salamu i turskom ićramu."

ićràmli (prislov), *priićramli Turci*, uljudni, preuljudni Turci.

ićtùglija-ê, bolje *ićituglija* (ići = dva), paša od dva konjska repa.

ičaga-e (*ićaga-e*), dvorski službenik za unutrašnju službu, komornik, paž.

igdi, upitnik sa 4. padež kao i *jèda*. Igdi bega? Isto što i: jeda bega? t. j. Gdje je beg?

ihmáliti-ìhmâlîm, dangubiti, oklijevati, kasniti. „Diži bega, nemoj ihmaliti!"

ihtijar-a, *iktijar-a*, star, iskusan čovjek; ihtijar-dorat, star, izvježban konj. „Ihtijari čuvaju divojku."

iláhija-ê, knjiga od znanja.

Ile-ê, mjesto Ilija.

ilika-e, obično u množini: srebrna ili kositrena dugmeta jedno do drugoga na gečermi nanizana. Obično: toke i ilike.

ìlikli (neskl.), odjeća s ilikama; ilikli-gečerma.

ilum-a, znanje, znanost. „Velik Stojan ilum izučio."

ìmâm-áma, sveštenik kod džamije; imam-efendija — imam-efendijin.

imámov, *a*, *o* što pripada imamu.

ìmân-ána (*din*), vjera. — „Tako tebi dina i imana!"

ilum-sahibija-e, vlasnik, gospodar znanja, učenosti; dakle: pismeno i naučno čeljade.

ìndât-áta, pomoć; indat učiniti, u pomoć doći, pomoći. Gl. *jardum*, *gajret*, *hampa*.

indji (neskl.), sitan, tanak. „A poredo indji karaule." — „Njemu indji karaula dodje." Zabilježeno je i: *indjir-čauš*.

ingjir-korin, nekakav mirisavi, vrlo skupi korijen. „Treći gerdan od ingjir-korina, Što se na dram kâ i zlato daje, Miris daje na čejrek sahata."

inoča-e, *inočica*, i *inoča*, *inočica*, jedna žena drugoj ženi u Turčina, koji ima više žena.

ìnsân-ána (i *isan*), čovjek, čeljade.

insanski, *a*, *o*, čovječji. „Nije magla, što je od godine, Već od pare konjske i insanske." — „Još je avlija od boja insanskog", t. j. visoka kao čovjek.

inšalah! ako Bog dâ! „E inšalah, dok se rodi sunce."

ìrâd-áda, navod, citat nekog mjesta; carsko pismo (gl. *berat*), kojim se zemlja komu daje. U ovim pjesmama dolazi irad u značenju očevine, imutka, naslijedjena od oca ili roditelja; znači imutak i bogatstvo u opće, pa i u samog cara: „Car alifet, svetačko kolino! Imaš dosta mala i irada." Obično mal i irad, i irad-dostojanje: „Ja ti ne ću mala ni irada." — „Ode moje irad-dostojanje." — „Zapio si irad-dostojanje."

iskati — *išćem*. „Svaki išće mejdan na Gaštici", t. j. svaki se nudi (Gjuliću), da za nj na mejdan ide.

iskočiti, *im*. „On iskoči konja iz avlije." — „Na njega je (t. j. na harambašu) plaća iskočila", t. j. harambaša je ucijenjen. — „Već mu žarko iskočilo sunce, Iskočilo na doba ručanjsko."

iskukati — *iskukam*. Kukavica je tica zlokobnica; ona iskuka kao što vuk (ili pas) izvije koga, t j. navijesti mu smrt.

islah (neskl.), što i *halis*, pravi; islah čalma; i. gečerma; i. kotarkinja (kapa); i. turkinja; i. medvidina. „A pivaju islah madžarice." — Halis vlahinja i islah turkinja.

Islam-a, zvaše se kula Jankovića Stojana ili brdo, na kome je bila. Kažu da i sada stoji ozidina njezina. Samo

pjevač Vojniković meće Stojanovu kulu na Biljane.

Isma-e, pokraćeno od Ismihana, ime turskoj ženskinji.

ispasti, ispanuti, što i iskočiti, izaći; skočiti u vis.

ispraviti komu što, pribaviti, priskrbiti, n. pr. čast ili službu „Sandžakbajrak njemu ispravio.“ — „Bajraktarstvo tebi ispravio.“ — Podignuti, nadignuti: „Na njemu se dlaka ispravila, Ka na vuku prosinca miseca, Kad ugleda jalovicu ovcu.“

isprtljati-isprtljam, preseliti se, prenijeti, iznijeti.

istifan-a, vijenac, kruna. „Jedna glava, sedam istifana.“

istúpiti-istûpîm: i. vojsku, i. četu, odmaknuti, ukloniti. *Istupiti se,* nazad poći: „Istupi se, podviš stade ruke.“

itât (istat) učiniti koga skloniti koga, upokoriti. „Bajraktara itat učinila.“

itmal (istimal) učiniti, iščiniti konja, t. j. metnuti ga u kolane, pomalo hraniti, rakili safunom oprati, vodati ga i tim prirediti za obdulju.

izbéljiti-izbêljîm (i izbiliti) oči u koga, čudno pogledati.

izbiti-izbijem, izaći, prispjeti; n. pr.: Jesi li mi izbio na Zavalje, u Bihać? Istući, dobiti, izvaditi: „Ja prodadoh robu i dućane, Izbih para hiljadu cekina.“

izdobriti-im (komu), u dobro okrenuti, dobro svršiti. „To ti, brate, izdobriti ne će.“

izgibija-e, pogibao, pogibija, propast. „Eto na me turske pješadije, Pješadije, moje izgibije.“

izgrditi se, -im se, teško biti ranjen, izginuti. „Izgrdi se Gavran-kapetane.“ — „Teško mu se izgrdila vojska.“

izun-a, dopuštenje, dozvola: izun dati, dopustiti.

izvíjati-izvíjâm i *izvijem.* Kada pas vije poput vuka ili vuk sam, veli narod, da će netko umrijeti, poginuti. „Kog su godic izvijali vuci, Onoga su pogubili Turci.“ Gl. *iskukati.*

izvišni, a, o, uzvišen, visok, višnji, velik: „Nek izbere izvišnu gospodu.“

J.

Ja, često mjesto *a*: ja kamo li, ja kad; mjesto *„o“*: „Ja Marice, kršna divičice!“

jă-jă, ili-ili; tako i *jàli-jàli, jăl-jal,* od česa je i pokraćeno.

jabàndžija-ê, tudjinac, stranac, neznan putnik.

jacija-e, molitva i vrijeme pete i zadnje molitve, dva sata po akšamu ili zapadu sunca. Ko ne klanja jacije na vrijeme, može je klanjati i kasnije, ali svakako prije sabaha, za to: „Na uranku jaciju klanjao.“

jadidjar-a, spomen, uspomena; jadidjardjevojka, nezaboravljena, zlatna djevojka (cf. Softić), ali dolazi i samostalno: moj jadidjaru!

jafta-e, gl. *japta.*

jagaz-a, takodjer *jagrz,* po cf. Softiću zatvoren alat duhanske dlake; po Popoviću konj crne dlake, po Vuku ridjaste.

jagluk-a, vezen rubac, obični dar dragomu. S jaglukom se djevojka često razgovara: „A jagluče, za kog sam te vezla?“

jagmiti-im, grabiti, otimati: žuriti se, hitjeti kamo. „On se jagmi klancu mazinskome.“ — „Jagmi Meho gori Bukovici.“

jáha-ê, način, kako se jaše. „'Naka j' jaha u djogata moga.“ — „Na njegovu jahu gledajući.“ — „Turska jaha, kaursko odilo.“

jàkût-úta, (ahat?) „A car gradi na filju džamiju Od jakuta i dragog kamenja."
jaldan, takodjer i *janda, jandal*, po strani, odijeljeno. Jaldan jahati itd.
jalduz (neskl.) i *jalduzli*, pozlaćen; j. skemlija; j. trabozani.
jalija-e, morska obala.
jamak-a, zamjenik, pomoćnik. Samo bajraktar ima jamaka.
jamiti-jamim, ukloniti, ostaviti. „Muči, Petre, jami budaliju!"
janda i *jandal*; gl. *jaldan*. „Janda sio od Otočca bane."
janjci-janjaca, često mj. janje, dolazi u savezu sa Jurjevim dancima, jer ništa nije tako umiljato, kao što mlado janje o Jurjevu. „Davor janjci o Jurjevih dancih!" — „Zlate, janjci o Jurjevih dancih!"
Janjok i *Janok-a*, od tur. riječi *jangi*: požar, dakle grad izgorio, popaljen.
janlah! Bolje je: *ja alah!* znači: Bože moj! Pomozi Bože! U ime božje! „Janlah reče, poside dorata."
japta-e, rasporedna pismena zapovijed, ko će koliko obično svatova na konak primiti. „Sve po japtah (na japte) svate razredio."
jarac-rca, mjesto jareća mješina, puna vina: „Pa medju se jarca oborili (položili)." — „Tale jarcu grlo otvorio, Mali Rade tegli na nožicu," t. j. prvi pije na onom zavezanom, a sada odvezanom kraju mješine, gdje je bio vrat jarčev, a drugi pije na onom mjestu, gdje je bila jarčeva noga.
jardum-a, pomoć. Gl. *gajret, indat, hampa*.
jardúmiti-jàrdûmīm, pomoći, pomagati.
jaretina e, jareća mješina puna vina. „A dade mu jaretinu vina."
jâsin-a, glavni dio, izvadak iz kurana od 7 umbina ili poglavlja. „Već prida se metno hamajliju, Uči jasin kod vode bunara."
jastek-a, ono, što i jastuk, podglavlje, uzglavlje, na čem se leži i gdje je glava. „Po jasteku ruke razbacila."
jatak-a i *jatek-a*, krevet, ložnica, gdje se čovjek sakriva od drugih, kad hoće da spava. Za to znači i sakrivača, zatomitelja ukradenih stvari.
jaùklija-e, drâgâ, zaručnica.
javaš (neskl.), tih, spor. Kao usklik: polako, lagano! Jednom i: *jaloš!*
jèda, upitna čestica. „Jeda našeg bega udbinjskoga?" — „Jeda pobru Merdanagić-Muju?" Gl. *igdi*.
jedek-a, povod, vojka, ular. „I odriši jedek od jasala." Odatle: konj u povodu, koji se ne jaše, već kad zatreba. „Jedek-golub i binjek-zelenko." — „A povede doru u jedeku". Gl. *povod* i *povodnik*.
jedin, a, o, složan. „U Jovana sve društvo jedino." — „Pa jedino udariše Turci."
jegùman-a, iguman-a, predstojnik namastira, redovnik, duhovnik.
jegumanka-e, sestra redovnica, duhovnik-djevojka, duvna.
jèmĕlije-â i *jemenije, jemenlije*, postole.
Jemína-ē, ime ženske Turkinje.
jengija-e i *jengijica*, žena ili djevojka, koja prati zaručnicu u svatovima iz roditeljske u čovjekovu kuću. Veli se: *jengibula*, ako je jengija udata i starija.
jengìluk-a, zadaća, služba, čast jengije. U jengiluk doći; u j. zvati.
jenji, nov, mlad; jenji-šeher, nova varoš.
jenjičar-a, nova vojska.
jèsir-jesíra, sužanj; jes. učiniti, zarobiti, zasužnjiti. „Jà si jesir, jà si poginuo."
Jesirević, prezime izvedeno od jesir.
jesirluk-a i *jesírstvo*, sužanjstvo.
jorga-e, konj jahač, koji u jedan mah diže obje desne ili obje lijeve noge. No kod ovih pjevača znači ono, što i nára u konja ili čovjeka: igra, vještina, glas, vika, veselje. „Tudi jednu jorgu učiniše." — „Jer mu dorat živa mira nema, Dobar dorat jorgu pokazao: Ispod kova živ ćeremit siva " — „On na jorgu puške ispalio."
jorgan-a, pokrivač za spavanje.

K.

Kabanica-e, što i divan-kabanica, najgornje odijelo, što ga nose četnici i hajduci, kad imadu dulje vremena bez krova u gori živjeti. „Uprtiše torbom kabanice." — „Pod torbica i pod kabanica." — „Kuća mu je divan-kabanica."

kabast, a, o, velik (samo u Bosni). „Zametnut ću kabasto veselje."

kadar i ***kader*** (neskl.), vrstan, moguć.

kadífa-ê, baršun. Obično dolazi uz svilu: svila i kadifa.

kadija-e, sudac, koji sudi po šerijatu (vjerskim propisima) i posreduje kod nićaha.

kàduna-ê, udata žena, gospoja, kneginja. Gl. ***hanuma***.

kahar-a žalost; k. učiniti koga, ražalostiti, ocviliti koga. „Brata moga kahar učiniti." — „Brez kahara i žalosti teške." — „Ti se lakše možeš oženiti Bez kahara i boljom divojkom."

kahariti se -im se, žalostiti se, zabrinuti se.

kahàrli (neskl.), žalostan, ražalošćen, zabrinut.

kahva-e, kava, što se pije i kavana, gdje se kava pije. (U sadanjem govoru).

kahvèdžija-ê, momak, koji peče (vari) i služi kavu.

kaik-a (u primorju ***kaić***), čun, čunica, čamac, ladjica.

kail (neskl.), privolan, rad, voljan; ***kail biti***, privoljeti, pristati. „Kail sam se s tobom kumovati." — „Jesu l' kail Liku naseliti."

kàjâs-kajása, uzda, vojka. „Pa povrati na kajas dorata." — „Zametnu mu četiri kajasa, Dva sindžirli, a dva ibrišimli."

kajd-a, pravilo, nota, red, postupanje, osnova, putni raspored, bilježnica, ubilježba: „Car alifet kajda dofatio," — „Car poteže kajda od sebeka."

kajsar-jemelije-a, (***jemenije***), cipele od žute ili crvene kože iz Kajsarije (Caesarea).

kalàjli (neskl.), žica od kositera, kositren. „Na tepi su jalduz-trabozani, Kalajli su žicom pofaćani," t. j. svezani, isprepleteni.

kalčine-a čarape dokoljenice. „Pa obuva čizme i kalčine."

kaldrma-e, zidana cesta, obično: mermer-kaldrma.

kalem-a, pero od trstike, spretno za tursko pismo; na k. uzeti., popisati. »Kalem ima, murećepa nejma." — „Pa on uze divit i kalema."

Kalina-e, selo kod Bišća (i sada).

kâljen-a o, ***kalit-a-o***: srebrnom žicom obilno iskićen.

kaljun-a (kaljunovi-â), top na kuli, čardaku za oglasu i larmu.

kalkan-a, udubina na sedlu, sámo sedlo. „Pa se povi u kalkan doratu."

kalpak-a, kapa, junačka kapa u Turaka i kaura, za koju se zadijevaju, pripinju čelenke.

kamara-e bolje: ***komora-e***, vojnički vozari, koji živež gone za vojskom i za vojsku; hrpa ječma. „A sasuli ječam na kamare."

kamatar-a, lihvar, koji novce na (veće) kamate daje. „Jer su bezi jedni kamatari."

kànat-a, krilo od vrata dvokrilnih na avliji. „Kanata su oba zaključata." — „Otvori mu kanat na avliji." — „Kanat mu je jedan otvorio."

kandžija-e, korbači, udarac kandžijom. „Trideset joj otpara kandžija."

Kaniža-e, turski grad u Ungjurskoj, ali nije to današnja Velika Kaniža.

kapetan-a, takodjer ***kapitan***; prvo češće. Upravni činovnik i zapovjednik čete. Zapovjednik i upravitelj ladje (djemije); odatle kapetan-djevojka, koja dolazi s djemijom.

kapìdžija-ê, čuvar vrata (gradskih),

vratar; službenik na carskom dvoru, na kapiji (porti).

kapija-e, vrata od avlije, grada.

kara (neskl.), crn.

karàman-a, ime konju (Kozlice Huremage i Grdan-Mustafage).

karànluk-a, mrak, pomrčina, noć. „Danak prodje, noć-karanluk dodje."

karàula-e, straža i stražana. „Ti si moja tvrda karaula." — „A poredo indji-karaule." — „I Sokolac karaulu malu."

karlovski-a-o, mj. karlovački.

kasa-e, blagajnica (hazna); kod puške kraj kundaka (Gewehrkolben). „Zlatna kasa, zlatni tepeluci." — „Pa prinese kasu kraj obraza."

katal-a, što i *katil*, krvnik, ubilica. Katal učiniti, ubiti, pogubiti. „Kralj je Maru katal učinio."

katal-bujruntija-e, ono što i katalferman.

katal-ferman-a, zapovjed pismena, da se krivac smrću kazni.

katana-e, vojnik na konju, konjanik, usar; *oprana* katana.

kauk-a, kapa nalik fesu, ali visoka i pamukom na dnu ispunjena. Oko nje se omata čalma (ahmedija). Nosi je šehislam.

kaurin-a (gjaur), nevjernik, kršćanin.

kaurka-e, *kaurkinja*, kršćanka.

kaurski-a-o, nevjernički, kršćanski; kaursko odijelo.

kavaz-a i *kavas*, momak, koji dvori ugledna gospodara

kavaz-baša-e, glavar kavaza.

kavga-e, svadja, boj; k zametnuti.

kàzan-a. bakar, kotlovina; k. uzengjija, bakreni stremen (strumenka), bakračlija. „Kucnu njega kazan-uzengijom, Od kolana crna štrcnu krvca "

kesa-e, vrećica, u kojoj je 500 groša turskih (50 for a. vr.).

kičica-e, prvi zglob u konjske noge nad kopitom: „Krvca mu se u kičicu sliva."

kìdisati — kìdišêm komu, čemu, ne štedjeti, ne poštedjeti. (Za one, koji znadu latinski, najbolji je tumač: parcere — ne kidisati, non parcere — kidisati.) „Nemoj mojoj kidisati glavi!" — „On je vrlo konju kidisao!" — „Ja ti krivo učiniti ne ću, Ni obrazu kidisati tvome."

kijámet-a, sudnji dan, strašni sud. „Od ovog dana pa do kijameta."

kika-e, ono, što i perčin, samo što kika može biti i umjetna. U ono su vrijeme kršćanska gospoda i soldati nosili kike: kika-ban; ono što i griva: „Oba vrana kika potrpala"

kikav-a-o, s kikom. „Kikavo vlašče zelenih očiju."

kilit-a, lokot, katanac; u prenesenom značenju: dućan, jer se dućan kilitom zatvara; k. navaliti, zatvoriti; k. oboriti, otvoriti. Odatle izvedeno: *skilititi*.

kirija-e, najam i najamnina.

kita-e, na bajraku, ono što i papta; na drvetu vršak. „Pa se pope u kitu jeliću." Snijeg na lisnatoj grani: „Kano kita prolitnoga sniga."

kitli (neskl.), ono, što kićen; kitli divičica; k. madžarica.

klapovnice-a ili *klakovnice*, knjige Tale Ličanina. Gl. *roždanici*.

klâšnje-anja i *klàšnjî*, čitave hlače, čakšire.

klet-a-o, ono, što i proklet.

kléti — kunem i *kletem*. „Sriću kune, a Kanižu klete."

klisiti — klisim, skočiti, obično na noge.

knez-a, prvak, poglavar raje, pouzdanik spahijin na čitluku.

kneževica-e i *kneginja*, kneževa žena.

knjiga-e, papir, artija; list, pismo.

koča-e, množina; *koče-â*, kopče, kovče, spone, zaponi. „Dva kajasa, dva prez koča lika."

kōdža-ê, ugledan čovjek, starješina, glavar mahale (predgradja); kodža-Mehmedbeg.

kōdžibaša-ê, prvak kodža.

kojašin-dolama-e, d. tamno-crvene boje (ef. Softić).

kolàluk-a, mjesto kolanluk. „U kobile kolaluka nejma“, t. j. ne može se na njoj kolan utvrditi.

kolan-a, pojas u konja, popreg, utez konjski oko trbuha, kojim se sedlo pritvrdjuje. U kolan metnuti, znači utegnuti konja prije obdulje. „Svi su ati u kolan metnuti.“

kolankinja-e, t. j. *ćorda*, sablja, koja je u kolanu na konju (za pričuvu).

kòleda-ê, veselo družtvo; sastanak prijatelja na piću i razgovoru.

Komorhan-a, Komoran, grad u Ugarskoj; komorski ban, ban Komorin.

komsati se — sam se, tući se, svadjati se; gl. ***kresati se***. „Kako s' komsa s Turci po granici.“

kopile-eta, sin, komu se otac ne zna; kujino k., od kuje kopile. — ***Kopilan:*** „Kopilane, Zadranine bane!“ — ***Kopilanović***: „Banoviću, Kopilanoviću!“ ***Kopilad***. — Sve ove četiri riječi upotrebljavaju se u pjesmama kao psovke.

koplje-a i ***kopljeta***. „A kopalja stoji zviždljevina “ — „A kopljeta stoji krhljevina.“ — Mjera za visinu i duljinu. „Za dva koplja u havaj iskoči, Za četiri frci u napridak.“ — „Oni njima mejdan razmiriše, U duljinu šezdeset kopalja, U širinu dvaest i četiri.“

Korin-planina-e i ***Korin-gora***, i danas povisoka gora izmedju Like i otočke visočine.

kosat-a-o, dugih kosa, dlaka; obično konj: kosat alat.

košija-e, obdulja, trka, utrka (konjska).

Kotar-a, gornji i donji K.; ravni i kameni K. Zato često u množini: Kotari, obadva Kotara; Kamen-Kotari.

Kotarkinja-e, žena sa Kotara; kapa, kakvu su nosili Kotarani, za to: islah-kotarkinja, prava kotarska kapa.

kov-i, kov-a mj. potkova. „Ispod kovi ćeremit poliće.“ — „Ispod kova živ ćeremit siva.“

kraj-a, rub, skrajnji dio neke pokrajine napram tudjoj zemlji (kordun), obično pod gorama, brdima, što prirodnu granicu čine. „Raja ispod kraja“ ima zadaću u Lici pod Maljkovićem: „Da kraj čuva sve široke Like.“ — „Čuvao mu kraj široke Like.“

kranjac-njca, kao i vlah, općenito mj. kršćanin, kaurin bez razlike crkve i narodnosti; za to: kranjci principovci, ungjurovci. U Karabegovića kranjac je ono što i nimac. „Iz Sibinja ugledaše kranjci.“ — „Izvadio španjursko odilo, Što ga nose kranjci po Kotarih.“ — „Ima kranjca kô na gori lista.“

kranjad-i i ***kranjadija-e***, skupno ime od kranjac. Gl. ***nimadija, vlaščadija***.

kranjska zemlja, u kojoj kranjci, t. j. kršćani prebivaju: „A kotarski pukoše topovi, I na Zadru pa na Šibeniku: Sva se kranjska zemlja zapalila.“

krepanje-a, umiranje, smrt. Ovu neobičnu riječ upotrebljuju i bolji muhamedovski pjevači. „Izdavanja, predavanja nema do krepanja.“ — Da crkne, krepa čeljade (insan), a umre konj, pčela, nije neobično ni ružno reći u bosanskoj Krajini, osobito kad čeljade umre na nesretnu skoku ili se utopi. Pjevač Karabegović razboljevši se u Zagrebu rekao je: „Crknut ću, gospodine Luka!“

kresan-a-o (od ***kresati se)***, kresana Lika, jer se u njoj i oko nje uvijek kreše i razbija. Samo u Islamovića.

kričati, kričim, naročito spomenuti, preporučiti: „Paša kriči svojim pašalijam.“

krilo-a, često puta mj. pomoćnik, saveznik, drug: „Moj dorate, moje desno krilo!“ — „Moj dorate, moje brčno krilo!“ — „To ti moja krila opadoše.“ — „Kad si moja krila

oblomio." — „Ode krilo sve široke Like." — *Krila* u tokâ] preticu ramena i okreću se kao vratašca. — *Pasti kome preko krila* reći će: pasti, kleknuti pred koga, ruke mu na koljenima sklopiti i moliti za što.

Kȑlja-ê, ime carskome topu, koji je uz Margitu i Tocijanku Bihać tukao.

Krmèžin-Krmežina, po ungjurskim pjesmama grad, koji su Turci robili. „Od velike čohe Krmežina," t. j. iz Krmežina.

krmzi i ***krzi*** (neskl.), crven; krmzi ili krzi aspurlija; krzi jemelije.

kršla-e, kasarna, vojarna.

kršan-šna-o, dobar, vrijedan, vrstan, valjan; kršna diviĉica; kršan junak; kršna srića, kršno darovati.

kruna-e, u pjevača Islamovića u pj. br. 27. „kruna Bečanin" ili samo „kruna" mj. bečki ćesar; na vojničkom čaku ćesarski orao s krunom „U kojeg je kruna nad očima I na prsih od zlata medulja."

krvòpilica-ê, krvopilnica, krvopivnica-e, momak, junak, uvijek gotov krv piti, proliti, ubiti. „Nabodice i krvopilice." — „Ubilice i krvopilice."

kubàklija-ê, kapa ženska, kako su je nekada nosile Turkinje djevojke. Vezivo na takovoj kapi imamo u 3—4 pjesme opisano.

kubura-e, mala puška, obično imenom posebnim označena (lise, ledenjaci itd.), što se za pasom nosi. Rijetko je samo jedna — samica Tale Ličanina, nego 2—4; kubure se za potrebu nose i u kuburluku ili kuburnjaku na konju o sedlu, o obluku, pa zato *oblučkinje*. „Pod takumom i pod kuburama," t. j. posve spremljen za boj. U jednoj pjesmi znači k. zidan hodnik pod zemljom.

kubùrluk-a i ***kuburnjak-a***, torbica za kubure, koje se nose o obluku (unkešu) na konju.

kudret-a, moć božja; strijele i gromovi. „Al pucaju po gori kudreti."

kujùndžija-ê, zlatar (srebrnar).

kukùljica-ê, naglavak na kabanici (capuzza): „A na glavu baci kukuljicu."

kulaš-a, konj sive dlake poput mišje; glasoviti konj Tale Ličanina. Ima više vrsti kulaša, a i drugih glasovitih osim Talina.

kulàuz-a, putovodja, kažiput.

kùlčak-a (množ. kulčaci-ka). Po ef. Softiću bolje *kolčak*, te znači nekakav prišiveni nakit, ures odijela na prijegibu ruke o laktu i noge o koljenu. „U čakšira sve kulčaci zlatni." Po Vuku je kolčak (u Srbiji) zakrpa na poderanim čakširama, ali se mogu kolčaci prišiti i na nove čakšire po švu kao gajtani, čim odijelo dobiva šaru ili ures.

kulkum-a ili ***kulkuma-e***, sprava za pisanje, tintarnica. Gl. *divit*.

kumbara-e (havan-top) bomba. „I kumbaru, što gradove prima."

kumpanija-e, vojnički kotar u bivšoj hrvatskoj Krajini. Regementa se dijelila na 12 takovih kotara. Pjevači Muhamedovci stariji znali su za tu uredbu, pa su je i u svoje pjesme prenijeli. „Crkvu gradi dvan'est kumpanija." — „Ban savio dvan'est kumpanija." — „Od banovih dvan'est kumpanija Šest mu ih je ligom izginulo."

Kumrija-e, Kumrijica, ime robinje ili sluškinje u kršćanske ili turske gospodarice.

kunàli (neskl.), krznom od kune, kunovinom opšiveno. „Kunali se ćurci obgrnuli." — „A kunali ćurak zagrnuo."

Kunara-e i ***Kunar-planina***, gora izmedju Like i Kotara, kud je medja lička i kotarska.

kundek-a, na konju rep; inače kod puške sve ono, što je drveno.

kùrân-kurána, sveta knjiga vjerska i zakonska Muhamedova; kuranom se kune i zaklinje: „Car alifet, tako ti kurana!"

kuran-hamajlija-e, kutija, u kojoj se iz kurana ispisana sura ili rečenica

kao zapis nosi. Možda i umanjeno izdanje kurana ili kuran u izvatku. „Pod nogama kuran-hamajlija.“ Gl. *enam-hamajlija.*

kùrbân-kurbána, ovan, janjac za žrtvu odredjen. Kurbani se kolju na mali ili hàdžili bajram. Gl. *bajram.* „Ko bi glavu (sebe) kurban učinio.“ — „Kurbani se raz bajrama hrane, Majke sinke raz ovakog danka.“

kus-a-o, ono, što i kusast, konj kratka i podrezana repa, kratkorep; obično kusa bedevija.

kùsac-sca, konj kratkorep. „Vodaju se kusci prekomorci.“

kuskun-a, zovu se oko Bišća pove, t. j. prten ili kožnat kajiš, kojim se sedlo ispod konjskog repa pričvršćuje, takodjer podrepina. „Kuskuni joj od maśljikovine.“

kùsûr-kusúra, ostatak većeg novca iza računa krčmarici podmirenog, ali znači i sam račun — „Ja gdje pijem, kusura ne primam — ili ne tražim.“ U tom obično nagradjuje junak krčmaricu.

L.

Làbuda-ê, ime bedeviji bijele dlake.

labudica-e, tica, s kojom se žena i mati isporedjuje.

lacmanin-a i ***lacman-a***, naziv za kršćanina latinske narodnosti, latinske ili rimske crkve. U pjesmama se ovo ime daje bez razbora. Odatle: *lacmančad.*

lala-e, učitelj, odgojitelj. Car tako zove sve svoje dvorske, a i druge službenike.

larma-e, poziv na oružje, kada treba neprijatelja dočekati ili potjerati. Na larmu i potjeru zovu topovi. „Ono j' larma bega Mehmedbega, Ono za njim pucaju topovi,“ t. j. Mehmedbeg je uzrok, što se je za njim larma podignula.

laškati — laškam koga, lažju potvarati, objedjivati. „Što ti moga laškaš pobratima?“

latinkinja-e, mj. latinka: „Rasturi ih palom latinkinjom.“

láva-ê, lavež pasa i talambasa.

láviti-lâvîm, lajati.

leći, u značenju poginuti; leže narod, pogibe narod. Znači još: prestati tražiti, biti iscrpen, gotov. „Je li leglo tvoje dugovanje?“ t j. ne tražiš li ništa više?

Ledeničanin-a, čovjek iz Ledenika, nekakva grada u dalmatinskom primorju ili iz Ledenica, grada u hrvatskom primorju, kojega se ozidine kod vinodolskoga Novoga vide i danas. Odatle: ledenički ban, ledenički Janko.

ledenjak-a (obično u množini), vrst malih pušaka za pasom. Takodjer i *ledenici.* Možda je to iskrivljeno od: venedici, venedičke puške. Glasoviti ledenjaci Maljković-Stipana.

leglić-a (što i ***leglo-a***), skot, što kuja okoti. Upotrebljava se kao psovka. „Vid' de legla Mitra Miljkovića.

Lehović kralj, bio bi poljački kralj. Jedan mu pjevač daje ime kralj Petrajil. — ***Lehovkinja-e***, Poljakinja.

lehovski-a-o, poljački.

lenger-a, sidro, kotva, kojom se ladja na dnu mora pritvrdjuje.

lenger-palanka-e, varoš ili varošica uz more, gdje ladje pristaju i lenger bacaju (lučki grad). Pjevači upotrebljavaju to kao vlastito ime: Lenger palanka li samo Lenger. „Na Lengeru drmnuše topovi. Sinja s' magla od Lengera digla“

lepor-a, vjesnik, knjigonoša. „Eto lepor iz kapije trče, Bijeli mu se bajrak u desnici.“ — „Plaho lepor niz kaldrmu trče.“

lepornik-a i ***lepurnik***, ono, što i lepor. „Grgo knjizi lepornika nadje.“

letilica-e, riječ, „Koja leti od usta do usta." — „Jer su riči jedne letilice."

ligom (prislov). lijegom „Svatovi su ligom izginuli."

lik-a (likovina), lipova, brestova, mašljičina mlada kora oguljena, za vezanje bremena ili životinje. Što je u konja drugih junaka od kože, čim se konj zauzdava i veže, to je u kulaša Tale Ličanina od lika. „Dva kajasa, dva brez koča lika."

Lika-e, poznata u pjesmama nekad turska pokrajina (sandžak, nahija). L. široka, vrhovna; rijeka u Lici s mostom bilajskim.

Lika-Mustajbeg — Lika-Mustajbeg-a, mjesto lički Mustajbeg; često samo Lika, pak je tada muškog roda. Gl. ***Bosna***. „Onda njemu Lika govorio."

lim-a, okov na puški poput obruča ili vitice, koji cijev uz drveni dio puške drži. Često su (u pjesmi) zlatni i srebrni, a na kuburi Tale Ličanina trešnjevi.

limènjâk-limenjáka, bubanj od lima.

lipo, (prislov) u značenju: uprav, baš.

Lipovac-vca, klanac.

Lipovača-e, plemensko ime ličkog Mustajbega, njegova brata malog Šabanage, sina ovoga Mehe (Šabanagića).

lisa-e, vrst malih pušaka oko pasa. „Za pas zadi do dvi lise male."

Liskovac-vca, klanac, gdje ima mnogo ljeskovine. Tako i ***Lipovac, Drenovac, Trnovac***.

litra-e, ¼ oke, a čini oko 300 grama; litra zlata = 100 dukata. Kaže se: važe litru, tri litre itd.

Livno-a, samo jednom u jednoj pjesmi Derviševića, a dalje i kod njega i kod svih ostalih ***Hlivno***.

ljupkati-am, počesto i na kratko poljubiti. „Sve je Tale u gubicu ljupka."

logor-a, obično kršćanska vojska na ravnici utvrdjena. „Ti zajaši od logora svoga, A ja hoću od tabora svoga."

lôndža-ê (može biti od ***loggia***), prigradak uz dvor ili kulu, ogradjen i natkriven, zelenilom opkoljen, a može biti i samostalna takova zgrada, gdje se sastanci drže, sudi, pije, svadja i miri, uhodnici dočekuju itd.; begova, kamena, zelena l. „Diži londžu po širokoj Lici!" t. j. ljude iz londže. Gl. ***begluk*** i ***begluk-mehana***.

lubarda-e, velik top; bojnica lubarda.

lud-a-o, u smislu: mlad, neiskusan.

ludež-i i ***ludost-i***, mladost, neiskustvo. Mladež — ludež.

lunta-e, starinska, teška vojnička puška u kršćana, ono što i mušket, za to i lunta-mušket. „Puče lunta, zavrže se punta". Luntu na koga navaliti ili metnuti koga pod luntu znači svrgnuti ga (degradirati) od časnika na prosta vojnika.

M.

Mač-a, velik nož, ni sablja ni gadara, s obje strane oštar. Čudno pjevači ovu riječ upotrebljavaju. „Njemu sijnu mača zelenoga." — „U ruci mu mača zelenoga."

madžar, a, mj. kršćanin, ali rijetko: „Stigo ti je Maljković-Stipane I uz njega šezdeset konjika, Sve madžara ispod kraja tvoga."

madžarica-e i ***madžarka-e***, žena ili djevojka kršćanska, obično katoličke crkve. Nije s toga ime vlastito, nego općenito kao i ***vlahinja***, bodulica, bunijevka. Tanka m., kitli m., s primorja madžarka.

mădžarija-è (madžarlija), zlatan novac (možda magjarski dukat), često mj. cekin, dukat.

mahana-e i ***mahna-e***, prigovor, nedostatak, porok; mahanu staviti, prigovoriti; pod mahanom biti, imati nedostatak. „Kršan momak, ma-

hane mu nema." — „Na divojci velika mahana."

mahrama-e, rubac, otirač; zlatali m., srmali m., svilena m.

màhzâr-mahzára, izvještaj, pritužba, tužba na koga, obično na cara. „Pa on caru krvav mahzar piše."

mahzardžija-e, koji mahzar nosi.

mája-ê, samo u kršćana mj. mati, majka.

majstorbaša-e, prednjik majstora, palir.

makaze-â i ***makazice-â***, nožice (škare).

mâl-mála, gotovina, novac, imutak pokretni. „Dosta imam mala gotovoga." — „Dosta ima mala i irada." — „U njeg mala ni irada nejma." — „Ja ti mala ni irada ne ću."

mâlâ-ê, razumijeva se puška. „Kuja mu mati, ko se male fati," t. j. sada ne treba iz pušaka pucati, već gvoždjem na neprijatelja udariti.

maldan-a (što i ***mandal***), štakaljka ili zasun drven ili gvozden, kojim se velika vrata (avlijnska) iznutra zatvaraju.

malìca-ê, malo, malen broj. „Jer malica u mene vojnika." — „Nas malica, čudo Kotarana."

mâlîm (prisl.), malo, za malo: „Malim moju ne odsiče glavu."

Malovan-a, gora u Kotarima.

Malta-e, poznati otok. Odatle ***Malteš-lija-e***, ban i kralj malteški: „Jer su Mleci Maltežlije kralja," t. j. Mleci su pod kraljem od Malte, a dužd mu je prva duka.

malvúta-ê ili ***mavluta-e***, haljina od tkanine, zlatom protkane.

máman-na-o i ***mamen, a, o***, pomaman; pridjevak silovitu, bijesnu konju. „Pa poside mamena dorata."

mámûr (neskl)., bogat, od dobra obijestan. „Kotarani mamur i zendjili." — „Tu su mamur i zendjili Turci."

Marijan-a, obično ime sinčiću, otetu od kojega kršćanskog prvaka. U istoj pjesmi pretvara pjevač prema potrebi Marijana u Marka.

marvant-a (često u množini), putila, okovi, kojima se nemiran konj sapinje i veže u prvu i zadnju nogu, desnu ili lijevu. „U marvantih i čatalularih." — „Kad sa konja marvant oborio (ukinuo)."

màšan-na-o, zgodan, lijep na pogled. „Otalen mu mašno pogledati Do Gospića i do bile kule."

Mášin-a, ime glasovitu berberu, vidaru na Lici.

màšina-ê, mahovina.

mašljikovina-e, po Vuku „Euonymus europaeus." To drvo ima valjada žilavu koru kao brijest i lipa, te se može oguliti i mjesto užeta ili remena upotrijebiti.

Matija-e, Matijan, Mate, obično sin ili sinčić kakova bana (Banović Matija) ili kralja kršćanskoga.

mávi (neskl.), modar, plavetan; m. plamenovi; m trabozani; m. boja. „Iz jabuke kamenovi mavi."

mazgal-a, prozor s rešetkama na tamnici, a i puškarnica.

másul (neskl.), svrgnut (degradiran) s časti ili službe: mazul-bajraktar; mazul-čauš. Često puta spominjani mazul-Alibeg od Vrljike nazvan je vjerojatno od mazul-alajbega, t. j. svrgnutoga zapovjednika bosanske vojske.

mećrùšina-ê (od ***mećruh***), mala grjehota, n. pr. konjsko meso jesti, pivo ili kavu piti; zato često mjesto kahva: „Oni piju crnu mećrušinu."

medjer (prislov), doista, u istinu, kad li, kad to. „Medjer jaše dorušu kobilu."

medrèsa-ê, muhamedovska bogoslovna škola, gdje uče softe za hodže i imame.

mègara-ê, špilja, pećina.

mehàna-ê, krčma; pjana m.

Mehmed-a, ime Muhamedovcu; Mehmet-paša, Mehmedbeg, Mehmedaga.

Mého-ê, pokrać. od Mehmed.

mejdan-a, a) izmjeren prostor u četvrt (60 i 24 koplja), gdje se dvoboj bije;

gotov m.; hali (prazan) m. „Jer ga sprema raz hali mejdana." b) dvoboj (Duell), obično na konjima u gotovu, izmjerenu mejdanu; na mejdan zovnuti, primiti se mejdana. Vojske i prijatelji gledaju mejdan, poslije kojega, kako se već svrši, ima ili ne ima boja u veliko. U mejdanu pomaže i sreća, posestrima vila ili pobratim, vila u obliku tice. c) pobjeda. „Busija čija, onoga i mejdan."

mejdandžija-e, dvobojnik, duelant.

mejdanli (neskl), uvježban, vješt za mejdan, t. j. konj.

Méka-ê, pokraćeno od Mekuša-e, ime turskoj djevojci.

Mélča-ê, ime turskoj djevojci.

mendjuša-e (obič. u množini), naušnice.

menèviš, ***meleviš*** (neskl.), plavetan, plav, modar; m. čakšire; m. ljubica.

mènsîl-mensila, konj, koji poštu nosi; sama pošta. Gl. *Tatar*.

meràja-ê, tratina, cjelina, pašnjak; meraja-trava.

merdžan-a, koralj crljeni.

merdžankinja-e, obično mala puška, kubura, merdžanom išarana kao i ***merdžanli kubura***.

mermer-a, bijeli kamen, mramor; m. avlija; m. kaldrma.

metèriz-a, zakop, šanac, barikada. Gl. ***hendek***.

mèza-ê (inače *meze-a* ili ***mezeta***), zakusak, založak uz piće. „Meza i trmpeza" meće se pred gosta. „Pa iznese mezu i trmpezu." Može se i na put sobom ponijeti: „U njeg (t. j. hegbe) meće mezu i trmpezu." — „Pa izvadi mezu i trmpezu." Upotrebljava se općenito mj. jelo (i pilo): „Korić mezi ni mukajet nije," t. j. nije mu stalo do jela.

mèzêt-a, javna prodaja, dražba, licitacija. „Dajde baci na mezet divojku, Evo za nju stotinu dukata!"

mezétiti-mèzêtîm, javno prodavati, licitirati. „Duga ti se puška mezetila U Kotaru na laku telalu!"

mîh-a, mijeh, mješina za vino. Gl. ***jarac***, ***jaretina***. „Tale mihu tegli na nožicu."

mîkljati-am, vući, nositi. „Tale miklja sedam stožerova, Rade vuče dvan'es šamidana."

mína-ê, mijena mjeseca, oko koje se nekim bolesnicima povraća bolest kao onima, koji su s gore bolesni (padavičavi).

minder-a, klupe u sobi uz duvarove slamnjačom, vunetinom ili perutinom obložene za sjedjenje, počivanje, spavanje.

mìntovati-mìntujêm, mijenjati, promijeniti, pazariti konje, roblje, sužnje. Gl. ***muntovati***.

mira-ê (mjera), slučaj. „Stojana je mira namirila.

misa-ê, misom polivati, t. j. blagoslovenom vodom bolesnika. Pjevač je čuo za misu, a nije znao što znači, pak je škropljenje vodom tako nazvao.

Misir-a, Egipat.

Misirlija-e, Egipćanin.

mîsô-mîsla: „U golem je miso udario."

mlâdâ-ê (u množini: ***mlade-mladi***), mlada žena, nevjesta. „Trijest mlâdî skoro dovedenih."

mlàdjâ-ê, t. j. žena, ljuba i to druga, treća. „Biti ćeš mi mladja kod kolina."

mladji-ega, sin, sluga, dvoritelj, koji je u čijoj ruci (vlasti), te mora bez prigovora slušati. „U mladjega pogovora nejma."

mletačkinja-e, duga puška mletačkoga kova; venedici su male puške za pasom. „Mletačkinju vrgo preko krila."

móba-ê, pozajmane žetelice. „Mobe na sve izašle su strane." — „Zbijaju se mobe po Kotaru, Žetelice, kićene divojke."

mognuti-mognem, uzmoći, biti kadar, moguć. „Ako mogneš dati dugovanje."

mòndura-ê (***mundur***), odijelo kršćanskog vojnika ili časnika.

morast, a, o (mor, a, o), modar, modrast; morasta mavluta.
Morùšina-ê (stari), Moružinović-a, izvedeno od Morosini, imena poznate mletačke plemićke porodice.
Mòstanje-a, polje kod Karlovca.
mostovi-â, stube, skaline u kuli, jedne za drugima. „Pa poteče niz mostove kuli."
možar-a, mužar, množina: *mòžarovi*, kratak top, koji oglasuje neprijateljski napadaj, larmu i potjeru. „A na kuli plamte možarovi."
mrahor-kamen-a, ono, što i mramor, mermer. U pjesmi o smrti Jankovića Stojana spominje se mrahorkamen odmah s početka, pa opet na kraju, da je istom postavljen. Pjevač Vojniković reče, da je vidio taj kamen u Prologu, kako stoji na tri kamečka.
mr̀ciniti-îm, kaljati, blatiti. „Da ja o te sablju ne mrcinim."
mrčalj-a, mrče, mrčo-e, ono, što i *mrkov*.
mr̀kôv-mrkòva, konj mrke dlake.
mrkòvat, a, o mrkast: „Sve pod njima ati mrkovati."
mrkovčić-a, mali konj mrkov.
mrvo, mrvu (prislov), malo.
mrtav-tva-o, obično glava. „Mrtvom ću ti govoriti glavom." — „Ja ću tvojom mrtvom govoriti," t. j. ubit ću te. — „U mrtve glave zalaziti ne ću," t. j. ne ću ubijati. — „Nije o rane, već o mrtve glave," t. j. sada je teža pogodba. — „Mrtvim kocem kuću zatvorio," t. j. sve je izginulo u kući.
mrtvilo-a, pogreb i gozba poslije pogreba (podušje, karmine). Turčin zove Turčina na dženazu, a kršćanina pobratima na mrtvilo: „I ti meni na mrtvilo dodji, Tu se moreš vina napojiti."
mufliz (neskl.), posve propao (gospodarstveno), osiromašio, bankrotirao. „Naš je care mufliz ostanuo."
mùftija-ê (muhtija, muktija), sudac, koji po šerijatu sudi i fetve (pravna mnijenja) daje.
muhàfeza-ê (muhafesa), obrana, čuvanje, posada. „Što hlivanjsku muhafezu čuva."
muhlet-a, rok. „Eto t' muhlet za nedilju dana."
Muhàmed-a, pokraćeno *Muho*, ime Muhamedovca.
mùhur-a, pečat i prsten pečatnjak. „Pa mu pruži muhur sa desnice." Caru na muhuru, ono što i muhurlija carski; kesa pod muhurom, izbrojenih i zapečaćenih 500 groša.
muhùrli (neskl.), s pečatom, pod pečatom.
muhùrlija carski, viši službenik, koji u ime cara vrši carsku vlast; m. sablja, gadara, na kojoj je carski pečat.
muhur-sahibija-e, držalac, čuvar carskog pečata i pečatnjaka prstena.
Mújo-ê, pokrać. od Muhamed; Mujaga mj. Mujo-aga.
mukaet (neskl.), *mukajet* ne biti, ne mariti za što, ne paziti na što, ne gledati, ne obazirati se. „Oni njima (tome) ní mukajet nisu."
mùna-ê, po ef. Softiću to je hrvatska riječ, te znači brzina. Ali po smislu u pjesmama znači: prestizanje u junaštvu, igri, vještini, dakle prvenstvo. Kaže se: munu ujagmiti; m. preoteti; mune ne dati; moja je, naša je muna. Najbolji je tumač u Derviševića u pj. br. 2. „Svim je Ramo munu ujagmio: Odbaci im s ramena kamena, Odskoči im skoka junačkoga, Ujagmi im od oka nišane."
munàra-ê (minaret), prizidak džamiji poput tanke, vitke i visoke kule. S munare mujezin uči ezan, (t. j. poziva na molitvu i klanjanje) pet puta za dan i noć, i to: sabah, podne, ikindiju, akšam i jaciju. Munare, koje su zidane, bijele se kao ture, snopići pamuka, kada se iz daleka gledaju. Odatle po svoj prilici ona

slika: „On ispravlja (gradi) ture i munare.“ — „One s' b'jele ko ture pamuka.“ — „Po njoj s' ture bile i munare.“

mùntovati, *muntujem*, mijenjati, pazariti.

murèćep-a (murećef), crnilo, tinta, čim se piše. „Kalem ima, murećepa nejma.“

murtat-a i *mùrtatin-a*, izdajica, odmetnik; m. carski.

murtàtluk-a, izdajništvo, odmetništvo.

musàfir-a (musafer), gost.

mušket-a, prosta puška ćesarskih ili banovih soldata, plaćenika. „Pod mušketi i pod bajuneti.“ Mušket i lunta (gl. *lunta*). Mušket na koga navaliti ili nekog pod mušket (luntu) podvaliti znači degradirati, zbaciti časnika (zapovjednika) na prosta vojnika.

muški (prisl.), ljudski, junački. Kompar. muškije. „Da mi muški Turke dočekamo, Il' muškije glave pogubimo.“

muštèrija-ê, kupac; onaj, koji nešto traži, želi. „Emšerija, čem si mušterija?“ M. biti djevojci znači: zagledati se u djevojku i nastojati, da mu žena bude. „Ja sam tvojoj Zlati mušterija.“

muštùluk-a, plaća, nagrada, donositelju glasa; ići, doći na muštuluk kome, donijeti mu veseo glas i dobiti dar.

N.

Nàbodica-ê, nemiran, udarljiv, svadljiv čovjek, naletica. „Zgledaju se ličke nabodice.“ — „Nabodice i krvopilice.“

naćerati se — naćeram se, opetovati, ponovno reći isto. „Naćera se i dva i tri puta.“

naći se, nadje se, našlo se je, našao se je, t. j. roditi se, rodilo se je, rodio se. „Kako mi se j' muško čedo našlo.“ — „Kad mi se je našo Mihajilo.“

nadri-buljubaša-e, ne zna se pravo, je li to buljubaša nad buljubašom ili je buljubaša samo po imenu (po nazivu).

nadžak-a, sikirica na dugom držalu, koja mjesto štapa i za oružje služi. Glasovit je nadžak Tale Ličanina.

Nàdžaković-a Mujo, Hlivljanin, koji je po pjesmi pogubio Janković-Stojana.

nafáliti-nàfâlîm, pohvaliti, na glas iznijeti komu koga, momka djevojci. „Ja sam vaske (djevojke) njima nafalio.“ — „Nâ, Jovane Kocijanoviću! Ne bi l' mene mogle nafaliti Četri moje žute madžarije, Kâ Vrcića jedna madžarija.“

náfilja-ê, t. j. džamija na filju (slonu), prenosljiva džamija, koju filj na sebi nosi. „A car gradi na filju džamiju.“ — „Kada beže do nafilje dodje.“

nagoniti se-im se, opetovati, ponavljati, govoriti isto. „Nagoni se Vranić Alibeže, Naćera se i dva i tri puta.“

nàhija-ê, upravni kotar; lička nahija spominje se samo u Vojnikovića.

nàjahati — nàjašêm, najahivati, najahujem i najahivam: uvrijediti, napasti. „Da te iko nije najahao?“ — „Ti sirote vavik najahivaš.“

najlak (prislov), ponajlak, pomalo, polagano. „Najlak jaše, konju ne kidiše.

nakíniti-nàkînîm koga (kina-e), namučiti, napatiti, dati stradati. „Nemoj meni sina nakiniti.“

nalbet-a (nalbat, nalbant), kovač, koji konje potkiva.

nâm — náma, slava, dobar glas; izaći na nam, izaći na glas, razglasiti se. „Razglasi se na namu divojka.“ — „Divojka je već na nam izašla.“ — „Poraz nama ličkih nabodica.“ — „Zaludu nam i nâm i junaštvo.“

nàmama-ê (od namámiti), zavodjenje

varanjem, varkom. „Namama je Maljković-Stipana, A dočeka ličkog Mustajbega.“

nàmistiti — nàmistîm, često mjesto načiniti, sagraditi, pretvoriti. „Od vrančića djogu namistio,“ t. j. jašuć ga uznojio, da je od pjene pobijelio. — „Od djogata šarca namistio,“ t. j. bojom ga preobrazio u konja druge dlake.

nána-ê i *náne-ê*, majka, mati. Samo se turske majke ovako nazivlju.

nàoštraj-a, koliko kosac naoštrenom kosom pokosi, pa opet kosu naoštri. Tako je Ibro Karabegović nazvao i ulomak (komad) pjesme.

nàptati-âm, nanjušiti, naći. — Psi: „U planini naptaše divojku.“

nára-ê (možda narav, nrav), svaki glas i znak, kojim konj kaže i odaje sebe i svoju vještinu: njisak, hrzanje, kopanje nogom, skok, propinjanje. Zato neki pjevači mjesto toga kažu: *ćud* ili *ćudi*; i junak ima *svoju naru*, poseban glas i oglas. Naru pokazati, potegnuti, potezati: „Nemoj staru naru pokazati.“ — „Ja sam saznô naru doratovu.“ — „Biže kranjci na četiri strane, A od klete nare djogatove.“ — „Sve pogleda (konj) na drum niz Kotare I poteže naru u avliji.“ — „Sad na tvoju naru gledajući, Dobro nije jà tebi jà meni.“ — „Čuje s' nara ličkog poglavara.“ — „Nemoj niko kavge zametnuti, Dok s' ne čuje nara u planini, Ama nara Ogrešova sina.“

narediti-im, urediti, utvrditi, u dobro stanje metnuti; dosuditi, namaknuti. „Vrlo j' beže Liku naredio.“ — „Bože mi ga u srići naredi,“ t. j. djevojka želi, da joj Bog momka za muža dosudi; a momak veli: „Bože mi je u srići naredi.“

nargìšli bolje *nagìšli* (neskl.), vezen. Nargišli kočije.

narizati-ižem, rasporezati, nametnuti. „Narizali tain po Udbini: „Na torove debele ovnove, Na košare krave jalovice, Na krčmare vino i rakiju, Na trgovce mekahne cekine.“

naruč-a (i *naruči)*, posudba; u n. dati, posuditi kakvu stvar, obično konja. „Dajde meni u naruč dorata, Ja u naruč ja za gotovinu “

naručnice-a, narukvice. Gl. *halhala*.

nasèliti — nàselîm, nasiljati-am, kulu grad, zemlju. „Posli kuge nimac naselio,“ t. j. osvojio i ostao.

nastrići — nastrižem, kod striženog kumstva djetetu nožicama nešto kosa s glave odrezati. „Nek nastriže sina Marijana.“

nàstrihnuti — nàstrihnêm (i *nastrignuti*), kad se brci na gubici poput strehe nadignu od ljutosti. „Nastrihnuše mu brci na gubici.“

nàsvitovati se — nàsvitujêm se s kime: „Nek se drugi nasvituje s njime,“ t. j. neka uzme primjer od njega, neka ne radi kô i on. Gl. *usvitovat se*.

nàtfatiti-îm (natfaćati), iznad kakva mjesta proći neopažen. Protivno: potfatiti. „Njegovu je kulu natfatio.“

nàusnica-ê, na gornjoj usnici na gubici: brci. „Još u njega nausnice nema.“

nàusticê (prislov), usmeno, govorom, govoreć. „Pa mu knjigu naustice kaže.“

nèbesan-sna-o (od arnautske riječi *besa*), vjera, dakle nevjeran. „Što govoriš nebesne beside?“

nèdoma, nedaleko. Samo u Islamovića i Majetića. „S vojskom sišo nedoma Stambola.“

nefer-a, vojnik, momak, što ga aga od svog agaluka daje. Veći agaluk daje više nefera. Agaluk 12, 30, 60 nefera. „I agaluk trideset nefera.“

nejak-a-o, mj. siromašan.

néne-ê, starija žena, tetka. Iz poštovanja će Turčin tako reći svakoj staroj ženi, ako mu i nije rod.

nèobrân-a-o, neobrana grana. „Davor Ano, neobrana grano, Neobrana i neozobana!“ Tu se neljubljena dje-

vojka isporedjuje s granom, punom trešanja, koja se otrgne, pa se baci kome na ruke ili na krilo, a on s nje zoblje trešnje kao što se i grozd zoblje.

neprilika-e, veli se, kad starac hoće da uzme djevojku. Protivno je „prilika“, kada je dvoje jedno za drugo.

nepriličan-čna-o, pridjevak je zarobljenoj ili zasužnjenoj djevojci, koja nije za tamnovanje, pa se nikad u tamnicu i ne baca. „Sestro moja, sužnju neprilični!“

nepski-a-o, mjesto nebeski; nepski oblaci.

nesrètluk-a, mjesto nesreća. „Bojiš li se nesretluka svoga.“

nevolja-e, a) nužda, sila, potreba. „Ako cvile, jest im za nevolju.“ — „Od nevolje on se poturčio.“ b) tamnica, sužanjstvo. „Jer im Ale dopade nevolje.“ — „On dopade zida i nevolje.“ — „Eno me je metnô u nevolju, U nevolju, u moju odaju.“

nevoljnik-a, zasužnjenik, zatvorenik, sužanj u tamnici. „On otpušti sužnje nevoljnike.“

nìćâh-nićâha, ženidbena pogodba, sklopljena pred kadijom, obično po zastupnicima (većilima) momka i djevojke, kojom se ženik obvezuje, da će toliko i toliko u novcu dati ženi, ako je prije njezine smrti otpusti. Nićah učiniti znači s toga ženidbu sklopiti, vjenčati; n. povratiti, ženidbu razvrgnuti. Djuveģija daje nevjesti 50 dukata nićaha, kada ide na njezine oči na dvoboj, u kom bi mogao poginuti.

Niče-ê, mjesto Nikola. Predojević Niče, kasnije Hasanpaša, koji je Bihać osvojio.

nijet-a, odluka, nakana; n. učiniti, odlučiti, nakaniti. „Eto jesam nijet učinio.“

Nímac-mca a) Bošnjaku je svak Nimac, ko nije njegova zakona i ko mu nije zemljak, dakle svaki tudjinac sa kršć. zapada. S toga je to više općenito ime. „Posli kuge Nimac naselio,“ t. j. osvojio. b) ono, što i nimačkinja (puška) ili alamanka (sablja). „Pa se fati nimca od obluka.“

nìmâd-i i *nimàdija-ê*, skupno ime od Nimac; nimad na Kotarima, nimadija s primorja.

nimkinja-e i *nimačkinja*, puška iz Njemačke Gl. *alamanka*.

nisko (prislov), daleko; ponisko, poniže.

nispod (predlog): „Nispod Lišće na Gacku izadje.“

nišan-a, a) na pušci cilj. „Pa na pušci nišan ufatio.“ b) ono, u što se puca. c) Nišan davati, t. j. dati junačku igru, pucanje u nišan. d) biljeg, ili nadgrobni spomenik. e) na prsima ono, što i medulja ili urdin.

njeko (prislov), po prilici, oko. „Njeko ih pije trijes i četiri.

nóna-ê, mjesto noga. „Šćipi none oko deli-djoge“

Novi-oga, ime gradu pod Velebitom (i sada selo u Lici); gradić u Bosni (i sada); u Dalmaciji kod Zadra; Herceg-novi; Gjurgji-novi.

Nùhan-a, ime Muhamedovcu; od toga Nuho. Glasovit Gjulić Nuhan, Mustajbegov bajraktar, sin Gjulije. Njegov sin Nuhanović (Nukanović).

O

Obaći — obadjem (oblaziti), pohoditi.

obdulja-e, konjska trka, utrka (košija).

obdùljâš-obduljáša, konj za obdulju, sposoban i priredjen.

òblazak-ska, pohod. „Ja ću tebi na oblazak doći.“

òblučkinja-ê, puška, koja visi o obluku (unkešu, unkašu).

obluk-a, jabuka na prvoj strani sedla. Gl. *unkaš*.

obor-a, često puta samo za se, mjesto obor-kapetan.

òborov-a-o, što i obor-kapetanov; ***oborski-a-o***, što i obor-kapetanski; oborsko odijelo.

obor-kapetan-a (rjedje obor-general), od njemačke riječi *„ober“* — viši zapovjednik. Turci se u tebdilu najvole izdavati za obor-kapetane.

òbraniti se — îm se, raniti se, biti ranjen. „Obrani se Maljković-Stipane.“

obraz-a, čast i poštenje, dobar glas; crn obraz: izgubljeno poštenje ili koje se može izgubiti. „Obraz čuvaj, a glave ne čuvaj!“ — „Crn ti obraz na obadva svita!“ — „Bojiš li se svom obrazu crnu?“ — „Davor Zlate, moj obraze crni!“ — „Ti se ne boj svom obrazu crnu, Dok god čuješ pobratima svoga.“

obùmira-e, obumjera (omjera): konac, konopac, čim se mjeri širina, duljina i dubljina.

òčević-a, onaj, koji se uvrgne na oca junaka. Protivno: ***materić***.

òdaja-ê, soba; stanica za jenjičarsku četu ili kumpaniju.

odajski-a-e, vrata odajska, od odaje.

odležati — odležim, mirovati, ostati miran, isto i ***uzležati***. „Pod tim Turci odležati ne će.“

òdobaša-ê (odaja-baša), koji sobe, odaje čuva, otvara i zatvara; zapovjednik jedne sobe, u kojoj neki broj vojnika prebiva (jedna satnija na pr. jenjičara). Odatle: Odobašić.

òdžak-a, dimnjak na kući; ognjište u kući; sama kuća.

òfaliti-îm, opotrebiti, osiromašiti. „Već po Lici ofalili Turci.“ — „Ofalio i opotrebio.“

ogàrevina-ê i ***ogarevište-a*** ostanci izgorjele kuće, kule.

òglasa-ê, znanje, najava. Topovi i mužarovi daju pucanjem oglasu na sve strane. — Brez oglase proći, t. j. bez znanja.

ògledati se — ògledâm se, u boju, u mejdanu se pobiti i junaštvo okušati. „U mejdanu da se ogledamo.“

ogljen-a-o, mjesto: ognjen. Ogljena Marija.

ògroš-a, bolje ***ograš***: sukob, borba. U ovim pjesmama: jeka, pucnjava od pušaka; ogroš se slomio, prelomio; oboriti ogroš na koga, t. j. vatru iz pušaka; sitan ogroš.

Ogroš Omeraga, lički junak, takodjer Ogreš Omeraga.

Ogrošević Alija (Ale), lički junak, sin Ogrošev.

oka-e, mjera i vaga, 1.250 grama.

oko-a, množ. ***òka — ókâ***, oči. „Gavranovi s' oka napojili.“

òkajati — òkajêm, koga ili što: osvetiti, n. pr. pobratima, ruku.

òkletva-ê, zakletva, vjera. „Hoću, Sava, tako mi okletve.“

òklinak-nka, pod gorom i uz goru komad iskrčene šume, pretvorene u pašnjak ili livadu, te izgleda kao klin zabijen u šumu.

òkupiti-îm, potjerati, pognati (u mejdanu). „Da m' okupi Gerzelez Alija.“ — „Ti pobigni, ja ću okupiti.“

òmaliti-îm, čega ili ***čim***, malo imati, uzmanjkati, malo, premalo donijeti, dovesti. „Ne će tebi omaliti vina.“ — „Nemoj meni omaliti vojske.“ — „Nemoj meni svatî omaliti.“

òpasati se, opašem se, razumijeva se: snagom, oporaviti se od rana, od bolesti. „Opasa se u šestoj nedilji.“

opaziti (topove, viku, naru), mj. čuti.

òperdan-a-o (od ***perda-e***, koprena, zastor, ograda, pregrada), ogradjen. „A spremiti lagahne kočije, Koje jesu caklom operdane.“

ophr̀vati — ophr̀vím (obhrvati), obladati, opkoliti. „Ophrvaše Turkinju divojku (psi).“

opòjiti — òpojîm, ono što i otpojiti, otporiti, t. j. otparati, otkinuti: dugmeta, toke i ilike, kandžije.

òpozlica-ê. po smislu pjesme: zao čovjek, koji uvijek o zlu misli i radi. „Te Kozlice i te opozlice.“ Ef. Softić misli, da su to „Opuzlice“, jedno ne-

vjerno ličko pleme (poput Kozlicâ), kojega potomci i danas u Bosni oko Prijedora žive. No u tom značenju (kao vlastito ime) ne dolazi ova riječ ni u jednoj pjesmi.

òpotrebiti-îm, osiromašiti, potreban postati. „Ofalio i opotrebio." Gl. *ofaliti*, *osurdjutiti*.

opran-a-o. ugledan, svjetao; o. delija, katana, gospodin.

oprémiti* — *òprêmîm, a) poslati, odaslati: knjigu, momka. b) obući, prirediti: djevojku za kolo, za vjenčanje; konja za boj, za put, za dvoboj. c) mrtvaca (meita) za ukop po vjerskim propisima.

opsòčiti* — *òpsočîm, od starohrv. riječi: *sok*, pregledati, ogledati, istražiti. „Dok za Mujom staze opsočili." Gl. *prisočiti*, *prisakati*.

òptračit-a-o (optračen-a-o; od trâk), trakom opšiven, optočen.

òputa-ê, od ovčje ili kozje mješine usukana dretva. Opanci na oputu; kajas od opute. „U kulaša četiri kajasa, Dva od lika, a dva od opute."

ordija-e, veća četa, vojska, osobito utaborena.

orma-e, ono, što i takum konjski, nared, pribor konjski, oprema konja jahača.

osìčâk-osičáka i ***osjèčâk***. Po Vojnikovićevu tumačenju onaj, koji je počeo sijediti, te bradu siječe ili reže; ali znači i izvježbana bojca, veterana.

òsin-a, osjen, odsjev. „Od divojke osin udario." Gl. *šefak*, *šepak*, *šimšik*.

Osmànlija-ê, Muhamedovac, koji samo turski govori: Turkuša. Bošnjaci im nijesu nikad voljeli.

òstajati* — *òstajêm, zamjeriti. „Ne ostaj mi, što sam govorio!" — „Meni, bane, nemoj ostajati!" Kaže se i *hator ostanuti*.: „Da vam hator ostanuti ne će."

òstati se i ***ostanuti se***, kaniti se, okaniti se čega. „Tog se bajro da ostane ne će."

ostúpiti se koga ili ***čega***, okaniti se.

òtâr-a, pjevači ne znadu pravo, što znači, nego tim označuju kršćansku crkvu ili dijelove crkve (oltar, zvonik). „Sve obara tare i otáre." — „On s' otaru kreće namastiru." — „Do otara i do namastira."

òtiskati, ***otiskivati***, ***otisnuti***, a) baciti: jagluk, jabuku na djevojku, koplje: „Otiskuju koplja ubodice." b) odjahati: „On otišće od avlije djogu". c) otići, otputovati: „On otišće na ravne Kotare. d) uzvrnuti, uzbaciti: „A otisko uz ruke rukave."

otkázati koga ili ***sa koga***, obznaniti, prokazati, odati, otkriti. „Ja sam tebe njemu otkazala."

Otòčlija-ê, iz Otočca; Otočlija ban.

otpanuti* — *otpanem i ***otpadem***, odjahati, otići. „On otpade od bijele kule." — Roditi se: „Otkad postô, od matere otpô." — „Ja kako sam od matere pala."

otpisati-šem, pismeno odgovoriti, ali znači i optužiti, ocrniti, oklevetati.

otpočeti, ***otpočnem***, mj. otpočinuti. „Već mu žarko otpočelo sunce."

òtpuknuti* — *òtpuknêm, pucanjem odgovoriti: topovi topovima.

otrgívati, ***otrgujêm***, mj. pucati: „Pod bajraci popivaju kranjci, Otrguju puške nimačkinje."

òvatriti-îm, pušku ispaliti. „Ovatriše, al ne zafatiše."

òvdulja-ê, ***ovduljaš-a***, mj. obdulja, obduljaš.

ovètšati* — *ovètšâm, ostariti. „Vrlo ti je kula ovetšala." Gl. *povetšati*.

osudjùrtiti-ozudjùrtîm, osiromašiti (od *sudjurt:* siromak). Gl. *ofaliti*, *opotrebiti*.

oženiti se na ženu, drugu ženu uzeti. Toga se boji turska djevojka, ter se udaje često pod uvjetom, da se njezin čovjek na nju drugom ne oženi.

P.

Padišah-a, car, samodržac, sultan.

pafta-e, gl. ***papta***.

pàj-pâja, dio, dijelak plijena; po paj, po dva, po pet pâjâ. „Na ranjena po dva paja daje.“ — „Hoćeš na paj dati babetinu?“ — „Paja ne ću, ne dam babetine.“

pàlânka-ê, gradić, varošica.

pàloš-a i ***palošina-e***, dugačka, ravna sablja, sabljetina. Po ef. Softiću madžarska sablja. „A za njim (oko njeg) se palošina vôzâ.“

pâlta-ê, po Kolakoviću: kula. „Nigdje palte ni palanke nejma U četiri one banovine.“

pàndûr, ***pandúra***, četnik, četovnik, stražanin (od „banderium“), član čete, koja pod svojim buljubašom ide na harambaše i njihove hajduke, ili koja čuva u čardacima medju protiv Kotara, Otočca itd.

pàpta-ê, malo dugme ili praporčić, što visi na konjskoj uzdi ili na kiti od bajraka. Gl. ***pafta***. „Stade fûka (hûka, zvrka) paptî od bajraka.“

pàra-ê, novac turski najmanje vrijednosti: „Na njem pare nejma djeisije“, t. j. odijelo mu nije vrijedno ni jedne pare. Najčešće uz ***dinar***. „Živa glava dat će dugovanje, Mrtva ne će pare ni dinara.“

pȁra-ê, duha ili duša. „Nije magla, što je od godine, Već od pare (duše) konjske i insanske.“

pàrada-ê, obično uz ***glide***, ***glije***; glije i parade, vojnička četa u red postavljena. „On pomeća glije i parade.“

parmak-a, prst, kolac. „Sve divojki isiče parmake, Njoj se prsti po travi prosuli.“ — „Na parmake naslonila dojke.“

parmàkluk-a, ograda od velika i debela kolja (Pallissade).

parmàksuz-a, bez prsta, besprsnik. Parmaksuz Alaga, Parmaksuzovac, Parmaksuzovka.

pàša-ê, viši časnik ili službenik u turskom carstvu, u časti generala.

pašàlija-ê, momak u službi pašinoj, pašin ili carev delija. Osman-pašalija.

pašin-a-o i ***pašinski-a-o***, što je jednoga paše ili svih.

pàšmaci-ka i ***pašmazi-gâ***, fine, zlatom vezene cipele, postule, kako ih bogate turske gospoje nose. „Bi l' joj nóne za pašmake bile?“

pašmànluk-papuče-a, što i pašmaci.

pàtisati — ***pàtišêm***, prestati. „Već im bila puška patisala.“ — „Puška puca, nikad ne patiše.“

pazáriti-pàzârîm, mijenjati, promijeniti. „Tudi oni sužnje pazariše.“

pèča-ê, od konjske strune opletena, prozirna obrazina s otvorom za oči, nos i usta (da se može gledati i dihati), što su nekoč turske ženskinje nosile na licu a sada ne nose (tako ef. Softić) „Meće peču, ogrće feredžu.“ I konj može imati nekakvu peču: „Dopadoše dva zrna sindžirli, Razbiše konju peču nad očima, Mrtav dorat pade po ledini.“

pèhlić-a, po ef. Softiću: nabor odjeće na ženskim kukovima. „Na dva kraja dva pehlića zlatna.“ Nu pehlići se spominju i na čelenkama.

penga-e (od ***pengati***, lat. pingere), slika na vezivu. U pengu metnuti ili strpati znači uslikati, uvésti iglom. U pengu meće ili upenga djevojka konja i junaka po vidjenju ili čuvenju, pa ih po tom prepoznaje; odatle: „Penga se je s njime udarila.“

peràli kandžija-e, korbač, bič od više perâ ili trakova.

perčin — ***perčina***, čuperak dugih kosa na vrh glave ili na zatioku; često puta mjesto ***konjska griva***. „On doratu pade po perčinu.“

Pèrjan-a, ime kršćanskom junaku, kotarskom serdaru.

pero-a, a) čim se piše. b) zdraka od

zvijezde danice: „A danica pero pomolila". c) pero u buzdohana, u kandžije. d) vršak sablje (pale) s obje strane oštar: „Malo ga je perom dofatio, dvi ga pole oko sablje pale." — „Udari ga po desnom ramenu, Pod livo mu pero izletilo." — „Sijnu njemu golotrba ćorda, Pa Višnjića perom đofatio."

pèškeš-a (peškiš), ono, što i bakšiš, dar u novcu iz ruke.

peškir-a, ručnik (otirač, otarak): „Sav je peškir u krvi usiren."

Petraš-a, mjesto Petar.

pînja-ê, mj. pjena: „Atu s' pinja niz kičicu sliva."

pištàljika-ê, nekakav glazbeni nastroj, svirala, koja pišti. „Bubanj bije, pišti pištaljika."

pìštolja-ê, mala puška, kubura. Očevidno u novije vrijeme u pjesme uneseno.

plac-a, trg, tržište, trgovačka varoš. „Oni sišli placu i Karlovcu."

plâćnik-a, *plaćenik*, *platnik*, soldat, vojnik, uzet na plaću.

plahnuti se, *plahnem se*, poplašiti se: „Plahnuo se dobar (konj) od pušaka."

plâho (prislov), naglo, brzo, jako, vrlo.

pleska-e, udarac rukom ploštimice. „Ti si mene pleskom udario, Kako ženu biješ na odžaku." — „Ja ću njega lako dostignuti, Bijuć pleskom kuli doćerati."

pljusnuti se po obrasih, brže bolje umivati se vodom i rukama.

plȍča-ê, u ćemera ili pojasa: spona, zaponac; u konja potkova (samo u Bosni).

Plȍča-ê, palanka u Lici (i sada selo). Pločanin-Alaga.

poboj-a, trag, osobito od konjskih kopita, ploča.

pòbojicê (prisl.), tragom. „Pobojice ide za svatovi."

pocigániti-pocìgânîm, učiniti koga ciganinom, za cigana dati djevojku, ljubu. „Jer ti moju ljubu pocigani."

podnímiti se -im se, poduprijeti se, podbočiti se. „Na livu se podnimio ruku."

podrum-a, sav podzemni ili prizemni prostor pod kulom ili čardakom, u kojem je domaće blago, a za konje može biti i prezidan, pa odatle *prezid*: „On u podrum do prezida dodje."

pòdviš, mjesto *podvivši*, *podvivš*. Gl. *dvoriti*.

podvoljak-ljka i *podvoljčina-e*, u gojna čeljadeta druga brada izmedju prave brade i jabučice na grlu. „Podvoljčina baš ko misečina."

pogača-e, tanak, nekvasan hljeb od pšenična brašna, brže-bolje umiješen i ispečen.

pogledanje-a, što je vrijedno gledati i pogledati. Moje pogledanje! „Ličko pogledanje" je pridjevak Tale Ličanina od šale. „Davor Tale, ličko pogledanje!"

pogrmiti-im komu, *čemu* (ruci), poći, pohitati, pobrzati; poletjeti ruci, da je poljubi. „On aginoj pogrmio ruci." Gl. *pohrliti*.

pògubati se -âm se, od gube oboljeti: „Al su vam se konji pogubali, I od gube, beže, pokrepali."

pohod-a, odlazak; na pohodu, t. j. odlasku. *Pohodi-â* ili *pohode*, što i *odlazak*.

pòhrliti-îm n. pr. ruci, znači što i *pogrmiti*.

pòhuliti-îm (gl. *hùliti*), pokuditi. „Tebe fale, da si junak pravi, Još ni mene pòhulili nisu."

pojàgmiti se-pòjagmîm se, o što, kamo ili čemu: pohitati, požuriti se. „Od otu se čašu pojagmiše."

pokasivati-pokàsujêm, nešto brže jahati, ni polagano, ni prebrzo. „Pokasuje (kulaš), travu popasuje."

poklòpiti-pòklopim konja, posjesti konja, prignuvši se grivi njegovoj; pokriti. „Sve je polje magla pòklopila."

pòkupiti-îm, u jedno složiti, stegnuti To veli jahač konju, kad mora za

kratko vrijeme jahati tri i više puta toliko, koliko obično treba; kajas pritegnuti. „Sve u jedan sahat pokupio." — „Crnogrivcu kajas pokupio." — *Pokupiti se*, veli se konju, kad se stisne na velik skok. „A dobar se pod njim pokupio: Za dva koplja u havaj izliće, A četiri pada po meraji." — „Dorat ciknu, pa se pokupio."

pòloš, a, o, nešto loš, slabiji. „Što su bile pološe divojke, Iz kola su one ispanule."

pomésti se-pométêm se, zabuniti se, zabluditi, zabasati. „Pomeli se naši kulauzi."

pomilovati-ujem koga, biti komu dobar, milostiv, obasuti ga darovima, dobročinstvima, nazad u milost primiti: „Ti pomiluj oba sina svoja!"

pomoć-i, razumijeva se: božja. „Pomoć viknu, pa se poklonio."

pòrediti-îm, uporedo ići, jahati. „Poredi mu Dizdarević Meho."

poriz-a, porez, danak. „Nek ne daju poriza od glave."

porizati-porižem, rasporezati, nametnuti tain (živež). „A poriza arpu ugruhatu." Gl. ***narizati***.

posijati-em. gl. ***usijati***, ***uputiti***.

posli, t. j. poslije, poslij. Mj. izuzev, osim: „Niko njemu ni mukajet nije Posli pobre Bunićanin-Muje."

pòsobac-pca, u nekih i posovac; dva posopca sina; sve šest, sedam posobaca (posovaca), to su sinovi redom rodjeni brez sestara medju njima.

póša-ê, povijač ili šal nekoliko metara dug, što ga Turci motaju oko feskape i glave (ahmedija) ili oko pasa.

pòtfatiti kulu, nevidjen proći ispod kule.

potfatiti se komu, obvezati se komu. „Mi se našem banu potfatili, Da ćemo mu kulu uhoditi."

potegnuti, p. naru, pokazati naru; p. na vijeće; poći, doći: „Pa potegoh tebi na Kotare."

potríbiti-pòtrîbîm. uništiti. iskorijeniti. „U tebe se kuga naselila, Potribila po tebi junake!"

pòtûr (neskl.), pridjevak poturčenika: potur-Husein, potur-Ibrahim.

povèščati i ***povetšati-poveščam***, ostariti, (odijelo, kula). Gl. ***ovetšati***.

povod-a ular, oglavnik za vezanje konja na jasle i kad se ne jaše. „U povodu povede dorata", t. j. konja u pričuvi. Gl. ***jedek***.

pòvodnik-a, konj u povodu (konj u pričuvi).

prangija-e, mužar, možar.

praviti-im konja, konjem upravljati, nekim pravcem jahati; u knjizi govoriti: „Što je njemu u knjizi pravio?"

prazòvit, a, o, konj neškopljen, hangir, pastuh. „Pa pojaha ata prazovita."

prediti-predijem, drugo ime dati. „Ban njimaka imena predio: Zlati dio ime Angjelija, Omerici malom Pantelija."

prefatiti (mj. ***prifatiti***), pritegnuti. „Prefati mu na spone kolane."

pregòniti-prègonim, pićem, u piću pretjerivati; pregoniti obrazu, vrijedjati, u poštenje dirati.

prekumak-ka (prikumak), drugi kum kod vjenčanja u svatovima.

prelòžiti komu, preći komu, predati se komu.

premòtati-âm, proći, minuti. „Već je pola noći premotalo."

prepeti mj. ***pripeti***, za glavu, na glavu čelenku, pero: „Prepeo mi pero pozlaćeno, A dao mi obor-kapetanstvo."

prepiti-prepijem, noć u vinu, vino po noći: „Svu noć oni što prepiše vino." — Pretjerati pićem, previše piti: „Ali jesi u piću prepio?" Odatle prepjanica, t. j. velik pijanac.

prepívati-prèpîvâm, pripijevati momka i djevojku, obično u kolu, gdje djevojke pjevačice u dva stiha spomenu momka i djevojku, koji se rado gledaju: „A divojke pismu

zapivaše, Prepivaše agu Kumalijća I Zlatiju kićenu divojku.“

prespívati-am (*prispivati*), dobro služiti, u pravo vrijeme dolaziti. „Prespivô ti hajvan u mejdanu!“

preticati, *pretičem*, u trci biti prvi, t. j. konj. „A dobar ti preticao dore!“

prèvjeriti se, *previriti se*, vjeru promijeniti, pokrstiti se ili poturčiti se.

prezid-a, staja za konje pod kulom, posebni odio podruma.

pribáljati-prìbâljâm, od priboliti, preboljeti, t. j. rane: „Od koje se rane ne prìbaljâ.“

pribolkinja-e, rana, koja se može preboljeti.

príčati, *prîčâm*, prijeko, zlonamjerno gledati: „Pa sve priča djače na Jovanče.“

prîči, *a*, *e* i *pričiji*, *a*, *e* od (prîk, prijek), bliži, kraći, važniji. „Priče staze znade na Kotare.“ — „Pričije je tvoje prijateljstvo.“

prihodni, *a*, *o*, samo ovan. Po tumaču pjevača ovan od jedne godine, za pečenje najbolji. „Na torove prihodne ovnove.“

priićràmli (od *ićramli*), vrlo uljudan, koji dobro dočekuje.

prijatelj-a, često puta mjesto svojta. Rodjaci jednog ženidbenog druga zovu rodjake drugoga „prijateljima.“

prilegnuti-prilegnem, prijeći kome ili na čiju stran. „Ibrahim je kralju prilegnuo.“

prilog-a, pomoć, pomoćna vojska. „Bit će nama u prilogu Turci.“ — „I priloga dvanaest hiljada.“

prilòžiti-prìložîm, prijeći u čiju vlast. „Kad je evo sad sedam godina, Kako j' moja Bosna priložila, Priložila Beču i ćesaru.“ — *Priložiti se*, predati se, privoljeti. „Ne bi li se banu priložila.“

primiti-im, znači često, oteti, osvojiti: grad, selo.

prìncip-a, naziv dužda mletačkoga; često mjesto: principovina.

principovina-e, zemlja, država, oblast duždova (Zadar i zaledje mu).

pripona-e i *pripon-a*, kuk. „Od pripone pa do sise live.“

prisákati-prìsâčêm, razgledati, pretraživati. Gl. *prisočiti*.

Prisika-e, polje i mjesto kod Bišća.

prisòčiti-prìsočîm, prègledati, istražiti, pretražiti.

prisojnica-e, ono, što i prisojkinja, t. j. zmija.

prisájmiti-prìzâjmîm, pozajmiti, zajam dati.

prnjo-e, prnjavac: „Pušti, prnjo, od Boga ti teško!“

pròcip-a (*procijep*), podug štap ili tanak prut na jednom kraju rascijepljen, raskoljen. U tu pukotinu zatakne se knjiga, pa knjigonoša digne štap-procijep, da ga svako kao knjigonošu može prepoznati. — I zmija se hvata u procijep, da ne ujede. — „Momče nosi knjigu u procipu.“ — „Cvili (pišti) kano u procipu zmija.“

prògledati-âm, knjigu; za koga ili za što pitati ili saznati za koga. Gl. *providiti*.

prohòditi, *prolaziti što*, mimo što ići. „Niz rudine prolazi kočije.“

prometnuti-metnem koga, ne pogoditi koga sabljom ili puškom. „Oba su ih puške prometnule.“

Pròmîn-Promina, nepoznati utvrdjeni grad kralja Prominlijća na rijeci Prômini.

pròpasti, *pròpadnêm*, mimo proći, protrčati jedan kraj drugoga. „Već im oba ata propadoše.“

pròsačkinja-ê, *prosilica-e*, *prošenica*, knjiga, kojom se djevojka za koga prosi.

providiti-im znači ono, što i progledati. „Ja ću za tvog sina providiti.“ — „Još mi za njeg providili nismo.“

Prosor-a, ime gradu na više strana: u Primorju hrv. i dalm., kod Otočca i u Ugarskoj.

prsten-a, osim običnog značenja: a) zaruke: „Izvedi mi na prsten divojku.“ — „Prsten dao i ugovorio.“ b) dar zaručnici od zaručnika, njegova ro-

djaka ili pobratima: „Dati prstena dvista madžarija."

pȑtljati-âm, seliti, putovati. Odatle poprtljati, isprtljati. „Prtlja care moru na djemije."

pruglo-a, takodjer *kruglo*, krug, okrug. „Zmija se je u pruglo savila."

punta-e, kavga, boj, bitka. „Puče lunta, završe se punta."

pȕla-ê, šara, grane na vezivu.

pȕlati-âm, graditi šare, grane na vezivu.

puset-a, oružje za pasom; ko ga nema, on je *golopas*.

pùtâlj-âlja, konj putonog, koji ima bijelu cvitu na jednoj, na dvije ili na tri noge do koljena. Ako ima i na četvrtoj ili ako ima cvite iznad koljena, ne dobiva takovo ime (cf. Softić). Glasovit konj Jankovića Stojana.

R.

Raba-e, voda, rijeka u Ugarskoj.

'rabum-a i *rabun*, gospodin; rabum-alah ili alah-rabum: Gospode Bože!

rȁd, *a*, *o* i *radan*, *dna*, *dno*, veseo, radostan; mati mu rada ili radna.

raditi-im, često: gledati, nastojati. „Radi mi se brzo povratiti!" — Rad'te meni indat učiniti!" – Rad'te njega živa ufatiti!"

radnja-e, trgovina, obrt; r. otvoriti. Samo u Ibre Topića.

ragbet-a, obrok. „Onda ragbet da nama postavi."

rahmet-a, pokoj, mir; r. učiniti, ostaviti, zaželjeti pokoj mrtvome. „Mi već momku rahmet ostavismo," t. j. pomislismo, da je poginuo.

rahmetile i *rahmetli* (neskl.), pokojni, pokojnik

raht-a, po pjevačima samo sedlo i sve pripadnine sedlu: uzde, uzengije, haša itd.

rahur ili *rahor-gora-e*, sitna gora ili grmlje, što ga vezilja naveze na platno, na kapu (kubakliju)

rája-ê, podložnik cara i spahije kršćanske vjere, pojedinac i svi ukupno.

raki, *rakili* ili *rakli safun-a* sapun, u koji se daje mirisava špirita.

ramàzân-ána, bolje *ramadan*, deveti mjesec muhamedovske mjesečne godine, koji se pomiče u sva godišnja doba. To je posni mjesec, poslije kojega slijedi veliki bajram.

Rámo-ê, ime Muhamedovcu, koji se rodi mjeseca ramazana. Gl. *Bajro*, *Šaban*.

rastočiti se-im se. veli se za konja, koji je od jahanja iznemogao, pa ne može dalje. „Veš mu s' maman rastočio djogo."

raščatati-am, raspačati, razaslati (knjige).

ras (prijedlog), mjesto radi, rad. Odatle *poras*. „Raz hatora Boga velikoga, Raz gajreta cara čestitoga.

razabrati-razaberem, knjigu r., razumjeti, proučiti; r. se, prepoznati se, vidjeti se. „Dva bi s' u njoj pišca razabrala," t. j. u avliji, koja je tako velika, da bi jedan pješak drugoga jedva mogao vidjeti i prepoznati s jednoga kraja na drugi.

razbiti-rasbijem. ono što i potući, poubijati, raspršiti: „Razbij svate, a otmi divojku." — „Crna s' gora razbiti (isići) ne more," t. j. toliko je neprijatelja, koliko u gori drvlja, pa ih ne možemo svladati.

razbijenik-a, koga je lako razbiti, svladati, raspršiti. — „Dopadoše kô razbijenici." — „Svatovi su svaki raz-b'jenici."

rázi (neskl. — arapska riječ), zadovoljan; samo u Alije Prošića. „Ako s' razi prijateljstvu mome."

raslog-a, dobro i obilje. Pjevač reče: ne raditi, a dobro jesti i piti. „Pa nazdravi toga brkajliju, Na njegove

brke gledajući, Ko kada su u razlogu rasli."

razložiti-im, postaviti i započeti jelo i piće. „Razložiše hladno piti piće."

rasmet-a, po tumačenju pjevača zadnje noge u konja. Kako ih razmeće znade se, je li loš ili dobar.

rećat-a, sagibanje tijela pri molitvi Muhamedovaca; samo klanjanje. Gl. *hadži-rećat*.

red-a, a) vrijeme od dana i noći, 24 sahata. b) red ili reda mi je na Kotare poći, t. j. moram poći. c) u red, t. j. skoro, brzo: „U red će mi i svatovi doći."

redni, a, o ili *rednji*, redna ili rednja čaša, kad po redu iz jedne čaše više njih pije. „Redna čaša naokolo hoda, Kano tica od grane do grane U proliće, kad savija gnjizdo." — „Ako dajem, svoju rednu dajem."

rešma-e, uzda; ono, što je na uzdi.

rešmanka-e, *rešmankinja*, *rešmanlija*, obično uzda navezena, nakićena. „Zauzda ga uzdom rešmankinjom."

resil (neskl.), izgrdjen, obružen, posramljen; r. učiniti, posramiti, izgrditi, ispsovati.

resìluk-a, sramota, ruglo.

rìdjân-ána, rídjo-ê, konj ridjaste dlake.

Rimluk-a, zapadno kršćanstvo, oblast rimskoga pape ili rimskoga ćesara. U jednoj pjesmi sam papa.

rim-papovo dijete. sin vrhovnoga katoličkoga biskupa i svećenika.

Ripač-pča, nekad grad, sada selo više Bišća na Uni.

risovina-e, koža s krznom od risa za konjski pokrivač priredjena. „Risovina krvi poštrapata."

roborstvo-a, mjesto ropstvo. „U robovstvo tebe ću primiti."

rosa-e, rosu otruniti, slikovno mj. rano podraniti: „Ko j' Udbinu jutros ostavio, Na Gaštici rosu otrunio?"

rosulja-e, rosna livada ili poljana.

roždanice knjige i *roždanici*, svete knjige u kršćana. „E tako mi Rima i zakona I tako mi roždanica knjiga!" — Tale Ličanin uz *klapovnice* nosi i roždanice.

rudine-â (rudina-e), travnik, livada, koja se ne kosi.

rz-a, obraz, čast i poštenje, osobito ženskinja. Rz i obraz: „Bojiš li se rzu i obrazu?" — „Do sad bila rzom i obrazom," t. j. poštena, netaknuta, neoskvrnjena.

S.

Sabah-a (saba-e), zora. Kod Muhamedovaca vrijeme prve molitve, 45 časaka (dekika) prije radjanja sunca. Sabah klanjati, saklanjati.

sadràzem-a (sadr'azam), veliki vezir, prvi doglavnik ili ministar do cara.

sàdžâk-a, tronoga, ali i kosti desno i lijevo od vrata čovječjega. „Sindžirhalka vratak ogulila, Već se na gô sadžak poslonila."

sahan-a, zdjela, pladanj.

sahibija-e, gospodar, vlasnik. Biti sahibija „riječi" znači: riječ držati; *ilum-sahibija* učenjak, pismen čovjek; *muhur-s.*, držalac, čuvar pečata.

sàja-ê, čoha, fino sukno; saja venedička. „U čistu ga saju okrojiti."

sajàli (neskl.), od saje; sajali-čakšire.

sajam-jma, zbor, sastanak naroda oko crkve. „Hoće l' biti sajam oko crkve."

saklanjati-am i *sklanjati*, do kraja klanjati sabah, podne, ićindiju, akšam, jaciju.

sàlâm-áma, pozdrav, mijenja se sa *selam*. Ovaj se upotrebljava na daleko, onaj učelice, na sastanku; salam nazvati, prifatiti, otprimiti. „Na salamu i turskom ićramu." — Salam-aleć (Salamaleikum!): neka ti je božji pozdrav!

sàle-sâlâ, nosila, nosiljke. Dva kolca ili dva koplja, na njima grane jelove ili druge kakve, nose ih dva momka ili dva konja, jedan za drugim. „A ranjenim sale pogradiše Na dva konja, na koplja četiri.“ — „Ranjenike na sale digoše.“

samovoljan, *ljna*, *o*, pridjevak sablji, ćordi, koja se sama vadi iz korica.

samùrli-ćurak-ka, *samurli-kalpak*, što je od samura, od kune, kunovine. „A samurli-ćurak obgrnuo.“

sanduk-a, škrinja za čuvanje odijela, novaca.

sandžak-a, zastava, okružje; sandžak-bajrak, zastava većega okružja, n. pr. Like itd. Sandžak-Osmanbeg.

sàpi-î, krsta, križa konjska nad zadnjim nogama. „Otisnu je sa sapi doratu.“

sapište-a, gvozdeno držalo u buzdohana, topuza.

sapriti se — *saprijem se*, popravdati se, parnicu povesti, jedan drugoga tužiti. „Nek ustane, da se saprijemo!“

sarač-a, remenar i sedlar.

saràhor-a, po pjevaču graditelj ladje. Po ef. Softiću kaže se i sada sarahor radniku na roboti, koji besplatno mora raditi (n. pr. na cesti).

saraj-a, obično množ. *saraji-â*, velika kuća, dvori carski, velikaški.

saraśćer-a (asker), zapovjednik vojske.

saviti-savijem, *savijati-savijem*, *savijati-sàvijâm:* četu, vojsku, zemlju skupiti. Gl. *sviti*, *sbiti*, *sbijati*, *usvijati*, *podignuti*.

sedef-a, biser-školjka; odatle *sedefli* ili *sedefov*. „Čelo joj je tahta sedefova.“

sedmakinja-e, djevojka od 17 godina. Baba veli Tali Ličaninu: „Volit ćeš mi nego sedmakinji.“

sefer-a, put u rat, sam rat. „U nas rata nejma ni sefera.“ — „Ti s njim moraš sefer otvoriti.“

seir-a, *sejir* (*sehir-a*), ljubopitno razgledanje; s. činiti, učiniti: razgledati, pogledati. „Oni od njeg seir učiniše.“

seiriti, *sejiriti* (*sehiriti*)*-im*, razgledati, ogledati mjesto, grad itd.

seis-a, momak kod konja; seiz-Marko, s. Simo.

seizbaša-e, prvi konjušar. Seizbaša Jure.

sejmen-a, carski vojnik sa istoka (Anadola).

sejmenbaša-e, zapovjednik sejmenâ.

seksàna-ê (*sejsana*), kovčeg, sanduk (škrinja), pun robe, ruha djevojačkog, a i tovarni konj, koji taku robu nosi. Seksane idu uz djevojku udavaču ili se kasnije šalju.

selam-a (*salam*), takodjer *selamet*, pozdrav. „Selam ti je beže opravio.“ — „Selam ti je kićena divojka.“ — „Selam ćeš mi roditelju mome.“ — „On je selam ličkog Mustajbega.“

selamiti-im, pozdrav slati, nositi, odnijeti. „Selamit ćeš kićenoj divojci.“

selèmbet-a, konjski naprsnik, lijepo iskićen. Gl. *gjulbek*. „Kolan veže, selembet priteže.“ — „Kolan steže, a selembet veže.“

seliman-a, ili *selman* vrst malih pušaka, što ih je u Arnautskoj kovao tufekdžija (puškar) Selman. Ovake puške dariva car-sultan Bošnjacima i Ličanima, kad dodju u Stambol.

selište-a, mjesto, gdje je nekad selo bilo, pa je izgorjelo. „Na selišta i ogarevišta.“

Senjanin djogat-a (*djogo*), konj, što ga je Senjanin Ivan darovao Hrnjici Muji, kada su se pobratili.

sent-a, kraj, strana (ćenar, serhat). „Odakle si, od senta kojeg si?“ — „Pa otišće sentu i Glamoču.“ — „Pa okrenu sentu zavičaju.“

sepet-a, koš poput kovčega pleten od rakitovine ili ljeskovine; u prenesenom smislu u Vojnikovića znači: prsa i prsište. „Grohnu njemu srce u sepetu.“ — „Udari se rukom po sepetu.“

sepetli - sanduk - a, pletena škrinja ili kovčeg.

serdar-a, glavar, srednji vojni zapo-

vjednik u kršćana, najobičnije u Principovini.

serdarija-e, služba, a i oblast jednoga serdara.

serhat-a, krajina u opće, a napose izmedju Bišća i Kladuše. Često suvišno serhat-krajina.

serhàtlija-ê, bosanski krajišnik, graničar.

sestrenica-e, mj. sestra.

sibjan-a, sitna djeca, muška i ženska. „Da provedeš mala i sibjana."

sići — *sidjem* i *sidem*, znači često doći, prispjeti.

siča-e (sječa), veliko drvlje posječeno pa jedno uz drugo i na drugo naslagano, da se preko njega ne može lako prelaziti.

sidžim-a, pjevač reče: konj pripet na užetu. „Sa sidžima velika alata."

siguran-rna-o, pouzdan i hrabar. „Ti si moja duka najmilija, Najmilija i najsigurnija."

sigurati-am, pripraviti, spremiti: ručak večeru, konja, sebe; sigurati se, siguravati se, opremiti se, obući se, oblačiti se.

silah-a, običnije *silahi-â*, pojas za oružje; kožnata torbica za fišeke. *Silah primiti*: znači osvojiti i uhvatiti onoga, koji nosi silah.

silen-a-o, jak, moguć, koji zapovijeda. Pridjevak Osmanbega, često puta u ungjurskim pjesmama spominjanog zapovjednika Osijeka, dok je turski bio. Dolazi mjesto silen Osmanbeg i: sila-Osmanbeg, sila od Osika.

siliptar-a (siliftar), mačonosac, nosilac oružja, vojnički dvorski službenik; po pjesmi bio je siliptar zapovjednik jenjičara.

silnovit-a-o, mj. silovit, silan, t. j. velik, mnogobrojan (vojska, četa).

sindžir-a, lanac. „Sindžir-halka vratak ogulila."

sindžirli (neskl.), što je od sindžira; s. oklop; s. uzde; s. kajasi; što je sindžirom svezano: sindžirli zrno.

siv-selen-a,-o, pridjevak sokolu, a tako se veli i mladu momku i junaku.

skalit-a-o, srebrnom žicom obilno iskićen. „A jabuke (na pušci) u srmi skalite." Gl. *kaljen*.

skàstiti — *skàstîm*, odlučiti, naumiti, nakaniti (na koga, protiv nekoga). Gl. *ukastiti*.

skemlija-e, stolac, stolica.

slamati se, *slomiti se*: oganj, t. j. pucaju puške. „Oko kule s' sitan oganj slama."

sličan-čna-čno, lijep, milovid. Gl. *svičan*.

služba-e, čast, slava, proslava; sl. učiniti, slaviti, častiti Boga, krsno ime.

smiriti se u sreći, sretno se oženiti ili udati; smiriti dugovanje, nadopuniti, namiriti dugovanje. „Da Bog dade, da s' u srići smiriš!" — „Da ja smirim tvoje dugovanje."

snaha-e, osim običnoga značenja i: pobratimova žena pobratimu.

sobet-a, društvo, zabava, razgovor.

sobom (prislov), sam za se, bez druga. „Sobom reče na Kotar kameni." — „Jesi l' sobom Vuka ufatio?" — „Sobom glava Herceglija bana."

sòfa-e, drvena ili kamena klupa (obično uz bunar, za to: sofa ledena). Gl. *tepa*.

sòfta-ê (sopta). učenik medrese, muhamedovske bogoslovije. Odatle Softić.

soisati-šem, napasti, napastovati, na sudu, na putu.

sòj-a, rod, pleme; s. gospodski, s. fukarski.

soptanski-a-o, općenito, što je od sopte. „On oblači soptansko odilo."

spahija-e, vojnik na konju; vlastelin, gospodar, vlasnik zemlje po carevu fermanu, koji ima raju, kmetove na čitluku ili ćojluku.

spanuti i *spasti*, izaći odakle, saći odakle. „Spante, djeco, u moju avliju!"

spremka-e, oprema, spremanje. „Ja na tvoju spremku gledajući".

sramota-e, a) prkos. „Na sramotu lič-

kim nabodicam". b) sila, preko volje. „Na sramotu turčiti djevojke". — „A u zakon nije prigoniti, Na sramotu sile učiniti." c) mj. strahota: „Sramota je i gledati u te."

srča-e, staklo, caklo na pendžeru, pojedina ploča: „Sva im grohnu srča po pendžeru." — „Sva se srča u krilo sasula."

srčan-srčna-o mj. srdačan, od srca, po srcu, srcem; s. prijatelj, srcem prijatelj.

srdžáda-ê, srdžása-ê, srdjasa, pravije *serdžada*, mala prostijerka, na kojoj se sjedi i klanja.

sreća-e (srića), udaja i ženidba. „Daj ti Bože, da s' u sreći smiriš!" — „Nosi l' i sad kapu djevojačku, Ili se je srićom namirila?" — „Bože mi ga u sreći naredi!" — Sreću zatvoriti ili zastaviti: ženidbu, udaju spriječiti, osujetiti. „Ti si meni sreću zatvorio."

sȑma-ê, srebro i srebrn konac.

srmàli (neskl.), srebrn, srebrnom žicom izvezen, s. silahi; s. mahrama; s. kundeci.

Stambòlija-e, čovjek ili konj iz Stambola.

Stambolkinja-e žena, sablja iz Stambola.

stan-a (stanovi-â), prosta kuća i obor izvan sela, obično u gori, gdje blago s pastirima ljetuje. „Izišli su na stanove Turci."

stanak-nka, što i stanje, ostajanje. „Za me stanka ovdi više nejma." Stanje učiniti: nastaniti se, naseliti se.

starost-i, briga, skrb. „To je starost kićene divojke."

starešina-e, mj. muž, čovjek, suprug.

starevina-e, djedovina, očevina, stari zavičaj. „Jer je Bosna naša starevina".

starka-e, mj. žena, supruga.

stisnuti: „Stisni, beže, ženska glava nisi!" t. j. umiri se, nemoj jadikovati kao žensko.

stiti, mj. htiti, stješe, stio (samo u Topića).

stožer-a, stup; množ. stožerovi. Zlatni stožerovi u crkvi.

stráha-ê, strašilo, obično na koplju medvjeđa glava, koja se može načiniti, da zijeva, pa kad se baci pred konja, on se poplaši. „Radi dobru strahu napraviti!"

striha-e, poput strehe na kućnom krovu veli se i kapi, koja ima pokrovac nad očima.

strika-ê, smjer, pravac; uzeti striku, upraviti kamo. „Uzeš' striku na ravne Kotare." — „Uze striku u Ćesarovinu".

strimènluk-a, prvi i gornji dio tijela u konja, t. j. glava, vrat, prednje noge i što je nad njima. „Od bašluka do pô strimenluka."

strúgati-strûžêm, drvene zdjele na strug graditi. „Zdile stružu, a pletu čorape."

sudjènik-íka, muškić, koji je djevojci sudjen, odredjen za muža, supruga.

Súljo-ê, pokraćeno od Sulejman.

sȕl-a, mir, pomirenje. Sula postaviti, pomiriti se (obustaviti ratovanje). „Car i ćesar sula postavili."

sultànija-ê, carska kći (po pjevaču), inače carica, sultanova gospoja.

sùnetiti-im (od sunet=običaj, pravilo), obrezavati. Jedni se Muhamedovci pa i naši Bošnjaci sunete. Tu je obično veselje, na koje se rodjaci i prijatelji zovu.

sûrka-ê, bedevija sure dlake, sivka.

súra-ê, izreka iz kurana.

sȕra-ê, red vojnika; bî mi sura: dodje na me red. „Oni surom stali po avliji." — „A u suru stali bajraktari."

sȕrati-âm (od sȕra), poredati vojnike, konje (posurati).

surgun-a, progonstvo, zatočenje; s. učiniti, prognati, zatočiti. Gl. *usurguniti.*

sùvaka-ê, suha ruka, umjetna mjesto odsječene. „Uze dizgun u suvaku ruku, Bojno koplje u livaku ruku".

svičan-čna-o (sličan), lijep, pristao.

svion-a-o, mjesto svilen, od svile; „Udari ga po svionu pasu, Dvi ga pole oko sablje pale".

Š.

Šaban-a, pokraćeno: *Šabo*, ime Muhamedovcu, koje se daje onomu, koji se rodi mjeseca šabana.

šadrvân-ána i *šedrvan*, vodomet, vodoskok.

šah-a, kralj, car, napram sultanu-padišahu manji, u njegovoj vlasti (vasal).

Šáha-ê, ime turskoj ženskinji.

šajka-e, neodredjeno ime mjesto bedevija.

Šam-a, Damask; Sirija, pokrajina, vilajet turskog carstva; šamski šah, šah od Šama.

šamidan-a (šamdan), svijećnjak, i to veći, u crkvi. „Rade vuče dvan'es šamidana."

šára-ê, duga puška išarana.

šarac-rca, konj šare dlake, od više boja. Glasovit je šarac Gerzelez-Alije. Bojama se može vranac i djogat u šarca pretvoriti. *Šarac* je i prezime glasovita junaka ličkog.

šaran-a, ono, što i konj šarac.

šargija-e (od *šark*, istok), tambura sa 4 ili više žica; š. tambura; sedefli-šargija.

šćemerit-a-o, od ćemer, svod; dakle svodjen, sveden. „Na četiri mista šćemerita (kula)."

šćipiti-im, stisnuti. „Šćipi none oko konja moga, Jer ti ne znaš zora doratova, Mogô bi te vihar ukinuti."

šefak-fka (šepak), osjen, svjetlost. „Od divojke šefak udario." — „Što udari šefak po Prominu?" Gl. *šimšik*, *ždraka*.

šeh-a (šeih), *šeho-e*, odličan, uvažen starac; prvak, poglavar derviša; šeh od Medine; šeh ćabinski.

šéher-a, varoš, grad; šeher-Sarajevo.

šehislam-a (*šeih-ul-islam*), glava muhamedanskog sveštenstva, prva lala, kancelar carski.

šehit-a, mučenik; koji je za vjeru poginuo, ginjenik na bojnom polju. „A šehite svoje pokopaše."

šekèrli (neskl.), sladorom zasladjen; šekerli-kahva.

šemse-eta (od *šems* = sunce; *šemsija* = suncobran). Gl. *šimše*.

šenikota-e, po prilici: golotinja. Ef. Softić reče, da nije turski.

šenli (neskl.), veseo, veselo. „Pošli svati šenli i veselo."

šenluk-a, veselje. Obično zajedno: Šenluk i veselje.

šešána-ê (*šišana*), duga puška tankocijevka, kakvih se sada od starine vidi, sa užlijebljenom iz vana cijevi.

ševar-a i *ševarika*, trava obično u tavnicama, punima vode. „Ševarika trava do ramena."

šićâr-ára, lov, plijen. Obično: ćar i šićar. „I tu oni šićar pokupiše."

šićariti-im, loviti, plijeniti: „Ne bismo li tamo šićar našli, Šićarili, dobro zadobili."

šiljte-eta (šilte), manja mekana prostijerka za sijelo, počivanje. „Na meko ga šiljte posadila, Nije od vune već od perutine, Zamače se do malih pušaka."

šimše-eta, pravilnije *šemse-eta*, nekakav krug kao nakit na odjeći, nalik suncu ili suncokretu. „Dugmeta su od zlata šimšeta."

šimšik-a, munja, svjetlost poput munje. „Od divojke šimšik udario." Gl. *šefak*, *osin*, *ždraka*.

šimšir-a, u običnom značenju grm uvijek zelen, koji ne miriše, i od kojeg se ništa ne može graditi. Po ef. Softiću vrst tise, koja kod nas ne raste, miriše joj lišće i drvo. Šimšir-trabozani mogli bi biti ograda, živica od grmova šimšira — *šimširovina-a*, drvo, gradja od šimšira.

šincar-a, iskvareno od njemačke riječi: Schütze, strijelac, vojnik kršćanski, dobar puškaš. „Koji špija (bije) ticu na letaju", t. j. na leteći, u prhutu.

šipka-e (od šiba, šibika), nabijač drven

ili gvozden, kojim su se stare puške nabijale; šipke čelikove, kojima je pokrivač konjski (risovina, medvidina) podstavljen, da štiti konja od udarca neprijateljeva.

šipkaluci-kâ, obručići poput prstena (vitice) na dugoj pušci (limovi), za koje se šipka zadijeva.

širimice (prislov), na široko, rastrkano, u rastrku „Beg puštio širimice vojsku.“ — „Širimice vojska udarila.“ Gl. ***sagrdum.***

šiškati-am, miriti konja govoreć „šš“

škoda (neskl.), dolazi samo uz noć, t. j. tamna noć. „Škoda se je noćca prigodila.“ Gl. ***uškoditi se.***

škorka, samo uz noć: crna, mrka noć. „Škorka noćca, nejma misečine.“

škramp-a i ***škrampa-e,*** trnokop, kopača, kramp.

škrlja-e ili ***škrljka-e,*** ono što i škrljak.

škȑlja-ê, bolje ***škrilja, škriljka,*** plosnast kamečak zgodan za bacanje u vis i na daleko.

škrljak-a, kapa u kršćanskog vojnika sa strehom nad očima, kaciga, čaka. „Sve je butum polje pocrnilo Od škrljaka i od telećaka.“

Španjur-a Španjolac, ali u ovim pjesmama općenito kao i: vlah, kranjac; primorski španjuri, španjuri spreko mora.

španjurski-a-o, obično odijelo španjursko i oprema konjska, u što Turci sebe i konje rado preoblače. „U tevdilu, španjurskom odilu.“

šparankinja-e, bit će iskrivljeno od španjurkinja. „Obuzda ga uzdom šparankinjom.“

špijati-jam, gledati, vrebati, gadjati, biti, strijeljati. „Koji špija ticu na leteći.“

štekćati-ćem (štektati), veli se psu, kad laje goneći zvijerku. Kaže se i za puške, kada pucaju jedna za drugom. „Katkad puška štekće u avliji.“ Gl. ***zaštekćati.***

štene-eta, štenac-nca, mlad pas, pašče. Pogrdno se tako kaže čeljadetu. „Kako se je štenac napravio.“ — „Štenac će se vuka poplašiti.“

štetiti-im, kvariti, ružiti. „Ne ron' suza, a ne šteti lica!“

štimati-am, cijeniti, vrijednim nalaziti, držati. „Ako štimaš moje prijateljstvo.“ — „Vrlo štimah jegumenke mlade.“ — „Zar ne štimaš naših divojaka?“

štitovina-e (od štit), konjski pokrivač od krzna zvijeri kakove (medvidine, risovine), čelikovim šipkama često podstavljen. Morska štitovina.

štrampa-e (štampa), slika; u štr. metnuti, naslikati ili uvésti, odatle: ***uštrampati.***

štrk-a, roda. Čovjeku ili konju tankih, vitkih nogu veli se: štrk na nogu.

štula-e, štap u hroma ili stara čovjeka. „Pa na Mehu štulu podignuo“, — „A na dvi se štule podupire.“

šûba-ê, vrst kape i ženske haljine.

šûga-ê, što i guba. Odatle: ošugati se, pošugati se.

šugav, a, o, gubav, kukavan.

Šujica-e, nekakav gradić ili palanka na granici bosansko-hercegovačkoj.

Šušnjara-e, gora izmedju Like i Kotara.

šùvaka-ê, lijeva ruka.

šuval ili ***šuvel-efendija-e*** ili ***šuvel hodža*** jedan junački hodža, koji je imao samo lijevu ruku. Njegov sin Šuvelhodžić ili Hodžić-Husein.

švanja-e, sramota. „Svaka fala junakova švanja.“

švanjiti se, sramotiti se. „Ko se fali, on se i sam švanji.“

T.

Tabak-a, tasa, tas, na čem se kahva nosi i služi. „Nosi kahvu na tabaku zlatnu.“

tabija-e, bastiona, uzvišeno i prošireno mjesto na bedemu tvrdjave za topove.

tabor-a, logor turske vojske.

taht-a, prijesto carski, obično zarom prekriven. Gl. *zar*.

tahta-e, daska. „Čelo joj je tahta sedefova."

tain-a (tajin), živež, obrok za vojsku, za svatove. Gl. *zaira*.

takum-a, potpuna oprema konja i junaka; t. učiniti; takum odijelo. „Pod takumom i pod kuburama" — „Na djogata takum navalio."

talàmbas-a (i *taulbas*, *daulbas*), bubanj. „Tale viče, u talambas tuče."

taličnik-a (i *tališnik*), od tanač, dakle ugovaratelj. „Taličnici tribovati ne će." — „Nek su ta tri tvoji taličnici", t. j. neka mejdan ugovaraju i nadgledaju.

Taloš-a i *Talošina*, mjesto Tale (Ličanin).

tálum-a, vježba, vježbanje.

talùmi i *talùmli* (neskl.), izvježban, vješt, učen: „Talumli se dobar (konj) prigodio."

tálumiti-tálumîm, vježbati.

tàmân (prislov), ravno, upravo, baš.

tanač-nača, ugovor, pogodba; t. ufatiti, pogoditi se. Tanač činiti, ono, što i „viću vićati". „Bane sabra svu višnju gospodu, Tanač čine u avliji biloj, Kakvom će ga smrću umoriti. Tome begu tanač postavili, Noću bega držat u zindanu."

tar-a ili *tara-e*, nema pravoga značenja. Dolazi samo uz „otare" u višebroju: „On obara tare i otare, A ispravlja ture i munare"

tarafhàna-ê, kovnica novaca. „Još će dati svakom tarafhanu, Štono kuje gotovinu blago."

Tatar-a i *tatarin-a*, skoroteča, brzoteča. Po Popovićevu su tumaču Tatari dobri konjanici, a dobro zapamte mjesto, kud su samo jednom prolazili. Oni jašu *menzile*, koje često mijenjaju.

tatar-han-a, poglavar Tatara, šah tatarski pod sultanom.

tatarka-e, t. j. kandžija. „Pa na ruku natišće tatarku."

tàtula-ê, otrovna biljka („datura stramonium"); vino: „Otrovano bunom i tatulom."

tavla-e, konjska štala, konjušnica, obično u cara, koji ima 64 tavle.

tavlibaša-e, prvi konj u carskoj štali.

tebdil-a ili *tevdil-a*, promjena, promijenjen; tebdil-djeisija, odijelo za promjenu; t. se učiniti, preobući se: po kaursku, kotarsku, španjursku, tursku; t. učiniti konja, t. j. konja osedlati, opremiti po tudjinsku.

tečić-a, tétin, tetkin sin onome, koji njegovu mater pravom tetkom zvati može.

tefèrič-a, zabava, veselje podaleko od kuće, obično u hladu kod kakve vode.

tefter-a (tepter), bilježnica, popis; na tefter uzeti, popisati.

tefterdar-a, službenik carski, koji popisuje narod, porez itd.

tefteriti (tepteriti), popisati. „Jesi l' moju vojsku tefterio?"

tegljiti-im i *tegliti* (*težiti*), ići, jahati nekim pravcem do kakve mete. „Mlogo puka tegli do otara, Do otara i do namastira." — „Tegli Meho pod Velebit kleti."

tèlâl-ála, javni vikač, javni posrednik; na telala vrći, dati, baciti: konja, djevojku, t. j. javno prodavati. Gl. *mezet* i *mezetiti*, „Duga ti se puška mezetila Na Kotaru, na laku telalu!" I sada je običaj u Bosni po telalu izvikivati izgubljene stvari i one, koje se prodaju (pokretne).

teláliti-tèlâlîm, izvikivati, oglasivati.

têlo-a, mjesto tijelo. Samo je Islamović u jednoj pjesmi rekao *tilo*.

temèna-â, poklon, poklonstveni pozdrav; t. činiti, pokloniti se. „Zara ljubi i temena čini."

temre-eta (i *temra*, od *demir*=gvoždje), gvozdeni šiljak, bod na koplju. Neki pjevači kao da držalu od koplja

tako kažu. „Sve mu temre u igle sasuo." — „Sav mu bajrak odnilo olovo, Samo temre nosi u desnici."

tenef-a, uzica, konopac, kojim se vrata od čadora otvaraju i zatvaraju.

tenèfli (neskl.), *tenefli*-čador, čador na tenef.

tépa-ê (tepe), uzvišeno mjesto kraj vode, bunara, gdje je hladovito; može biti natkriveno ili ogradjeno. Odatle tepa ledena. U Islamovića u pj. br. 36. kaže se *hladilo.*

tepèluk-a, uzvišeno mjesto; vez ili nakit na vrh kape djevojačke; vez ili nakit na pušci izmedju jabuke i ognja.

terzija-e, krojač, koji odijelo srezuje i šije.

tèslîm-a, predaja; samo teslim dušu učiniti, predati dušu, umrijeti.

tèstija-ê, posuda za vodu.

téta-ê i *téte-ê,* mjesto tetka.

tetrèika-e (od titra), mali nakovan novac ili praporčić kao nakit na kapi, osobito Tale Ličanina Gl. *tramoljika.*

tevàbija-ê, ukućanin, pratilac.

tevdil; gl. *tebdil.*

timar-a, red, njegovanje; t. činiti, učiniti konja: konja urediti, spremiti. T. znači i vojnički nasljedni stalež, bolje imanje, što ga je sultan davao odličnu vojniku uz pogodbu, da mora sam u rat ići i prema dohotku od timara jednoga ili više konjika davati.

timariti-im, konja rediti.

timàrlija-ê, carski, koji žive na carskom timaru.

tobdžija-ê (topčija), koji topove nabija i pali.

Tocijanka-e, ime topu. Gl. u dodatku kod 4. pjesme.

toka-e, a) gvozden kolut na stupu direku, za koji se konj veže. b) na vratima kucalo. c) na odijelu (obično u množini) spone od srebra, ovelike poput ploča pod vratom te se poput krila do ramena pružaju. Gotovo uvijek: Toke i ilike.

tokmàkli ili *tokmali* (neskl.), obično šešana, duga puška sa kasom ili kundakom od zbijenog gvoždja (ef. Softić), te izgleda kao tokmak, mâlj.

tóla-ê (od talijanske riječi: tavola), stol, trpeza; gozba, društvo za trpezom. Često dolazi: tole postaviti, t. zametnuti na kakvu veselju. „Eto našeg Omer-efendije! Diž'te tolu u begluk-mehani, Mrska j' tola našem efendiji."

tophàna-ê, spremište za topove.

topuz-a, buzdohan, buzdovan.

tovar-a, kljuse, koje nosi kakvu robu; obično tri tovara blaga, t. j. dragocjene robe. Tovar je i bosanska mjera i težina od 100 oka. A općenito znači ono, što kljuse može na samaru ponijeti, n. pr. tovar drva, ugljena, sijena.

tòzluci-ka (i dozluci), starinske čizme dokoljenice, kakve se sad već ne nose.

trabòzan-a, naslon, ograda, doksat od stupčića izradjenih na strug. *Trabozani* su na skemliji, tepi, pendžeru.

tramòljika-ê, praporac. „Niz nju (kapu od jazavca) bije trista tramoljika." Gl. *tetrèika.*

traska-e, što i pljeska.

trefiti se -im se (treviti se), prigoditi se, sresti se, sastati se s kim. Gl. *tukati se, utukati se.*

trgati-am, često mj. pucati. „Po kulama trgaju prangije."

tríba-ê, nužda, potreba. „Nešto mi je triba od tebeka." — „Triba me je amo dotirala."

trišnjov-a-o, mj. trešnjev.

tȓka-ê, konjska utrka, obdulja, košija.

tufègdžija-ê (tufekčija), puškar, koji puške gradi i popravlja.

tüg-a (množ. *tüsi, tügovi-tugóvâ),* konjski rep, znak vojničke, zapovjedničke časti ili zastava od konjskog repa, koja se nosi pred pašom birtuglijom, ićituglijom i učtuglijom.

tùka-ê, pura, ćurka.

tùkati se -âm se (od talj. toccare, toccarsi), dogoditi se, trefiti se s kime, sastati se.

tùlija-ê, nakit u slici polukruga; što nije skroz šuplje, već što ima dno (n. pr. gdje se svijeća zabada). „Pa isteže pasa ujvenika, Na šezdeset uvijen je mista, Iz uvoja od zlata tulije, Iz tulija sićahni sindžiri, Na njima su igle pozlaćene." — „Umota se pasom ujvenikom Od pripone pa do sise live, Sve tulije po tri naporedu."

tùlumba-ê, po Popovićevu rječniku šmrk (pumpa), ali po našoj pjesmi kao da je ono, što i tumbas ili ponton, most na ladjicama. „Do tulumbe na vodi Promini."

tùra-ê, bolje ***tugra***, od grada Ertugraja, odakle su turski carevi (cf. Softić); carski pečat sa carskim monogramom, imenom, koji se udara na ferman; snopić, svežanj bijela pamuka. „Ljubi tùru cara čestitoga." — „On na ferman tùru udario." — „On ispravlja tùre i munare." — „Bijele se (t. j. munare) kâ tùre pamuka."

turàli-ferman-a, ferman, na kom je carska tùra.

turbe-eta, veći nadgrobni spomenik poput male džamije (mausoleum). Poznato turbe šeh-Gaibije u Staroj Gradiški.

turčiti-im koga, Turčinom zvati koga ili kršćanina na tursku vjeru okrećati. „Što me turčiš, kad nije potrebe."

tùrkati-âm, ono, što i túrati, rivati; metati, trpati. „Sve odbija od zlata krstove, Pa ih sebi turka po džepovih."

turkòvlah-a, po Vuku vlah iz Turske za razliku od onijeh iz Ćesarske.

tùšta-ê, množina, množija, četa ljudi, vojska. „Jedna mu se tušta pomolila."

tutùndžija-ê, čibugdžija, dvoranin, koji čibucima služi gospodara i njegove goste. „Tutundžije čibuk podmakoše."

tutùnluk-a, podzemni hodnik, prolaz poput zidana kanala. „Tutunluke pod njom sagradili", t. j. pod rijekom Prominom.

U.

Ubiti, ubijem, jače koga udariti, da zaboli. „Ubi mene, Tale Ličanine". veli baba Tali, kad ju je nadžakom udario.

ucina-e, ucjena, svota novaca, u koju se zarobljena osoba ucjenjuje, koliko se za nju ište. „Sve se roblje natrag povratilo Za ucinu i za gotovinu."

učeliti se -lim se, sastati se s kime čelo u čelo: „Kad se oba popa učelila."

učiti-im, a) u. knjigu, čitati; u. ilum, znanost učiti. b) učiti dovu, djulbekdovu, t. j. moliti prije boja. c) u. ezan ili sabah, podne, ikindiju, akšam i jaciju, t. j. na molitvu pozivati. Gl. ***ezan***.

učovan-vna-o (učevan), učen, pismen. „Učovna se Ajka prigodila."

učtùglija-e, paša od tri tuga ili konjska repa.

udariti se -im se s kime: „S Orlanom se slika udarila," t. j. slika odgovara licu, osobi.

Udbina-e i ***Udvina***, glavni grad u bivšoj turskoj Lici, sijelo Mustajbega i ličkih ajana. Odatle Udbinjani, udvinski, Udvinjka, Udvinjkinja; udvinjsko polje, ravno.

uglìjati-âm, u glije (glide) poredati.

ugrabiti-im, u konjskoj utrki biti prvi; dobiti, odnijeti, oteti. Gl. ***ujagmiti***.

uhoda-e, što i uhodjenje; ići na uhodu.

uhodnik-a, koji ide na uhodu.

uhr̀vati — uhrvem i ***uhrvam***, osvojiti, porušiti, uništiti: grad, kulu, konja. „Ako bilo ne uhrveš Hlivno.“ — „Tri sam ata do sad uhrvao.“

ujagmiti-im, a) pobjeći, uteći: „On ujagmi klancu suljanskome“. b) osvojiti, oteti: djevojku, obdulju. c) u. kome, prije koga doći; d) ujagmiti munu, preoteti prvenstvo, biti prvi. c) „On ujagmi pušku odapeti,“ t. j. odape pušku prije.

ujvenik-a i ***uvjenik pâs***, vrst pojasa muškoga, koji je vrlo dug, te se nekoliko puta uvija. „Pa isteže pasa ujvenika, Na šezdeset uvijen je mista“

ùkastiti-îm na koga, naumiti na koga u neprijateljskom smislu: „Dobro krijte Kozlić-Aliagu, Ja sam na njeg, beže, ukastio.“

ukóbiti, ùkôbîm (od kóba, kóbac = lovac), uloviti: „Stani, janjci, kapetandivojko! Loš te sokô nije ukobio.“

ùlefa-e (arapski: *ulufa*), plaća, berivo; a) po ulefu idu iz Like i Bosne u Carigrad oni, koji ju nadmetnu, t. j. za taj put najviše dadu. b) age daju ulefu svojim neferima i delijama. c) *fukarska ulefa* biti će ona prva, za koju pjevači vele, da ju je car slao bosanskoj i ličkoj fukari.

uložiti vjeru, zadati vjeru. Djevojci: zaručiti se s njom; u. irad-dostojanje, obvezati se komu cijelim imutkom, ako nešto ne izvrši, što je rekao: „Uložismo irad-dostojanje, Pobro svoje, a ja, tetko, svoje“ — ›Agu si vrlo rezil učinio, Uložio svoje dostojanje, Ode tebi iraddostojanje, Što ti ga je babo ostavio.“

umiriti — umirim; dobiti mir, oproštenje za kakovu krivnju (obično hajduci i harambaše): „Radi moju glavu umiriti!“ — „Ne bi li se za to umirio.“ — „Moremo se za njeg umiriti,“ t. j. ako ga uhvatimo ili ubijemo.

Ungjur-a (Ungjuris, Ungjurovina), Ugarska; Ungjurovac, Ungjurlija: Ugrin; Ungjurkinja, Ungjurka: Ugarka.

Unka-e, ime Turkinji djevojci, pokraćeno od Umija.

unkeš-a, rjedje ***unkaš***, obluk, obluci, prednji dio sedla, jabuka na sedlu. Gl. ***obluk.***

ùpengati-âm (od ***penga***), uslikati, uvésti. Gl. ***uštrampati.***

upetiti-im, upamtiti. „Moreš li ono upetiti vrime?“

upòrediti-îm komu i s kime, nešto uporedo raditi: hodati, jahati, plakati, kukati. „Bogom, sestro, sinja kukavice! Deder sestro, da uporedimo, Sad je i 'vo sinja kukavica.“ Gl. ***porediti.***

upútiti-ùpûtîm, izgubiti, dopustiti, da ko pogine ili da što propane, n. pr. dostojanje, glava, pobratim, divičica, vino i rakija. „Bud uputi kitli madžarice, Što uputi vino i rakiju?“ Gl. ***usijati, posijati.***

ùrdîn-urdína, znak odlikovanja. Pjevači misle, ko ima urdin (medulju) od ćesara, da smije svašta raditi, pa i pogubiti koga. Turčin u tebdilu pripinje takodjer urdin, da ga kršćani mogu držati oborkapetanom: „U tebe je urdin od ćesara, Kog posičeš, za njeg se ne pita.“

usar-a (husar), kršć. vojnik na konju, katana, konjanik, konjik, atlija.

usijati-jem koga ili ***što***, takodjer posijati; u. glavu, izgubiti glavu: „Ja ću tebi do mazgala doći, Da ću svoju usijati glavu.“

uskok-a, koji uskoči, prebjegne komu; uskok-Radovan. „Od mila mu lipo ime dio, Lipo ime uskok-Osmanlija.“

uspiranje-a, otezanje, oklijevanje, ustavljanje. „U Ličana uspiranja nema.“ — „Pa već u njih uspiranja nejma.“

uspravka-e, samo u značenju: od uspravke, a to znači: još stoji (kula kuća), nije porušeno. „Još mu bila od uspravke kula.“

ustàknuti-ùstaknêm, konju zob ili ječam u konjozobíci (torbici) oko glave tako objesiti, da mu gubica dodje u torbicu do zobi. „Ustače mu arpe ugruhate."

ùsvitovati se (*usvjetovati se*) *što* i *nasvitovati se s kime*: „Nek se drugi usvituje s njime!"

uškóditi se -im se, unoćati se, smrknuti se. „Tavna se je noćca uškodila."

uštrampati-am, upengati, uslikati, uvésti.

utálumiti-im, uvježbati konja, ruku.

uteći-utéčem, dobiti na obdulji. „Ja utekoh Turkinju divojku," t. j. dobih na obdulji djevojku kao nagradu; uteći obdulju, t. j. dobiti konja ili drugo šta na obdulji; pobjeći, izmaknuti komu.

utuviti-im, upamtiti, zapamtiti, u. vrijeme. Gl. *upetiti*.

uzajmati se, uzajmam se (uzajmljem se). zajam za zajam vraćati, šilo za ognjilo: „Mi s Ličani pa se uzajmati."

uzèndjija-ê, *uzenqija*, stremen, stremenka; kazan-uzengije; bakar-uzengije.

uzeti-uzmem, kupiti, oteti, osvojiti (selo, grad, kulu). Gl. *primiti*.

uzvíriti se-im se, veli se za konja, kad se počne čega plašiti. Neki misle. da je izvedeno od „vihar" (uzvihriti se), ali bi moglo biti i od „zvijer, zvir." „A dorat se pod njim uzvirio," t. j. počeo je plaho gledati kao poplašena zvijer.

uzviti-uzvijem i *uzvijati-uzvijam*, uzdignuti, uzdizati. „Uzvit ćemo obadva Kotara." — „Beg uzvija svu široku Liku." — „Brk uzvije, a čašu popije."

V.

Vágati-vâžêm, vrijediti, valjati. „Važe njemu trista madžarija," t. j. puška. „Ono važe punu litru zlata," t. j. puce.

vàkat-kta, vrijeme; vakat umrli, t. j. čas smrti; vakat je podizati vojsku, svatove; vakat od konaka; v. od sabaha, akšama.

valjati-am komu, mnogo vrijediti, vrijedan biti; valjati čega, t. j. vrijediti koliko i drugo što: „Valjat će ti te tri čaše vina." — „Valjat će ti žuta madžarija." — „Valjaš meni sve široke Like."

van (prisl.), nego, osim, malo, za malo; „Van što mu je svijetlo oružje." „Van što naše ne posija glave." Gl. *ven*, *malim*.

varàkli (neskl.), od *varak*, ukrašeno lišćem, pozlatom. Gl. *varakli-kočije*.

var-tutmazi, ime topu šaha bagdadskoga u 2. pjesmi ove knjige.

vatan-a, zavičaj, postojbina, otadžbina; v. učiniti, nastaniti se, naseliti se.

vatra-e, vatru dati ili naložiti pušci ili na pušci: ispaliti pušku (ovatriti); v. naložiti komu na tavanu, kuli, krevetu: zapaliti; vatru kome utrnuti: zatrti kuću ili sve živo u kući pogubiti.

veht, a. o (ili *vet)*, star (vetus?); odatle ovetšati, povetšati. „Vehte skute sklanja oko sebe."

ven (prisl.), ven da, osim da. Gl. *van*.

venedički, a, o, obično venedička saja, fino sukno, čoha iz Mletaka.

venedik-a, množina *venedici-kâ*, male puške iz Mletaka.

veš, mjesto već, više. „Veš on pare nema ni dinara."

vezir-a, general; obično namjesnik sultanov u velikoj pokrajini.

vića-e, mj. vijeće; dogovor na sastanku;

viću činiti, na viću pozovnuti, na viću potegnuti koga.

vìdjati-âm, gotovo uvijek u ovim pjesmama mjesto vidjeti s 4. i s 2. padežem „Vidjaš moje na odžaku. majke."

vîk-a, vijek, vrijeme; u viku: nekad, u ono vrijeme. „Ja u viku stekoh pobratima." — „Kad u viku trčah Šibeniku." — „U viku mi pobro dohodio."

vilen, a, o, bijesan, pobjesnio. „Il s' vilèna il s gore bolesna."

vilica-e, donja vilica u čeljadeta. „Bila mu je na vilici brada."

vira-e, vjera, a) zakon: „Turska vira meni ne donaša"; v. pogaziti, viru prevjeriti: napustiti vjeru, zakon b) vjeru ili vjere dati i utvrditi: obećati jedan drugom, da će se uzeti i u to ime dati kakav dar. c) vjeru ili vjere povratiti: razriješiti zaruke, vjeridbu i povratiti darove u ime zaruka dane i primljene. d) vjera junačka, tvrda: riječ, obećanje junaka. „Nosi viru Hasan-paše carskog." — „A osta mi vjera na Cetini." — „A ja tvojoj vjeri ne vjerujem." — „Jer je tvrda vjera u Turčina." — „Tvrdja vjera neg studena stina."

virovanje-a, darovi, što zaručnik zaručnici, a ona njemu daje, da vjeru utvrde. „On joj dade tvrdo virovanje."

viš, mj. veš, već.

višnja-boja-e, boja crvena poput višnje. „U njeg višnja-boja udarila," t. j. pocrvenio je od srditosti.

vižlad-i, skupno ime od vižô-vižla: pas prepeličar.

vjèžbina-ê, zavičaj, postojbina. „Šahovi se dižu na vježbinu." Samo u Vojnikovića.

vlačiti-im, o kom, t. j. zlo govoriti o kom. Trlje i vlačilje, kad se na poslu oko prediva sastanu, govore o svakom i svašta. „Koji, sinko da vojuju ne će, Veće vlače o takih junacih," t. j. poput žena vlačilja ogovaraju.

Vladikić-a, od vladika, prezime kotar. serdara.

Vlaškarinović-a, prezime jednom Kotaraninu.

volidba-e, izbor, bolja volja. „Kad bi meni na volidbu bilo, Ja bi znala, kog bi izabrala."

vrân-vrâna, često puta mjesto gavran, vranac, konj crne dlake.

vran, a, o, crn; vrana kosa, vrana bedevija.

vranac-nca, konj crne dlake, gavran.

vrânka-ê, lubarda crno obojena, pofarbana.

vranko-a, top crno obojen. „Vranko i zelenko", topovi oglasnici (haberdari) ličkog Mustajbega.

vrcolat-a (iskrivljeno od talijanske riječi fazzoletto) rubac, ubrusac; zlatan vrcolat.

Vrhovi-a (crni), turska kula ili gradić, kojega se ozidine i danas vide kod Vr̀hovinâ. Tu je u tursko vrijeme zapovijedao Vrhovac ili Vrhogorac Alaga, glasovit junak; odatle i Vrhovčani.

vrhovni, a, o, kraj, gdje ima mnogo brda i vrhova. Odatle: vrhovna Lika napram ravnoj i širokoj Lici.

vrljika-e, dugo, više manje okresano stablo na sohama za ogradu njive; oko peći i oko duvarova sobe (odaje) dugi koci, na koje se meće preko noći odijelo, da se suši. Može biti, da ima još koje značenje, jer se i namet nameće na vrljiku. „Na vrljiku vino rumeniku."

Vrljika-e, grad ili palanka nekad u turskoj vlasti. I sada u Dalmaciji.

Vuturlija-e, čudno ime kršćanskoga sveca. „Vuturlija i Vratolomija."

Z.

Zabùsati-âm, zalutati, zaći s pravoga puta (izbasati, vratiti se na pravi put). „A ti, smrti, kud si zabasala?" — „A zabasa kićena divojka."

zàbavljati-âm, zadržavati, zaustavljati; kod sebe nositi kakovu stvar, a ne predati je. „Nemoj moje knjige zabavljati!"

zacviliti-im na koga, zaplakati na koga, zakukati na onoga, koji je plaču kriv.

Zadarje-a (katkad i *Zadvarje)*, zaledje, okolica Zadra.

zadobiti-ijem, plijena narobiti; roblja nahvatati; do dobitka, do novaca doći. „Porobiti, dobro zadobiti."

zadušje-a ono, što i zadužbina, što se crkvi ili komu za (pred) dušu podijeli. „Da ja tamo zadušje podilim."

zafaliti, zafaljivati, često puta *koga*. „Njega vlašče dobro zafaljuje." — „Dobro ga je vlašče zafalilo."

zaira-e (zahira), živež (provijant), koji se ima istom pretvoriti u *tain*, t. j. u gotov živež, da se može trošiti, dakle: volovi, ovce, žito, brašno, maslo; ali pjevači to ne razlikuju: „Mehi treba tain i zaira Putujući do Hercegnovoga."

zaluditi-im, ludo kamo poći, nešto ludo učiniti: „Al si tude jako zaludio." — „Ja ću bana za te zamoliti, Što si tamo bio zaludio, A ti najpri kavgu zametnuo."

zametnuti-zametnem: robu i dućane, t. j. početi trgovati; zametnuti (zavrći) jaukliju, zaljubiti se, naći dragu.

zaniti se, *zanijeti se*, *zanositi se*, u nesvijest pasti, izvan sebe biti. „Oni misle, da se je zanio." — „Dva njemuka rebra opojio, A on pade u travu na glavu, Zanosi se u zelenoj travi."

zaova-e, bratova žena njegovoj sestri.

zaović-a, bratov sin njegovoj sestri.

zapeti se-zapnem se. „Meni se je za glavu zapelo," t. j. radi se o mojoj glavi.

zaptiti-im (od zapt, red, stega), sustezati, krotiti n. pr. konja. „On ga zapti, al mu fajde nejma."

zaprédati-zàprêdâm, takodjer *zaprdivati*, *napredati*, *naprdivati*, ono, što i zanovijetati.

zaputiti-im koga, put pokazati komu, svjetovati ga: „Tu će tebe tetka nasvitovat I još više tebe zaputiti."

zaputnik-a, svjetovatelj. „Kod Alage dobra sreća bila, A dobrog je našo zaputnika."

zâr (upitna čestica): „Zar bi moje dvore zapalio?" — Valjada, možda: „Ja bi svecu hator ištetio, A zar tebi jutros napunio." — „Zar je tako i Bog naredio."

zar-a, zastor, zavjesa nad tahtom (prijestoljem) cara-sultana. „Zara ljubi, a temèna čini." — „Pa kod cara zara poljubio." — „Zar odignu, pa mu govorio."

zarar-a, kvar, šteta. „Kad nije fajde, nije ni zarara."

zàrf-a, podčašnjak za fildžane ili šalice od kave, od žice zlatne, srebrne ili gvozdene: „Beg se fati zarfa i fildžana."

zasobica-e, ugrabljena, oteta djevojka, koju otimač za sobom na konju nosi. „A za njim se bili zasobica, Zasobica, tanka madžarica." — „Jer je za njim teška zasobica."

zástava-e, kraj nebeskog svoda. „Već otišlo za zastavu sunce" — „Već mu sunce ode za zastavu." Ef. Softić kaže, da se tako veli i onda kada sunce zadje za oblake, pa se odatle gata, kakvo će biti vrijeme.

zastaviti-im, ustaviti: vojsku, konja; z. sreću; gl. *zatvoriti*.

zaštekćati-zaštekćem, zalajati onako, kako pas laje, kada goni zvjerku. Prenosi se i na puške, kad zapu-

caju. „Zaštekćaše vižlad uz Kotare", — „Zaštekćaše puške u odaji".

zaticati-zatičem, ići pred koga. „Sve on s oka zatiče divojku." — „Zatiče ih Stipan u planini."

zaticati se, vjeri, vjerom se zaklinjati. „Svojoj sam se vjeri zaticao."

zatuviti-im, ono, što i utuviti, upetiti, zapamtiti.

zatvoriti-im, Kotare od Turaka Ličana sičom i čardacima; sreću komu zatvoriti. Gl. *sreća*.

zaujidati se, naljutiti se na koga: „Al se Meho na to zaujida."

zaviditi-im, zamjeriti. „Nemoj danas meni zaviditi."

zavidjenje-a i *zavidjanje*, zamjera.

zavrći-zavržem i *zavrgnem*, z. jaukliju, naći dragu ili zaručnicu. „Ja zavrgoh sebi jaukliju."

zàzaptiti-im, zaustaviti, obustaviti pucanje iz topova. „Car alifet zazapti topove."

zažmiriti-im, oči zatvoriti, sve crno vidjeti, s toga ono, što i pocrnjeti. „Al je polje butum zažmirilo Od kočija i od Primoraca I principskih tanahnih madžarki."

zbijati, *zbijam*, skupljati: glavno dugovanje: „Daj na vjeru otpušti junake, Da zbijamo tebi dugovanje, Kad rečemo, da ga donesemo." —

zbiti, *zbijem*, skupiti. „Ko je moje zbio dugovanje, Nek ne nosi meni dugovanja."

zboj-a, hrpa, stado ovaca. „Zbijaju se na zbojeve ovce."

zbor-a, sajam, sastanak naroda oko crkve, kod vode, dvora. „Ima li mu zbora oko dvora?. — „Čudna zbora kod njegova dvora."

zbratiti se, *zbratim se*, što i pobratimiti se: „Kada sam se ja s tobom zbratio, Te smo, pobro, bratstvo pritvrdili."

zdilar-a (zdjelar), koji drvene zdjele struže na strug.

zdupiti-im, pograbiti. „On u ruke zdupi granaliju." — „On je njega za jaku zdupio." — „Zdupiše se o pleća junačka." Gl. *djupiti*.

zeburkinja-e, kapa nekakva nazvana po krznu, kojim je opšivena.

zèkac-kca, *zekan*, *zéko-ê*, *zelenko*, konj zelene dlake.

zelenka-e, ime lubardi zeleno obojenoj.

zèmân-âna, vrijeme. Gl. *vakat*. Mučan zeman: teško, žalosno vrijeme. „Iktijaru na mučnu zemanu!"

zemberik-a, starinska, velika, teška puška poput maloga topa. „Po gradovih pucaju topovi, A po kulah sitni zemberici."

zendjil-a-o, bogat; mamur i zendjil. „Tu su mamur i zendjili Turci." — „Kotarani mamur i zendjili."

zerdànlija-ê, visoka kapa poput kalpaka, opšivena krznom od zerdana (zerdova), bijele kune. Ovake su kape nekad nosili turski velikaši. „Izvadi mu islah zerdanliju."

zet-a, muž udate kćeri njezinu ocu i materi, braći i sestrama; braća njegove žene njegovi su šurjaci (šure), a sestre svasti (balduze).

zglèdati se i *zglédati se*, *zglèdâm se* i *zglêdâm se*. Kad jedan drugoga tako pogleda, kao da ga pita, poziva ili da se na nj ljuti. „Zgledaše se oba pobratima." — „Zglédajû se ličke nabodice." — „Zgledaše se jedan na drugoga Baš ko vuci prosinca miseca." Često mjesto ugledati, opaziti.

zgubiti-im, često puta mjesto pogubiti, ubiti, usmrtiti. „Ako mene zgubiš u mejdanu."

zid i nevolja, zidana tamnica. „Dopao je zida i nevolje."

zilo-a (zila, zil), vrst glazbena nastroja, svirala; zile i borije.

Zláta-e, *Zlate-e*, *Zlatija*, *Zlatka*, najčešće ime turske djevojke u ovim pjesmama.

zlatàli (neskl.), zlatan ili pozlaćen, zlatom vezen; zlatali košulja; zlatali mahrama.

zlatàlija-ê, pozlaćen nož. „Rastišće ih pâlôm zlatalijom."

zlatom, često puta mjesto *zlatan, zlatali*. Zlatom pule gradi; zlatom haša svitli; zlatom košulja. Gl. *medom gurabije*.

zlatogrivac-vca, pridjevak konju.

zloglav-a-o, ono, što i svojeglav (konj).

zmija-e, često se puta ljutu, bijesnu junaku tako kaže; zmija iz kamena, zm. ljuta, zm. šarovita, šaruljica, · prisojkinja, prisojnica. — „Ćeri moja, zmija te ujela Prij' Jurjeva na tri dana bila, Od koje se zmije ne prìbâljâ."

zobiti-im, hraniti konja zoblju. Tako se kaže i *ječmiti*.

zor-a, sila, naglost, brzina. „Ti me na zor ne smiš obljubiti." — „Jer ti ne znaš zora doratova."

zrno-sindžirli ili *sindžirli-zrno*, dva zrna lančićem (sindžirićem) svezana. „Dopadoše dva zrna sindžirli."

zudjurt (neskl.), siromah, siromašan. „Vrlo aga zudjurt ostanuo."

zudjùrtluk-a, siromaštvo.

zuhur-a, sila, nasilje, nenadana neprijateljska navala. Zuhur učiniti: iznenada navaliti.

zulum-a, nasilje, nepravda.

zvižljevina-e, što i zvrka, šuštanje bačenog koplja. „Kada koplja stade zvižljevina."

zvona-e, mj. zvono. „Na Kotaru zvone udarile."

zvrka-e, što i *zvižljevina*.

Ž.

Žarahan-žarahna-o, što i žaran, žaren. „Okrenu je za žarahnim suncem." — „Žarahno mu sunce iskočilo."

ždraka-e (zraka), odsjev, sijev. „Od divojke ždraka udarila." — „Istom zora pero pomolila, A od kule ždraka ošinula. Ko kad s' žarko pomolilo sunce." — Gl. *šefak, šimšik*.

ždrâl-a i ždralan, ime konju Vrhovca Alage.

ždribiti-im, ždrijebiti, kad gospodar od svoje kobile dobije ždrijebe: „Il si ata na domu ždribio?"

židati-am, ruku, koplje vježbati; *židati se*, previjati se. „Žida mu se koplje u desnici."

židnuti se — židnem se, skočiti i brzo poći. „On se židnu uz Kotare ravne".

žitak-tka, življenje, mir, način. „Car i ćesar sad u lipu žitku, S toga nami vojevanja nejma."

životinja-e, življenje, život. „Nek mu dalje životinje nema!"

žuberkati-am, veli se za razgovor djevojački, za pijev tica, za treptanje čelenaka. „Žuberkaju za glavom čelenke Kô divojke o Jurjevu danku U prolitnom danku na sastanku."

žúpa-ê, unačka župa i župa uz Vrbas. „Niz unačku župu udariše". — „Unačka ga župa zaklonila."

žut-a-o, porugljiv pridjevak kršćaninu: „Na agu se osiče divojka: „Odreži konja, žuti lacmanine! Kad ja lišca nisam nagojila, Da ga žuta ljudi kranjadija."

B000318299

